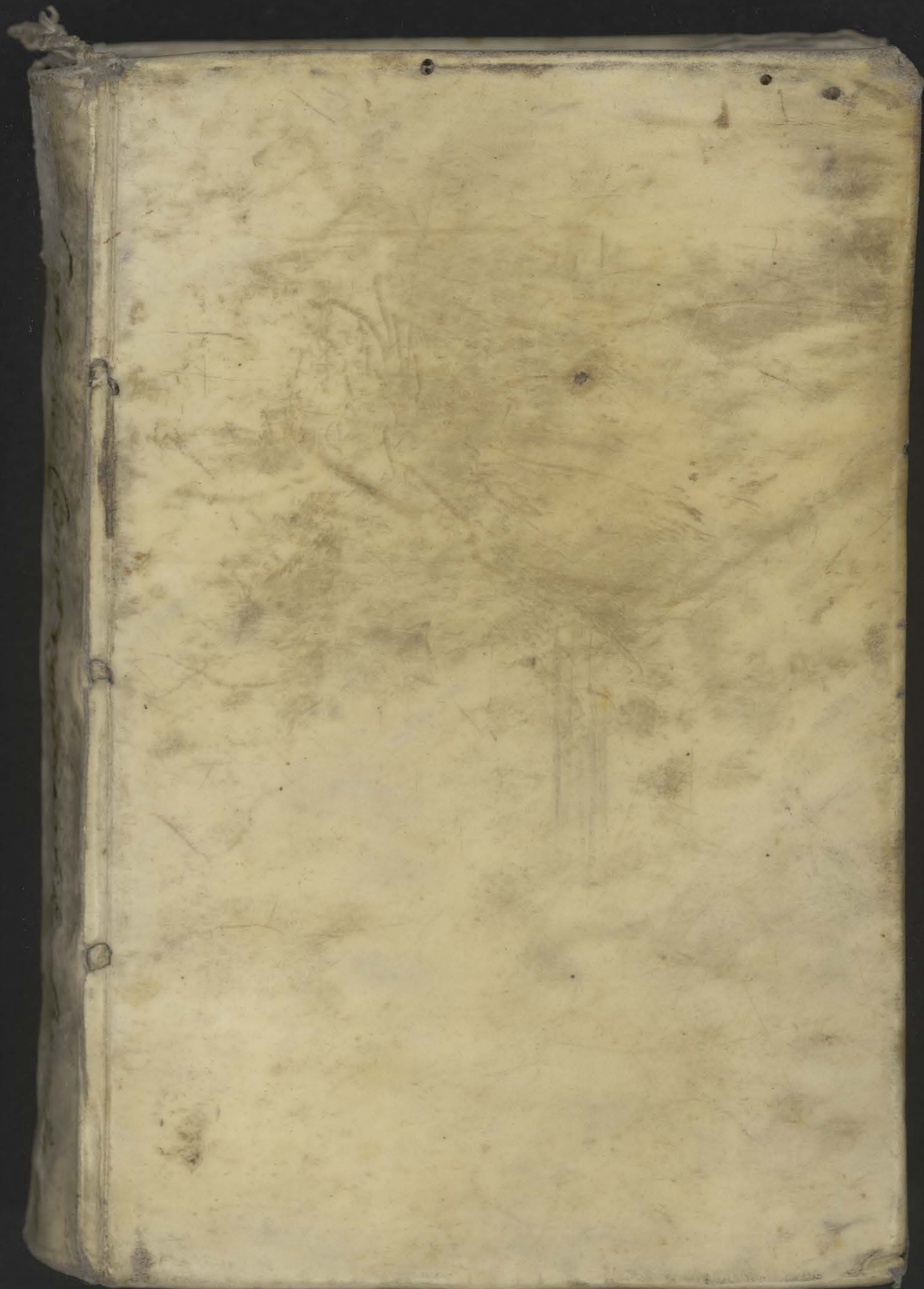

CENTURIÆ
SELECTORUM
CASUUM CON-SCIENTIÆ.
I. II. III.tia

AUTHORE
ADAMO BURGHABER,
E SOCIETATE JESU,
IN CELEBERRIMA UNIVERSITATE
Friburgensi Brisgoiæ Ordinario SS. Theologiæ Professore.

Editio novissima, & correctior.

COLONIÆ AGRIPPINÆ.
Apud Viduam JOANNIS BUSÆI, Bibliopolæ sub Monocerote. Anno 1671.
Permissu Superiorum, & Privilegio S. C. M.

SERENISSIMO S. R. I. PRINCIPI,
Reverendiſſimo Præſuli, ac Domino,
Domino

ALBERTO SIGISMUNDO

COMITI PALATINO

Rheni, Utriuſque Bavariæ, & Superioris Palatinatûs Duci, Landgravio Leuchtenbergico, Epiſcopo Friſingenſium &c.

Domino meo Clementiſſimo.

CArolus Romanorum Imperator hujus nominis Quintus, ſi quam civitatem ingreſſus horologia advertit inter ſe ſibi, eáque Solis ac diei paſſibus examuſſim reſpondere, boni ex eo

Magistratûs, civilísque disciplinæ argumentum sumpsit haud inane. Horologio non absimile videtur humanum cor, Conscientiæ sedes, & imago, ut quæ suis quoque circumagitur affectibus, suis libratur rationum ponderibus, suo inquieta temone versat se nunc præceps, nunc tardior timorem inter & fiduciam, quasi momenta, jam in hanc, jam in illam partem: decem insuper divinis, ut illud duodecim horarum intervallis distinctum, signatur legibus & præceptis, quæ veracior index monstrat, atque indigitat divinior doctrina. Ad hoc Cordis horologium, Serenissime, & Reverendissime Princeps, *in primis* Te *attendere, observatum est, ad Tuorum, inquam, in Diœcesi tua Conscientias, ut illorum respondeant* Tuæ, Tua *autem Soli Iustitiæ; id quod facis eò laudabiliùs, quàm Carolus illud Romani Imperii decus, quò plus hæc animorum horologia nobilitate suâ illis civilibus præstant. Et quia præterea compertum habetur, velle* Te, *& curare omni modo, ut omnes Tui arte moderandi Conscientias sint quàm instructissimi, probè gnarum verissimi illius effati à Regum sapientissimo prolati:* In directione cordis judicium, *sanos scilicet hominum sensus & actiones ex sana SS. Theologiæ*

logiæ doctrina, synceráque ejus instructione oriri; his impellentibus ausus fui, librum hunc ei, quam dixi, Cordis directioni destinatum, Serenissimo Nomini Tuo inscribere, ne cui eundem, nisi Te Duce, Te Judice, Te Patrono, in lucem edere voluisse viderer. Cur autem Serenissime, & Reverendissime Princeps operi huic Te potiùs Patronum & Tutorem velim, præter ea, quæ memoravi, non una hæc accedit causa, quòd sub Te prodire cœperit, cùm Monachii Diœcesis Tuæ Metropoli modum rationemq; dirigendæ Conscientiæ in Electorali Gymnasio traderem, sed singularis inprimis illa Tua cùm in aliis quoque, tum sacris maximè atque divinis rebus sapientia: illa vigilantissima sanctissimarum Legum atque Disciplinæ custodia: illud divinæ scientiæ Tuis instillandæ ardens votum atque desiderium: ille Tuus tenerrimus, & à Serenissimis Alberto Parente & Majoribus Tuis verè hæreditarius in minimam Societatem nostram affectus: & demississimus ille vicissim ejusdem erga Te Tuósque animus, quem vel conscientiâ, teste omnium locupletissimo atque syncerissimo, Tibi demonstrare desiderat. Accipe igitur, Serenissime, & Reverendissime Princeps, & ju-

dica, Tuóne favore, patrocinióque dignum ſit: &, ſi cenſes, Tuâ Authoritate, Clementiâque fove, tuêre, promove. Friburgi Briſgoiæ Anno à Virgineo partu M. DC. LXV.

Serenitatis Veſtræ

Devotiſſimus ſervus in Chriſto

ADAMUS BURGHABER,
Societatis JESU.

APPROBATIO R. P. VISITATORIS AC VICE-PROVINCIALIS.

CUm librum, cui titulus: *Centuriæ Selectorum Casuum Conscientiæ I. II. III.* à P. ADAMO BURGHABER Societatis nostræ Theologo conscriptum aliquot nostri Patres, quibus id commissum est, recognoverint, & in lucem edi posse judicaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur. In cujus rei testimonium has litteras manu nostrâ subscriptas, sigilloque munitas dedimus. Friburgi Brisgoiæ 19 Octobr. 1664.

Christophorus Schorrer.

APPROBATIO THEOLOGICA.

HÆ Selectorum Casuum Conscientiæ Centuriæ I. II. III. *nihil vel Fidei Orthodoxæ, vel moribus bonis adversum continent: sed utilissimis doctrinis, auctoritate & ratione probè munitis refertæ sunt. Et quia juxta sapientissimum illud dictum* Sap. 9. In directione cordis judicium, *sani hominum sensus atque actiones ex sana SS. Theologiæ doctrina, synceráque ejus instructione oriuntur, minimè dubitandum, quin prædictæ Centuriæ eidem cordis directioni destinatæ, publico bono imprimantur; ad quod idcirco facultatem, quam jure suo merentur, plenissimam facio. Friburgi Brisgoiæ 23 Maji, Anno 1665.*

JOANNES ANTONINI, Societatis JESU SS. Theologiæ Professor Ord. & ejusdem Facultatis nunc Decanus.

FACUL-

Facultas R. P. Provincialis Superioris Germaniæ, & Privilegium Cæsareum.

EGo JACOBUS RASSLER, Societatis JESU per Superiorem Germaniam Præpositus Provincialis, concedo D. Viduæ Joannis Busæi p. m. Bibliopolæ Coloniensis facultatem denuò novâ impressione recudendi librum, cui titulus: *Centuriæ Selectorum Casuum Conscientiæ I. II. III.* à P. *Adamo Burghaber*, Societatis nostræ Theologo conscriptum, & ab aliquot Patribus, quibus id commissum erat, recognitum & approbatum: insuper indulgeo prædictæ D. Viduæ Jus Cæsarei Privilegii usurpandi, quo Typographis & Bibliopolis omnibus facultas adimitur, vulgatos à Societatis JESU Patribus libros, citra Superiorum, auctorúmque consensum recudendi, aut intra sacri Romani Imperii, ac Provinciarum S.æ Cæsareæ Majestati hæreditario jure subjectarũ fines importandi. Datam facultatem, quam de una impressione intelligo, manu mea, & officii mei sigillo confirmo. Landspergæ 24 Aprilis, 1670.

Jacobus Raßler, m. ppria.

PRÆFATIO

PRÆFATIO

AD LECTOREM.

ANni sunt duodecim, ex quo in disputationem publicam dedi Centuriam Casuum Conscientiæ, quæ in plurium deinde manus venit, è quibus nonnulli institerunt apud me, ut, si plures hujusmodi Centurias haberem cõcinnatas, prælo subjicerem plurium utilitati futuras. Equidem respondi, actum me acturum, cùm nihil habeam, quod alii viri doctißimi non pridem ediderunt & accuratißimè discusserunt. Sed hoc illi responso non contenti reposuerunt, libros eos nec facilè parabiles, nec omnibus ita commodos esse, tum quòd communibus ferè principiis latè inhæreant explicandis, tum quòd particularia etiam fusius atq; operosius tractent, quàm plerumq; Lector velit, planam brevemq; casûs decisionem desiderans. Ceßi igitur, & quos conscripsi casus, in tres centurias congeßi solum alphabeti ordinem à prima cujusq; casûs voce, non materiarum observans, cum ordo iste materiarum non sit apud omnes idem, & facilè in indice reperiri poßit, quamcumq; aliquis velit materiam. Vocavi autem centurias has Casuum Selectorum Conscientiæ, quia non fuit animus tractare quosvis, sed eos solũ, qui ex Theologia Morali frequentius occurrunt, magisq; desiderantur ritè explanati. Plures his similes, si Deo placuerit, brevi subjungam, si istos non absque fructu in lucem publicam prodiisse advertero, quibus interea, benevole Lector, fruere.

SYNOPSIS

Centuriæ I. Selectorum Casuum Conscientiæ.

1. ÆGidius ita se inebriat, ut phantasia nonnihil turbetur, vomitus sequatur, &c. quia tamen inter bonum & malum discernere adhuc potest, non peccat mortaliter.

2. Agricola famulus ex levi culpa vitrum pretiosum frangens, non tenetur Domino resarcire damnum.

3. Ammonius habens pravam consuetudinem falsò jurandi, si hanc retractarit, & nihilominus inadvertenter juret, non peccat.

4. Anastasia non peccat optando sibi mortem, dum à marito suo tam malè tractatur.

5. Anthusa ex bonis mariti defuncti potest absque injuria creditorum sublegere sibi necessaria ad competentem sustentationem, & jurare dein, nihil se subtraxisse.

6. Attilius Princeps legem statuit, cui quidem ante promulgationem subditi contravenire possunt, non autem post hanc.

7. Avitus non peccat mortaliter, excedendo in cibo, potu, usu matrimonii, appetitu honoris, &c.

8. Baldus vir catholicus legere potest calendaria prognostica, & alia hæreticorum scripta, modò sac. Fidem, & Papam non concernant

9. Benno pœnitentiam in confessione injunctam alio loco, tempore & situ peragens non peccat.

10. Chariton solutionem sive ex contractu, sive ex delicto justè differens, non tenetur creditori ad damnum interea eveniens, aut lucrum cessans.

11. Cappus conceptam conscientiam peccati mortalis leviter abjiciens, peccat mortaliter.

12. Cos

12. COSMAS Medicus medicinam incertam in defectu aliarum rectè adhibet infirmo, si vel ex levi fundamento hanc profuturam putet.

13. COSMOPHILUS malè nec sine peccato mortali cælo se carere velle ait, modò terrâ frui æternum possit.

14. CUNIBERTUM notoriè excommunicatum in una diœcesi, in alia, ubi excommunicatio illa non innotuit, nemo tenetur publicè vel privatim vitare.

15. CUNO catholicus rectè in locis hæreticis comedit carnes, adit templa, abscondit rosarium, &c. ne agnoscatur & periclitetur.

16. ELIAS in loco alieno existens non observat jejunium particulare tam hujus, quàm proprii loci, idque probabiliter absque peccato.

17. EMERENTIANA intra primum bimestre post nuptias bene negat debitum viro suo, etiamsi nihil de Religione cogitasset.

18. EPIPHANIUS Episcopus ex duobus competitoribus absque injustitia digniori præfert dignum ad beneficium curatum.

19. EQUITIUS satis explicat se in confessione, dicendo, lethale vulnus se inflixisse Dasio, etiamsi non addat, quòd iste deinde ex dicto vulnere fuerit mortuus.

20. EULOGIUS die festo laborans, idque in communi tantùm apprehendens, esse peccaminosum, non peccat idcirco mortaliter.

21. EVAGRIUS Clericus, recitans Horas Canonicas absq; ulla devotione & interna attentione, probabiliter non peccat mortaliter.

22. EUPHROSINA nobilis puella in patria novum morem inducens, & magnam pectoris & mamillarum partem nudata incedens peccat mortaliter.

23. EUTICHIUS non est reprehensibilis, dum exercet opera pia propter mercedem: absque hac non facturus illa; modò habitualiter paratus sit, absque tali spe servare præcepta.

24. FABIUS dispensatione ad initium Quadragesimæ propter morbum impetratâ, utitur per reliquum Quadragesimæ tempus, etsi cessaverit causa impetrationis.

25. FELIX Sacerdos intra annum diu recitat officium de Resurrectione Christi, malè ex unius Authoris assertione putans, non esse mortale.

26. FERDINANDUS è Societate JESU Sacerdos in naufragio potuit quidem apprehensam tabulam mulieri prægnanti concedere, non tamen debuit id facere.

27. FIRMATUS Parochus pro Missis, ad quas vi beneficii dicendas tenetur, potest aliud stipendium accipere.

28. FELICITAS sponsa non potest resilire ex eo, quod sponsum suum videat frequenter cum alia, hanc osculari, &c.

29. FLORA in partu rectè fuit à Parocho inuncta, si dolores ægritudinem periculosam causaverint.

30. FRONTONI militi mulier ex metu intentatæ mortis malè in flagitium consensit.

31. FROBENIUS iteratò peccans, quia eâdem operâ confiteri potest, non committit peccatum præsumptionis, vel aliam circumstantiam peculiariter in confessione aperiendam.

32. FURIUS plura committens furta parva pro varietate casus variè peccat.

33. GILDRADUS confessarius ajens de pœnitente, quod sit scrupulosus, non violat sigillum, si hoc ex modo tantùm confitendi advertit: secus si scrupulositas fuit materia confessionis saltem in obliquo.

34. GOLO plures pravas actiones exercens ante & post rem cum amasia habitam, satisfacit in confessione dicendo, se fornicatum fuisse.

35. GOAR videns Juttam, quæ recens communicaverat, S. Hostiam ex ore in strophiolum emittere, ad eam, ut suspicatur, inhonorandam, non potest illam publicè corripere, sed occultè, prout potest, rei mederi debet.

36. Gurias ſcit, in capitulo, cui aſſidet, iniquam fieri electionem, & tacet; unde ſufficienter quidem conſentit in ordine ad peccatum & pœnam, non tamen ad valorem electionis.

37. Heriberto Epiſcopo beneficium Eccleſiæ dirutæ aliò transferenti immeritò reclamat Maurus Abbas, qui Eccleſię illius fuit Patronus Eccleſiaſticus.

38. Hesychius in multis hærens tenetur dubia, ut dubia confiteri.

39. Hilarius abſque graviori culpa recitat breviarium poſt ſacrum, & extra conſueta tempora, etiamſi ex nulla hoc faciat cauſa.

40. Homobonus actus quoſdam confitendo, quos præciſè ut commodos naturæ exercuit, non affert ſufficientem materiam.

41. Joachimus Patrem ſpiritualem & naturalem in pari neceſſitate conſtitutos videns tenetur cæteris paribus naturalem præponere.

42. Joannicius vovens non ducere uxorem, ad hoc deinde votum relaxandum non indiget diſpenſatione Papæ.

43 Jordanus beneficiarius etiamſi breviarium omittat uno die, quia tamen ſupplet altero, excuſatur à reſtitutione fructuum illius diei.

44. Irenaeus crebrò blaſphemando non peccat gravius, ſi affectus iræ non in Deum tendat, nec ipſe advertat ad vilipenſionem Dei & rerum ſacrarum.

45. Jovita pro mille florenis poſt annum ſolvendis numerans jàm nongentos creditori, non committit ſolutionem uſurariam, etiamſi hæc difficilis non ſit.

46. Lea mater rupturam filioli ſui mediis ad talem affectum prorſus inſufficientibus illicitè curat.

47. Lioba dum inter horrendas blaſphemiarum tentationes videtur ſibi ex una parte iis conſentire, ex altera verò repugnare eiſdem, judicanda eſt in hoc caſu non peccare.

48. Magistratus Stagvvensis prohibet ſub-

ditis ſuis ſub mulcta pecuniaria, ne ex cellis Eccleſiaſticorum privilegiatis vinum emant, quod mandatum, etſi ſubditi violent, non tamen peccant.

49. MALACHIAS Religioſus ex Ordine quodam Mendicantium ægrotans deſiderat celebrare in altari portatili intra cellam ſuam, cùm exportari difficulter poſſit, quod concedi ipſi à Superioribus poteſt.

50. MAURILIUS chirographum 1000. florenorum à Principe debitore vendit 700. florenis Mauritio ejuſdem Principis charo Officiali, qui ſic emere id juſtè potuit.

51. MARCELLUS torquem aureum à Marcellino (qui bonâ eum fide poſſedit) dono accepit, de quo jam dubitans, an ſit alienus, poteſt præſcriptionem incipere.

52. MEGENGOR comes in venando egreditur limitibus ſuis, idque ſine omni culpa in locis nullâ ſepe clauſis.

53. MELETIUS Parochus, etſi variis modis ad mortem rei concurrat, nullam tamen irregularitatem contrahit, quia neque ut publicus miniſter, neque ut privatus injuſtè concurrit.

54. MUSCULUS in Italia infamis fugit in Poloniam, ubi pro honeſto habitus proditur à ſupervenienté ex Italia Fuſculo, & hoc fit probabiliter abſq; peccato.

55. MUTIO latroni ex Confeſſario ſciſcitanti, num captus fortè Judici legitimè interroganti fateri omnia debeat, reſponderi poteſt, non teneri, ſi adhuc ſpes eſt effugii.

56. NARCISSUS puerulus in morbo lethali rectè confirmatur ab Epiſcopo.

57. NEMESIUS poſt prima ſponſalia contrahit ſecunda cum alia, additque his juramentum & copulam, quæ tamen prioribus non prævalent.

58. NICETAS ſtudioſus munuſculis & promiſſis trahitur ad monaſterium, idque ſine ſimonia.

59. NYMPHODORA vovens DEO virginitatem, hâc perditâ, non tenetur ad perpetuam caſtitatem.

60. OLA-

60. Olaus Acatholicus fidem Catholicam magis probabilem censet, quàm suam sectam; hanc tamen idcirco nondum deserere tenetur.

61. Opilius deprehenditur in confessione nescire Mysteria SS. Trinitatis & Incarnationis, qui quidem ob ignorantiam invincibilem non peccat mortaliter, instruendus tamen est à Confessario de Mysteriis Symboli Apost. præcipuis pro ipsius captu.

62. Orbilius opifex catholicus in quadragesima famulis apponit carnes, ne discedant, idque probabiliter absque peccato.

63. Orentius haud illicitè in confessione aperit complicem.

64. Pamphilus vorando & potando absque peccato mortali procurat vomitum, ut iterum comedere & bibere possit.

65. Parmenas dispensatus in carne tempore quadragesimæ, bis eas comedere in die potest.

66. Parthenius cùm clarè videat, matrimonium sibi melius esse, quàm abstinentiam ab isto, hinc probabiliter editum ab ipso castitatis votũ est invalidũ.

67. Patricius jaculaturus avem supra culmen villæ, aberrando ab illa, incendit istam, teneturque ad restitutionem pro ratione culpæ intervenientis,

68. Philaretus marsupium invenit nummis bene fartum, quod requisito & non reperto Domino rectè sibi retinet.

69. Pergentinus picturam, cujus nescit pretium, duobus florenis dat proxenetæ vendendam, qui eam 40. florenis vendidit, & malè ex illis duos tantùm florenos dedit Pergentino.

70. Placidus congressus cum uxore sua, quam credidit alienam, non commisit quidem adulterium realiter, sed tamen objectivè, atque unum duntaxat peccatum.

71. Primus Mercator non admonetur restitutionis faciendæ à Confessario, non tamen idcirco iste ad illam obligatur.

72. PROBUS Indulgentias pro vivis concessas malè applicat defunctis.

73. PROTOGENES Sacerdos rectè de sacrá sua hostia sumit particulam, eaque communicat Laicum, si rationabilem hujus faciendi causam habeat.

74. QUADRATUS in collatione vespertina diebus jejunii potest comedere ex offa, pisciculis, acetariis, &c. non tamen ultra quartam partem eorum, quæ in prandio sumere consuevit.

75. REYMUNDUS jurans se artem curandi cancrum nulli se communicare velle, non tenetur juramento stare.

76. RUARDUS Parochus vapulat, cujus facinoris reus putatur, & excommunicatur Proclus, qui tamen, cùm innocens sit, reipsâ excommunicatus non est.

77. RUFFINA cum filia & ancilla laborat die festo otii vitandi gratiâ, ideoque sine peccato mortali.

78. RUPERTUS Episcopus superstitionem sub excommunicatione prohibet, quæ tamen committitur à Melchiore per ignorantiam, ratione cujus variè excusatur.

79. SABINUS Judex causam quæ inter partes æqualis est juris, non potest, cui lubet, adjudicare, sed dividere eam debet.

80. SABINIANUS Episcopus in statu peccati mortalis consecrans Ecclesias & calices: & adhuc Sacerdos, Diaconus, ac Subdiaconus in simili statu in Officio divino ministrans ac concionans non peccavit mortaliter.

81. SEBALDUS, licet vir semper visus sit bonus, quia tamen moribundus nullum dedit confessionis faciendæ signum, ideò absolvi non potest.

82. SENATUS CURENLENSIS exigit aliquid pecuniæ à præsentandis ad beneficia Ecclesiastica, idque probabiliter absque simonia.

83. SEVERA ancilla ab hero suo accipit munera, quibus sollicitatur ad facinus turpe, in quod licet illa

non

non consentiat, accepta tamen dona reddere non tenetur.

84. SEVERIANUS Parochus moribundum absolvit, aliisq; Sacramentis munit; & licet hæc fecerit in peccato mortali existens, non tamen peccavit propter angustias temporis, quæ urserunt.

85. SIBYLLINA ex adulterio concipit Venereum, & marito supponit, quod tandem aperit spurio filio, qui tamen credere ipsi non tenetur.

86. SOSTHENES Sacerdos accipit stipendia pro Missis de B. Virgine, pro animabus defunctis, &c. etsi deinde non malè legat Sacra pro tempore occurrentia.

87. SOTER furtivum equum bonâ fide emit florenis 50. & mox in alio loco eundem vendidit 70. florenis alicui extero; interea etsi verus equi dominus compareat, ei tamen nihil debet Soter.

88. SULPITIUS mercator dolet apud vicinum mercatorem plures reperiri emptores, idque sine graviore culpa.

89. TOBIAS, pecuniam, quam in extrema necessitate dederat Gabelo, ab eodem postea ad meliorem fortunam evecto repetere potest, si Gabelus tunc saltem spem obventuri alicujus boni habuit.

90. TORPES absque peccato non orat ad pulsum orationis Angelicæ, & similium.

91. TROPHIMUS filiolum suum agonizantem, cum alio modo baptizari salvarique non possit, in flumen abiiciendo, simulque formam pronunciando non malè facit: estque baptismus iste validus & probabiliter licitus.

92. TUSCANA ex bonis communibus etiam contra viri voluntatem licitè facit eleemosynas, modò istæ vigesimam partē annuorum redituum nō excedant.

93. TYCHIUS non peccat graviter omittendo ea, quæ in ordinatione ab Episcopo sunt injuncta.

94 VALENTINUS Parochus puerum cum scheda suscepti baptismi inventum bene licitèq; rebaptizat.

95. VARUS nolens domum ſuam vendere, quæ Monaſterio contigua & perquam commoda foret Religioſis, poteſt a Magiſtratu cogi.

96. UBALDUS die feſto ſimul audit duorum Sacerdotum duas partes Miſſæ, & ſatisfacit.

97. VENEREUS diu ignoranter exercuit mollitiem, ideòque nullum commiſit peccatum.

98. VRSITIUS negat ſub juramento, ſe fuiſſe domum aliquam ingreſſum, in qua tamen revera fuit, rectè æquivocatione uſus.

99. ZELPHA licitè denunciat Balam conſervam ſuam hero in flagitio deprehenſam.

100. ZOA, licet innocens, vi tamen tormentorum ream ſe immanis ſceleris fatetur; quæ inde nec peccat, nec revocare tenetur.

CEN-

CENTURIA I.

SELECTORUM CASUUM CONSCIENTIÆ.

CASUS I.

Gidius ab amico invitatur ad mensam, ubi vinum liberalius haustum ipsi visum obfuscat, linguam vincit, pedes infirmat, caput gyrat, memoriā sepelit, mentem in jocos aliaque insolita solvit, & omnia ita perturbat, ut tantùm advertentia aliqua inter bonum & malum, turpe & honestum permaneat. Quæritur. Vtrùm peccaverit mortaliter?

Videtur sic peccâsse, quia talis passim ab omnibus ebrius habetur; ebrietatem autem ex suo genere esse peccatum mortale, communis est Theologorum sententia.

Resp. Ægidium non commisisse peccatum mortale ebrietatis. Ita Caiet. Sylvest. Valēt. Less. Laym. *L.*3 *s* 4. *n.*5. Dicastillo *de Iust. L.* I. *D.*3 *n.*142. Palao *de Iust. Tr.* I. *D.*3. *p.*5. *n.*3. & alii. Ratio est, quia ebrietas, quæ sit peccatum mortale, ex communi Theologorum est *violentæ rationis interceptio per nimium potum voluptatis causâ haustum.* Atqui si adhuc

adhuc adest advertentia rationis inter bonũ & malum, inter turpe & honestum, non est perfecta interceptio rationis; esto oculis duplicata omnia appareant, lingua titubet, pedes vacillent, caput in gyrum agatur, vomitus sequatur, phantasia sit nonnihil turbata, memoria labatur. Ergo, &c.

Ad rationem in oppositũ dicimus, Ægidiũ prudenti judicio non posse censeri *Theologicè* ebrium ob causam dictam, licet imperfectam aliquam ebrietatis rationem participet, & *vulgò* denominationem ebrii habeat, ideòque peccatum veniale ex gravioribus committat.

II. *Agricola mercede conducit Vitalem famulũm, eique curam rei domesticæ commendat, in qua ex levi ejusdẽ culpa, seu diligentiæ omißione damnum contingit fractione pretiosi vitri, cujus damni reparationem Agricola à Vitale exigit. Quæritur. Vtrum Vitalis reparare damnum illud ex fracto vitro teneatur?*

Videtur teneri. Ita Salonius, Arragon. & alii, quos citat & sequitur Bonac. D. 3. *de Contract. q.* 1. *pun.* 6. *n.* 14. quia inter dominũ & servum mercede conductum intercedit contractus in utriusque utilitatem; in tali autem contractu dari obligationem juxta leges civiles ad reparationem damni ex culpâ etiam levi juridicâ, docent Molin. de Just. Disp. 295. & communit. alii DD.

Resp.

Reſp. Vitalem non obligari ad reparationem damni Ita Card. Lugo *de Iuſt. D.8.n.92.* Leſſ. *c.7. de Iuſt n.32.* & alii. Ratio eſt, quia eadem planè eſt ratio cum his famulis, quæ eſt cum Judice, Advocato, Medico, atque aliis officialibus, ut teſtantur *cit. AA.* Atqui iſti non tenentur ex culpâ levi, ut habet cõmunis Theolog. & docet Clarus. *L.5. pract. criminalis.* §. *fin. q.73. n.3.* ubi alios AA. affert. Ergo nec famuli obligantur. *Differentia* inter officiales (quo nomine famulos venire recens diximus) & conductores ſumitur ex citatis legibus civilibus, quæ de officio & famulatu non idem afferunt, quod de contractu, utut aliàs ſpectando jus naturæ eadem videatur utriuſque ratio, ut rectè advertunt Lugo *loc. cit* & alii.

Atque ex his patet ad rationem in contrarium; nam univerſim negamus, ex quovis contractu in utilitatem utriuſq; ſurgere obligationem damni reparandi ob culpam etiam levem juridicam; cum LL. civiles aliter circa contractus officialium, adeòque & famulorum diſponant, etſi in utriuſque utilitatem etiam cedant.

III. *Ammonius habens pravã conſuetudinẽ falsò jurandi, ſæpe quidẽ ſic jurat, ſed prorſus inadvertenter, & ex ſubito animi motu atq; iræ impetu. Quæritur. An committat peccatum in ſe mortale?*

Videtur tale committere. Ita Cajetan. Navarr.

Navarr.*in ſum.cap*.12.*n*.6.& alii. Quia inadvertentia illa non excuſat Ammonium, cùm etiam advertens ſimiliter peieraret.

Reſp. I. Si Ammonius vel non habuit pravam conſuetudinem falſum jurandi, vel hanc per dolorem retractavit, juramentum falſum inadvertenter prolatũ non fore peccaminoſum. Ita ex cõmuni Suarez *Tom*. 2.*de Rel*.*L*.3.*c*.7.*n*.5.cùm illud nullo modo ſit voluntarium. II. Si verò habeat pravam conſuetudinẽ falsò jurandi, & hanc non retractârit, juramentum factum etiam inadvertẽter, & ex ſubito iræ impetu prolatum, eſſe peccatum mortale, non quidem in ſe, ſed in voluntate, quam habet, non removendi cõſuetudinem. Ita Sanch. *L*.3 *in Decalog*.*c*.5. *à n*. 28 Palao *Tr*.14.*D*.1.*pun*.9.*n*.5. & alii. Ratio eſt, quia juramentum illud, nec directè & in ſe eſt voluntarium, ut patet: nec indirectè, hoc ipſo quod non fuerit poteſtas illud vitandi. Ergo ſolùm in causâ nõ amotâ, pravâ ſcilicet conſuetudine. Hanc conſuetudinem ſi Ammonius ſæpius admonitus emendare non laboret, non poſſe ipſum abſolvi, cum plurib. Theolog. putat Suarez *loc. cit. c*. 8.*in fin*. Sed mitiùs & rectiùs ſentit Sanchez L. 2.*in Decal*.*c*.32.*n*.45. loquens de blaſphemiâ, quia ob peccata, quæ non pendent ex occaſione extrinſecâ, ſed intrinſecâ peccatoris fragilitate, nõ eſt abſolutio vel neganda,

vel differenda, cùm dolendo de peccatis satis pœnitens se disponat.

Atque ex his patet ad rationem in contrarium.

IV. *Anastasia durissimè tractatur à viro suo, quæ idcirco sæpe sibi mortem imprecatur. Quæritur. An peccet?*

Videtur mortaliter peccare. Ita Navarr. in manual. *c.*15.*n.*15. Tum quia non est Domina vitæ suæ. Tum quia est contra Charitatem sibi debitam.

Resp. Anastasiam non peccare. Ita Sancius *in select.* D. 2 *n.*9. & alii. Quia potest afflictionem hanc prudenter censere majus malum, quàm ipsam mortem. Imò alios quosvis ex indignatione & impatientiâ mortem sibi deliberatè imprecantes nō peccare mortaliter, existimamus contra Dian. *P.*5 *Tr.*14.*R.* 92. & probamus tum exemplo Eliæ 3. *Reg.* 19. Ionæ *cap.*4. &c. tum quia sensus verborum illorum alius non est, quàm *malumus mori, quàm tales molestias pati.*

Ex quo patet, nec dominium Dei in vitam nostram, nec charitatē nobismetipsis debitam violari. Cæterùm ex communi Theolog apud Bonac. *in Præcep. IV. Decal. D.* 5. *Q. unic. p.* 6. *num.* 1. peccat graviter Maritus Anastasiæ tam duriter hanc verbis & verberibus tractando, cū uxor non ut serva vilipendenda, sed ut socia sit amanda & honoranda

(sunt

(ſunt quippe *duo in carne una Matth.* 19.) ac delinquens etiam moderatè corrigenda, cũ acris & digna delicto pœna nõ ad maritum, ſed Iudicẽ pertineat. Unde Palao deſpõſalib. D.3.*pun*.4.§. 3. verberum punitionem (niſi graviſſima urgeat cauſa) mortalẽ cenſet, & nõ immeritò, quia ex ſe utpote ſervilis maximè uxorem dedecet: & in aliquorum ſententia, ſufficientem dat divortii cauſam.

V. *Anthuſa uxor advertens virum ſuum plura contrahere debita, quàm ſit ſolvendo, poſt mortem hujus inopinatam, citò tantum bonorum ſubtrahit, quantum & ſibi & liberis ad competentem ſuſtentationem neceſſarium arbitratur Vnde ſuſpecta creditoribus coram Iudice jurat, nihil de bonis viri ſe ſublegiſſe, ſubintelligendo non neceſſarium ad honeſtæ vitæ ſuſtentationem. Quæritur. An facere hoc licitè potuerit?*

Videtur non potuiſſe. Tum quia eſt in fraudem, & contra Ius creditorũ in bona relicta à marito. Tum quia ſequeretur, debitores non teneri ſolvere debita cum aliqua imminutione honeſtæ ſuſtentationis, quod videtur contra communem. DD.

Reſp. Licitè feciſſe Anthuſam. Ita Cœleſtin. *in compend. mor Theolog Tr*.9.*cap*.19.*in fine* relatus apud Dian. *P*.5.*Tr*. 14.*R*.57. Ratio eſt, tum quia creditores rationabiliter non poſſunt eſſe inviti. Tum quia rem alienam injuſtè non retinet, & ſicut ſubtrahendo neceſſaria

ceſſaria ad ſuſtentationem (etſi injuſtè à viro eſſent acquiſita) non peccat, ita neque peccat jurando. Tum quia licitum eſt cuilibet in gravi ſuâ, vel ſuorum neceſſitate, aliquid clanculum ſurripere, quando aliter ea averti non poteſt, ut docent P. Navarr. *L.3. cap.1. n.* 357. Leſſ. Lugo, alii. Ergò multò magis licitum erit Anthuſæ, aliquid non reſtituere, cùm ſubtractio illa non ſit tam ablatio rei, quàm denegatio reſtitutionis.

Ad *primum* in contrarium negamus, id eſſe in fraudem, & contra jus creditorum, hoc ipſo, quòd juſtè ac rationabiliter fiat. Ad *ſecundum* itidem negamus ſequelam, cùm hîc non agatur de aliqua ſolùm imminutione, ſed omnimoda amiſſione honeſtæ ſuſtentationis; & ex communi doctrina plus liceat ad cavendam iſtam, quàm illam.

VI. *Attilius Princeps ob copiam vini in ſuâ ditione creſcentis legem ſtatuit, ne quis vinum ex aliâ Provinciâ inferret. Cneus hujus gnarus antequam lex illa promulgaretur, aliquot vini plauſtra aliunde advexit. Subditi verò eandem legem poſtea promulgatam abſque juſtâ cauſâ non acceptârunt. Quæritur. Vtrùm tam iſti, quàm ille contra legem egerint?*

Videtur, Cneum feciſſe contra legem; quia ſcivit, eam jam eſſe ſtatutam: non autem eandem violaſſe ſubditos; quia juxta communem ſententiam Canoniſt. *in c. 1. de*

Treuga & pace, lex non obligat, nisi acceptetur.

Resp. Cneum non violâsse legem: Subditos verò eandem fuisse transgressos. Ratio prioris est, quia de ratione legis *ut proximè obligantis* est promulgatio, ut habet communis DD. apud P. Tannerum *Tom.* 2. *D* 5. Q. 1. *d.* 1. siquidem absque istâ regulare ac dirigere (quod legis est) subditos nequeat. Cùm ergò ante promulgationem lex verè & perfectè non subsistat, nec violari potest. Unde patet ad argumentum in oppositum. Ratio posterioris est, quia acceptatio populi, per se loquendo, ac seclusis particularibus pactis & privilegiis, non requiritur ad valorem legis, ut docent Laym. *de LL. c.* 3. *n.* 1. Arriag. *D.* 17. *n.* 1. Palao *D.* 1. *p.* 13. & plures alii; cùm Princeps absque eâ & potestatem & voluntatem habeat obligandi subditos; nec sanè expediret Reipubl. ut leges justæ & utiles pro libitu recusari à subditis possent. *Sententia Canonist. in contrarium allata* intelligenda est solùm casu, quo lex valde gravis & difficilis esset; tunc enim prudenter præsumitur, legem ejusmodi non esse latam à Principe *ex absolutâ voluntate* obligandi, sed solùm experiendi, num populus ad ejus receptionem induci possit, ut post Suarez & Salas, rectè Palao *loc. cit. n.* 4. Secùs autem se res habet in proposito, ubi lex nec difficilis, nec inutilis fertur.

tur. Atque sic patet ad rationes in oppositum.

VII. *Avitus vir nobilis advertit, fatetúrque excessum suum in cibo, potu, vestibus, usu matrimonii, appetitu pecuniæ, honoris, laudis, excellentiæ, &c. Quæritur. Vtrùm peccet mortaliter?*

Videtur peccare mortaliter. Tum quia SS. Scriptura & Patres hunc excessum graviter reprehendunt, ut videre est apud Authores passim. Tum quia gravem committit inordinationem.

Resp. Avitum in his (per se loquendo, secluso damno, & aliâ malitiâ extrinsecâ) non peccare mortaliter. Ita ex communiore Less. *L.* 4. *de Temper. c.* 4. *n.* 110. Ratio est, quia, universim loquendo, quando aliquid per se malum non est, sed indifferens, tum excessus in ejus appetitione & usu est tantùm venialis, cùm in tali re mediocritatem attingere sit difficile, & nullum grave detrimentum inferatur Deo, vel proximo. Atqui prædicta, in quibus delinquit Avitus, per se mala non sunt, sed indifferentia. Ergò excessus in illorum appetitione & usu, per se loquendo, est tantùm venialis.

S. Scripturæ & PP. graviter reprehendunt excessum illum non *per se*, sed ratione alicujus pravitatis *per accidens* annexæ, quo modo etiam inordinatio gravis censeri potest, qualis tamen per se non habetur.

VIII. *Baldus Principi cuidam in Germaniâ à consiliis, & vir bonus delectatur lectione Calendariorum prognosticorum, novorum, ab hæreticis impressorum, & similium, quæ varios hominum ac rerum status concernunt, & subinde amarè perstringunt; sed Religione tactus, intelligere vult ex Confessario, an licitè legere talia possit? Quæritur. Quid Confessarius respondeat?*

Videtur non posse; quia *in Indice libr. prohibit. reg.* 2. universim hæreticorum libri, etiamsi de Religione non tractēt, non permittuntur, nisi Catholicâ censurâ sint legitimè approbati.

Resp. Baldum, secluso propriæ animæ, aliorúmque salutis periculo, licitè ea Calendaria, nova, ac pasquillos legere posse, modò Sacra Fidei Catholicæ, & Summum Pontificem non concernant. Ita P. Tanner. *Tom.* 4. *D.* 6. *q.* 10. *n.* 101. Ratio est. Tum quia prædicta nomine librorum non comprehenduntur, sicut neq; sub censura *Bullæ Cœnæ* brevis scriptura, oratio, concio, quæstio, epistola, annotatio &c. comprehenduntur, ut docent Sanchez *L.* 2. *in Decal. c.* 10. *n.* 29. Bonac. *D.* 2. *de Cens. q.* 5. *punct.* 4. *n.* 18. Palao *Tr.* 4. *D.* 2. *p.* 10. §. 1. *n.* 5. & alii. Tum quia lectionem talem communis usus ac consuetudo in Germaniâ tanquam licitam permittit; unde passim viri etiam timorati & Ecclesiastici absque scrupulo talia legunt.

Ex quo patet ad rationem in contrarium; regula

regula enim illa in Germaniâ ob difficultatem, quam continet, contrario usu elanguit, si etiam fuit unquam recepta, & vim habuit.

IX. *Benno Civis Monacensis sub festa Pentecostes Oettingam Vet. Religionis causâ profectus, confessionem ibi peccatorum suorum peregit. Confessarius illi pro satisfactione præcepit, ut in S. Ædiculâ coram Imagine miraculosa B. V. recitaret unum rosarium flexis genibus. Verùm is nihil horum fecit, atque etiam domum reversus distulit ejus pœnitentiæ executionem usque ad Festum Portiunculæ, quo die denuò confessurus recitavit manè Rosarium in sacello domestico aßidens in sella. Quæritur. Quomodo peccârit tam differendo, quàm alio loco & situ, ac imperatum erat, pœnitentiam injunctam exequendo?*

Videtur mortaliter peccâsse, ut innuunt AA. passim; quia in re gravi, & ad reconciliationem cum Deo ordinata, intentionem Confessarii absque ullâ causâ distulit simul, & aliquatenus intermisit.

Resp. Bennonem non peccâsse, saltem graviter. Nam non peccavit differendo tam diu pœnitentiam; quia nullus obligatur confessionis præcepto statim ac peccat, sed potest differre confessionem per annum; Ergò simul poterit non tantùm per duos vel tres menses, sed per integrum annum pœnitentiam à Confessario impositam differre, ut cum Fernandez, Martin. de S. Josepho, Escobar, & aliis

docet Dian. *P.* 10. *Tr.* 12. *R.* 42. Non etiam peccavit alio modo, quàm fuerat impositum, pœnitentiam implendo; quia modus talis censetur circumstantia levis, ut post Sanchez, Lugo, & alios docet Dicastillo *de Pœnit. D.* 14. *n.* 81. quippe in hoc vel illo loco, aut situ dicere rosarium, æquale, aut ferè æquale est Beatissimæ Virginis obsequium, modò res ritè peragatur. Atque ex his patet ad rationem in contrarium.

X. *Chariton legitimè excusatur à debiti solutione; interea autem temporis ob amissam solutionem creditori damnum evenit, & lucrum cessat. Quæritur. Vtrùm postea Chariton debitum solvere potens, etiam damnum obveniens & lucrum cessans resarcire teneatur, utì petit creditor?*

Videtur teneri. Ita Molin. *D.* 754. *n.* 3. Laym. *Tr.* 2. *de Iust.* *c.* 12. *n.* 2. & alii. Tum quia aliter creditor non præsumitur dilationi consentire. Tum quia differens solutionem in suum commodum, tacito contractu se obligat, jacturam creditoris resarcire.

Resp. Non teneri, sive Chariton debitor sit ex contractu, sive ex delicto. Ita P. Navarr. *L.* 4. *de restit.* *c.* 4. *n* 46. & ferè Less. *de Iust. c.* 16. *n.* 33. Ratio est, tum quia Chariton nec est ob moram solutionis causa injusta illius damni & lucri cessantis: nec ista proveniunt ex culpabili solutionis omissione, sed proveninnt ex retentione solutionis justâ, non

utique

utique proventura, si restitutio fieret; damna autem ex tali justâ retentione orta, non possunt imputari Charitoni hoc ipso, quòd iste non sit causa moralis injusta, quod necessariò ad talem imputationem requiritur. Consentiunt huic assertioni quoad priorem partem de debitore *ex contractu* Rebellus, Salas, Bonacina, & alii, quos affert & sequitur Card. de Lugo *de Iust. D.18. n.35.* dissentiunt autem ab eadem quoad alteram partem de debitore *ex delicto*; sed immeritò, quia justa causa radicitùs moram purgat. Ut rectè Navarrus cit. & fere Lessius *c.16.n.33.* in fine, ubi ait, debitorem ex delicto non teneri de damno emergente vel lucro cessante pro eo tempore, quo non poterat restituere, nisi conjiciendo se in gravem necessitatem. Unde negamus rationem in contrarium allatam, cùm nullo nitatur fundamento.

XI. *Carpus audit in concione, credítque, esse peccatum mortale, vesci carnibus in pervigilio SS. Philippi & Iacobi, eò, quòd sit jejunium, & tamen ab iis se non abstinet, conscientiam illam absque aliâ ratione abjiciens. Quæritur. Vtrùm comedendo carnes peccet mortaliter?*

Videtur non peccare mortaliter. Ita Cajetan. *in 1.2. q.19. art.5.* quia conscientia errans non habet ex se vim obligandi, nisi quatenus acceptatur. Ergò quandocunque non acceptatur, non obligat.

Resp. Carpum peccare mortaliter. Ita Suar. Vasq. Palao *Tr.1.D.1.p.6.n 5.* Bress. *L. 5.c.23. in fine.* & alii communiter. Quia nemo potest se pro libitu eximere legibus. Atqui conscientia illa, cùm *ut vera* appareat, habet se instar legis, & est proxima regula voluntatis operandi, ut cum S. Thomâ *loc. cit.* docent communiter Theol. Ergò Carpus pro libitu exuere se illâ non potest, sed eâ obstrictus peccat mortaliter, si eandem violet, ut fit in proposito.

Ad rationem in oppositum dicimus, errantem conscientiam duplicem esse, unam, quæ ita dictet aliquid esse peccatum, ut nullo modo etiam probabiliter credatur, esse licitum id, quod revera est licitum *secundùm se*: alteram, quæ ita dictet aliquid esse peccatum, ut tamen verosimile, vel ex authoritate, vel ex ratione appareat oppositum. Hæc *posterior* non habet vim obligandi, nisi acceptetur, & deponi potest absque aliâ ratione; non autem illa *prior*, qualis est Carpi, qui nihil cogitando vel de errore concionatoris, vel de alio motivo rationabili in contrarium, omninò persuasit sibi jejunandum esse, & à carnibus abstinendum, & tamen id contra conscientiam talem non fecit, vanè hoc sibi licere arbitratus.

XII. *Cosmas Medicus ad Lazarum infirmum vocatus, nullam agnoscit medicinam, quæ probabi-*

liter

liter morbum curatura videri poßit, deficientibus autem probabilibus, advertit adesse quasdam incertas, quæ obesse æquè, ac prodesse queant. Quæritur. Vtrùm istas in extremo vitæ discrimine Lazaro adhibere poßit?

Affirmat Thom. Sanch. *L.* 1. *mor. c.* 9. *num.* 19. quia periculum accelerandi ægro mortem sufficienter compensatur spe vitam desperatam conservandi. Negant plures, quos refert & sequitur Palao *Tr.* 1. *D.* 2. *p.* 9. *n.* 5. quia applicans talem medicinam incertam, quantum est ex se, applicat causam efficientem mortis, quod utique illicitum.

Resp. Posse Cosmam applicare Lazaro desperato medicinam incertam, si vel ex levi fundamento profutura putetur. Ita Arriag. *de actib. hum. D.* 24. *n.* 25. quia sic vim acquirit ratio sententiæ affirmativæ, & eandem perdit ratio sententiæ negativæ, quippe evadit ex illâ medicinâ minus periculum nocumenti, & majus fundamentum emolumenti.

XIII. *Cosmophilus ita rebus immersus est terrenis, ut desideret perpetuò degere in terrâ, & Deo relinquere velit cælum, si sibi terram concedat. Quæritur. An graviter peccet?*

Videtur non graviter delinquere, cùm præceptum nullum appareat, quod graviùs violet.

Resp. Cosmophilum hoc concupiscentiæ amore committere peccatum mortale contra

ſpem divinam, quam ita tenemur habere erga Deum & Divina, ut iſta præ omnibus concupiſcibilibus nobis concupiſcamus, juxta illud *ad Rom.* 15. *Vt per patientiam & conſolationem Scripturarum ſpem habeamus, &c.* Unde etiam peccant conjuges, ſi deſiderare ſe dicant, ut perpetuò convivere ſibi detur in terrâ; niſi hoc loquendi modo indicare ſolùm velint vehementiam amoris conjugalis.

Ad rationem in oppoſitum patet ex dictis; quippe peccat Coſmophilus contra præceptum ſpei divinæ, quo jubemur non ſolùm ſuo tempore ſperare cæleſtia, ſed etiam præ his terrena nunquam nobis deſiderare.

XIV. *Cunibertus Salisburgi denunciatur excommunicatus, qui abſolutionem negligens, fugit Coloniam, ubi poſt paucos menſes Cuthbertus ejus concivis, reíque gnarus, in eum incidit. Quæritur. Vtrùm iſte vitare illum Coloniæ teneatur?*

Videtur teneri. Ita Vaſq Tr. *de excom. dub.* 8. *n.* 2. Filliuc. Tr. 13. *c.* 3. *q.* 7. *n.* 49. Bonac. D. 2. *de cenſ. q* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 48. & nonnulli alii. Quia Concilium Conſtantienſe abſque reſtrictione præcipit, vitare excommunicatum denuntiatum.

R*eſp.* Cuthbertum non teneri Coloniæ vitare Cunibertnm. Ita Sanch. *L.* 2. *in Decal. c.* 11. *n.* 20. Avila *p.* 2. *de Conſ. c.* 6. D. 11. *d.* 12. & alii. Nam excommunicatus publicus in uno loco, non eſt cenſendus talis in alio, in quem

quem devenire non poteſt denunciatio; eſto enim hæc afficiat perſonam, intelligendum id tamen reſpectu illorum, quibus innoteſcit. At Coloniæ denunciatio Cuniberti non eſt notoria. Ergò nullam obligationem inducit, eum vitandi tam publicè quàm privatim, quidquid contra hoc poſterius ſentiat. Avila *loc. cit.* quia poſt Conſtantienſe obligatio vitandi non oritur ex ſolâ excommunicatione, ſed ex illius notoria denunciatione, ut rectè advertit Palao *Tr.29. D.2. punct.4. n.9.* Atque ex his patet ad rationem in contrarium.

XV. *Cuno per loca hæretica transiens, cùm ſciat Catholicis varia in iis accidere pericula, ut hæc evitet, comedit carnes diebus prohibitis, adit ipſorum templa, abſcondit roſarium, aliáque Catholicorum indicia, ut aliis ejuſdem ſecum ſectæ planè appareat. Quæritur. An rectè id fecerit?*

Videtur malè feciſſe, quia comeſtio, & actiones iſtæ ſunt ſigna falſæ fidei, ex quibus aliquis conjici ſolet alienus à Romanâ Fide.

Reſp. Cunonem, per ſe loquendo, & ſecluſo ſcandalo, & Religionis contemtu, licitè egiſſe. Ita Azor, Sanchez, Coninck. Becan. Laym. *L.2. Tr.1. cap.11. num.5.* & alii. Ratio eſt, quia licèt per hujuſmodi ſigna aliquo modo hæretici à Catholicis dignoſcantur; attamen non ſunt ſigna inſtituta ad falſæ fidei profeſſionem, & proteſtationem hæreſis: neque in tali neceſſitate obligat Ec-

cleſiæ

clesiæ præceptum de non comedenda carne. Unde Tanner. *Tom.* 3. *D.* 1. *Q.* 7. *d.* 5. *n.* 110. Bannez 22. *q.* 3. *art.* 2. *dub.* 2. & alii inferunt, posse aliquem uti pileo Turcico cum tobalia alba, ut securus per Turciam transeat, &c. Ergò Cuno signis illis utens, præsumi non potest negare fidem, aut falsam protestari, sed solùm occultare se voluisse, cùm non teneretur se manifestare, licitèque aliorum deceptionem ad sui liberationem permittere posset. Atque ex hoc patet ad fundamentum in contrarium.

XVI. *Elias die, quo in proprio ipsius loco peculiare est jejunium, hospitatur in loco alieno, ubi similiter particulare est jejunium. Quæritur. An teneatur ad jejunandum?*

Videtur teneri, ne absurdè sit omninò exlex. Ita plerique AA quos citat & sequitur Diana *P.* 1. *Tr.* 9. *Resol.* 18. *& Tr.* 10. *Resol.* 13. *in fine*; non tamen convenit inter eosdem, cujus loci lege diœcesanâ teneatur.

Resp. Eliam probabiliter neutrius loci lege obligari ad jejunandum. Ita Jo. Sancius *in select.* *D.* 44. *n.* 31. Ratio est, quia non obligatur ratione legis domesticæ, ut cum pluribus docet Arriag. *D.* 15. *n.* 41. eò quòd tale præceptum specialiter intra locum se contineat, pro quo fertur: nec ratione legis in alieno loco existentis, ut cùm multis docet Laym. *L.* 1. *Tr.* 4. *c.* 12. *n.* 4. eò quòd tale præceptum

non

non obliget, nisi subditos & membra illius communitatis, pro qua fertur.

Nec absurdum putandum, Eliam in hoc casu esse *exlegem*, cùm universim vagi nullis particularibus locorum legibus ligentur. Sed, inquiunt, regula Juris est *in 6. Qui sentit commodum, sentiat & onus.* Ergò si Elias ob absentiam à patriâ habet commodum, quòd non sit obligatus die jejunii in illâ, oportet & ipsum habere onus legis jejunii in altero loco. Dicimus, illam regulam juris procedere solùm de commodo, cui onus necessariò est annexum, sicut qui percipit fructus beneficii, prædii &c. debet his annexa onera portare, *quia onus transit cum re*, in præsenti verò non est necessariò annexum onus commodo, ut per se constat.

XVII. *Emerentiana celebravit nuptias, quibus peractis, cùm vir ejus debitum conjugale exigeret, negavit illa, ajens, ante bimestre elapsum matrimonium se non consummaturam, cùm Religionis ineundæ cogitationem, quam ante nuptias contractas habuit, nondum planè abjecerit. Quæritur. I. Vtrùm Emerentiana, ob cogitationem de Religione ineunda, rectè recusarit intra primum bimestre debitum conjugale? II. Vtrùm negare potuisset, etiamsi nihil de Religione cogitasset? III. Vtrùm hoc bimestre extendat se ad ipsam professionem, vel ad solum ingressum?*

Videtur Emerentianam malè negâsse debitum,

tum,

tum, quia à puncto conjugii contracti tenentur conjuges debitum sibi reddere; quod maximè verum, si Emerentiana nihil cogitavit de Religione intranda, ut docent Angelus, Coninck, Hurtado, Palao *Tr.* 28. *de sponsalib.* *D.*3. *punct.*2. §.5. *n.*7. Martin. Perez *de Matr. disp.*22. *sect.*5. *n.*14. & alii. Quia jure Pontificio nullis aliis conjugibus obligatio reddendi debitum invenitur suspensa, nisi iis, qui de Religione cogitant, qui tamen deinde intra primum illud bimestre profiteri tenentur, ut docent Abbas *in Cap. ex publico, de convers. conjugator.* Navarr. alii.

Resp. I. Emerentianam rectè fecisse, non reddendo debitum intra primum bimestre sui matrimonii, quo tempore adhuc cogitabat de Religione intranda. Ita omnes DD. Catholici *ex Cap.* 7. *de conversione conjugat.* Vi cujus suspenditur obligatio reddendi debitum, quæ aliàs à puncto contracti matrimonii urget. Addunt Sanchez *L.*2. *de Matr.* *D.*24. Et Basilius Pontius *L.*9. *de Matr. c.*9. *n.*8. 12. Judicem, causâ cognitâ, posse restringere aut prorogare dictum bimestre ipso jure taxatum.

Resp. II. Etiamsi Emerentiana nihil cogitasset de Religione ineunda, nihilominùs licitè negâsse debitum viro suo intra illud bimestre. Ita Sanchez *loc. cit. n.* 25. Basilius Pontius *loc. cit. n.* 7. Præpositus *in* 3. *part. D.*

Thom.

Thom. *Q. 5. dub 6. n.* 47. & plures apud hos. Nam esto modò non habeat hanc cogitationem, potest tamen habere, & casu, quo Religionem non ingrediatur, majori postea affectu conjungetur viro suo, quia desideria dilata crescunt, & sic opus non est, ut prædictum bimestre alibi reperiatur concessum iis, qui de Religione non cogitant, cùm satis in prædicto *capit. ex publico* contineatur. *Resp.* III. Bimestre illud extendi ad solum ingressum in Novitiatum, non autem ad ipsam Professionem in Religione. Ita communis DD. apud Perez *loc. cit. num.* 9. quia sine manifesto textu & ratione recedendum non est à jure communi, concedente annum Novitiatûs ante Professionem; nullus autem talis textus aut ratio afferri potest. Quare vir Emerentianæ, si hæc Religionem ingrediatur, exspectare debet, donec illa, absoluto Novitiatu, Professionem emittat, nec ante hanc ad alias nuptias transire potest, ut ex declaratione Tridentini advertunt Sanchez, Pontius, alii suprà citati.

Atque ex his patet ad argumenta in contrarium allata. Sed urget Perez *loc. cit. num.* 15. ajens, rarissimum esse, ut conjuges, si de facto de Religione non cogitent, postea primùm cogitationem hanc Religionis ineundæ suscipiant, ideòque hoc à jure considerabile non esse. Dicimus rarum quoque esse, ut cogitan-

tes de Religione ineunda matrimonium contrahant, & tamen hoc à jure consideratur; cúmque hoc in favorem magnum sit, meritò ad prædictum casum, quo cogitatio de Religione conjugibus saltem venire potest, consideratio hæc juris extenditur.

XVIII. *Epiphanio Episcopo ad beneficium curatum in suâ diœcesi valde insigne, duo se sistunt competitores, uterque revera dignus, alter tamen altero dignior. Quæritur. Vtrùm Epiphanius, quem velit, ex his eligere poßit ad beneficium illud curatum?*

Videtur teneri eligere digniorem. Ita Cajet. Navarr. Ledesma, Covarr. Azor. Vasq. Turrian. Less. Palao, & plures alii, quos citant, & sequuntur Card. de Lugo *de Iustit. D. 35. num. 11.* Barbosa *in Collect. Tom. 1. L. 1. tit. 6. cap. 19. n. 4.* & Pax Jordanus *prælud. 12. suarum elucubrat.* Moventur tum authoritate Concilii Trident. *sess. 24. de Reform. c. 1.* Innocent. III. *cap. unic. de benef.* & D. Thom. 22. *q. 63. art. 2. ad 3.* Tum ratione, quia ex jure naturali, & justitiâ distributivâ tenetur elector consulere bono communi, & ejus mala impedire, id quod non facit, præferendo dignum digniori.

Resp. Non improbabile esse, Epiphanium absque graviore peccato posse, quem velit, ex his eligere, & dignum etiam præferre digniori, in conferendo beneficio curato. Ita Glossa, Hugo,

Hugo, Perusin. & Jo. Andreas apud Thom. Sanchez *Consil. moral* L. 2. c. 1. *dub.* 2. *n.* 15. Rochus *de Iure Patrocinatûs. V. Honorificum. q.* 15. *ad fin.* & alii apud Dian. *p.* 2. *Tr.* 15. *Resol.* 40. Cæsar Lambertinus apud Dicastillo *de Iust.* D. 8. *num.* 102. Sotus, & nonnulli tacito nomine allegati apud Pacem Jordanum, *loc. cit. n.* 2. Alexand. Alens. *part* 2. *q.* 136. §. 2. relatus à Lugone *loc. cit. n.* 10. Denique hanc sententiam absolutè probabilem censet Filiuc. *Tom.* 3. *Tr.* 41. *c.* 4. *n.* 181. Prob. 1. Quia bonum Ecclesiæ plus non postulare videtur, quàm ut talis eligatur, qui debitam beneficii curati gubernationem gerere possit. Atqui istud potest dignus, imò dignior non tenetur ad plus, quàm quod dignus præstat. Ergò eligendo dignum præ digniore, nihil fit contra bonum commune Ecclesiæ. Prob. 2. Quia ad beneficia Ecclesiastica simplicia potest dignus eligi, neglecto digniore, ut docent uterque Navarr. Arrag. Ledesm. Gutierez, & alii, quos citat & sequitur Sanch. *loc. cit. n.* 20. Idem Patronus laicus, qui non est primus fundator beneficii, non tenetur præsentare digniorem, ut tradunt Molin. Azor, Less. Vasq. Gutierez apud Pacem Jordanum *loc. cit. n.* 10. quorum opinionem ipse probabilem censet. Demum Papa & Reges in collationibus liberis non obligantur inquirere digniorem, & hunc præferre, ut docet Reginald. *Tom* 2.

 L. 30.

L.30. Tr. 3. cap. 14. n. 197. cujus ſententiam probabilem cenſet D an. *loc. cit. in fin.* & ferè Barboſ. *c. 2. cit. num. 99.* & Jordanus *loc. cit. num. 26.* Ergò etiam Epiphanius Epiſcopus ad beneficium curatũ poteſt eligere dignum præ digniore; nam Concil. Trid. Jus naturale, Juſtitia diſtributiva vel æquè ſtant contra hæc omnia, vel nulli eorum magis obſtant, ut ipſa Authorum inter ſe diverſitas ſatis oſtendit. Probat. 3. Quia Prælati in virtute & doctrina conſpicui, paſſim conſanguineis, & familiaribus ſuis, vel aliis etiam beneficia, & quidem pinguia conferunt, ſi modò digni ſint; eſto adſint alii digniores, quos nemo idcircò gravioris peccati damnat. Subintelligendum tamen in his omnibus, *niſi ex juramento, ſtatuto, lege, vel aliunde electio dignioris ſit facienda*; quò reſpicientes aliqui ex adductis AA. variè in diverſis locis loqui videntur.

Ad *primum* id contrarium dicimus. Trident. Innocent. III. & S. Thomam loqui de electione Epiſcoporum, ut præter alios docet Filliuc. *loc. cit.* imò nemo eſt ex Adverſariis, qui non fateatur, ſuam ſententiam inde erui tantùm, non autem ex claro textu haberi. Ad *ſecundum.* Electorem neque ex jure naturali, neque ex juſtitiâ diſtributivâ teneri, præferre digniorem; non ex jure naturali, quia hoc plus non exigit, quàm ut officio curato ritè proſpi-

prospiciatur, quo facto, sufficiēter bono communi consulitur, & malum impeditur, aliàs etiam beneficiis simplicibus, & in liberis collationibus à Papa & Regibus dignior semper esset præficiendus, quod etsi consequenter aliqui asserant, plerique tamen negant, ut vidimus: non ex Justitia distributiva, quia beneficia instituta sunt in bonum Ecclesiæ absque respectu ad concertantes pro illis, ut fatetur Lugo *n.* 14. ut proinde dignior nullum inde jus habeat, quod proximè urgeat, ut digno præferatur. Unde infertur, nullam incurri obligationem restituendi, si digniori dignus præferatur, de quo Tanner. *T.*3. *D.*4. *Q.*8.*d.*1. Dicastillo *L.*2. *de just.Tr.*2.*D.*8.*dub.*5. & alii.

XIX. *Equitius vulnus infligit Dasio adeò grave, ut iste, dum mortem ille ampliùs impedire non potest, ex eo vulnere moriatur. Quæritur. Vtrùm Equitius, intellectâ morte Dasii, satisfaciat postea in confeßione dicendo, se lethale vulnus inflixisse alicui; nullam mentionem faciendo mortis secutæ?*

Videtur non satisfacere. Ita P. Thomas Sanchez *de Matr.L.*9.D.5.*n.*30. Valent. Henriq. Palao *Tr.*2.D.1. *p.* 3. *n.* 7. Arriaga *Tom.*3. D.45. *n.*13. & apud hos alii plures. Tum quia effectus isti, etsi in se non sint liberi, sunt tamen extrinsecè liberi, quod sufficit, ut patet in actu externo. Tum quia aliàs nunquam dabitur obligatio confitendi pollutiones,

ebrietatem, homicidium, &c. Respondetur. Satisfacere Equitium, prædicto modo se accusando. Ita Vasq. 1.2 *D*.94. *cap*.3.*n*.9. Granad. Bonac. Azor, & alii, quos referunt & sequuntur Cardin. de Lugo *de Pœnit*. *D*.16.*ſ*.9.*n*. 440. & Dicastillo *de Pœn*. *D*.9. *à n*.14. Ratio est. Tum quia nemo dicitur peccare etiam quoad denominationem tunc, quando impedire nequit, siquidem deest libertas ad actum peccaminosum necessariò requisita. Tum quia actus externi, etsi malitiam non habeant distinctam ab internis, informantur tamen ab istis, & sunt peccata, cùm absolutè, dum fiunt, impediri possint; quod secus est in casu nostro, ubi idcircò mors secuta est tantùm *effectus peccati*, non autem ipsum *peccatum*.

Unde patet ad *primam rationem* in contrarium. *Ad secundam* concedimus, nunquam hæc confitenda esse (saltem per se loquendo, quidquid sit ratione censuræ fortè annexæ, aut obligationis restituendi &c. de quo Diana *P*. 8. *T*. 7.*R*.85.) Si positâ causâ nunquam impediri possint, ut nunc ponimus; non tamen idcircò imprudentiæ arguendi sunt pœnitentes, qui addunt in confessione, num effectus sint secuti? sic quippe & malitiam actûs præcedentis, & statum suum exactiùs exprimere volunt; *laudabiliter* quidem, non tamen *necessariò*.

XX. *Eulogius opifex laborat die festo, quod tamen confusè & in genere videtur ipsi esse peccatum,*

tum, licèt determinatè & in specie nihil occurrat, num grave, an leve sit. Quæritur. Vtrùm sic laborando mortale, vel veniale peccatum committat?

Videtur committi mortale. Ita Vasq. in 1.2. D.59.*c*.3. Thom. Sanch. *Tom*.1. *Sum*. L.1.*c*.1. *n*.9. Joan. Sanch. *in select*. D.18 *n*.1. Palao Tr.1. D.1.*punct*.3.*n*.6. & alii, quia in simili communis sententia docet, qui aliquid operatur ex objecto venialiter duntaxat malo, dubitans, num sit mortale, peccat mortaliter. Ergò pari ratione, qui habet judicium errans, quo putat aliquid esse peccatum, non distinguens, num mortale, aut veniale sit, faciendo contra talem conscientiam, peccabit mortaliter. Sayrus L.1.*c*.4.*n*.20. & alii RR. post Navarr. *prælud*. 9. *n*. 9. non prorsus his consentiunt, rati attendendam esse materiam, in quam tendat tale judicium seu dictamen, & peccatum fore tale, qualis materia illa, nempe vel veniale, si sit levis, vel mortale, si sit gravis.

Resp. Committi solùm veniale. Ita Valent. Cordub. Tann. *Tom*.2. D. 2. *q*. 4. *d*. 2. *n*. 24. Arriag. *Tom*.3.D.13.*de peccat*.*n*.7. Bresserus L.5.*n*.205. & alii. Ratio est. Tum quia operans præsumitur se virtualiter & interpretativè ad mitiorem partem determinare, cùm hîc agatur de re admodum odiosâ, & juxta regulam Juris, *odiosa sint restringenda*. Tum quia, ubi non agnoscitur culpa mortalis, non potest imputari voluntati. Atqui ex hypoth.

hîc non agnoſcitur ulla ratio morralis. Ergò,&c. Tum quia duriſſimum eſt dicere,hominem cum tali cognitione, ſi faciat jocoſum, ac tenuiſſimum mendacium, peccare mortaliter, & mereri æternas inferni pœnas, cùm nullam de peccato mortali habuerit cognitionem. Ergò tunc peccat ſolùm venialiter. Ergò etiamſi gravis foret materia in ſeipſa, ſi tamen cum eâdem prorſus cognitione proceſſiſſet, ſolùm peccaret venialiter, cùm gravitas malitiæ in actu non deſumatur tantùm ab ipſa re extrinſeca, ſed intrinſeca hujus cognitione & amore.

Atque ex his patet etiam ad rationem in oppoſitū,in quâ cùm *malitia mortalis* aliquo modo appareat, meritò voluntas eam acceptare cenſetur,quod ſecus ſe habet in caſu noſtro.

XXI. *Evagrius Clericus,horas ſuas Canon. ad quas tenetur, abſque ullâ devotione, & attentione internâ perſolvit, ſpontè inter illas cogitatione ad alia diſtractus. Quæritur. An peccet mortaliter?*

Videtur ſic peccare mortaliter. Ita Navarr. Sotus, Cajetan. Leſſ. Bonac. Azor, Sanch. Reginald. Suarez *T.2.de Relig.L.3.c.4.* Palao *Tr.7.D.2.p.3.* & plures alii. Moventur,tum quia *C. dolentes,* præcipit recitationem devotam; tum quia abſque internâ attentione nulla eſt oratio. Ergò hoc ipſo, quòd Evagrius ſub mortali ad orationem obligetur,ſub mortali quoque obligatur ad aliquam internam attentionem.

Reſp.

Resp. Allatam hanc doctrinam, utì communissima est, ita probabilissimam esse, & omnino in praxi tenendam. Nihilominus in gratiam tum Confessariorum, tum scrupulosorum addimus, non improbabile esse. Evagrium absque ullâ internâ attentione, vel ad verba, vel ad sensum horum orantem, & spontè ad alia animo distractum, non peccare mortaliter, & consequenter non teneri, repetere horas, non privari fructibus &c. Ita D. Antonin. 3. *p. Tit.* 13. *c.* 4. §. 7. *&* 8. Durand. Gerson, Rosella, Angelus, Ledesma, Coninck, *in* 3. *p.* Q. 83. *art.* 6 *num.* 291. & alii apud Sanchez L 7. *Consil. cap.* 2. *dub* 28. *num.* 6. Ratio est. Tum quia probabile est, Ecclesiam extra Confessionem non habere jurisdictionem in occulta. Tum quia oratio absque ulla etiam attentione internâ est actus Religionis quoad substantiam; attentio enim, sicuti in aliis virtutibus moralibus, v. g. fortitudinis, temperantiæ, &c. non requiritur, ita nec in actu Religionis.

Ad *primum* in contrarium dicimus. C. *dolentes*, præcipi actum devotum externum, qui satis sit ad externam Religionem contra illos, qui inter recitandum fabulantur cum sæcularibus. Ad *secundum* negamus antecedens ex dictis. Sed urgent. Incredibile est, actum virtuosum non exigere internam honestatem illius virtutis. Dicimus externum hunc actum absque interno non habere rationem

veræ virtutis, pertinere tamē ad Religionem, & Ecclesiæ præcepto satisfacere. Inquiunt. Sic etiam actus mali ex mala intentione ad eandem spectabunt. Negamus subsumptum, cùm actus isti de se Religioni repugnent, utut aliàs per actum etiam peccaminosum Ecclesiæ præceptum impleri possit, ut apertè concedit Coninck *loc. cit. num* 296. Instant. Non apparet, quomodo oratio sine ulla etiam virtuali attentione & intentione sit actus Religionis. Dicimus ex eo apparere, quòd oratio etiam merè externa ita sit ex se comparata, ut eam persolvens communi hominum sensu colere Deum velle censeatur: sicut è contrario adoratio externa idolo facta etiam absque interna intentione, est actus idololatriæ; quia ita ex se est comparata, ut eam exhibens communi omnium judicio idolo deferre cultum velle videatur.

XXII. *Euphrosina illustris familiæ virgo, audit paris nobilitatis domicellas in vicina Provincia novâ vestium formâ indutas, & magnam pectoris, mamillarúmque partem nudatas incedere, quas ipsa cupit imitari, & ad eandem imitationem alias quoque nobiles puellas in eodem secum Ginæceo versantes hortatur. Quæritur. Vtrùm, & quomodo Euphrosina hoc faciendo peccet.*

Videtur non peccare, aut non nisi venialiter. Tum quia mulier non tenetur ornamenta licita, & statui suo convenientia respuere

ob acceptum potiùs, quàm datũ scandalum, ut docet Granad. *in* 1.2. *Controv*.3. *Tr*.13. *D*. 5. *ſ*. 5. *n*. 31. Sed ita se habent novæ vestes, & scandalum in proposito. Ergò, &c. Tum quia inventio, & inductio novæ formæ in vestibus per se non est peccatum, cùm sit res indifferens: aut certè non nisi veniale ex eo, quòd præbeatur exemplum vanitatis, ut communiter docent Theologi. Tum quia nudatio pectoris & mamillarum non provocat per se libidinem, cùm pars ista sit honesta, quam nec natura, nec verecundia absolutè tegi postulet; unde etiam B. V. & aliæ SS. Virgines ita pingi solent. Tum quia vicina Provincia cum ista in eadem Germania censetur quasi una patria. Ergò potest Euphrosina aliis accommodare se in vestibus, & eandem servare formam cum illis.

Resp. Euphrosinam induendo & inducendo de novo prædictam vestium formam & denudationem in hanc Provinciam, peccare mortaliter. Ita Less. *de Card. virt*. *L*. 4. *c*.4. *n*.112. Dicastillo *ibid*. *L*.1. D.3. *dub*. 25. Palao *ibid*. D.3. *punct*.8. *in fine*. Laym. L.2. *Tr*.3 *cap*.13. *circa finem*, & his testibus communiter alii: Probatur. Tum authoritate Sac. Script. quæ ad Galat. 5. ait, omnẽ impudicitiam excludere à regno Dei. Atqui talis habitus recens est quædam impudicitia, cùm juxta ordinariam hominum infirmitatem excitativus sit in alio

 libidinis,

libidinis, & concupiſcentiæ carnis. Ergò à regno Dei excludit. Tum authoritate Patrum & Doctorum, è quibus nullus talis libidinoſi habitûs uſum (ſaltem de novo introductum) excuſavit à peccato mortali, ut teſtatur Petrus Marchantius *in Tribunal. Sacram. Tom. 3. Tr. 2. tit 2. quæſt. incidentis Reſolut. 3. §. 1. Regula 1. fol.* 30. Placet apponere verba S. Auguſtini ex epiſt. 73. ſic habent: *Capillos nudare fœminas, quas etiam caput velare Apoſtolus jubet, nec maritatas decet*; ſi autem capillos nudare non decet, certè non licebit abſque graviore peccato pectus & mamillas nudare, cùm iſtud poſterius reſpectu illius prioris jure merito grande facinus habeatur. Tum quia Euphroſina hâc veſtium novâ formâ introducit rem ex ſe periculoſam, & conſequenter graviter bono publico, & proximorũ ſpirituali ſaluti præjudicantẽ, cùm cenſeatur dare cauſam peccati naturâ ſuâ mortalis. Tum quia novus uſus & inuſitatus efficaciùs movet, quàm uſitat⁹ & cõſuetudine inveteratus, ut non malè dicatur in illo conſiſtere ratio pompæ Satanæ, ſiquidem per eum tentat Satanas, & ad libidinẽ inducit.

Ad *primum* in contrarium diſtinguimus majorem; concedendo, ſi ornamenta illa patriæ more geſtentur: negando, ſi ſecùs fiat, ut accidit in propoſito. Ad *ſecundum* itid. diſtinguimus; concedendo, ſi ſit ad honeſtatem abſque periculo bonorum morum: negando, ſi ſit

si sit periculosa, qualis est in casu nostro. Ad *tertium* dicimus, saltem periculum esse provocandi ad libidinem, ubi recèns denudatio ista inducitur. Pictura B. Virg. & aliarum SS. Virginum nihil evincit, fit illa juxta morem omnium locorum. Ad *quartum* negamus duas amplissimas Provincias intra eandem Germaniam censeri eandem Patriam, cùm in mille aliis una alteram non agnoscat vivendi regulam.

Sed potéstne denudatio illa saltem aliquousque admitti? Minimè, cùm absque periculo nullus in istis ponatur limes. Quidquid igitur morali ac prudenti judicio in prædictis vestibus novum ac periculosum est, id sub mortali à nullo potest indui, induci de novo in aliquem locum, permitti, juberi, &c. ut præter citatos docet Albertus de Albertis *in paradox. moral. de ornatu mulierum*, ubi etiam *D.*2. *c.*1. latissimè conatur probare, mulieres nudato pectore incedentes, etiam juxta Patriæ consuetudinem peccare mortaliter, & Principes & Episcopos generaliter teneri, talem consuetudinem extirpare, cui tamen Authori in hoc rigore non subscribimus.

XXIII. *Eutichius frequenter exercet actus amoris divini, aliáque obit opera pia, de quibus aliquando loquens Confessario, ait, hæc se facere præcisè propter bona temporalia assequenda tanquam propter finem, alioqui absque hac spe non facturus,*

quod

quod tanquam malum vehementer reprehenditur à Confessario. Quæritur. Vtrùm Eutichius in hoc verè sit reprehensibilis?

Videtur esse, quia servire Deo *propter mercedem*, est quid servile ac mercenarium, idque vituperat Christus in Evangelio passim, & SS. Patres. Sed qui bonum opus primò & principaliter facit propter bonum temporale, servit Deo propter meram mercedem. Ergo, &c.

Resp. Eutichium non esse reprehensibilem. Ita Coninck. *de actib. supern.* D.19.*n*.82. Ratio est, quia bona opera ex divina institutione sunt media ordinata non tantùm ad divinam gloriam illustrandã, ac beatitudinem consequendam, sed etiam ad promovenda, & consequenda commoda vitæ temporalis. Ergo malum non erit, amorem, aliaque opera bona ad hos fines ordinare, adeoque potest Eutichius amare Deum, & alias actiones bonas non præceptas exercere præcisè in illùm finem, ut aliquid temporale nullo modo malum à Deo obtineat, absque spe hujus non facturus illas; dummodo interim habitualiter paratus sit, etiam sine tali spe servire Deo, quantum, & quâ ratione ad id obligatur, cùm nullum extet præceptum, quo omnia opera nostra ad Dei gloriam & finem honestum referre jubemur, etsi laudabilissimè id fiat.

Ad

Ad rationem in contrarium dicimus, duobus modis servire nos posse Deo ob mercedem temporalem vel æternam. Primò implendo ejus præcepta. Secundò faciendo opera bona non præcepta; utrumque opus est servile ac mercenarium, sed non utrumque malum. Cùm Christus & SS. Patres reprehendunt opus mercenarium, reprehendunt prius illud, in quo omnis habitualis affectus abest servandi præcepta etiam sine tali spe: non posterius, in quo nulla obligatio adest operis faciendi. Quòd si istud etiam reprehendere videntur, non reprehendunt, tanquam verè malum, sed tanquam minus bonum ac perfectum; constat enim, quòd perfectius sit, Deo servire propter se, quàm propter mercedem.

XXIV. *Fabius ob morbum, in quem ad initium Quadragesimæ incidit, rogat, impetrátque dispensationem in jejunio Quadragesimæ. Sed mox post* 14 *dies integrè convalescit. Quæritur. An vi acquisitæ hujus dispensationis per reliquum Quadragesimæ tempus eximatur à lege jejunii?*

Videtur non eximi. Ita Sanch. L.8. *de Matr.* D.30.*n.*4. quem plures RR. sequuntur. Tum quia cessante causâ dispensationis, reviviscit lex ad sui obligationem. Tum quia in dispensatione subintelligitur conditio, *si causa permaneat*; aliàs dispensans esset iniquus. Tum quia alioqui totâ vitâ non teneretur ampliùs Fabius ad jejunandum. *Resp.*

Resp. Fabium eximi à lege jejunii reliquo Quadragesimæ tempore. Ita Salas *D.* 20. *de LL. S.* 6. *in fine*, plures alios allegans. Prob. Quia universim dispensatio semel facta, non est ampliùs revocanda, sicut nec injuriæ remissio, ut habet Gloss. *in c. ex tua, de Fil. Presb. V. initiare.* Et docent Pontius *de Matr. L.* 8. *c.* 20. *n.* 4. & plures alii DD. apud Bonac. *de LL. D.* 1. *q* 2. *punct.* 10. §. 1. *n.* 5. Confirm. Lex semel destructa non redit absque voluntate Legislatoris. Sed si absolutè dispensat, non vult redire legem, quamvis causa cesset, quis enim dicat, dispensatum in voto castitatis ob graves stimulos carnis, iis cessantibus, denuò obligari? Atqui cum Fabio fuit absolutè pro hac Quadragesimâ dispensatum in jejunio, adeóque lex hujus destructa. Ergo &c.

Ad *primum* in contrarium patet ex dictis. Sed dicit Palao *Tr.* 3. *D.* 4. *punct* 15 *n.* 6. *&* 7. hoc non procedere, si detur dispensatio successiva, ut fit in proposito. Verùm dispensatio in proposito nō est *successiva*, sed solùm ejus usus: quod non obstare valori dispensationis, bene ostendit Arriag. *de LL. D.* 30. *n.* 38. Ad *secundum* dicimus, illam conditionem non subintelligi, nec dispensantem esse iniquum, quia probabiliter judicavit, causam per totã Quadragesimam duraturam. Ad *tertium* negamus sequelam, quia morali ac prudenti judicio

cio nec Fabius poteſt putari, diſpenſationem pro totâ vitâ petiiſſe, nec Epiſcopus, aut Pontifex ſic eam conceſſiſſe.

XXV. *Felix Sacerdos nullis morbis, aut rerum negotiis impeditus, longo tempore intra annum recitat officium de Reſurrectione, breviſsimum ſcilicet pro longioribus, cujus tanquam gravis peccati admonitus à Confeſſario, ait, ſe tenere ſententiam Caramuelis in Reg. S. Benedicti. D. 109. n. 1387. Vbi hoc pro veniali habet. Quæritur. An Confeſſarius huic pœnitentis opinioni tanquam probabili accommodare ſe poſsit, ac debeat?*

Videtur poſſe, & debere. Tum ex authoritate Caramuelis allegatâ. Tum ex ratione, quia impletur ſubſtantia præcepti. Tum ex praxi virorum doctorum & piorum, qualem nemo dubitat fuiſſe P. Franciſcum Suarez ex Societ. JESU, quem conſtanter orâſſe per totum annum Breviarium de reſurrectione, ſic oſtendit Caramuel: *Suarez dicitur ſingulis diebus 18 horas ſtuduiſſe; jam ſi ex reliquis ſex horis neceſſarium prorſus tempus demus Sacro, refectioni, ſomno, & aliis, vix tantum remanebit, quantum requiritur ad officium Paſchatis recitandum.* Confirmatur hæc opinio: licitè aliquis dicere poteſt officium alicujus Sancti, loco Ferialis, ut cum pluribus docet Dian. *P.1.Tr.12. Reſol.3.* Ergo & Reſurrectionis.

Reſp. Confeſſariũ opinioni Felicis accomodare ſe non poſſe, nec debere, cùm nullã habeat pro-

probabilitatem, quod probatur. Tum quia communis DD. contrarium docet; opinio autem unius, aut alterius, quam omnes alii rejiciunt, non meretur probabilitatem. Tum quia hâc Canonicarum precum immutatione contra universalem Ecclesiæ usum inordinatio committitur adeò gravis, ut opinio illam universim inducens nullo rationabili fundamento niti possit, sicut ex solutione argumentum patebit.

Itaque ad *primum* dicimus, Authoritatem Caramuelis unius, aut etiam alterius Doctoris hîc non sufficere, cùm omnes alii Theologi reclament. Ad *secundum*. Negamus substantiam præcepti impleri, cùm officium Paschale *moraliter* non æquivalet officiis aliis per annum. Ad *tertium*. Fabulosum esse, quod affertur de P. Suarez, quem orationi addictissimum fuisse, viderunt nostri Patres, & dicentem audierunt, *malle se omnem suam scientiam perdere, quàm unam horam ex regula Ordinis quotidianæ orationi destinatam omittere*; quomodo ergò tot annis orationem Canonicam ex gravi lege Ecclesiæ debitam turpi ac defectuosâ immutatione declinarit? Ad *confirmationem* dicimus, multos eam valde probabiliter negare, quos citat, & sequitur Palao *Tr.* 7. *D.* 2. *p.* 2. *n.* 18. Quidquid autem de hoc sit, negamus paritatem, cùm in tali officio *moraliter* adhuc servetur præceptum: non

in

in officio de Resurrectione, ut rectè ipse advertit Dian. P.7.*Tr*.11.*Resol*.7.

XXVI. *Ferdinandus è Societate IESVS Sacerdos ante annos non multos in Danubio cum pluribus aliis naufragium passus acquirit tabulam, quâ salvare se posit. Sed quia mulier prægnans in eodem naufragio cum prole uteri sui certò peritura opem hujus inclamat, concedit ei tabulam spem aliquam adhuc evadendi concipiens, quâ tabula usa mulier incolumis evadit, ipse submergitur. Quæritur. Vtrum* Ferdinandus *cum certo vitæ suæ periculo potuerit, & debuerit mulieri succurrere, ut cum prole sua salvaretur?*

Videtur potuisse, ac debuisse. Ita Sylvest. Ledesma, Granad. Lay. *L*.2. *Tr*.3.*c*.3.*n*.3. Palao, *Tr*.6.*D*.1.*p*.9.*num*.2.& plerique alii. Quia vita spiritualis prolis aliàs sine baptismo moriturae pluris facienda est, quàm vita corporalis propria.

Resp. I. Ferdinandum non debuisse succurrere mulieri prægnanti in certo periculo constitutæ cum aperto vitæ suæ periculo. Ita Emanuel Sa *V*. *Charitas n*.4. Joan. Sancius *in select*.*D*.10.*n*.9. & alii apud Dian. *P*.5. *Tr*.3. *Resol*.16. Ratio est, Tum quia proles fortè jam mortua est, aut aliàs ad Baptismum non perveniet. Tum quia posito etiam, prolem superato hoc periculo certò victuram & baptizandam, non tenetur Ferdinandus cum vitæ suæ periculo succurrere; alioqui & mater

gravida teneretur permittere se secari, ut fœtus baptizaretur, aliàs sine baptismo moriturus, quod, inquit Sa, nemo assereret. Resp. II. Ferdinandum amore virtutis motum potuisse concedere tabulam fœminæ, seseque periculo committere. Ita communis Theolog. Tum quia *qui negligit damnum propter amicum, justus est. Prov.*12. Tum quia se periculo exponere, non est intrinsecè malum. Ergo defenditur & purgatur ab omni malitiâ, si hîc & nunc prudenter ob bonum altioris ordinis & valde magnum assumatur.

Ad rationem in contrarium dicimus, plus illam non probare, quàm teneri nos ob propriam vitam conservandam damnum spirituale proximo non inferre: non verò illud impedire, nisi pactum seu conventio intercedat, ut rectè Sancius loc. cit.

XXVII. *Firmatus Parochus vi beneficii sui curati tenetur ter singulis hebdomadibus celebrare in Parochiâ, quod & facit, sed quia nullâ lege vel consuetudine præscribitur intentio certa, accipit pro iisdem Missis dicendis stipendium ab aliis, iisque sacrificii fructum applicat, non verò suis ovibus. Quæritur. An licitè hoc faciat?*

Videtur, quod non. Ita Sotus *in* 4. *Dist.*13. *q.*2. *art.*2. Gavant. *ad Rubricas missal. Tom.*1. *p.*3. *tit.* 12. *num.* 5. Barbos de officio Paroch. *cap.* 12. *num.*11. & alii. Tum quia Trident. *sess* 23. *de Reform. cap.*1. definit, Parochum præcepto divino

divino teneri oves suas agnoscere, pro eis sacrificium offerre &c. Tum quia Sac. Congregatio Concilii Anno 1626. determinavit, non bene Parochum accipere eleemosynam manualem, quando tenetur celebrare. Tum quia Parochus sustentationem suam jam habet à Parochianis suis. Ergo non restat titulus amplius, ob quem stipendium pro missis accipere possit. Tum quia Parochus ideò alitur à suis Parochianis, ut erga eos officium Sacerdotis exerceat, offerendo scilicet Sacrificium Missæ, juxta illud *Hebr*. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona ac sacrificia pro peccatis &c.* Unde Barbosa 2. *p. de potestate Episc. alleg.* 24. *n.* 23. & bonac. *D* 4. *de Sacr. q. ult. à num.* 5. putant, obligationem hîc contineri ad offerendum saltem aliquoties pro subditis.

Resp. Firmatum absolutè nunquam teneri applicare fructum Sacrificii pro Parochianis suis, ideoque non illicitè facere omittendo hanc applicationem. Ita Navarr. Reginald. Vasq. Suarez, Coninck, & alii, quos referunt & sequuntur Palao *Tr.* 22. *D. unic. p.* 13. *n* 7. & Lugo *Tom.* 1. *de Sacr. D.* 21. *n.* 21. Ratio est, quia officium Curati est, pascere oves verbo, & exemplo, ac Sacramentorum administratione, sacrificiique dispensatione, id quod fieri potest, etiamsi fructus sacrificii speciali-

ter omnibus non applicetur, sed solùm eâ generali applicatione, quâ omnibus fidelibus & præcipuè Sacrificio præsentibus applicetur.

Atque in hunc sensum intelligi debet Sac. Script. *ad Hebr.* Trident. *loc. cit.* & utraque ratio in contrarium allata; etsi autem sic Parochus sustentationem habeat, id tamen non obstat, quò minùs possit ac debeat sustentari ab eo, qui sacrificium pro se fieri postulat. Ad authoritatem Congreg. Card. dicimus, eam loqui de Sacerdote, qui ratione beneficii, Capellæ, aut Salarii certis diebus obligatur ad sacrificium pro alio, ut pluribus ostendit Lugo *loc. cit.*

XXVIII. *Felicitas contraxit sponsalia cum Revocato, quem videns postea frequenter esse cum Perpetuâ, & hanc osculari, amplexari, &c. non vult ampliùs sponsione suâ stare. Quæritur. Num ex dictâ causa resilire poßit?*

Videtur posse. Ita Palao *Tom.* 1. *D.* 1. *pun.* 25. *n.* 8. Hurtadus, & alii, quos citat & sequitur Diana *P.* 10. *Tr.* 11. *Resol.* 28. sibi contrarius *P.* 3. *Tr.* 4. 283. Tum quia sponsus resilire posset, si in sponsa similia adverteret, ut post alios docet Dicastillo *de Matr. D.* 1. *n.* 577. Tum quia talia innuunt sponsi animum propensum erga aliam, ut de fide servandâ jure suspectus esse possit.

Resp. Felicitatem resilire non posse: Ita Reginald. Sanch. Perez *de Matr. D.* 9. *s.* 16.

n. 8.

*n.*8. & alii. Ratio eſt, quia id ſponſæ non eſt dedecus, nec cenſetur mutatio alicujus momenti; ſiquidem ſponſus non inde redditus vilior.

Unde ad primum in contrarium negatur paritas, quia in ſponſa vergeret ad calumniandum ſponſum. *Ad ſecundum negamus*, innui talem propenſionem, niſi illa oſcula & tactus nimis frequentes & impudici ſint, tunc enim Laym. *P.*5.*Tr.*10.*part.*1.*c.*2.*n.*11. & alii concedunt, Felicitatem reſilire poſſe; Atque ſic reconciliari poſſent contrariæ ſententiæ.

XXIX. *Flora partu laborans & magnos ſentiens dolores petit à Parocho, ut ipſam nuperrimè confeſſam, & Sacrâ ſynaxi munitam extremè inungere velit, quod & impetrat. Quæritur. Rectène petitioni Floræ ſatisfecerit Parochus?*

Videtur quod non. Ita Bonac *de Sacr.D* 7. *q.unic.pun.*5.*num.*4. & alii apud hunc, quia non laborabat Flora infirmitate corporali.

Reſp. Parochum rectè inunxiſſe Floram, ſi dolores partûs naturam debilitârint, atque ægritudinem periculoſam cauſârint: Secus ſi illi citra vitæ periculum ſteterint. Ita Dicaſtillo *de Sacram.Tr.*7.*D.*1.*num.*161. Ratio eſt, quia ex communi DD. & uſu Eccleſiæ hujus Sacramenti ſoli infirmi ſunt capaces. Unde Trident.*ſeſſ.*14.*cap.*4. vocat *Sacramentum exeuntium.* Atque ex his patet ad rationem in contrarium.

XXX. *Fronto miles ad turpem actum sollicitat Mauram matronam, quæ multùm quidem reluctatur, quia tamen Fronto stricto gladio mortem intentat, ni morem gerat, metu hujus consentit. Quæritur. Vtrum Maura consentiendo in turpem actum peccet mortaliter?*

Videtur non peccare mortaliter. Tum quia actus iste non est ipsi voluntarius, cùm metus talis injustè incussus æquipolleat vi illatæ, quæ ex communi sententia excusat à peccato. Tum quia metus gravis juxta Dianam *P.5.Tr.3.Resol.39.* excusat à peccato mortali sacerdotem, si celebret cum censura, post cibum, &c, Excusat quoque juxta alios pœnitentiam, si reticeat quædam peccata mortalia in confessione; item accedentem ad Sacram Communionem cum conscientia peccati mortalis ex oblivione in confessione non expressi, si absque infamia declinare nequeat, quæ tamen omnia aliàs gravissimè etiam prohibentur

Resp. Peccare Mauram mortaliter. Ita ex communi Dicastillo de Virtut. Cardin. *L.1. D.3.n.273.* Ratio est, quia metus etiam mortis non tollit voluntarium simpliciter, licet hoc nonnihil minuat. Ergò nec malitiam actionis intrinsecè malæ.

Unde patet *ad primum*, & simul disparitas *inter metum, & vim*, quod hæc libertatem nullam relinquat; Secus ille. *Ad secundum* negatur

gatur

gatur itidem paritas, quia hæc non ita intrinsecè sunt mala, sed ex præceptis solùm positivis, quæ (etiam divina) cum tanto incommodo non obligant, ut ex communi tradit Palao *Tr.2.D.1.p* 13.*n.*9. nisi bonum commune concernant. Unde frangere sigillum confessionis, aut conficere Eucharistiam in pane non triticeo, absolvere indispositum, aut sine jurisdictione, dare extremam unctionem suspendendo, aut capite plectendo. &c. nunquam ex quocunque metu licet juxta communem Doctorum.

XXXI. *Frobenius turpi actu ideo peccat, quia simile peccatum jam antè admisit eadem opera confitendum. Quæritur. Utrum peccatū committat præsumptionis peculiariter in confeßione explicandū?*

. Videtur ita peccâsse, quia pollicitus est sibi indebito modo gratiam ad confessionem faciendam, & veniam impetrandam.

Resp. Frobenium non peccâsse ex præsumptione, nec circumstantiam addidisse peculiariter in confessione exprimendam. Ita Tann. T.2.D.2.Q.1 *n.*79. Ratio est, quia ideo peccâsse, quod jam simile peccatum sit admissum eâdem operâ confitendum, nihil est aliud, quàm à metu novæ erubescentiæ solutum faciliùs peccare; ex quo solùm conjicitur, talem à peccato abstinere se tantùm propter humanam confusionem.

Unde ad rationem in contrarium negatur

Frobenium indebito modo sibi polliceri gratiam & peccatorum veniam, cùm præcisè animum suum malè dispositum prodat.

XXXII. *Furius famulus furto sublegit Domino suo alium nummum ex alio, donec tandem ad eam quantitatem pervenit, quæ sufficeret ad peccatum mortale constituendum, cujus post medium ferè annum pœnitens confitetur id furtum suum. Quæritur. An, & quando peccaverit mortaliter?*

Videtur nnnquam peccâsse mortaliter. Tum quia singula furta sunt levia. Tum quia aliàs ex multis venialibus conflaretur unum mortale contra communem Theol. Casus iste diversimodè accidere potest, pro cujus igitur varietate.

Resp. I. Si Furius furari cœpit animo perveniendi ad magnam quantitatem, statim ab initio eum peccâsse mortaliter. Card. de Lugo *de Iust. D.*16.*num.* 56. quia voluntas illa prima ferebatur in objectum grave. II. Si eo, quem diximus, animo furari perrexerit, singulis ipsum furtis minutis peccâsse mortaliter; quæ aut unum peccatum mortale integrant, Si nim. moraliter non fuerint interrupta: aut plura etiam numero constituunt, si moraliter sint discontinuata. Less. *L.*2.*de Iust.cap.*12. *d.*7. nam licèt executio singulorum sit tantùm venialis ex se, ut tamen substat tali intentioni, est continuata executio peccati mortalis, aut

repetita

repetita ad repetitam intentionem, postquam moraliter jam desierat. III. Si nunquam intenderit, nec adverterit ad gravem materiam, nunquam eum peccâsse mortaliter, sed semper venialiter. Ita communis DD. quia illa furta tunc semper manent inter se disparata. IV. Si Furius non quidem intenderit materiam gravem auferre, advertit tamen se ad eam ultimo suo furto jam pertingere, tunc teneri ipsum sub mortali restituere materiam illam. Sanchez, *L. 7. c. 21. n. 3.* quia retinere alienum in materia gravi, semper est grave: item peccâsse eundem mortaliter per ultimũ furtum in se alioqui minutum, Palao. *Tom. 1. Tr. 2. D. pun. 9. §. 4. n. 4.* quia per illud completur acceptio integra in ratione acceptionis gravis. V. Si adverterit, se pervenire ad quantitatem gravem, & proposuerit priora furta statim restituere, non peccâsse eum mortaliter, ultimum accipiendo. Granad. 1. 2. T. 2. *de peccat. D. 2. n. 51.* quia brevis illa detentio nihil aut parùm obest. VI. Si priora furta non potuerit restituere amplius, addiderit tamen adhuc leve, per quod venit ad materiam gravem, peccâsse eum mortaliter. Ita probabiliùs Lugo. *loc. cit. num. 39.* contra Less. Granad. & alios. Quia peccatum mortale æstimandum est ex damno proximi, non ex commodo furis; in proposito autem, sive possit, sive non possit famulus restituere, pati-

tur dominus per ultimum ejus furtum grave damnum, quod hactenus non patiebatur. VII. Si denique Furius post ablatam materiam gravem insuper furatus fuerit levem, non fecisse eum novum peccatum sive mortale sive veniale, sed prius reddidisse gravius. Ita *recens cit. Auth. n* 44 contra Dicastillum, Sanch. Bonac. Filiut. & alios, quia peccatum illud pro objecto habet tam priorem summam, quàm novam materiam ablatam, quæ coalescunt in unum damnum.

Ad *primum* in contrarium dicimus, singula quidem distributivè esse levia, non tamen copulatim seu coniunctim. Ad *secundum* negamus, ex venialibus fieri mortale, cum ipsa non uniantur inter se, sed solùm eorum ablatio, ratione cujus acceptio ultima est determinatio ad rem gravem. Arriag. *D.*48. *de peccat. num.* 24.

XXXIII. *Gildradus Presbyter in colloquio cum aliis, dicit Gilbertum, cui est à confeßione, eße virum scrupulosum, cætera bonum. Quæritur. An violet sigillum?*

Affirmant Coninck, Granad. Tamburin. *opusc. de confeß. in append. cap.*3. *n.*17. & alii. Negant Marchant. Martin. à S. Josepho, & alii quos refert & sequitur Diana. *P.*10. *Tr.*12. *R* 24.

Resp. Distinguendo cum Card. de Lugo *Tom. de Pœnit. D.*23. *n.*6. Gildradum violare, sigillum

sigillum, si Gilbertus scrupulositatem confiteatur, aut ad declaranda peccata, vel conscientiam afferat, quia sic in obliquo est materia confessionis: Non violare, si scrupulositas non cognoscatur ex relatione, sed ex modo confitendi advertatur, quia sic nihil in confessione auditũ revelatur; quamvis Confessarii prudenter etiam ab hoc abstinere debeant, ne ullo modo Sacramentum pœnit. reddant odiosum Atque sic satisfit diversis Authorum opinionibus.

XXXIV. *Golo lascivus Iuvenis turpe desiderium concipit erga Macrinam paris levitatis puellam, quod desiderium, ut explere valeat, domo suâ exit, domum amasiæ petit, & per quatuor ferè horas occasionem quærit conveniendi illam, sæpe interea pravam suam intentionem iterans, tandem repertâ eâ post obscœnum colloquium ad copulam devenit, & tam ante quàm post illam varios libidinosos tactus exercet. Quæritur. Quot peccata Golo commiserit, & quomodo in confeßione se explicet?*

Videtur plura commisisse distinctè in confessione explicanda. Primò quia plures sunt interruptiones, & quidem longiores uno quadrante, aut mediâ horâ, quod spatium ad multiplicationem requirit Fagundez *L.* 3. *in secundum præcept. Ecclesiæ c.* 5. *n*:15. Secundò quia voluntariæ interveniunt intermissiones actûs, quos ad multiplicationem sufficere docent Vasq. 1. 2. *D.* 75. *cap.* 2. Filliuc. *Tr.* 21. *c.* 8. *n.* 316.

316.*alii.* Tertiò quia nec formaliter, nec virtualiter, primus actus videtur perseverare inter exeundum, exspectandum, colloquendum &c. ex quo multiplicationem infert Bonac *de peccat.* D.2.q 4.*pun.*2.*num.* 5. Quartò denique quia tactus impudici copulam consequentes non amplius ordinantur ad istam, ut docent Suarez de pœnit. D. 22. *s.* 5.*n.*26. Vasq. Coninck, & non pauci alii.

Resp. Golonem unum tantùm commisisse peccatum, & satisfacere in confessione dicendo, *se fornicatum esse*, si primo statim actu ipsum fornicationis opus intenderit, ut in casu ponimus. Ita post Navar. Salas. 1. 2. *Tom.* 4.*Tr.*13. D. 5. *s.*8.*n.*91. Baldelt. *de peccat. in genere.* D.21.*n.*3. Card. de Lugo *de pœnit.* D. 16.*à num* 553. Arrag. D.43.*n.*29. & plures alii. Ratio est. Tum quia est una actio externa, ab internis intenta, & causata, in quâ externa actione internæ omnes complentur, & moraliter uniuntur, ut de tactibus aliisque pravis actibus præcedentibus communiter DD. affirmant. Tum quia tactus etiam subsequentes sunt quasi complementa quædam copulæ præteritæ, ac proinde morali judicio unum cum illâ peccatum efficiunt. Tum quia iidem tactus non afferunt malitiam specie diversam suprà malitiam, quæ fuerat in peccato præcedenti: & aliunde habent connexionem talem & tantam cum illo peccato,

ut unum actum completum facere posſint. Ergo non eſt, unde ſurgat obligatio, illos ſpeciatim explicandi. Secus foret, ſi priores actus abſque intentione copulæ fierent, & poſteriores non complerent naturâ ſuâ copulam habitam, ut rectè Hurtadus *de pœnit. D. 9. difficult. 6.*

Atque ex his patet ſatis ad argumenta contrariæ ſententiæ; tametſi enim à puncto concepti mali deſiderii interea temporis & interna fornicandi voluntas ſæpius phyſicè ſit intercepta ac renovata, & actiones plures externæ ud eum finem fuerint adhibitæ, hæ tamen nec ſpecialem ac diverſam malitiam continent, nec interruptio illa fuit nimia, atque extraordinaria, ut in ſimili caſu bene docet Arriaga *loc. cit.*

XXXV. *Goar Presbyter inter alios pro paſchate publicè in templo communicat Iuttam fœminam, quam paulò poſt à cancellis digreſſam interque alios flectentem, videt S. Hoſtiam ex ore in ſtrophiolum emittere ad inhonorandam illam, ut ſuſpicatur. Quæritur. An Goar publicè Iuttam corripiat, S. Hoſtiam eripiat, aut quid in hoc caſu faciat?*

Videtur Iutta ſtatim etiam coram aliis corripienda, & Sacra ei Hoſtia eripienda. Tum quia Sacerdos non poteſt dare S. Hoſtiam ei, quem ſcit, aut prudenter ſuſpicatur, cupere illam ad conculcationem, aliamve inhonorationem, ut ex communi tradit Dicaſtillo *de*

Sacram. in communi D.3. n.280. Tum quia aliàs Goar cooperabitur ipsius peccato, si hoc non impediat.

Resp. Juttam non esse publicè corripiendam, aut quomodocunque confundendam, nec S. Hostiam ei coram aliis eripiendam, si eripi non ita dextrè ac occultè possit, ut omnes lateat. Ratio hujus est. *Primò.* Quia potest ministrari Sacramentum Eucharistiæ occulto peccatori publicè id petenti, tum ad perturbationem magnam cavendam, tum maximè ad infamiam petentis evitandam, ut communis habet Theolog. Ergo illud jam administratum potest ei relinqui, qui peccaturus cum eo putatur: *Secundò.* Jutta est in possessione famæ suæ, nec nisi præsumptio sceleris stat contra ipsam, non autem manifesta indicia, aut semiplenæ probationes; quid enim si non S. Hostiam, sed meram salivam, aut phlegma album ex ore emisisset? aut si hoc etiam fecisset, non autem ad inhonorationem faciendam, sed potiùs ad istam cavendam propter vomitum, ructum stomachi, aut similem debilitatem inopinatò insurgentem? Ergò extrudi ex illâ possessione absque gravi injuriâ non potest, infamando ipsam de tali cogitato scelere, ut in simili docent S. Thom. Sotus, Fagund. Dian. Lugo *de Iust. D.40. num. 4. Tertiò.* Clericus accusare non potest in causa sanguinis, ut ex communi

docet

docet Less. *L.2. de Iust.cap.*,*.d.5.* Atqui prædicto modo corripere, & confundere Juttam est *inchoativè* eam accusare; sic quippe publicè infamaretur, sufficiensque fundamentum daretur Magistratui sæculari, eam ad tribunal suum rapiendi, torquendi &c. cum infamia sit, quæ Judici viam aperiat ad inquirendum, ut docet ex communi Palao *Tr. 6.D.3. pun.* 14. *n.* 3. *Quartò,* Quia nemo corripere tenetur alterum ad Dei etiam inhonorationem cavendam cum nimio suo incommodo, ut communiter DD. docent; Lex enim Christi suavis est. Sed Goari nimis arduum est, corripere Juttam, & arguere talis sceleris, quod dein probare non possit; priùs autem, quàm illa in scelere proditam fateatur, omnibus mendaciis & fraudibus utetur, & de gravissima injuriâ vehementissimè conqueretur, maximè cum ob imminens vitæ periculum licitè negare possit, ut docet Tanner. 2. 2. *D.*4. *dub* 5. *Quid ergò faciat?* omnibus modis Goar tacitè Juttam observet, ut ex aliquibus notis in ejus deinde notitiam venire, cum eadem loqui, atq; sic malo mederi possit. Quod si hoc ipsum absque gravi incommodo facere nequeat, rem Deo commendet, nihilque se peccâsse putet.

Ad *primum* in contrarium negamus paritatem. Tum quod Sacerdoti quasi certò constare supponatur futura conculcatio, aliave

inhono-

inhonoratio S. Hostiæ. Tum quod idem Sacerdos absque graviore & suo & alieno malo facere id posse videatur. Tum quod positivè aliàs cooperaretur malo, quæ omnia secus se habent in casu nostro, ubi non est tanta certitudo facinoris, magna difficultas correctionis, nullus ad malum positivus concursus. Unde etiam patet ad *secundum*; Est quippe hæc mera permissio ex rationabili causâ facta.

XXXVI. *Gurias advertit in Capitulo, cui assidet, iniquam fieri electionem, & tamen tacet, nec contradicit, cùm utiliter posset. Quæritur, Utrum consentire judicetur?*

Videtur consentire, ut docent Innocent. *in cap.* 1. *De his, quæ fiunt à majore parte Capituli.* Abbas *ibid. n.* 3. & alii apud Azor. T. 1. L. 1. c. 4.

Resp. Guriam consentire quidem sufficienter in ordine ad peccatum, & pœnam incurrendam: non item ad valorem electionis. Ita Laym. *L.* 1. *Tr.* 2. *c.* 3. *num.* 3. Escobar *in principiis Theol. Exam.* 2. *c.* 6. & alii. Ratio prioris sumitur *ex reg.* 43. *in* 6. *Qui tacet consentire videtur*, si videlicet consentire nolens negare, vel contradicere deberet, ut fit in proposito. Ratio posterioris est, quia taciturnitas in re gravi, quando communitati præjudicat, pro consensu haberi non debet. Atqui in hac electione taciturnitas sic præjudicare censetur. Ergo &c.

Ergo &c. *Innocentium loc. cit. dicimus*, intelligendum esse juxta primam partem responsionis; atque sic patet ad argumentum in contrarium.

XXXVII. *Heribertus Episcopus in diœcesi suâ beneficium simplex Ecclesiæ penitus dirutæ aliò per unionem transtulit, non requisito consensu Mauri Abbatis, qui Ecclesiæ illius Patronus idcirco reclamat. Quæritur, Vtrum translatio, & unio hæc sit valida?*

Videtur non valere, & jure reclamare Maurum. Ita Aloysius Riccius. *Tom.* 1. *praxis rerum quotid. Resol.* 179. ubi magnâ Authoritate invaliditatem hanc astruit ex defectu consensûs Mauri, qui ratione fundi habet jus Patronatûs juxta illud: *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.*

Resp. Translationem & unionem ab Heriberto factam valere, & immeritò reclamare Maurum. Probat. 1. Quia Jus Patronatûs destructâ penitus Ecclesiâ omnino tollitur, ut docent Andreas Valens. *L.* 3. *tit.* 38. *num* 6. Pax Jordanus *in suis elucubr. vol.* 3. *de re beneficiar. L.* 10. *tit.* 7 *n.* 42. & Barbosa *de potest Episc. Allegat.* 70. *n* 6. *&* 7. ubi ait, jus Patronatûs acquiri ab eo, qui Ecclesiam penitus destructam reædificat. Ergo prius cum ruente Ecclesia corruit, & deperditum fuit. Prob. 2. Quando beneficium aliquod supprimendum est, uti fit in proposito, non requiritur consensus Patro-

ni Ecclesiastici, qualis est Maurus Abbas, sed tantùm Laici, ut docet Pax Jordanus *volumen.* 2. *cit. L.* 10. *tit.* 29 *num.* 11. ajens, hoc liquere ex Trident. *decreto sess.* 24. *de Reform. cap.* 15. quod unicum videtur obstare. In eandem sententiam citantur Abbas, Felinus, Azor, qui ajunt, à Concilio nullam fuisse rationem habitam Patroni Ecclesiastici, sed tantūm Laici.

Ad Authoritatem & fundamentum oppositæ sententiæ dicimus, in illis supponi. Ecclesiâ adhuc integrá, & non funditus destructâ, Patronum esse neglectum, quod secus se habet in casu nostro, ut ex dictis liquet.

XXXVIII. *Hesychius in multis dubius hæret, num scilicet consensum morosæ delectationi dederit? num mortaliter detraxerit? num alienum retineat &c? Quæritur. An hæc confiteri debeat?*

Videtur non teneri. Ita Marchant *in Trib. Sacram. Tr.* 4. 4. *tit.* 6. *q.* 5. Caramuel *in Theol. Mor, L.* 3. *D* 4 *n.* 1078. & alii. Prob. Tum authoritate Concilii Tridentini, quod *Seß.* 14. *c.* 5. ait, *oportere à pœnitente omnia mortalia dici, quorum post diligentem sui discußionem conscientiam habet.* Atqui dubitans, an verè peccaverit, non potest dici, habere conscientiam peccati; etenim habere conscientiam, est certum esse de peccato. Tum quia dubius est in possessione suæ innocentiæ. Tum quia ad tribunal forense deferri non solent dubia facta. Ergo nec ad Sacrum.

Resp.

Resp. Hesychium dubium esse posse dupliciter, 1. *positivè*, si utrinque adsint rationes probabiles ad ferendum judicium in utramque partem. 2. *negativè*, quando pro neutra parte adsunt rationes ad probabilem assensum hujus vel illius partis. Si igitur Hesychius dubitat positivè, seu judicat probabiliter, se graviter non peccasse, non tenetur confiteri: secus si dubitat negativè. Priorem partem admittunt plerique omnes; quia talis sequi potest opinionem probabilem, sicut in aliis materiis, eo enim ipso operabitur humano modo prudenter.

Posteriorem partem, de qua est quæstio, peccata scil. dubia, *ut dubia*, esse confitenda, tenet planè communis Theolog. cum S. Thoma *in 4. Dist. 21. q. 2. art. 3. ad tertium.* ut videre est apud Franc. Bardi *Discept. 6. de conscient. dub. cap. 11. part. 4. §. 1.* Ratio desumitur tum ex communi sensu Fidelium, & praxi totius Ecclesiæ, cujus initium credendum est emanâsse ab Apostolis, ut plurib. ostendit. citat. Auth. *n* 5. Tum quia Sacramentum pœnitentiæ potuit institui cum obligatione confitendi peccata dubia: & sic de facto institutum esse à Christo, colligitur ex prædicto consensu Fidelium, & praxi totius Ecclesiæ, quæ est optimus legum interpres.

Ad primum in contrarium dicimus, eum, qui post diligens sui examen dubitat, num peccârit,

rit, habere verè & propriè conſcientiam de illo peccato licet dubiam; unde autem conſtat, Concilium requiſiviſſe certam? Ad *ſecundum*, axioma illud non habere hîc locum, cùm præceptum confeſſionis prævaleat, ideoque poſſeſſio non faveat. Ad *tertium*, forum pœnitentiale, ut in multis aliis, ita & in hoc diverſum eſſe à forenſi. Nolim tamen ob hæc tanquam improbabilé rejicere ſententiam contrariam, quam etiam tuetur P. Joan. Præpoſitus *de Sacr q.5. de Integritate Confeſſ n.118.* ubi ait, eam ſpeculativè probabilem eſſe viſam P. Leſſio, & quibuſdam aliis à ſe conſultis; eandem majore authoritate ſtabilit Diana *P.11. Tr.8. Reſ.44.* quamvis idcirco, in praxi non ſit recedendum à communi ſententia, quæ vult, dubia iſta confitenda eſſe.

XXIX. *Hilarius Sacerdos ex nullâ peculiari cauſa orat ſubinde totum Breviarium ſummo mane: ſubinde ſera primum nocte, cum tamen manè celebraſſe; accidit etiam, ut luſu & confabulatione præpeditus inciperet Breviarium circa medium duodecimæ noctu pro illo die, & finiret illud mediâ circiter horâ poſt duodecimam jam auditam. Quæritur Vtrum peccarit mortaliter?*

Videtur ſic peccâſſe. Tum quia celebrat ante matutinum contra prohibitionem Pii V. *in Miſſali*, & plures Theologos apud Sanchez *L 7. Conſil cap.2 dub.28.* Tum quia abſolvit Breviarium poſt tempus præfixum jam elapſum.

psum. Tum quia facit contra gravem consuetudinem Ecclesiæ.

Resp. Hilarium recitando totum Breviarium sive summo manè, sivè serâ nocte absq; justa etiam causâ non peccare mortaliter. Ita cum pluribus antiquis & recentioribus Sanchez *loc. cit. dub.* 36. Tum quia substantia præcepti in hoc consistit, ut horæ Canonicę à media noctè usque ad alterā mediam noctem dicantur. Tum quia Missa non est hora Canonica, nec habet ullum ordinem ad horas. Quare nullum est prorsus peccatum, si horæ Cononicę ex aliquâ causâ justâ dicantur quocunque diei tempore post Sacrum :. Veniale autem solùm, si hoc absque ratione aliqua immoderatè fiat, ut communiter tenent TT. contra Caramuelem *in Theol. fundam. fundamento* 53. §. 20. *num* 1.. Imò nec graviorem culpam committet, qui ante duodecimam noctis Breviarium incipiens circa medium primæ illud primùm absolvit, ut probabiliter docet Leandrus apud eundem Dianam. *P.* 10. *Tr.* 11. *R.* 16. quia ex mente plurium DD. omnes septem horæ sunt unica oratio uno præcepto imposita. Ergo oratio hæc debito tempore cœpta rectè in continenti finitur, etsi post duodecimam jam auditam; perinde ut Sacrum intrà tempus præfixum ac ultimo adhuc quadrante ante meridiem inchoatum rectè post illud elapsum adhuc finitur.

Atque ex his patet ad rationem in oppositum; neque enim vel præceptum Pii V. vel consuetudo Ecclesiæ sub graviori peccato obligant, aut sic recepta sunt.

XL. *Homo bonus confitetur, se subinde jocos quosdam fecisse, & verba lepida protulisse, cibis aliquibus libenter vesci solitum, fornacem calidam frigoris pellendi causâ accessisse, barbam & capitis capillos fricuisse, nares emunxisse, aliasque actiones exercuisse præcisè, ut commodas naturæ humanæ. Quæritur. Vtrum talia sint sufficiens materia confessionis?*

Videtur, tales actiones sine relatione ad finem honestum deliberatè exercitas, per se loquendo, esse omnino sufficientem materiam. Ita expresſè Granad. *de Act. hum. D.2.ſ.1.n.14.* cui adstipulantur Suar. Ruiz. Lay. Filiu. Tanner, Becanus, & quotquot putant, non dari per se ullum actum humanum in individuo indifferentem propter has rationes. Primò quia Matth.12. habetur, dari *verbum otiosum*, de quo ratio Deo reddenda. Secundò, quia homo, cùm adest perfecta deliberatio, tenetur operari ad finem excellentiorem. Tertio, quia indignum videtur humanâ naturâ comedere, bibere, copulam conjugalem exercere propter meram delectationem, unde hoc postremum communiter dicunt Theologi esse peccatum veniale. Quartò, quia aliàs liceret operari præcisè propter honorem.

Quintò,

Quintò, quia videtur prodigalitas spiritualis.

Resp. Prædicta non esse materiam sufficientem confessionis, utpote non peccaminosa. Ita post Alensem, Bonavent. Gabriel. & alios Vasquez 1.2.*D*.52.*c*.2. Arriag. *D*.21 *s*.4. Oviedo *in* 1.2.*Tr*.4. *Coutro* 7.*p*.5. & plures apud hos. Ratio est, Tum quia nullum est præceptum naturale, aut positivum referendi omnes actiones ex se indifferentes in finem honestum. Tum quia non tenemur semper operari juxta regulam rectæ rationis; modò non agamus contra eam, cùm ex præceptis duobus (*declina à malo, & fac bonum*) prius duntaxat sit *negativum*: alterum *affirmativum*. Tum quia standum semper pro libertate, cui non debemus ullam obligationem imponere sine fundamento, quale hîc nullum est, ut patebit ex solutione argumentorum in contrarium.

Itaque *ad primum* dicimus cum Vasquez, Arriaga & cæteribus Authoribus nostræ sententiæ, per verbum *otiosum* intelligi hîc *quod non refertur ad ullam necessitatem, aut commodum naturæ, sed ex merâ loquendi libidine profertur*; quod proportionaliter *de actionibus* sentiendum. *Ad secundum* negamus, hominem teneri semper operari nobiliori modò; sicuti Princeps non tenetur semper operari supra alios. *Ad tertium* non esse peccatũ edere, bibere, & speciatim actum matrimonialem exercere

propter solam delectationem, ut docent Jo. Sanchez Basilius Pontius. Dian. P.3. Tr.4. Resol. 26. & alii. *Ad quartum* non apparere, cur istud non liceat cum debitâ moderatione. *Ad quintum*, negatur esse prodigalitatem, cùm suum habeat commodum.

XLI. *Ioachimus videt Patrem spiritualem & naturalem suum in pari necessitate constitutos, nec utrique succurrere potest. Quæritur. Quem horum alteri præferat?*

Videtur spiritualis præferendus: Tum quia beneficium ab hoc acceptum pluris est faciendum. Tum quia in Spiritualibus bonis Pater Spiritualis est conjunctior, quàm naturalis, ut docet Bonac. D 3. q. 4. de Charit. pu. 5. in fin post Abulensem Valent. & alios.

Resp. Cæteris paribus Patrem naturalem spirituali præponendum. Ita Suar. Coninc. Palao Tr 6. D. 1. p. 10 num. 7. & alii. Ratio est. Tum quia dare primum esse substantiale ac vivere, est primum beneficium, ac fundamentum, cui alia supersterni debent. Tum quia carnalis conjunctio aliarum conjunctionum basis ac fundamentum suâpte naturâ est prior ac stabilior.

Ad primum in contrarium dicimus, beneficium à Patre Spirituali acceptum esse quidem pluris æstimandum *secundùm se*, non tamen *quoad conjunctionem*, universim autem illi magis subveniendū, qui nobis est conjunctior,

or, ut rectè Becan. 2.2.*cap*.19. *q*.3. *num*.6. Unde in casu necessitatis quivis consanguinei etsi minùs sancti, aut fortè peccatores, præferendi sunt sanctioribus extraneis, tum in spiritualibus, tum in temporalibus, quia ex charitate obligamur sanguine junctis hoc ipso, quod nobis juncti sint, succurrere: At verò sanctitas non inducit nobis hanc obligationem. Ad *secundum* satis patet ex recens dictis; nam carnalis conjunctio non solùm obligat ad providendum sic conjunctis in temporalibus, sed etiam in spiritualibus, utpote magis necessariis. Ergo obligat ad præferendum hos sic naturaliter conjunctos eis, qui solùm extrinsecè & in Spiritu conjuncti sunt, ut rectè Suarez D.9. *de Charitate. sect.* 4. *num*. 19. Aliud fortè est de prælato respectu suorum subditorum Religiosorũ, quem Coninck *de Actib. supernat.* Disp.25. *num*.152. & 171. probabiliter putat, teneri illis priùs providere, quàm quibusvis consanguineis (excepto parente) tam in temporali necessitate, quàm in Spirituali, cùm ipsi se totos Religioni tradiderint, & sub ea cura Religio eos receperit; unde in responsione reflexè diximus, cæteris paribus.

XLII. *Ioannicius Adolescens vovit non ducere uxorem, cuius voti multo post tempore pœnitens ex certâ causa Romæ petit impetratque dispensa-*

tionem in voto Castitatis. Quæritur. Vtrum hoc votum indigeat dispensatione Papæ ?

Videtur indigere. Ita Caietan. *de voto*, quia votum non nubendi est perpetuum, & reducitur ad Castitatem.

Resp. Non indigere dispensatione Papæ. Ita Barbos. *de potest. Episc. p. 2. alleg. 37. n. 17.* Sanch *in sum. Tom. 1. L. 4. cap. 40. n. 66.* Sa. *v. votum.* Dian. *P. 3. Tr. 11. Resol. 59.* & plures apud hos. Ratio est, quia votum, cujus dispensationem Papa sibi reservavit, non est, nisi perfectæ castitatis, ex communi DD. Atqui votum, non ducere uxorem, quâ tale, non est perfectæ Castitatis, Ergo ejus dispensationem Papa sibi non reservavit. *Dixi, quâ tale*; aliud enim esset, si hisce verbis quasi per accidens Joannicius intendisset perfectam Castitatem vovere.

Ad rationem Caietani dicimus, hoc votum non reduci ad Castitatem tanquam perfectam ejus rationem participans, sed remotè tantùm ad hanc disponens; unde cum tali voto fornicans à nullo Theol. censetur votum Castitatis violâsse. Si tamen ex hypothesi votum prædictum non nubendi dispensatione Papæ indigeret, ea, quæ defacto est impetrata, valeret, quantumvis vi terminorum votum Castitatis sonet, quale, ut diximus, non est votum, non ducendi uxorem; nam qui dispensat in majore, etiam in minore dispensare censetur. Bonac. *D. 2. q. 2. p. 5. n. 15.*

XLIII. *Iordanus Beneficiatus frequenter omittit Breviarium, nec tamen restituit fructus illorum dierum, eo quod omißionem unius diei suppleat alio die, bis Breviarium dicendo. Quæritur, Vtrum idcirco à restitutione excusetur?*

Videtur non excusari. Ita Henriq. *L.3 c.17.* Bonac. *de Horis Canon.* D. 1. *Q. 5. p. 2 n.* .alii. Quia onus illius diei est affixum prædicto diei, & transit cum die, adeoque trahet etiam secum obligationem restitutionis.

Resp. Jordanum excusari Ita Maior, Paludanus, Ledesma apud Henriq *loc. cit.* Filliuc. *Tr. 23. c. 10 n. 307.* & alii. Tum quia alio die recitans Breviarium omissum rependit æquale. Tum quia etiam, qui certo die tenetur legere Sacrum, non tenetur quidquam restituere, si alio die sacrificet.

Ad rationem in oppositum dicimus, onus illius diei esse quidem affixum diei, & transire cum die quoad culpam, non verò quoad pœnam Ecclesiasticam adjectam; hæc enim tam diu suspensa manet, donec sequenti tempore omissio in æquali compensetur. Unde culpa & pœna non semper se comitantur; id quod Henriq. ipse concedere debet excusans *c. 29 comp. n. 30.* Beneficiatum ab omni fructuũ restitutione, si per annum octies v. g. omittat Breviarium, quo in casu eundem utique non excusabit à culpâ.

XLIV. *Irenæus contra homines æquè ac iumenta*

menta frequenter iratus enunciat Christi vulnera, Sanguinem, Chrisma, Sacramenta, & horum non rarò multa millia multiplicat dicendo : Hundert Tausent Sacrament: daß dich Blut / Tauff / Chrysam schendt / *&c. Quæritur, Vtrum mortaliter blasphemando peccet?*

Videtur mortaliter sic peccare. Tum quia his verbis præter dirum maledictum inest etiam blasphemia. Tum quia Sacramentorum numerum contra fidem contemptim multiplicat. Tum quia res Sacras ob perversum usum invocatas dehonestat.

Resp. I. Si affectus indignationis & iræ tendat saltem virtualiter in Deum, committi gravem blasphemiam. Ita omnes, quia imminuitur indirectè saltem divinus honor. Resp. II. Si idem affectus non quidem tendat in Deum etiam indirectè, Irenæus tamen attenderit ad vilipensionem Dei, ac rei Sacræ, quam ea verba præ se ferunt, committi itidem mortalem blasphemiam. Ita Tanner. 22. *D.*1. *Q.*8. *n.* 134. quia derogatur honori Dei. Resp. III. Si ille ipse affectus indignationis & iræ nec ullo modo tendat in Deum; nec Irenæus ad vilipensionem Dei & rerum Sacrarum attendat, non committi aliquod peccatum gravius. Ita Laym. *L* 4. *Tr.* 10 *cap.* 6. *n.* 12. Ratio desumitur ex defectu cognitionis & voluntarii; quia tamen aliqua est irreverentia, saltem materialiter talibus verbis

bis uti, ideo venialiter peccari, admittit Sanchez *L. 2 cap. 32 num. 30.*

Atque ex his patet ad rationes in contrarium juxta diversa responsa, è quibus ultimū eò frequentiorem usum habet, quò rariores sunt inter Germanos nostros, qui hisce iræ impetibus Deo, rebusque Sacris honorem atque æstimationem detrahere velint. Cæterùm eum, qui habet talium verborum consuetudinem, teneri seriò conari eam tollere, rectè docet Layman *L. 1. Tr. 2. l. 3. n. 6.* & diximus supra casu III.

XLV. *Iovita* 1000. *florenos hodie post annum solvere debet Faustino: & licet debiti huius nulla sit difficultas, nec aliud damnum, lucrum cessans &c. paciscuntur tamen, & ita convenit inter eos, ut Iovita prudentes numeret hodie Faustino* 900. *florenos pro mille post annum solvendis, recipiatque Chirographum suum. Quæritur, Vtrum solutio hæc sit licita?*

Videtur vsuraria. Ita Sotus, Valent. Molin. P. Navarr. Dicastillo *de Iust. T. 9. D. 2. n. 68* & hoc teste communis Theolog. Ratio est, quia tanti æstimantur centum hodie, quanti post annum, adeoque sola exspectatio temporis daret valorem rei, quod est absurdum, ut ostendit Dicastillo in variis exemplis, inter quæ & contrariam sententiam paritatem constituit.

Resp. Probabile esse, solutionem illam non

non esse usurariam. Ita Abbas *C. in civit. num. 7. de usura.* Caiet. M. Navarr. Tolet. Sa, & alii apud Palao *de Iust. D: 5. p. 13, n. 5.* quibus accedunt Cardin. Bellarminus. & Layman. *Tr. 4. de Iust. cap. 17. § 5 n. 33* quorum ille sententiam hanc absolutè olim docuit, ut testatur Less. *c 21. dub. 8* iste eandem probabilem agnoscit, licet contrariam tamquam securiorem præferat. Ratio desumitur ex opposito fundamento, quod scilicet jus præsertim distans communi hominum æstimatione minoris valeat, quàm pecuniæ præsentis: & hoc jus vendatur instar mercis. Ergò justè emi sic minoris potest. Confirmatur. Solutio 1000 florenor. singulis annis per decennium ab hærede alicui facienda, si redimatur, communi hominum æstimatione minoris fit v. g. 800. floren. & tamen non liceret mutuò alicui dare 80. florenos eâ lege, ut post decennium redderet mille (præcisè ratione mutui abstrahendo à damno, lucro cessante &c.) ut rectè advertit Laym. *loc. cit.* addens rationem ex Less. quia cùm jus aliquod per modum mercis venale exponitur, per accidens ratione circumstantiarum aliam æstimationem accipit, quàm ex suâ naturâ præcisè spectatâ haberet.

Atque ex his patet ad rationem in oppositum, & varias sequelas, quas plerique ex nostra sententiâ faciunt, quæ omnia ex eo ruunt,

ruunt, quod non ex solâ dilatione, ut sibi persuadent, sed aliâ hominum æstimatione contractum hunc non illicitum putemus. Non refert autem, quod ipse Jovita debitum suum prædicto modo redimat, non enim debet ipse pejoris esse conditionis, quàm quivis alius, dummodo ipse non sit causa, cur Faustinus velit vendere, ut si præberet se difficilem ad solvendum, hanc enim difficultatem tenetur ipse tollere. ut benè Less. *loc. cit. n.* 70

XLVI. *Lea mater, ut filioli sui rupturæ medeatur, nomen hujus schedæ inscriptum per quercum ruptam ab aliquo suorum transmitti curat, ipsa interim domi pro eodem orat sic enucleatè facere edocta à grandæva anu, quæ medium istud probatum affirmavit & suâ multarum matrum experientiâ, quæ filiolos suos integritati valetudinis hâc ratione restituerunt Quæritur, Vtrum licitè hoc fiat?*

Videtur licitè fieri. Tum quia nihil in eo mali apparet. Tum quia similia alia passim ab hominibus, quos virtus & Religio commendat usurpantur.

Resp. Leam illicitè prædicto modo mederi filiolo suo, & committere superstitionem seu vanam observantiam, quæ ex genere suo peccatum mortale est. Ita S. Thom. 22. *q.* 96. *art.* 1. Valent. Tanner, Laym Bonac. & alii Theologi communiter. Ratio est, quia usurpatur medium vanum ad obtinendum ali-

quod

quod bonum corporis, quod idcirco non à Deo expectatur, sed à diabolo talium superstitionum authore; quam enim vim naturalem habeat transmissio schedæ per quercum ruptam ad curandam rupturam corporis humani? cùm ergò nec de supernaturali legitimè constet, opem diaboli intervenire oportet, quod utique ex genere suo est mortale peccatum, cum honor divinus creaturæ tribuatur, expectando ab eâ, quod â solo Deo expectari debet; nec excusari Lea ab hâc malitiâ contractâ potest, nisi fortè ex ignorantiâ & animi levitate id fecerit, ut rectè Tanner 22. *D*. 5. *q*. 7. *n*. 25 Ad *primum* in contrarium dicimus, implicitum in eo contineri pactum cum dæmone, cùm ejusmodi effectus & recuperata sanitas per tam disproportionatum & vanum medium nec à natura haberi, nec à Deo putari possit. *Non obest*, quod mater domi orare debeat, dum foris scheda & nomen filioli per quercum trajicitur; hæc ipsa enim familiaris est fraus diaboli, sub specie boni decipere incautos, & simul rebus divino cultui destinatis ad nefandum suum servitium abuti. Ad *secundum* dicimus, si alia similia passim fiant, dolendum vehementer, non magis homines juxtà præceptum Apostoli 1. *Thessal*. 5. *ab omni specie mali abstinere se*, quæ tamen species mali ex insufficientiâ causæ ad talem effectum, ex adjunctio-

junctione falsarum & vanarum circumstantiarum ex evanido sæpe effectu haud difficulter deprehenditur, ut reverà magna valde ignorantia & simplicitas hominis esse debeat, qui ex tali ungue infernalem Leonem non dignoscat.

XLVII. *Lioba nobilis virgo videtur sibi ex unâ parte aßiduò irasci contra Deum, aliosque Sanctos, odio hos prosequi, blasphemare, imò pedibus illos velle terere, acubus pungere, cultris scindere, in fœdißimos locos abjicere &c. Atque hæc advertit non solùm in imaginatione hærere, sed ad cor, animumque pertingere: ex altera verò parte videtur sibi cupere omnia opposita, velle prædictis omnibus assensum negare, non tamen posse, ideoque vehementer discrutiatur. Quæritur, Quid de his in confeßione dictis judicet Confessarius?*

Videtur peccare, & quidem gravissimè. Tum quia assensum dat in objecta longè pessima, hoc ipso, quod ista ad cor, animumque pertingant, per assensum scilicet voluntatis. Tum quia agit contra conscientiam, quâ agnoscit, illa non facienda esse.

Resp. Confessarium judicare debere. Liobam in hoc casu non peccare. Ita Baldellus in Disputationibus ex Theologia Morali *L.* 4 *D.* 4. *n.* 2. Ratio est, quia Lioba in prædictis omnibus non est libera, sed ex nimiâ intensione, & efficacitate phantasmatum depravatorum, quæ nimis importunè se ingerunt,

ita perturbatæ rationis, ut libertas subsistere nequeat; quod planè ex eo conjicitur, quod dicat, non posse se cogitationes abjicere, & assensum negare. Si ergò non potest non agere, liberè non agit; neque hoc mirum, cùm enim intellectus in hac vita dependeat à sensibus & phantasmatibus, his corruptis, aut vitiatis, necesse est, etiam ipsum quoad suas operationes marcessere.

Ad *primum* in contrarium dicimus, assensum illum non esse liberum, ut proinde malus esse moraliter nequeat; esto tendat in objectum pessimum. Ad *secundum*. Non sufficere ad peccatum, quod quis agat contra conscientiam, sed insuper requiri, & supponi libertatem & potentiam in oppositum, ut bene cit. Author ex communi aliorum: id quod in proposito non habetur.

XLVIII. *Magistratus Civitatis Staguvensis legem fert, ne quis civium & subditorum ex cellis privilegiatis unicam mensuram vini emat sub mulcta 5. imperialium. Quæritur, Vtrum lex ista obliget sub peccato?*

Videtur obligare in conscientiâ. Ita Bonac. *de leg. D.* 1. *Q* 1. *pun.* 7. §. 2 *n.* 1. ubi alios allegat. Ratio est, quia de ratione legis & præcepti est, inducere obligationem.

Resp. Prædictam legem non obligare sub peccato Ita ex communi Laym. *L.* 1. *Tr.* 4. *c.* 15. *n.* 1. & 2. Ratio est, quia potest Magistratus

stratus pro suo arbitrio præcipere aliquid non *absolutè* sed solùm sub *hypothesi*, ut, si non fiat, pœna luatur; sicuti potest quis se obstringere voto purè pœnali, v.g. *si luserit, daturum se eleemosynam*; In proposito autem Magistratum sic legem tulisse præsumi rationabiliter potest, tum ex verbis legis, tum ex pœnæ gravitate respectu talis transgressionis; tum ex communi prudentū interpretatione.

Ad rationem in oppositum dicimus, de ratione legis esse, inducere obligationem saltem *ad pœnam subeundam* propter ejus transgressionem, & culpam saltem *civilem*, si à Judice imponatur; ante hanc enim Judicis sententiam neque ad illam pœnam aliquis tenetur, ut rectè Palao *Tr.3.D.2.p.2.n.*8. post plures alios, quos refert.

XLIX. *Malachias Sacerdos ex Sacro aliquo Ordine mendicantium malè valet, ita quidem, ut extra cellam suam exportari aliò non poßit, desiderat tamen vehementer dicere Sacrum, ideoque altare portatile erigi in cella sua sibi à superioribus postulat. Quæritur, An Superiores hoc ipsi concedere poßint?*

Videtur, quod non possint; quia privilegium aliquibus Ordinibus olim concessum sustulit Trident. Concil. *sess.* 22. *c. de evitand. in celebr. Miss* ubi Barbosa *num.* 13. plures AA. pro hoc allegat. Confirmatur. Patres Societatis JESU non videntur agnoscere hoc privi-

vilegium, quo tamen per communicationem æquè gauderent.

Resp. Superiores posse concedere Machiæ altare portatile in cellâ suâ. Prob. Tum quia Tridentinum non sustulit privilegium mendicantibus, sed tantùm concessit Episcopis facultatem prohibendi, ut volunt Card. de Lugo. *de Euch. D* 20. *num.* 51. Dian. 3. *P. Tr.* 2. *Resol.* 80. & plures alii apud Barbosam *loc. cit.* Imò Lezana, Perinus, Rodriq. & alii, quos refert & sequitur Dicastillo *Tom.* 5. *de sacram. D.* 4. *n.* 104. putant, Episcopos prohibere etiam non posse, quia hoc tantùm ipsis conceditur in privatis domibus, quales non sunt cellæ Religiosorum, utpote jam aliquid ad Ecclesiam pertinens. Tum quia Lugo *loc. cit.* affert privilegium novum Regularibus S. Salvatoris post Trident. concessum, ut in propris cellis celebrare possint. Ergo Ordo Malachiæ hoc eodem etiam gaudet per communicationem, quam habet.

Atque ex his patet ad fundamentum contrariæ opinionis. Ad confirmationem dicimus, penes Societatem JESU ac Adm. R. P. Generalem hujus æquè esse potestatem erigendi aras portatiles in cubilibus: hanc tamen per se antehac non habuisse superiores infra Generalem. Ratio primæ partis patet ex dictis, quia prædicta Societas per communicatione habet omnia privilegia, quibus gaudent

dentalii Sacri Ordines. Ergò & hoc, erigendi altare portatile in cubili. Ratio secundæ partis est, quia hæc potestas nominatim antehac non fuit expressa in compendio privilegiorū Societatis Jesu; extra hoc autem per se, & absque licentia Adm. R. P. Generalis non licet ulli ex illa Societate quocunq; aliorum Sacrorum Ordinum privilegio uti, ut notatur *ibid. V Communicatio in fine.* Et respondit istud anno 1636. R. P. Mutius Vitelleschus Generalis Provinciæ inferioris Rheni, qui tamen postea anno 1643. reservationem illam erigendi altaris absque Præpositi Generalis facultate sustulit, ut patet in Additionibus ad Compendium Privilegiorum Societatis Româ eo anno missis; unde si prædictum Compendium Privilegiorum denuò recudetur, illud quoque Privilegium addetur publicis typis.

L. *Maurilius Chirographum ac jus habet ad* 1000. *florenos à Principe suo exigendos, quos tamen sæpè petitos obtinere non potest; vendit igitur jus illud suum Maurino eiusdem Principis Officiali* 700. *florenis, qui ob favorem, quem habet in oculis Principis, facilè & brevi totius debiti solutionem consequitur.* Quæritur, *An licitè fieri hoc poßit?*

Videtur non posse. Ita nonnulli apud Salas *de vendit. dub.* 40. quia ratio minoris emendi Chirographa talia est sola difficultas & labor in acquirendo debito. Ergo ubi hæc

difficultas cessat, cessat etiam ratio sic emendi
Resp. I. Maurinum, si sit quidem Officialis Principis, non autem Quæstor, posse minoris emere Chirographum Maurilii. Ita Molin. *D.* 361. Less. *L.* 2.*c.*21.*n.*74. Laym. *Tr.*4. *c.*17.§.5.*n.*53. & plerique alii. Ratio est, quia debita illa ob incertitudinem & difficultatem ex communi hominum æstimatione minùs valent venditori. Ergo sicut quilibet alius, ita etiam Maurinus Officialis emere ea potest detrahendo, quanti ea difficultas & incertitudo æstimatur; ex favore enim, quem habet apud Principem, non debet esse deterioris conditionis, dummodo ipse non sit causa difficilis solutionis. Unde Resp. II. Maurinum posse minoris emere debitum illud, etiamsi sit Quæstor Principis, modò difficultas solvendi penes ipsum non stet: secus, non potest emere, ut docet Molina, Salas, Bonac. de contract. *D.* 3.*q.*3.*pun.*10.*n.*7. Filliuc. *Tr.* 35.*n.* 107. & alii, qui rectè aiunt, graviter subinde peccari à Quæstoribus Principum, quando scilicet ipsi sunt in causa difficilis solutionis. Resp. III. An in præsenti Maurinus de 1000. florenis justè 300. aut etiam plures vel pauciores detrahat, pendere ex communi hominum æstimatione difficultatis, & laboris in exigendo debito, ad quam regulam, tam in hoc, quàm similibus casibus diligenter attendi oportet; quidquid enim
per

per excessum huic regulæ conforme non est, ex communi Theolog. iniquum & restitutioni obnoxium est.

Ad rationem in oppositum dicimus, difficultatem & incertitudinem cessare quidem respectu *emptoris*, non autem respectu *venditoris*, ex quâ parte pretium diminutionem accipit, ut rectè advertit post alios Palao *de Iustit. Disp.* 5. *p* 13. *n*. 8.

LI. *Marcellus dono accepit torquem aureum à Marcellino; qui eum bona fide aliquot annis possedit, ipse autem nunc dubitat, an sit alienus. Quæritur, Vtrum Marcellus cum hoc dubio possit incipere præscriptionem?*

Videtur non posse. Quia ex communi Theologia ad inchoandam præscriptionem requiritur bona fides, nec sufficit dubia.

Resp. Marcellum cum prædicto dubio posse inchoare præscriptionem, & tandem torquem securè & indubitatè sibi retinere, si nimirum post tempus à Jure præscriptum, & diligentem inquisitionē comperire non possit, num sit alienus. Ita Card. de Lugo *de Iust. D.* 7. *n*. 64. allegans S. Thom. Molin. & Sanchez. Ratio est, quia Marcellinus potuisset inchoare præscriptionem, si ejus bonæ fidei dubium supervenisset, eò quod ratione dictæ bonæ fidei jus acquisierit ad torquē retinendum etjam superveniēte dubio. Ergo Marcellus quoque jam potest? quia iste in toto Jure succedit illi, adeoque etiam in bonâ fide. Ergo habet

totum,

totum, quod ad præscribendum requiritur.

Atque ex his patet ad rationem in oppositum; nam ad inchoandam præscriptionem non necessariò requiritur bona fides quasi intrinsecè, sed sufficit aliena extrinsecè adveniens, qualem à Marcellino Authore habet in proposito Marcellus ejus successor.

LII. *Megengor comes venando egreditur subinde limitibus suis, capitq; feras in locis comiti Bavoni eius vicino subjectis, nulla tamen sepe clausis, quæritur, utrum peccet, teneaturque ad restitutionem?*

Videtur peccare motaliter, & teneri ad restitutionem. Ita Bonaç. *D.* 1. *de restit. in genere q* 1. *p* 7 *n* 22. Molinam, Filliuc. Sa, & alios citans. Movetur, quia peccat contra Justitiam, & lædit Jus Bavonis, quod habet in locis istis. Sed qui peccat contrà Justitiam in re gravi, qualis est præsens, peccat mortaliter, teneturq; ad restitutionem damni, quod patituris, ad quem jus venandi pertinet, non quidem habitâ ratione valoris animalium; sed damni vel lucri cessantis.

Resp. Megengorem non peccare saltem mortaliter, nec teneri ad restitutionem. Ita Dicastillo *L.* 2. *de Iust.* *D* 9 *n* 308. post Vasq. Turrian. & alios. Ratio est, quia Bavo non habet jus ad rem circa illa animalia, quæ jure gentium sunt communia; titulus autem, quem ad districtum illum habet, solùm ipsi concedit

dit jus ad licitè & impunè capienda animalia in eo, & arcendos ab eodem alios venatores; imò & puniendos, si fuerint deprehensi.

Unde patet ad rationem in oppositum; totum enim jus, quod habet Bavo, illæsum relinquit Megengor, impediens solùm consecutionem ferarum à se captarum, ad quas Bavo jus non habet, antequam illas apprehendat, quæ impeditio culpam venialem non excedit. Addo nec venialem culpam committi; cùm enim passim sciatur, alterum in alterius venationis locum excurrere, videntur Domini vicissim condonare hanc læsionem, contenti mulctâ certâ, si quis in facto deprehendatur.

LIII. *Meletius Parochus à Iudice interrogatus, an reum talium & talium criminum teneatur condemnare? respondet teneri, quem igitur morti addictum comitans suggerit ministris Iustitiæ breviorem viam, & eosdem subinde in via ad celeriorem gressum hortatur. Idem in loco supplicii reo acclamat, ut scalam ascendat, collum laqueo ingerat, & morti subeundæ se tradat, quem deinde jam pendulum adhuc vivere cernens abscedenti id indicat carnifici, qui denuo collum fune comprimit, donec spiritum elidat. Quæritur. Vtrum Meletius ex his sit irregularis?*

Videtur esse, tum ex defectu lenitatis juxta *cap.3.ne clerici* & alia jura, tum quia ex communi sententia irregularitatem incurrit præ-

bens Judici consilium, quo moveatur ad sententiam proferendam in causa sanguinis. Ergo etiam Meletius eandem contrahit, cum illius sententia moverit Judicem ad reum condemnandum.

Resp. Meletium ex omnibus enarratis, quæ circa reum fecit, non esse irregularem. Ita Gaspar. Hurtado *de irregul. Difficult.* 11. *n.* 36. ubi ait, sibi interroganti hoc responsum esse à P. Vasquezio. Ratio est, quia *in prædicto Cap.* & aliis juribus, ubi mentio fit hujus irregularitatis, comprehenduntur ij solùm, qui ad homicidium aut mutilationem concurrunt, vel ut publici ministri Justitiæ sive ad causæ probationem, sive ad executionem: vel ut privati injustè & cum peccato; nullo autem horum modorum concurrit Meletius, qui proinde irregularis censeri non potest.

Ad *primum* in contrarium patet ex dictis. Ad *secundum* distinguimus anteced. cum Palao *de Cens. s.* 6. *p.* 14. §. 3. *num.* 7. Si juridicè fuerit interrogatus, concedimus; si privatim solùm, negamus. Meletius autem non respondit juridicè, cum tali authoritate non fungatur, sed privatim, Judicem tanquam quamlibet aliam personam informans velut ejusdem Confessarius. De quo circa præsentem materiam duo ad praxin notabilia tradunt Henriquez *L.* 14. *cap.* 12. *num.* 4. Avila *Part.* 7. *D.* 5. *dub.* 6. Bonacina *de Censuris D.* 7. *q.* 4. *pun.* 1.

*n.*32. & plures ab his relati, ex quibus non parùm nostra doctrina confirmatur.

Primum. Confessarium non fore irregularem, si neget Judici absolutionem, nisi sententiam sanguinis proferat, ad quam in conscientia tenetur. Tum quia non procedit, ut publicus Justitiæ Minister. Tum quia credendum non est, velle Ecclesiam tam gravi, & de se perpetuâ pœnâ Confessarium punire ob actionem jure divino debitam, & quam ipse excusare non potuit. *Alterum.* Eundem Confessarium ab irregularitate immunem futurum, si obliget pœnitentem ad fatendum delictum morte, vel mutilatione dignum, ad cujus manifestationem jure naturali tenetur. Tum quia eo casu non concurrit ad mortem ex parte Judicis inferentis, sed ex parte sustinentis; ac proinde ab irregularitate ministris publicis injuncta excusari debet Tum quia opus obligatorium præstat, ob cujus causam nullo impedimento affici ipsum oportet.

LIV. *Musculus in Italia ob crimen publicum infamis fugit in Poloniam, ubi honestus habetur, & ob ingenium scientiis excultum honorato etiam officio extollitur. Sed brevi illuc defertur Fusculus, qui inopinatò concivem suum conspiciens ? crimen ejus publicum in Italia commissum diversis narrat, omniq; illum honore apud Polonos exuit. Quæritur. An Fusculus crimen Musculi publicum narrando aliis, ad quos aliàs vix unquam fuisset deventurum, peccárit mortaliter ?*

Vide-

Videtur ita peccâsse. Tum quia fama Musculi (utpote divisibilis, & ex opinione plurium) non erat amissa apud Polonos. Tum quia amissam etiam in Italia recuperavit in Polonia emendatione morum, sicuti vestis reparari solet abjecta. Tum quia absque rationabili causâ læditur in re gravi saltem contra Charitatem, ut docent Less. *L.2. de Iust. c.11. n.78.* Malder. Sayr. & plures alii Theologi apud Dianam *P.2. Tr.5. Miscell. Res.17.*

Resp. Fusculum notorium Musculi crimen sive facti sive juris detegendo nec contra Justitiam, nec probabiliter contra Charitatem peccâsse mortaliter. Ita Facundez *de præcept. Ecclesiæ præcepto 2. L.5. cap.3. n.14.* Lugo *de Iust. D. 14. §6. n.80. & apud hunc alii.* Ratio est, quia Musculus sponte abjecit famam publico scelere: & boni communis interest, narrari, & sciri publicos aliquorum defectus, ut singuli pro merito honorentur, & simul à similibus delictis absterreantur. Atque hoc verum est, etiamsi scelus Musculi *injustè* publicum evasisset: non autem si *falsò* fuisset eidem impositum, quia positâ publicatione & vero crimine acquiritur aliis jus loquendi de eo: non verò si hoc crimen non subsit, tunc enim Musculus non potuit amittere jus ad famam suam per publicationem meram, ut rectè Lugo *loc. cit.*

Ex his satis patet ad rationes in contrarium

allatas;

allatas; quarum tamen ultima est cæteris efficacior, & rem non leviter persuadet, saltem quando aperta boni communis ratio talem manifestationem non postulat; hinc in responsione signanter addidimus, solùm probabile esse, Fusculum non peccare contra charitatem notorium Musculi crimen aperiendo, ut contrariam Lessii sententiam non tantùm magis piam & tutiorem, sed vero etiam similiorem indicaremus. Cæterùm insistendo positis fundamentis tam ex authoritate, quàm ex ratione adducta saltẽ probabilibus, instantia de veste nihil facit ad rem, quia vestis potest iterum esse aliquando in manu mea: fama autem est in mentibus aliorum, qui habent jus loquendi de notis publicè. Unde etiam rectè concedit Rebell. *p.1.L.4.q.4 n.10.* posse absque gravi peccato spargi ad alios conventus ejusdem Religionis ac Provinciç, si quis publicè in uno conventu fuisset punitus pro infami delicto, cùm plures unius Provinciæ censeantur constituere unam spiritualem Rempubl. cujus etiam refert, sciri publicos defectus, ut virtus inde magis honoretur, vitium autem odio reddatur.

LV. *Mutius ob patratum homicidium sollicitus, ne innotescat, interrogat Confessarium suum, num in carcerem fortè conjectus, & de eo legitimè à Iudice post semiplenam probationem interrogatus, teneatur in conscientia fateri illud,*

quamdiu

quamdiu spes aliqua evadendi affulget? Quæritur. Quid dicat Confessarius?

Videtur dicendum, Mutium teneri crimen suum fateri Judici. Ita planè communis sententia Theolog. cum S. Thoma 22. *q.69. art.*1. è quibus nonnulli contrariam opinionem graviùs etiam censent. Tum quia Judex potestatem habet obligandi reum ad aperiendam veritatem. Tum quia non potest dari bellum utrinque justum. Ergo cùm Judex ex una parte justè interroget reum, hoc ipso præcipit reo, ut veritatem prodat.

Resp. Confessarium dicere posse Mutio, ipsum prævıâ infamiâ, & semiplenâ probatione legitimè à Judice interrogatum negare tamen posse crimen, quamdiu spes est effugiendi. Ita Abbas *in c.cum super. de confessis.* Sylvest. Angelus, P. Navarr. Filliuc. Fagundez, Reginald. Dicastillo *de Iust. L.*2. *Tr.*1. *D.* 6. *num.*21 Lugo *de Iust. D.*40. *num.*15. & plures apud hos. Ratio est, quia maximum jus est ad propriam vitam & bona temporalia defendenda. Less. *L.*2. *de Iust. c.*31. *n.*16. Sa. *V. Reus* 6. Bonas *D.*10. *in oct. præcept. q.*3. *p.* 2. *num.*7. alii. Quare lex humana non videtur posse obligare tanto cum incommodo. Confirmatur. Consanguineus non potest cogi ad testandum contra consanguineum. *L.*4 *ff. de testib.* nec quisquam cogi potest ad testandum cum gravi suo incommodo. Ergo à fortiori nullus

lus videtur cogendus ad testandum contra se ipsum, cùm nullus magis sit consanguineus, quàm quisque sibi ipsi. *Vnde sequitur*, reum nec teneri comparere etiam citatum, quando immineret periculum vitæ, bonorum temporalium &c.

Ad *primum* in contrarium dicimus, Judicem habere potestatem obligandi reum ad aperiendam veritatem, quando non est periculum tanti damni, aut res plenè est probata, & nullum superest effugium. Item habet potestatem obligandi non quidem ad culpam, sed ad torturam, ut scilicet reus fateatur crimen suum, si nolit experiri tormenta. Ad *secundum* dicimus, Judicem in proposito justè quidem interrogare, sed non justè obligare ad aperiendam veritatem, quia illud jure potest, non istud; ex quo patet, non sequi, posse esse bellum ex utrâque parte justum, quia non est contrarietas circa idem jus. Censuras graviores, quas immeritò aliqui effutiêrunt, vanas & contemptibiles ostendunt tum Authoritas, tum ratio allata sententiæ nostræ.

LVI. *Narcissus puerulus in lethalem incidit morbum, qui cum confirmatus nondum sit, petit parens ab Episcopo, qui confirmandi causâ illuc advenerat, ut moribundo etiam hoc Sacramentum conferre velit, quod & ab eodem impetrat. Quæritur. Vtrum licitè hoc Episcopus fecerit?*

Videtur non bene fecisse. Tum quia ex usu

Ecclesiæ

Ecclesiæ habetur, infantes non confirmari. Tum quia in moribundo cessat finis confirmationis, qui est robotari ad pugnam contra fidei hostes; unde etiam videmus, adultos non confirmari in articulo mortis, si eoúsque distulerint.

Resp. Narcissim laudabiliter fuisse confirmatum. Ita habet communis Theolog. Tum quia absolutè est capax & dignus, adeoque eo fructu non privandus. Tum quia ex Catechismo Rom. licitè confirmantur universim infantes. quamvis convenientibus expectetur major ætas, si per valetudinem expectari possit.

Ad primum in contrarium dicimus, ex usu Ecclesiæ non constare, quod infantes in articulo mortis non confirmentur, sed tantùm, quod rarò hoc contingat propter raram occasionem. *Ad secundum*, per accidens esse hoc. Quoad adultos, optandum esset, ut & ipsi in articulo mortis confirmari se curarent, nam hoc Sacramentum, si obeant, prodesse eis potest ad majorem gratiam & gloriam, & ad tentationes illius angustiæ superandas, ad quod quamvis instituta sit extrema unctio, tamen unita virtus fortior, ut rectè Sanch *select. D.*40 *n.* 4. Quodsi tamen omittant, non peccant mortaliter, ut contra Adrianum communis habet Theologorũ sententia, quia nec ex script. nec ex traditione, nec fine, aut institu-

institutione Sacramenti præceptum tale colligitur. Et Canones, qui in contrarium afferuntur, satis explicantur de necessitate ad melius esse.

LVII. *Nemesius sponsalia contraxit cum Nemesiâ, sed inde desiderio Neomisiæ captus cum hac inscia priorum etiam contraxit sponsalia, datamq; sponsionem juramento confirmat, & eidem copulam superaddit. Quæritur. Quænam ex his sponsalibus valeant? Et si ex hypothesi priora valeant, eaque dein ob aliam causam ex mutuo utriusque consensu dissolvantur, num hoc ipso posteriora valere incipiant, iisque stare debeat Nemesius?*

Videntur posteriora valere. Ita Pontius *L.* 12.*c.*14.*n.*4. Rebellus, Coninck, Palao *D.*1.*de spons.pun.*22.*n.*6. & post alios Dian. *P.*3.*Tr.*4. *Res.*210. Moventur, quia quando duo contendunt, unus eorum de lucro, alter de damno vitando, favendum potius huic. Sed secunda fœmina passa est damnum, prior verò solùm de lucro agit. Ergo &c.

Resp. Priora sponsalia valere. Ita Sanchez. *Tom.*1.*de Matr. L.*1. *D.*49. *num.*5. Henriquez *L.* 11.*de Matr.cap.*56. Hurtadus *Disp.* 2. *Difficult.* 8. *num.*30. & alii. Tum quia Nemesius ad sponsalia posteriora non tenetur ratione promissionis etiam juratæ, cùm sit nulla ut relata ad tempus juris alterius; est quippe rei illicitæ præsuppositis prioribus sponsalibus: neque ratione damni illati posteriori Sponsæ, quia

huic damno fieri ſatis poteſt conſtitutione dotis, aut aliâ viâ. Tum quia injuria illata poſteriori non aufert jus priori ſponſæ per priora ſponſalia acquiſitum.

Vnde ad rationem in contrarium negatur Min. cùm ſecunda fœmina non tantùm quærat lucrum, ſed jus ſuum, & huic inſiſtat; Ex quo etiam non placet, quod addit Sanchez, nim. ſi damnum, quod paſſa eſt ſecunda fœmina, adeò ſit grave, tunc Nemeſium poſſe à Judice cogi, ut hanc ducat (ſic enim priora ſponſalia non habuiſſent valorem abſolutum, & independentem ab alio. Quòd ſi ergo ex quocunque caſu priora ſponſalia iterum diſſolvantur, non incipient inde valere poſteriora, cùm enim hæc nunquàm fuerint valida, non poterunt ex alieno caſu revaleſcere, ut bene Sanchez *D.55.n.6.* Pontiùs, Coninck, & alii contra Covarr. *p.1. de Matr. cap.4. §.1.num.10.* Rebellum & nonnullos. Ait Palao loc. cit. ſi equum liberaliter promiſiſti Petro, & deinde vendis Paulo pretio accepto, huic tradere illum debes. Ergo &c. Negari poteſt antec. niſi traditio ſit ſecuta. Ad hæc diſparitas eſt, quod poſterior contractus valeat, idque ex juris diſpoſitione *Argum. L. quoties Cod. de rei vind.* quod ſecus eſt in noſtro caſu.

LVIII. *Nicetas ſtudioſus egregiam præ ſe fert indolem, magnumque in pietate & litteris facit progreſſum, quocirca Odilo Abbas ejus in Monaſteri-*

nasterium suum trahendi cupidus, variis illius animum munusculis demereri studet, & quia Nicetas pauperes habet parentes, promittit insuper hos alere, & ipsum adhuc biennio in studiis conservare, si modò postea Religionem & monasterium suum ingredi velit, quod & obtinet apud Nicetam. Quæritur. An Odilo Abbas non committat Simoniam, sic Nicetam ad Religionem ducendo?

Videtur committere Simoniam. Tum *ex C.2.caus.1.q.2.* dicente: *nusquam legimus Domini discipulos, vel eorum ministerio conversos, quempiam ad Dei cultum aliquo muneris interventu provocasse.* Tum quia pactum in rebus spiritualibus est Simoniacum, ut communiter docent Theologi. Atqui hîc intervenit pactum. Ergo est Simoniacum.

Resp. Odilonem nullam committere Simoniam. Ita Tanner. *Tom.3.D.1.q.157.* Bonac. *de Simon.D* 1.*q.*8.§.8.*n.*1.*&* 3.& alii Theol. post S.Thom.22.*q.*189.*art.3.in* C. Ratio est, quia hæc non sunt pacta, sed illectamenta: Nec obligant absolutè, sed cum liberâ conditione, si velit Nicetas hoc commodo potiri: aut disjunctim, ut ingrediatur, vel sumptus refundat.

Ad *primam* rationem in oppositum dicimus, citatum C. loqui de munere in pactum deducto, & quidem per modum pretii, ut constat ex casu Capituli per Panormitanum exposito; petebatur enim Abbas ex uno mo-

nasterio in alterum transferendus, quem sui nolebant dimittere sine pacto compensationis. Ad *secundam* distinguimus. Pactum animo pretii factum est Simoniacum, conceditur: Negatur verò, si absit talis animus, ut accidit in proposito. Unde patet, non omne pactum esse Simoniacum, sed solùm animo pretii initum, ut rectè citati advertunt.

LIX. *Nymphodora virginitatem vovit Deo, sed post aliquod tempus dubitat, an perpetuam Castitatem promiserit: an solùm continentiam à primo actu venereo. Quaritur. Ad quid porrò teneatur?*

Videtur teneri ad perpetuam castitatem. Ita multi, quos refert & sequitur Palao *de voto. D.* 1. *pun.* 12. *n.* 7. quia scilicet Virginitatem vovens censetur castitatem promittere, nisi aliud ex intentione certò constet: nec in dubio aliud est præsumendum.

Resp. Probabile esse, Nymphodoram non obligari ad perpetuam Castitatem. Ita Portel. & Vidal. apud Dian *P.* 10. *Tr.* 16. *Resp.* 47. Ratio est. Tum quia verba legum propriè sunt accipienda, ut docetur *de LL.* Cùm ergò votum lex quædam partialis sit, & Virgo propriè illam duntaxat significet, quæ *carnis integritatẽ* non amisit, vovens Virginitatẽ ad hanc solũ carnis integritatẽ se obstrinxisse censenda est. Tum quia ex cõmuni Theolog. qui certus est de voto, dubius autẽ, an & quid comprehendatur

eo voto, non tenetur ad eam partem, de quâ dubitat. Cùm ergo Nymphodora certa sit de voto Virginitatis, dubitet autem de perpetuâ castitate, si hoc dubium ante lapsum illi incidisset, ita secum statuere potuisset: Si, quod Deus avertat, Virginitatem meam deperderem, vi hujus dubii non tenerer ad perpetuam castitatem. Ergo etiam jam post deperditam Virginitatem potest similiter secum statuere & judicare. Atque ex his patet ad rationem in oppositum.

LX. *Olaus acatholicus tum ex conversatione cum orthodoxis, tum ex lectione libellorum contraversisticorum eò devenit, ut Catholica fides magis ei probabilis videatur, quàm sua, & tamen in sectâ suâ perstat. Quæritur. Vtrum rectè?*

Videtur malè hoc facere. Ita Bannez 2.2.*q.*10.*art.*1.*d.*3.*conclus.*3.*&* 4. Ledesma, alii. Quia in medio ad salutem necessario oportet nos viam ingredi securiorem, ne pereundi periculo exponamur, id quod maximè urget in articulo mortis, ubi tempus rem examinandi nullum superest, ut censet Thom. Sanchez. *L.*2.*in Decal.c.*1.*num.*6. Confirmatur. Quia *licere cuilibet sequi probabilem relictâ probabiliore*, non est intelligendum de opinione probabili *facti*, sed *juris*, ut contingit, cum hominem à longè conspicis probabiliter feram esse ratus; licet enim æquè probabile sit, feram esse, ac hominem, non ta-

men probabile eſt, poſſe te ſagittam in illam emittere; ſiquidem prior probabilitas eſt facti, non juris. Ita in propoſito caſu, etſi probabilius ſit, propoſitam tibi fidem eſſe meliorem, probabile tamen haud eſt, poſſe te adhuc ſectæ adhærere tuæ, & fidem reſpuere.

Reſp. Olaum benefacere, & tam in articulo moris, quàm extra hunc non teneri ad amplectendam fidem, donec evidenter credibilitas hujus oſtendatur. Ita Palao *Tr.*4.*D.* 1.*pun.*12.*num.*13. & apud hunc alii. Ratio eſt, quia niſi Olaus de falſitate erroris ſui, & veritate fidei Catholicæ amplectendæ convincatur, non tenetur credere, ſed tantùm poteſt credere; ad inducendam enim obligationem aſſentiendi fidei Catholicæ oportet Olaum ita cognoſcere eam creditu dignam eſſe, ut ſecta contraria penitus creditu indigna appareat, aliàs deſerere hanc non tenebitur; & conſequenter nec fidei Cathol. ſe adjungere. Unde pulchrè S. Thomas 2.2. *q.*1 *art.*4.*ad* 2. ſic ait: *ea, quæ ſubſunt fidei, dupliciter conſiderari poſſunt. Vno modo in ſpeciali* (ſive ſecundùm propriam materiam) *& ſic non poſſunt ſimul eſſe viſa & credita. Alio modo in generali, ſcilicet ſub communi ratione credibilis, & ſic ſunt viſa* (ſeu evidenter cognita) *ab eo, qui credit. Non enim crederet, niſi videret, ea eſſe credenda vel propter evidentiam ſignorum, vel propter aliquid hujuſmodi.* Quæ verba S. Doctoris planè

vim

vim habent generalis dogmatis, nullum scilicet credere saltem teneri sine evidentia credibilitatis, qualẽ evidentiam non habet Olaus, dum præcisè judicat nostram Religionem suâ sectâ esse probabiliorem, cum, ut sic, adhuc intra mirissimam probabilitatẽ hæreat. Quare P. Adamus Tanner *Tom.3. D.1.q.2.dub.2.assert.3.* jure merito affirmat, hanc resolutionem nostram esse expressam doctrinam Angelici Doctoris, testaturque, eam tenere communiter Discipulos S. Thomæ.

Ad rationem in contrarium dicimus, sufficere nos viam eligere probabilem ad salutem, cùm in magis etiam probabili error latere possit, ut proinde argumentum hoc nec in articulo mortis urgeat.

Ad confirmationem fatemur, ex probabilitate facti frequenter non sequi probabilitatem juris, tunc scil. quando probabilitas juris in probabilitate facti non fundatur, uti fit in casu allato: secus, quando probabilitas juris fundatur in probabilitate facti, sicuti accidit in exemplo. Est mihi probabile, pallium, quod possideo, esse meum: probabilius tamen judico, esse tuum; in hoc casu non teneor relinquere tibi, sed possidere securè possum. Ita in præsenti probabile est Olao, veram esse suam religionem, licet oppositum sit probabilius; non igitur obligari videtur ad errorem deserendum. Quod verò in articulo mortis

non ſuppetat amplius tempus, hoc nõ inducit obligationem deſerendi ſecuram viam, & amplectendi ſecuriorem. Interim Olaus, ſi vita ipſi prorogatur, inquirere ulterius, & à Deo lumen petere tenetur, quo credibilitatem fidei Catholicæ evidenter cognoſcat; quod ſi negligat, peccat contra fidem, cùm non adhibeat media ad implendum fidei præceptum, ut poſt Suarez & alios rectè notat Coninck. *D.* 14. *de fide n.*213. *&* 230.

LXI. *Opilius ruſticus* 60. *jam annorum deprehenditur in confeßionali neſcire prorſus Myſteria SS. Trinitatis, & Incarnationis. Quæritur. An ideo peccârit mortaliter? & quid cum eo faciat Confeſſarius, ſi præſertim Opilius adeò rudis ſit, ut poſt laborioſam inſtructionem myſteria illa nec capere poßit?*

Videtur peccâſſe mortaliter, & non abſolvendus, antequàm prædicta myſteria addiſcat. Tum quia ex communi Theolog. omnes Chriſtiani tenentur credere *neceßitate præcepti* omnes articulos, qui in vulgato Apoſtolorum ſymbolo continentur ſaltem quoad ſubſtantiam. Tum quia explicita fides in Chriſtum juxta multos AA. poſt Evangelium ſufficienter promulgatum in adultis neceſſaria eſt *neceßitate medii* ad gratiam & gloriam obtinendam.

Reſp. Opiliũ non peccâſſe, & abſolvi poſſe ab aliis peccatis abſq; repetitione præteritarũ

con-

confeſſionum. Ita Azor. *Tom.* 1. *L.* 8. *cap.* 6. *q.* 6. Tann. 22. *D.* 1. *Q.* 7. *dub.* 2. *n.* 49. Sylvius *in* 22. *q.* 2. *art.* 8. *concluſ.* 8. & alii. Prob. Tum quia Opilius, ut ponimus, inculpabilem habuit ignorantiam illorum Myſteriorum, vel quod nulla illi unquam venerit dubitatio de obligatione, vel maximè quod ob hebetudinem ingenii capere ea non potuerit. Tum quia etiam poſt Evangelium ſufficienter promulgatum non requiritur *explicita* fides in Chriſtum & SS. Trinitatem, ſed ſufficit *implicita*, ut præter citatos docent plures alii, cum neque ex Scripturâ, neque ex Patribus, neque ex Concil. evinci plus poſſit, ut rectè advertit Card. Sfortia Pallavicinus *L.* 1. *de Fide n.*
178 Atqui Opilius ſufficienter habet hanc implicitã fidem, credendo explicitè DEUM eſſe, & providere omnibus. Ergo &c. Cæterùm laborandum Confeſſario, ut Opilius quo poteſt modo alia etiam myſteria in Symbolo capiat, præſertim clariora, v. g. de Chriſto nato ex Virgine, paſſo, cruci affixo, ut rectè Azor, *loc. cit.*

Ad *primum* in contrarium dicimus, Chriſtianos teneri neceſſitate præcepti credere, & peccare non credendo, niſi invincibili ignorantia laborent, quâ ipſos à peccato excuſari tradit ex communi Palao *Tr.* 2. *D.* 1. *pun.* 15. *n.* 6. qualem inculpatam ignorantiam ponimus in Opilio eſſe, utpote qui ſolùm novit, Deum

esse, & providentiam habere tum in hac ; tum in altera vita ; & cum nulla penitus cogitatio animum subeat de ulteriore indagatione veritatis Catholicæ facienda, ideo non delinquit eam omittendo juxta ea, quæ dicemus infra *casu* 97. Ad *secundum* patet ex dictis, scilicet de necessitate medii non esse, explicitè credere, Christum Dominum esse verum DEUM ac hominem, nostrumque Salvatorem, cum tanta fidei expressæ necessitas nullo nitatur firmo fundamento, & argumenta, quæ in contrarium afferuntur, commodè accipi possint vel de fide implicita, vel de necessitate præcepti.

LXII. *Orbilius opifex Catholicus famulos habet opificii sui valde peritos, sedulos, & fideles, sed quia hæretici sunt, carnes in quadragesima apponi sibi volunt, aliàs discessuri, quos tamen Orbilius absque iactura gravi rei suæ familiaris dimittere nequit, cùm nec ipse laboribus sufficiat; nec alios habeat, quos substituat. Quæritur. Utrum carnes apponere eis poßit ?*

Videtur non posse Ita Layman *L.* 2. *Tr.* 3. *c.* 13. *n.* 5. Quia cooperatio hæc nimis propinqua est, & absque ea peccatum non fieret.

Resp. Orbilium (per se loquendo, si absit scandalum & periculum alicujus majoris mali) non improbabiliter posse famulis hæreticis diebus prohibitis apponere carnes. Ratio est. Tum quia ex communi Theologia id fieri

fieri poteſt, ſi gravis neceſſitas urgeat. Sed in propoſito urget talis, nim. jactura rei familiaris. Tum quia hoc non eſt formaliter cooperari ad peccatum, ſed ſolùm permittere ad cavendam jacturam honeſtæ ſuſtentationis. Tum quia in aliquibus urbibus, ubi Catholici mixti hæreticis vivunt, id paſſim fit. Ergo ob urgentẽ cauſam etiam in aliis fieri poteſt.

Ad rationem in contrarium dicimus, ex ea oppoſitam ſententiam ſolùm valde probabilem conſtitui, non autem noſtram reſponſionem improbabilitatis convinci; cum abſolutè cooperatio hæc tantùm ſit materialis.

LXIII. *Orentius rem habuit cum ſorore ſuâ, quod flagitium confitetur cum omnibus circumſtantiis, cum ſciret, ſororem non ignotam eſſe Confeſſario, quæritur, utrum licitè id fecerit?*

Videtur minimè licitè id eum feciſſe, cùm graviter infamârit complicem abſque juſtâ causâ.

Reſp. I. Si præter infamiam nullum aliud damnum complici fuit illatum, non peccâſſe Orentium mortaliter, eum revelando. Ita Caietan. 1. 2. *q.63.art.2.d.1.l.5 d.2. præcept. Eccl.c.n.3.* & plures alii, quos refert & ſequitur Diana *P.2.Tr.17. R.22.& P.6.Tr.7. R.9.* quia revelare crimen complicis Confeſſario, perinde eſt, ac ſi nulli revelaretur, cùm abſit periculum divulgationis. Reſp. II. Orentium potuiſſe, imò & debuiſſe revelare complicem,

cem, si nec aliter peccatum suum explicare, nec alium Confessarium habere potuerit. Ita Card. de Lugo *de pœnit.D.16.num.*394. Dicastillo *de Pœnit.D.9.n.*893 & plurimi apud hos relati. Quia causa, cur Trident. *sess.* 14. *c.* 5 præceptam dixerit confessionem integram, *ut* scilicet *Sacerdos possit prudenter judicare, punire, curare &c.* hæc inquam, causa probat etiam declaranda esse peccata cum notitiâ complicis. Resp. III. Probabile esse, Orentium propter solam consolationem animi, & bonum spirituale ex integrâ confessione apud talem Confessarium factâ potuisse huic confiteri, etiamsi alium habere potuisset. Ita Tamburinus *de expe.conf.L.2.c.9.*§.2. quem citat & sequi videtur Busenbaum *L.6.Tr.4.c.1. d.3.art. 2. in fine.* Ratio est, tum quia complex non censetur rationabiliter invitus, si reveletur in tam secreto foro ideò, ut servetur præceptum Christi, & percipiantur solidi fructus spirituales ex integritate confessionis. Tum quia praxis piorum ac doctorum Confessariorum hoc docet, dum non reprehendunt pœnitentes, si ex tali causa complicis mentionem faciant. Tum quia ex mente Fagund. *in præcept. 2.Eccl.L.5. c.1.n.3* in tali casu non est præceptum, sed consilium tantùm, ut pœnitens alium Confessarium quærat. *Atque ex his patet ad rationem in contrarium.*

LXIV. *Pamphilus sæpè cibo & potu implet se*

se usque ad vomitum, & hunc ideo subinde procurat, ut iteratò comedere & bibere posit. Quæritur, utrum peccet mortaliter?

Videtur ita peccare Angelo, Sa, Escobar *Tr.2.Ex 2.num.23* & aliis, quia contra naturam magna in eo deformitas apparet.

Respond. Non peccare Pamphilum mortaliter, secluso scandalo & aliis. Ita Navarr. Tolet. Henriq. in compend. Casuum moral. *c.19.n.9.* Dian, *P.5.Tr.13.Res.4.* & alii. Ratio est, quia non est tanta inordinatio contra naturam, ut sibi imaginantur adversarii: nec per se inde grave corpori incommodum infertur; unde etiam Layman *L.3.s.4.n.2.* non audet hoc peccati mortalis damnare. Atque ex his patet ad rationem in contrarium.

LXV. *Parmenas ex legitima causâ petit & impetrat dispensationem comedendi carnes diebus jejunii, quâ ille facultáte ita utitur, ut bis per diem iisdem carnibus vescatur. Quæritur, An licitè?*

Videtur non licitè id facere. Ita Joan. Medina *Cod. 4. de jejun. q.5. & 9.* & alii. Tum quia præceptum continet plures partes, ergo deobligatus ab unâ, non censetur ab aliis liber. Confirm. Solutus à lege binam refectionem die jejunii prohibente, non eo ipso liber est à lege abstinendi à carnibus. Ergo nec solutus à lege carnium usum prohibente hoc

ipso

ipso liber est à lege abstinendi ab altera comestione per unum diem

Resp. Parmenam dispensatum in esu carnium licitè hisce vesci bis uno die. Ita Cajet. 22. *Q*.147.*art*.8. Navarr. Tolet. Azor. Filliuc. Suar. *Tom*.3.*in* 3.*part*.*D*. 70.*s*.2. & alii. Ratio est, quia essentia jejunii consistit maximè in abstinentia à carnibus: Hâc ergo demptâ, sicuti non manet essentia jejunii, sic neque obligatio ad jejunandum, & servandum alia requisita.

Ad *primum* in contrarium negamus consequentiam, quia una pars præcipitur dependenter ab alia. Ad *secundum* negamus itidem conseq. ob disparitatem inter binam comestionem, & esum carnium, quod iste plus requiratur: illa verò minùs, & accessorium quid sit jejunio; juxtà regulam autem Juris in 6. *Cui licet, quod est plus, licebit, quod est minus*: at non, cui licet, quod est minus, *bina scilicet comestio*, licitum esse debet, quod est plus, *scilicet comestio carnium*.

LXVI. *Parthenius Adolescens vehementer libidinosis vexatur tentationibus, & frequenter iis succumbit; & quamvis inde advertat, statum conjugalem multò utiliorem sibi futurum, quàm cœlibem, facit tamen votum castitatis, idque graviter violat, ut illud jam vellet, non esse factum. Quæritur, utrum hoc votum reverà sit validum?*

Videtur votum istud validum esse, cùm omni-

omnibus requisitis constet, ut plerique sentire videntur, quos refert, & sequitur Sanchez *L.*4.*c.*8. *n.*9.

Resp. Etsi allata sententia communior & probabilior sit, nihilominus probabile esse, illud ipsum votum esse invalidum. Ita Trullenchius, Ledesma, Martinus de S. Josepho, Leander apud Dian. P. 10 *Tr.* 11 *Resol.*47. Homobonus. *Volum.*1. *p.*2.*resp.*28. Bonac. *Tom.*2. *D.*4.*q* 2.*pun.*1.*n.*26. & nonnulli alii. Ratio est, quia hoc votũ omnibus consideratis non est de meliori bono; quippe melius & salubrius est voventi matrimonium, quàm abstinentia à matrimonio.

Underuit fundamentum contrariæ sententiæ. Volunt tamen cit. AA. illud dispensatione Papæ indigere. Sed si nullum est, quomodo indiget dispensatione? ad varia, inquit Bonacina, incommoda & fraudes cavendas. Aio, inde solùm convinci, quàm cautissimè confessarium procedere oportere in declaranda nullitate talis voti, ne, dum unum juvare vult, plures in pernitiem trahat.

LXVII. P*atricius sclopeto ruri obambulans videt suprà culmen alicuius villæ volucrem sedentem, quam iaculaturus aberrat, & ipsam villam globo petit, intennitque, ut brevi tota conflagret. Quæritur, utrum teneatur ad restitutionem?*

Videtur teneri ad restitutionem, idque sub mortali, si culpa Theologica vel mortalis, vel venia-

venialis intervenerit. Ita Rebellus. *P.* 1. *L.* 2. *q.* 10. *ſ.* 4 *n.* 17. Reginald. & alii, cum damnum illatum ſit grave. Ab his diſſentientes Leſſ. *L.* 2 *c.* 7. *n.* 2. Filliuc. Malder. & alii nullam obligationem reſtitutionis agnoſcunt, ſi damnum cum culpâ ſolùm veniali fuit datum, cùm ſic videatur fortuitò illatum.

Reſp. I. Patricium in foro conſcientiæ ad nullam teneri reſtitutionem, ſi ex hypotheſi nullam penitus culpam Theolog. in hoc damno illato commiſerit. Ita omnes, quia ubi non eſt culpa, ibi non poteſt reſurgere obligatio reſtituendi ex damno injuſtè dato Reſp. II. Eum teneri ſub mortali, ſi culpa mortalis ex prævisâ & non vitatâ periculosâ actione interceſſerit. Ita communis quoque. Cùm & radix, unde ſurgit obligatio reſtituendi, ſit gravis, & obiectum pariter ſit grave ac commenſuratum peccato mortali. Reſp. III. Eundem teneri ſub veniali ad reſtitutionem alicuius exiguæ partis faciendam, ſi culpa ſolùm venialis intervenerit ob imperfectam deliberationem, ſeu omiſſionem debitæ circumſpectionis. Ita Bonac. *D.* 1. *de Reſtit. in genere. q.* 1. *p* 3. § . *uni n.* 9. Ratio eſt, quia aliàs non erit proportio inter culpam, obligationem, & obiectum.

Atque ex his patet ad rationes in contrarium. Dixi, in foro conſcientiæ. Nam in foro externo præſumitur frequenter grave damnum

num cum gravi culpâ esse illatum, nisi de contrario aliundè constet ut advertit Wiggers. *Tr. 1. de Iust. c. 1. n. 20.*

LXVIII. *Philaretus marsupium invenit nummis bene fartum: inquisivit sedulò eius dominum, nullo autem comparente, qui suum affirmaret, retinuit sibi. Quæritur. Vtrum benè?*

Videtur malè sibi retinuisse, sed piis locis applicare, vel pauperibus erogare debuisse. Ita Sylvest. Caiet. M. Navarr. Molin. Less. Rebellus, Bonac. & alii, quos refert & sequitur Cardin. de Lugo *de Iust. D. 6. num. 139.* Prob. tum ex variis juribus, tum quod piè credatur, hanc esse domini voluntatem, ut sua bona in Dei honorem, & animarum utilitatem cedant, quandoquidem uti eis non potest.

Resp. Philaretum rectè fecisse retinendo sibi marsupium, nec in eo peccâsse. Ita Dominicus Sotus *L. 5. de Iust. q. 3. art. 3. ad 2.* Barth. de Medina, Lopez. P. Navarr. Sa, & alii apud Palao *de Iust. Disp unic. pun. 19. n. 3.* Ratio est, quia hæc bona eo ipso, quod dominus ipsorum inveniri nequeat, censentur adespota, idem quippe est in jure, *rem nullius esse: & dominum ignorari*, ac proinde de jure naturæ fiunt primò occupantis, sicut thesauri & alia, quæ nullius sunt, nisi quod tacita quædam obligatio illis sit annexa, ut si dominus compareat, restituantur vel integrè, si adhuc

 extent,

extent, vel in quantum inventor inde factus sit ditior, si fuerint ab isto absumpta. Confir. Jus naturale non præcipit universim ea bona esse pauperibus distribuenda, ut patet ex recens dictis: Neque jus positivum, quia hoc vel loquitur tantùm de bonis peregrini ab intestato morientis, vel de bonis injustè acquisitis, vel est particulare certi alicujus loci, vel denique loquitur tantum de consilio, non de præcepto, Ut notat rectè Diana *P.9. Tr.5. Res. 16.* Ubi quæstionem hanc fusè & accuratè tractat.

Unde patet ad *primum* in contrarium. *Ad secundum dicimus*, hæc bona omni dominio certò excidisse, nec ampliùs absolutè esse eorum, qui illa amiserunt, sed eatenus solum, quatenus inventor obligatus est, ea restituere domino, si compareat, ut proinde illorum voluntas parùm sit attendenda; hinc tamen contrariam opinionem judicamus probabilem, piam, & in praxi suadendam cum Laym. *Tr 1. de Iust. c. 5. in fine.*

LXIX. *Pergentinus picturam habet, cuius ignorat pretium, hanc mittens amico Laurentino rogat, ut uno alterove floreno vendat. Laurentinus obsequium hoc libenter præstiturus inquirit prius ex uno & altero, quantum picturæ illius pretium putarent, & non maius esse duobus florenis intelligit; sed ulterius apud peritiorem picturarum æstimatorem indagans audit, pretium prædicta*

dictæ picturæ 40. florenis taxari, quo deinde pretio etiam vendidit, mittens duos tantùm florenos Pergentino, & reliquos sibi reservans. Quæritur. Vtrum Laurentinus licitè hoc fecerit?

Videtur licitè fecisse. Ita Angelus. *V. Emptio* 28. cuius opinionem probabilem putat Busenbaum *L. 3. Tr. 5. cap. 3. d.* 8. Tum quia Pergentinus non obligavit Laurentinum vendere picturā pretio majore, sed certum determinavit. Tum quia Laurentinus potuisset dare alicui duos florenos offerenti, quod tamen non fecit, sed alium emptorem inquisivit. Ergo repertum majus pretium est fructus industriæ.

Resp. Laurentinum illicitè fecisse, & teneri omne reliquum pretium ultra duos florenos restituere Pergentino. Ita Sylvest. Gabriel. Navarr. Molin. *Tom. 3. D. 363.* Less. *de Iust. c. 21. n.* 108. Palao *de Iust. D. 5. pun.* 16. & alii. Ratio est, quia Laurentinus non habet ullum legitimum titulum, quo possit aliquid sibi ex pretio retinere; non ratione rei venditæ, cùm hæc non sit ipsius: nec ratione industriæ, cùm augmentum pretii non sit fructus illius qualiscunque diligentiæ, sed picturæ venditæ ad dominum hujus spectans.

Ad *primum* in contrarium dicimus, determinationem eâ solùm mente (extra specialem pactionem, qualis hic non intervenit) factam esse, ne venderetur infra, non autem, ne supra, si fortè dignitas rei postularet. Ad *se-*

cundum patet ex dictis, nec aliud per industriam quamcunque adhibitam evincitur, quàm actionem proxenetæ reſervari negotii geſti, ut bene Palao *loc. cit.* in fine.

LXX. *Placidus & Placidia coniuges tempore Bacchanalium larvis ſe induerunt, aliiſque larvatis miſcuerunt, ita tamen, ut neuter de altero quidquam ſciret; interim poſt varias circumcurſationes ita convenerunt, ut tandem rem ſimul haberent, rati ambo, alieno ſe coniuge copulari, donec altero die inſpecta munera, quibus Placidus Placidiam ad facinus induxerat, errorem detegerent. Quæritur, Vtrum Placidus adulterium: unum vel plura peccata commiſerit?*

Videtur inprimis non commiſiſſe adulterium, quia definitur à S. Thoma 2.2. *q.* 152. *art.* 8. *voluntarius ad torum alienum acceſſus, per quem frangitur fides coniugalis.* Sed Placidus non commiſit talem acceſſum. Ergo &c. Alii communiter exiſtimant tria hic commiſſa eſſe peccata. Nimirùm duplex adulterii, & ſcandali. Ratio prioris eſt, quia hoc adulterio duo læduntur jura, ſcilicet propria uxor, & maritus adulteræ. Ratio poſterioris, quia datur occaſio ad ruinam.

Reſp. I. Commiſſum eſſe peccatum adulterii non quidem *realiter*, ſed *obiectivè*. Ita S. Thom. 1.2. *q.* 19. *art.* 9. Ratio eſt, quia obiectum tribuit formam actui, prout hic & nunc ab intellectu proponitur. Atqui Placido obiecta

iecta fuit Placidia non tanquam uxor sua, sed tanquam aliena, & tamen ad eam accessit. Resp. II. Probabile esse, Placidum ex eo, quod putârit cum uxore alienâ rem se habere, non commisisse duo peccata, sed unum tantùm. Ita nonnulli apud Lug. *de Pœnit.* D. 16.*n.*258. & expresse P. Ferrantinus D. 1. *de scan q.*66.*n* 119. ubi alios etiam AA allegat. Ratio est, quia duplex coniugium probabiliter nec numerum, nec speciem auget; prius quidem, quia probabilis multorum est sententia, ex pluralitate obiectorum non inferri pluralitatem malitiarum: posterius verò quia utrumque intra eandem adulterii speciem se continet. Pluribus instantiis confirmat hanc responsionem Ferrantinus loc. cit. Ratio in contrarium allata aliud non evincit, quàm oppositam opinionem esse valde probabilẽ, & fortè probabiliorem, quod ultro concedimus. Resp. III Placidum non commisisse peccatũ scandali, inducendo Placidiam tanquam alienam uxorem muneribus datis ad flagitium Ita Palao *Tr.*23.*pun* 9.*n.*12. Ubi ex S. Thomâ, Vasq & Suarez universim docet, inductionem esse meram circumstantiam, quando fit ad actum inducenti & inducto communem, ut in proposito: Peccatum verò speciale tunc solum, quando est ad actum inducto peculiarem. Placidus igitur unũ duntaxat commisit peccatum adulterii, non quidem

dem realiter, sed obiectivè. Atque ex his patet ad rationes in oppositum.

LXXI. *Primus mercator inter alia accusat se in confeßione de rebus iniquè acquisitis. Primianus Confessarius hortatur ipsum ad vitæ emendationem, nullaque alia restitutione imposita absolvit ipsum. Quæritur. Vtrum Primianus teneatur ad restitutionem ex eo, quod ad hanc faciendam non coegerit Primum pœnitentem?*

Videtur teneri. Ita Molin. P. Navarr. *L. 3. cap. 4. n.* 125 & apud hunc alii. Ratio est, quia Confessario incumbit ex officio onus docendi necessaria pœnitentem. Ergò cum non admonet pœnitentem, facit contra officium, & consequenter ipsi tanquam veræ causæ imputanda sunt damna.

Resp. Probabilius esse, Primianum, etiamsi ex officio confessionem excipiat, non esse obligatum ad restitutionem, dum non admonet, vel non cogit Primum pœnitentem ad eam faciendam. Ita Valent. Azor. Suar. Reginald. Sanch. *in sum L.* 1. *c.* 6. *num.* 5. & *l.* 2. *cap.* 12. *num.* 23. Less. *de Iust. cap.* 13. *num.* 78. Hurtadus *de Iust. & Iure D.* 5. *diff.* 10. Caspensis *Tom.* 2. *Tr.* 8. *D.* 1. *sect.* 9. §. *per totum*, & alii. Ratio est. Tum quia Confessarius non tenetur ex officio & justitia prospicere bonis temporalibus aliorum, sed bono Spirituali pœnitentis. Tum quia contraria sententia in praxi nimis difficilis foret.

Atque

Atque ex his patet, quale onus Confessario incumbat. Hoc dederimus cum Lugone *D. 19. de Iust num* 35. Confessarium teneri ad restitutionem, si omissio & negligentia eius habeat rationem *Consilii*, quia sic consulens est causa injusta damni; ut tamen sit gravis obligatio restituendi, consilium etiam moraliter culpabile esse debet.

LXXII. *Probus ex insigni affectu erga animas in piacularibus flammis detentas, indulgentias, quas vivis concessas lucrari studet, perinde illis applicat, uti alia pietatis opera, ieiunia, disciplinas &c. Quæritur, Vtrum facere id vi indulgentiarum possit.*

Videtur id posse. Ita P. Georgius Gobat *in thesauro Indulg. L. 2 c. 21 q. 61 n.* 466. Tum quia nullum jus vel divinum, vel Ecclesiasticum id vetat. Tum quia utiliter id practicatur. Tum quia possum applicare animabus alias meas satisfactiones. Ergo & indulgentias.

Resp. Probum facere illud non posse Ita communissima DD sententia apud Dicastillo. *Tom. de pœnit. Tr. 9. D. 2. n.* 225. Ratio est, Tum quia Indulgentia pendet non minùs à voluntate concedentis, quàm ab illius authoritate. Ergo alteri applicari nequit, præter eum, cui ipse concesserit Tum quia forma concessionis pro vivis excludit defunctos, cùm fiat per modum *remissionis & absolutionis*,

quæ non habet locum quoad defunctos, cùm tantùm sint capaces indulgentiarum per modum *suffragii*. Tum quia nullus homo habet potestatem dispensandi merita Christi & Sanctorum præter Summum Pontificem. Tum quia quando Pontifex concedit indulgentias pro omnibus fidelibus, non intelliguntur defuncti, ut ex communi docet *cit. Author n.* 235. Tum quia praxis Ecclesiæ habet, ut semper fiat specialis mentio Indulgentiarum pro animabus, si istis Summus Pontifex applicari velit. Ergo contra ipsius mentem fit hæc applicatio, quando ipse nullam illarum facit mentionem.

Ad *primum* in contrarium dicimus, obstare jus divinum soli Summo Pontifici concessum dispensandi merita Christi & Sanctorum. Ad *secundum* Non omnia utiliter practicari à quolibet, sed tantum ab habente potestatem; aliàs etiam involare auderem in alienas pecunias, ut ex iis utiliter eleemosynas facere possem. Ad *tertium* negamus consequentiã; nam applicare illas priùs non possum, quàm faciam meas, hoc ipso autẽ jam non sunt amplius applicabiles alteri, cùm consistant in remissione pœnæ per modum absolutionis, ut diximus.

LXXIII. *Protogenes Sacerdos in Missæ Sacrificio subinde de Sacrâ suâ hostiâ particulam sumit, eâque communicat personam Sacro ipsius præsentẽ. Quæritur, Rectene hoc faciat?*

Vide-

Videtur, quod non. Ita aliquid apud Dian. *P.3.Tr.4.Res.34.* Cùm ipse Sacerdos sumere totam hostiam debeat.

Resp. Protogenem licitè facere, si aliquam rationabilem causam habeat v.g. si persana illa non habeat aliam missam , nec expectare diutius possit &c. Ita Dicastillo *de Sacr. Tr.4. D.11.dub.6.n.115.* Ratio sumitur ex eò, quod nec ex naturâ rei, institutionis scilicet Sacramenti, nec ex jure aliquo constet, id esse prohibitum, ut pluribus ostēdit *cit Author.* Quod si tamen absq; ullâ necessitate id faceret, aut solo animo obsequendi devotioni personæ ex eadem Sacrâ Hostiâ cum Sacerdote communicare desiderantis, peccaret. Tum quod ageret contra universalem Ecclesiæ morem. Tum quod irreverentiam aliquam contra Sacrificium Missæ committeret; nondum tamen peccati mortalis arguerem, quia non videtur materia gravis irreverentiæ, & singularitatis; etsi per accidens varia incommoda & mala immisceri, ac sequi inde possint, ideòque non facilè permitti debeat. Atque ex his patet ad rationem in contrarium.

LXXIV. *Quadratus juvenis 22. annorum nullâ ratione à lege jejunii exceptus , ait in collatione vespertinâ diebus jejunii sibi præter panem apponi ossā, pisciculos, lacticinia, acetaria, olera fructus, &c. Quæritur Quomodo inter hæc, salvo jejunio, gerere se debeat, hoc enim vehementer scire desiderat?*

Videtur ex offa, pisciculis, lacticiniis coctis, & similibus nihil sumere posse: nec ex aliis ultra 6. aut 8. uncias. Ita multi apud Dian. P 5. *Tr.* 14. *R.* 14. & diversis aliis locis. Ratio prioris est, quia cibi illi faciunt ad nutriendum: posterioris, quia ex consuetudine introductâ plus non licet.

Resp. Quadratum comedere posse ex omnibus enumeratis, non tamen ultra quartam partem eorum, quæ quis in prandio sumere consuevit. Priorem partem tradunt Azor *Tom.* 1. *L.* 7. *c.* 8. *q.* 7. Bonac. *Tom.* 1. *D.* 1 *in* 8. *præcept. Decal. q. ult. pun* 3 *num.* 3. & alii, quorum opinionem probabilem censet Laym. *L.* 4. *Tr.* 8. *cap.* 1. *num.* 9. Ratio est, quia cibi hi non sunt substantiales; imò Bonac. *loc. cit.* vult, non tam *qualitatem*, quàm *quantitatem* cibi in refectiunculâ vespertinâ attendendam esse; unde concedit, partem etiam piscis majoris sumi posse; quæ etiam mens videtur esse Cajetani *V. jejunium in fine cap.* 1. ubi ait, *non referre, quod quis in serotino jentaculo sumat, si modum non excedat.* Posteriorem partem docent Reginald. Laym. Escobar. Busenbaum, & alii, è quibus Filliuc. *Tom.* 2. *Tr.* 27. *part.* 2. *c* 3. *q.* 7. *num.* 33. ait, ita decisum esse in celebri Academia à Theologis. Ratio est, quia talis pars in reliquis præceptis modica censetur. Addit rectè Layman *loc. cit.* quibusdam in locis ex consuetudine plus permitti Sæcularibus,

bus, quàm Religiosis, Nobilibus, quàm plebeis, & in frigidis Regionibus, quàm in aliis. Atque ex his patet ad argumenta in contrarium, ex quibus tamen contrariam sententiam fatemur probabilem, & verò tenendam, ubi usus alicujus ex prædictis non est permissus in jejunio.

LXXV. *Reymundus artem novit curandi cancrum aliquot mulierum recuperatâ sanitate probatam, quam tamen communicare nulli vult, eo quod Magistro suo ad hoc se juramento obstrinxerit. Quæritur. Vtrum juramento hoc teneatur?*

Videtur teneri, quia ex communi Doctorum juramentum obligat, quotiescunque materiam habet licitam, & licitè impleri potest. Atqui hoc fit in proposito. Ergo &c.

Resp. Reymundum non teneri juramento, sed licitè artem suam communicare posse aliis. Ita Fagundez *L.2. in Decalog. c.14. in fine*, citans D. Thom. & Sylvest. Ratio est, quia contra charitatem est, necessitati atque utilitati proximi non succurrere, cùm tam facilè possis, ad quod adstringere non potest juramentum; cùm istud non sit vinculum cujusvis iniquitatis. Unde patet ad rationem in oppositum.

LXXVI. *Ruardus Parochus noctu domum rediens insigniter verberibus excipitur, cujus facinoris accusatur Proclus illius nuper inimicus, atque ejusdem facinoris propter allegata & probata condem-*

natus

natus excommunicatur, cùm reverà sit innocens. Quæritur. Vtrũ Proclus sit reipsa excommunicatus?

Videtur excommunicatus, Ita Gloss. *in c.1. de sent. excom. in 6. V. propter quam.* Durand 4. *D.* 18 *q* 4. & plerique Juristæ. Quia Judex procedens secundùm allegata & probata, justè procedit. Ergo ejus sententia valet.

Resp. Proclum reipsâ non esse excommunicatum. Ita Covarr. *in c. Alma* 1. *p.* § . 7. *n.* 7. Cajet. Sotus, Tolet. Navarr. Suar. Avila, Laym. alii. Tum quia nemo potest ligari, nisi propter peccatum à se verè commissum. Tum quia credibile non est, Christum Ecclesiæ suæ potestatem reliquisse, privandi innocentem tantis bonis spiritualibus, cùm hæc privatio nec publicæ disciplinę, nec Judicis authoritati tuendæ expediat, satis quippe his aliunde consulitur, ut statim patebit. Quare potest Proclus, secluso scandalo, conversari cum hominibus, sacris interesse, communicare, &c. In foro tamen externo, ubi periculum est scandali, vel præsumptionis, quasi censuram talem, & magistratum suum contemneret, gerere se debet instar verè excommunicati; non *vi censuræ*, ut vult Suarez *Tom.* 5. *in* 3 *p. D.* 4. *s.* 7. *n.* 0. Sed *ex Iure naturali*, ut Rectè Palao *P.* 6. *Tr.* 29. *D.* 1. *p.* 8. *n.* 16. Atque in hunc sensum intelligi potest Glossa *cit.*

Ad rationem in oppositum negatur consequentia, quia ad valorem sententiæ in hac re

non

non sufficit, Judicem justè, servato juris ordine, procedere, sed insuper necesse est, ut reipsâ justum decernat & præcipiat. Aliud infra dicemus in causis merè sæcularibus.

LXXVII. *Ruffina relicta opificis vidua cum filiâ & ancillâ suâ frequenter ac diu laborat diebus festis, præcisè vitandi otii causâ. Quæritur. An peccet mortaliter?*

Videtur sic peccare. Ita Suarez de religione. *Tom.*1. *L.*1. *cap.*26. *n.*1. Comitolus *in resp.* *L* 14. *q.*37. & alii. Quia violatur præceptum Ecclesiæ in re gravi.

Resp. Ruffinam non peccare mortaliter. Ita Sa , *V.Festum n.*6. Sylvest. *V.Dominica q.* 5. *dicto* 3. Homo bonus. *vol.*1. *p.* 2. *Resp.* 35. & alii. Ratio est, quia, ut evitetur damnum temporale , licitè diebus festis laborant opifices: Item uxores, filiifamilias, & famuli à marito, patre , & hero jussit , ut ex communi docet Bonac. *in* 3 *præcept. Decal. D.* 5. *q. unic p.* 3. *num* 15. & 16. cur ergò non multò magis licitè laborent Ruffina, & hujus filia ac famula, ut evitent damnum spirituale, quod ab otio & curioso per fenestram prospectu meritò sibi timere possunt? Quod si per duas solùm tresue horas laborent, ex parvitate materiæ illas excusat Marchantius *Q. pastor. c.* 3. *q.* 2. modò scandalum, omissionem Sacri, & similia caveant.

Ad rationem in oppositum negamus, violasi

lari præceptum Ecclesiæ, cùm in periculo talis damni non obliget.

LXXVIII. *Rupertus Episcopus, ut frequenti superstitionum malo medeatur, sub excommunicatione eam prohibet. Melchior ex diœcesi Ruperti ignarus rei adhuc illam committit. Quæritur. Vtrum excommunicationem incurrerit?*

Videtur Melchior excommunicationem incurrisse, quia statutum promulgatione factum est publicum, quæ autem publica sunt, omnes scire censentur, & jure præsumuntur.

Resp. I. Si Melchior tam prohibitionem superstitionis, quàm ipsam pœnam latam invincibiliter ignoraverit, ab utrâq; eum excusari, ut habet communis *ex c. ut animarum de constit. in 6.* Ubi Pontifex non vult *ullis statutis ligari ignorantes*, & meritò, quia is, qui ignorat legem, non delinquit contra legem, ergo non est transgressor legis.

Resp. II. Si Melchior solam pœnam invincibiliter ignoraverit, sciens aliàs superstitionem esse prohibitam ab Episcopo, excusari eum quoque à pœnâ, ut ex communi ferè tradit Dian. P. 4. *Tr. Resol.* 187. Nam censura est in contumaces: eadem est medicinalis, quæ requirunt cognitionem. Resp. III. Si Melchior eandem pœnam ignoraverit ignorantiâ mortaliter culpabili, non tamen crassâ, eum itidem excusari à pœnâ. Dari talem ignorantiam docent Baldell. L. 1. *de act. hum.*

*bum.D.*25.*num.*11.Sanch *L.*1.*in Decal.c.*16 *num.* 7. Bonac. D.1.*de Cens.q.*2.*pu.*1. *num.*4. & nonnulli alii contra Suarez, Coninck, & plures alios. Eandem verò excusare à pœnâ tradunt Navarr. *in sum.cap* 23.*num.*19 Sanch.*L.*1. *cit c.*17.*num.*19. Bonac. *loc.cit.n.*10. Bresserus L.5. c. 1. *num.* 1. & nonnulli apud hos contra plerosque alios. Probatur, Tum quia in *cit.* c.2.*ut animarum* generaliter dicitur, *ignorantiam, quæ non est crassa, excusare, &c.* Tum quia hîc abest omnis contemptus, qualis requiri videtur ad incurrendam censuram; cùm hæc, inquit Bonac. dicatur *pœna contemptûs*. Atque hoc tenendum, si lex Episcopalis *absolutè* pœnam statuerit; quod si terminis similibus usa fuerit: *qui scienter, qui consultò* &c. hoc fecerit, tunc Resp. IV. Melchiorem tum quoque excusari à pœnâ, etiamsi ignorantiam affectatam habuerit, ut rectè Dian. P.3. *Tr.*6.*Resol.*7. cùm sic non prorsus operatus fuerit scienter.

Ad rationem in oppositum dicimus, eam procedere solùm de foro externo, ubi etiam præsumptionem scientiæ elidere potest Melchior, juramento ignorantiam suam attestando, ut docent Navarr. Portel. Afflictus, & alii apud Dian. P.5.*Tr.*14. *Resol.*24. contra Bartol. & alios. I.P.

LXXIX. *Sabinus Iudex inter partes litigantes reperit æqualis omnino juris æqualitatem, quare*

quare rem pro libitu, cui placuit, adjudicavit. Quæritur. An licitè id fecerit?

Affirmat Valent. Thom. & Joan. Sanch. Salas, Palao *Tr.* 1 *D.* 2. *pun.* 10, *n.* 5. & apud hunc plures. Negant apud eundem Bannez 2. 2. *quæst.* 63 *art.* 4. *dub.* 1. Suar. Coninc. & alii.

Resp. Cum Arriag *To.* 1. *in* 1. 2 *D.* 34 *num.* 29. si unus ex illis litigantibus jam habuerit possessionem rei, potuisse Sabinum Judicem omnino illi relinquere; cùm ex communi omnium *melior sit conditio possidentis*; quæ ratio eodem modo procedit, quando de utriusque partis jure est æqualis probabilitas, & aliunde uni favet possessio. Ergo tunc non poterit ex ea deturbari. Quod si verò neuter habuerit possessionem, probabilius videri, non potuisse tunc Sabinum adjudicare rem, cui placuerit, sed debuisse eam dividere; cur enim, ubi est æquale jus, æqualis non sit distributio? Atqui eo ipso, quod rationes probantes jus in hoc & illo sint æquales, jus quoad homines, qui rationibus solùm diriguntur, æquale etiam est in utroque. Ergo non est licitum tunc unum alteri præferre. Atq; sic satisfit oppositis sententiis, & earum rationibus.

LXXX. *Sabinianus Episcopus in statu peccati mortalis subinde consecravit Ecclesias & Calices. Idem adhuc Sacerdos interdum solenniter fuit concionatus: & Diaconus ac Subdiaconus in eodem statu ministravit, Evangelium & Epistolam canta-*

cantavit &c. de quo nunc angitur, & accusat se. Quæritur. Vtrum in his peccaverit mortaliter?

Videtur graviter peccâsse. Ita Silvius 3.*p.q.* 64.*art.*6.citans S. Thom. Cajet. Navarr. & alios. Ratio est. Tum quia actiones illæ sunt Sacræ, & Sacramento peculiares. Tum quia tempore Caroli Magni, uti habetur in speculo Exemp. *distin.*9.*Exem.*110. Diaconus in mortali ministrans solenni Sacro punitus fuit à Deo repentinâ morte. Tum quia frequentia actuum in tali statu continet insuper contemptum, ut docet Filliuc. *Tr.*1.*n.*78.

Resp. Sabinianum non peccâsse in his graviter. Ita Vasq. *Tom.*3.*in* 3.*part.D.*136.*c.*4. Coninck. *de Sacr.q.*64. *art.* 6.*d.*1. *num.*38. Lugo *de Sacram.D.*8.*n.*153. Dicastillo *Tr.*1.*de Sacr. in Gen. D.*3.*num.*217. & alii. Ratio est, quia licet actiones hæ Sacræ sint, atque ideò aliqua sit irreverentia illas exercere in statu peccati, non tamen tam gravis est, ut ad culpam lethalem perveniat; imò nec si Sacram Eucharistiam sic aliis porrexisset, ut plures sentiunt apud Dicastillo. *num.* 229. quidquid contra sentiant Laym. *L.*5.*Tr.*1.*c.*5 *n.*8. & alii quia tunc non confecisset Sacramentum, nec sanctificâsset, sed localiter tantùm applicâsset; secus si etiam Crisma in statu peccati consecrâsset, & oleum benedixisset, tunc enim probabiliter peccâsset mortaliter ut contra Vasq. *num.*48. Dicastillo *loc.cit.* & alios do-

cet Lugo *num.* 136. quia hæ consecrationes sunt actiones verè Sacramentales, non autem consecratio Ecclesiæ, aræ, aut calicis, &c.

Ad *primum* in contrarium patet ex dictis. Ad *secundum* dicimus, Deum nonnunquam etiam culpam venialem punire pœnâ gravi. Ad *tertium* negamus, hîc ullum contemptum inveniri, aliàs etiam in frequenti mendacio reperiretur.

LXXXI. *Sebaldus vir Catholicus, & nullo scelere infamis ex pago suo Monachium negotiorum causâ veniens ad Hospitium quoddam divertit, in quo viarum domus ignarus, dum noctu ex hypocausto exit, fallente pedum vestigio per scalas decidit casu adeò gravi, ut subitò viribus destitutus nullum amplius confessionis faciendæ signum dare possit. Interim excitati strepitu domestici accurrunt, simulque patrem aliquem è Collegio Societatis IESV vocant, qui & repentè adest, sed nec ipse aliquod confessionis signum dari jam advertit, nec prius datum esse, ex aliis intelligit. Quæritur. Vtrum Pater nihilominus Sebaldum saltem sub conditione absolvat?*

Videtur, quod possit. Ita multi ac graves AA. tum alii, tum ex Societate nostrâ, quos citat Diana 3. *part. Tr.* 3. *Resol* 8. *Et* 4. *part. Tr.* 4. *Resol.* 92. *Et.* 9. *part. Tr.* 6. *Resol.* 20. Imò Joannes Caramuel *in Theol. Mor. L.* 3. *D.* 4. *num.* 154 putat, illum non tantùm posse, sed etiam teneri absolvere. Probatur *primò* ex authoritate

tate Clementis VIII. qui decidentem ex alto templi inter ipsum lapsum absolvit, ut sic certam mortem præveniret. *Secundò* ex praxi valde communi in diversis provinciis. Tertiò ex probabili fundamento præsentis debitæ dispositionis in moribundo. Tum quod in nostro casu Sebaldus passim probus vir fuerit habitus. Tum quod nemo præsumatur salutis suæ negligens. Tum quod divinum auxilium tempore mortis specialiter adesse soleat. *Confirmatur* à pueris, qui sub codnitione absolvi solent ex communi Theolog. etiamsi dubium sit de dispositione ipsorum debitâ

Resp. Sebaldum absolvi à Patre non posse. Ita planè communis DD. ut testantur, & sequuntur Diana *loc. cit.* Card. de Lugo *de pænit. D. 17. num. 39.* & Vasq. *Q. 91. art. 1. d. 1. num. 1.* ajens: nullum esse, qui contrarium dicat. Probatur primò ex authoritate Conciliorum. Arausicanum 1. *c. 2.* Et Carthaginense. 4. *c. 63.* Item Leo M. Papa *epist. 41. ad Theodorum* dicunt: *Si moribundus subitò obmutescat, potest pænitentiam accipere & consequi, si voluntatis praviæ testimonium aliorum verbis habeat*; ubi conditio hæc: *si voluntatis praviæ &c.* sicut in omnibus omnino hujusmodi materiis, ponitur ut necessaria, non ut otiosa. Probatur *secundò* ex statuto Societatis JESU, quæ in ordinatione pro studiis superioribus Anno 1651. ad Provincias missâ, prohibet *num. 14.* ne doceatur

hæc ſententia : *Moribundus, etſi nullum ſignum det, aut dederit contritionis, adeò ut Sacerdos nec ſciat, nec prudenter putare poßit, præceßiſſe ſenſibilem aliquam confeßionem, abſolvi poteſt.*

Ex quo ego tria infero Societatem noſtram concernentia. I. Hanc ſententiam non poſſe ab ullo ex PP. Societatis practicari, quia hîc non valet regula illa juris : *Odia ſunt reſtringenda*, tum quod prohibitio iſta maximè poſita ſit ad tollendam praxin, cùm vix ulli adhuc in Societate decuerint, multi autem practicârint; tum quod doctrina moralis in Societate ſit quaſi forma, & regula praxis inſtituendæ, ut proinde hæc ſine illâ ſubſiſtere nequeat. II. Nec ſub conditione poſſe moribundum talem Sacramentaliter abſolvi; etiamſi, inquit Arriaga *de Pœn D.36.num.*38. Sacerdoti divinitus conſtaret, illum eſſe contritum, & optare confeſſionem; quippe dolor internus nullo ſigno externo manifeſtatus non facit accuſationem ſui ſenſibilem, qualem tamen ſenſibilem confeſſionem tanquam partem eſſentialem expreſsè requirit Tridentinum *ſeſſ.* 14.*can* 9. III. In nullo caſu contrarium licere, nec ob vitam optimam, & ſanctam, atque ubique notam Ratio triplicis hujus Corollarii eſt, tum quod hæc ſententia abſolutè, & abſque limitatione prohibeatur. Tum quod aliter hactenus abſolutio non ſit data, niſi ſub conditione, & ex præſumptione bonæ

diſpo-

dispositionis ex bonâ famâ. Ergo cum nihilominus prohibitio posita fuerit, omnem hæc limitem & præsumptionem sustulerit, necesse est, adeò ut putem, nec Sacerdotem absolvi posse, si in introitu Missæ post confessionem factam subitò sensibus destitutus corruat, quia illa oratio non est prolata ad accusationem & absolutionem Sacramentalem, ut bene docent Layman *L.5.Tr.6.cap.8.num.4.* & alii. Quia tamen in prædicta ordinatione nihil de usu ac praxi opinionis est expresse definitum, idcirco contrarium his tribus corollariis aliorum sensum & usum suis Authoribus relinquo.

Probatur jam *tertiò* responsio ratione. Tum quia ubi nulla est sensibilis accusatio, ibi nulla esse potest absolutio. Atqui in casu nostro nulla est sensibilis accusatio. Ergo, &c. nititur hæc ratio Tridentino recèns citato. Tum quia tunc absolvere pœnitentem nullo modo possum, quando nec scio, nec prudenter putare possum, præcessisse sensibilem aliquam confessionem. Atqui in proposito nec scio, nec prudenter putare possum, præcessisse sensibilem confessionem, hoc ipso quod nullum hujus habeam indicium. Ergo &c. Hoc argumentum supponit prohibitio Societatis nostræ, ex cujus verbis desumpta est, cujus major est certa. Min. patebit ex solutione argumentorum.

Itaque ad *primum* in contrarium dicimus, fabuloſum id eſſe, ut teſtatur Lugo *loc.cit.n.* 34. Ad *ſecundum* praxin hanc apud noſtros Patres vi allatæ prohibitionis meo judicio ſublatam eſſe, ſi qui tamen eam adhuc retinent, illi aliorum ſenſum ſequuntur. Ad *tertium*. Non adeſſe probabile fundamentum, ſed meram piam præſumptionem, quæ minimè ſufficiat, cùm nec omnes in agone ſaluti ſuæ conſulant, nec Deus efficaci ſemper auxilio opituletur. Ad *Confirmationem* negamus paritatem, cùm in pueris ſenſibilis confeſſio adſit, & Sacramentum fuerit inchoatum, quod proinde petit, ut quo poteſt modo perficiatur ſaltem ſub conditione, ſi rationabile dubium ſit de ſufficiente diſpoſitione, ut revera eſt in pueris, minimè verò in caſu noſtro, ut ex dictis ſatis liquet.

LXXXII. *Senatus Curenlenſis jus habens præſentandi ad beneficia curata ſtatuit, ut quicunq; ex petentibus ad præſentationem deſignaretur, aliquid pecuniæ ſingulis Senatoribus numeraret. Quæritur. Vtrùm abſque Simonia fieri hoc poßit?*

Videtur non poſſe. Nam quandocunque in beneficiis intervenit *pactio* etiam abſq; pretio, committitur Simonia, ut ex communi docet Thom. Sanchez L.2. *Conſil. Moral. c.* 3. *dub.* 25. ubi etiam plura jura adducit. Sed hîc intervenit pactio Senatûs cum præſentandis. Ergo committitur Simonia.

Reſp.

Resp. Probabiliter posse fieri absque Simonia. Ratio fundamentalis sumitur à contrario, quod nulla vera pactio in proposito interveniat, sed liciti duo alii tituli usurpentur; Nimirum *primò* titulus donationis remuneratoriæ, in qua nec pactio, nec pretium reperitur, cum nulli alteri jus inde tribuatur, aut æqualitas constituatur. *Secundò* titulus donationis modalis, in qua iterum non latere pactionem aut pretium, vel ex eo patet, quod donum nec pretium, nec pactionem involuat; sed quod modaliter datur, est donum, & sic vocatur ab utroque jure; Canonico quidem *tit. de Conditionibus appositis*: Civili verò *C. de donationibus sub modo*. Ergo &c. Unde rectè donationem modalem à labe Simoniæ immunem defendunt Suarez *de Sim. c.39.n.20.* Tanner *Tom.3.D.5 Q.8 num.70.* Filliuc. *Tr.25.c.9.num.30.* & alii. Addi *tertiò* potest titulus laboris & sustentationis, quem omnes DD. admittunt, estque fundamentum omnium beneficiorum Ecclesiasticorum; debent autem Senatores illo die convenire, agere, ac judicare de præsentando, aliâs vel non conventuri, vel non tam diu simul mansuri. Cum ergo præsentandorum gratiâ distenti sint, suaque interea domi relinquere debeant, cur non aliquid pecuniæ pro labore hoc & alimentis requirere possint? ut rectè Bonac. *Tom.1. de Sim. D.1. Q.6. pu.4.*

Atque ex his patet ad rationem in contrarium; negamus quippe, veram hîc pactionem, de qua jura loquuntur, intervenire, hoc ipso quod nulla vera obligatio, ac præsertim nova inducatur, quæ puritati præsentationis obstet; interim ultrò fatemur, oppositam sententiam multò probabiliorem & securiorem esse, nec nisi sub aliqua probabilitate responsionem hanc afferre intendimus ad facti excusationem, non commendationem.

LXXXIII. *Severa Virgo cuidam Hero viduo ancillans multa ab hoc accipit munera, eo, ut facilè conjicit, animo data, ut ad turpe facinus alliciatur quod tamen nunquam patrare statuit, idque Hero manifestat; interim autem dubitat, num accepta munera retinere poßit. Quæritur. Quid faciat?*

Videtur non posse retinere. Tum quia dona hæc non dantur absolutè, sed hâc conditione, si usum corporis concedere velit. Tum quia aliàs cooperabitur peccato Heri non nisi turpi animo donantis.

Resp. Severam posse retinere. Ita Molin. Rebell *de Iust.p.1.L.3.q.7.n.6.* & alii. Ratio est, quia munera hæc non sunt data tanquam pretium turpis lucri, id est, cum pacto explicito vel implicito patrandi operis, sed tanquam liberale donum, licet cum spe alliciendi donatariam ad turpe opus, quale munus liberale per se restituendum non est, ut etiam contra Lopez tuetur Dian. *P.2.Tr.16.Resol.40.§.not.* ubi

ubi addit, nullum esse amatorem, qui non verecundaretur, & erubesceret, si talia munera sibi remitterentur ; verè enim ea donant, licet ob deflexum finem.

Ad *primum* in contrarium negamus, munera illa dari tanquam pretium sub conditione exhibendi usus corporis, cum absolutè donentur, esto cum spe aliqua prædictum usum corporis impetrandi; unde etiam Diana *loc. cit.* ait, fœminas non recipere similia munera sub pacto, sive tanquam pretium impudicitiæ, sed tanquam incitamentum. Ad *secundum* itidem negamus, Severam cooperari peccato Heri, qui donationem suam non amplius continuat, sed ex illâ jam præteritâ, & muneribus à se abalienatis solam turpem spem retinet, ad quam donataria non concurrit, neque illam fovet, sed potius irritam facit, & destruit, negando liberè & apertè rem speratam.

LXXXIV. *Severianus Parochus citò vocatus ad moribundum in vicinia confiteri volentem, angitur quidem conscius peccati mortalis, nec tam repente conteri se posse ratus, nihilominus adit ægrum, eumq; auditâ confeßione absolvit, aliisque Sacramentis munit. Quæritur. An peccaverit mortaliter, quod ob angustias temporis non præmißâ contritione absolverit ægrum, aliaque Sacramenta administrârit ?*

Videtur sic peccâsse Ita Jacobus Marchan-

tius *de Sacram. Tr.* 1.*quæst. Past.c.* 4.*q.*2.& nonnulli existimantes, nullam brevitatem temporis excusare posse.

Resp. Severianum non peccâsse mortaliter. Ita Card. de Lugo *de Sacram* D. 8.*s.*9.*n.* 151. & Dicastillo D. .*de Sacram. in Gen. n.* 214. ubi hanc responsionem vocat communem & receptam sententiam. Probatur. Quia in tam inexspectato casu angustiæ temporis aliæque circumstantiæ ita occupare Sacerdotem possunt, ut reflectere se & conteri de peccato non possit, etsi hujus recordetur. Tum quia necessitas proximi, in cujus subsidium Sacramenta sunt instituta, præponderat præcepto de ministrandis illis in gratiâ, hâc enim ratione, cum urget necessitas, multa fiunt circa personam Principis, quæ extra necessitatem continent gravissimam irreverentiam. Atque ex his patet ad rationem in contrarium.

LXXXV. *Sybillina marito suo fidem frangit, & ex adulterio Luxurium concipit, quem tamen viro suo supponit, interque alios proprios liberos educari illum sinit; post multos autem annos, Confessario jubente, adulterium suum aperit Luxurio, vetatque, ne tanquam spurius in hæreditatem paternam cum aliis legitimis filiis veniat. Quæritur I. An rectè Confessarius Sibyllinæ præceperit ut flagitium suum filio detegeret? II. Vtrum Luxurius matri credere, & ab hæreditate abstinere se teneatur?*

Videtur

Videtur Confeſſarius rectè feciſſe, quia Sibyllina ex Communi Theolog. tenetur damnum aliis liberis tam futurum, quàm illatum reſarcire: Luxurius quoque videtur teneri matri ætate jam gravi, ſuique ſemper amanti, adeoque minimè ſuſpectæ credere, & ab hæreditate ſe abſtinere. Ita Vaſq. *Tr. de Teſtam. c. 5. n. 2* & alii.

Reſp. Si Confeſſarius advertit, Sibyllinam aliunde iam compensâſſe, vel abſque periculo odii, diſcordiarum, infamiæ, &c. aperire ſuum facinus non poſſe, ſi inquam, hæc advertit, tunc malè eam ulterius compenſationis faciendæ admonuit, ut habet communis Theol. qui etiam cum Canoniſtis *in c. per tuas. de probationibus* & Legiſtis *in L. ſi poſthumis. ff. de liberis & poſthumis* docent, Luxurium non teneri matri credere, niſi convincentibus rationibus oſtendat, ipſum eſſe ſpurium, adeoque etiam non arceri ab hæreditate adeundâ, cum ſit in poſſeſſione filiationis. Quod ſi tamen Sibyllina nihil penitus incommodi timeret, atque inſuper demonſtrare poſſet, ſe extra legitinum torum concepiſſe, tunc omninò & Confeſſarius bene præcepiſſet manifeſtationem, & Luxurius matri credere, & hæreditatem relinquere teneretur. Verùm iſtud humanitus vix ac ne vix quidem contingere poteſt, ut univerſim & ordinariè loquendo nec confeſſarii adulterã

monere nec filii credere unquam teneantur.

Ad *primum* in oppositum dicimus Sibyllinam omnibus, quibus potest, modis teneri quidem damnum legitimis filiis cavere, & resarcire, non tamen cum jactura majoris proprii boni, v. g. honoris, famæ &c. qualis jactura in manifestatione fieret juxta communem Theologorum: Luxurium quoque affirmamus non obligari, matri soli, ut ut fide digna appareat, credere, & consequenter hæreditate se abdicare, cùm jure gentium boni communis causâ introductum videatur ad multas hominum astutorum fraudes vitandas, ut nemo unius, quamvis minimè suspecti hominis testimonio credere teneatur in suum præjudicium. *C. cum à nobis de testib.* quod præiudicium apertè hìc intervenit, ut rectè Layman. *L.3.Tr.3.p.3.cap.14.n.1.*

LXXXVI. *Sosthenes Sacerdos pluræ accipit stipendia pro certis missis de B. Virgine, & pro Defunctis &c. dicendis, quas tamen tales postea non legit sed eas, quæ pro tempore juxta Ecclesiæ ordinem occurrunt. Quæritur. An rectè hoc faciat?*

Videtur, quod non. Ita Laym. *L. 5. Tr. 5. c. 1. n. 15.* Tum quia exequi debet rationabilem voluntatem concedentis stipendium. Tum quia ex specialibus Missæ orationibus maior impetrationis fructus provenire solet.

Resp. Sosthenem plenè satisfacere, si Missam iuxta ordinem Ecclesiæ celebret, & intentio-

tentionem ad voluntatem concedentis stipendiũ applicet. Ita Azor, Sa, Suarez *D.* 83.*ſ.*3. Barboſ. 2.*p.de poteſt.Epiſc.alleg.*24.*n.* 32. Lugo *Tom.* 1.*de Sacr.D.*21 *n.*35. & alii. Ratio eſt, quia decentius eſt, Soſthenẽ in celebratione conformare ſe univerſalis Eccleſiæ præcepto, quàm ob voluntatem petentis uti privilegio & permiſſione.

Ad primum in contrarium dicimus, tam voluntatem rationabilem petentis, quàm ſpeciales Miſſarum orationes ſufficienter compenſari executione voluntatis Eccleſiæ, quæ Miſſam talem eo die præſcribit celebrandam, ut rectè Palao *Tr.*22.*D unic.p* 14.*num.*10. atque ſic etiam patet ad *ſecundum*.

LXXXVII. *Soter nuper bonâ fide emit equum Auguſtæ* 50.*florenis, quem eâdem bona fide ſtatim tranſvexit Ratisbonam, ibique in Comitiis Imperialibus* 70 *flor. vendidit alicui extero, qui ſtatim eum ſecum abduxit, ſimulque innotuit, illum eſſe alienum.* Q*uæritur. Vtrum Soter teneatur ad aliquam reſtitutionem domino comparenti faciendam?*

Videtur teneri. Ita Bannez & Arragon. 22. *q.*67.*art.*6. *dub.* 1. Ledeſma, Sayr. & alii. Quia pretium, inquiunt, ſuccedit loco rei. Subſcribit aliquouſque Bonac. *D.* 1. *de Reſtit. in genere.q* 2.*p.*1.*n.*9. ratus, Soterum ſaltem lucrum, quod in venditione fecit, reſtituere teneri, quia in illo factus eſt ditior.

Reſp.

Resp. Soterum ad nullam obligari restitutionem. Ita Molin. D. 721. Less. Rebell. Lugo. D. 17 *de Iust. n.* 19. & alii. Ratio est, quia Soter non tenetur ratione injustæ acceptionis, propter bonam fidem, quam semper habuit: nec ratione rei acceptæ, ex quâ non est factus ditior: nec denique ratione lucri in venditione acquisiti, quia illud non à re alienâ, sed à propriâ industriâ obvenit, ut rectè advertit Molin. *loc. cit. n.* 6. qualem fructum industrialem Laym. *Tr.* 4. *de Iust. cap.* 13. §. 3. *n.* 25. futurum fuisse censet, etiamsi Soter absque transportatione equum statim Augustæ prædicto pretio & lucro vendidisset, quidquid secus sentiant plerique alii. Nam si esset fructus naturalis, vel civilis, sequeretur, etiamsi dominus recuperâsset rem suam ab ultimo emptore, adhuc istum emptorem medium teneri illi restituere illud lucrum, tanquam fructum rei suæ, quod nemo dixerit.

Atque ex his patet ad rationem in contrarium; nam quando dicitur, *pretium succedere loco rei*, intelligendum id de pretio debito pro re, quale in præsenti non est penes Soterum, cum nec res amplius in ipsius sit dominio. Constat quoque eundem non debere lucrum restituere, cum illud non res ipsa, sed propria industria fecerit.

LXXXVIII. *Sulpitus mercator dolet apud se paucos emere, multos autem apud Servilianum vici-*

vicinum. Quæritur. Vtrum committat peccatum mortale invidiæ.

Videtur sic peccare, quia graviter Charitati proximi repugnat, dolere bonum alterius existere. Ita Coninck *de actib. supernat. D.* 30.*n.*25. post Valent. Suar. & alios.

Resp. Si Sulpitius tristetur, quod non potius apud se emant, non esse invidiam, sed æmulationem bonam de carentia boni, ut fatetur Coninck *loc. cit. num.* 23. quia hoc licitè possum procurare (sed sine fraude & detractione) ergo etiam licitè optare, & si non fiat, dolere: Si verò Sulpitius tristetur, quia hoc est commodum alteri, & ipse inde obscuratur & negligitur, tum esse invidiam, sed probabiliter solùm venialem, ut docet Lorca *in* 22. *D. Thom q.*36. *in addit ad art.* 3. quia dolere me de bono tuo, quatenus meum bonum diminuit, non est absolutè dolere de bono tuo, sed dolere de isto, quatenus hunc molestum mihi effectum causat. Ergo talis tristitia & dolor non videtur ex genere suo constituere peccatum mortale.

Unde ad rationem in contrarium dicimus, invidiam tunc solùm esse peccatum mortale, graviterque repugnare Charitati, cùm quis ita vehementer bono proximi invidet, deque eo tristatur, ut ex illo affectu moveatur ad injustè removendum proximi bonum: Secus si absque hoc periculo invideat, & doleat, ut contingit in casu nostro. LXXXIX,

LXXXIX. *Tobias Gabelo in extrema necessitate constituto decem aureos dat mutuos ad paupertatem sublevandam, quos postea ab eodem ad meliorem fortunam evecto repetit. Quæritur. Vtrum Gabelus hos Tobiæ restituere teneatur?*

Affirmant Navarr. *cap.*17.*num.*61. Covarr. Toletus, alii. Negant Valent.2. 2. *Disp. Quæst.* 9.*pun.*4 Suar. Bonac. alii. Priores putant potuisse mero mutuo succurrere: Secus sentiunt posteriores.

Resp. Vel Gabelus omnino pauper fuit, ut non solùm hic & nunc nihil haberet, sed nec paulò post habiturus videretur: Vel nihil quidem habuit, probabiliter tamen paulò post aliquid se habiturum speravit; *Si prius,* Tobias gratuitâ donatione succurrere debuit, nec jure repetere amplius quidqam potest, quia aliàs non sustulisset necessitatẽ Gabeli, sed tantùm in aliam mutâsset; & certè si in hoc casu non obligat præceptum eleemosynæ, quando obligabit? *Si posterius,* Tobias mutuò succurrere potuit, idque repetere jam valet, quia tunc Gabelus non absolutè fuit pauper hoc ipso, quod hæreditate, industriâ, vel aliâ ratione probabiliter polliceri sibi aliqua potuerit. Ita Coninc. *de act. supernat.* D. 27.*n.*149. & 153. pulchrè oppositas sententias concilians.

Unde etiam patet ad ipsorum fundamentum. Sed quid si Tobias Gabelo in extremâ neces-

necessitate posito, dedisset decem aureos cum obligatione conditionatâ refundendi, si fortè ad pinguiorem fortunam veniret, teneretürne Gabelus tunc refundere? Respondent probabiliter *affirmativè* Vasq. *in opusc. de eleemos. cap. 1. d. 6. num.* 54. & Less. *L. 2. de Iust. c.* 16. *dubit. 1. num.* 11. rati, absolutam solùm obligationem præcepto eleemosynæ obstare. Verùm etsi hoc minùs durum sit, nec possit ita improbari in eo, qui cum aliquâ notabili difficultate donet eleemosynam ex rebus, quibus ipse etiam indigeret; in aliis tamen videtur non satis humanum, & signum nimii affectûs erga pecuniam, atque etiam repugnare sententiis Patrum, qui volunt, eleemosynam dari absolutè & gratis, ut videre est *apud AA. passim.* Quare talis conditionata eleemosyna culpam venialem non facilè evitabit, nisi fiat in bonum aliorum pauperum, ut in Alumnatibus, &c.

XC. *Torpes frequenter non orat ad pulsum Angelicæ salutationis, Agoniæ, & mortis Christi. Quæritur. Vtrum peccet?*

Videtur peccare. Ita aliqui apud Dianam *P. 6. Tr. 6. Tr. 5. Resol.* 11. quia consuetudo orationis ad pulsum illum faciendæ, communi Christiani populi consensu fuit introducta, & longissimo tempore præscripta. Unde transgressores puniri à Magistratu solent.

Resp. Torpetem, per se loquendo non

peccare. Quia universim loquendo (quidquid sit in particulari de nonnullis gravibus) consuetudo non obligat in conscientiâ, cujus aliqua lex scripta non extet, quippe hâc deficiente probari illa nequit, quod animo se obligandi, & liberè fuerit à communitate introducta & continuata per quodvis longissimum tempus, ut præclarè docet P. Arriag. *Tom 4. D. 25. num. 6.* Atqui de Oratione ad pulsum Angelicæ Salutationis, Agoniæ, & mortis Christi facienda (par est ratio de multis aliis) non extat lex, nec probari potest, eam animo obligandi fuisse introductam. Ergo. &c.

Unde patet ad rationem in oppositum. Ex punitione transgressorum non probatur intentum, sed potius contrarium, populum scilicet non liberè, sed metu pœnarum observare consuetudinem, juxta illud: *Oderunt peccari mali formidine pœnæ.*

X I. *Trophimus filiolum suum recens natum portat ad Parochiam, ut ibi à Parocho baptizetur; sed in via juxta flumen advertit tum ipse, tum alii ejus comites, infantem incipere mori, jam jamque animam agere. Cùm ergo actum de illo apertè videat nec aqua tam citò ad manum sit, ut anima saltem salvetur, projicit puerulum in flumen, simulque pronunciat legitima verba: Ego te baptizo, &c. Quæritur. Vtrum Trophimus rectè fecerit?*

Vide-

Videtur malè fecisse, quia nec validè infans fuit baptizatus defectu eductionis ex aqua, ut docent Scotus, Sylvest, Armilla, Tolet. & alii apud Palao *Tr.*19.*D.unic.pun.*4.*num.* 9. nec licitè ratione mortis directè intentæ, ut tenent Palao *loc.cit n.*12. Hurtadus *de Baptis. D.*1.*diffic* 5. Dicastillo *de Baptis. D.*1.*num.* 66. & plerique alii, quos citat & sequitur Diana *P.*10.*Tr.* 16 *Resol* 20.

Resp. Baptismum pueruli hujus & validum, & probabiliter licitum fuisse, ut proinde Trophimus non malè fecerit. I. Pars responsi est planè communis DD. & ratio est, quia ablutio, quæ est proxima Baptismi materia, non requirit intentionem educendi ex aquâ, vel ipsam eductionem, sed solam mersionem seu contactum aquæ. II. Pars est Panormitani, Gabrielis, Rosellæ, quos citat & sequitur Less. *in* 3.*part D.Thom q.*66.*art.*7.*dub.* 3.*num.*33.*&* 34. Ratio est, quia projectio pueri jam jam morientis in flumen non est homicidium, cùm moraliter parùm pro nihilo reputetur. Tum quia perditâ jam vitâ corporali, recta ratio & charitas suadet, ut omni modo servetur vita animæ.

Ad rationem *primæ* partis constat ex dictis; non enim requiritur intentio elevandi ex aquâ, sed in solâ mersione seu contactu aquæ perficitur ablutio ad essentiam baptismi necessaria. Ad rationem *secundæ* partis itid. constat ex dictis; esto enim mala facienda non

ſint, ut eveniat bonum , quod unicè urgent Adverſarii, hîc tamen nullum fit malum, cùm moraliter vita ſit jam perdita ; perinde ut in muliere gravidâ ad mortem damnata , quam ſervato juris ordine ſecari poſſe, ſi ſpes ſit, ut fœtus ſic baptizari valeat : periculum verò aliàs , ne ex aliquo morbo ante partum unà cum prole moriatur, ex Suarez , & Coninck docet Eſcobar. *Tr*.7. *Exam*.2.*c*.4.

XCII. *Tuſcana divitis viri uxor de bonis communibus liberales facit eleemoſynas , tum in filios ex priori matrimonio, & fratres pauperes, tum in alios, nec reprehenſa idcirco à marito eas omittit. Quæritur. Vtrum peccet elargiendo ?*

Videtur peccare. Ita Turrian. *in* 2.2. *Tom*.2. *D*.23.*dub*.5.*n*.6. quia eleemoſynas has non facit ex paraphernis aliiſque propriis , ſed ex communibus bonis , quorum adminiſtratio eſt penes maritum, ut proinde, hoc invito, nihil ex illis uxor elargiri poſſit.

Reſp. Tuſcanam non peccare, ſi faciat moderatas eleemoſynas pro more aliarum fœminarum ſuæ conditionis , nec vigeſimam partem annuorum proventuum excedentes. Ita Bannez *in* 2.2 *Q*.32. *art*.8. Malderus , & plures, quos citat, & ſequitur Diana *P*.2.*Tr*.5. *Reſol*.34. Nam in hoc maritus non poteſt eſſe rationabiliter invitus ; ipſa enim non eſt ſerva, ſed ſocia bonorum ; unde ſpectat ad ejus decentiam aliquas eleemoſynas elargiri.

Quin-

Quinimò si assignata quantitas eleemosynæ in filios ac fratres pauperes non sufficiat, ipsa autem Tuscana aliunde juvare eos nequeat, poterit invito etiam marito clam plus surripere, & egentibus illis succurrere, ut docent Less. *L* 2.*c.* 12.*n.*88. Bonac. *D.*2.*de Restit. Q* 10. *pun.*2.*num.*9. & alii. Quia ad decentem quoque uxoris statum ejusque honorem spectat, ne filios ac fratres egere permittat, cùm bona habeat, ex quibus subvenire possit. Attamen debet uxor dissoluto matrimonio inter bonorum partitionem cum viri hæredibus computare in suâ parte, quæ sic ultra dictam supra quantitatem elargita est, cùm æquum non sit, ut ex alienis subveniat consanguineis, si habeat propria, ut rectè notant *cit. AA.*

Atque ex his patet ad rationem in oppositum; esto enim maritus habeat administrationem bonorum, non potest tamen ægrè ferre, si illorum socia seu Uxor aliquid inde accipiat, & in laudabiles fines expendat.

XCIII. *Tychius Sacerdos ante aliquot annos initiatus recordatur nunquam se dixisse sacra & preces ab Episcopo in ordinatione injunctas. Nunc anxius de hoc intelligere cupit, qualis sit obligatio. Quæritur. An peccârit mortaliter?*

Videtur sic peccâsse. Ita Azor, Suar. Laym. Less. L.2.*de Iust. cap.*37.*num.* 46. & alii. Tum qui a Episcopus potest similia sub gravi onere

imponere, & communiter censetur sic facere. Tum quia tenentur Clerici sub mortali die S. Marci & Rogationum ad Litanias privatim recitandas, si non intersint processionibus. Ergo etiam ad preces & sacra ab Episcopo imposita, cùm consuetudo utriusque eodem modo per modum legis graviter obligantis sit recepta.

Resp. Tychium omittendo preces & Sacra ab Episcopo injuncta, non peccâsse graviter. Ita Sotus, Valent. Palao. *Tom.* 2. *Tr.* 7. *D.* 2 *p.* 2. §. 1. *n.* 1. Ratio est. Tum quia ex nullo jure hæc obligatio ostenditur. Tum quia Episcopi nolunt ordinandos obligare sub gravi culpâ, sed solùm ex quadam honestate & decentiâ, probè gnari, sufficienter ordinatos suo muneri satisfacere, si Ecclesiæ in eo gradu deserviant.

Ad *primum* in contrarium dicimus, esto possint Episcopi bis terve saltem preces ac Sacra dicenda imponere sub gravi onere, hoc tamen ipsos de facto facere ostendi non potest, & falsum est, sic eos communiter putari facere, ut patet ex *Authorib. cit.* Ad *secundum*, negari probabiliter potest anteced. cum Vasq. *c.* 4. *de beneficiis* §. 1. *art.* 2. *dub.* 1. Molfesio, Homobono, & aliis, quos citat & sequitur Dian. *P.* 4. *Tr.* 4. *Resol.* 226. etsi contrariũ tutius putet. Ratio esse potest, quia nullum extat de hoc præceptum: nec constat, hanc consuetudinem

dinem esse receptam per modum legis, graviter obligantis; id quod maximè locum habet in precibus & Sacris ab Episcopo impositis. Ergo libertas Clericorum est in possessione, quâ meritò se à tali onere subeũdo defẽdunt.

XCIV. *Valentinus Parochus reperit in foribus templi sui infantem cum schedâ subscriptâ suscepti baptismi, quem tamen sub conditione rebaptizat. Quæritur. An rectè fecerit?*

Videtur malè fecisse. Ita Palao *Tom.4.Tr.* 14.*pun.*13.*n.*6. Dicastillo *de Sacram. T.*2.*D.*1.*dub.*7.*n.*176. Hurtad. *de Sacram. Bapt. D.*1.*diffic.*12.& alii, ut Diana eos sequens vocet hanc sententiam communem DD.*p* 9 *Tr.*6.*Resol.*35. Ratio est, quia charta talis certum est indicium, parentes esse Christianos, iterationem baptismi cavere volentes.

Resp. Valentinum bene licitèque facere, rebaptizando sub conditione expositum puellum, etiamsi adjuncta scheda receptionem baptismi testetur. Ita Antonius Quintanadvennas, Adamus Opatovius, Marchant. & alii apud Dianam P. 10 Tr.16.R.87. Ratio desumitur ex Rituali Rom. Pauli V. §. *de baptis. parvu.* ubi sic statuitur: *Infantes expositi & inventi, si re diligenter investigatâ de eorum baptismo non constet* (id est clara probatio habeatur) *sub conditione baptizentur.* Atqui non constat, hunc parvulum esse baptizatum) eadem quippe fides habenda schedæ, quæ scribenti,

de quo ferè nihil constat; Ergo Valentinus rectè illum sub conditione rebaptizat. Confirmatur. Ex consuetudine quorundam Parochorum (quam Layman *L* 5, *Tr.* 2. *c.* 5. improbare non audet) pueri ab obstetricibus, parentibus, cognatis ob necessitatem baptizati sub conditione rebaptizantur, & ubique locorum hoc fieri oportere, non pauci DD. tradunt apud Dian. in diversis locis. Ergò licitè rebaptizari possunt etiam expositi à parentibus cum schedâ; certè majori ratione de his, quàm de illis dubitari potest. Atque ex his constat ad rationem in oppositum.

XCV. *Varus domum habet Monasterio cuidam contiguam, quæ Religiosis illis bene de civitate meritis foret percommoda ad plurium habitationem; at pro justo etiam pretio acquiri à Varo nequit. Quæritur. Vtrum Magistratus cogere Varum possit ad domum suam Religiosis justo pretio vendendam?*

Videtur non posse, quia nemo invitus cogitur rem suam vendere. *l. invitum. Cod. de contrah. emptione.*

Resp. Posse Magistratum cogere Varum, idq; tum ratione favoris Religionis, tum maximè causâ boni comunis, cui ex justitiâ legali Magistratum æque ac subditos, postposito proprio comodo, intendere oportet. Ita Rebellus *de obligat. Iust. L.* 1 *q.* 1. *s.* 2. *num.* 18. & teste Laym, *Tr.* 4. *de Iust. c.* 17. §. 5. *n.* 34. comunis DD.

Ad

Ad rationem in oppositum dicimus, neminem cogi rem suam vendere absque legitima causâ, qualis hic non desideratur.

XCVI. *Vbaldus die dominico Sacri audiendi gratiâ templum ingressus, videt binos Sacerdotes in duobus altaribus unà celebrantes, alterum tamen primùm in introitu, alterum iam in elevatione S. Hostiæ; & dum postea iste Sacrum finit, ille verò elevat S. Hostiam, ipse Vbaldus iterum egreditur. Quæritur Vtrum sic utrique Sacerdoti simul astando satisfecerit præcepto Ecclesiæ?*

Videtur non satisfecisse· ita Turrian. *in select. p.2. D.16.d.* 7. Coninck. *de Sacram. q.* 83. *art.6.n.*288. & alii. Ratio est, quia Ecclesia præcipit auditionem unius sacrificii integri, quod non censentur constituere duæ partes à se omnino independentes.

Resp. Ubaldum satisfecisse. Ita Bonac. *Tom.*1. *D.* 4.*q. ult.p.*11.*n.*13. Hurtado *de sacrif. Miss. D.*5.*difficult* 4. & alii. Ratio est, Tum quia Ubaldus audit integram missam eas partes audiendo. Tum quia potest quis satisfacere præcepto Ecclesiæ audiendo duas partes Missæ successivè apud duos Sacerdotes, ut cencedit Coninck *loc.cit.* Cur ergò non simul? Tum quia ex mente plurimorũ Theolog. satisfacit aliquis obligationi audiendi tres missas, si has simul apud tres unà celebrãtes audiat. Ergò etiam satisfacit præcepto

audiendi missam, si duas huius partes simul apud duos unà celebrantes audiat.

Atque hinc patet ad rationem in oppositum; negatur enim has duas partes ita à se independentes esse, ut non censeantur moraliter in unum coire respectu eius, qui utriq; simul interest, id quod suadent allatæ instantiæ.

XCVII *Venereus longo vitæ tempore mollitiem exercuit, ratus id nullum esse peccatum, cuius notitiam in aliqua deinde concione acquisivit. Quæritur. Vtrum Venereus exercendo turpitudinem illam peccârit?*

Videtur peccâsse mortaliter; tum quia potuit, & debuit notitiam huius habuisse; tum quia malitia hujus peccati prohibetur jure naturæ; ergò eidem naturæ diutiùs incognita esse nequit, ut sentiunt Alexand. Gratian. Durand. Alph. à Castro & alii apud Vasq. 1. 2. *D*. 122. *c*. 1. *n* 1.

Resp. Venereum mollitie illâ per longum vitæ tempus exercitâ nullum commisisse peccatum. Ita cum multis antiquis & plerisque R. P. Arriag. *Tom*. 3. *D*. 13 *s*. 2. *n*. 6. Ratio est. Tum quia *nihil volitum, nisi præcognitum*. Ergò cùm Venereo, ut supponimus, nullo modo, etiam sub dubio, fuerit præcognita malitia illius actûs, non poterit ipsi ullo pacto neque directè neque indirectè esse voluntaria, adeoque nec peccaminosa. Tum quia si tritum illud (*potuit & debuit scire*) vim habeat,

non

non potest statui, quando inconsideratio à peccato excuset, quando non, sed relinquitur res planè inexplicabilis, & mille obnoxia scrupulis.

Unde ad *primum* in contrarium dicimus, Venereum etiam nec potuisse, nec debuisse scire, cum neque scrupulus, neque dubitatio occurrerit, quæ est prima radix investigandi. Ad *secundum* negamus consequentiam cum Azor. *L.* 1.*c.* 16. *q.* 5. Bonac. *D.* 2. *de peccat. q.* 8.*p.*3 *n.* 3. Palao *tr.* 2. *D.* 1.*p.* 15.*n.*6 & aliis. cùm non omnia, quæ Juris naturæ sunt, ex certis circumstantiis ita lumini naturæ clara sint, ut toto etiam vitæ tempore ignorari nequeant, ut patet in præcepto unius uxoris, & perpetuitate matrimonii, & aliis, quæ affert Vasquez *D. cit. c.* 2. Pro universali igitur, & longè utilissimâ regulâ de advertentia ad peccatum sic statuimus cum Arriag. *loc. cit. Si intellectus, dum peccat, malitiam ac prohibitionem rei nec cognoscit, nec de ea dubitat, nec reflexè advertit, se teneri ad inquirendum aut dubitandum, num res illa mala ac prohibita sit, non potest ullum incurri peccatum.*

XCVIII. *Vrsicius honesti negotii causâ domum suspectam intravit, ibique de eo suspectæ fœminæ fuit locutus. Huius ingressus delatus ad superiorem, & sub juramento interrogatus, an domum illam fuisset ingressus, ibiq; fœminæ locutus, iurat, se hoc non fecisse, subintelligendo tacitè, inhonestæ rei causa.*

causâ. Quæritur. Vtrum Vrſicius licitè æquivocatione fuerit uſus?

Videtur malè æquivocaſſe. Ita Sotus, Caietan. Arragon. & alii apud Leſſ. *de Iuſt. c.* 42. *n.* 47. quia oratio illa, quæ exterius profertur, eſt falſa.

Reſp. Urſicium bene ac licitè æquivocâſſe. Ita Tolet. *L.* 4. *c.* 21. & plures alii, quos citant & ſequuntur Leſſ. *loc. cit.* & Lugo *de Iuſt. D.* 40. *num.* 4. Nam quoties ſuperior aut Judex juramentum expetunt ex præſumptione delicti & ignorantia veritatis, non petituri, ſi hoc ipſis conſtaret, licitè adhibetur æquivocatio, aut abſolutè negatur. Atqui hoc fit in propoſito. Ergò &c. Confirmatur hæc reſponſio ex univerſali illa regula, quam ad propoſitum Diana *P.* 3. *Tr.* 5. *Reſol.* 66. *ex Portel.* & aliis ſtatuit in hunc modum: *Quotieſcunque factum externum contra legem excuſatur à peccato propter aliquam circumſtantiam, poteſt rogatus juridicè de eo ſub juramento illud negare*, intelligendo de crimine criminoſo, ſeu de opere, quod fuerit peccatum.

Ad rationem in contrarium dicimus, in tali caſu non teneri Urſicium totam mentem ſuam circa rem, de qua interrogatur, aperire. Ergò non tenetur omnia verba exprimere, quibus ea aperiatur. Ergò oratio exterior non eſt falſa, quia nec eſt difformis objecto ſuo, nec contra mentem loquentis. Tametſi autem

tem is, qui in vero aliquo sensu jurat, sed alio, quàm alter intelligit, non sit perjurus in foro conscientiæ, peccat tamen graviter, si absque sufficiente causa aut necessitate sic juret; unde doctrina hæc cum grano salis adhibenda, ne, quod saluti datum, in pernitiem vertatur.

XCIX. *Zelpha ancilla Christiana occultè deprehendit Balam conservam suam cum alio domestico in turpi flagitio, quod statim Hero denuntiat, Quæritur. Vtrum licitè hoc faciat?*

Videtur non facere licitè, quia agit contra legem & ordinem Charitatis præscriptum à Christo *Matth.*18. Confirmatur. Non potest sic denunciare Dominam suam in adulterio deprehensam, ergò nec conservam in simili scelere conspectam.

Resp. Rectè fecisse Zelpham. Ita Caietan. 22. *Q.*73. *art.*2. Molin. *Tr.* 4. *D.* 29. Navarr. Layman. alii. Ratio est. Tum quia Paterfamilias (idem est de Præceptore respectu studiosorum) habet jus puniendi suorum crimina ad conservandam disciplinam domesticam, idque ex denunciatione unius fidelis. Tum quia talis delatio domesticorum fit sine gravi infamiâ.

Unde ad *primum* in contrarium dicimus, præviam monitionem in hoc casu necessariã non esse, tum ob consuetudinem, tum ob exiguam infamiam inde sequi solitam. Ad *secundum* negamus consequentiam ob contrariã

rationem

rationem, quia nec ex consuetudine Dominæ solent deferri ab ancillis, nec infamia aliâque incommoda, quæ inde oriuntur, sunt levia, sed valde gravia. Quare ancilla sciens Dominam suam occultè adulterari, debet prius secretò eam monere: deinde, si nihil proficiat, aliōs sceleris observatores adhibere cum comminatione delationis Hero faciendæ, nisi desistere velit, ut rectè Layman. *L.3. Tr.3.P.2.c.4.n.13.*

C. *Zoa tanquam Saga in carcerem coniecta, & tormentis subiecta, ut ea evitet, licet sit innocentißima, fatetur tamen se ream, ideoque morti adjudicatur, postea tamen sollicita, ne falsum sibi crimen imponendo graviter peccarit, hæret num revocet. Quæritur. Quid ei faciendum?*

Videtur teneri revocare. Ita Navarr. *cap.18. n.29.* Caramuel. *Fund 61.§.1 n.1278.* & quidam alii. Ratio est, Tum quia Zoa moraliter loquendo se interficit. Tum quia perniciosè mentitur.

Resp. Zoam nec peccare, nec teneri revocare. Ita Angelus, Syvest. Less. *de Iust.c.11. dub.7.* Tanner. *Tom 3 D.4. Q.4.num.99.* Busenbaum *L.4. cap. 3. dub. 7.* & alii. Ratio est. Tum quia Zoa non tenetur cum tanto cruciatu vitam tueri, ne alius eam eripiat. Sicut non tenetur permittere tibiam sibi abscindi cum tanto dolore; non etenim tanto est digna dolore salus. Tum quia non est mentita

tita perniciosè, cùm, ut recèns dictum, non teneatur tantis tormentis conservare vitam.

Atque ex his patet ad rationes in contrarium. Sed urgent Adversarii in hunc modum: Zoa imponens sibi falsum crimen, non tantum partem suam non tuetur, sed perdit, Magistratui dando causam necandi. Ergò peccat mortaliter. Disting. Antec. Zoa non tantùm non tuetur partem suam, sed perdit &c. coactè vi tormentorum, concedimus: voluntariè extra tormenta, & gravem horum metum, negamus Antec. & consequentiam. Videri possunt Dicastillo *de Iustitia L. 2. Tr. 2. D. 12. num* 514. Card. Lugo *de Iust. Tom.* 1. *D.* 14: *sect.* 10. *num.* 174. & Diana *P.* 11. *Tr.* 1 *Res.* 14. ubi in hanc nostram responsiouem valde inclinant, & posse eam tamquam probabilem practicè teneri, affirmant.

SYNOPSIS
Centuriæ II. Selectorum Casuum Conscientiæ.

1. ACHILOUS locum alienum transiens & casu aliquot in eo centenos florenos inveniens in terram defossos, retinere sibi hos omnes potest, si Dominus eorum sedulò inquisitus non compareat, cum non sit thesaurus.

2. ADO ex crassa ignorantia ætatem requisitam se complevisse putans, & Sacerdotii Ordinem suscipiens peccat quidem mortaliter, & ante legitimam ætatem suscepto Ordine uti nequit, nullam tamen inde censuram incurrit.

3. ÆMILIUS de præsenti coram Parocho & Testibus sed conditionatè cum puella contrahens, impletâ postea conditione de novo prædictum Parochum & Testes advocare debet, ut impletio conditionis illis constet.

4. AISTULPHUS maritus promittit ancillæ matrimonium post mortem uxoris suæ, si jam in adulterium consentiat: consentit illa, quia tamen matrimonium non repromittit, ideò mortuâ uxore Aistulphi nubere huic potest.

5. ALBERICUS in altari privilegiato celebraturus non benè intelligit ex alio Sacerdote, ad liberandam animam, è purgatorio Missam de Requiem dici oportere, cum quælibet alia sufficiat, nisi illa nominatim in Bulla Pontificia exprimatur.

6. AMURATES miles Turcicus bonis, quæ Christianis eripuerat, iterum spoliatur à milite Romano, qui eadem bona jure quidem naturæ reddere deberet suis Dominis: Cæsareo tamen retinere illa potest.

7. ARNULPHUS post procuratum concubinæ suæ abortum fœtûs jam animati pingue beneficium

acquirit,

acquirit, quod cum per triennium pacificè possideat, tam ipsum beneficium, quàm fructus perceptos retinere potest.

8. BAMBA ex Societate JESU Sacerdos in Monasterium deveniens, non potest, per se loquendo, audire Monachum, qui eidem confiteri cupit, nisi adsit Prælati consensus.

9. BARBARA devota Virgo non rectè permittitur quotidie communicare.

10. BARNABAS adultum, qui à nativitate fuit cæcus, surdus. & mutus, sub conditione baptizare potest.

11. BASILISCUS Iudex detentum in carcere Basilium novit ex privata & certa scientia innocentem; quia tamen allegata & probata illum ostendunt reum, & adhibita media ad ejus liberationem nihil efficiunt, potest eundem morti adjudicare.

12. BASSUS tempore Paschali confessionem & communionem in Monasterio quodam Mendicantium peragens non satisfecit præcepto annuæ communionis.

13. CALAO Princeps Aulicis suis spectaculum daturus, duobus mortis reis malè mandat, ut armis congrediantur, & sic alter in altero sententiam exequatur.

14. CAMPANUS Confessarius permittere potest, ut pœnitens statim post confessionem ad S. Eucharistiam accedat, etiamsi priore nocte pollutionem habuerit voluntariè aut involuntariè: vel etiam actum conjugalem solius voluptatis causâ exercuerit.

15. CASSIUS quia centum florenos, quos jam solverat, iterum solvere jubetur à Iudice secundùm allegata & probata procedente, tenetur quidem parere, potest tamen occultâ uti compensatione.

16. CHRISTOPHORUS beneficium fundans, jus Patronatus reservavit hæredibus suis, qui id ob ignorantiam 35. annis negligentes productis fundationis

litteris contra Patrochum loci interea jure præsentationis utentem agere jam possunt.

17. CLEOPHAS nimis anxiè in confessionali examinat pœnitentes: subinde etiam de peccandi consuetudine interrogat, ad quod tamen respondere pœnitens non tenetur, si hæc notitia ad futuram ejus cautelam necessaria non sit.

18. CODRATUS, quia absolutionem Sacramentalem negat Fabiano, ab hoc reus agitur mortis: nec tamen Codratus dicere potest, ex negata absolutione calumniam sibi factam esse.

19. CRATO absque injustitia coëmit jam exuvias bubulas vili pretio, ut easdem, dum rariores sunt, majore pretio vendat.

20. CRESCENTIA jam deflorata in nuptiis pro virgine se vendit, ideòque peccat mortaliter, si vir vitium comperturus & ægrè laturus putetur: secus si id non putetur.

21. DALMATIUS furi inveniens Clericum cum fœmina concumbentem egregiè fuste excipit, idque absque excommunicatione.

22. DAMIANUS Medicus in dubia causa jejunii dispensare non potest.

23. DARA novit, virum suum ab se discedentem alibi alteram publicè duxisse, ex eaque liberos jam genuisse; quod quidem hactenus tacuit, deinceps autem tacere non potest, sed deferre debet ad Superiorem saltem denunciatione juridicâ.

24. DATIUS puer ante septennium prodit perfectum rationis usum, nec tamen idcirco ad annuam confessionem tenetur.

25. DAVINUS ex divite hæreditate non succurrit Patri, quem novit adhuc in purgatorio detentum, ideoque peccat mortaliter.

26. DEMOPHILUS ultimo Julii confessus & communicans primo die Augusti post Vesperas adeundo templum PP. Franciscanorum & requisitas

ſitas ibi preces fundendo, lucrari poteſt Indulgentias Portiunclæ abſq; nova confeſſione & communione.

27. DIOMEDES maleficium ſepati ſentiens, licitè inquirit Magum, petitque ab eo, ut remotis ſignis illud deſtruat, & pactum cum dæmone de damno inferendo tollat.

28. ELEAZARUS in Sacro jam ad Canonem perveniens malè remittit parvas hoſtias, quas Miniſter pro præſentibus conſecrandas primùm affert.

29. ELESBAAN Rex ſub gravi pœna ſtatuit vectigalia, quæ defraudans Dunaam Mercator non peccat mortaliter.

30. EPPOLLONIUS iteratis votis ad reddenda injuſtè parta in quadruplum ſe obligat, qui tamen non poteſt ex juſtitia ſæpius pro illis ſatisfacere.

31. ERASMUS poſt percuſſum Clericum in Sueciam proficiſcens, ibique in morbum lethalem incidens, validè abſolvitur à Sacerdote Apoſtata.

32. EVENTIANUS præter conſuetam cambii proviſionem pro mille florenis petit inſuper 50. florenos, ſi intra tres menſes mille illi floreni non reddantur; quod additamentum non tenere ſolvere Eventius, etiamſi hoc pactum priùs cum Eventiano inierit.

33. EUTYCHES ex juſta cauſa recuperandi debitum ſuum, licitè exigit juramentum ab Eutyche, etiamſi hunc peieraturum certò ſibi perſuadeat.

34. FRANCO valdè anxius, utrum, cum in Sacerdotem ordinaretur, ritè & phyſicè materiam tetigerit, bene conſolationem accipit à Confeſſario, non requiri phyſicum, ſed ſufficere moralem contactum ad Sacramenti valorem.

35. GALATIANUS vovet calicem templo prædiviti, & poſt factam acceptationem mutat votum, ac calicem illum dat pauperi ædi, idque ex probabili ſententia licitè.

36. GAUDENTIUS ex bonis paternis in Academia

singulis annis facilè 300. florenos expendit, nihilque studet. Unde peccat quidem mortaliter contra justitiam abliguriendo tantum pecuniæ contra patris voluntatem: an autem fratribus teneatur ad restitutionem, ex facultate patris & hujus voluntate pendet.

37. GELASIUS licet vinum congelatum consecrando peccârit mortaliter, quod resolvere prius vel mutare debuerat: validè tamen illud consecravit.

38. GELASIA uxor cognito viri sui adulterio adhuc occulto divortium ab ipso licitè facit etiam ante Iudicis sententiam.

39. GEMESIUS Religiosus ad curandam rupturam, non tenetur admittere sectionem etiam post mandatum Prælati sui.

40. GENNADIUS equum furtim ablatum vendit in extrema postea sua necessitate superveniente; pro quo idcirco satisfacere amplius non tenetur.

41. HATTO Sacerdos urgente necessitate celebrans in mortali post præmissam contritionem non curat quamprimùm confiteri, cum posset, ideoque peccat mortaliter.

42. HERMOGEMES æger præsente jam Parocho cum S Eucharistia invenitur à Confessario invalidè ab aliquot annis confessus, qui idcirco, si mors imminet, debet post expositionem aliquot peccatorum & generalem accusationem sac. Viatico muniri: si mors non immineat, debet quoque post contritionem elicitam, & propositum confessionis proximè faciendæ sacrâ Eucharistiâ refici.

43. HOSTILIUS refert, in bello Germanico multorum altarium sigilla seu sepulchra esse fracta, vel etiam amota absque alia injuria, quæ idcirco reconciliatione non indigent.

44. INDUS mercator Catholicus Amstelodami civitate hæreticâ quovis hebdomadæ die comedit carnes ex eo solùm, quasi contra præceptum Ecclesiæ ibi esset præscriptum, & consequenter illud non obligaret; unde per se loquendo peccat graviter.

45.

45. KOLBERTUS Sacerdos cum socio orans, & hujus pronunciationem non percipiens, præcepto Ecclesiæ non satisfacit.

46. LANDRADA in actu conjugali post discessum viri, suam ipsa illicitè procurat seminationem.

47. LAZARUS ob vinum haustum moritur, quod quia Infirmarius contra Medici præscriptum propinavit, ideo iste peccavit mortaliter.

48. LÆLIUS peractâ confessione memor peccati prius oblivione præteriti, tenetur ante S. Communionem, per se loquendo, redire ad confessionale: si intra istud adhuc existens recordetur etiam peccati sic omissi, debet quidem de novo absolvi, non autem novum habere dolorem.

49. LEANDER crucem Indulgentiis V. SS. præditam penitus quidem confregit; quia tamen mox reintegrari curavit, retinet ea indulgentias.

50. LEMBLA famulus operibus à Domino præceptis functus, multum pecuniæ lucratur arte suâ aliis laborando, quam pecuniam sibi reservare potest.

51. LEONIDES contra juramentum revocat testamentum suum, idque illicitè quidem, attamen validè, teneturq; secundus hæres restituere hæreditatem illi, qui primò hæres fuit institutus, si iste promissionem acceptârit.

52. LEONILLA cum ad incestum metu in constantem fœminam cadente cogatur à consanguineo viri sui, ideo debitum marito suo reddere, & petere ab eodem potest.

53. LEOPOLDUS Princeps Gumesindo Parocho frumentum contra legem ejus extra provinciam evehenti per Ministros hoc aufert, ipsumque negotiationis prohibitæ arguit; sed utrumque malè; licet aliàs Gumesindus indirectè ad observationem legis obligatus venialiter peccarit, non conformando se illi.

54. MAJORIANUS postquam rem habuit cum Anna, contrahit cum sorore hujus Apollonia, ignarus

rus impedimenti ex illicita copula, propter quod dispensatione Papæ indiget, ut Apolloniam ducere in uxorem possit.

55. MAGDALENA octuagies circiter se fornicatam fuisse confitens, & postea resciens, centies id factum esse, non tenetur excessum istum in alia confessione aperire.

56. MODESTUS Religiosus ex Mendicantibus facultate quâdam vivæ vocis oraculo olim Ordini suo concessâ etiamnum hodie utitur, idque probabiliter non malè juxta Theologos Germaniæ.

57. MARIOPHILUS Sacerdos ex affectu erga B. V. plures infantes baptizat in Nomine Patris & Filii & Spiritus sancti: ac intemeratæ Virginis Mariæ; quâ additione merè accidentali forma substantialis non destruitur.

58. MAXENTIUS res raras & peregrinas, etsi venales non habeat, malè tamen vendit quocunque potest pretio.

59. NARSES Clericus in bacchanalibus larvatus incedens peccavit mortaliter: eum tamen ex ignorantia percutiens non incurrit censuram.

60. NELLUS Confessarius advertit Othonem bonâ fide confessum se invalidè absolvisse, ei tamen hoc non tenetur significare.

61. NEREUS percutit Achillem, quem novit esse Clericum, attamen putavit esse Achilleum itidem Clericum, quo errore non evitat excommunicationem.

62. NICANDER Sacerdos ante Sacramentorum administrationem non habet aliam voluntatem, quàm more aliorum Sacerdotum induendi se sacris vestibus, locum designatum adeundi, & cætera consueta faciendi, &c. quæ intentio probabiliter sufficit.

63. ORESTES sæpè labitur cum fœmina, quia tamen occasionem hujus lapsûs proximam absque famæ

mæ nota vitare nequit, cæteraque requisita facit, absolvi potest.

64. Osius Episcopus ex longiore mora comparentis Patrini ipse sese Patrinum designat, simulque infantem baptizat, alio ad levandum infantem ex sacro fonte in sui vicem substituto; quorum illud prius facere potuit: ex posteriore verò cognationem spiritualem contraxit.

65. Palmatius vir consularis civem in foro impingentem sibi colaphum statim insequitur, & deprehensum lethaliter vulnerat, idque absque peccato.

66. Papius ponit quidem rancorem contra inimicum, huic tamen non exhibet benevolentiæ signa, quibus eum etiam ab odio destiturum novit: nec ad illa cogi potest, si nimis hoc arduum accidat.

67. Paus lippus Emphyteuta licet elapso triennio non solverit canonem Domino suo, non potest tamen iste rem emphyteuticam ingredi, & illum expellere.

68. Persius, Sacerdos in calice nondum consecrato celebrat, qui inde peccat quidem mortaliter, nullam tamen incurrit censuram: calix etiam inde jam est consecratus.

69. Petilianus firmiter statuit, alicui domino furtim abducere equum, quem licet defectu occasionis morantem consensu suo animet Petilius, iste tamen idcirco non tenetur postea ad restitutionem equi, cum quo ille aufugit.

70. Quintilla intra triplam aquæ affusionem sic formam baptismi adhibet: ego te baptizo in nomine Patris, Ego te baptizo in nomine Filii, Ego te baptizo in nomine Spiritus sancti; qui baptismus validus est, & non etiam sub conditione iterandus.

71. Rachaelis parientis proles ex utero manum porrigit, & quia periclitatur, licitè & validè baptizari in ea potest.

72. Reyprechtus in vere præsentis anni illicitè contrahit & emit à rustico omne hordeum, quod per sequentem æstatem ipsi creverit proximo autumno tradendum juxta currens hujus veris pretium, etiamsi istud in autumno fuerit majus.

73. Ronsardus furtim in mensa sublegendo cochleare argenteum Nobili cuidam, peccat mortaliter, teneturque ad restitutionem saltem locis sacris, vel pauperibus faciendam.

74. Rodopianus rusticus intelligitur in confessionibus hactenus non addidisse numerum peccatorum mortalium; cui idcirco à Confessario non est imponenda repetitio confessionum talium

75. Richardus ob prævisum impedimentum prævenit Paschalem communionem, ut facere tenetur, si impedimentum illud per totum paschatis tempus duraturum putetur: si verò præter opinionem eodem tempore bona se offerat occasio communicandi, debet vi præcepti Ecclesiastici in Paschate repetere S. Communionem.

76. Rufa famulo laboribus suis plus sibi mereri videtur, quàm ex conventione habet, ideòque si non gratuitò & absque animo compensandi eos labores tulerit, & augmentum mercedis aliâ via obtinere nequeat, occultâ compensatione uti potest.

77. Rigobertus Confessarius malè imponit pœnitentias perpetuas.

78. Romulus & Romula contrahere volunt; inter quos impedimentum occultum intercedere solus novit Romanus, quod aperire tenetur, si malâ: secus si bonâ fide contrahant.

79. Rufus gravia peccata exponit apud Confessarium ignotum: levia apud Ordinarium, ut constanter bonus huic appareat, idque per se absque confessionis invaliditate.

80. Rutilius mercatoris filius ex bonis paternis industriâ suâ multum patri lucratur, otiantibus aliis fratri-

fratribus; unde aliquam à patre mercedem exigere potest, siquidem aliquid lucri ad ipsum pertinet.

81. SAMUEL Confessarius ex duobus Confessionis filiis non debet unum laudare, & alterum coram iisdem audientibus præterire illaudatum: nunquam autem salvo sigillo dicere, se huic homini arduam imposuisse pœnitentiam.

82. SERAPIA dum præcisè dolet, se non dolere, non est disposita ritè ad absolutionem; quamvis ex his verbis legitimus dolor rationabiliter præsumi possit.

83. SERAPHINUS adolescens extra Religionem in statu sæculari vovet paupertatem æquè strictam, atque observant Minoritæ; unde non acquiram, atnium in res mendicando acceptas.

84. SERGIUS dubius de vase quodam argenteo, num ad se potius, quàm ad Sergilium spectet, non potest quidem præscriptionem inchoare, at benè cæptam continuare.

85. SIGEFRIDUS Comes reliquit testamento Canonicis alicujus Ecclesiæ collegiatæ mille florenos pro cujusque dignitate ac meritò distribuendos, quam tamen rationem Distributor non observat, ideòque peccat contra Justitiam Commutativam.

86. THARASIUS etsi interdum veniat primùm ad offertorium: vel si ab initio adfuerit, iterum ante canonem exeat, & post utramque consecrationem jam peractam redeat: aut si maneat tam diu, saltem ante communionem discedat, nullâ tamen harum absentiarum peccat mortaliter.

87. THEODEMIRUS aulicus frequenter meminit apud Principem suum delictorum levium ab alio aulico commissorum; quo modo peccare potest mortaliter.

88. THEODORUS advertens se in bello versari injusto, post animum nocendi positum defendere se potest contra aggressorem, & illum etiam præveniendo occidere.

89. TIMOTHEUS Episcopus malè ait, non posse se iisdem Ordinandis eodem die conferre quatuor Minores, & Subdiaconatum.

90. TIMOLEON Princeps sæcularis pessimè facit contra immunitatem Ecclesiasticam, Clericos in Minoribus tanquam Laicos tractando.

91. TETRADIUS in jubilæo duas hebdomadas durante jejunat, in priore harum nihil cogitans, aut etiam sciens de jubilæo: in altera dein hebdomade reliqua requisita ad jubilæum præstat; & licet jam jejunium omittat, nihilominus ratione prioris jejunii lucratur indulgentias.

92. THEOPHANES adolescens juxta votum suum syncero animo ingreditur Religionem, & licitè postea pro libitu suo egreditur.

93. TORRELLUS Eremita ajens se ex revelatione scire se reprobum, potest nihilominus, imò tenetur certo tempore sperare.

94. VALERIANUS Judex malè facit graviterque peccat, ex privata notitia monendo unam partem ex litigantibus, ex quo capite causam suam firmet, ut Adversario suo prævaleat.

95. VENUSTUS & VENUSTIANA conjuges in statu peccati contrahentes unum tantùm peccatum mortale committunt: de quo peccato, dum dolent, impeditum in Susceptione Sacramenti fructum recuperant, & pro assiduis hactenus rixis pacem impetrant.

96. VIRGILIUS & VIRGILIANUS ineunt contractum Societatis, ille pecuniam, iste operam confert suam; elapso autem triennio nullum reperiunt lucrum, sed solam sortem, quæ ad illum redit, qui eandem posuit.

97. VIVAMANNUS cùm equum conductum, eâ, quâ par est, moderatione fuerit usus, nihil etiam in conscientia pro eo debet, etiamsi paulò post domum remissus perierit.

98. WI-

98. WILIBRORDUS Sacerdos diebus, quibus à nullo est mercede pro sacro dicendo conductus, celebrat nihilominus pro eo, qui proximè numeratâ pecuniâ sacrum est postulaturus; idque malè, si fructus sacrificii suspenditur postmodum applicandus: bene, si statim applicetur.

99. ZEBINA ex verecundia unum peccatum supprimens & alia exponens, si positâ verecundiâ eodem Confessario utatur, & iste in confuso recordetur status pœnitentis, non tenetur singillatim omnia priora peccata repetere: secus, si alii Confessario confiteatur.

100. ZOELLUS Parochus in confessione advertit impedimentum dirimens inter sponsos jam jam accessuros ad S. Eucharistiam, & dein contracturos, quod Zoellus omnibus modis impedire debet: si nihil efficiat, permittere potest.

CEN-

CENTURIA II.
SELECTORVM CASUUM CONSCIENTIÆ.

CASUS I.

Achilous villam cujusdam rustici in pago suo transiens advertit propè eam gallinas vehementiùs pedibus radere terram crocitantes, quod admiratus accessit visum, quid objecti haberent, & conspexit involucrum promicare, quod mox erutum secum asportavit, & aliquot centenos in eo florenos reperit servavitque. Post aliquod verò tempus conscientiâ actus Parocho suo rem narrat, scire volens, quid pecuniâ hâc faciat? Quæritur. Quid Parochus Achiloo dicat?

Videtur ipsi indicandum, pecuniam hanc esse thesaurum fortuitò in loco alieno inventum, ac proinde mediam illius partem Achiloum servare sibi posse: alteram verò partem Domino fundi cedere, ut communiter docent Authores apud Dianam *P.9.Tr.5.Res.3.*

Respondetur. Achiloo dicendum, pecuniam hanc non esse thesaurum, sed bonum quoddam *casu inventum*, ac proinde hujus Dominum diligenter inquiri, eique restitui debere, si reperiatur: sin post sufficientem inquisi-

quisitionem non compareat, eam tanquam bonum derelictum servare sibi posse, juxta probabilem ac tutam sententiam, etsi meliùs fecerit, si illam pauperibus distribuerit, aut ad pias causas applicuerit, ut in priore centuria casu LXVIII. dictum. Cæterùm thesaurus *L. nunquam, ff. de acquirendo rerum dominio* definitur: *vetus quædam depositio pecuniæ, cujus memoria non extat, ut jam dominum non habeat*; quod autem prædicta pecunia non sit talis thesaurus. Probatur. Tum quia non est vetus depositio, ut patet ex formâ pecuniæ, quæ recentis est memoriæ, ideoque argumentum depositionis non veteris juxta *L. Authore ff. de rei vendicat.* & alia jura. Tum quia non est depositio, in profundiorem scil. terræ partem, aut locum ab oculis humanis remotiorem juxta naturam thesauri, sed absconsio intra fere superficiem terræ. Tum quia non est depositio in crastinum cum intentione ita sibi in futurum providendi, quod ad thesaurum requiri, innuit Less. *L. 2. de Iust. c. 5. n.* 57. ex Covarr. & Alciato, sed repētina occultatio ex metu præsentis periculi eam perdendi. Tum deniq; quia pecunia invēta non præsumitur esse thesaurus, antequam constet de requisitis ad eum cōstituendum. Baldus *in L. 1 post princ. ff. de rerū divisione.* de quibus requisitis in nostro casu minimè constare, abunde ex dictis habetur *Atq; sic* etiā patet ad fundamentum opinionis contrariæ.

II, *Ad*

II. *Ado sciens annum 24. ætatis se non complêsse, sed unum adhuc diem sibi deesse, putat ex ignorantia planè crassa, hunc defectum sibi non obstare, quo minus in Sacerdotem ordinetur, cùm juxta tritum proverbium parum pro nihilo reputetur. Affirmat ergo constanter, legitimam se ætatem habere, ideoque in Sacerdotem ab Episcopo ordinatur. Quæritur. Vtrum incurrat Censuram, & Sacro Ordine uti nequeat, antequam cum illo dispensetur?*

Videtur incurrere, & dispensatione indigere. Ita Bonac. *Tom.* 1. *Tr de Censuris D.* 3. *pun.* 5. §. 1. *n.* 2. Ubi ait, ad hoc, ut quis contra Extravag. Pii II. quæ incipit, *cùm Sacrorum*, & Sixti V. Quæ incipit, *Sanctum & salutare*. Suspensionem, imò & irregularitatem incurrat ante legitimam ætatem Ordines Majores suscipiendo, sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem, & dispensationem in illis ad Summum Pontificem pertinere. Consentit Pax. Jordanus *L.* 3. *suarum Elucubrat. Tit.* 6. *n.* 216. Ubi putat, prædictam suspensionem saltem incurri, quando immatura ordinatio fit ex ignorantia crassa & affectata.

Respondetur 1. Adonem peccâsse mortaliter suscipiendo Sacerdotium ante inchoatum vigesimum quintum annum ex crassa ignorantia. Ita Communis. Nam omittere omnem diligentiam in re tanti momenti, utique grave & mortale peccatum est. Respon. 2. Adonem ex prædicta ignorantia crassa susci-

ſuſcipiendo Sacerdotium ante legitimam ætatem non incurriſſe ſuſpenſionem aut irregularitatem. Ita Navar. Avila, Sa, & alii, quos refert & ſequitur Barboſ. *de Poteſt. Epiſ. P.* 2. *Alleg.* 16. *n.* 19. Ratio eſt, quia verba illa, (*temerè præſumpſerit*) quibus utuntur prædictæ Pii & Sixti Conſtitutiones, dolum & temeritatem ſignificant juxta Gloſſ. penult *in Cap. ſolet. de ſent. Excommunic. in* 6. quæ temeritas & dolus ſcientiam, aut ſaltem ignorantiam affectatam ſupponunt; ut proinde in eum, qui vel bonâ fide, vel ignorantiâ etiam craſsâ procedit, minimè cadant, ut cum pluribus docet Barboſ. *Tr. de dictionibus uſu frequentibus dictione* 278. *n.* 3. Reſpon. 3. Ad onem ſuſceptum Sac. ordinem Sacerdotii abſque mortali peccato ante legitimam ætatem uti, aut celebrare non poſſe: hâc tamen ætate completâ licitè poſſe, nec indigere aliâ diſpenſatione. Ita Hurtado *de Suſpenſ. Difficult.* 13. *n.* 36. Barboſa *Loc. Cit. n.* 22. Palao *Tr.* 27. *D unic. pun.* 7. *n.* 7 & alii. Ratio prioris eſt. Quia faceret in re gravi contra præceptum Eccleſiæ, hæc enim prohibens ordinari ante deſignatam ætatem, conſequenter prohibet etiam ante illam ordinis exercitium. Ratio poſterioris eſt. Tum quia non violat Cenſuram, tum quia hæc pœna nullibi eſt in jure expreſſa, ut præter alios notat Suarez. *Tom.* 5 *in* 3. *partem de Cenſuris D.* 31. *ſ.* 1. *n.* 23.

Atque

Atque ex his patet ad Authores contrariæ ſententiæ, qui unicè verbis conſtit. Pontificiarum innituntur.

III. *Æmilius contrahens matrimonium de præſenti coram Parocho & Teſtibus ſimul edicit ſponſæ, non aliter valiturum contractum, quàm in eventu, ſi parens huius intra Menſem ex Italia redeat, & conſenſum præbeat; quam conditionem acceptat ſponſa, cuius etiam parens elapſo menſe adeſt & conſentit. Quæritur. Vtrum de novo advocandi ſint Parochus & Teſtes, ut iam interſint, dum parens conſentit, adeoque teſtari poßint de eventu impletæ conditionis, & iam perfecti contractus?*

Videtur non de novo vocandos eſſe Parochum & Teſtes, nec hanc impletionem conditionis certò illis conſtare debere. Ita Sanchez *de Matr. L.* 5. *D.* 8. *n.* 24. Movetur, Tum quia nec in matrimonio per Procuratorem contrahendo neceſſe eſt, ut Parochus ac Teſtes litteras Mandati cognoſcant, à quo tamen Mandato non minùs pendet Matrimonium, quàm conditionatum ab eventu. Tum quia ſimiliter non eſt neceſſe, ut Parochus ac teſtes inſpiciant litteras vel diſpenſatorias inter prohibitos, vel Natalitias de cognoſcenda contrahentium ætate ſeu pubertate; & tamen ab his (diſpenſatione & ætate) non minùs pendet matrimonii valor, quàm ab eventu conditionis. Tum quia ſic obtinetur finis Concilii Tridentini, qui eſt, ne

ne contrahentur secundæ nuptiæ, spretis primis; cùm enim Ecclesiæ constet de hoc matrimonio, non permittetur alterutri contrahentium transitus ad aliud, donec satis innotuerit, conditionē, à qua prius matrimonium pendebat, non esse impletam.

Resp. Probabiliùs esse, Parochum ac testes de novo vocandos, dum consentit parens, ac de impleta conditione certificandos esse. Ita Coninck *de Sacr.D.*29.*à n.*15. Præpositus *Q.*3.*de Matrim. dub.*8. Layman. *L.*5. *Tr.* 10. P.2.*c.*7.*n.*2. Gasp. Hurtadus *D.*16. *diff.*8.*n.* 24. & præter alios Martinus Perez *Tom. de Matr.D.*16.*f.*14.*n.*4. ubi bene adverrit, difficultatem hanc procedere juxta eorum sententiam, qui sentiunt, contractum matrimonii conditionatum conditione de futuro purificari impletione conditionis absq; novo consensu; in opposita enim opinione utique de novo vocandi sunt Parochus & testes, & consensus coram his denuò ponendus, ut contractus ille, qui ante impletam conditionem solùm erat sponsalitius, fiat matrimonialis. Ratio nostræ resolutionis est. Tum quia ad valorem matrimonii, ubi Tridentinum viget, necessariò requiritur, ut Parochus & testes intelligant, & testari possint, matrimonium verè perfectèque contractum esse, ad vitanda varia in foro externo incommoda. Atqui si sufficeret juxta contrariam sen-

tentiam, illos interfuisse contractui tantùm conditionato, non possent id præstare in foro externo; facilè quippe alteruter contrahentium negaret conditionem impletam esse. Ergò omnino requiritur, ac necesse est, ut constet ipsis, conditionem fuisse impletam; sic enim contrahentes cogentur simul manere, & qui resilire vellet à matrimonio, huic incumberet probare, conditionem non fuisse impletam, cujus tamen impletionis facilè convinci posset.

Ad primum in contrarium dicimus, Sanchezium malè supponere, Parochum ac Testes non necessariò cognoscere litteras mandati, cùm contrarium probabilius sit, videlicet, necesse esse, ut Parocho ac Testibus quoquo modo sufficienter constet de mandato. Ad secundum satis esse, si Parochus ac Testes intelligant, marem & fœminam verâ *& verbis, signis, litteris, vel mandato*, patefactâ voluntate matrimonium contraxisse; esto non intelligant, eos validè contraxisse, sive nullo defectu occulto impeditos fuisse, modò fecerint Testes, quod moraliter ipsis faciendum erat, ut rectè Layman supra. Ad tertium negamus, finem Tridentini aliàs obtineri, quia, ut dictum, alteruter contrahentium facilè negare posset, conditionem esse impletam, cùm non posset in foro externo probari, & sic sequerentur omnia incommoda, quæ cupit Concilium evitari.

IV. *Aistul-*

IV. *Aistulphus adulter, ut consensum à Zara ancilla impetraret, pollicitus est huic nuptias post mortem legitimæ conjugis suæ; ad quam promissionem Zara nihil quidem repromisit, se vicißim obligans, voluntati tamen Aistulphi ceßit, & adulterium cum eo commisit. Nunc mortuâ uxore, Zara scire cupit, num Aistulpho nubere poßit. Quæritur, quid ei dicendum?*

Videtur Zara non posse nubere Aistulpho. Ita Sylvester, Perez, Rebellus, Coninck, Sanchez *L.* 7. *de Mat. D* 79. & plures alii *ex C. significasti.* & *C. ultimo de eo, qui duxit in matrimonium.* ubi deciditur, si adulter puellæ promiserit matrimonium, mortuâ uxore ducere eam non posse; est enim impedimentum hoc dirimens matrimonii.

Respondendum Zaræ, quòd nubere possit Aistulpho. Ita Henriquez *L.* 14. *c.* 14. *num.* 3. Cardin. Bellarminus *L. unic. de Matr. c.* 22. & nonnulli, qui existimant, necessarium esse ad hoc impedimentum contrahendum, ut sibi mutuò sive reciprocè fidem dederint, quod in proposito non fecit Zara, nihil vicissim repromittens Aistulpho, cui idcircò ex probabili hac sententia nubere potest. Atque sic etiam patet ad opinionem in oppositum.

V. *Albericus Sacerdos in æde B. V. parochiali, & altari hujus privilegiato cupiebat celebrare pro liberanda anima purgatorii: & quia dies erat Dominicus, interrogabat priùs alium Sacerdotem*

in eadem Ecclesia, an Missa pro defunctis, sive Requiem dicere deberet, cui ille respondit, omnino tale Sacrum dici oportere in quovis Altari privilegiato, quolibet anni die, si anima liberetur è purgatorio. Quæritur. Vtrùm bene dixerit Sacerdos iste ad interrogationem Alberici?

Videtur bene dixisse. Tum quia extant declarationes Congreg. Rituum apud Barbosam *Collect.* 478. *n.* 1. asserentes, Missam pro defunctis celebratam n Altari privilegiato non suffragari, nisi sit *Requiem*, licèt in indulto non exprimatur. Tum quia hæ Missæ singulariter ad id ordinatæ sunt ab Ecclesia. Tum quia in illis speciales preces pro defunctis funduntur; atque hinc easdem Missas Sotus *D.* 45. *q.* 2. *art.* 3. vocat magis meritorias & satisfactorias pro defunctis.

Resp. Ad quæstionem Alberici Sacerdotem illum non bene retulisse; siquidem ex communi DD. non requiritur, ut ad liberandam animam è purgatorio dicatur in Altari privilegiato Missa *de Requiem*, sive *de mortuis*: sed sufficit quælibet alia, nisi nominatim Missa pro defunctis in adulto exprimatur, quod tamen non fit nec in Brevi pro ara hujus Ecclesiæ, nec facilè in aliis Bullis pro aliis Altaribus privilegiatis. Ratio prioris est. Quia Missa de Dominica & Sanctis, ac quælibet alia pro tempore occurrens, non minus est satisfactoria pro defunctis, quàm illa de *Requiem*.

Cæterùm

Cæterùm putat quidem Gavantus *in Com. Miss. p.1. tit.4. n.3.* Missam votivam (eadem est ratio Missæ pro defunctis) non posse dici die Dominicâ. Sed adversatur ei ipsa Rubrica *tit.4. c.3.* ajens, Missas quaslibet dici posse pro arbitrio Sacerdotis, quotiescunque officium, non est duplex. Atqui die Dominicâ officium non est duplex. Ergo &c. Imò cùm Rubrica Missalis solùm directiva sit, non apparet, cur Missæ tam votivæ quàm de Requiem quovis die festo dici nequeant, modò summa Domini festa excipiantur. Ratio posterioris est. Quia expressio illa determinatæ Missæ habet se tanquam requisitum, sine quo posito nec conceditur, nec obtinetur indulgentia, ut rectè Eman. Rodriq *Quæst. regul. Tom.2. q.97* & alii. Unde si Papa concedit, ut in certo Altari per octavam Commemorationis fideliũ defunct. anima è purgatorio liberari possit, celebrando Missam de defunctis, non nisi tali obtinetur indulgentia ista, quæ Missa proinde ipsâ etiam Dominicâ inter eand. octavam dici debet, siquidem latere non possit Pontificem, intra illam octavam intervenire diem Dominicum.

Ad primum in contrarium ait Pellizzarius apud Dianam *P.9. Tr.2. resol.8* Declarationem Cardinalium non facere legem universalem, sed solùm sententiam probabilem. Ad secundum dicimus, Missas has ab Ecclesia

rectè esse ordinatas pro animabus defunctorum, non tamen velut unicum esse medium, quo illæ juventur, posseque majus earum meritum & satisfactionem aliunde compensari, majore scil. devotione erga Sanctos, & istorum precibus ac intercessione. Atque sic patet etiam ad tertium.

VI. *Amurates miles in exercitu Imperatoris Turcici in nupera irruptione in Moraviam ingentem inde retulit prædam. Post aliquot hebdomadas is ipse Amurates venit in manus Leopoldi militis in exercitu Imperatoris Romani, qui eum & vitâ & omnibus bonis ex Moravia asportatis spoliavit. Quæritur. Vtrùm Leopoldus bona hæc mobilia Amurati erepta restituere debeat iis, à quibus iste injustè eadem priùs in Moravia abstulerat?*

Videtur, teneri Leopoldum restituere ea bona dominis suis. Tum quia bona hæc manent sub dominio priorum dominorum, cùm Amurates deprædator nullum in illa jus acquisiverit. Tum quia si Leopoldus eadem bona ab Amurate emptione vel donatione accepisset, ex communi Theologorum restituere dominis prioribus debuisset. Ergo etiam jam ad hanc restitutionem tenetur, dum ab Amurate capto abstulit. Tum quia spoliis illis multa erant immixta, quæ ad Ecclesias & Personas Ecclesiasticas spectabant: item duo juvenes in servitutē Turcicā tracti. Atqui ista Leopoldus debet restituere. Ergo & alia quævis ex Moravia exportata. Resp.

Resp. Bona Amurati erepta jure naturæ veris suis dominis sunt restituenda: jure tamen Cæsareo retineri possunt à Leopoldo. Ita Molina *D.* 118. *tota.* Coninck. *de Actib. supern. D.* 31. *dub.* 7. *n.* 122. & plerique alii Theologi. Ratio prioris partis est. Quia priores Domini in Moravia per injustam prędatoris Turcici ablationem non amiserunt dominium in bona sua, sicuti non amisissent, si per quemvis alium bona illa furtim fuissent asportata. Ratio posterioris est. Quia bona hæc prædacea ex *L. si quid bello* 18. *juncta. postlim.* 5. *ff. de capt. & postlim. revers* fiunt capientium, si hostes illa deportârunt ad præsidia, locáve tuta, quia tunc reputantur, ac si essent ipsorum hostium propria. Nec dubium, inquit rectè Tanner. *Tom.* 3. *D.* 2. *Q.* 6. *n.* 76. ob commune bonum, tum ad lites vitandas, tum ad milites exstimulandos posse humano jure introduci, ut res ejusmodi spectent ad capientes, ut in simili patet ex lege præscriptionis.

Ad *primum* in contrarium dicimus, jure quidem naturali manere bona hæc sive prædatione, sive furto ablata, sub dominio priorum dominorum: jure tamen positivo Cæsareo jus illorum bonorum prædaceorum transferri in milites recipientes eadem à prædatoribus illis. Ad *secundum* negari anteced. à P. Emanuele Sa in primis editionibus *V. Bellum, n.* 4. & mordicus à P. Dicastillo de Just. *L.* 2. *Tr.* 2.

D. 10. *dub.* 17. §. 8. *n.* 427. ſed quidquid ſit de hoc. Negamus conſequentiam, quia privilegium iſtud eſt conceſſum militibus, qui hæc bona hoſtibus eripiunt: non autem iis, qui illa emptione vel donatione ab iiſdem accipiunt, ut præter alios advertit Drulenchius *in Decal. Tom.* 2. *L.* 5. *c.* 2. *dub.* 5. *n.* 5. Non obſtat, quòd ementi bonâ fide rem furto ablatam dominus pretium reſtituere non debeat, ſicuti tamen debet in præſenti, ſi pretium illud ſit rationabiliter expenſum. Non obſtat, inquam. Tum quia prædicta bona prædacea ſupponuntur in gratiam domini empta, non furtiva. Tum quia fur tenetur emptori de evictione, non autem hoſtis, quem iniquum poſſeſſorem fuiſſe conſtat. Ad tertium, ab hoc privilegio militibus conceſſo eximi tum ipſos homines, ſive liberos, ſive ſervos, tum bona Eccleſiæ & Eccleſiaſticorum, ut rectè Molina *D.* 118. *cit. in fine.*

VII. *Arnulphus Clericus advertens concubinam ſuam prægnantem, ſuadet huic, ut abortum faciat, nî malum utrique ingens parere velit. Acceptat illa conſilium, & reipsâ abortum, fœtu jam animato, procurat. Sic infamiæ ereptus Arnulphus, mox acquirit pingue beneficium Eccleſiaſticum, ídque annis tribus integris pacificè poſſidet. Poſt hæc ſtimulis conſcientiæ actus, rem totam aperit Confeſſario, ſcire cupiens, num beneficium & fructus*

fructus retinere porrò tutò poßit. Quæritur. Quid Confessarius faciendum dicat Arnulpho?

Videtur Arnulphus teneri ad restitutionem tam beneficii, quàm fructuum perceptorum, nec retinere deinceps posse. Ita P. Layman *L* 3.*Tr.*1.*c.*8.*n.*16. Palao *Tom.*2.*Tr.*13. D. 2. *pun.* 33.*n.* 3. Cardin. Lugo *de Iust.* D.7.*n.*109. & plerique alii Doctores. Tum quia Arnulphus non habet titulum hujus rei acquirendæ. Tum quia ob irregularitatem, quam incurrit, inhabilis est ad præscriptionem faciendam. Tum quia caret bona fide; malæ fidei autem possessor nullo unquam tempore præscribit, *c. possessor, de reg. Iuris in* 6. Tum quia sic tandem triennalis possessio etiam Hæretico, Judæo, & Laico prodesset, quod est falsum.

Resp. Arnulphum tutâ conscientiâ posse beneficium & fructus retinere, nec ad ullam obligari restitutionem. Ita Ludovicus Gomez *Regula de triennali, quæst.* 26. §. *quibus non obstantibus.* Philippus Probus, & alii, quos citat, & reipsâ sequitur Sanchez *L.*7. *in Decal.* C.29.*n.*87. *& L* 2. *Consil.moral. c. dub* 31.*n.*20.

Ratio desumitur ex Regulâ Cancellariæ 33. relatâ apud Lugo *n.*104. Vi cujus, qui beneficium Ecclesiasticum triennii spacio pacificè possedit sine ingressu Simoniaco, violentia, & intrusione, jus in eo acquirit. Atqui Arnulphus beneficium Ecclesiasticum pacificè possedit justi triennii spatio, non simoniacus,

non violentus, non intrusus, sive (quod idem est) provisus de beneficio reservato, reservatione in corpore Juris clausa. Ergo Jus in eo acquirit. Ergo retinere potest, nec ad ullam obligatur restitutionem. Confirmatur ex praxi Rotæ; dicit enim Gomez *loc. cit.* ita quotidie observari in Rota sine aliqua dubitatione.

Ad *primum in contrarium* dicimus cum Sanchez *loco Consiliorum moral citato*, Arnulphum habere titulum coloratum, qualem habent omnes ad effectũ hujus regulæ, qui in eadem non excipiuntur. *Ad secundum* hanc infirmitatẽ, & inhabilitatẽ ob irregularitatẽ procurati abortûs sanari & tolli per triennalẽ pacificam possessionem, ut docet Gomez *loc. cit.* Ad *tertium* bonam fidem non requiri ad talem possessorem, ut docent Covarr. *Reg. possessor.* 2. *P. Parag.* 10. *n.* 10. & alii. Ratio est, quia vi hujus possessionis non præscribitur titulus in beneficio, sed prohibetur possidentis molestatio, & beneficii impetratio; qui effectus cùm obtineri non possit, si regula solùm possessoribus ex bona fide faveat, ut per se patet, clarè sequitur, Pontificem non requirere bonam fidem ad talem possessorem; quæ tamen bona fides hoc ipso postea accedit, quod elapso triennio possessor judicare valeat, salvâ jam conscientiâ beneficium, omnésque reditus possidere se posse. Ad *quartum* negamus paritatem,

ritatem, quia hæreticus, Judæus, Laicus, nec capacitatem habent, inquit Gomez *cit. quæst.* §. *sed breviter*, personæ recipientis titulum, quod secus se habet in Arnulpho Clerico.

VIII. *Bamba Sacerdos è Societate IESV, ex itinere divertit ad monasterium quoddam, & in hoc pernoctans observatur à Monacho hujus cœnobii, qui manè non petitâ facultate à Prælato suo, venit ad illum Patrem, & confiteri eidem in conclavi suo petit. Quæritur. Vtrùm Bamba Monachum istum audire & absolvere possit?*

Videtur posse. Quia Paulus III. Pontifex Confessariis Societatis nostræ facultatem dedit absolvendi quoscunque Christi fideles, ad eos undecunque venientes, &c. Ergo etiam Monachos, aliosque quoscunque Religiosos, ut constat ex compend. privilegior. *V. Absolutio.*

Resp. Bambam non posse audire, & à peccatis absolvere Monachum hujus monasterii, nisi præsumere possit D. Prælati consensum, seu expressum seu tacitum. Ita ex communi TT. Palao *Tr.* 23. *D. unic. punct.* 14. *n.* 11. Nam quamvis Societas JESU prædicto privilegio gaudeat, quia tamen plerisque Ordinibus Religiosis peculiari privilegio à Sede Apostolica concessum est, ut ipsimet Regulares nulli confiteri possint sine Prælati sui seu Superioris consensu, adeò ut confessio aliter facta, nulla & invalida existat, sicuti testatur Elamas

lamas 1.*part. Methodi, c.* 7. *p.* 4. & ſpecialia privilegia, (qualia ſunt ea, quæ ad bonum regimen Ordinis, & obedientiæ tenorem ſervandum, peculiariter ipſis conceſſa ſunt) derogant Generalibus, è quorum numero cenſeri debet privilegium Societati conceſſum ad audiendos quoſcunque fideles, idcircò à conceſſione iſta excipiendi ſunt Religioſi aliorum Ordinum, quos regulariter noſtri Patres abſolvere non poſſunt, niſi à ſuis Superioribus licentiam habuerint. Dixi *regulariter*; quandocunque enim Religioſus ex Superioris ſui licentia iter facit, Abbas cenſetur ipſi permittere, ut, quando ex conſuetudine vel præcepto confitendi aut communicandi tempus adeſt, extra Monaſterium ſuum cuivis Sacerdoti idoneo, etiam non approbato ab Epiſcopo, confiteri poſſit, eò qui Tridentinum *ſeſſ.* 27 *can.* 15. Epiſcopi approbationem non requirat in Confeſſario Regularium, ſed tantùm ſæcularium & Sacerdotum; quamquam in his attendendæ ſint conſuetudines & ordinationes cujuſque Religionis, ſi enim in quibuſdam conſuetudine vel conſtitutione introductum ſit, ut Regularibus ſuis non liceat confiteri (excepto neceſſitatis caſu) niſi expoſitis in ſuo ordine, id in ſingulis Monaſteriis & Collegiis obſervari oportet, ut rectè Elamas *loc. cit.* ubi inſuper hæc duo obſervat: *Primum*, quando duo ex Monaſterio mittun-

tur

tur peregrinatum, tacitè dari facultatem, ut unus alteri confiteri possit, si vel unus vel uterque eorum sit Sacerdos. *Alterum*, quando in Jubilæo, vel per Bullam Cruciatam datur generatim facultas fidelibus, confitendi cuivis Sacerdoti approbato & exposito, tale privilegium non extendere se ad Regulares eorum Ordinū, qui habent speciale privilegium, ut eorundem Religiosi confiteri non possint, nisi ei, quem Superior ipsis designaverit. Sed poteftne Bamba saltem tacitum Prælati consensum in proposito casu præsumere? *Resp.* Affirmativè. Tum ex bono & spirituali profectu, quem in suis vehementer desiderare quilibet Prælatus jure præsumitur. Tum ex raritate casûs, qui perinde se habet, ac si Bamba facultatem petiisset à Prælato audiendi & absolvendi unum ex Monachis certissimò concedendam.

IX. *Barbara devota virgo magnó desiderio tenetur sacræ Eucharistiæ quotidie sumendæ, ideóque aßiduis precibus facultatem hujus à Confessario impetrare contendit, quam ei tandem concedit; dum autem Barbara hâc facultate utitur, & quotidie communicare cernitur, varia ex eo hominum judicia & sermones oriuntur, aliis id laudantibus, vituperantibus aliis. Quæritur. Rectène Confessarius Barbaræ quotidianam Communionem concedat?*

Videtur bene concedere. Ita Joannes Sancius

cius *in disp select. ubi à disp. 22. usque ad* 31. acerrimè quotidianam Communionem propugnat. Petrus Vincentius de Marcilla, & Maurus de Valderas duo PP. Benedictini apud Card. de Lugo *de Eucharist* D. 17. *n.* 6. Moventur 1. Authoritate SS. Patrum, quotidianam Communionem suadentium. Item Concilii Trident. hanc desiderantis in fidelibus *sess.* 22. *c.* 6. 2. Usu primitivæ Ecclesiæ. 3. Fructu magno ex quotidiana Communione percipiendo. 4. Dispositione, quæ unica requiritur, & in multis quotidie reperitur, nempe puritas cõscientiæ à culpa lethali. 5. Exemplo Sacerdotum quotidie celebrantium.

Resp. 1. Posse, per se loquendo, Sac. Communionem singulis diebus, etiam feriâ sextâ Parasceves recipi. Ita communis Doctorum. Quia sumptio sacræ Eucharistiæ nullo die prohibetur, cùm nullum hujus prohibitionis præceptum, sive divinum, sive Ecclesiasticum extet. Unde S. Thom. *in* 4. *Dist.* 12. *q.* 3. *art.* 1. *quæstiunc.* 2. *Si aliquis*, inquit, *experimentaliter cognosceret, ex quotidiana sumptione fervorem amoris augeri, & reverentiam non minui, talis deberet quotidie communicare.* Resp. 2. Spectando communem hominum statum, non expedire omnibus in gratia existentibus quotidianam Communionem. Ita S. Thom. 3. *part* Q. 8. *art.* 10. S. Bonavent. *in* 4. *dist.* 12. *p.* 2. *q.* 2. S. Antoninus, Albertus Magnus,

Richardus, Alenſis, Paludanus, Dionyſ. Carthuſianus, Suarez, Henriquez, Coninck, & ceteri Theologi, tam veteres, quàm recentiores plerique. Ratio eſt, quia ad hoc Sacramentum congruè & decenter excipiendum requiritur non ſolùm ſtatus gratiæ, ſed etiam affectus conjunctionis cum Chriſto, & reverentia tantæ Majeſtatis. Atqui vix unquam reperire eſt hominem Laicum, apud quem ob varia impedimenta in quotidiana communione fervor omnis augeatur, & reverentia tanti Sacramenti non minuatur. Ergo, loquendo univerſim, & conſiderando communem hominum ſtatum, non expedit omnibus in gratia conſtitutis quotidiana Communio, quod pulchrè indicat D. Thom. *loc. cit. in c.* ajens: *Sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter corporis diſpoſitionem vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus quotidie ad hoc Sacramentum accedere.* Reſpond. 3. Loquendo ſpeciatim, quinam vel quotidie, vel frequentiùs S. Euchariſtiam ſumant, id arbitrio pii ac prudentis Confeſſarii relinquendum eſt. Ita ex communi Cardin. de Lugo *loc. cit. n.* 28. Dicaſtillo *de Euchariſt.* D 9. *n.* 443. Palao Tr. 21. D. *unic. punct.* 16. & alii. Ratio deſumitur ex generali, & omnibus receptiſſimo principio, quòd in rebus ad ſpiritum pertinentibus debeat quiſque Patris ſpiritualis conſilio ſtare,

re,

re, nec ſuo ſe arbitrio regere, quæ regula ſi in ullis aliis, certè in frequentatione Sac. Eucharistiæ quàm maximè attendenda eſt, ne id, quod in bonum animæ datur, in magnum ejuſdem malum cedat. Sapiens autem Confeſſarius vix ulli unquam quotidianam Communionem permittet, cùm vix animam, licèt ſanctitatis fama claram, ſit reperturus ritè diſpoſitam ad quotidianam Communionem, ut teſtantur Sanctorum hiſtoriæ: binam verò, aut etiam ternam Comunionem in una hebdomade propter cõcurrentia feſta concedere ſubinde per annum poterit, ſi hoc ex peculiari diſpoſitione, tum ad ſumentis ſpiritualem profectum, tum ad Sacramenti debitam reverentiam judicaverit. Cui non obſtat *Regula 26. Sacerdotum Societatis noſtræ*, in qua præſcribitur iis, ut admoneant propenſos ad frequenter comunicandum, ne crebriùs, quàm octavo die accedant, præſertim ſi ſint conjugati; nam tunc temporis, cùm regula illa conderetur, tanta erat Sac. Communionis raritas, ut major frequentia abſque perturbatione multorum concedi aliquibus prudenter non poſſet: nunc verò, mutatis circumſtantiis, neutiquam regula illa prohibet Confeſſarios in concedendo eſſe liberaliores, ut ſatis colligitur ex limitatione, quæ de conjugatis additur. In caſu ergo noſtro, quemadmodum putamus, Confeſſarium binam Communionem

nem singulis hebdomadibus benè rectèque Barbaræ concessurum fuisse, ita omninò nobis persuademus, ipsum quotidianam Communionem malè eidem permisisse.

Ad primum in contrarium dicimus, SS. Patres & Concilium Trident. intelligi oportere, si debita adsit dispositio, quam tamen non facilè in Laico reperiri quotidie, aut præsumi posse, ex dictis constat. Ad *secundum*. Usum hunc fervori illius prioris sæculi proportionatum fuisse, qualis hoc ævo non facilè deprehenditur. Adde etiam, tunc usum illum probabiliter universalem non fuisse, & conjugatis etiam communem. Ad *tertium*. Fructum ex pluribus communionibus minùs ferventibus hauriendum unâ ferventiore compensari, & tantum fructûs spiritualis ex una hac, quàm illis multis acquiri posse. Adde denuò, non tantùm sumentis bonum, sed etiam Sacramenti reverentiam attendi debere. Ad *quartum*. Positâ dispositione puritatis à lethali posse quidem permitti Com̃unionem sacram, maximè urgente præcepto, sed non suaderi quotidianam; aliàs eodem etiam die, quo quis adulterium, pollutionem voluntariam, & similia scelera commisit, expediet sacra Communio, modò absolutio sacramentalis intercedat, quod nemo facilè concesserit, si unum unicum Joannem Sanchez planè hac in re exoticè singularem excipias. Ad *quintum*.

In Sacerdotibus peculiarem esse rationem, eò quòd vi statûs sui ministri sint publici Ecclesiæ, ut hujus nomine sacrificiis Deum placent, eumq; hominibus propitium reddant, ideóque ipsius Ecclesiæ puritas acceptos illos facit & aptos, si in gratia existant, ut eâ ratione magis deceat celebrare, quàm abstinere, ut bene Dicastillo *loc. cit. n.* 463.

X. *Barnabas dum in gentili quadam provincia plures ad fidem Christi convertit, & baptizat, incidit in hominem jam adultum, sed à nativitate cæcum, surdum, & mutum. Quæritur. Vtrùm ille baptizari poßit?*

Negat Diana *P.* 9. *Tr.* 6. *Resol.* 2. §. *sed pro Coron.* Ochagaviam secutus. Tum quia, cùm talis capax sit consensûs & dissensûs, exspectari debet ejus voluntas. Tum quia potest habere aliquem obicem respectu gratiæ Sacramentalis.

Affirmat Coninck *Tom. de Sacram. Q.* 69. *art.* 12. *n.* 94. ratus, vix posse talem habere sufficientem rerum præsentium moralem notitiam ad peccandum, adeóque instar perpetuò amentis esse, quem baptizari posse, communis Theologorum concedit.

Resp. Hominem istum sub conditione baptizandum esse propter dubium de capacitate, & requisita dispositione, quod dubium oppositæ sententiæ recèns allatæ apertè movent. Nam in dubio de capacitate subjecti, si v. g.

si v. g. in monstro solùm caput sit ferinum, cætera autem omnia humanam formam præseferant, plerique volunt, baptismum sub conditione administrari debere, ut videre est apud Layman *L. 5. Tr. 2. C. 6. n. 13.* Item ob dubium debitæ dispositionis in suscipiente Sacramentum Pœnitentiæ in aliquibus casibus administrari potest sub conditione, ut omnes concedunt. Ergo etiam in præsenti ob dubium tum de consensu, tum de dispositione requisita Sacramentum Baptismi sub conditione administrari potest; sic enim ex una parte irreverentia cavetur Sacramenti: ex altera verò debitè succurritur animæ periculo. Et ex his patet etiam ad fundamenta oppositarum illarum opinionum.

XI. *Basiliscus Iudex ex privata & certissima sententia scit, Basilium, qui in carcere detinetur, esse innocentem, quem tamen testes & aliæ probationes legitimæ planè probârunt homicidam. Quæritur. Vtrùm Basiliscus morti adjudicare Basilium possit?*

Videtur non posse. Ita Abbas, Rosell. Angelus, Lyranus, Sà & alii apud Covarr. *L. 1. variar. c. 1. n. 3. & 6.* quibus accedunt Sylvius *in 2. 2. D. Thom. q. 66. art. 2. conclus. 2.* Petrus Navarr. *L. 2. de Restit. c. 3. n 161.* & præter alios Lessius *L. 2. de Iust. c. 29. dub. 10. n. 78.* Moventur. Tum quia occidere innocentem est intrinsecè malum, sicut cognoscere non

ſuam. Atqui nemo poteſt licitè cognoſcere non ſuam quantumvis, ut talis, per teſtes legitimè probetur, & à Judice comprobetur. Ergo &c. Tum quia medium, quod fini intento certò cognoſcitur contrarium, non debet adhiberi, etiamſi aliàs communiter adhiberi ſoleat. Atqui allegata & probata, ſecundùm quę alioquin communiter ſententia ferri conſuevit, non ſunt media, ut veritas innoteſcat. Ergo &c. Tum quia per Epykiam in hoc caſu prudenter conjicitur, eam eſſe Legislatoris mentem, ut veritas prævaleat publicè allegatis & probatis.

Reſp. 1. Baſiliſcum, antequam aliquid pronuntiet, teneri adhibere omnia media, quibus innocentem Baſilium è mortis periculo liberet. Sumitur hæc reſponſio ex lege charitatis, quâ jubemur avertere grave damnum proximi, præſertim injuſtum; in quem ſenſum intelligendum illud Chriſti Luc. 6. *Nolite judicare, & non judicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini, &c.* Media autem communiter afferuntur iſta: avertere accuſatorem ab accuſatione: teſtes diligenter examinare ad deprehendendum judicium variationis & falſitatis: providere, ut iidem per prudentes corrigantur: litem protrahere: carcerem aperire, & dare locum fugæ: cauſam ad Judicem ſuperiorem remittere: demum, ſi hæc omnia non ſufficiant liberando reo, abdicare ſe officio &c. *Reſp.* 2.

Resp. 2. Si Basiliscus pleraque hæc, aliáque media adhibuit, nihilque iis effecit: nimis autem incommodum & arduum accidat, officium Judicis deponere, posse ipsum juxta allegata & probata procedere, & Basilium, quem privatim innocentem novit, publicâ sententiâ morti adjudicare. Ita S. Thom. 2.2. *Q.* 67. *art.* 2. Cajet. Bannez, Salonius, Aragon. Sotus de Just. *L.* 5 *q.* 4. *art.* 2. Valent. *Tom.* 2. *D.* 5. *q.* 11. *punct.* 2. Azor. *P.* 1. *L.* 2. *c.* 17. *quæst.* 8. Tanner. *Tom* 3. *D.* 4. *Q.* 4. *dub.* 2. *n.* 51. Covarr. *loc. cit.* Baldellus *L.* 4. *Theolog. Moral.* *D.* 15. *n.* 24. & hoc teste alii quamplures. Ratio est. Tum quia Judex in ferenda sententia publicam personam, & quidem ipsius communitatis gerit. Ergo prudenter & rationabiliter uti potest scientiâ publicâ, quæ ipsi communitati probabilis redditur. Tum quia occidens aggressorem in sui defensionẽ, non peccat, ut habet communis Theologorum, cùm directè non intendat occisionem alterius, sed sui defensionem. Ergò etiam Judex per allegata & probata procedens, damnansq; innocentem, non peccat, cùm itidem directè non intendat innocentem occidere, sed fungi officio publico, & servare juris ordinẽ. Tum quia ex communi ferè doctrina potest Judex secundùm allegata & probata aliquem damnare pœnâ exilii, aut pecuniariâ, quem ex privatâ scientiâ novit innocentem. Ergò

etiam pœnâ mortis, quę enim disparitas? Tum denique, quia charitas non obligat Judicem ad liberandum innocentem cum tanto dispendio & incommodo proprio, quando ipse non est in culpa, sed alii, cùm præsertim innocentiæ non consuleretur, etiamsi Basiliscus officio cederet, sed ab alio successore Basilius idem damnum pateretur.

Ad primum in contrarium negamus, intrinsecè esse malum, damnare innocentem, qui legitimè probatur nocens. Negamus etiam institutam paritatem vel ex eo, quòd in casu matrimonii omnis omnino desit authoritas, cui conjux practicè se cõformare possit: quod secus est in judice, qui defectus authoritatis signum est latentis intrinsecæ rationis & disparitatis; esto fortè nondum ista sufficienter sit ostensa, ut opinatur Card. de Lugo *de Iustit. D.* 37. *à num.* 43. qui idcircò cum nonnullis distinguens, dissentit à nobis in causis criminalibus: consentit in civilibus. Sed jam diximus rationem disparitatis solidam afferri non posse. Ad *secundum* dicimus, medium non adhiberi imprudenter, si ad finem immediatum & minùs principalem est quidem inutile: attamen utile, imò necessarium ad finem principalem, qui in re præsenti est publica observatio justitiæ & legitimi processûs in humanis judiciis. Ad *tertium*, non esse locum Epykiæ, ubi constat contrarium tum ex verbis

bis legis, tum ex naturali ratione, etiam secundùm præsentes rerum circumstantias.

XII. *Bassius singulari affectu fertur erga certam quandam Ecclesiam Ordinis Mendicantium, in eáque confessiones & communiones suas peragere solet; & cùm nuper Festum B.V. Mariæ Annuntiatæ in tempus Paschale inciderit, sumptâ ibidem S.Communione, non repetiit eandem ampliùs in sua Parochiali Ecclesia. Quæritur. Vtrùm præcepto annuæ Communionis satisfecerit?*

Videtur satisfecisse. Ita Rodriquez *Tom.*1. *Quæst.Regul. quæst.* 56. *art.* 3. Beja *in Respons. part* 4. *casu* 4. Sorbo *in compendio privil. V. Communicare.* Vega 4.*Part.Casuum Conscientiæ, casu* 4. & alii apud Dianam *P.* 2. *Tr.* 14. *Resol.* 73. *& P.* 6. *Tr.* 7. *Resol.* 58. Moventur maximè ex eo, quòd Nicolaus V. concesserit Monasterio B. Mariæ de Guadalupe, ut omnes Christi-fideles illuc confluentes possint Eucharistiam ibidem sumere, etiam in Paschate, & satisfacere præcepto annuæ Communionis; quam dein confessionem Pius IV. & Pius V. extenderunt ad omnia monasteria illius Ordinis S. Hieronymi. Quo posito, clarè infertur, omnes alios Religiosos per privilegiorum communicationem eâdem potestate frui. Nec refert, quòd fortè privilegio hoc non fuerint usi, quia, ut docetur de LL. per non usum non amittitur privilegium in gravamen aliorum non cedens, quale est præsens.

Resp. Probabiliùs esse, Bassum non satisfecisse præcepto annuæ Communionis. Ita Suarez *de Relig. Tom.* 4. *Tr.* 10. *L.* 9. *c.* 3. *n.* 8. Navar. Azor. Palao *de Euch. Tr.* 21. *D. unic. punct.* 19. *n.* 5. & communiter alii, in quorum sententiam etiam inclinat Facundez *de* 3. *præcepto Ecclesiæ, L.* 1. *c.* 5. *n.* 16. contrariam opinionem approbare non ausus. Nam vero-simile est, extensionem factam à Pio IV. & Pio V. non esse admissam à Religiosis S. Hieronymi, siquidem eâ nunquam usi sunt: & multò minùs admissam esse ab aliis Religionibus, utì de nostra Societate manifestè constat *ex compend. privileg. V. Eucharist.* §. 21. Privilegium autem, ut vim habeat, acceptationem requirit, ut docetur de Leg. Refert etiam Diana *part.* 6 *.loc. cit.* declarationem S. Congregationis anno 1638. editam, in qua ex mente Summi Pontificis, hac de re rogati, expresè habetur, omnes Laicos Sacramentum Eucharistiæ de manu proprii Parochi teneri suscipere, ut Ecclesiæ præcepto satisfaciant; intellige absque consensu Pastoris saltem interpretativo sive præsumpto, hunc enim sufficere, rectè notat Tambur. *in expedit. commun. c.* 4. §. 4. Atque ex his etiam constat ad fundamentum contrariæ opinionis.

XIII. *Calao Princeps duos ex suis subditis habet homicidii reos, utrique horum vitam, si vellet, donare posset. Verùm ut spectandum præbeat Nobilibus*

bilibus ac militibus suis, mandat, ut armis congrediantur, & alter in altero mortis sententiam jure meritam exsequantur. Quæritur. An hoc Calao imperare: Rei autem exsequi poßint?

Videtur utrumque fieri posse; Ratio est. Tum quia uterque mortem est promeritus. Ergò Judex potest, si minister justitiæ esse velit, alterutri mandare, ut decretum mortis in altero exequatur. Ergo rei Judici mandanti parere possunt. Tum quia lex charitatis permittit, ut quis vitam suam præferat vitæ alterius. Ergo si alteruter occidendus sit, permissum est cuivis, alterũ occidere, ne ipse occidatur. Tum quia Lessius *L.*2.*c.*9.*dub.*8.*n.*47.post utrumque Navarrum, & alios docet, te injustè accusatum, posse acceptare duellum ab accusatore vel Judice oblatum, ad evitandam damnationem mortis, gravem fortunarum jacturam, &c. cur ergo non in præsenti?

Resp. 1. Calaonem Principem reos homicidii tali duello committere non posse. Ita Major. *in* 4. *Dist.* 15. *q.* 23. Comitulus, & alii, quos refert & sequitur Layman *L.* 3 *Tr.* 3. *Part.* 3. *c.* 5. *n.* 1. Difficile autem est, rationem hujus solidam afferre. Præ aliis hæc placet. Judex non debet abuti potestate supremâ puniendi malefactores, cùm acceperit eam à Deo in bonum Reipubl. esset autem abusus iste, si malefactoribus decerneret pœnam, ut hominibus ad voluptatem & recreationem

ſpectaculum ederet, præſertim cùm tempore inſtantis mortis rei animum ad Deum intentum habere debeant, non ad alterius necem. Confirmatur. Modus iſte puniendi eſt in Eccleſia prorſus inuſitatus, ac proinde non approbandus. Reſp. 2. Reis etiam licitum non eſſe oblatum à Calaone Principe duellum acceptare. Sequitur hæc reſponſio apertè ex priore; ſi enim Judex non habeat poteſtatem imperandi aut concedendi ejuſmodi duellum inter duos reos, neque ipſi rei congredi poterunt; ſiquidem nemo poteſt congredi ad alterius necem, niſi publicâ & legitimâ authoritate. Unde mirum ſanè, in hac parte diſſentire à nobis Laymannum loc. cit.

Ad primum in contrarium dicimus, utrumque fuiſſe quidem mortem promeritos: & Principem alterutri executionem mandare poſſe, ſed modo debito (qualis non eſt iſte) & ſic reos etiam parere mandanti poſſe. Ad *ſecundum* etiam dicimus, id rectè permitti à lege charitatis, ſed cæteris paribus, ſi nimirum legitima adſit poteſtas ad talem congreſſum & modum præferendi propriam vitam vitæ alterius. Ad *tertium* negat Palao *Tr. 6. Q. 5. p. 7. n.* 12. poſt Abulenſem & alios, te in hoc caſu duellum acceptare, aut Principem, vel accuſatorem offerre poſſe. Quidquid autem ſit de hoc, diſparitas inter hos caſus clara eſt, quòd in priore illo mera intendatur recreatio

inter

inter duos reos: in posteriore autem isto quæratur defensio justa innocentis ab aggressore & damno gravi.

XIV. *Campanus Confessarius ait, accidere subinde, ut aliquis veniat ad confessionem statim inde ad S. Communionem sumendam abiturus, qui tamen fatetur, se præcedente nocte pollutionem vel voluntariè fecisse, vel præter voluntatem passum fuisse, aut solius voluptatis causâ actum conjugalem exercuisse: se autem valde hærere, num istud absque ulla veniali culpa fieri, permittive possit? Quæritur. Quid hac in re sentiendum.*

Videtur talem sub veniali per aliquod temporis spatium teneri, abstinere se à sacra Communione. Ita post Sanchez & alios Card. de Lugo *de Euch. D.* 17. *n.* 22. Tum quia olim fuit prohibitum, accedere ad Eucharistiam post actum conjugalem. Tum quia qui per aliquod temporis spatium non abstinet, videtur aliquam Christo puritatis & castitatis authori facere irreverentiam. Tum quia, sicut indecens est, ut pollutus accedat ad convivium Principis, ita indecens est, ut carnali peccato pollutus, ad tantum Sacramentum accedat. Tum quia hujusmodi actus exercitus non parùm abstrahere solet mentem à divinis, adeóque devotionem impedire, cum qua hoc Sacramentum sumi oporteet.

Respond. Talem, per se loquendo, post prædictos actus accedere ad sacram Euchari-

stiam,

ſtiam, & à Confeſſario permitti poſſe. Ita Joannes Sanctius *in ſelectis diſp.* 23. & poſt alios magni nominis DD. relatos apud Dianam, *tum alibi, tum P.* 10 *Tr.* 16. *Res.* 33. P. Dicaſtillo *de Sacram. Tom.* 1. *Tr.* 8. *D.* 9. *dub.* 14. *n.* 245. Probatur. Tum quia accedens dignè ad Sac. Euchariſtiam, non peccat venialiter. Atqui talis accedit dignè: Ergo &c. Prob. Min. Juxta Conc. Tridentinum dignè accedit, qui nullius ſibi peccati mortalis eſt conſcius. Atqui talis eſt tam is, qui actum conjugalem ſolius voluptatis causâ exercuit, aut pollutionem præter voluntatem paſſus eſt, quàm qui hanc voluntariè quidem fecit, attamen per confeſſionem ſe probavit. Ergo, &c. Tum quia purificatus per confeſſionem eſt juſtus, amicus, & filius Dei. Ergo non facit injuriam Deo, accedendo ad Euchariſticam hujus menſam, nec cenſeri poteſt accedere ad iſtam Principis menſam pollutus. Tum quia ſacra Communio multa homini dignè accedenti præſtat bona. Ergo non facilè talis ab eadem eſt arcendus, niſi alia cauſa aliud poſtulet, unde ſignatè dixi, *per ſe loquendo.*

Ad rationes in contrarium dicimus, ſi quid probent, ad ſummum evincunt congruitatem aliquam, nullam verò obligationem etiam ſub veniali. Præceptum non accedendi ad Sac. Euchariſtiam poſt actum conjugalem, ſi quod olim propter peculiarem aliquam circumſtan-

cumstantiam extiterit, jam pridem cessavit, ut omnes fatentur.

XV. *Caßius debebat Cassandro* 100. *florenos, eósque solvit, sed non recepit ab eo apocham. Cassandro mortuo, hæredes bonâ fide iterum exigunt illos* 100. *florenos. Caßius destitutus probatione pecuniæ jam semel numeratæ Cassandro, à Iudice condemnatur ad solvendum hæredibus. Quæritur. Vtrùm Caßius stare hâc sententiâ teneatur, quam scit materialiter injustam: aut occultæ compensationis viâ uti poßit?*

Videtur non teneri. Quia injusta sententia non inducit obligationem. Nec tamen idcirco uti potest occultâ compensatione, si illos centum florenos iterum solvit. Tum quia ex communi DD. non licet privato invadere munus Judicis, quod in proposito attentaret Cassius. Tum quia sic non solveret, utí tamen jussus est à Judice.

Resp. 1. Cassius in conscientia obligatus est ad solvendum 100. florenos hæredibus postulantibus. Ita communis, & ratio est, quia legitimæ Judicis sententiæ parendũ est: neque unquam permissum est, subdito contra Magistratum potestate suâ legitimè utentem insurgere sive resistere. In proposito autem casu sententia & condemnatio legitimè fuit lata, utpote secundùm publicas leges; Judex enim in mandatis habet, ut secundùm allegata & probata judicet. Ergo Cassius tenebitur

nebitur obtemperare, neque poterit publicæ & legitimæ potestati se opponere, sicuti nominatim docet Suarez *L. 5. de Leg. c.10. n. 3.*

Resp. 2. Nihilominus Cassius jus habet post factam solutionem eosdem centum clam ab hæredibus recipere, vel occultâ compensatione uti. Ita ex communi ferè Lessius *l. 2. c. 29. d. 10.* Ratio est. Tum quia de jure naturæ & gentium est, ut possit quis sibi satisfacere, quando aliâ viâ sibi debitum habere non potest, ut accidit in præsenti. Tum quia sententia Judicis ex facta præsumptione secundùm publica allegata procedens eò quidem se extendit, ut condemnatus parere ac solvere cogatur, & Judici resistere non possit, ut diximus: non tamen ut factâ solutione re ipsâ auferat jus ac dominium innocenti, atque in alterum transferat ante exactum præscriptionis tempus. Optimè huc Sotus *l. 3. de Iust. q. 3. art. 5.* sententia, inquit, injusta (materialiter) jus neque aufert, neque confert. Imò si Cassius etiam jurâsset solvere, posset tamen compensatione occultâ uti sine metu perjurii, ut post plures AA. docet Sanchez *L. 3. Sum. c. 17. n. 15.* quia in jure solvisse intelligitur non tantùm is, qui solvit, sed omnis omninò, qui eâ obligatione liberatus est, sed Cassius compensationem occultam faciens, liberatur. Ergo, &c. dummodo non intenderit contrarium jurare, dum juravit.

Quo-

Quocirca ipsimet hæredes, si post latam sententiam & factam solutionem rei veritatem intelligant, in conscientia tenebuntur restituere acceptum. Nam præsumptio cedit veritati in conscientiæ foro: quod autem attinet ad forum externum, satisfit Judici ex præsumptione falsa procedenti externâ solutione.

Resp. 3. Si Cassius condemnatus moraliter certus non sit, sed quovis modo dubius, num sententia Judicis injusta sit materialiter, compensatione uti non potest. Ita Molina Tr. 2. D. 691. Ratio est. Tum quia in dubio pro Superiore, & multò maximè pro Judicis sententia præsumendum, siquidem ad Judicem pertinet, controversias definire, ejusque definitione etiam in contrarium standum. Tum quia in dubio melior est conditio possidentis; ille autem, cui secundùm sententiam Judicis solutio facta est, est possidens. Ergo &c. Atque ex his patet etiam ad rationem in contrarium.

XVI. *Christophorus ante annos 50 fundavit beneficium in Ecclesia quadam Parochiali, reservato sibi, suisq; hæredibus jure patronatûs. Quindecim pòst annis cùm Beneficiatus instituendus esset, hæredes ob ignorantiam neglexerunt præsentare, sed solus Parochus præsentavit, nemine contradicente usque ad hunc diem. Nunc hæredes repertis litteris fundationis, in quibus sibi jus præsentan-*

ſentandi competere intelligunt, litem Parocho movere intendunt. Quæritur. An jure id facere poſſint?

Videtur non poſſe. Quia Parochus longi temporis poſſeſſione pacificâ videtur præſcripſiſſe. Nam communis DD. ſententia eſt apud Leſſium *L.2. cap.6. dub.* 10. Molinam *T.2. D.70.* & alios, res immobiles (inter quas connumerantur jura, vel beneficium Eccleſiaſticum, vel patronatus, &c.) contra Laicum præſcribi 30 annorum ſpatio ſine titulo. Atqui Parochus 35 annis integris poſt primam præſentationem fuit in pacifica poſſeſſione patronatûs. Ergò videtur jure præſcriptionis tutus eſſe, ut lis ei intentari non poſſit.

Reſp. Hæredes Chriſtophori bonâ conſcientiâ contra Parochum agere poſſe productis fundationis litteris. Nam dato, non conceſſo, quòd Parochus contra hæredes, quibus ex voluntate Fundatoris jus præſentationis debetur, præſcripſerit, eſt tamen probabilis ſententia Greg. Tholoſani *L.40. ſyntag. c.1. n.8. & c.10. n.2.* per præſcriptionem legibus civilibus introductam, non tolli jus & actionem naturalem, quæ cuivis competit ad ſuam rem proſequendam; quamvis ejuſmodi jus & actio eâ ratione inefficax ſit, quatenus per exceptionem elidi poſſint ex legum civilium beneficio: ſi autem exceptio non apponatur à reo convento, petitionem inſtitui poſſe ejus, quod

quod jure naturali debetur. Fieri autem fortè potest, ut Parochus ignarus subtilitatum juris, nihil de præscriptione opponat, sed visis Fundatoris litteris, jure patronatûs cedat, tunc hæredes poterunt se conformare probabili illi Tholosani opinioni in eo fundatæ, quòd jura nolint sua beneficia ignorantibus & negligentibus prodesse, licèt contrarium hujus post Gloss. & Bartolum doceant Layman. *L.*3.*Tr.*1.*c.*8.*n.*23. & alii. Quidquid autem sit de hoc.

Negatur, quòd Parochus præscripserit jus præsentandi. Nam servitutes & jura, quæ habent actus discontinuos, v. g. jus agendi currum per alterius agrum, &c. sine titulo non præscribitur, nisi tempore immemoriali, juxta *l. servitutes, ff. de servitutib.* & ex communi docent Sylvester *V. Præscriptio*, 1. *q.* 7. *dicto* 11. Lessius *l.* 2. *c.* 6. *n.* 28. Layman. *l.* 3. *tr.* 1. *c.* 9. *n.* 5. & alii. Cujus ratio est, quia, cùm actus interrupti sunt, non ita facilè advertuntur; quamobrem longius tempus requiritur ad præscribendum. Atqui in proposito patronatus habet actus omnino discontinuos, quia fieri potest, ut Parochus non nisi semel atque iterum beneficiatum præsentârit, hæredibus ignorantibus vel non advertentibus, &c. Ergo non sufficit tempus 30 aut 35 annorum, sed requiritur immemoriale, ut insinuat etiam Covar. *Reg. Possessor, p.* 2. §. 10. *n.* 8. At-

que sic etiam patet ad rationem in oppositum.

XVII. *Cleophas Confessarius magnâ anxietate procedere dicitur in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, longóque examine multa plerumque investigare: subinde etiam interrogare consuetudinem præteriti relapsûs non absque gravi fastidio & pudore pœnitentium, qui idcirco conqueruntur, & paßim de eo malè loquuntur. Quæritur* 1. *Vtrùm Cleophas teneatur examinare pœnitentes?* 2. *Vtrùm pœnitens de consuetudine peccandi interroganti Cleophæ teneatur respondere?*

Videtur 1. non teneri Cleopham examinare pœnitentes. Ita Joannes Medina *Cod. de Confess. q.* 23. quia hoc non requiritur ad integritatem confessionis sufficientis ad veniam à Deo impetrandam, sed satis est, si pœnitens sufficientem diligentiam adhibeat, nec culpâ suâ hanc prætermittat. 2. Obligari pœnitentem respondere Cleophæ Confessario de consuetudine peccandi interroganti. Ita Cardin. de Lugo *de pœnit. D.* 14. *n.* 172. asserens contrarium esse contra omnes Theologos, contra praxin Ecclesiæ, & finem hujus Sacramenti; quia Confessarius tanquam Judex & Medicus, habet jus interrogandi ea, quorum notitia necessaria est ad utiliorem correctionem, & pœnitentiæ impositionem.

Resp. 1. Cleopham, si vel certò novit, vel pruden-

prudenter timet pœnitentem ex negligentia examinis sive culpabili, sive inculpabili, adeoque ex mera tarditate aut ignorantia integrè non confessurum, nisi examinetur, obligari ad interrogandum, & peccata in memoriam ei reducendum. Ita plerique Theologi, quos citat & sequitur Cardin. de Lugo de pœnit. *D.* 22. *n* 17. Ratio est, quia Confessarius est Judex, ac proinde, quando aliud non obest, & facilè potest, tenetur efficere, ut omne crimen deferendum ad suum tribunal, & in eo judicandum ritè deferatur, & judicetur. Atqui in nostro casu potest facilè fieri, & nihil obest, quò minùs fiat. Ergo obligatur interrogare; quippe ipsius est, præcavere defectum pœnitentis, non solùm, quantùm pertinet ad formalem integritatem ex parte ipsius pœnitentis, sed etiam materialem, si commodè potest, & aliud non obstat, ut causam ipsam totam, sicuti revera est, cognoscat.

Observat tamen prudenter Vasq. *in* 3. *part.* Q. 93. *art.* 3. *dub.* 7. in rem præsentem hæc quatuor puncta. 1. Cùm videt Confessarius, moraliter sufficientē diligentiam esse adhibitam à pœnitente, non esse necessarium interrogare, etiamsi fortè interrogationibus suis aliquid aliud esset reperturus. 2. Non esse necessariū interrogare, quando novit Confessarius, pœnitentem satis scire ac intelligere, quæ ad substantiam confessionis requirantur: secùs

eſt de ruſtico aut quovis ignorante, ſi omittat neceſſaria, & indiſtinctè ſua exponat; tunc enim Confeſſarius ex officio ſuo Judicis & Medici tenetur cauſam & morbum pœnitentis exactiùs inveſtigare. 3. Interrogationes à Confeſſario non debere eſſe moleſtas, longas, & enucleatas, ſed ſtatui & qualitati cujuſque pœnitentis convenientes. 4. Ruſticos, alióſque rudiores homines, ſi abſque prævio examine ad confeſſionem accedant, non facilè remittendos eſſe, ut ſecum ipſi examen priùs inſtituant, ſed paucis interrogationibus citò expediendos. Atque hæc obſervanda, quia minùs fortè obſervat Cleophas, ſibi laborem, aliis verò moleſtiam gravem creat, malèque de ſe loquendi anſam præbet.

Reſp. 2. Pœnitentem non teneri reſpondere Cleophæ de conſuetudine peccandi interroganti, ſi ſciat, non indigere ſe directione Confeſſarii ad cautelam in futurum. Ita Joannes Sanchez *in diſp. ſelectis*, D. 9. *n.* 6. Navar C 21. *n.* 38. Caſpar Hurtadus D. 9. *de pœnit. Difficult.* 4. §. *Obſervandum.* & alii apud hos. Ratio eſt. Tum quia non poteſt pœnitens cogi ad confitenda bis eadem peccata, ut omnes concedunt. Ergo nec ad aperiendam peccandi conſuetudinem, cùm hoc aliud non ſit, quàm eadem peccata iterum confiteri. Tum quia eſto pœnitens peſſimam habeat conſuetudinem, ſi tamen verum habeat dolorem, & emenda-

emendationis propositum, sitque moraliter de cautela in futurum certus, absolvi potest à peccatis, quæ modò clavibus subjecit absque ulteriore indagatione circa consuetudinem peccandi, ut ipsimet docent adversarii, cùm in nullo statu peccati maneat. Ergo etiam non respondens interrogationi de eadem consuetudine absolvi debet, cùm notitia hujus consuetudinis malæ non sit necessaria ad directionem pœnitentis: & iste jus habeat, ut ceptum in se Sacramentum pœnitentiæ per absolutionem perficiatur, si absolutè hoc dignus reperiatur.

Theologi omnes, Praxis Ecclesiæ, & finis Sacramenti hujus non volunt, pœnitentem teneri ad quælibet interrogata respondere Confessario, sed ad ea solùm, quibus iste indiget ad illius directionem. Atqui in proposito non indiget Cleophas notitiâ consuetudinis peccandi, cùm, ut ponimus, directionem ejus in futurum pœnitens non habeat necessariam. Atque ex his patet ad argumenta in contrarium.

XVIII. *Codratus Sacerdos est à confessionibus Fabiano equestris ordinis, & magnæ authoritatis viro, quem malè dispositum cùm absolvere nollet, adeò id Fabianus sensit, ut vindictam sumpturus de gravissimo crimine, Codratum accusaret, & in apertum vitæ periculum conjiceret; quo facto Codratus hærere cepit; nam ad vitæ suæ defensio-*

nem manifeſtare poſſet negatam à ſe abſolutionem tanquam unicam cauſam illatæ calumniæ & præſentis miſeriæ. Quæritur. Vtrùm Codratus facere hoc licitè poßit?

Videtur poſſe. Tum quia ex comuni Theologorum obligatio ſigilli ſequitur ex confeſſione, quæ hoc ipſo non eſt peracta, quia abſolutio negata. Tum quia Fabianus graviſſimis ſuis calumniis non meretur ſilentium tam arctum, ut non potiùs liceat vim vi repellere. Tum quia Card. Pallavicinus *in aſſert. Theolog. L.* 7. *c.* 35. *n.* 330. & nonnulli admittunt, licere Confeſſario uti ſcientia confeſſionis ad tuendam vitam, ſi inde neque peccatum reveletur, neque pœnitenti damnum immineat gravius. Atqui in propoſito Codratus nullum revelat peccatum, nec periculum damni tale Fabianus incurrit, ut facilè evadere nequeat. Ergo &c.

Reſp. Codratum ad ſuæ defenſionem vitæ dicere non poſſe, ſe Fabiano abſolutionem Sacramentalem negâſſe, atque ex hoc capite calumniam ſibi falsò illatam fuiſſe. Ita poſt Veteres pleroſque omnes Suarez *D.*33.*de Pœn. ſect* 7.*n.*6. Card Lugo *D.*23.*n.*110. Dicaſtillo *D.*3.*n* 157. & alii RR. communiter. Ratio eſt, quia ex hac manifeſtatione negatæ abſolutionis ſequeretur damnum pœnitenti, & Confeſſio redderetur valde odioſa, ut per ſe patet.

Ad

Ad primum in contrarium dicimus, ſigillum arctiſſimum confeſſionis obligare etiam ex intentione recipiendi abſolutionem, etiamſi defacto ob indiſpoſitionem pœnitentis non fuerit ſecuta; ut ex communi omnium DD. tradit Suarez *Diſp. cit. ſ.* 2. *n.* 8. *Ad ſecundum* eſto Fabianus dignus non ſit, cui ſecretum ſervetur, adeoque ex hoc capite potiùs vim vi repellere liceret, Sacramentũ tamen dignum eſt, ut ob ejus reverentiam non violetur ſigillum, ſed aliis modis defenſio legitima procuretur, aut vita æterna pro jactura vitæ temporalis à DEO ſperetur. *Ad tertium* Cardin. Pallavicini, & quorumdam doctrinam tolerabilem putant nonnulli in caſu, quo actiones ex notitia confeſſionis exercitæ non ſunt ſigna peccati in confeſſione percepti, nec damnum pœnitenti inde evenit: ſecus ſi iſta eveniant, ut fit in caſu noſtro, Fabianus enim inde gravium peccatorum, & apertæ calumniæ reus agitur. *Dixi nonnullos tolerabilem putare doctrinam oppoſitam*; plerique enim TT. abſolutè, & jure merito illam negant ob rationem in reſponſione noſtra adductam?

XIX. *Crato dives mercator, cùm in civitate ſua abundantiam videret exuviarum bubularum, & vili admodum pretio has vendi, coëmit illas, quotquot venales reperit, eo fine, ut factâ eorum penuriâ, cariùs iterum eaſdem venderet, quod & fecit, maximúmque inde tulit lucrum. Quæritur.*

Vtrùm Crato monopolium hoc justè exercuerit?

Videtur non licitè istud instituisse. Ita Sylvest. *V. Emptio. q.*10. Joan. Medina *de Restit. q.* 30. & 36. Layman *L.*4. *Tr.*4. *c.*17. *n.*41. Pet. Navarr. *L.*3. *c.*2. *n.*83. & plures alii, quos refert & sequitur Salas *Tr. de Empt. dub.* 38. *n.* 5. Moventur. Tum quia sic injustè compelluntur emptores ad augendum pretium. Tum quia injuria fit Reipublicæ, dum subducitur ipsi pretium rerum infimum & medium. Tum quia Magistratus potest punire Cratonem ob talem suppressionem mercium.

Resp. Probabiliùs esse, Cratonem prædicto monopolio nihil egisse contra justitiam. Ita Ludovicus Molina *de Iust. Tom.* 2. *D.* 345. *n.* 5. *conclus.* 3. Lessius *L.*2. *c.*21. *n.*151. Filliuc. Turrianus, Bonac. Palao *Tr.* 32. *de Iust. commut. D.* 5. *punct.* 34. *n.* 6. & alii apud hos, & Salas *loc. cit. n.* 4. relati. Ratio est. Tum quia hoc reipsâ præstitit Joseph Patriarcha *Genes.* 41. cùm tempore abundantiæ frumenta emit vili pretio, & postmodum cariùs vendidit, qui tamen nullibi idcircò injustitiæ arguitur. Tum quia Crato ex una parte omnes exuvias bubulas coëmens non impedit alios, quin & ipsi emant: ex altera verò parte reservando illas exuvias ad aliud tempus, utitur jure suo. Ergo ex neutra parte injustitiam committit. Tum quia nullibi jubetur abstinere se à tali emptione & reservatione. Tum quia emit

has

has merces pretio currente: & eodem juxta prudentum æstimationem iterum vendit; quæ ergo iniquitas?

Ad primum in contrarium negamus, emptores injustè compelli ad augmentum pretii, cùm nullâ lege talis emptio & reservatio sit prohibita. *Ad secundum* itidem negamus, Reipublicæ injuriam fieri propter rationem recèns allatam. Ad hæc si quod Reipublicæ damnum ex augmento pretii videtur inferri, sufficienter compensatur illud merciũ copiâ, quæ tempore necessitatis habetur, subinde etiam in similibus casibus augmentum illud pretii non provenit ex emptione mercatorũ, merciumque reservatione, sed ex sterilitate temporis. *Ad tertium* dicimus, si id concedamus cum Lessio, nihil inde concludi aliud, quàm tale monopolium esse aliquo modo contra bonum publicum. Verùm rectiùs negatur, Cratonem puniri idcirco posse, cùm neque contra legem aliquam, neque contra charitatem agat, sed merè utatur jure suo, donec aliud à Magistratu jubeatur, ut rectè Dicastillo L. 2. *Tr.* 9. D. 3. *dubit.* 10. *de* 2. *genere Monopolii.*

XX. *Crescentia sciens se defloratam, nihilominus tanquam virginem adhuc se exhibet, in conventibus locum virginum occupat, in vestibus more virginum, caput corollâ ornata incedit, aliisque pluribus modis cæterùm licitis, jacturam vir-*

ginitatis tegit, tandem tanquam virgo nubit. Quæritur. Vtrum peccet mortaliter?

Videtur ſic peccare. Ita Sotus *in* 4.*Diſt.*29. *Q.*2. *art.*3. *poſt* 3. *concluſionem.* Probatur. Tum quia matrimonium eſt inſtar venditionis, teſte Tiraquello, *de retract. Convent. ad finem tituli, n.*70. Venditor autem ex juſtitia tenetur vitia rei venditæ ſaltem occulta indicare, ut cum S. Thom. 2.2. *q.*77. *art.*3. docent Authores communiter. Tum quia mendacium non ſolùm in verbis reperitur, ſed etiam in factis, juxta D. Thom. 2.2. *q.*111. *art.*1. *in* Corp. Atqui Creſcentia factis & ſignis ſe falsò jactat virginem. Ergo mentitur & decipit virum, cùmque deceptio iſta ſit in re gravi, erit mendacium lethale. Tum quia in vita B. Staniſlai Martyris legitur, fœminam aliquam cælitùs fuiſſe punitam eò, quòd jam corrupta, nihilominus inſtar virginis corollam in capite geſtaverit, & ad S. Martyris illius ſepulchrum venerit.

Reſp. 1. Creſcentiam peccare mortaliter, ſi vir probabiliter putetur defectũ virginitatis comperturus, & valde ægrè ſenſurus. Ita Sanchez *L.*6. *de Matr. D.*27. *n.*9. Dicaſtillo *de Sacram. Tr.*10. *de Matr. D.*6. *n.*387. Perez *de Matr. D.*24. *ſect.*5. & alii. Ratio eſt, quia dat occaſionem gravem, & cauſam activam ſcandali, ac multorum malorũ inde enaſci ſolitorum, quæ vel lege charitatis, ut vult Perez, vel variis

riis

riis aliis titulis, ut putat Dicastillo, vitare tenetur. Resp 2. Eandem Crescentiam non peccare, si vir non putetur defectum illum deprehensurus, aut deprehensum non adeò sensurus. Ita cit. Authores. Ratio est. Quia absolutè nec contra charitatem, nec contra justitiam, nec contra aliam facit virtutem; sciunt quippe omnes, solere in matrimoniis ultrò citròque intercedere similes fraudes, ut proinde quoad hoc conjuges cedant juri suo. Adhæc cùm nimis durum & intolerabile onus foret fœminis, vel detegere virginitatis suæ jacturam, vel innuptas perpetuò manere, non videntur ullâ lege ad eam manifestationem obligari, siquidem nec vir solet, aut debet suos proprios defectus propalare, & par utriusque meritò censetur conditio.

Ad primum in contrarium negamus, eandem esse rationem in cæteris contractibus, cùm non perinde in illis, sicut in matrimonio & ludo communi consensu & usu receptum sit, ut quisque vitia occulta celare possit. *Ad secundum* dicimus, Crescentiam usam fuisse illis mediis non animo fingendi se virginem, sed tantùm suum vitium tacendi & celandi, atque ita utendo jure suo nullum commisisse mendacium, quia, ut ait S. Thom. *art.* 1. *cit.* *n.* 4. tacere, & bonis mediis occultare vitium, non est mentiri. At verò si media adhibuisset, animo se fingendi virginem, menda-

cium

cium quidem fecisset, sed non lethale, nisi in casu primæ partis responsionis nostræ. Atque hoc animo fingendi se virginem gessit fortasse in capite corollam virginitatis signum fœmina illa jam corrupta, quæ idcirco accedens ad sepulchrum sancti Martyris Stanislai, meritò fuit cœlitùs punita, esto etiam mortaliter non peccaverit. Et sic patet *ad tertium.*

XXI. *Dalmatius civis cùm in campum exiret fructus agrorum suorum inspecturus, incidit ibi in Sacerdotem rem cum fœmina quadam habentem, quo viso adeò indoluit, ut mox ipsum invaderet, & fuste, quem in manu gerebat, egregiè exciperet, absque tamen graviore vulnere inflicto, aut sanguine effuso. Quæritur. Vtrùm incurrerit excommunicationem?*

Videtur incurrisse, ex *Can. Si quis suadente.* 17. *q.* 4. cùm neque excusetur ex objecto, siquidem fœmina non fuit ipsius uxor, soror, aut filia, cum quibus solis deprehensum Clericum absque excommunicatione percuti, imò (licèt non absque peccato) occidi posse ex communi tradit Bonacin. *Tom.* 3. *D.* 2. *Q.* 3. *punct.* 6. *sect.* 4. *n.* 6. neque ex modo, cùm percussio fuste facta, omnium judicio censeatur violentia corpori illata: neque ex ignorantia, cùm probè noverit, & Clericum esse, & hujus percussionem prohiberi; ut ponimus.

Resp. Dalmatium probabiliter non incurrisse

curriſſe excommunicationem ex contrario fundamento, quòd nihil fecerit contra *citatum Canonem.* Tum quia, quando percuſſione Clerico nulla infertur vis, nihil agitur adverſus illum Canonem, ut communiter docent Theologi, & patet ex ipſo textu. Atqui percuſſione ob defenſionem alieni corporis factâ, nulla Clerico infertur vis, ut deciditur *C. ſi verò, &c. ex tenore de ſent. excommunicat.* Ergò &c. Ad talem autem defenſionem in propoſito facta, eſi percuſſio Clerici, qui videbatur injuſtus aggreſſor fœminæ. Tum quia, ut percuſſio Canoni adverſetur, debet & externa læſio eſſe injuria ſtatui Clericali, & internus animi affectus mortalis, ut benè notant Suarez, Henriquez, Sanchez, Layman. *L.* 1. *Tr.* 5. *P.* 2. *C.* 5. *n.* 5. & alii. Sed neutrum fuit in propoſito, cùm percuſſio iſta cōtigerit ex ſubitâ animi paſſione, & dolore commiſſi ſceleris, quod ſtatum Clericalem adeò dedeceat, DEUM offendat, homines ſcandalizet. Ergo, &c.

Ad rationem in contrarium dicimus, Dalmatium excuſari ex modo, quia illius percuſſio neque injurioſa fuit ſtatui Clericali: neque ex mortali animi affectu proceſſit, ſed ex zelo quodam, licèt indiſcreto, & ſubitâ paſſione non plenè advertente; quam excuſare à cenſura, tradit etiam Palao *de cenſur.* D. 3. *punct.* 23. §. 2. *n.* 3.

XXII.

XXII. *Damianus Medicus in Catholica quadam civitate circa jejunium vernum ait, in dubia causa se dispensare, & universim acquiescere affirmantibus, jejunare se non posse absque ulteriore hujus indagatione. Quaeritur. Recténe hoc faciat?*

Videtur rectè facere. Ita nonnulli apud Fagundez *in 4. præcept Ecclesiæ, L.1.c.9.n.2.* Tum quia habent Medici non minùs quàm Parochi ex consuetudine potestatem, ut in jejunii præcepto dispensare valeant. Tum quia in hoc casu Medici ratione artis utique melioris sunt conditionis, quàm alii Doctores. Ergo cùm isti interpretari possint, in talibus circumstantiis jejunium non obligare, poterunt & illi in eodem dispensare.

Resp. Damianum prædicto modo dispensando & indulgendo malè facere. Ita ex communi Fagundez *loc. cit.* Ratio fundamentalis est, quia quicunque non est capax jurisdictionis spiritualis, ille non potest dispensare in jejunio, cùm actus iste procedat ex jurisdictione spirituali. Atqui Damianus Medicus non est capax jurisdictionis spiritualis, utpote laicus. Ergo non potest dispensare in jejunio, sed tantùm debet declarare, illud in his circumstantiis non obligare; quod fieri non posse in causa vel dubia, vel non sat cognita.

Probatur. Nemo potest alterum eximere à lege temerè seu pro libitu, cùm lex sit in possessione. Ergo habere causam, & hanc cognosce-

noscere debet. Ista ergo causa vel est evidens, vel dubia, vel non sufficiens? si primum, potest Medicus declarare, quòd jejunium hîc & nunc non obliget: si secundum, & tertium, non potest, sed requiritur juris relaxatio, quam facere solùm potest habens jurisdictionem, ut communiter docent Authores.

Ad primum in contrarium negamus, Medicos vel unquam præscripsisse consuetudinem seu potestatem, vel præscribere eam potuisse; cùm consuetudo etiam immemorialis nihil faciat, quando incapacitas est in possidente, ut notat *Glossa recepta in* C. 1. *de præscript. in* 6. *V. non extat.* qualis incapacitas est in Medico Laico respectu jurisdictionis spiritualis ad dispensandum in jejunio. Ad *secundum* negamus consequentiam, cùm melior conditio Medicorum in hoc solùm consistat, ut in hoc negotio præ aliis consulantur, & dispensans illorum potiùs judicio, quàm aliorum acquiescat.

XXIII. *Dara peregrina mulier narrat Confessario suo in jubilæo, maritum suum annis omnino* 14 *à se abesse, & alibi cum alia agere, celebratis cum hac publicè nuptiis: se quidem hactenus tacuisse judicio doctorum virorum à se consultorum, nunc autem denuò anxiam scire velle, quid porrò faciat, maximè cùm absque periculo mortis cohabitare marito redeunti nequeat. Quæritur. Quid faciendum dicat Confessarius Daræ?*

Videtur

Videtur Dara tacere deinceps posse, sicut hactenùs. Tum quia viri docti hac de re consulti ita sentiunt. Tum quia ex communi Doctorum filius non debet accusare patrem, servus dominum, sed tacere potest. Ergo nec uxor maritum, cui subdita esse debet, accusare tenetur, sed tacere potest, cùm non magis apud illos, quàm apud hanc indecentia quædam in accusatione deprehendatur. Tum quia ex communi sententia, etiamsi uxor aliqua sciat, maritum suum esse veneficum, homicidam &c. non tenetur eum accusare, sed potest tacere. Ergo nec in nostro crimine Dara accusare tenetur maritum, sed tacere potest. Tum quia omissâ accusatione aut denuntiatione juridicâ, potest uti denuntiatione charitativa. Ergo omnino etiam tacere potest, cùm ad hanc denunciationem charitativam nemo teneatur, ubi nullus speratur fructus, magnum autem incurritur incommodum, sicuti accidit in præsenti.

Resp. Daram tacere non posse, sed teneri crimen mariti ad superiorẽ deferre, saltem denuntiatione juridicâ. Ita planè communis Doctorum, dum ajunt, succurrendum esse proximo, aut cõmunitati graviter indigenti, etiam per accusationem, si non sufficiat denuntiatio. Probatur 1. si crimen vergit in detrimentum vel corporale vel spirituale Reipubl. aut alicujus tertii, ex naturali lege tenetur

tur hoc deferre vel per modum accusationis, vel saltem denuntiationis is, qui illud certò novit, & probare potest. Atqui crimen in proposito casu est tale, & certò constat Daræ. Ergo &c. Maj. traditur communiter à Theolog. ut videre est apud Valent. *Tom.* 3. *D.* 5. *Q.* 12. *p.* 1. & desumitur ex illo Levit. 5. *v.* 1. *Si peccaverit anima, & audierit vocem jurantis, testisq; fuerit, quòd aut ipse vidit, aut conscius est, nisi indicaverit, portabit iniquitatem suam*; ubi naturale præceptum indicari, tradit cum aliis cit. author. Min. patet. Nam secundæ nuptiæ, spretis primis, vergunt in grave damnum spirituale Reipubl. Christianæ, quod idcirco Trident. *sess.* 24. *c.* 1. adeò cavere laboravit, ut in irritando matrimonio clandestino, & requirendis ad valorem matrimonii Parocho & testib. præsentibus non habuerit alium finem, quàm ut caveret tales secundas nuptias, spretis primis. Insuper maritus duarum simul uxorum habetur infamis, ut ex utroque jure affirmat Valensis *l.* 4. *tit.* 4. *n.* 4. quâ infamiâ nemo notatur, nisi ob crimen grave valde Reipublicæ. Prob. 2. Quia unusquisque debet avertere malum spirituale vel temporale à communitate aut proximo, quo potest modo. Atqui transitus iste ad secundas nuptias est tale malum grave. Ergo Dara avertere illud tenetur vel accusatione, vel saltem denuntiatione juridicâ, cùm alius modus non supersit.

Major inde conſtat, quòd jure divino & naturali unicuique mandatum ſit de proximo ſuo, ut ſcil. avertat malum ab ipſo, maximè verò à communitate, optimo quo poteſt modo. Min. prob. Tum ex dictis. Tum quia ſecundæ nuptiæ vergunt in peculiarem ac ſtabilem contemptum Sacramenti Matrimonii. Tum quia gravis in iiſdem latet contemptus Eccleſiæ, & ſuſpicio hæreſis. Tum quia valde per eaſdem decipitur ſecunda uxor, & liberi ex hac enati in magnam calamitatem conjiciuntur. Tum quia ſi caſu aliquo innoteſcant, magnum oritur ſcandalum & perturbatio in foro etiam externo.

Ad primum in contrarium dicimus, viros hos doctos hîc non eſſe curandos, nec ſufficientes, ut ipſorum authoritate porrò ſtet Dara (etſi hactenus non malè illorum judiciis acquieverit) cùm nulla ſolida ratione contra communem aliorum nitantur, & fortè nihil aliud velint, quàm à via accuſationis abſtineri, & mitius medium, nempe denuntiationis, uſurpari poſſe. Ad *ſecundum* negamus 1. conſequentiam, cùm uxor in nullo jure excipiatur etiam ab accuſatione. 2. Negamus etiam anteced. in publico enim crimine nemo repellitur ab accuſatione, multò minùs à denuntiatione; quia ad publicam utilitatem maximè ſpectat, illud puniri, ut patet *ex L. 1. & ſeq. ff. de publ. judiciis.* inductio autem

ſecundæ

secundæ uxoris supra priorem adhuc viventem est publicum crimen, cùm sit contra res divinas, nempe Sacramentum Matrimonii, & in detrimentum Reipubl. Christianæ vergat, ut patet ex loc. cit. Ad *tertium* negamus inprimis consequentiam. Tum quia uxor non potest probare veneficium contra maritum negantem. Tum quia homicidium jam est transactum, & occultum; utrumque autem secus se habet in proposito casu. Deinde negamus etiam anteced. nam potest etiam uxor deferre per modum denunciationis maritum veneficum aut homicidam; imò etiam tenetur, nisi fortè homicidium sit jam omnino transactum & occultum, ut bene Dicastillo *de Iust. l.* 1. *disp.* 7. *n.* 18. cur autem denuntiare, non verò accusare possit, ratio est, quia ad denuntiationem non requiritur probatio, sicut ad accusationem, ut notat Layman *L.* 3. *T.* 6. *c.* 3. *n.* 4. quam illa probationem facere nequit, ut diximus. Ad *quartum* concedimus, posse Daram uti denuntiatione Evangelica, si rei omnino mederi se posse putet; cùm autem moraliter certa sit, se hoc non effecturam, tacere prorsus non potest propter rationes allatas, sed maritum vel accusare, vel saltem denuntiare juridicè Magistratui debet.

XXIV. *Datius præcocis ingenii puer, statim post quintum ætatis annum in principiis fidei Catholicæ & litteris instruitur, in quo utroque studio*

ita proficit, ut ante sexennium non tantùm perfectum rationis usum prodat, verùm etiam in hoc, & litterarum profectu excellat. Quaritur. Vtrum teneatur ad annuam Confeßionem?

Videtur teneri; nam communis doctrina est DD. *ex Concil. Lateranensi relato, Cap. Omnis utriusque sexûs, de pœnit. & remiss.* & Trident. *sess.* 14. *c.* 5. *de reformat.* omnes fideles, cùm ad annos discretionis pervenerint, si mortali peccato graventur, obligatos esse confiteri. Censetur autem fidelis ad annos discretionis pervenire, inquit Palao *Tr.* 23. *D. unic. punct.* 20. §. 2. *n.* 1. cùm rationis usu inter bonum & malum distinguere valet, quod arbitrio prudentis confessarii relinquendum, qui non tam ex ætate, quàm ex ingenio & conditione id colligere debet. Ergo cùm in Datio rationis usus clarè jam eluceat, tenetur suo se Pastori sistere, & statum conscientiæ declarare, etiamsi nullum adhuc commiserit peccatum mortale.

Resp. Datium ante septennium completum non teneri ad annuam Confessionem, ut ut rationis usu excellat. Ita Joan. Sancius *in select.* D. 51. *n.* 31. Palao *Tr.* 3. *D.* 1. *pu.* 24. §. 2. *n.* 3. & alii, quos refert & sequitur Diana P. 10. *Tr.* 12. *Resol.* 37. Ratio est, quia leges Ecclesiasticæ in obligando procedunt humano modo, ideoque neminem adstringunt ad sui observationem, nisi habeat rationis usum,

quem

quem nunquam præsumunt ante septennium expletum; leges quippe positivæ, inquit optimè Sancius *loc. cit.* attendunt ad ea, quæ communiter contingunt. *L. nam ad ea, ff. de legib.* Cùm ergo communiter non contingat usus rationis ante septennium, non debet ante illam ætatem is, cui ex accidenti advenit, obligari. Quare Datius, antequam septennium expleat, nec ad præceptum confessionis, nec ad alia Ecclesiastica tenetur, sed potest diebus prohibitis vesci carnibus, divinis interesse tempore interdicti, Monialium claustra ingredi, omittere Sacrum die festo, &c.

Ad ea, quæ in oppositum allata sunt, dicimus intelligenda esse, supposito septennio; post hoc enim completum (non ante) obligantur omnes fideles usum rationis habentes: secùs si hunc nondum acquisiverint; imò D. Antonin. 2. *part. Sum. tit.* 9. *c.* 18. §. 1. Hostiensis *in cap. omnis utriusque sexûs, de pœnit. & remiss.* Sotus *in* 4. *distinct.* 12. *q.* 1. *art.* 11. *in fine.* & nonnulli putârunt, pueros ante duodecimum ætatis annum non teneri ad confessionem, quæ tamen sententia communiter ab aliis rejicitur, cùm ex praxi & usu Ecclesiæ pueri ante hanc ætatem ad alia præcepta Ecclesiæ obligentur, v. g. ad audiendum Sacrum die festo, ad abstinendum à carnibus in Quadragesima, &c. Cur ergo à præcepto Confessionis maximè necessariò eximantur? At-

que in hunc sensum intelligendus Palao *ex Tract.* 23. *suprà* allegatus, nisi sibi *in Tract.* 3. *itidem citato* contrarietur.

XXV. *Davinus opimam nuper hæreditatem à defuncto patre adiit, quâ jam ad omnem vitæ licentiam fruens usque adeò ingratus existit, ut, licèt moraliter certus sit, patrem adhuc in piacularibus flammis detineri, nullis tamen Sacris, nullis eleemosynis, nullis aliis piis operibus succurrere eidem laboret. Quæritur. Vtrùm peccet mortaliter?*

Videtur non peccare. Ita Joan. Sancius *in select. D.* 4. *n.* 6. Tum quia præceptum charitatis & pietatis erga parentes solùm obligat, dum ipsi vivunt. Tum quia pater justè in igne purgatorio detinetur: filius autem, universim loquendo, non tenetur succurrere patri per justam sententiam damnato.

Resp. Davinum peccare mortaliter, non liberando patrem à pœnis purgatorii, cùm absque graviore suo incommodo, aut majore bonorum detrimento possit. Ita Azor. *Tom.* 2. *Instit. Moral. L.* 2. *c.* 3. *quæst.* 9. Sayrus *L.* 7. *Clavis Regiæ, c.* 5. *in fin.* Dimas *Tr. de purgat. c.* 29. apud Sancium, ubi universim affirmat, fideles ex præcepto charitatis teneri animas fidelium defunctorum orationibus, Missarum sacrificiis, & aliis operibus juvare. Pelliccionius *in Quinquagena quæst. utrius juris, q.* 42. & alii, quos refert & sequitur Diana *P.* 9.

Tr. 9. *Resol.* 60. Ratio desumitur ex quarto præcepto Decalogi: *Honora patrem & matrem tuam*, vi cujus tenetur filius ex communi Doctorum opem ferre parentibus in gravi necessitate constitutis: item eos liberare ex carcere, si inibi detineantur. Cur ergo non obligetur iisdem succurrere summâ necessitate pressis, & in flammeo carcere detentis, ubi merè pati, nihil autem facere pro se possunt?

Ad primum in contrarium patet ex dictis, & planè absque fundamento à Sancio astruitur. Ad *secundum* dicimus, filium teneri succurrere patri etiam justè damnato, si ullo modo servare, aut liberare illum possit, cùm jus naturale ad hoc obliget, à quo non eximitur per Judicis sententiam, ut rectè præter alios tenet Fagundez *L.* 4. *in Decalog. c.* 2. *n.* 4.

XXVI. *Demophilus vir pius ultimo die mensis Iulii S. Ignatio Societatis Iesu Fundatori sacro, in templo ejusdem Societatis pro lucrandis indulgentiis Confeßionem & Communionem peregit: postridie verò ad alias indulgentias S. Mariæ de Portiuncula lucrandas visitavit quidem templum Patrum Franciscanorum, in eóque preces persolvit, confeßionem tamen & communionem non repetiit, cùm maximè nullius gravioris culpæ sibi conscius esset. Quæritur. Vtrum Demophilus absque non à confeßione & communione consecuta lucratus sit indulgentias B. V. M. de Portiunculâ?*

Videtur non fuisse eas lucratus. Tum quia

Indulgentiæ juxta verba Bullæ & concessionis sunt explicandæ. Ergo si ibi confessio & communio exigitur, lucraturum has præstare oportet. Tum quia si ex duabus indulgentiis singulæ requirunt eleemosynam, non sufficit paulò ante pro unis dedisse. Ergo nec confessio & communio pro prioribus peractæ sufficiunt. Tum quia in dubio non est recedendum à proprietate verborum. Ergo cùm expressè requirantur confessio & communio, obire debet hæc Sacramenta, quisquis indulgentias lucrari cupit; hinc non pauci Theologi, quos sequitur Layman *L.* 5. *Tr.* 7. *c.* 6. *dub.* 5. *assert.* 3. docent, quando in Bulla exprimitur confessio, non sufficere statum gratiæ absque confessione. Cur ergo in casu nostro status gratiæ absque confessione sufficiat, cùm hæc expressè requiratur?

Resp. Demophilum absque nova confessione & communione lucratum fuisse indulgentias cætera requisita peragendo. Ita Aloysius Turrianus *in select. Part.* 2. *D.* 31. *dub.* 64. & Dicastillo *Tom. de Pœnit. Tr.* 9. *D.* 2. *n.* 158. ubi testatur, multos viros doctos in Hispania hac de re interrogatos sic sentire. Ratio est. Tum quia confessio & communio requiruntur in ordine ad dispositionem animæ, ut existens in gratia possit lucrari indulgentias, quæ dispositio cùm habitualiter adhuc perseveret, non est opus iteratâ confes-
sione

sione & communione. Tum quia confessio & comunio, quæ proximè ante tempus lucrandis indulgentiis designatum factæ sunt, moraliter censentur intra hoc tempus peractæ fuisse, cùm in hisce tempus præfixum non mathematicè, sed moraliter sumi soleat. Tum quia usus fidelium docet, confessionem & communionem paulò ante determinatum indulgentiarum tempus factas, sufficere ad illas lucrandas; quando enim in aliquibus Ecclesiis indulgentiæ per modum Jubilæi à primis vesperis alicujus festi usque ad occasum Solis sequentis diei indicuntur, multos videmus in pervigilio illius festi matutino statim tempore confessionem & communionem peragere, ac vesperi deinde aut sequenti die templa visitare, ibique orare, quas nemo idcirco reprehendit, quia scil. communi hominum judicio in hisce moralib. parùm pro nihilo reputatur.

Ad primum in contrarium dicimus, confessionem & communionem paulò ante peractas, juxta verba Bullæ sufficere, cùm ista moraliter, non mathematicè explicanda sint, ut diximus. *Ad secundum* negamus consequentiam, disparitas est, quòd eleemosynæ non habeant pro primario effectu emundare animam à peccato, sive disponere ad lucrandas indulgentias, sed sublevare aliorum indigentiam, quod idcirco pro duabus indulgentiis requi-

situm bis fieri oportet, ut rectè Turrianus *loc. cit.* *Ad tertium* ex dictis, constat, non recedi hîc à proprietate verborum. *Ad id*, quod ibid. fuit adjectum, disparitatem damus, quòd in hoc casu confessio moraliter non præcesserit: secus in nostro; quamvis nec in illo priore omnes confessionem requirant, rati sufficere contritionem cum proposito confitendi, ut videre est apud Dedicastillo *loc. cit. n.* 153.

XXVII. *Diomedes post peractas nuptias, quas viduus cum Georgia virgine celebrârat, comperit se impotentem ad matrimonium consummandum, atque insuper advertit, magnam corporis sui mutationem, melancholiam & tædium erga novam nuptam. Adhibentur omnia media, quæ malo curando apta videntur, sed frustra; unde gravis latentis maleficii oritur suspicio & cupido illius per magum dissolvendi. Quæritur. Vtrum Diomedes magum inquirere, & destructionem maleficii, remotis signis, postulare ab eo licitè poßit spe sanitatis recuperandæ illectus.*

Videtur non posse. Ita Daniel Sennertus *in medicinis pract. L.6. P. 9. c.*8. ubi citat Esthium *in* 4. *Sum. D. Thom. Dist.* 34. *n.* 8. Joann. Hessels à Lovanio *in Prælectionibus in* 4. *Sent.* & alios. Moventur. Tum quia Diomedes requirendo medium à mago, petit id à diabolo, quod non licet. Tum quia tribuit signis vim nocendi, quem non habent. Tum quia effectus recuperandæ valetudinis ex amotione

ne signorum non est à Deo, nec à bono Angelo, nec à causa naturali. Ergo à diabolo. Tum quia consentit pacto, quod magus cum dæmone habet. Tum quia diabolus etiam, dum prodesse videtur corpori, nocet animæ.

Resp. Diomedem licitè inquirere posse magum, ab eoque postulare, ut remotis signis maleficium destruat, & pactum cum dæmone de damno inferendo dissolvat. Ita Sanchez *L.7.de Matr.D.96.n.3. Et l.2. in Decalog.c.41.n.19.* Suarez *Tom.1. de Relig.L.2. de superstit.c.17.* Less.*L.2.de just.c.44.dubit.4.* Delrio *Disquis. Mag.L.6.c.2.sect.1.q 3.* Palao *Tr.17.D.1.punct 11.n.8.* & alii communiter. Probatur 1. Destructio signorum ex se non est alligata uni fini, sed potest illam magus ex pluribus finibus vel ad hunc, vel ad illum dirigere. Ergò potest in illa præcisè intendere dissolutionem pacti cum dæmone de damno inferendo, & neutiquam ejus pacti conservationem. Confirmatur. Si Diomedi data fuissent aliqua signa vana, quibus ex dæmonis pacto promissa est securitas alicujus nocumenti, numquid posset illa destruere? utique, cùm illa retinendo, amicitiam cum Diabolo conservare: destruendo autem, dissolvere illam censeatur. Ergo destruere maleficium eo fine, ut pactum cum dæmone dissolvatur, est licitum. Probatur 2. Tam intentio in hac destructione, quàm illius executio est optima,

&

& ab omni superstitione libera; Quid enim, quæso, mali est, præcisè per remotionem signorum attendere ad dissolutionem pacti cum dæmone, & nocumenti cessationem, nihilque penitus aliud circa diabolum curare? Ergo talis destructio est omnino libera. Probatur 3. Ex praxi (etsi nobis non probata) Judicum, qui Sagorum & Magorum pilos subinde radi curant, ne in his maleficium fortè lateat, quo insensibiles in tortura reddantur, quod planè nihil est aliud, quàm velle remotis signis maleficium occultum destruere. Ergo talis destructio est honesta & licita. Imò non solùm licitum est hæc signa diabolica destruere, sed ex charitate debitum in eo, qui illa novit, ut rectè Suarez *loc cit. n.* 13. cùm quilibet teneatur, si commodè posit, peccata impedire, & pro divina reverentia & gloria contra dæmones pugnare. Addit ulteriùs Lessius *n.* 45. licitum quoque esse signum contrarium opponere, quo posito, dæmon se obligavit, à nocendo desistere, dummodo signum oppositum sit bonum, aut saltem indifferens, atque eo fine assumatur, ut cesset dæmon à nocendo, & dissolvatur confœderatio facta. Quare Sagam percutientem te, licitè repercutis.

Ad primum in contrarium negamus, Diomedem quidquam petere à Diabolo, cùm aliud, non intendat, quàm ut tollatur incentivum, quod

quod ille ad nocendum habet. Ad *secundum* dicimus, signis nullam penitùs vim tribui, sed illa reputari solùm conditiones, quibus positis vel sublatis, velit diabolus nocere, vel à nocendo desistere. Ad *tertium* concedimus, effectum recuperandæ valetudinis per accidens à dæmone provenire, quamvis Diomedes illum effectum, quatenus spe consequendæ sanitatis fuit illectus, destruendo maleficium directè & immediatè consequi neutiquam intendat, sed solùm remotè & indirectè. Ad *quartum* negamus, Diomedem consentire pacto cum dæmone, quia per Magum eo solùm fine destruit maleficium, ut solvatur pactum cum dæmone: minimè verò, ut aliciatur dæmon ad pactum de damno non inferendo servandum; quam distinctionem, cùm non observet Sennertus, imperitè sæpiùs nostræ sententiæ Authores impietatis arguit, homo aliàs minimè religiosus. Ad *quintum* iterum negamus, diabolum hîc per se prodesse, cùm non excitetur ad beneficium concedendum, sed destructione maleficii dæmonis excitatio potiùs cavetur ad nocumentum ab illo porrò sustinendum.

XXVIII. *Eleazarus Sacerdos in Sacro jam venerat ad Canonem, cùm adest minister porrigens quasdam parvas hostias pro præsentibus consecrandas, qui id valde flagitant. Sed remittit has Eleazarus, ajens, serò nimis illas fuisse allatas. Quæritur. Vtrùm bene remiserit?* Vide-

Videtur bene remisisse. Ita Bonac. *de Sacram.* D.4. *q.ult. punct.*2 *n.*6. Quia ad idem sacrificium pertinent, ad quod hostia grandior. Ergo simul adesse utrasque oportet.

Resp. Eleazarum malè neglexisse adstantium preces, & remisisse hostias parvas, cùm licitè illas (oblatione earundem priùs mente conceptâ) consecrare cum majore hostia potuisset. Ita Possevinus *de offic. Curati, c.*2.*n.*17. Marchinus & Megalius, quos refert & sequitur Dian. P.6. *Tr.*6.*Resol.*7. Nam oblatio parvarum hostiarum neque ratione sacrificii, neq; vi præcepti conjungi debet cum majoris hostiæ oblatione, sed sufficit, utrasq; simul in eodem Corporali reperiri tempore Consecrationis, ut omnes iisdem verbis consecratoriis ęqualiter objiciantur. Non dissentit Barthol. Gavantus *in comment. ad Rubr. Missal. Tom.* I. *part.*3. *tit.*10. *n.*19. ubi hoc admittit ante præfationem; sed cur non etiam post, cùm in neutro casu lex aliqua obstet?

Atque ex his patet etiam ad rationem contrariam.

XXIX. *Elesbaan Rex certo in loco regni sui statuit vectigal, idque sub gravi pœnâ corporis & fortunarum exigit. Dunaan mercator sæpiùs hoc præterit, nihilque solvendo periculo se mercésque suas committit. Quæritur. Vtrum Dunaan defraudando vectigal peccet mortaliter, teneatúrque ad restitutionem?*

Vide-

Videtur peccare mortaliter, tenerique ad restitutionem. Ita Covarr. Sylvest. Armilla, Tolet. Jo. Medina, Arragon. Azor. Præpositus, Amicus, Suar. de Leg. *L.3 c.26. & L.5. c.3.* Bonac. *D.1. de Leg. q.1. pun.7. §.2. num.2.* Diana *P.10. Tr.15. Resol.* 46. & alii plures apud hos relati.

Moventur 1. Quia de ratione legis & præcepti est, inducere obligationem. 2. Quia leges pœnales non procedunt uniformiter, sed subinde leves, subinde graves pœnas transgressoribus imponunt, quod signum est, tenuiorem vel graviorem culpam agnosci. 3. Quia pœna supponit culpam *ex C.2. de Constit. in 6.* 4. Quia lex mixta obligat sub culpâ, ergo etiam purè pœnalis.

Resp. Dunaanum probabiliter non peccare mortaliter, nec teneri ad restitutionem. Ita Mart. Navarr. *in Manuali C.* 23. *à n.* 55. Reginald. *in praxi Tom.1. L.15. C.6. S.6. num.* 50. Arriaga *Tom.4. de Leg. D.21. n.25.* Palao *Tom.1. Tr.3 D.1. punct.15. n.12.* & alii, quibus supra jam *Centuria* 1. *casu* 48. consensimus. Probatur hoc præcipuo fundaméto, quòd lex non obliget ultra intentionem & voluntatem Legislatoris in materia etiam gravi. *L. non omnis, ff. si certum petatur, & cap. ult. de prabend.* Atqui Legislatores in materia purè pœnali præcipientes, vel prohibentes aliquid sub pœnâ externa corporis, aut fortunæ, non videntur

habere

habere voluntatem obligandi ad culpam, sed tantùm ad pœnam, ita ut circa objectum versentur hypotheticè, v. g. *fiat hoc, vel homo solvat talem pœnalitatem seu incommodum*: Aut sic : *si non fiat hoc, homo subeat talem pœnalitatem*. Ergo &c. Minor rationabiliter præsumitur, & colligitur ex triplici capite. 1. Quia hoc nunquam expresserunt, neque etiam de facto in talibus legibus exprimunt. Ergo non videntur aliter, quàm ad pœnam obligare velle; nam qui ex duobus positis unum tantùm affirmat, alterum implicitè censetur negare, ut docet Caspens. *ex L. præter, ff de injuriis*. 2. ex communi regula, quòd in dubio sit benignior interpretatio de voluntate Principis præsumenda : item quòd lex explicari debeat de minori pœna, quando nimirum major non exprimitur *cap. in pœnis* 49. *de reg. Iuris in* 6. 3. Ex fine talium legum, qui cùm temporalis tantùm sit, Reipublicæ felicitas & tranquillitas non postulat peccati coram DEO reatum, sed meris pœnis sufficienter obtinetur. Confirmatur responsio ex usu; testatur enim Caspensis, quòd huc usque non sit receptum, leges pœnales ad culpam obligare.

Ad primum in contrarium dicimus, de ratione legis esse, inducere obligationem saltem ad pœnam subeundam propter ejus transgressionem, si imponatur. *Ad secundum* ad pœnam civilem sufficere culpam civilem.

Ad

Ad tertium, Diverſitatem pœnarum non provenire ex diverſitate culpæ moralis, ſed civilis & politicæ. *Ad quartum*, Diſparitatem eſſe, quòd in lege mixta aliquid pœnis abſolutè prohibeatur, vel præcipiatur, & deinde primùm pœna ſtatuatur in tranſgreſſores, quod non ſit in lege purè pœnali; unde ex illa non poſſumus colligere talem voluntatem obligandi ad ſolam pœnam, ſicuti ex iſta, etſi non deſint, qui culpam non agnoſcant etiam in lege mixta, ut videre eſt apud Dian. *P.* 1. *Tr.* 10. *Reſol.* 20. Non obſtat, quòd Dunaan defraudans vectigalia peccet, exponendo ſe periculo tam gravis pœnæ ſubeundæ, v. g. mortis, mutilationis, &c. Nam obligatio cavendi hoc malum non provenit ex vi legis poſitivæ, ſed naturalis, quâ tenemur vitare pericula mortis, ut bene Palao *loc. cit.* quamvis nec ſemper peccatum ſit exponere ſe periculo tali, ut communiter notant Authores.

XXX. *Eppollonius mercator iteratis ſæpiùs votis, obſtrinxit ſe ad omnia injuſtè parta in quadruplum reſtituenda. Quæritur. Num revera in hoc caſu poßit ſæpiùs ſatisfacere ex juſtitia?*

Videtur poſſe. Ita *Card. de Lugo* D. 1. *de Iuſt. ſect.* 2. *n.* 27. Tum quia omnis virtus poteſt elicere aliquos actus promotivos perfectionis ſolùm ex conſilio, ſeu ſupererogationis, ut vult P. Sparza *de Iuſtit.* Q. 1. Tum quia pro eodem peccato poteſt quis ſæpiùs ſatisfacere, &

plura audiendò Sacra, idem Ecclesiæ præceptum implere &c. Confirmatur exemplo Zachæi, qui Luc. 19. ait ad Dominum, reddere se quadruplum, si quid aliquem defraudavit.

Resp. Eppollonium non posse sæpiùs satisfacere eidem justitiæ debito. Ita Card. Pallavicinus *de Iust. c. 4. n. 33.* Dicastillo *de Pœn. D. 1. n. 135.* & communiter alii TT. Ratio est, Tum quia justitia unicè ęqualitatem intendit tribuens unicuique jus suum. Unde sic licet argumentari: Illa actio non potest fieri ex motivo justitiæ, quæ æqualitatem, quam inducere ex se intendit, jam invenit inductam. Atqui talis est actio secunda, tertia, & reliquæ post primam, quæ illam jam induxit, hoc ipso, quòd vi suâ inæqualitatem sustulerit. Ergo &c. Tum quia quod jam extinctum manens extinctum non est capax ulterioris extinctionis: & debitum solutione aut dimissione sublatum tolli amplius non potest: Tum quia sic etiam vota sæpiùs renovata, plures inducerent obligationes contra S. P. N. Ignatium *P. 5. Const. c. 4.* Ait fortè Card. Lugo ad priora duo argumenta, sufficere, inæqualitatem & debitum præteriisse. Sed hoc ipso, quòd præteriit, jam non est: quomodo ergo tolli iterum potest? Ad tertium verò, factâ sui traditione non esse in potestate voventis denuò se tradere. Verùm cùm vovens post omnimodam sui traditionē possit adhuc alia

vota

vota facere, maximè quæ religioni non præjudicant, cur non priora reiterare, ut novam inducant obligationem, cùm istud sacro ordini nihil officiat? Item quomodo potest aliquis extinctum & solutum debitum iterum iterumque extinguere & solvere, & non etiam factam sui traditionem denuo facere, quoties lubet?

Ad primum in contrarium dicimus, non perinde quamlibet virtutem, ac justitiam unico actu suo totum attingere & extinguere objectum, ut apertè de gratitudine docet S. Thomas 2.2.*q*.106.*art*.6. quòd si alicui certò constet, se jam suo actu satisfecisse præcepto Ecclesiæ, culpam & pœnam delevisse, non poterit is ampliùs velle satisfacere, sed alterius rationis actum eliciet, ut rectè Dicastillo *n*.140. Atque sic patet etiam ad *secundum*. Ad confirmationem dicimus, Zachæum vel egisse id ex præscripto legis *Exod*. 22. ut multi volunt Patres: vel ex abundante charitate, ut sentit Maldonatus *in cit. Lucæ locum*. Quòdsi hoc etiam solùm vel simile quid intenderit Eppollonius, & ad id unicè juramento se obstrinxerit, utique tunc (licèt alio jam actu, quàm justitiæ) ad reddenda in quadruplum injustè parta, vi juramenti obligabitur.

XXXI. *Erastus mercator Catholicus negotiorum causâ in Sueciam discessit, ubi in gravem incidens morbum, vitæque suæ diffidens, Sacerdotem petiit, qui eum & à peccatis, &*

ab excommunicatione percußi nuper Clerici absolveret, sed cùm alius non adesset, quàm Iulianus, ex religioso olim presbytero apostata factus, iste audivit illum confitentem, & absolvit. Quæritur. An validè?

Videtur non validè id fecisse Julianum. Ita Sotus *in* 4. *Dist.* 18. *q.* 4. *art.* 4. Navarr. *in sum. c.* 26. *n.* 26 *& c.* 27. *n.* 272. Ledesma & alii. Tum quia Julianus est turpis apostata carens fide, adeoque fundamento requisito ad jurisdictionem, quæ est necessaria ad legitimam absolutionem. Tum quia periculum mortis ex itinere sponte suscepto proveniens, non est articulus mortis, ut docet Sanchez *Tom.* 1. *L.* 2. *c.* 12 *n.* 13. qui tamen articulus hîc unicè videtur attendi. Tum quia Hermenegildus filius Regis Hispaniæ laudatur à S. Gregorio, quòd mori maluerit, quàm Eucharistiam de manu Episcopi Ariani accipere.

Resp. Erastum validè fuisse absolutum à Juliano hæretico & apostata. Ita Præposit. *in* 3. *Part. q.* 7. *dub.* 5. *n.* 40. Hurtadus *de Pœn. Disp.* 5. *diff* 8. Caspensis *ibid. D.* 5. *sect.* 16. & de Censuris *D.* 2. *s.* 12. Card. de Lugo *D.* 18. *s.* 2. §. 1. *n.* 18. Dicastillo *D.* 10. *n.* 360. & alii. Ratio est, quia Ecclesia potuit hanc potestatem concedere omnibus omnino Sacerdotibus, etiam excommunicatis, degradatis, apostatis, hæreticis, &c. quòd autem de facto illam etiam concesserit, testantur verba hæc Concilii

Triden-

Tridentini *seß*.14. *c*.7. sic universaliter & sine ullâ limitatione loquentis: *Piè admodum, ne hâc ipsâ occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere poßint*. Confirmatur. Quia aliàs Erastus in apertum salutis suæ æternæ discrimen conjiceretur, quod tamen Concilium speciatim cavere intendit.

Ad primum in contrarium, negamus, fidem esse fundamentum jurisdictionis, cùm non sit fundamentum characteris, & ita neque clavis in ordinatione collatæ, adeoque nec jurisdictionis actualiter habentis materiam sibi subditam. *Ad secundum* articulum mortis hîc censeri communiter ab AA. probabile ejus periculum v. g. ante prælium, longam navigationem, partum &c. unde unde proveniens; quia si articulus mortis rigorosè accipiendus esset, iterum saluti multorum non esset ab Ecclesia provisum. *Ad tertium*, Sacramentum Eucharistiæ non esse ita necessarium, ac Pœnitentiæ: & illam Eucharistiæ sumptionem Hermenegildi futuram fuisse quandam Arianismi professionem; quòd si Erastus ex confessione sua apud apostatam hæreticum grave etiam scandalum eventurum videret, similiter abstinere teneretur, quia aliàs graviter peccaret non evitando tantum scandalum, & consequenter confes-

ſio illa nec valida eſſet, ut rectè Granadus *in 3. Part. Contr.7. Tr.10. D.4. ſ.2. n.9.* In quem ſenſum intelligendus S. Thom. *in 4 D.10. q. 1. art.2. quæſtiunc.2. ad 3.* & alii, quando ajunt, non poſſe validè recipi hoc Sacramentum ab excommunicato non tolerato.

XXXII. *Eventianus campſor Venetus mille florenos numerat Eventio Mediolani poſt annum ſolvendos eâ lege, ut ſi ſolutionem ad 3 menſes differat ultra prædictum annum, præter conſuetam cambii proviſionem addere teneatur 50 florenos pro periculo damnorum, cui campſorem expoſuit. Quæritur. Vtrùm campſarius, ſi ſolutionem mille florenorum ad id temporis ultra annum differat, illud intereſſe ſaltem in foro conſcientiæ ſolvere teneatur, ſuppoſito, quòd attentis periculo damni & ſpe lucri ceſſantis ab initio ſit juſtè taxatum, ſi ſolutionem mille florenorum ad id temporis ultra annum differat: item quòd Bulla Pii V tale determinatum intereſſe prohibens, in prædictis locis ſit recepta.*

Videtur teneri. Ita Navarr. *in Manuali c.30. n.301.* Molina, Valentia, & nonnulli alii. Quia lex iſta fundatur in præſumptione uſuræ, quâ ceſſante in foro conſcientiæ, ceſſabit obligatio.

Reſp. Eventium campſarium non teneri ſolvere illud intereſſe ab initio in pactum deductum. Ita Leſſ. Salas, Filliucius, & alii, quos refert & ſequitur Card. de Lugo *D.28. de Iuſt.*

Iust. n. 111. Nam licèt pactum illud non sit irritum, quia Pontifex non irritat, est tamen illicitum, cùm lex non fundetur in falsa præsumptione, sed in veris periculis & occasionibus peccandi, ad quas impediendas prohibet Pontifex universim ejusmodi pactum in cambio. Quod idem de aliis legib. humanis cambium vetantibus intelligi debet. *Atque sic etiam patet ad rationem in oppositum.*

XXXIII. *Eutyches debet* 1000. *aureos Eutychio, quos tamen præfractè negat, offertque juramentum etiam coram Magistratu suæ immunitatis, quod juramentum falsò ipsum præstiturum esse, novit Eutychius, qui interim ægrè fert tanti debiti jacturam. Quæritur. Vtrùm Eutychius sive extra, sive intra judicium exigere poßit juramentum ab Eutyche, quem scit falsò esse juraturum?*

Videtur non posse. Ita Sylvius *in* 2.2. *q.*98. *art.*4. *conclus.*2. Sotus *de justit. L.* 8. *quæst.* 2. *art.*14. Basilius Pontius *de Matr. L.* 5. *C.*18. *n.* 58. *& n.*60.61. *&* 62. & plures alii Doctores, quos refert P. Thomas Sanchez *L.* 3 *in decal. c.*8. *n.*5. Prob. Tum authoritate S. Augustini *relati in Cap. ille qui. & Cap. qui exigit* 22. *q.* 5. ubi absolutè affirmat, eum, qui cogit alium ad jurandum, quem scit, falsò juraturum, peccare, & pejorem esse homicidâ. Tum quia in juramento falso, quatenus falsum est, nullum est bonum. Ergo exigi nequit.

Resp. Eutychium ex justa causa recupe-

randi debitum ſuum licitè, ſive in judicio, ſive extra iſtud exigere poſſe juramentum ab Eutyche, quem ſcit pejeraturum. Ita Leſſ. *L.* 2. *de Iuſt. c.* 42. *n.* 49. Suarez *Tom.* 2. *de Relig. Tr.* 4. *L.* 3. *c.* 14. *n.* 16. Sanchez *loc. cit.* Bonac. *Tom.* 2. *D* 4. *Q.* 1. *punct.* 11. *n.* 1. & plures alii. Ratio eſt. Quia in petitione juramenti abſolutè nihil mali involvitur, cùm poſſit optimè fieri; quòd autem Eutyches juret falsò, hujus malitiæ tribuendum eſt, non petitioni Eutychii, qui eam malitiam impedire non tenetur cum tanto ſuo detrimento. Confirmatur. Judex poteſt licitè exigere juramentum in tali occaſione, requirente id actore. Ergo petitio talis non eſt intrinſecè mala. Ergo poteſt ab ipſo etiam actore fieri.

Ad primum in contrarium dicimus, S. Auguſtinum loqui de eo, qui poſtulat, ut juret alter falſum, ad quod ſcitur eſſe determinatus, ut explicat illum Suarez *n.* 14. quod non licere hinc patet, quia ex illa petitione convincitur aliquis petere juramentum non abſolutè, ſed ut iniquitate veſtitum. Videtur quidem ſentire Sanchez *n.* 27. etiam hoc licere, ſicut petere quis poteſt mutuum ab uſurario ſub uſuris, quando aliâ viâ mutuum obtinere nequit. Verùm diſparitas eſt, ut bene advertit Palao *Tr.* 14. *D.* 1. *punct.* 10. *n.* 10. quia conceſſio mutui, & petitio uſurarum ſunt res diſtinctæ, ac proinde poteſt quis licitè petere conceſſio-
nem

nem mutui, & permittere usurarum petitionem: at juramenti falsitas vel iniquitas ab ipso juramento non distinguitur. Ergo dari nequit juramenti petitio, quæ simul non sit petitio falsitatis vel iniquitatis. Ad *secundum* dicimus, non posse quidem juramentum falsum exigi, quatenus nullum est bonum: at bene, quatenus aliquam secum trahit utilitatem, sic enim quemadmodum in judicio, ita etiam extra hoc licitè exigitur.

XXXIV. *Franco aliquot jam annorum Sacerdos, magnâ agitur anxietate animi circa tactum materiæ, quasi hunc, cùm in Sacerdotem ordinaretur, non habuisset physicum: eóque jam devenit, ut actum nullum sacerdotii, aliorúmque sacrorum Ordinum exercere velit, tanquam invalidè consecratus. Confessarius, ut malo huic medeatur, jubet illum sine sollicitudine esse, aítque, materiæ contactum physicum non esse de essentia ordinationis ex parte ordinandorum. Quæritur. An verum sit hoc fundamentum, ex quo Confessarius consolationem suam petit?*

Videtur non esse verum, sed physicum & saltem mediatum contactum materiæ requiri. Ita S. Thomas *in* 4. *Dist.* 24. *q.* 1. *art.* 1. *quæstiunc.* 5. *ad* 3. Et in supplem. *q.* 34. *art.* 5. *ad* 3. Valentia, Sa, Coninck, Bonacina, Palao, & multi apud Dianam P. 2. *Tr.* 16. *Res.* 3. & P. 3. *Tr.* 4. *Res.* 185. Moventur. Tum ex praxi Ecclesiæ, & sollicitudine tam ordinantium,

quàm ordinandorum circa contactum materiæ physicum præstandum. Tum quia verba illa Episcopi : *Accipe potestatem* tradito ejus symbolo, indicant contactum illum; traditio autem symboli iñuit istud ab ordinando physicè tangi oportere , sicuti realiter accipitur potestas illo symbolo comunicata. Tum quia Christus potuit sic traditionem pro materia ordinationis instituere, ut non censeatur perfecta, neque in suo esse constituta, quousque ordinandus symbolũ traditũ physicè tangat?

Resp. Verum esse fundamentum, ex quo Confessarius solamen hausit, & contactum materiæ physicum etiam mediatum de necessitate & substantia Sacramenti non esse. Ita Albertus Mag. *in* 4. *Dist* 24. *art* 38. *ad* 2. Scotus *in* 4. *Dist*. 24. *q*. 1. *art*. 1. Cajetanus, Victoria, Armilla, Reginaldus, Vasquez, Layman. Dicastillo *Tr*. 6. *D*. 1. *n*. 703. & plures apud hos relati. Prob. Tum quia Eugenius IV. Papa in decreto Florentini materiam proximam non solùm appellavit *traditionem* & *dationem*, sed etiam *porrectionem* & *aßignationem*, ut scil. innueret, ad valorem ordinationis non esse necessariam traditionem, sed sufficere porrectionem & assignationem, maximè cùm ipsa vox Traditio soleat etiam significare non translationem ipsius rei, sed porrectionem & oblationem. Tum quia traditio instrumentorum tantùm deservit ad determinandam potestatem, quæ datur. Atqui ad hoc non requiri-

requiritur contactus physicus, sed sufficit ostensio præsens cum signo acceptivo; etenim verè dicitur quis accipere equum, licèt illum non tangat, modò præsens sit ostensio, quâ tradatur ab uno, & acceptetur ab altero. Tum quia potest acquiri possessio, & vera intervenire traditio absque reali apprehensione, modò sit aliquod signum exterius, loco illius apprehensionis realis, ut patet tum in aliis, tum in ipso matrimonio, quod non requirit coutactum corporis, sed alia signa mutuæ traditionis & acceptationis exhiberi possunt. Ergo &c. Ad hæc si naturalis acceptatio significata ad valorem Sacramenti necessariò requiritur, sequitur, parvulos, qui usum rationis nondum habentes, hujusmodi acceptationis signum edere non possunt, invalidè ordinatum iri, consequens repugnat communi DD. sententiæ. Ergo, &c.

Ad primum in contrarium dicimus, ex praxi Ecclesiæ, & sollicitudine ordinandorum plus colligi non posse, quàm quòd talis cæremonia tangendi materiam ab Ecclesia præcipiatur, ut bene advertit Layman *loc. cit. ad* 2. patet ex dictis. *ad* 3. concedimus utique Christum physicum materiæ contactum requirere ad Sacramenti valorem potuisse: de facto autem talem non requisivisse, ex omnibus hactenus luculenter constat.

XXXV. *Galatianus calicem argenteum vovet*

vet templo S. Laurentii, quam promißionem acceptat Ecclesiæ Rector, sed quia Galatianus audit, Ecclesiam S. Laurentii prædivitem esse, ædem verò S. Stephani in tanta esse paupertate, ut non nisi unicum ex stanno calicem habeat, commutat votum suum, & promissum calicem argenteum Ecclesiæ S. Stephani destinat, & præsentat, ratus hanc commutationem voti sibi licere, tanquam in melius, Deóque gratius factam. Quæritur. Vtrum Galatianus commutationem hanc propriâ authoritate facere potuerit?

Videtur non potuisse. Ita Thomas Sanchez *Tom. 1. in Decalog. L. 4. c. 41. n. 13.* & communiter alii. Prob. 1. Authoritate Bullæ Greg. XIII. *editæ anno* 1575. in qua conceditur Sacerdotibus Societatis JESU facultas commutandi vota etiam jurata, cum hac tamen expressa restrictione, dummodo ea commutatio non fiat in præjudicium alterius. Ergo sentit Pontifex, post acceptationem acquiri jus illi tertio; unde probatur 2. quia factâ acceptatione, votum transit in contractum, & acquiritur jus illi tertio acceptanti, quod ipso invito remitti nequit. Prob. 3. Si vovens commutationem statim facere possit, ubi apparet melius Deoque gratius. Ergo potest etiam commutare in actum amoris divini valde intensum, & ita etiam omnino retinere suum calicem, quod utique nemo concedet.

Resp. Probabile esse, Galatianum propriâ autho-

authoritate commutationem illam facere potuisse. Ita Cajetan. 22.*quæst*.88.*art*.12. Petrus Navarr. *L*. 2. *de restit*. *c*. 1. *dub*.3.*n*. 18. & nonnulli, quorum opinionem refert, & probabilem etiam censet Facundez *L*.2. *in Decalog*. *c*.49.*n*. 11. Ratio est. Quia vota pia ultimatè & principaliter diriguntur in DEUM, tanquam in finem *cujus*: minùs verò principaliter & accessoriè in hanc vel illam personam, tanquam finem, *cui* promissio fit. Ergo per accidens est, quòd hæc vel illa persona jus aliquod post acceptationem acquirat, siquidem acquisitio hujus juris fit dependenter à Dei beneplacito, propter quem per se & tanquam finem principalem promissio fit. Ergo in commutatione voti præcipua ratio DEI est habenda, non hujus, vel illius personæ. Cùm igitur Deus majus obsequium semper habeat gratius, potest vovens suâ authoritate etiam post acceptationem comutare votum suum in id, quod est evidenter melius. Confirmatur. Galatianus, si in aliqua Religione professionem fecisset, adeoq; Deo & religioni se tradidisset, posset nihilominus post acceptationem à religione factam transire ad strictiorem, etsi petitam licentiam non obtinuisset, ut habetur *Cap. licèt, tit. de Regularibus*. quia nimirum votum perinde quodlibet ex naturâ suâ semper in melius etiam post acceptationem potest commutari, ut re-

ctè Cajet. *l. cit. n.* 70. ajens, nihil *in cit. cap.* novi juris ſtatui, ſed naturam voti ſolummodo declarari.

Ad primum in contrarium dicimus, Pontificem tanquam privatum Doctorem in contraria ſententia locutum fuiſſe, nec alíud inde ſequi, quàm eandem doctrinam maximè ab authoritate probabiliorem videri, quod ultrò damus, hoc ſolo contenti, opinionem noſtram ſuâ non deſtitui probabilitate. Ad *ſecundum* diſtinguimus, tranſit in contractum abſolutum, & acquiritur jus tertiò abſolutum, negamus: dependens à Dei beneplacito, concedimus; cùm autem Deo majus obſequium ſemper magis placeat, abſque ulla injuria tertii, commutari in illud poteſt. Ad *tertium* negamus ſequelam; nam eſto actus amoris in ſe ſit melior, Deóque gratior, quàm oblatio promiſſi calicis, commutatio tamen voti hujus in illum actum non foret evidenter in melius, hoc eſt, utilius ſpirituali profectui voventis, Deoque gratius, certè hoc nobis minimè evidenter apparet.

XXXVI. *Gaudentius ſtudioſus ex bonis patris ſui ſingulis annis per integrum quinquennium in Academia trecentos florenos inſumpſit prorſus inutiliter, quippe parum aut nihil in ſtudiis proficiebat, ſed ſolùm cum ſociis ludebat, potitabat &c. Quæritur. Vtrum contra juſtitiam peccarit mortaliter, teneatúrque in conſcientia ad reſtitutionem aliquam fratribus faciendam?* Vide-

Videtur mortaliter peccâsse, tenerique ad restitutionem. Ita præter alios Navarrus *c.*17. *n.*164. quia Gaudentius non sine injuria patris tantum pecuniæ malè absumpsit in damnum aliorum fratrum.

Resp. Certum esse, Gaudentium peccâsse mortaliter adversus justitiam, quando tantam pecuniæ summam contra patris voluntatem abliguriit, quia pater non tantùm quoad absumendi modum, sed quoad rem ipsam invitus est. An autem idcirco fratribus obligetur restitutionem facere, sive post mortem patris, quæ à se præter alimenta necessaria malè insumpta fuerunt, in partem hæreditatis suæ afferre ac numerare, attendendum esse tum ad facultatem patris, tum ad ejusdem voluntatem, ut rectè docent Lopez *part.* 2. *Inst.* *c.* 21. Molina *tract.* 2. *D.* 242. Layman. L.3. *tr.* 4. *c.* 12. *n.* 7. & alii. Nam potest pater suo arbitratu in unum ex liberis majora & liberiora alimenta quoad victum, vestitum, recreationes, &c. conferre, quàm in alios liberos, adeò ut pater, si sit dives, uni filio versanti in Principis aula vel Academia 300 florenos pro sumptibus & alimentis definire queat, cùm tamen in alios singulos non nisi 100. expendat, consequenter tametsi Gaudentius 300 illos florenos malè & inutiliter impendat, potest tamen pater illi condonare sine injuria vel prejudicio reliquorum libero-

rum,

rum. Utrum autem pater tali casu præsumendus sit, velle condonare ac remittere, ut in partem hæreditatis malè absumptæ connumerari non debeant, quæstio est facti ex circumstantiis prudenter dijudicanda & examinanda, v. g. an parens liberalis & valde affectus fuerit erga Gaudentium: an verò tenax & severus, ut si sciret, ita insumpta fuisse, nullo modo condonaret filio; præcipuè enim casus iste in foro conscientiæ locum habet, si pater & fratres nesciant, pecunias à Gaudentio malè inutiliterque fuisse absumptas, tunc enim prudentis viri judicio ex circumstantiis judicandum est, quænam fuerit mens patris; alioquin si pater & fratres sciant, pecunias malè expensas fuisse, & non repetant, censentur condonare. *Atque sic* etiam patet ad rationem opinionis contrariæ.

XXXVII. *Gelasius Sacerdos hisce diebus acerrimè frigidis, cùm in Sacro ad consecrationem pervenisset, infusum calici vinum advertit congelasse, idque nihilominus consecravit. Quæritur. 1. Recténe fecerit Gelasius? 2. Si malè, quid facere eum oportuerit? 3. An saltem validè consecrarit?*

Videtur Gelasius & illicitè & invalidè consecrasse Ita Joan. Caram. *in Theol. fundamentali fund.* 67. §. 1. *n.* 1325 Ledesmam, Alanū, Armillam, & nonnullos secutus. Idem tenet novissimè Lessius *in* 3. *P. q.* 74. *art.* 5. *n.* 24. Ratio est. Tum quia vinum congelatum non est potabile.

tabile. Tum quia vinum uvis adhuc inclusum, est ineptum consecrationi : item aqua congelata inepta habetur baptismo. Ergo & vinum congelatum non est idoneum consecrationi.

Resp. 1. Gelasium peccasse mortaliter consecrando vinum congelatum. Ita ferè omnes sentiunt Doctores, ut testatur Palao *Tr.* 21. *D. unic. punct.* 4. *n.* 8. Ratio est, quia in re gravi à communi Ecclesiæ consuetudine recessit, & periculo non conficiendi Sacramenti se exposuit. Resp. 2. Gelasium vel resolvere priùs debuisse vinum congelatum, si facilè potuit, nulláque accidentium mutatio apparuit : vel illud mutare, si penitus congelatum sit, ac denuo offerre, ut cum aliis docet Layman. *l.* 5. *Tr.* 4. *c.* 2. *n.* 5. Resp. 3. Gelasium validè nihilominus consecrasse. Ita Suarez, Coninck, Præposit. Layman. Palao, Dicastillo *Tom.* 2. *de Sacram. Tract.* 4. *D.* 2. *d.* 5. *n.* 86. & plerique alii. Ratio est, quia materia consecrationis est vinum. Atqui vinum congelatum absolutè & simpliciter est vinum, cùm plerumque hujus substantia maneat, ut ex resolutione apparet. Ergo &c. Confirmatur. Sanguis Christi potest conservari sub speciebus vini congelati, ut affirmavit Pius V. *in Rubr. Missalis de defect. Miss.* §. *in hyeme.* Cur ergo sub vino congelato non possit primò produci?

Ad primum in contrarium dicimus, vinum

congelatum ſuâpte naturâ potabile eſſe, eſto per accidens ſecundùm præſentem ſtatum (qui tmen facilè mutabilis eſt) proximè potari non poſſit, perinde ferè ut panis valde durus abſolutè mandibilis eſt, etſi priùs comedi non poſſit, quàm humectetur. Ad *ſecundum* negamus conſequentiam propter diſparitatem; nam vinum adhuc incluſum uvis, moraliter habetur ut cibus potiùs, quàm ut potus, quod ſecus eſt in vino congelato: Item baptiſmus eſſentialiter conſiſtit in ablutione, quæ per glaciem fieri nequit: Euchariſtia verò eſſentialiter non conſiſtit in ſumptione ſeu potatione, quippe perficitur & perfecta manet extra illam; quid ergo mirum, ſi ad hanc materia apta ſit vinum congelatum: non verò ad illam aqua congelata?

XXXVIII. *Gelaſia uxor in cognitionem venit adulterii à marito ſuo commiſſi, ob quod etſi prorſus adhuc occultum ab ipſo diſcedit, & non exſpectatâ ſententiâ divortium facit tam quoad thorum, quàm quoad cohabitationem. Quæritur. An licitè id faciat?*

Videtur illicitè facere. Ita D. Thom. *in 4. Diſt.35. q.1. art.3.* S. Bonaventura, Richardus, Turrecremata, & alii, quos refert & ſequitur Baſil. Pontius *L.9. c.18. à n.6.* Tum quia matrimonium Eccleſiæ authoritate eſt celebratum. Ergo abſque hujus authoritate diſſolvendum non eſt, ut videtur traditum *c.*

ſæcula-

sæculares, c. historia 33. q. 2. c. porrò de divortiis. Tum quia nullus in causa sua Judex esse, sibique jus dicere potest. Tum quia divortium est pœna nocentis, quam jus ipso facto non imponit, sed Judici imponendum remittit.

Resp. Gelasiam secluso scandalo licitè id facere. Ita post plures Sanchez *L. 10. D. 12.* Coninck *disp. 52. n. 2.* Gaspar Hurtadus *D. 11. diff. 6. n. 21.* Palao *D. 3. de Matr. pu. 6. §. 4.* & Dedicastillo *D. 10. de Matr. dubit. 6.* Prob. Tum quia Christus Matth. 19. absolutè affirmat, licitam esse dimissionem uxoris ob fornicationem. Tum quia *c. dixit Dominus 32. q. 1.* dicitur, *ubicunque est fornicatio, vel suspicio hujus, liberè dimittitur uxor.* ubi vox *liberè*, inquit præter alios Dedicastillo *n. 71.* idem est, ac *sine alicujus licentia, aut sententia.* Tum quia nullo jure positivo prohibetur fieri divortium absque sententia Judicis. Tum quia ea est natura matrimonii, ut conjuges sibi obligentur, donec dividant carnem suam in alienam. Ergo hâc factâ divisione, cessat obligatio, sicuti cessat quælibet alia promissio cessante conditione, sub quâ fuit tacitè facta. Tum denique, quia jus divertendi non nascitur ex publicitate, sed ex debito; publicitas autem solùm ad scandalum vitandum requiritur.

Ad primum in contrarium dicimus, cùm natura matrimonii, ut diximus, obligationem

inducat solùm conditionalem, donec scilicet caro dividatur in alienam, & Ecclesia hanc naturam approbet, etiam hujus authoritate dici potest, prædictum divortium fieri, nec requiri aliam specialem Judicis sententiam. *in cap. sæculares.* sermo est de sævitia, quæ, cùm ab Ecclesia introducta sit tanquam causa sufficiens divortio faciendo, & latitudinem habeat, Judicis operam requirit ad hoc, ut de ejus sufficientia constet. *c. historia* præcipit uxorem restitui, quia de adulterio non sufficienter constabat. *c. porrò* loquitur de solutione matrimonii quoad vinculum, & libertatem alteri copulandi. Ad *secundum*, Gelasiam non dicere sibi jus, sed jure sibi ex natura matrimonii concesso uti. Ad *tertium*, negamus, divortium esse propriè pœnam, cùm sit cessatio obligationis; quamvis vulgariter videatur pœna, & in hanc etiam assumatur.

XXXIX. *Gemesius Religiosus gravibus rupturæ incommodis vexatur brevi conficiendus judicio Medicorum, nisi sectionem admittat, quam præcipit Prælatus, hortantur ad eandem alii: ipse verò mavult mortem, quàm illam sectionem sustinere. Quæritur. An bene?*

Videtur malè facere. Nam homo non est dominus vitæ suæ, ut cum S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 5. c. docent communiter Theologi. Ergo Gemesius non potest de illa disponere pro nutu, sed debet eam licito modo admini-

strare

ſtrare ac conſervare, adeoq; in propoſito per tolerantiam ſectionis judicio Medicorum neceſſariæ: multò minùs recuſare eam poteſt, ſi accedat mandatum Prælati, cujus voluntati juxta regulam ſuam ſe totum tradidit, ut docet Leſſius *de Iuſtit. c.9. dubit.9.* P. Navarrus *l.3. c.3.* & plures alii.

Reſp. Gemeſium non tenere admittere ſectionem, etiamſi Prælatus hanc præcipiat, adeoque non malè facere recuſando illam. Ita Salonius 2.2. *q.65. art.1.* Dedicaſtillo *de juſt. Tr. D.10. n.554.* Card. de Lugo *de juſt. D.10. n.21.* & alii. Prob. Tum quia actus iſte ob acerbitatem doloris eſt nimis arduus, & (ut loquuntur) nimis heroicus. Tum quia nemo, per ſe loquendo, tenetur media extraordinaria & difficilia valde ad vitæ conſervationem adhibere, cùm juxta commune adagium: *Non ſit tanto digna labore ſalus.* Tum quia res tam acerbæ non minùs ob verecundiam, quàm dolorem, non cadunt ſub regulas Ordinis, in quibus Religioſi obedire Prælato præcipienti tenentur, ut bene Lugo & Dedicaſtillo *loc. cit.* ubi tamen addunt hanc limitationem, niſi Religioſus neceſſarius eſſet Reipubl. vel communitati, ac remedium foret omnino ſecurum & certum, quod in caſu noſtro non eſt. *Atque ex his* patet quoque ad rationes in contrarium allatas.

XL. *Gennadius elapso belli tempore equum cuidam furtim surripuit, & aufugit. Sed mox in morbum incidens, extremè egere cepit, ut cogeretur equum vendere, & præsenti neceßitati mederi, quod & fecit. Inde verò ad meliorem fortunam rediens, angitur de equo ablato. Quæritur. An restituere pro illo jam aliquid teneatur?*

Videtur teneri. Ita Vasquez *opusc. de eleemosyn. c.* 1. *dub.* 8. *n.* 68. Pet. Lorca *in* 2. 2. *D. Thom. q.* 32. *art.* 9. *sect* 3. *D.* 38. *n.* 14. Bonac. *D.* 3. *Q.* 4. *de charit. punct.* 6. *n.* 16. & ceteri ita communiter, ut Vasquez affirmet, neminem contradicere. Ratio est. Tum quia ad necessitatem sublevandam opus non est, debitum extingui, sufficit ejus restitutionem impediri. Ergo manet obligatio. Tum quia equus in necessitate illa potuit tantùm mutuo saltem imperfecto & conditionato concedi; cùm charitas solùm obliget ad sublevandam necessitatem proximi, ut docet Card. de Lugo *de just. D.* 15. *n.* 168. quæ sublevatio sufficienter etiam fit per talem conditionatam concessionem.

Resp. Gennadium probabiliter non teneri. Ita Petrus à Navarra *de Restit. L.* 4. *c.* 4. *n.* 24. Coninck *de actibus supern. D.* 16. *n.* 166. Palao *Tom.* 1. *Tr.* 6. *D.* 2. *pun.* 10. *n.* 3. & alii recentiores. Ratio est. Quia Gennadius in hac extrema necessitate equum expendens satisfecit obligationi restituendi antea contractæ,

cùm

cùm illum impenderit eo modo, quo tenebatur velle Dominus, illum expendi, si apud ipsum staret. Confirmatur. Si Gennadius in extrema sua necessitate equum Domino suo clam restituisset, eumque statim iterum accepisset, non fuisset unquam obligatus eundem restituere. Ergo nec in priore casu ad hoc tenetur. Nam si res furto sublata apud furem sine ejus culpa pereat eo tempore, quo restituta Domino eodem modo apud hunc periisset, fur liberatur restitutionis onere, ut ex communi docet Less. *de just. c.*12. D.15. Atqui in nostro casu apud Gennadium ita periit equus; quia, etiamsi Gennadius eum Domino restituisset, & statim, ut poterat, recepisset, eodem modo absque ipsius culpa periisset; quippe Dominus tenebatur illum Gennadio in tali extrema necessitate donare.

Ad primum in contrarium negamus, debitum non extingui in casu nostro, cùm equum Gennadius expenderit, sicut Dominus eum expendi velle debuit. *Ad secundum* dicimus, esto Dominus potuerit in tali necessitate mutuo conditionato equum concedere. Atqui reipsâ tale pactum non intercessit, ut proinde nullum ex eo remaneat restituendi onus. Deinde plerique Theologi negant, id fieri potuisse, nixi maximè authoritate S. Script. & Patrum, ut videre est apud Palao D.2. *cit. pun.* 4. *n.*5. Certè extremè egens non obligatur ad

ineundum tale pactum, esto fortè, si in illud consentiat, postea eodem stare teneatur.

XLI. *Hatto Sacerdos urgente necessitate, absque prævia confessione celebrat in peccato mortali, solam hujus procurans contritionem: nec factâ hâc celebratione, confiteri quamprimum properat, sed tam diu differt, donec (præter opinionem quidem) iterum in defectu Sacerdotis ad Sacrum dicendum cogatur. Quæritur. Vtrùm Hatto ex eo solùm peccaverit mortaliter, quòd post celebrationem in peccato mortali quamprimùm confiteri non maturaverit?*

Videtur non peccasse mortaliter. Ita Ledesma & Villalobos, quos citat, & eorum opinionem probabilem censet P. Thomas Tamburinus *opusc. de expedita commun. c.* 1. §. 6. *à n.* 45. Rationem desumunt ex Trident. *sess.* 13. *c.* 3. non præcipiente, sed hortante solùm ad celerem confessionem, quod suadent. Tum quia particula illa (*quamprimum confiteatur*) non est præcipientis, sed suadentis solùm: sicut nec vocula (*debet*) quâ utitur Pontifex in Missali, necessario præceptũ mortale importat. Tum quia in dubio melior est conditio possidentis libertatem contra tale onus. Ergo cùm non constet, num Concilium intenderit præceptum, an merum consilium, pronuntiandum pro libertate. Tum quia leges præsertim graviores non ferendæ sunt facilè, ne multitudine illarum pejores Hebræis reddamur, ut sapienter advertunt S. Thomas & D.

Augu-

Auguſtinus *apud cit. Authorem.* Ergo moderatio talis rationabiliter præſumitur apud Sac. Trident. Concilium adhibita.

Reſp. Hattonem, per ſe loquendo, peccaſſe mortaliter ex eo, quòd poſt celebrationem in mortali peccato non fuerit quamprimum confeſſus. Sumitur ex Trident. *loc. cit.* ubi habentur hæc verba circa finem: *Si urgente neceſſitate Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur*; in quibus verbis contineri præceptum, & quidem grave, ſeu obligans ſub peccato mortali. Probatur. Tum quia ita ſentiunt omnes Theologi, tam Scholaſtici, quàm Morales, præter tres citatos, ut teſtatur Arriaga *Tom. de Euchariſt. Diſp.* 46. *n.* 45. & plures illorum enumerat Barboſa *in cit. locum Tridentini*; tantum autem conſenſum in legis alicujus interpretatione maximi eſſe faciendum, docetur de legibus. Tum quia Pontifex *in Rubr. Miſſalis de defectibus diſpoſitionis animæ* apertè declarat præceptum, dum menti Concilii inſiſtens de tali Sacerdote ait, *debet confiteri*, quo loquendi modo ſedulò abſtinet in aliis, ubi non eſt præceptum, ut videre eſt ibidem. Tum quia finis Tridentini in allatis verbis haud obſcurè & præceptum & gravitatem hujus oſtendit; voluit enim, inquit Barboſa, cavere irreverentiam Sacramenti, & conſulere Sacerdotum conſcientiæ & puritati, qui aliàs, niſi quam-

primùm confiteantur, periculo se exponunt, ob similem necessitatem inopinatò ingruentem iterum in mortali celebrandi ante præmissam confessionem; quod utique est grave, & dignum, quod à Magistratu Ecclesiastico per præceptum apud Sacerdotes caveatur. Unde sic argumentari licet: Nodus imperandi, & particula necessitans quandocunque versantur circa materiam gravem, innuunt præceptum grave, ut comuniter docent DD. Atqui in præsenti adest modus imperandi à Concilio (*confiteatur*) & particula necessitans à Pontifice (*debet confiteri*) & hæc versantur circa materiam gravem, periculum scil. celebrandi in mortali ante præmissam confessionem. Ergo innuunt præceptum grave. Tum denique, quia aliàs nullum erit discrimen inter Sacerdotem & Laicum, cùm Concilium frequenter etiam Laicos hortetur, ut conscientiam habentes peccati mortalis in quovis casu confiteri istud non differant.

Ad 1. *Argumentum in contrarium* patet ex dictis. *Ad* 2. dicimus, non apparere ullum dubium de præcepto gravi per Tridentinum lato vel apud ipsos Sacerdotes, qui ubique istud in scholis docentur, & probè nôrunt & agnoscunt: vel apud Authores, cùm contra omnes antiquos juxta ac recentes unus & alter aut tertius non sint æstimandi, ut rectè Dedicastillo *de Euch. Tr.* 4. *D.* 9. *n.* 148. maximè

mè si nullum afferant argumentum ab aliis non priùs bene expensum, ut fit in præsenti. *Ad* 3. hanc moderationem in ferendis legibus adhiberi debere, probè scivit Tridentinum, & nihil contra eam facere se in statuto hoc novo censuit.

XLII. *Hermogenes æger simul vocat Sacerdotem religiosum, qui confeßionem suam excipiat, ac Parochum, qui dein se confeßione expiatum, mox sacro viatico muniat. Verùm Confessarius deprehendit Hermogenem à multis annis malè esse confessum, & jam indigere longiore tempore ad defectum hunc resarciendum. Quæritur. Quid cum ipso faciat Confessarius, præsente jam Parocho cum S. Eucharistia eidem ægro porrigenda?*

Videtur Hermogenes admitti non posse ad S. Eucharistiam. Quia juxta Trident. *sess.* 13. *c.* 7. *Et can.* 11. Sac. Eucharistia non potest permitti indisposito. Atqui Hermogenes est indispositus, utpote existens in peccatis mortalibus, quæ necdum fuit confessus. Ergo &c.

Resp. Cum Granado *de Sacram. Contr.* 7. *Tr.* 9. D. 5. *s.* 3. *n* 20. si ægro mors immineat, ita ut non supersit tempus integrè confessionis faciendæ, Confessariũ audire debere illa peccata, quæ pro ratione temporis exponi possunt, & deinde factâ generali cæterorum accusatione Hermogenem absolvere, ac statim ad sumendum viaticum admittere: Si verò

mors

mors non immineat, nec ſpatio dimidiæ horæ integra confeſſio fieri poſſit, debere Confeſſarium excitare Hermogenem ad perfectam contritionem eliciendam, & indicatâ obligatione confeſſionis integræ alio tempore faciendæ eundem quoque ad S. Euchariſtiam ſumendam admittere: Ratio prioris eſt, quia ſic occurritur omnibus incomodis; nam ſubvenitur infirmo per confeſſionem & abſolutionem, porrigitur Euchariſtia, & vitatur ſcandalum. Ratio poſterioris eſt, quia ex una parte eſſet ſcandalum, ſi æger non comunicaret: ex altera verò eſt minùs inconveniens communicare abſque confeſſione, quàm cum ea præproperè facta.

Ad rationem in contrarium dicimus, Hermogenem pro his circumſtantiis ſufficienter per contritionem elicitam eſſe diſpoſitum, ut abſolutè non dicatur indignus, & cum irreverentiâ ad S. Euchariſtiam accedere, perinde ferè, ut ille, qui proximè altare recordatur peccati mortalis, nec recedere abſque nota famæ poteſt, ex communi Authorum non cenſetur indignus, aut cum irreverentia S. Euchariſtiam ſumere, ſi contritionem priùs eliciat, & confeſſionem proximè faciendam proponat.

XLIII. *Hoſtilius refert, ſuperioribus germanici belli annis in pluribus altaribus ſigillum, ſeu ſepulchrum fractum, vel etiam amotum fuiſſe, etſi nulla*

nulla de cætero injuria vel ipsis altaribus, vel templis inferretur. Quæritur. Vtrum prædicta altaria post solam illam fractionem aut amotionem sepulchri reconciliari debeant, antequam Sacra in ipsis denuò peragantur?

Videtur reconciliari debere. Ita Canonistæ, Durand. Angel. Sylvest. Henriquez, Garcias, Emanuel Sa, *V. Altare, n.* 1. & alii. Probatur tum *ex Cap.* 1. *de Consecratione Ecclesiæ.* Tum, quia sigillum istud videtur de essentia & forma altaris.

Resp. Propter solam fractionem aut amotionem sigilli altaria non esse necessariò reconcilianda. Ita Sotus *in* 4. *Dist.* 13. *q.* 2. Suarez, Vasquez, Coninck, Lugo *de Euch. D.* 20. *n.* 75. Dicastillo *Tom.* 1. *de Sacram. Tr.* 5. *D.* 4. *n.* 146. & alii plures. Quia sigillum illud non est de necessitate altaris: nec in eo forma hujus consistit; cùm ex recepta jam consuetudine altaria consecrentur absque ulla dependentia à reliquiis, ob multitudinem fortè altarium, & paucitatem exploratarum reliquiarum. *In Cap. cit.* non dicitur, altaris consecrationem amitti, si sigillum frangatur, sed si lapis sive mensa consecrata frangatur, in qua sigillum seu receptaculum reliquiarum continetur. *Atque ex his* patet ad argumenta in contrarium.

XLIV. *Indus mercator Catholicus Amstelodamum civitatem hæreticam delatus, comedit ibi cum*

cum cæteris carnes quovis die hebdomadæ, cùm nec periculum, nec alia causa gravior urgeat, solùm ideò, quòd putet, legem Ecclesiasticam de abstinentia carnis hîc locorum non obligare, utpote pridem præscriptione & contrario usu abrogatam: postea tamen ad suos rediens, mordente conscientiâ, scire vult ex Confessario, num rectè id fecerit. Quæritur. Quid Indo dicendum?

Videtur approbandum ipsius factum. Ita Caramuel *in Theolog. fundamentali, fundam.*19. *q.*2.*n.*147. Tum quia contra legem etiam Ecclesiasticam præscribi potest spatio 10 annorum, ut tenent non pauci, quos citat & sequitur Palao *Tr. de LL.* D.3.*p.*2. §.2. Tum quia si major pars populi non servat legem, poterunt alii absque scrupulo ei conformari; quippe supponitur lex talis inutilis, ut docet Dian. *P.*7. *Tr.* 11. *R.*23. Tum quia leges pendent ab acceptatione, ut cum aliis docet Caspensis *Tr. de LL.D.*1. *s.*5. *n.*60. Atqui lex jejunii & abstinentiæ à carnibus non est acceptata Amstelodami. Ergo &c.

Resp. Indo dicendum esse à Confessario, ipsum malè fecisse, & graviter peccasse. Ita habet communis Theologorum apud Dianam *part.*11.*Tr.*1.*Res.*6. Tum quia hæretici absolutè subsunt jurisdictioni Ecclesiæ, & hujus legibus obstringuntur propter characterem baptismalem, ut ex communi aliorum docet Arriaga *Tom.*4.*Theolog. D.*20.*s.*6.*n.*30. Tum

quia

quia leges Pontificiæ, imo etiam civiles non pendent ab acceptatione, ut verior & comunior habet sententia Theologorum apud Suarez *de leg. l.3. c.19. n.4.* Vasq. 1.2 *Disp.156. c.5.* Layman *L.1 Tr.4. c.3. n.1.* & alios. Tum quia in terris hæreticorum consuetudo totius populi comedendi carnes diebus vetitis, & violandi jejunia etiã per mille annos continuata, abrogare nequit præcepta Ecclesię, ut optimè Rebell. *de obligat. Iustit. P.1. l.1. q.5. n.14.* cùm prorsus irrationabilis sit, eique continuò reclametur.

Ad primum in contrarium dicimus, cùm hæretici bonâ fide & legitimo titulo, aliisq; conditionibus ad pręscribendum requisitis destituantur, nunquam eorum procedere præscriptionem contra aliqúa præcepta Ecclesiæ. Ad *secundum*, hoc admitti solùm posse in legibus civilibus, si Princeps sciat & taceat, tunc enim revocare censetur leges illas: minimè verò in Ecclesiasticis præceptis, iis præsertim, quæ non in dies emanant à Pontificibus, sed jam olim ab ipsa Ecclesia promulgata, & à toto populo christiano usu sunt recepta, postea verò ab hæreticis ejus hostibus in odium ejusdem absque ulla justa causa pertinaciter non observata & contempta fuerunt. *Atque sic* etiam patet ad *tertium*.

XLV. *Kolbertus Parochus Officium divinum legere solet cum cooperatore suo, sed ob gravem*

suum

suum auditum & submißiorem socii pronunciationem nihil ferè percipit de verbis socii, idque anxius exponit suo Confessario. Quæritur. Vtrum Kolbertus nihil ferè de socii pronunciatione percipiens, satisfaciat præcepto, & absque sollicitudine pergere ita cum socio poßit?

Videtur satisfacere, & pergere posse. Ita Caramuel *in Theolog. fundamentali, fundam. 53. n.* 1097. Movetur. Tum quia Sacerdos, cùm solus orat, non tenetur seipsum audire, ut plerique docent. Tum quia orans nec seipsum, nec socium tenetur audire cum interna attentione. Ergo omnino nec auscultare hunc socium tenetur.

Resp. Kolbertum non satisfacere præcepto, nec pergere posse cum socio, si nihil ferè de pronunciatione hujus intelligat. Ita ex communi Theolog. Baldellus *Tom. 2. Theolog. Moral. lib. 3. D. 33. n. 15. & 16.* Ratio est, quia Kolbettus sic nec ratione sui, nec ratione socii totum Breviarium recitat; non ratione sui, ut patet, cùm medium duntaxat pronunciet: non etiam ratione socii, quia auditus succedit pronunciationi, nec initur societas cum altero, nisi quoad prolationem vocis perceptibilem. Ergo si pronunciatio socii non percipitur, non juvat societas. Ergo orans pronunciatione socii non perceptâ, nec ratione sui, nec ratione socii totum Breviarium persolvit, & consequenter non satisfacit præcepto integras horas requirenti.

Ad primum in contrarium negamus consequentiam. Nam esto orans se non audiat, pronuntiat tamen verba sufficienter, ut supponimus. Atqui orans, si Socium non percipiat, tum mediam partem nec audit, nec pronunciat. Ergo non satisfacit. *Ad secundum* negamus itidem consequentiam; quidquid enim jam sit de interna attentione, si orans non percipit Socium, tunc respectu mediæ partis nec externam habet horarum requisitam pronuntiationem, cum loco hujus saltem auditio adesse debeat.

XLVI. *Landrada uxor in actu coniugali seminationem habere tam citò nequit, sicut eam habet vir suus; hoc ergo recedente ipsa mox eandem suo marte procurat. Quæritur. Num licitè?*

Videtur licitè id facere. Ita Sanchez *l.* 9. *de Matr.D.*17 *n* 9.*&* 10. Bonacina *de Matr.q* 4. *p.*6.*n.*15. Lessius *L.*4.*c.*3 *dub.* 7. *n.* 55. *& dubit.*14.*n.*94. atque alii apud Dianam *P.*2. *Tr.* 17.*R.*38. è quibus Carolus de Baucio apud eund.*P.*10.*T.*13.*Res* 42. ulterius progressus ait, etiam virum manibus suis uxori in prodicto casu procurare seminationem posse. Probant. Tum quia satis probabile est, semen muliebre ad generationem esse necessarium: certum verò, esse convenientissimum. Ergo sic mulier merè complet ceptam copulam, quod utiq; est eidem licitum. Tum quia aliàs fœminæ periculo non minus frequenti,

quàm gravi expoſitæ forent, ſi ita libidine irritatæ continere ſemen deberent.

Reſp. Landradam illicitè id facere. Ita communis Theologorum, à qua non audet recedere Diana *loc cit. & P.* 11. *Tr.* 1. *R.* 11. maximè poſtquam in operibus Sanchez contraria opinio deleta fuit: & ſententia Baucii malè etiam olere cepit apud Sac. Congreg. Indicis. Leſſius quoque in ſola editione Pariſienſi pro contraria ſententia habetur, non in Antuerpienſi. Ratio noſtra eſt. Tum quia viro recedente conſummata jam eſt copula conjugalis. Ergo mulierem tunc ſolam emittere ſemen, eſt peccatum molliciei. Tum quia & authoritate & ratione probabilius eſt, ſemen muliebre generationi neceſſarium non eſſe. Tum quia conjugibus ea ſolùm copula licita eſt, per quam efficiuntur una caro. Atqui per illam muliebris ſeminis effuſionem non fiunt una caro, cum jam ſint à ſe mutuò ſeparati. Ergo &c.

Ad primum in contrarium patet ex dictis, quibus ſolùm addo, Avicennam apud Dianã *Reſ.* 11. *cit* putare, muliebrem ſeminationem eſſe prorſus fruſtraneam, quando vir prius jam ſeminavit. *Ad ſecundum* dicimus non deeſſe alias vias huic periculo occurrendi, idque avertendi. Quamvis autem ex his ſententia noſtra multò probabilior videatur, contraria tamen per eam ſuâ non deſtituitur probabilitate,

tate, quam præter citatos absolutè docet P. Dedicastillo *de Matr. Disp.* 9. *n.* 71.

XLVII. *Lazarus gravi morbo detinetur, cui Medici vinum interdicunt, prohibentque domesticus eius ne quis hoc in exigua etiam quantitate ipsi porrigat. Infirmarius advertens vires ægro defluere, & causam huius in defectum vini referens, simulque Lazari precibus victus vinum ipsi affert, quo hausto æger brevi moritur. Quæritur. Vtrum Infirmarius peccârit mortaliter?*

Videtur non tam graviter peccâsse sive ratione mandati violati, cùm non teneatur Medico obedire, tanquam Superiori: sive ratione damni, quod non intendit, sed levamen morbi.

Resp. Infirmarium mortaliter peccâsse Ita P. Palao *Tom.* 1. *Tr.* 1. *D.* 2. *pun.* 9. *in fine.* Ratio est. Quia qui exponit ægrum absque ratione manifesto periculo mortis notabiliter accelerandæ peccat mortaliter. Atqui Infirmarius contra præscriptũ Medici ministrans Lazaro vinum exposuit istum absque ratione manifesto periculo mortis saltem notabiliter accelerandæ. Ergo peccavit mortaliter. Atque hanc sententiam supponunt Covarr. Navarr. Henriquez, Avila, & alii, cum quibus citatus Author *Tom.* 6. *Tr.* 29. *D.* 6. *pun.* 15. §. 5. *n.* 6. docet, talem Infirmarium, seu quemvis alium, qui assistit ægro, & mortem hujus ministrando prohibitum potum aut cibum no-

tabiliter accelerat, incurrere irregularitatem, nisi ignorantiâ excusetur, quia scilicet actione peccaminosâ ad mortem infirmi cooperatur.

Vnde patet ad rationem in oppositum; tenebatur quippe Infirmarius observare præscriptum Medici, ne, eo neglecto, ægrotum in manifestum mortis periculum conjiceret, esto non damnum illius, sed levamen morbi intenderit.

XLVIII. *Lælius Confeßionem Sacramentalem peracturus sedulò quidem ad eam se parat, plerumque tamen post acceptam iam absolutionem recordatur alicuius peccati gravis ex oblivione præteriti, illudque vel adhuc in Confeßionali existens, vel ad hoc rediens aperit absque novo, ut apparet, dolore, quamvis non sine molestia Confessarii inde perplexi, quid faciat. Quæritur* 1. *Vtrum Lælius teneatur post Confeßionem & Absolutionem peractam iterum confiteri tale peccatum oblivione præteritum, antequam ad Sacram Eucharistiam accedat?* 2. *Vtrum, si illud peccatum in ipso adhuc confeßionali existens aperiat, de novo absolvi à Sacerdote debeat?* 3. *Vtrum novus etiam dolor requiratur, si de novo sit absolvendus?*

Videtur 1. Non teneri Lælium confiteri peccatum ex ignorantia invincibili omissum, antequam ad S. Communionem accedat. Ita Reginald. *Tom.* 2. *L.* 29. *c.* 6. *q* 4. *sect.* 1. *n.* 105. *in fine*. quia peccatum illud non solùm contritione,

tione, ſed etiam abſolutione Sacramentali remiſſum eſt. 2. Opus non eſſe novâ abſolutione, ſi Lælius mox poſt abſolutionem adhuc in Confeſſionali flectens novum peccatum, quod priùs non occurebat, prioribus adjiciat, ſiquidem confeſſio hæc poſterior moraliter eadem cenſetur cum illa priore, & conſequenter eadem abſolutio utrorumque peccatorum. 3. Requiri novum dolorem, ſi Lælius ad Confeſſionale rediens peccatum priùs oblivione omiſſum de novo confiteatur, & abſolvatur. Ita Dian. *P.* 3. *Tr.* 4. *Reſol.* 116. Tum quia ſemper debet adeſſe novum motivum erubeſcentiæ & doloris, quoties quis confitetur. Tum quia aliàs etiam una Confeſſio poteſt ſufficere ad duplicem abſolutionem, quod nemo dicet.

Reſp. 1. Lælium teneri peccatum ex oblivione omiſſum ſubjicere clavibus, antequam ad S. Communionem accedat. Ita Palao *Tom.* 4. *Tr.* 21. *D. unic. pun* 12. *num.* 4. Wiggers *in* 3. *Part. q.* 80. *art* 5. *dub* 3. Caſpenſis *Tom.* 2. *Tr.* 22. *D.* 9. *S.* 2. *n.* 25. & alii communiter. Ratio eſt, quia præceptum Sac. Trid. Concilii *Seſſ.* 13. *c.* 7 *&* *Can.* 11. obligat non tantùm ad confitendum ante Communionem, ſed ſimpliciter ad confitenda omnia peccata mortalia, quorum quis ſibi conſcius fuerit; Lælius autem revera ſe conſcium novit peccati nondum clavibus ſubjecti. Ergo &c. *Nec refert,*

quod tale peccatum ſit remiſſum in Confeſſione legitimè facta. Hoc quippe non impedit, quin debeat ſupponi clavibus, aliàs nec, qui contritum ſe putaret, ad peccatorum ſuorum confeſſionē amplius teneretur, quod eſt contra Trid. *c.7.cit.* Reſp. Lælium de novo abſolvendum eſſe, etiamſi immediatè per priorem abſolutionem peccatum oblivione omiſſum aperuerit. Ita ſupponunt planè omnes, & ratio clara eſt, quia in puncto finitæ abſolutionis finitus & peractus eſt actus judicialis hujus Sacramenti. Ergo non poteſt amplius cogitari moraliter exiſtere, & extendi ad peccatum ſubiunctum. Aliud eſt in Baptiſmo v. g. quando prolatâ formâ phyſicè non exiſtit ablutio ſeu materia proxima, ſed moraliter tantùm eſt ei conjuncta, quia ante moralem hanc conjunctionem nondum eſt Sacramentum Baptiſmi peractum, ſed quaſi ſuſpenſum, quod ſecus ſe habet in Sacramento Pœnitentiæ & caſu noſtro. Reſp. 3. Lælium non debere novum dolorem elicere pro novo Sacramento, ſed ſufficere priorem vel phyſicè vel moraliter adhuc permanentem. Ita Card. de Lug. *de Pœnit. D.* 14. *n.*27. Ratio eſt, quia, per ſe loquendo, eadem materia, adeoque in præſenti idem dolor adjungi poteſt diverſis formis: & fuiſſe ſub una, non tollit capacitatem ad alteram, quæ enim hujus repugnantia? An quia novum adeſſe debet

mo-

motivum erubescentiæ? nequaquam; sicut enim prior dolor, ita prius motivum huius doloris sufficit, cum hoc in illo involvatur. An quia sic una etiam Confessio sufficere potest duabus absolutionibus? minimè; quia absolutio nova tanquã sentẽtia judicialis stare non potest absq; accusatione nova: at bene absque dolore novo. Unde dixi, *per se loquendo*, unam materiam subesse posse diversis formis ut innuerem, hoc in Confessione respectu absolutionis sacramentalis ex peculiari ratione repugnare ob actum judicialem, qui, si novus sit, & accusationem & sententiam novam habeat oportet, quod secus se habet in dolore. Confirmatur hæc Responsio ex praxi Ecclesiæ & Confessariorum, cum vix ullus sit, qui pœnitentem in tali iterata confessione de novo dolore admoneat. Ergo signum est, priorem sufficere. *Atque ex his* constat etiam ad rationes in oppositum allatas.

XLIX. *Leander crucem Indulgentiis V. Sanctorum præditam è collo suspendit, ne scil. facilè sic eam perderet, cum ex restrictione Indulgentiarum per Papam Alexandrum VII. facta intellexerit, loco unius talis rei perditæ deinceps aliam pro iisd. Indulgentiis restitui non posse. Verùm non multis post diebus nescio quo casu crucem illam penitus confregit; ne igitur simul Indulgentiarum faceret jacturam, mox apud aurifabrum redintegari*

eam curavit Quæritur, Vtrum crux illa ita redintegrata priores Indulgentias retineat?

Videtur non retinere. Ratio est, quia species crucis, ut ponimus, prorsus periit. Ergo & Indulgentia, siquidem hæc non soli metallo, sed formâ crucis insignito fuit concessa.

Resp. Crucem prædicto modo redintegratam retinere priores Indulgentias. Ita P. Gobat de Indulg *num* 320. Ratio est, quia adhuc moraliter censetur planè eadem crux & perinde iam se habet, ac si nunquam fuisset fracta. Confirmatur. Ecclesia penitus diruta mox tamen in eodem situ reædificata retinet priorem Indulgentiam, cum moraliter eadem censeatur, ut cum pluribus Authoribus docet Dian *part.*11.*Tr.*8.*Res.* 9. cur ergo etiam crux denuo refecta priores Indulgentias non conservet? Dubitat de Ecclesia & consequenter de cruce refecta Cardin de Lugo *tom. de pœnit.D* 27 *n.* 131. sic arguens; templum penitus destructum, esto in eodem situ fuerit reædificatum, perdidit tamen consecrationem. Ergo & Indulgentiam. Sed negatur consequentia. Ratio disparitatis est, quia consecratio ob peculiares physicas actiones, quibus confertur, idem etiam physicè templum ad sui consecrationem requirit; quod secus se habet in collatione Indulgentiarum; unde ab illa nulla ad has est argumentatio. *Atque sic* patet etiam ad rationem in contrarium.

L. *Lem-*

L. *Lembla famulus peractis operibus à Domino præceptis multum pecuniæ lucratur per annum arte suâ, laborando aliis pro pretio, quod nesciens dominus pecuniam illam ab eo exigit, aut stipendium promissum eidem denegare vult. Quæritur. Vtrum Lembla pecuniam extraordinario labore partam reddere domino debeat?*

Videtur teneri. Nam par est ratio hujus famuli mercede conducti, atque aliorum servorum; hos autem domino acquirere, quidquid acquirant, habetur *in §. item nobis. Instit. per quas personas nobis acquiritur &c.* & cum aliis Authoribus docet Card. Lugo *Disp. 2. de just. num. 45.*

Resp. Lemblam non teneri reddere Domino pecuniam extraordinario labore citra detrimentum sui famulatûs partam: nec dominum absque injuria eandem exigere ab eo posse. Ita Molina *de just. Tom. 1. Tr. 2. D 38.* Fagundez *in Decalog. Tom. 2. lib. 7. c. 12. num. 7.* P. Navarrus *de Restit. l. 3. c. 1. num. 219.* & alii. Ratio est, quia Lembla absolutè est capax dominii, & vi contractûs cum domino initi, tenetur solùm ad operam à domino præscriptam. Ergo si ultraneo labore aliis exhibito aliquid acquirat, verè sibi acquirit; aliàs instar fundi, prædii, ac jumenti se haberet, quæ semper domino fructificant; quod nec *de mancipiis* dici potest, cum & ista dominii capacia sint, ut constat *ex l. 53. ff. de judiciis.*

ubi datur servis actio contra dominos, si dicant, quod suis nummis se redemerint, & contra fidem datam manumissi non fuerint. Quare si dominus vi pecuniam aufert, aut stipendium negat, potest Lembla occultâ compensatione uti, sicut docet Lessius *lib. 2. de just. c. 4. dubit. 4. n. 17.*

Ad argumentum in oppositum negamus in primis paritatem, quia Lembla, etsi famuletur, absolutè tamen liber est: non autem sic liberi sunt servi propriè dicti, qui idcirco sicut libertatem, ita jus sibi aliquid acquirendi perdidisse videri possunt. Deinde dicimus, etiam mancipia perditâ libertate non prorsus simul omnia jura perdidisse, ut patet *ex l. 53. cit.* adeoque sibi etiam acquirere perinde, ut alii famuli, quidquid simili labore extra operam domino debitam acquirant, ut docent *cit. Authores.* Jura, quæ statuunt, servos Domino acquirere, quidquid acquirant, intelligenda sunt, inquit Molina *loc cit.* regulariter: vel certè, ut tenet Wiggers *Tr. 1. de just. c. 3. n. 18.* per consuetudinem sic mitigata sunt.

§ LI. *Leonides vir dives & absque liberis promittit Diomedi amico suo, quod velit ipsum hæredem instituere, & juramentum addit, se testamentum conditum non revocaturum, quam tamen revocationem postea facit à quibusdam ad id persuasus. Quæritur. Utrum Leonides revocationem testamenti sui contra juramentum suum licitè fecerit?*

Vide-

Videtur licitè fecisse. Ita Bartolus *in l si quis in principio testamenti. ff. de legatis 3.* Antonius Gomez, Benedictus Ægidius, Azor, *p.3 l 11.c. 7.q.7.* & alii plures relati à Covarr. *de testam.2. part.n.15.* Moventur. Tum quia testamentum suâ naturâ & conditione est revocabile, quãdiu testator vivit; non enim confirmatur, nisi morte testatoris. Ergo contra naturam & substantiam ejusdem est, ut revocari non possit in vita, ac proinde jusjurandum adhibitum contra substantiam testamenti non valet. Tum quia promissio hæc est contra bonos mores *ex l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbor. oblig.* Ergo absque peccato non potest observari. Tum quia juramentum sequitur naturam actûs, cui adjicitur, nec obligat ad plura, quàm ipse actus, licet plus obliget ratione religionis. Ergo cùm testamentum sit de se revocabile, juramentum additum non importat irrevocabilitatem.

Resp. 1. Leonidem revocationem testamenti sui contra juratam promissionem non posse licitè facere. Ita Covarr. *lo. cit.* Vasquez *de Testam c.2.dub.3.num.15. & 16.* Molin. *D.151. §.contrariam sententiam.* Dicastillo *l.2. de just. Tr.19.D 1 num.263.* Cardin. de Lugo *D.24. de just.n.25.* Palao *Tr.14.P.2. pun 8.* & alii Theologi communiter. Ratio est, quia non revocare testamentum non est ex se illicitum, aut prohibitum, sed licitum; esto fortè aliquando

do consultum foret, ut revocaretur, & in aliquid melius disponeretur. Ergo si Τὸ non revocare testamentum alicui jurejurando in ejus bonum promittatur, obligabit ejusmodi juramentum, cùm non sit de re illicita ex parte jurantis. Confirmatur. Si testamentum esset ad pias causas, & juramento confirmaretur, obligaret, nec leges civiles possent illud annullare in tali materia; esset enim votum Deo factum, circa quod nihil leges civiles statuere possunt. Cur ergo non obliget quodvis aliud juramento confirmatum?

Resp. 2. Si Leonides priùs testamentum revocavit, condito secundo, etsi id fecerit, illicitè, ut diximus, validè tamen præstitit. Ita cum pluribus Dicastillo *n.* 266. Nam qui juravit, se alteri non vendituram ædes, si postea vendat, illicitè quidem, sed tamen validè vendet. Item qui juravit, se Mariam ducturum in uxorem, si postea ducat Annam, validè ducit, sed illicitè; est autem eadem ratio in casu nostro. Ratio esse potest, quia juramentum non aufert potestatem ad testandum, quam jus gentium & civile concedit, sed solùm facit, ut sis perjurus, si aliud condas.

Resp. 3. Si Leonides juratam & à Diomede acceptatam promissionem revocârit, & alium hæredem instituerit, iste secundus hæres vi promissionis tenetur postea restituere hæreditatem illi priori, Ita Molina, Lessius, Dica-

Dicastillo, Lugo *n.* 34. & alii. Ratio est. Quia Diomedes, qui prius fuerat institutus hæres, acquisivit per acceptationem juramenti jus ad bona testatoris, & iste contraxit obligationem realem ad hæredes transmissam. Ergo hic secundus hæres institutus tenetur implere promissionem realem à testatore factam, & à promissario acceptatam.

Ad 1. *in contrarium* distinguimus antec. est revocabile per se nudè consideratum, concedimus: est revocabile post factum juramentũ de revocatione non facienda, negamus. *Ad* 2. Itidem distinguimus; est contra bonos mores naturales, negamus: contra civiles esto; quia jure naturæ non prohibetur, sed solùm lege civili, cujus definitioni standum nõ est in hac materia, quæ reverentiam juramenti tangit; quamvis Dicastillo, Palao *lo.cit.* & nonnulli velint, nihil hîc fieri etiam contra legem civilem, quæ revocationem testamenti permittit solùm, non prohibet, quam opinionem tenet etiam Diana *part.* 10. *Tr.* 15. *Resol.* 11. *Ad* 3. dicimus, Juramentum sequi naturam actûs principalis quoad tacitam conditionem, si non addatur juramentum excludens illam conditionem, concedimus: secus, negamus in proposito autem juramentum additum excludit conditionem revocabilitatis, quando dicitur conditio testamenti, quid ergo mirum, si hæc conditio ab actu principali separetur?

LII.

LII. *Leonilla cognoscitur à Consanguineo mariti sui, ab hoc ad incestum illum metu gravi & in constantem fœminam cadente coacta. Nunc anxia hæret, quomodo erga virum suum rei inscium se gerat? Quæritur. Vtrum Leonilla debitum conjugale exigere à marito suo poßit?*

Videtur non posse. Ita Sanchez *L.9 de Matr. D.31.n.4.* Basil. Pontius *L.10.c.7.n.6.* Mart. Perez *D.52 sect.4.n.4.* & alii. Fundamentum unicum est, quod in eo casu non cessaverit culpa incestûs; tenebatur quippe vitam exponere, ne consentiret. Ergo nec excusabitur à pœna illa. Confirmatur. Metus non excusans participantem cum excommunicato à culpa nõ excusat eundẽ à pœna excommunicationis *C in Sacris. de his, quæ vi.* Ergo etiam Leonilla nõ erit libera à pœna illa ratione metûs, cùm propter istum nõ excusetur à culpa?

Resp. Leonillam debitum marito suo & reddere, & exigere ab eodem posse. Ita nonnulli apud Pontium *lo.cit.* Ratio est, quia universim loquendo, metus gravis excusat à transgressione & contumacia contra Ecclesiasticam legem, cùm præcepta Ecclesiæ benignè sint accipienda: nec credibile sit, Ecclesiam velle obligare cum tanto rigore. Ergo idem metus excusat quoque ab incurrendis censuris, cùm pœnæ istæ non incurrantur, nisi ob transgressionem & contumaciam contra legem, ut apertè docent Navarr. *c.27. Sum.*

*n.*63. Salas *de Leg.D.* 11.*sect.*1. Avila, Coninck, Filliuc. & alii, quos refert & sequitur Bonac. *Tom.*1.*Tr.de Cens.D.*1.*Q.*2.*pun.*3.*num.*1. Confirmatur. Remigantes seu inservientes Pyratis non incurrunt excommunicationem, si metu gravi ad eam adigantur; esto spectato jure naturæ obligati sint abstinere ab ea cooperatione etiam cum gravi vitæ periculo, ut docent Navar. *in C. quorumdam de Iudæis notabili* 11.*n.* 18. Tolet. Sayr, Suarez, & alii, quos citat & sequitur Palao *Tr.*29.*D.*3.*pun.*4.*in fine.* Similiter si adulterio annexa esset censura incurrenda, non incurreret hanc mulier, quæ ex gravi metu adulterii ream se faceret, ut cum pluribus aliis docet Bonac. *lo.cit.n.*5. Cur ergo Leonilla ob similem metum à pœna Ecclesiastica non eximatur?

Ad 1. *in contrarium* negamus consequentiam, cùm pœna hæc sit merè Ecclesiastica, quæ, ut diximus, non nisi in contumaces statuitur, qualis non est Leonilla. *Ad* 2. Iterum negamus consequentiam propter disparitatem; nam quandocunque metus gravis incutitur in contemptum Ecclesiæ, tunc sicuti non excusat à peccato, ita neque à censura, ut docent Suarez *Tom.*5. *in* 3. *part. D.* 6. *sect.* 93. *n.* 3. *& seq.* Coninck, Bonac. Filliuc. *Tr.*11. *c.*8. *q.* 18. &, hoc teste, communiter alii: Cùm ergo metus gravis incutiatur participanti cum excommunicato in contemptum Ecclesiæ,

minimè

minimè verò Leonillæ, mirum non est, illum pœnæ Ecclesiasticæ subijci, non autem istam.

LIII. *Leopoldus Princeps ob annonæ Charitatem mandat in tota provincia, graviterque obligat singulos, ne quis frumentum exportet. Gumesindus Parochus haud ignarus hujus legis, illectus tamen majore pretio, quo extra provinciam venditur frumentum, evehit istud in magna copia, sed deprehensum tandem à Ministris Leopoldi aufertur. Contra quod dum vehementer conqueritur Gumesindus, obiicitur ipsi, quod non tantùm contra mandatum Principis fecerit, sed negotiatione sua etiam Privilegio Clericali se privaverit? Quæritur 1. Vtrum Gumesindus Parochus teneatur lege sæcularis Principis. 2. Vtrum non parendo peccârit. 3. Vtrum in hoc casu negotiationem prohibitam exercuerit?*

Videtur directè, & per se potestate directivâ ligari. Ita Palao *Tr.3.de legib. D.1.pun.24.§.6,num.6.* plures pro se referens. Ratio est, quia Clerici sunt Cives & partes præcipuæ civilis Reipublicæ, ac proinde Gubernatori politico Reipublicæ debent esse subjecti. Atqui Gubernator politicus jurisdictionem temporalem in illa Republica habens est Princeps sæcularis. Ergo iste leges imponere potest, quæ & eorum statui & reipublicæ convenientes sint; aliàs etiam non tenerentur Clerici leges, & valorem contractuum, monetarum, merci-

mercium &c. observare, quod omnes negant. Quare peccant Clerici mortaliter, non parendo, inquit *cit. Author n.2.* cui consentit Dian. *P.6. Tr.8. Resol. 4. in fine* cùm non appareat, unde minuatur eis obligatio, si concedatur semel, illos legibus adstringi. Hæc sententia valde probabilis est. Nihilominus.

Resp. 1. Gumesindum Parochum non obstringi directè ex vi directiva ad observandam legem Leopoldi Principis sæcularis: sed solùm indirectè ex vi rationis naturalis dictantis conformitatem cum ceteris personis ejusdem Reipublicæ. Ita æquè probabiliter Azor, Vasquez, Suarez, Filliuc. Bonac. & plures alii, quos citant & sequuntur Tanner *Tom. 2. D.5. Q.6. num.* 28. Layman. *L.1. Tr.4. c.13. n.* 6. *&* Augustinus Barbosa *L.1. juris Ecclesiastici universi. c.39. num.53.* Ratio primæ partis est, quia nemo tenetur directè legibus ejus, qui non habet in ipsum jurisdictionem *L. fin. ff. de Iurisdictione omnium Iudicum.* Sed principes sæculares non habent in Clericos jurisdictionem, ut determinat Innocent. III. *In C. Ecclesia S. Mariæ. de Constit.* Ergo &c. Ratio secundæ partis est, quia ipsum jus naturæ & æquitas exigit, ut Clerici in iis, quæ spectant ad bonum Communitatis (cujus aliquo modo membra sunt) & libertati eorum non præjudicant, se conforment, cùm turpis sit omnis pars, quæ dissidet à suo toto, seu quæ in pari

causa non consonat toti. Ergò cùm non teneantur directè, seu vi legum politicarum, saltem indirectè ex consequenti iisdem obligabuntur. Accedit, quod Summi Pontifices, aliique Ecclesiastici Prælati, ut pax communis servetur, ejusmodi leges Principum approbent, & Clericis omnibus servandas præcipiant; imò verò etiam velint secundum eas in foro Ecclesiastico judicari, ut rectè Layman *Lo.cit.* Respon. 2. Gumesindo frumentum, quod exportare extra provinciam volebat, auferri à ministris Principis non posse. Ita communis ferè DD. Tum qui talis ablatio habet rationem pœnæ. Ergo illam contra Clericum nullo pacto Judex sæcularis infligere potest. Tum quia sicut Laici nullam habent jurisdictionem in personas Clericorum, ita neq; in eorum bona; hæc enim bona sequuntur personam. Resp. 3. Gumesindum non parendo legi politicæ Leopoldi peccâsse probabiliter solùm venialiter. Ita Salas *de Leg. D.* 14. *Sect.* 10. *n.* 11. *in fine.* Bonac. *de Leg. D.* 1. *Q.* 1. *pun.* 6 *n* 53. Caspensis *Tom.* 1. *Tr.* 13. *de LL. D.* 4. *Sect.* 2. *n.* 15. & plures alii. Ratio est, quia difformitas partium Communitatis in proposito non est gravis per se, secluso scandalo, vel gravi damno Reipublicæ. Ergo nec ipsa graviter obligat, nec summus Pontifex, cùm voluntas hujus objecto cōmensurata præsumatur. *Resp.* 4. Gumesindum exportando frumentum non

com-

commisisse negotiationem prohibitam. Ita Bonac *Tom 3. in Bullam Cœnæ D. 1. Q 19. pun. 3. n. 6.* Tanner *Tom. 3. D. 4. Q. 7. dub. 2. n. 69.* Palao *Tom. 2. Tr. 12. De unic pun. 9. n. 16.* & alii. Ratio est, quia non omnis negotiatio lucrativa est interdicta Clericis, sed ea solùm, in qua res non meliorata majore pretio venditur, quàm fuerit empta.

Ex his patet etiam ad rationem in contrarium. Nam Clerici sunt quidem cives & partes Reipublicæ: at non quomodocunque, sed sunt cives & partes exemptæ, ideoque præcipuæ. *Ad id*, quod adjectum fuit de Legibus & valore contractuum, monetarum, mercium &c. dicimus, tales leges directè cadere in res ipsas, quarum proinde valore constituto apertè contra justitiam delinquit, qui earundem rerum valorem excedit, ut rectè Barbosa *Lo. cit. n. 50.* Tanner & alii.

LIV. *Majorianus nobilis juvenis cum Annæ paris nobilitatis puella rem habuit; & quia ex affectu erga hanc sæpe ad ejus ædes divertit, familiaritatem etiam contrahit cum Apollonia illius sorore, quæ cùm multò pulchrior sit, quàm Anna, transfert paulatim totum affectum suum ille in hanc, & in uxorem etiam ducere cupit invincibiliter ignorans, impedimentum se ex illicita copula cum Anna habita contraxisse. Quæritur. An indigeat dispensatione Pontificis, ut Apolloniam ducere in uxorem possit?*

Videtur non indigere. Ita Paludanus *in 2. sent. D. 34. q. 1 n. 17.* Major *ibid. Dist. 37. q. 1. art. 4* Baucius *in Miscellaneis Casuum conscientiæ Tom. 2 opusc. 1. q. 176* Fernandez *in Medulla Casuum conscientiæ P. 3. c. 16. §. 5. in fine*, ubi relatus à Dian. P 10. *Tr.* 13. *Res.* 51. ait, hanc opinionem esse communiorem. Prob. Tum quia hujusmodi impedimentum est impositum ab Ecclesia in pœnam delicti. Atqui pœnæ non incurruntur ab ignorante illas invincibiliter. Ergo &c. Mai. constat inde, quod impedimentum exigendi debitum ex eadem causa sit pœna culpæ ut cum pluribus docet Sanchez *L. 9. de Mat. D. 30. num. 1.* Minorem ex communi docet idem Sanchez *in Sum. L. 4. c. 22. n. 18* & patet in excummunicatione aliisque censuris etiam irregularitate actui imposita, quæ ignoratæ non incurruntur, ut præter alios tenet Palao *Tr. 2. D. 1. P. 17. num 6.* Tum quia eâdem lege Ecclesiasticâ inducitur hoc impedimentum ad matrimonium dirimendum, ac impediendam petitionem debiti conjugalis, si matrimonio jam contracto superveniat; hinc juxta declarationes Cardinalium Concilium Tridentinum *sess. 24. c. 4.* restringens impedimentum inductum propter affinitatem ex fornicatione contractum censetur etiam ad eosdem gradus restrinxisse impedimentum exigendi debitum ab uxore, quod inducitur ex affinitate provenięte ex illicita copula &c.

Atqui

Atqui hoc impedimentum exigendi debitum non incurritur per ignorantiam invincibilem, ut ex communi fere aliorum docet Palao *loc. cit. n.* 8. Ergo nec impedimentum dirimens &c. Tum quia pœnæ quantitas debet proportionari quantitati delicti. *c. fel. de pœn in* 6. Ergo cum is, qui sciens inducit affinitatem puniatur pro tali pœnâ, liber ab eadem erit, qui eandem ex ignorantia contrahit.

Resp. Majorianum indigere dispensatione Summi Pontificis, si velit contrahere cum Apollonia, etiamsi invincibiliter ignorârit ex copula fornicaria oriri tale impedimentum. Ita communis Theologorum. Prob. Tum quia universim impedimenta matrimonii dirimentia non solùm imposita sunt, ut pœnæ, verùm principaliter tanquam inhabilitates, ut præter alios notat Lessius *in* 3. *part. de Sacr. matr. c.* 7. *d.* 1. *n.* 130. & speciatim circa præsens impedimentum tradit Dedicastillo *Tr.* 10 *de matr. disp.* 9 *n.* 108. ajens, jus Ecclesiasticum naturali conforme censuisse, ut ab iis, qui per copulam carnalem una caro facti essent, talis reverentia & pietas erga sanguinem haberetur, ut neuter illorum absque dispensatione vel contrahere posset matrimonium cum alterius consortis consanguineis, vel debitum conjugii petere, si contracto matrimonio talis copula supervenisset, & alterum conjugem effecisset affinem, qualis priùs non fuerat,

hâc tamen duplici limitatione. 1. Ut illicita copula tam ante, quàm post matrimonium tantùm extenderet se ad consanguineus intrà secundum gradum cum illa persona, cum qua quis rem habet: licita vero ad quartum. 2. ut eadem copula sive licitè, sive illicitè & cum qualibet etiam ignorantia facta dirimeret matrimonium cum prædictis consanguineis, si ante istud contigisset: eid. verò jam contracto superveniens petitionem debiti ante Judicis sententiam impediret: eadem verò copula hanc ipsam petitionem debiti non impediret, si facta fuisset cum ignorantia invincibili vel consanguinitatis personæ cum conjuge, vel legis aut pœnæ talis latæ. Tum quia cum matrimonium non tantùm sit sacramẽtum, sed etiam contractus, potest Ecclesia exigere certas conditiones ad hoc, ut sit legitimum, inter quas conditiones est prædictum impedimentum. Tum quia similes conditiones videntur in aliis rebus requisitæ ad earum valorem, ut in testamento talis numerus testium, ad professionem talis ætas, contra quas nulla prodest ignorantia, cur ergo & in matrimonii valorem talis induci nequeat, contra quam similiter nulla prodesset ignorantia?

Ad 1. *in contrarium* negamus, hoc impedimentum esse meram pœnam, sed simul inhabilitationem, quod secus se habet in excommunicatione, & aliis censuris. *Ad* 2. esto eâdem

dem lege istud impedimentum affinitatis inductum fuerit tam ad matrimonium dirimendum nondum contractum, quàm impediendam petitionem debiti, si huic jam contracto superveniat, tamen diversâ ratione, ut dictum. *Ad* 3. verum hoc esse in metis pœnis, qualis non est istud impedimentum.

LV. *Magdalena à tribus annis in omni turpitudine versata est, nunc ad meliora conversa confitetur inter alia octuagies se plus minus fornicatam fuisse: item toties rem se cum uxoratis, & castitate obstrictis habuisse; postea verò ex novo examine & computatione deprehendit, centies in singulis scelerum prædictorum speciebus se lapsam fuisse. Quæritur. Vtrum excessum istum supra priorem numerum aperire in alia Confessione debeat?*

Videtur excessus iste omnino de novo aperiendus. Ita Filliuc. *Tr.* 7. *c.* 4. *num.* 84 Reginaldus, Sa, & alii apud Dianam 3. *P. Tr.* 4. *Resol.* 94. qui dicunt, illas particulas ad duo tantùm vel tria extendi. Accedent istis, qui cum Menochio *L.* 2. *de arbitr. Iudicum. cas.* 46. volunt, similia verba locum tantùm habere in quinque pro Centenariis. Ratio, cur universim excessus de novo compertus explicari in alia confessione debeat, desumi potest à paritate in hunc modum. Qui peccatum dubium, ut dubium, confitetur, si postea hoc rescìat, certò fuisse perpetratū, tenetur illud

in alia confessione explicare, ut certum. Ergo etiam, qui non potis satis determinare numerum suorum peccatorum dicit, se octuagies fornicatum esse, plus minus, si postmodum certò recordetur, secenties crimen illud commisisse, tenetur amplius exprimere numerum certum, quem antea tantùm, ut dubium, expresserat.

Resp. Magdalenam non teneri excessum illum, quem jam certò comperit supra priorem numerum sub dubio explicatum in alia Confessione confiteri. Ita Coninck *de Pœnit. D.7.num.62.* Ubi docet, neminem teneri ad repetitionem, nisi recordetur, se fermè medià parte sæpius peccâsse, quàm dixerit. Item Card. Lugo *de Pœnit. D.16.num. 96.* Dicast. *de Pœnit. Tr.8.D.9.num.121.* & alii. Dum ajunt, particulas illas non habere sensum absolutum, sed respectivum ad numerum, cui adduntur, qui quantò fuerit major, tantò etiam major sub prædictis particulis intelligetur, dummodo tamen sit parvus respectu alterius, quod arbitrio prudentis æstimandum. Atqui numerus vicennarius respectu octogenarii judicio viri prudentis habetur parvus. Ergo non est necessariò de novo explicandus, sed sufficienter sub priore numero comprehensus censetur.

Ad rationem in contrarium inprimis negamus consequentiam. Tum ab Authoritatem Theo-

Theologorum, qui agnoſcunt iterationem Confeſſionis neceſſariam in peccato dubio: non item in numero dubio, ſi utrumque certò deinde comperiamus. Tum ob rationem, quia hoc ipſo, quod numerus parvus in majore continetur, ab eoque abſorbeatur, cenſetur perinde ac ipſe ſufficienter explicatus: at verò peccatum dubium, cùm ſeparatim exponatur, & non in alio imbibatur, in ſe explicari oportet, ut ſufficienter intelligatur. Deinde non improbabiliter negari poſſet antecedens, ut agnoſcit Card. Lugo, etſi ſapienter putet, in re morali non facilè eſſe recedendum à ſenſu communi. Quod ſi Magdalena nullum certum numerum exprimere poſſet, ſatis faceret, ſi exprimens tempus, quo turpitudini operam dedit, diceret, ſe per tres annos omnibus expoſitam fuiſſe tam ſolutis, quàm conjugatis, tam laicis, quàm Clericis, ut rectè poſt alios tenet Tanner *Tom.4.D.6.Q.7.n.45.*

LVI. *Modeſtus ex ordine ſacro Mendicantium Sacerdos dum confeßionibus excipiendis exponitur, petiit à R.P. Provinciali ſuo quaſdam facultates abſolvendi extraordinarias, & inter alias accipit poteſtatem diſpenſandi cum inceſtuoſis coniugatis intrà ſecundum gradum ad petendum debitum; quæ conceßio olim à Pio V. facta eſt ſacro illi ordini vivæ vocis oraculo, quamvis interea temporis omnia prædicti ordinis indulta per novam*

Bullam Pontificiam ita fuerint confirmata, ac si de verbo huic præsenti essent inserta. Quæritur. Vtrum, Modestus etiamnum hodie facultate illâ uti possit?

Videtur non posse. Ita multi Theologi, quos refert & sequitur Diana tum alibi, tum *P.* 11. *Tr.* 6. *R.* 45. propter Bullam editam ab Urb. VIII. 1631. 20. Decemb. quâ omnia vivæ vocis oracula sustulit. Tum quia stylus curiæ Romanæ ita tenet, ut testatur *cit. Author.* Tum quia aliàs Bulla prædicta Urbani esset prorsus frustranea, quod est absurdum. Tum quia oracula vivæ vocis, quantumvis confirmentur per talem sequentem aliquam Bullam, adhuc tamen manent vivæ vocis oracula, quia per confirmationem non immutatur illorum natura. Ergo etiam subjecta manent revocationi Urbani Pontificis.

Resp. Probabile videri, Modestum etiam hodie uti posse facultate illâ. Ita Theologi non pauci in Germania nostra. Item P. Laurentius Peyrinus *in privilegiis Minim. Tom.* 3. *c.* 12. *constit.* 18. *Vrbani VIII.* Lezana *in sum. quæst. regul. To.* 1. *c.* 3. *n.* 2. & plures alii apud *Dian. loc. cit.* ubi ait, P. Franciscum de Lugo in manuscripto sibi communicato Romæ hoc ipsum fusè tueri. Prob. Responsio nostra hâc ratione. Per Bullam Urbani Papæ revocantur solùm ea privilegia, quæ præcisè & mera sunt oracula vivæ vocis. Atqui concessio in nostro casu absolvendi incestuosos conjugatos

intra secundum gradum non est amplius præcisè & merum oraculum tale vivæ vocis. Ergo &c. Major patet, quia cum prædictum decretum Urbani sit odiosum & pœnale, restringi debet ad certam verborum proprietatem, secundùm regulam juris Can. prout habetur in Bonifacio VIII. *convenit odia restringi, & favores ampliari*: item juxtà illam 49 *in pœnis benignior interpretatio est adhibenda*. Prob. Minor. Quandocunque confirmatio privilegiorum fit non tantùm confusè & formâ communi, sed ex certâ scientia & forma speciali, tunc fert novam concessionem & privilegia etiam revocata aut aliter amissa reparat, ut docetur in *tr. de LL. ex c. 1. de transactione. & c. venerabilis de confirmat.* Atqui privilegia Mendicantium interque ea vivæ vocis oracula à diversis Pontificibus ita confirmata sunt, nempe cum hac clausula: *ac si eorum tenores de verbo ad verbum &c.* Item *ex certa scientia*, ut constat ex Bulla Pauli V. in qua Pontifex confirmans Societatis institutum sic loquitur: *motu proprio, & ex certâ scientiâ, deq; Apostolicæ potestatis plenitudine laudabile prædictæ Societatis institutum, nec non privilegia, facultates, exemptiones, gratias & indulta, qualiacunq; sint, approbamus, & confirmamus, eaque omnia & singula innovamus, & de novo concedimus.* Similia habent Bullæ diversarum aliarum Religionum. Ergo privilegia, interque ea vivæ vocis

ora-

oracula ſic confirmata & innovata novam vim & conceſſionem acquiſiverunt. Ergo non ſunt ampliùs præcisè & mera oracula vivæ vocis, ſed oracula bullata. Ergo non amplius ſubjacent revocationi Urbani VIII. Et ſanè conveniens eſt, ut privilegia Regularibus conceſſa, interque iſta vivæ vocis oracula ſaltem poſt talem innovationem & confirmationem conſerventur, cum fuerint data intuitu meritorum & ſanguinis ſparſi pro conſervatione & exaltatione ſanctæ ac Catholicæ Eccleſiæ, quæ merita indies augentur, & ſanguis perpetim manat.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, ſtylum curiæ Romanæ laudabilem eſſe, nihil tamen præjudicare debere ſententiis theologicis in Authoritate & Ratione bene fundatis, quò minus aliquis tutò has ſequi in praxi poſſit. *Ad* 2. Bullam Urbani ſuum ſortiri effectum in oraculis vivæ vocis, quæ vim Bullæ non acquiſiêrunt. *Ad* 3. ex dictis patet, oracula ſcil. vivæ vocis ex confirmatione novam vim acquiſiviſſe, & ex oraculis meris in bullata tranſiviſſe, adeoque naturam ſuam quodammodo exuiſſe. Quare Pontifices oracula vivæ vocis confirmaſſe dicuntur, non relinquendo ea, quà talia, ut argumentum adverſariorum malè ſupponit, ſed in melius ac fortius Bullarum robur transferendo, perindè ferme ac Deus peccata tegere dicitur non relinquen-

linquendo, sed auferendo, & melius quid sanctitatem scil. animæ substituendo Urgent. Ipsæ etiam Bullæ confirmantes oracula vivæ vocis revocantur per clausulas illas *non obstantibus*. Ergo. Resp ex dictis, oracula vivæ vocis sic bullata non esse amplius mera oracula vivæ vocis ; revocationi autem etiam istorum obstare multa videri potuerunt, quæ per dictas clausulas removentur.

LVII. *Mariophilus pius Sacerdos & Cultui B. Virginis apprimè deditus frequenter baptizat infantes in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, ac Intemeratæ Virginis, ut eos sic Deiparæ singulares Clientes constituat, & vicißim Beatiß. Virginem iisdem peculiarem Patronam exoret. Quæritur. Vtrum Sacramentum sit collatum subsistat & valeat?*

Videtur non valere. Ita nonnulli apud Dianam *P.2.Tr.* 15.*resol.*48. Nam forma est falsa ex additione ultimorum verborum, ut apertè etiam docet Vasquez *in* 3. *part.* D. 129.*c.*7. *n.* 107. hæc auem verba in illa forma involvi, probatur. Tum quia Mariophilus non habet voluntatem verè baptizandi, antequam ultima verba proferantur. Ergò æquè hæc, ac priora formam ingrediuntur. Tum quia omnia verba eodem modo pronuntiantur. Ergo eodem etiam modo significant nomen & authoritatem Beatiss. Virginis, atque nomen & authoritatem SS. Trinitatis, quod veritati formæ repugnat.

Resp.

Resp. Sacramentum prædicto modo administratum, valere ac subsistere. Ita D. Thom. 3.*part.q.*60.*art.* 8. S. Antonin. Sylvest. Henriquez, Suarez, Coninck & alii plures, quos citat & sequitur P. Dicastillo *Tr.* 1. *de Sacr. in Gen. D.*1.*n.*159. qui omnes docent, Sacramentum sub talibus verbis administratum non valere, si significetur, æqualiter concurrere Deiparam cum SS. Trinitate: valere verò, si solùm intendatur intercessio B. Virginis, quia nimirum in priore casu forma substantialiter mutatur, secus in posteriore, sed tantùm accidentaliter. Atqui Mariophilus non intendit æqualitatem B. Virginis cum SS. Trinitate, sed ejus tantum cultum & opem singularem, Ergo &c.

Ad fundamentum contrariæ Sententiæ negamus, formam esse falsam ex additione ultimorum verborum, cùm hæc minimè in illa involvantur, nec illud absolutè asseruit. Vasquez, ut ostendit Dicastillo *loc.cit.n.*170.

Ad 1. probationem dicimus, Mariophilum habuisse voluntatem verè baptizandi, antequam ultima verba proferret, hoc ipsò quod ista accidentaliter tantùm adjecerit. Deinde esto, non habuisset voluntatem determinatam seu absolutam efficiendi Sacramentũ per illa verba prima de SS. Trinitate, antequã proferret ultima de Beatiss. Virgine, tamen habuisset voluntatem generalẽ quandam,

dam,& quasi conditionalem perficiendi Sacramentum inclusam in illa voluntate faciendi, quod facit Ecclesia, vel instituit Christus, quæ voluntas generalis sufficit, ut ex vi illius in eo instanti perficiatur forma, in quo finita est forma essentialis Baptismi, antequam addantur cetera accidentalia de B. Virgine.

Ad 2. Dicimus, neutiquam omnia verba eodem modo pronuntiari; nam tum ex intentione proferentis, tum secundum commune Christianorum audientium judicium priora de SS. Trinitate pronuntiantur, ut substantialia: posteriora de B. Virgine, ut merè accidentalia. Quare nec eodē modo significant & operantur; priùs enim quàm ultima de B. Virgine proferantur, priora de SS. Trinitate jam perfectum suum significatum habent, & effectum ponunt; unde denique nihil hic veritati formæ repugnans reperitur, ut bene Coninck *n*.73. Prudenter tamen monet Dicastillo *n*.174. vitandas esse tales additiones; tum quod minus conformes sint institutioni Christi, qui voluit, Sacramentorum formas certis & determinatis verbis proferri, tum quod communi usui & præcepto Ecclesiæ in re magni momenti repugnent.

LVIII. *Maxentius vir dives plures habet res raras & peregrinas, easq́ nulli quidem venales proponit, si quis tamen illarum aliquam cupit, vendit eandem, quocunq́ potest pretio. Quæritur. Vtrum licitè?*

Vide-

Videtur omnino licitè vendere. Ita Sotus *L.6.de just.q.2.art.3.ad fin.* Medina, Ledesma, Bannez, Salon. Valent. Sa *V.emptio. n.3.* Pet. Navarr. *l.3.c.2.n.* 11. & alii. Moventur. Tum quia similia peregrina nec legitimum, nec vulgare pretium habent, sicut nec usus mulieris, cantus, saltatio exquisitior. Ergo ex voluntate contrahentium sortiri illud debent Tum quia eadem non sunt necessaria hominum usibus: nec tenetur venditor illa à se alienare. Ergo poterit quodvis ab emptore pretium exigere. Cùm aliàs juxta commune adagium *res tantum valeat, quantum vendi possit.* Tum quia emens rem pretio excessivo, cum nulla id necessitate faciat, excessum pretii donare censetur. Tum quia apud Japones & Æthiopas res vilissimæ magni sæpè æstimantur, & justè pro eis magna pecuniæ copia accipitur.

Resp. Maxentium pro prædictis rebus peregrinis, vel aliis exquisitis, aut non necessariis illud solùm pretium exigere posse, quod prudentis arbitrio, spectatis circumstantiis, justum censetur, ac proinde illicitè easdem vendere pretio, quo potest maximo. Ita Navarr. *c.23.Enchridii n.* 78. Cajet. 2. 2. *q.* 77. *art.*1. Molin. *D.*384.*ad fin.* Rebellus *l.*2. *q.*2. *sect.*2.*n.*10 *ad* 2. Lessius *l.*2. *de just. c.*21. *dub.*3. Joan. Salas *de empt. & vendit. dub.* 5. & alii. Ratio est, quia in his rebus, quæ legitimum pre-

pretium aut vulgare non habent, illud censetur justum, quod communiter justum æstimatur; ex hac quippe communi æstimatione, quæ est quædam quasi lex, constitutio pretii pendet, non autem ex voluntate cujusque, aut ex singulari alterius affectu; valdè siquidem alienum à ratione est, rei valorem ex proprio tantùm judicio, & ex nimio emptoris affectu, animique levitate pensare, uti resolvitur *in l. pretia rerum ff. ad l. Falcidiam.*

Ad 1. *in contrarium* negamus consequentiam ob rationem recèns indicatam. *Ad* 2. Esto illæ res non sint necessariæ: nec teneatur illas vendere Maxentius; si tamen vendere velit, pretium illarum à communi prudentum judicio statuere debet. Adagium illud *res tantum valet*, &c. intelligendum intra latitudinem justi pretii, & seclusâ fraude. *Ad* 3. dicimus, nullam esse causam hujus præsumptionis, cùm excessum non concederet, si justo pretio rem obtinere posset. *Ad* 4. Æstimationem illam esse justam, cùm non ex judicio ūnius, sed ex communi fiat, quæ licet irrationabilis sit, sufficit tamen ad pretium justum constituendum, ut rectè advertit Covarr. 2. *variar. c.* 3. *n* 4.

LIX. *Narses Clericus Beneficiatus in nuperis Bacchanalibus larvatus per Civitatem incessit, aliisque personatis Laicis se jungens post varios jocos exercitos, tandem cum uno eorum rixas excitavit,*

tavit, & insigniter ab eo, licet ignotus, vapulavit, ac tandem post abreptam larvam est agnitus, non tamen amplius percussus. Quæritur 1. Vtrum Narses larvatus incedendo per civitatem peccârit mortaliter? 2. Vtrum percutiens Narsetem excommunicationem incurrerit?

Videtur. Non peccâsse mortaliter. Tum quia nullibi in jure Canonico larvæ Clericis tam graviter interdicuntur. Tum quia Narses nullum dedit scandalum sæcularibus, cùm à paucis tandem fuerit cognitus, & aliàs modestiam & decorem servaverit.

Resp. 1. Narsetem peccâsse mortaliter larvatum per civitatem in Bacchanalibus incedendo. Ita Hieronym. Garcia *in Sum. Theolog. Moral. Tr. 1. Diffic. 2. dub. 2. num. 5.* Barbosa *in collectanea juris Eccles. L. 1. c. 40. num. 64.* & alii apud hos relati. Prob. Tum *ex Cap. cùm ad decorem 12. & c. Clerici officia 15. de vita & honestate Clericorum*, ubi talis incessus Clericorum vocatur turpitudo & corruptela, præcipiturque ut extirpetur, ne per eam Ecclesiæ inquinetur honestas. Tum quia hoc ipso quod Clericus incedat personatus, incedit immodestè & absque decoro, quem incessum Ecclesia innumeris ferè monitis & decretis cavere voluit, ut testatur Pax Jordan. *L. 10. suarum Elucubrationum Tit. 37. n. 2.* Ergo cùm tanti semper fecerit Ecclesia externam Clericorum compositionem, Narses mortaliter peccave-

peccaverit, necesse est, cùm graviter contra eam deliquerit.

Resp. 2. Eum, qui percussit Narsetem ignorans, esse Clericum, non incurrisse ullam Censuram. Ita Barbosa *in Collectanea juris Pontificii ad Cap. Si quis suadente. num.* 50. Ubi ex communi DD. docet, Canonis Censuram non incurri ab eo, qui percussit Clericum probabiliter ignorans esse Clericum; quomodo autem in proposito percutiens sub tam turpi larva & vestitu latere Clericum conjicere potuit?

Atque ex his patet ad argumenta in contrarium. Esto enim scandalum non fuerit secutum, ipsa tamen actio ex se ita turpis est, ut vehementer dedeceat Clericum, & scandalum facilè parere possit, quæ enim modestia & decor in Clerico personato cogitari amplius potest?

LX. *Nellus Sacerdos confessionem excipit Othonis, & sciens postea, se bonâ fide confessum invalidè absolvisse, licet gravia attulerit peccata, vehementer angitur, qui errorem suum emendet. Quæritur. Quid faciat?*

Videtur Nellus teneri monere Othonem de errore suo, nisi fortè Otho rursus confiteatur, & adhortando induci facilè possit ad dolorem omnium peccatorum præteritorum: aut nisi Nello grave ex hac admonitione malum resultet. Ita Suarez, Vasquez, Coninck,

Granadus, Card. Lugo *de pœn. D.22. à n.51.* Dicastillo *D.10.n* 500. Arriaga *D.44 n.11.* & plurimi alii, quos refert & sequitur Diana *P.2.Tr.15.Ref.6.& P.11.Tr.4.Resol.9* Moventur. Tum quia privatio gratiæ alioquin non conferendæ est grave damnum. Ergo debet pœnitens moneri, ne illud patiatur, sed eam gratiam recipiat per alteram validam absolutionem. Tum quia ille, qui est alteri causa violandi grave aliquod præceptum, tenetur illi auferre ignorantiam, ut legem Dei servare possit, v.g. qui dixit alteri: *non teneris audire sacrum die festo &c.* debet eum postea de obligatione audiendi monere. Ergo à pari Nellus debet monere Othonem, ut postea servet præceptum, ea peccata confitendi, siquidem illa adhuc non sunt validè subjecta clavibus Ecclesiæ &c.

Resp. Nellus Confessarius in præsenti casu non tenetur ad aliquid significandum Othoni, sed sufficit eum satisfacere Deo pro peccato commisso, nisi Otho pœnitens in tali statu esset, in quo probabiliter non putaretur ulla peccata confessurus. Ita D. Antoninus, Sylvester & Navarrus apud Suarez *D.32. f.6.n.5.* quibus Lugo *lo.cit.* addit Joannem Valerum, & Diana *Resol.9.stid.cit* Joannem Pontium *in curs. Theol.D.46. q.11 concl 6.num.149.* Probatur. Tum quia, etsi Otho non sit verè absolutus & justificatus, nisi habue-

rit

rit contritionem, attamen cum bonâ fide procedat, per proximam confessionem ponetur in statum gratiæ, non obstante priori defectu, siquidem tunc malè confessa condonabuntur indirectè postea virtute alterius confessionis sequentis. Tum quia perarduum est, Confessarium sese infamare debere, dicendo, malè se absolvisse. Tum quia Nellus Confessarius vix aliud facere potest, quàm dolere de commissâ culpa, & Othonem in bona fide relinquere. Nam non potest absolvere absentē post Clementis VIII declarationem: nec præsentem & inscium, poterit enim intereà temporis peccasse mortaliter: nec facile monere propter errorem commissum absque periculo sigilli, quippe dicere: *confitere mihi iterum, etenim non habui jurisdictionem te absolvendi* idem est, ac dicere: *tu habuisti casum reservatum*, &c.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, hanc jacturam non esse tanti faciendam, cum mille aliis modis reparari possit, ut ipse fatetur Lugo *n.* 56. *Ad* 2. Distinguimus antecedens, & concedimus, si periculum sit, sæpius similia peccata committendi: secus, negamus; in casu autem ignorantiæ de obligatione audiendæ missæ subesset tale periculum: minimè verò in casu confessionis invalidè propter defectum jurisdictionis in Sacerdote.

LXI. *Nireus à longo jam tempore malè affectus erga Achilleum Clericum nuper obvium habuit Achillem itidem Clericum & Achilleo persimi-*

lem, in quem idcirco primò verbis invehitur injuriosis, mox verbera addit, & tandem factâ jam percussione errorem suum agnoscit. Quæritur. Vtrum Censuram excommunicationis incurrerit?

Videtur non incurrisse. Nam qui volens percutere Petrum Clericum aberrat, & præter intentionem percutit Paulum itidem Clericum Petro astantem, non contrahit excommunicationem, ut ex communi Doctorum tradit Bonac. *Tom.1. Tr. de cens. D.1. q.2. pun.1. n.* 20. Ergo nec eandem Nereus, cùm par utrinque sit ratio.

Resp. Nereum in Censuram excommunicationis percutiendo Achillem incidisse. Ita Covarr. Vega, Sayr, Sanchez. Layman, & alii, quos refert & sequitur Barbos. *L 1 juris Ecclesiastici universi. c.39. n.59.* Ratio est. Tum quia tam intentio, quàm opus externum est injuriosum statui clericali, propter cujus reverentiam fuit imposita excommunicatio. Tum quia nulla ignorantia excusat Nereum in hoc casu, cùm habeat intentionem percutiendi Clericum, & reipsâ percutiat Clericum, quamvis putet esse alium Clericum.

Ad rationem in contrarium negamus consequentiam propter disparitatem, quia in casu nostro Nereus voluntariè percutit Achillem, quem novit esse Clericum, in quo tota ratio consistit, ob quam Canonis excommunicatio lata est: at verò in casu objectionis voluntariè non

non percutitur homo, qui scitur esse Clericus, sed percussio hujus Clerici casu accidit, & præter omnem intentionem, ut proinde, cessante voluntario, locum excommunicatio amplius non reperiat.

LXII. *Nicander Parochus curis, negotiis, & colloquiis variis ita frequenter distrahitur, ut ante Sacramentorum administrationem non aliam habeat voluntatem, quàm more aliorum Sacerdotum sacris se vestibus induendi, locum designatum adeundi, & cetera consueta faciendi, quam incuriam & mentis occupationem, cùm aliquando aperiret Confessario suo, gravis ei injectus est scrupulus de Sacramentis invalidè administratis, quo scrupulo etiamnū vehementer angitur. Quæritur. Vtrum voluntas prædicta sufficiens sit intentio à Trident. sess. 7. Can. 11. ad effectionem Sacramenti requisita, ut illâ præsente, Sacramenta validè administrata fuisse censeantur?*

Videtur non esse sufficientem ex communi Theologorum. Tum quia voluntas illa nec est intentio actualis, quam admittunt omnes: nec virtualis ex priori actuali remanens, quam itidem omnes agnoscunt sufficientem: nec denique habitualis, sive illa actualis, quâ quis Sacramentum Ordinis accepit, ut Sacerdos & Minister Christi fieret, ac nunquam eam retractavit, quam sufficientem agnoscere videntur Valentia *Tom. 4. D. 3. q. 5. pun. 3,* & Henriquez *in Sum. l. 1. c. 10 num. 2.*

Tum quia itentio faciendi solùm exteriorem actum in conficiendis Sacramentis ex communi Catholic; non sufficit, ut videre est apud Dicastillo *Tr.1.de Sacr.in genere.D.3.n.46.* Atqui voluntas illa videtur talis solùm intentio. Ergo &c.

Resp. Probabile esse, Nicandrum validè voluntate illâ suâ confecisse Sacramenta. Ita Reginaldus in praxi *Tom.2.l 26.c 3 num* 38. quem sequitur Diana *P.2.Tr.17.resol.*32. Ratio est. Tum quia induere Sacerdotales vestes, & cum his conferre se ad altare, aliaque peragere, est medium ex institutione Ecclesiæ ad celebrationem Missæ. Ergo eoipso quod Nicander velit more solido vestes sacras induere, introire ad altare &c. Virtualem habet intentionem. Tum quia volens suscipere Subdiaconatum more cæterorum censetur virtualiter velle castitatem, quæ ex ordinatione Ecclesiæ ipsi est annexa, etiamsi ejus intentionem aliam non habuerit. Item volens profiteri in aliqua Religione more aliorum ad omnia virtualiter se astringit, quæ in illa observari debent, etiamsi hoc apertè non expresserit. Ergo etiam volens induere vestes sacras more aliorum Sacerdotum vult virtualiter Sacramentum conficere, etiamsi hoc nullâ actuali volitione expresè intenderit. Tum quia S. Athanasius cùm puer olim alios pueros baptizaret, verum confecit Sacramentum,

tum ut judicavit Alexander Patriarcha Alexandrinus, & tamen reverà non videtur aliud voluisse, quàm affundere aquam, & proferre verba ea modo, quo facere vidit alios baptizantes, nullam autem aliam actualem & expressam intentionem habuisse, quâ expressè vellet Sacramentum, ut objectum. Ergo voluntas talis sufficit ad valorem Sacramentorum. Tum quia nisi hæc voluntas sufficit, haud immeritò magni scrupuli & anxietates excitari possunt in Ecclesia apud fideles de suo Baptismo, absolutione, aliisque Sacramentis ritè susceptis, cùm non raro Sacerdotes vel nullam actualem & expressam intentionem habeant, vel semel habitam intervenientibus variis curis & negotiis ita denuò interrumpant, ut in nullo suo effectu virtualiter permanere putari facilè possit.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, hanc voluntatem esse virtualem intentionem eo modo explicatam, quo diximus, videlicet quia virtute quasi æquipollet actuali, & perinde se habet, ac si diceret Nicander: *volo & intendo induendo has sacras vestes facere, quod facit Ecclesia, & de facto his annexuit.* *Ad* 2. negamus minorem, cùm toto cœlo distent; nam intentio ista fertur in actum externum, nudè spectatum, & ut separabilem à Sacramento: minimè verò voluntas Nicandri, quæ tendit in actum exteriorem, ut de facto connexus est ab Eccle-

ſia cum ratione Sacramenti, hoc ipſo quod velit non quomodocunq; induere ſacras veſtes, ſed more aliorum Sacerdotum, qui ex inſtitutione Eccleſiæ eaſdem induunt ad efficiendum Sacramentum. Quamvis virtualis iſthæc intentio nunquam ſuadenda ſit, ſed melior eligenda, ſi tamen ſola aliquando adhibeatur in adminiſtratione Sacramenti, ſufficiens videtur eſſe, ut vi illius valor Sacramenti jure ſubſiſtere cenſeatur.

LXIII. *Oreſtes in officio eſt apud virum quemdam primarium, & magna apud hunc gratiâ pollet. Verum labitur frequenter cum fœmina quadam apud eundem Dominum commorante. Lapſum hunc dum explicat in Confeßione, iubeturque occaſionem peccati proximam deſerere, ait, abſque nota famæ, & gravi incommodo ſuo facere hoc ſe non poſſe: aliunde verò non eſſe in ſua poteſtate, fœminam illam amovere: pollicetur interim media præſcripta pro emendatione adhibere, at omnibus his tentatis, & abſolutione Sacramentali aliquoties datâ nihil emendationis ſubſequitur, ſed lapſus carnis frequentatur continuò. Quæritur, Vtrum Oreſtes tandem abſolvi poßit, & non potius cogi debeat ad occaſionem proximam deſerendam etiam cum graviori ſuo incommodo?*

Videtur Oreſtes cogendus ad occaſionem proximam deſerendam, ſecùs, non abſolvendus. Ita Suarez, Graffius, Reginald. in praxi pœnit. *Tom.* 1. *l.* 8. *n.* 19. & plerique alii. Tum

Tum quia experientiâ constat, remotionem occasionis hujus proximæ esse necessariam ad vitandum peccatum. Tum quia absque hac remotione propositum emendationis adesse nequit.

Resp. Orestem, si alioquin hic & nunc capax est, absolvendum esse toties, quoties cum suo relapsu redit. Ita Jo. Sanchez *in disp. select.* D. 10. *n.* 16. Cardin. Lugo *de Pœnit.* D. 14. *n.* 156. Palao P. 1. *Tr.* 2. *D.* 2. *p.* 9. *n.* 8. Dicastillo D. 6. *n* 3. 40 & apud hos plures alii. Probatur. Tum quia occasio proxima non est in se peccatum: aliunde autem post quantamcunque experientiam nullius emendationis stare potest reipsa efficax contritio & propositum absque voluntate removendi occasionem cum tanto detrimento proprio. Ergo si videatur Orestes legitimè contritus, potest absolvi, quia nolle relinquere occasionem proximã, non est peccatũ, nisi respectu illius, qui moraliter censetur, posse eam relinquere; alioqui si esset peccatum, nec aliquoties potuisset absolvi, quo tamen concedunt Adversarii. Tum quia Orestes manens in occasione proxima, quam sine gravi suo damno vitare non potest, non censetur per hoc, nisi tantùm permittere subsequens peccatum: minimè verò istud committere. Ergo cum peccatum illud refundere nequeat malitiam in voluntatem sui tantum permissivam, etiam impedire

pedire

pedire non potest debitam dispositionem, & consequenter ipsam Sacramentalem absolutionem. Tum quia vel illa absolutio tunc est neganda, aut differenda propter frequentiam peccandi, vel occasionem non vitatam: non hoc posterius, quia propter notam famæ, & incommodum suum grave non tenetur Orestes hic & nunc vitare, ut sopponimus: non illud prius, quia negatio aut dilatio absolutionis nihil prodest ad hanc frequentiam peccandi tollendam, ut experiuntur Confessarii; certè non plus prodest ad istam, quàm gratia Sacramenti, & auxilia, quæ intuitu illius ritè suscepti dari solent; Ex quo sic argumentari licet. Remedium à Christo ordinatum contra peccata futura nulli illius capaci est denegandum. Atqui Sacramentalis absolutio est remedium à Christo institutum non solùm ad delenda præterita, sed etiam ad præcavenda peccata futura, eiusq; Orestes propter dolorem & propositum emendationis est capax. Ergo huic absolutio Sacramentalis non est deneganda sive absolutè, sive per aliquod tempus eam differendo. Quod si Orestes tanto dolore reum se sistat, ut non modo attritus, sed etiam contritus censeri possit, magis durum & absonum videtur, amicum Dei & hujus amantem super omnia, non jam propter peccata præterita, sed propter metũ futurorum beneficio Sacramenti & absolutione privari.

Atque

Atque ex his patet ad argumenta in contrarium; Nam sicút contritio & propositum stare potest cum morali illa certitudine rarioris relapsûs, quod, ut diximus, concedunt Adversarii, sic etiam stare potest cum certitudine morali frequentioris relapsûs. Ergo quemadmodum in illo, sic in hoc casu remotio occasionis proxima non est ita necessaria, ut absque illa absolutio dari nequeat, etiamsi sufficiens aliàs dolor & propositum adesse videatur.

LXIV. *Osius Episcopus rogatus, ut baptizaret infantem cuiusdam magni comitis comparet in arce huius, sed dum officio hoc sacro fungi vult, nullus adhuc adest ex designatis Patrinus. Osius ergo sese designat, inque sui vicem aliquem ex astantibus sibi substituit. Quæritur* 1. *Vtrum Osius simul baptizans & Patrinus esse potuerit?* 2. *Vtrum sæcularis ille loco Osii substitutus contraxerit cognationem spiritualem?*

Videtur non potuisse simul esse baptizans & Patrinus. Tum quia Valentia *tom.* 4 *d.* 4. *q.* 2. *pun.* 3. ait, certissimam & indubitatam esse doctrinam D. Thomæ 3 *p. q* 67. *art.* 7. & 8. ex perpetua traditione & usu Ecclesiæ desumptam, in baptismo præter baptizantem debere esse aliquem, qui baptizatum ex sacro fonte suscipiat, ubi *Tò præter* importat distinctionem personarum. Tum quia Episcopus tanquam Supremus Diœcesis suæ Parochus ab

Eccle-

Ecclesia constituitur designator Patrini. Ergo non debet esse ipse Patrinus. Tum quia inter designantem & Patrinum debet esse contractus, ut docet Barbosa *de off. Episc. p. 2. alleg. 30. n. 47.* Atqui contractus necessariò debet esse inter duos distinctos. Tum quia Pater non potest esse Patrinus respectu Filii, nisi in necessitate, ubi non requiritur Patrinus. Ergo nec baptizans, quia iste censetur Pater spiritualis. Dato tamen, quod Osius verus esset Patrinus, non idcirco contraheret cognationem spiritualem, sed sæcularis ab illo substitutus, cum ad rationem Patrinatûs actio personalis requiratur, quam Episcopus non exercet, ut præter alios docet Azor *Institut. Mor. p. 1. l. 2. c. 12.* & Sanchez *de Matrim. l. 7. D. 49. n. 4.*

Resp. 1. Episcopum Osium validè potuisse esse simul baptizantem & Patrinum. Ratio est, quia nullū jus ostendi potest, quod ipsum ab hoc onere arceat, cum tamen ex hoc jure apud Theologos passim diligenter enumerentur personæ incapaces & conveniat inter omnes, ad munus Patrini tria solum requiri necessariò nempe *Vsum Rationis, Sacramentum Baptismi* scil. *& intentionem*, quorum nullum desideratur in Osio. Resp. 2. Osium etiam licitè potuisse & baptizantem & Patrinum esse. Nam licet saltem ex consuetudine passim recepta baptizans & Patrinus

nus debeant esse distincti, hæc tamen consuetudo non ita est introducta & recepta, quin aliud subinde ex rationabili causa fieri licitè possit. Cum ergo in casu nostro alius Patrinus non compareat, nec conveniat, Episcopum diutius exspectare, aut baptismum differri, sufficientem habet rationem Osius, cur unus utrumque officium obire velit. Resp. 3. Osium Episcopum contraxisse cognationem spiritualem; non verò sæcularem ejus substitutum. Ita passim DD. ex universali praxi, quam inquit Barbosa *lo. cit. n.* 50. decidit Congr. Cardin. ut plures etiam alii apud eundem testantur. Ratio est. Tum quia, quæ agit procurator, non proprio nomine agit, sed nomine Principalis seu substituentis. Tum quia Osius fuit designatus Patrinus: sæcularis autem solùm in locum ejus fuit substitutus.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, Valentiam aliud non velle, quàm ex usu Ecclesiæ & doctrina S. Thomæ in baptismo debere esse, & qui baptizet, & qui baptizatum ex sacro fonte levet, non autem hos debere esse duos distinctos homines, nec hanc distinctionem ex particula *Præter* evinci, cum unus homo duo officia obire possit, & sæpe in aliis quoque soleat. *Ad* 2. negamus, consequentiam, aliàs in nullo casu Patrinus esse posset genitor infantis, cum iste inprimis designare debeat Patrinos. *Ad* 3. distinguimus Min. contractus

strictè

strictè sumptus debet esse inter distinctos homines, transeat: contractus latè sumptus pro assensu ad hoc munus obeundum debet esse necessariò inter homines distinctos, negamus, quod iterùm patet ex instantia genitoris, quando ipse consentit in munus Patrini obeundum respectu filii sui. *Ad* 4. patet ex recens dictis. *Ad* 5. ad cognationem spiritualem requiri quidem actionem personalem, non physicè, sed imputativè saltem, qualem etiam exercet Episcopus, quia huic imputatur actio physica eius, quem substituit.

LXV. *Palmatius, vir consularis cùm civitatem obambularet, obvium habet in foro prope curiam quemdam civem, qui simul ipsi alapam infligit, ac fugam arripit, quâ iniuria graviter commotus Palmatius, ut honori consulat suo, mox fugientem insequitur, & deprehensum ita vulnerat, ut ferè de vita periclitetur. Quaritur. Vtrum licitè hoc fecerit?*

Videtur non licitè fecisse. Ita Sotus *l.* 5. *de Iustit. q.* 1. *art.* 8. Molin *de Iustit.* D. 17. *n.* 8. & plures alii, quos refert & sequitur Cardin. de Lugo *de Iust. d.* 10. *n.* 190. Tum quia percussio vel occisio privata tantùm licet ad defensionem honoris conservandi: non verò vel ad recuperationem ejusdem iam amissi, vel acquisitionem novi; hæc enim non erit defensio, sed vindicta, quæ privatâ authoritate semper est illicita. Atqui in proposito percussio

ſio vel occiſio ſervit tantùm ad recuperationem honoris jam amiſſi, vel acquiſitionem novi ex fortitudine. Ergo &c. Tum quia aliàs maritus licitè occideret adulterum, quod communis Theologorum ſententia negat.

Reſp. Palmatium potuiſſe licitè ſtatim inſequi, & vulnerare injuſtum invaſorem. Ita Mart. Navarr. *in Manuali. c.15. num.3. in fine.* Petrus Navarr. *l.2.c.3.num.*380. Rodriquez, Lopez, Henriquez, Dicaſtillo *de Iuſt.l.2. Tr.1. D.*10.*num.*74. & alii. Ratio eſt. Quia vir honoratus ad honoris ſui conſervationem licitè poteſt repercutere, vel etiam occidere invaſorem, qui alapâ vel fuſte impacto eripere eum nititur, ut concedit ipſe Lugo *n* 186. & communiter alii, quidquid ſecus ſentiat Harprecht *in Inſtit. Tom.*4. *Tit. de publ. judiciis num.* 171. Atqui Palmatius ut honorem conſervet ſuum, quem invadens inflictâ alapâ auferre nitebatur, mox iſtum inſequitur & vulnerat; moraliter quippe aggreſſio per impactum colaphum adhuc durat, & nondum honor in facto eſſe cenſetur amiſſus, ſed inſecutione & vulneratione impediri, ne ſit in facto eſſe. Ergo &c.

Atque ex his patet etiam ad 1. *in contrarium*, cùm inſecutio & vulneratio non tam habeat vim vindictæ, quàm juſtæ defenſionis honoris, impediendo, ne amiſſio hujus maneat perfecta & conſummata, atque in facto eſſe. *Ad* 2.

negamns illatum, cùm maritus non versetur in periculo tam aperto honoris amittendi, & adulter commodè ad Magistratum deferri, atque ab hoc pro meritis plecti possit.

LXVI. *Papius & Vltanus gravi odio diu se mutuò prosequuntur. Tandem verò Papius mitioris indolis à viris Religiosis persuasus omnem rancorem ex corde eousque deponit, ut tamen hæreat in memoria; unde Vltanum nec obvium salutat, nec alia ei benevolentiæ signa exhibet, etsi sciat fore, ut ex illis benevolentiæ signis motus Vltanus similiter ab odio desistat. Quæritur. Vtrum Papius verè ignoverit Vltano hosti suo, ita ut ad aliud ex lege charitatis non amplius teneatur?*

Videtur verè ignovisse, nec ad aliud teneri. Ita communis Theolog. dum ajunt, ad ignoscendum inimico sufficere, odium personæ seu inimicitiæ ex animo excludere, cùm sæpè impossibile sit, illud ex memoria ejicere: nec teneri quemquam inimicum diligere positivo & peculiari actu v.g. salutatione, allocutione, visitatione, consolatione & simili, quia hæc sunt specialia signa amoris, ad quæ nemo obligatur, sed tantùm ad communia, v. g. orationem, & eleemosynam communem, resalutationem, responsionem, expositarum mercium venditionem &c.

Resp. Cum Coninck *de actibus supernat.* D. 24. *n.* 91. & 97. Bonac. *Tom.* 2. D. 3. *de Charitate pun* 3. *n.* 3. Palao *Tr.* 6. D. 1. *pun.* 6. *num. ult.*

ult. & aliis distinguendo. Si Papius gravem sentiat difficultatem in salutatione & aliis signis benevolentiæ exhibendis, cogi eum non posse ad ista præstanda, cum non teneatur cum tanta difficultate salutem inimici procurare: Verùm si Papio non adeò molestum accidat, illa præstare, obligari eundẽ. Quia bonũ spirituale inimici, sicut & cujuslibet proximi, procurare debet etiam cum aliquo suo incommodo, aliàs non esset nobis præceptũ Exodi 23. *Levare asinum inimici jacentem sub onere*, & Prov. 25. *esurientem inimicum cibare.*

Ad rationem in oppositum dicimus, eam intelligendam esse juxta datam distinctionem, quod etiam sentit Layman *l.* 2. *tr.* 3. *c.* 4. *n.* 2. aiens, illam esse veram, per se loquendo; quia si omissio illorum signorum scandalosa esset, aut per aliquid eorundem posses sine tuo incommodo inimicum tibi & Deo reconciliare, id omittere, foret grave peccatum.

LXVII. *Pausilippus emphyteuta elapso triennio non soluit canonem domino suo, qui idcircò propriâ authoritate rem emphyteuticam ingredi nititur, quod advertens emphyteuta ad resistendum se parat, priùs tamen ea de re Confessarium consulit. Quæritur. Vtrum dominus canone post triennium non soluto posit propriâ suâ authoritate rem emphyteuticam ingredi: & inhibere debeat Confessarius emphyteutam à resistentia paranda?*

Videtur posse. Ita Minsinger *Cent.3.obser-vat.65.* Molin. D.453.*circa fin.* Tanner *Tom.3.* D.4.q.7.n.168. Layman *l.3.sect.5.Tr.4.c.23.n.8.* & alii Moventur. Tum *l.2.Cod.de jure emphy-teut.* ubi ipsi domino conceditur, ut possit expellere emphyteutam non solventem canonem. Ergo signum est, officium Judicis non requiri. Tum quia dominus civilem habet possessionem rei emphyteuticæ : Ergo potest hanc ingredi, ac naturalem possessionem ab alio injustè occupatam repellere.

Resp. Dominum proprietarium canone post triennium non soluto non posse ingredi rem emphyteuticam: adeoque nec Pausilippum ex consilio Confessarii posse licitè eidem se opponere. Ita Rebellus *de obligat. justit. part.2.l.13.q.12.* Palao *de justit.Tr.32.D.10.p.10. num.2.* & alii ab his relati. Probatur. Tum quia lex concedere nequit proprietario facultatē expellendi emphyteutam, nisi constet certò, hunc *in Commissum* incidisse, quod tamen vix unquam potest; quid enim si ignorantia, vel legitimum impedimentum excusârit? Tum quia expulsio hæc, etsi sit conditio contractûs emphyteutici, sapit tamen pœnam criminis commissi, quæ ante sententiam Judicis sustineri non debet.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, legem illam intelligendam esse subsecutâ Judicis declaratione. *Ad* 2. concedimus totum : negamus

verò

verò emphyteutam injustè obtinere possessionem naturalem nam tametsi iste jure ipso privatus sit post declaratam domini voluntatem, ut tamen hæc privatio in executionem veniat, accedere debet sententia Judicis declaratoria; interea autem justè possessionem tenet, nec ab habente possessionem civilem repelli potest.

LXVIII. *Persius Sacerdos iter faciens divertit in via ad templum aliquod sacrificaturus; sed intelligit ex Parocho loci omnes sacros calices nuperrimè fuisse furtim ablatos, & defacto alium non adesse, quàm recèns allatum ab auri fabro & nondum consecratum; ille non obstante hoc Sacrificium in isto peragit, statimque iterum discedit. Quæritur* 1. *An & quomodo Persius utendo hoc calice nondum consecrato peccaverit?* 2. *An idem calix hoc ipso jam sit consecratus?*

Videtur calix ex eo quod jam Sacrificium divinum in ipso sit peractum, nondum consecratus. Ita post Navarrum, Azor, Layman, Fagundez & alios Card. de Lugo *de Euch. D.* 20. *s.* 4. *num.* 91. Dicastillo *de Sacrif Missæ. D.* 4. *n.* 98. & Arriaga de Euch. *D.* 55. *n.* 13. ubi ait, hoc omnino esse certum. Tum quia ex sac. Canonibus & Ecclesiæ usu habetur, calicem sacrificio divino peragendo aptum & legitimum non censeri, nisi ab habente potestatem ad id deputatum & consecratum Tum quia sic contra communem aliorum DD. multa

non amplius indigerent consecratione v. g. Ecclesia, altare, vestes, aliaque ornamenta. Ex his iidem Authores docent, Persium peccasse mortaliter, simulque incurrisse pœnam depositionis ab off. & Benef. quod *ex c. ult. de celebr Miss.* nominatim sentit Bonacina *de Euch. D. 4. q ult. pun. 9. n.* 17.

Resp. 1. Probabile videri, calicem, in quo nondum consecrato Sacerdos aliquis sacrificavit (sive bonâ sive malâ fide id fecerit cùm nihil inde sanctitatis in calicem redundet) remanere consecratum. Ita P. Coninck *de Sacr. q. 66. art. 2. dub. unico n* 15. Pellizarius *in Man. Regul. tom 2. Tr. 8. c 5. s. 3 n.* 101. Tamburinus *de Sacrif. Miss. l. 1. c. 1. §. 4.* & seq & non pauci alii, quos refert & sequitur Diana *P. 9. tr. 7. Res. 18.* Ratio desumitur ex contactu tacito sanctissimi Corporis Christi, unde omnis benedictio promanat. Confirmatur 1. ex communi SS. PP. Christus contactu suo, dum baptizaretur, sanctificavit aquas Jordanis. cur ergo calici contactu Corporis & Sanguinis sui benedictionem aliquam non relinquat? Confirmatur 2. nominatim authoritate S. Augustini, qui relatus à Suarez *de Euch D. 51. s. 7.* sic ait: *Sed & nos pleraque instrumenta & vasa ex auro & argento habemus in usum celebrandorum Sacramentorum, quæ ipso ministerio consecrata sancta dicuntur.* Resp. 2. à Persio commissum esse peccatum mortale

ex communi DD. quia in re gravi egit contra præceptum: de reliquo autem nullam incurrisse pœnam, quia *c. ult.* loquitur de pœna inflicta peculiari presbytero plurium delictorum reo, quæ idcirco ad hunc unicum casum & delictum extendi non debet.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, æquipollenter, imò eminenter talem deputationem haberi per illum sacratissimum contactum. *Ad* 2. Eandem esse rationem de calice ac de corporali, pixide, & sphæra seu lunula immediatè Christum tangentibus: non autem de vestibus, aliisque ornamentis: item de Ecclesiis & altaribus non benedictis; quia non continguntur à sacratissimo Christi corpore; attamen tum in vestibus & ornamentis, tum in Ecclesiis & altaribus solùm reconciliandis tanta consecratio non videtur requiri, sed sufficere illam consecrationem, quæ ex ipso sacro ministerio in illa redundant; in quem sensum intelligimus illud Chrysostomi *hom.* 20. *in* 2. *ad Cor. lapis quidem naturâ est, sanctum autem fit, quoniam corpus accipit Christi.* Quod si post inchoatam jam Missam & canonem contingat templorum & altarium violatio, habetur illa ex dispositione juris pro jam absoluta ante prædictam violationem. Urget Dicast. *n.* 201 ratus, sic Diaconum, qui Eucharistiam administravit, non amplius inungendum in digitis, dum presbyter ordinatur.

Verùm cùm inunctio hæc non tam ad contactum Christi, quàm Sacerdotis ordinationem spectet, facilè apparet, nullam esse sequelam.

LXIX. *Petilianus obfirmato animo statuit cuidam Domino equum furtim abducere, haret tamen differtque non tam occasione, quàm animositate destitutus, donec Petilius, cui propositum hoc aperuit, consensu suo animum addat, quo facto ille confirmatus cogitatum furtum statim exequitur, aliàs post aliquod primùm tempus; nec ita animosè id executurus. Quæritur. Utrum Petilius teneatur ad restitutionem ablati equi, cum Petilianus nusquam amplius compareat?*

Videtur teneri. Ita Molina *Disp.*376. Rebell. *L.* 2.*q.*14.*f.*2.*concl.*2. P. Navarr. *l.*3. *de Restit.c* 4.*num* 48. & alii, quos refert & sequitur Dicastillo *Tr.*2.*de Iust.D.*4 *num.* 14. Probant. Tum quia Petilius est causa totius actionis, ut nunc sit; esto enim Petilianus aliàs furaturus fuisset, diversa tamen tunc actio extitisset. Tum quia Petilius tali modo substantiam furti attingit, animando Petilianum; imò istud furtum aliàs nunquam fortè accidisset, Petiliano animum mutante. Tum quia Petilius sic animum addendo adjuvat furem plus, quàm qui eidem tenet scalam, vel asportat rem furto sublatam, qui tamen omnes ex communi Authorum ad restitutionem tenentur.

Resp. Non teneri Petilium ad restitutionem

nem equi ablati. Ita S. Thomas 22. *L. 62. art.* 7. & disertè Martinus Navarrus *in Manuali c.* 17. *n.* 20. Paludan. Gabriel. Richard. Hostiens. & alii. Ratio est, quia ille non est obnoxius restitutioni, qui non tam est causa substantiæ damni, quàm modi vel circumstantię, cum qua executioni committitur, ut communiter admittunt Doctores. Atqui Petilius non est causa substantiæ damni, sed solùm circumstantiæ, scil. quod Petilianus citiùs & animosiùs equum abduxerit, utpote ad hoc faciendum jam antea prorsus animo obfirmatus. Ergo &c. Unde

Ad 1 *in contrarium* esto, quod Petilius sit causa totius actionis individuæ, ut hîc & nunc fit, quia tamen illa, quà damnosa, secundum speciem jam erat parata in causa exequenti & secutura, nihil amplius circa eandē efficaciter operatur, sed novā solùm inducit circumstantiam, quod non est magni momēti. *Ad* 2. negamus, Petilium tali modo substantiam actionis, quà damnosæ, attingere, cum hæc, ut recèns diximus, jam antè secundum speciem ita fuerit parata in causa executrice, ut moraliter loquendo ex ea sequeretur, nec animus Petiliani immutaretur; non enim quælibet animatio furis attingit substantiam actionis, sed quæ influit positivè: minimè verò, quæ ex sola ablatione terroris nascitur, ut in simili bene Lugo *de Iust. D.* 19. *n.* 102. *Ad* 3.

dicimus, tenentem ſcalas furi, & ejuſdem res furtivas aſportantem interdum ita concurrere, ut abſque hoc ſubſidio totum damnum nihilominus contingeret: interdum ita ut abſque prædicto auxilio fur in domum penetrare, & res furtivas aſportare non poſſet; in hoc poſteriori ſolùm caſu tenentem ſcalas, & res furtivas aſportantem DD. communiter obligant ad reſtitutionem: non in illo priori, ut videre eſt apud Layman *l*.3 *Tr*.2.*c*.5.*num*.5. Unde ex hac inſtantia confirmationem acrobur acquirit noſtra reſolutio.

LXX. *Quintilla pia matrona puerum quemdam recèns natum & admodum debilem ex neceßitate baptizans inter triplam aquæ affuſionem profert hæc verba: Ego baptizo te in nomine Patris: Ego baptizo te in Nomine Filii: Ego baptizo te in Nomine Spiritûs Sancti. Quæritur. Vtrum Baptiſmus ſic collatus ſit validus?*

Videtur non valere. Ita Comitolus *l*.1.*Reſpon. Moral.q*.7.& Bonacin.*de Sacram*.D.2 *q* 2. *pun*.4.*num*.4. quibus eouſque ſubſcribit Layman *l* 5.*tr*.2.*c* 4.*num*.5.ut exiſtimet,talem Baptiſmum iterandum eſſe ſub conditione. Ratio iſtorum eſt. Tum quia in eo tres ſunt ablutiones, & tres formæ imperfectæ, quarum nulla per ſe eſt ſufficiens ad conſtituendum Baptiſmum, neque omnes ſimul cõſtituunt, quia non poſſunt in unam totalem & adæquatam formam coîre. Tum quia in eodem pro-

propter repetitionem verbi *in Nomine*, & propter omissionem conjunctionis *Et*, non satis exprimitur unius Deitatis essentia, quod ad valorem Baptismi requiritur.

Resp. Baptismum sub prædicta forma collatum esse validum. Ita P. Dicastillo Tom. 1. *de Sacram.* Tr. 2. D. 1. *num.* 96. & plerique alii, planè supponentes, talem baptismum etiam sub condione non esse repetendum. Probatur. Tum quia, quod implicitè forma continet, id expresse potest verbis proferri. At usitata forma Baptismi habet tacitam professionem beneficii, quod à Patre & Filio & Spiritu S. in baptizatum per Sacramentum derivatur; nec enim solus Pater baptizat, aut emundat à peccato, sed etiam Filius, & Spiritus S. atque hoc ipsum minister, dum baptismum confert, præstat non in nomine solius Patris, sed etiam Filii, & Spiritus S. Ergo hoc exprimere in forma non reddet irritum Sacramentum. Tum quia sicuti nihil refert, utrum quis infantem semel tantùm, vel ter immergat in aquam, ita etiam nihil ad substantiam Sacramenti referre videtur, utrum aqua ei semel affundatur repetito ablutionis verbo, an ter ob mysterium SS. Trinitatis. Tum quia repetitio illa ejusdem singularis vocis (in nomine, omissâ conjunctione Et) satis adhuc significat unitatem divinæ essentiæ, cùm per se sensum non immutet, perin-

de

de ut idem omnino est dicere : *Deus Pater, Filius, Spiritus S.* ac dicere : *Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus S.* uti benè Dicastillo *loc. cit.*

Ad primum in contrarium dicimus, tres illas formas, seu potiùs partes constituere unam totalem & completam formam, quod quidem difficilius non est, quàm ut diversæ formæ partiales in Ordine, & extrema Unctione unum totum Sacramentum constituat, quod tamen passim concedunt omnes. *Ad* 2. Patet ex dictis, simulque sufficiens dubium ex hac præcisè forma non esse, cur Baptismus sic collatus etiam sub conditione repetatur.

LXXI *Rachel in partu ingentem sentit difficultatem, ut tam ipsa, quàm proles vitâ periclitentur; quia verò ista adhuc vivere, & manum ex utero materno porrigere videtur, ut illius vitæ spirituali succurratur, quædam ex præsentibus mulieribus infantem baptizandum putant, quia tamen hoc aliæ dissuadent, extinguitur infans, antequam plenè enascatur. Quæritur. Vtrum infans in manu porrectâ licitè baptizari potuisset?*

Videtur non potuisse. Ita Bonac. *Tom.* 1. *D.* 2. *de Sacram. q.* 2. *pun* 6. *num.* 8. & plures apud istum, nixi hoc fundamento, quod ex S. Augustin *Epist. ad Dardanum* affert S. Thom *p.* 3. *q.* 68. *art.* 11. Nemo renascitur spiritualiter, nisi priùs nascatur naturaliter. Sed Baptismus est quædam spiritualis regeneratio.

Ergo,

Ergo non debet aliquis baptizari, antequam ex utero nascatur.

Resp. Infantem in manu porrecta licitè & validè baptizari potuisse. Ita P. Suarez *Tom.* 3.*in* 3.*part.* 68.*art.*11. Coninck *de Sacram Q.*68. *art.*11.*num.* 9. Basilius Pontius *de Matr.l.*4.*c.*25. *num.*7. Gaspar Hurtado *D.*1.*de Bapt. diffic.*6. & plures apud hos. Ratio est, quia ablutio manûs (imò etiam digiti & quantumvis minimæ alterius partis) est vera ablutio, quâ homo dicitur absolutè & simpliciter ablui. Ergo est sufficiens ad valorem Baptismi. Confirmatur. Homo, si in minima sui parte vulnus accipiat, absolutè & simpliciter vulneratus dicitur. Ergo etiam si in manu aut alia minima parte abluatur, absolutè & simpliciter ablutus dici debet; cùm universim ea, quæ regulariter nõ conveniunt omnibus aut præcipuis partibus, denominationem toti tribuant, si in minima etiam hujus parte reperiantur. Unde Card. de Lugo *in Resp. Moral. l.*1. *dub.*1. admittit, verè etiam aliquem baptizari, si in solis capillis aspergatur. Sed estnè Baptismus sic collatus sub conditione iterandus, si infans periculum evadat? Affirmant communiter Doctores, quibus libenter subscribo, cùm in Sacramentis Baptismi, Sacerdotii, & Episcopatûs ob istorum necessitatem & damnum irreparabile ex illorum invaliditate oporteat nos, quoties fieri potest, viam

cer-

certam amplecti; poteſt autem aliquis vel ob ſolam Doctorum varietatem de valore Baptiſmi maximè in digito, capillis, &c. haud immeritò formidare, ut rectè Lugo *lo. cit.*

Ad fundamentum Contrariæ Sententiæ diſtinguimus Majorem: Nemo ſpiritualiter renaſcitur, antequam naſcatur naturaliter abſolutè & omnimodè negamus: ſufficienter in ordine ad ablutionem, concedimus; in caſu autem noſtro infans hoc ipſò, quod porrigat manum, ſufficienter naturaliter naſcitur, ut ablui poſſit. Ergo nihil obſtat, quò minùs ſpiritualiter per Baptiſmum renaſcatur.

LXXII. *Reyprechtus cereviſiæ coctor advertens hordeum in ſequenti autumno præſentis anni majori pretio vendendum, quàm in verè, emit vigeſimo die Februarii à ruſtico quodam omne hordeum, quod ipſi proximâ æſtate creſcet menſe Auguſti tradendum eo pretio, quo illud in prædicto menſe Februarii vendebatur, nempe ſingulas ſcaphas quatuor florenis. Interea temporis pretium hordei crevit, & in autumno una ſcapha florenis ſex vendita eſt, quo tamen non obſtante ruſticus in menſe Auguſti 50. ſcaphas attulit Reyprechto, & juxta pacta non plus pro ſingulis, quàm quatuor florenos accepit. Quæritur. Vtrum contractus iſte ſit licitus, ita ut Reyprechtus pro defectu communis pretii hordei in Autumno nihil reſtituere cogatur?*

Videtur juſtus & licitus eſſe abſque ullo onere

onere restitutionis. Tum quia universim *res tantùm valet, quanti emi vendique potest*, ut asserunt nonnulli Juristæ, modò absit dolus & fraus, ut limitat Gerson *de Contract.* cùm consentienti nulla fiat injuria. Tum quia si esset illicitus, foret usurarius. Atqui talis non est, vel quod non fuerit numerata pecunia, vel si etiam sit numerata, quod res post aliquot primùm menses tradenda minùs valeat, quàm si statim traderetur, ut docet Lessius *de just. cap.* 21.*n.*61. Tum quia ita passim in Hispania venduntur lanæ, & tamen iste contractus tanquam legitimus à pluribus Theologis defenditur apud Cardin. de Lugo D.26. *de justit.n.* 111.& Dedicastillo *Tract.* 9.*de just* D.2.*n.*85.

Resp. Contractum istum (abstrahendo à lucro cessante, damno emergente, periculo &c.) esse illicitum, & Reyprechtum teneri defectum communis pretii pro singulis scaphis hordei tempore traditionis compensare. Ita Sa *V.Venditio.num.*21. Toletus, Dedicastillo, & alii communiter. Ratio est. Tum quia pretium in contractu servandum numerari debet juxta tempus traditionis, ut communiter docent Theologi, idque ideò, quod res eatenus valeat aliquod pretium, quatenus voluntate ac beneficio venditoris utilitatem affert emptori. Sed hanc utilitatem primùm affert tempore traditionis. Ergo tunc judicandum de valore: Tum quia universim justitia

ſtitia contractûs in emptione & venditione ſumitur ex æqualitate inter contrahentes, quæ æqualitas ex oneribus mutuò impoſitis conſideranda eſt : Cum ergo onus, quod ſibi Reyprechtus imponit, dandi ſcil. poſtea tale pretium, tanti non æſtimetur, quanti ſit onus, quod ſibi imponit ruſticus, nempe dandi rem futuram, manifeſtè apparet injuſtitia hujus contractûs, & conſequenter obligatio apud Reyprechtum reſtituendi defectum juſti pretii,

Ad 1. *in contrarium* dicimus, effatum illud Juriſtarum ab omnibus Theologis explodi tanquam juſtitiæ contrarium, & Reipublicæ noxium : nec limitatio Gerſonis juvat, cum venditor non ſit abſolutè volens, ſed ſolùm citra leges juſtitiæ. *Ad* 2. Contractum hunc eſſe illicitum ob rationes in reſponſo adductas: inſuper uſurarium, ſi numerata ſtatim fuerit pecunia, quia emẽs accepit poſtea ſortem, & aliquid ultra hanc. *Ad* 3. Etiam illum contractum Hiſpanorum reijci à multis & gravibus Theologis; poteſt tamen ab injuſtitia defendi, ſi vel majus pretium lanæ tempore traditionis ex tali anticipata emptione oriatur: vel minus tẽpore contractûs proveniat ex copia venditorum, & raritate emptorum, ut præter alios docet Card. de Lugo *Diſp. cit.* qui inde *num.* 16. notat, propoſitionem illam (quod ſcil. pretium rei juſtum deſumatur ex valore,

valore, quem res habet, non tempore contractûs, sed tempore traditionis) non esse universaliter veram, cum ob prædictas circumstantias res post aliquod primùm tempus tradenda justè nunc minoris æstimetur; quantumvis aliàs sine intervento talium circumstantiarum non sit absolutè admittendum, rem post aliquot primùm menses tradendam minoris fieri, quàm quæ præsens traditur, ut voluit Lessius *loc. cit.* Unde in nostro casu ob defectum similium circumstantiarum nulla est paritas.

LXXIII. *Ronsardus cum ante aliquot annos apud Nobilem quemdam Dominum pranderet valde arrisit ipsi cochleare quoddam argenteum affabrè factum, cujus cupidine victus sublegit illud, nec aliquando furti hujus se accusavit. Nunc verò post accuratam conscientiæ discussionem illius memor restituere prædictum cochleare cupit uno saltem Philippeo æstimatum sed nulla apparet occasio. Quæritur.* 1. *Vtrum Ronsardus furando cochleare illud peccaverit mortaliter?* 2. *Vtrum idipsum reservare sibi possit, cum nec Domino nec hæredibus hujus restituere possit?*

Videtur Ronsardus non peccasse mortaliter. Ita Rodriquez *in summa t.* 5. *c.* 118. & plurium opinione Sotus *de just. q.* 3. *art.* 3 *ad* 3. ad notabilem furti quantitatem duos aureos absolutè requirentes, quos saltem respectu opulentorum sequuntur Sylvester, Angelus, Lay-

man & alii. Unde etiam Ronſardus non tenetur ſub mortali ad reſtitutionem : imò nec ſub veniali ; nam ex plurium ſententia poſſet idem cochleare inventum ſibi retinere, ſi iſtud Domino ſuo reſtiture nequeat. Ergo & furto ablatum; eſt quippe par ratio utriuſque, ut docet Caramuel *in Theolog. fundamentali fundamento* 59. §.4. *n.*1259. ſaltem ſi bona per uſuram & ſimoniam acquiſita excipiantur.

Reſp. 1. Ronſardum furando Nobili illi cochleare uno Philippeo æſtimatum peccaſſe mortaliter. Ita Molina *de juſtit. Diſp.* 685. Vaſquez *Opuſculo de reſtit.c.*5.*dub.*5. Rebellus, Filliuc. Bonacina, Malderus, & poſt plures alios Diana P.2.*tr.*17.*reſol.* 57. qui omnes notabilem ſeu gravem quantitatem, quæ mortale furtum conſtituat, deſumendam docent ex damno gravi perſonæ illius, cui res ſua aufertur, quod damnum fieri ajunt, ſi prædicta perſona tantâ quantitate privetur, quæ vel ad ſuſtentationem illius per unum diem communiter ſufficiat : vel ad notabilem vitæ agendæ utilitatem communi judicio conferat, ſicuti conducere poteſt etiam ditiſſimis Regibus & Principibus unus aureus : mediocriter divitibus (inter quos ſunt Nobiles) unus florenus : divitibus ita præcisè, ut non egeant (qualis multi ſunt opifices) medius florenus : demum mendicantibus (quibus nonnulli operarii accenſentur) tres

aut

aut quatuor pacei. Ratio hujus universalis doctrinæ est, quia bona fortunæ commoditatibus vitæ inserviunt. Ergo rectissimè ab eorum notabili defectu notabile damnum desumi, ęstimarique potest, idque pro diversitate hominum diversum. Jam ad propositum nostrum subsumimus. Atqui notabilem defectum in bonis suis patitur Nobilis ille per ablationem cochlearis argentei uno Philippeo æstimati; quia unus Philippeus ad notabilem vitæ agendæ utilitatem communi judicio conducere ipsi potest. Ergo notabile inde ac grave damnum eidem in bonis suis infertur. Ergo materia ista furto sublata sufficit ad furtum mortale constituendum.

Resp. 2. Ronsardum teneri ad restitutionem saltem sacris locis, aut pauperibus faciendam. Ita omnes, & definitur ab Alexandro Papa III. *c. cum tu. de usuris*. Idem habetur *c. cum sit. de judiciis*, quæ jura, ait Palao *Tom. 7. suæ Theologiæ Mor. Disp. 1. num. 18. §. 8. n. 3.* locum habent non solùm in acquisitis per usuram & simoniam (de quibus expresse loquuntur) sed per quamcunque aliam injustitiam ex recepta consuetudine, & communi Doctorum consensu, quod secus est de bonis inventis. *Atque sic* patet etiam ad ea, quæ in contrarium sunt adducta.

LXXIV. *Rodopianus rusticus confitetur peccata sua, & nullum addit numerum in mortalibus,*

quem, dum requirit Confessarius vir doctus, miratur ille ajens, se hactenus apud Parochum suum non consuevisse addere numerum, nec istum unquam fuisse requisitum. Quæritur. Vtrum Confessarius jubeat Rodopianum repetere confeßiones, in quibus nullum hactenus expreßit numerum peccatorum mortalium?

Videtur repetendas esse Confessiones. Ratio desumitur ex Concil. Tridentino, quod *Sess.* 14. *c.* 5. *& Can.* 7. requirit confessionem omnium mortalium tam quoad speciem, quàm quoad numerum. Ergo licet Rodopianus ex ignorantia inculpata validè hactenùs fuerit absolutus, non expresso numero, tamen semper mansit obligatio hunc explicandi, ubi ejus necessitatem intellexerit, uti ex communi docet Layman *L.* 5. *Tr.* 6. *c.* 9. *n.* 4.

Resp. Confessarium non teneri Rodopiano repetitionem imponere confessionum, in quibus numerus non fuit expressus. Ita Henriquez *L.* 2. *de pœnit. c.* 3. *num.* 10. Fagundez *de* 2. *Præcept. Eccles. L* 3 *c.* 4. *num.* 10. Dicast. *de Pœnit. Tr.* 8. *D.* 9 *num* 57. & alii. Nam cùm tales Homines bonâ fide procedant, & uniformem ferè vivendi rationem teneant, facilè prudens Confessarius ex confessione unius anni conjicit, quantum in aliis annis peccaverit, ut ita virtualis numeri explicatio interveniat. *Addo* tamen magnâ prudentiâ Confessarii opus esse tum circa bonam fidem, tum circa hanc vitæ uniformitatem; sæpè quippe contingere potest,

test, ut non absque conscientiæ remorsu sic obiter confiteantur: & pro diversis occasionibus sit magna inæqualitas, numeri in uno & reliquis annis, quo casu utique repetitio confessionum instituenda, & numerus apertè explicandus est.

Atque ex his patet etiam ad rationem in oppositum.

LXXV. *Richardus Consiliarius Principis intelligit ex Domino suo proximè se negotiorum causa amittendum in locum, ubi præcepto Communionis Sacræ propter imminens tempus paschale satisfacere non poßit. Prævenit ergo, & ante discessum S. Eucharistiam sumit; sed postea inter paschale tempus advertit, optimam occasionem Communicandi sibi minimè deesse. Quæritur. 1. Vtrum Richardus intelligens impedimentum paschalis Communionis prævenire debuerit? 2. An postea oblata optima occasione Communicandi tempore paschali iterare Sacram Communionem debuerit?*

Quoad 1. *Quæstionem*. Negant Azor *Tom.* 1. L. 7. c. 41. q. 13. Quia nemo tenetur anticipare actum præceptum, nisi per talem anticipationem ita satisfiat præcepto, ut postea sit liber, id quod in præsenti non contingit, si enim præter opinionem etiam cesset impedimentum, tenetur postea tempore paschali Communicare, quidquid prius fecerit. Affirmat P. Fagundez *Præcepto* 3. *Ecclesiæ* L. 1. c. 6 *n.* 3. Quia aliàs differretur Communio ultra annum. *Pro*

resolutione supponendum, legem Ecclesiasticam *ex cap. utriusq; Sexûs de Sac. Cõmunione* involvere duo præcepta; alterum communicandi saltē semel in anno, quod concernit substantiam præcepti: alterum communicandi in paschate, quod ad congruam temporis determinationem pertinet, ut docet Fagund. *lo. cit. num.* 3. Cardin. de Lugo *de Eucharist. D.* 16. *num.* 66. Dicastillo *ibidem D.* 10. *num.* 154. Arriaga *Tom.* 7. *Theolog. D.* 47. *num.* 22. & plerique alii. Hoc supposito.

Resp. Si Richardus jam semel communicavit intra annum, tunc non tenetur anticipare tempus paschale, cùm Principali præcepto annuæ Communionis satisfecerit, alterum verò minùs principale de paschali Communione ex hypothesi servare non possit. Quod si idem non cõmunicavit intra annum; tunc vel impedimentum durabit toto anno post pascha, & sic tenetur prævenire, perinde ut ille, qui novit se festo die non posse interesse ultimo sacro, obligatur unum ex præcedentibus audire: vel non durabit, & tunc etiam non tenetur prævenire. Ita Authores recèns citati, quibus addi possunt, qui in pari ferè casu apud Dianam P. 11. T. 8. R. 37. docent, eum, qui prævidet, se tempore mortis Confessarium non habiturum, teneri anticipare confessionem, ut præcepto divino confitendi in articulo mortis satisfaciat.

Ad argumentum Sententiæ Negativæ dicimus, talem etiam ita satisfacere per anticipationẽ, ut postea non amplius teneatur præcepto annuæ Communionis, quidquid sit de paschali, de quo mox. *Ad Argumentum Sententiæ affirmativæ* dicimus, non differri Sac. Communionẽ ultra annum; si enim impedimentum tam diu duret, tenetur prævenire: sin verò tam diu non perseveret, eo sublato, obligatur quidem ad Sac Communionem, non tamen statim ad cessationem impedimenti, sed saltem ante finem anni, cum præceptum annuæ Communionis plus non requirat.

Quoad 2. Quæstionem. Videtur non debuisse iterare. Ita Diana *P.3. Tr.4. Resol.42.* citans Fernandez de Heredia *in D. de Sac. Tr. de Euch. p.8. d.1. n.10.* quia ex *cap. cit.* licitum est, ex consilio Confessarii Sac. Communionem ultra Pascha differre. Ergo licitum est quoque ex consilio viri docti eandem prævenire, ita ut pari modo utrinque omnis obligatio penitus tollatur.

Resp. Probabilius esse, Richardum oblatâ occasione intra tempus paschale obligatum fuisse ad iterandam S. Communionem. Ita Lugo *D.16. cit. num.70.* quia illa Communio antecedens non fuit facta ad satisfaciendum præcepto Communionis paschalis. Ergo istud adhuc restat implendum. Esto extinctum sit præceptum annuæ Confessionis.

Confirm. ex Dicastillo D.10.*cit.n.*155. Praeceptum Communionis paschalis, quà talis, vel est grave, vel leve? Si illud; Ergo si impleri potest, graviter obligat: Sin hoc. Ergo quicunque voluntariè ante pascha semel communicavit, leviter solùm delinquit, si itidem voluntariè, & absque ullo impedimento Sac. Communionem tempore paschali omittat, quod est falsum, & contra communem DD.

Ad rationem in contrarium negatur consequentia ob rei disparitatem; nam dilatio praedicta in ipso jure concessa est: non autem anticipatio. Adhaec factâ dilatione ex rationabili causâ, non potest amplius satisfieri praecepto Communionis paschalis: at verò potest satisfieri post praeventionem, nempe si impedimentum, quod certò futurum putabatur, praeter opinionem cesset, & optima se occasio ad satisfaciendum paschali Communioni offerat, uti posuimus in nostro casu.

LXXVI. *Rufa famula ita ab initio convenit cum hero suo, ut praeter victum elapso anno decem sibi floreni darentur. Pòst autem videtur sibi duris suis laboribus maximè opificii, quod herus suus exercet, multò plus meruisse, certa interim, se aliâ viâ id acquirere non posse, quàm per occultam compensationem. Quaeritur. Vtrum Rufa occultam hanc compensationem facere possit?*

Videtur non posse. Tum quia justum ipsi stipen-

stipendium est constitutum, ex communi scilicet usu & consuetudine ejusmodi personis constitui solitum. Tum quia herus nunquam consensit in stipendium majus, ideoque, ipso invito, clam aliquid in compensationem accipitur, Tum quia ancilla gratuitâ voluntate exhibuit majus obsequium, non coactè: absq; animo occultè compensationem faciendi.

Resp. 1. Rufam non posse quidquam eripere Domino, si vel stipendium accepit justum, hoc est, quod sive lege, sive consuetudine eiusmodi personis in tali ministerio concedi solet; vel gratuitò & absque animo compensandi durius obsequium exhibuit. Ita communis. Ratio prioris est, quia ultra justum nihil debetur: posterioris, quia obsequio proprio donatio libera efficitur. Atque alterutrum horum plerumque de famulis, ancillis, operariis, atque officialibus præsumendum, nec facilè ipsis à Confessario credendum, cùm isti homines semper ferè conquerantur, stipendium minus justo sibi concedi, cùm tamen justum detur, aut ipsi in hoc ultrò non rogati consentiant. Resp. 2. Si Rufa aliis in rebus, quàm ab initio fuerat conventum, fuerit occupata, debetur eidem augmentum mercedis judicio prudentis æstimandum. Ita Palao *tr.* 32. *D.* 1. *pun.* 6. §. 3. *n.* 9. Navarrum & Menochium secutus. Ratio est, quia illud obsequium est pretio æstimabile, ad

le, ad quod illa ex vi promissæ mercedis non adstringitur; unde etiam Pædagogi certâ mercede conducti ad filios instruendos, in scholam ducendos &c. si aliis ministeriis occupantur, maius stipendium merentur. Resp. 3. Rufam non posse quidquam clam surripere, si debitam mercedem amicabili petitione, aut judicis interpellatione absque sui gravi jactura obtinere possit: secus, si moraliter hâc ratione obtinere nequeat. Ita ex communi Less. *l.2.de just.c.12.n.* 57 *&* 58. Ratio primæ partis est, quia nemini concessum est, officium judicis usurpare, nec jus sibi in propria causa dicere propter varia mala, quæ inde sequerentur. Ratio 2. partis est, quia in hoc casu occulta debiti compensatio est proprii juris defensio, & injuriæ famulæ factæ propulsatio est reputanda.

Ad 1. & 3. in contrarium patet ex dictis. *Ad* 2. dicimus cum Vasq. 1.2.*D*.223.*c*.2.*n*.20. satis esse, ut herus debeat augmentum stipendii, quod applicaverit Rufam ad majores labores in sui utilitatē ferendos; unde rationabiliter invitus esse non potest, si mercedem debitam clam surripiat, aliâ viâ non acquirendam.

LXXVII. *Rigobertus Confessarius frequenter imponit pœnitentias perpetuas, ut v.g. pœnitens diebus singulis vitæ suæ oret 3. aut 5. Pater & Ave. Quæritur. Utrum pœnitens hanc acceptare, vel acceptam exequi teneatur?*

Vi-

Videtur teneri. Tum quia *iuxta c. omnis utriusque sexus de pœnit. & remiss.* sicut ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ est obligatio confitendi peccata, ita etiam pœnitentiam implendi. Tum quia est facilis & salutaris. Tum quia sacri Canones jubent aliquos propter crimen in Monasterium detrudi, quæ certè est pœnitentia perpetua. Tum quia praxis est hæc multorum Confessariorum.

Resp. Pœnitentem non teneri vel acceptare pœnitentiam perpetuam, vel acceptatam exequi. Ita supponere videntur omnes Theologi, dum asserunt, pœnitentem teneri ad pœnitentiam rationabilem & moderatam, ut videre est apud Palao *Tr.23.D.unic.pun.* 11. §.4.*n.*3. & §.5.*n.*16. Atqui pœnitentia perpetua nec est rationabilis, nec moderata. Ergo &c. Non est, inquam, rationabilis, quia non est conformis integritati Sacramenti procurandæ, cùm semper differatur, propter cuius tamen integritatis procurationem imponitur & suscipitur. Non est eadem etiam moderata, quia omnis pœna, quæ semper durat, communi hominum judicio immoderatè durat & gravat; unde prudenter Layman *l.*5.*Tr.*6.*c.*15.*n.* 11. censet, etiam non consultum esse, ut rudibus & obliviosis ac valde occupatis preces quotidianæ unius anni aut mensis imponantur.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, de institutione

ne Sacramenti esse pœnitentiam rationabilem & moderatam, qualis non est perpetua. *Ad* 2. Patet ex dictis. *Ad* 3. Non velle Canones, ut tales profiteantur in claustro, sed ut opera pœnitentiæ ibidem per aliquod tempus peragant, ut bene advertit Layman *lo. cit.* *Ad* 4. De praxi multorum Confessariorum mihi nihil constat. Ego quoties audio, alicui pœnitentiam esse impositam vel perpetuam, vel nimis productam, aut aliàs immoderatam, pronuncio illum ab eius executione liberum, & securum omnino esse jubeo; quod non tantum posse facere Confessarios, sed quoslibet alios viros doctos, imò & pœnitentes, si aliquâ doctrina aut judicio polleant, tradit rectè Palao *n.* 16. *cit.*

LXXVIII. *Romulus & Romula contrahere volunt, jamque prima vice sunt in Ecclesia denuntiati, inter quos occultum intercedere impedimentum, solus novit Romanus, qui tamen valdè dubitat, an prodere teneatur. Quæritur. Quid faciat?*

Videtur teneri denuntiare impedimentum occultum. Ita Sanchez *L. 3. de Matr. D.* 13. *n.* 2 *& sequent.* Coninck *de Sacram. D.* 27. *n.* 61. Gaspar Hurtado *D. 5. de Matr Diffic.* 21. *n.* 75. & alii. Tum quia quisque, quantum commodè potest, tenetur proximi peccatum impedire, continuam scilicet fornicationem. Tum quia tenetur quilibet obedire Superiori

juſtè præcipienti. Atqui Eccleſia præcipit, ut tales impedimenta apperiant. Ergo &c.

Reſp. 1. Romanum obligari impedimentum manifeſtare Parocho vel ordinario, ſi Romulus & Romula malâ fide & cum peccato contrahant. Ita citati Authores, quorum rationes convincunt, hanc delationem faciendam eſſe, quantumcunque impedimentum ſit occultum, & quamvis Romanus ſecretò id intellexiſſet, imò jurando ſecretum promiſiſſet. Quia talis denuntiatio neceſſaria eſt ad impediendũ matrimonium, quod cum peccato aliàs contrahetur; & major eſt ratio habenda ſalutis proximi, quàm famæ; nec juramento poteſt ſe quiſquam obligare, ut ſuperiori ac naturali præcepto de fraterna correptione non obediat. *Cæterum* in hoc eventu Romulus & Romula prius ſecretò ſunt admonendi ſecundùm leges prædictæ fraternę correptionis. Reſp. 2. Non obligari eundem Romanum manifeſtare impedimentum, ſi Romulus & Romula bonâ fide contrahant, & ipſe ſciat ab his ignorari impedimentum, eò quod occultum ſit, & probabiliter nunquam prodendum. Ita Baſilius Pontius *de Matr.* L. 3 c. 34. n. 5. *& ſeq.* Ratio eſt, quod non appareat ulla cauſa, ob quam tale impedimentum deferendum ſit. Nam imprimis contrahentes ſunt ignari talis impedimenti: deinde hoc ipſum impedimentum ita eſt occultum, ut

pru-

prudenter putetur nunquam revelandum: postea nullum est periculum peccati, cum bonâ fide utrinque contrahatur; & licet filii re ipsâ illegitimi nascantur, tamen pro legitimis ubique habebuntur, utpote suscepti bonâ conjugum fide, & ex matrimonio in facie Ecclesiæ contracto: demum nulla fit injuria Sacramento, cum ibi non sit Sacramentum.

Atque ex his patet ad rationes in contrarium allatas, quæ totæ stant pro prima parte respósionis. Solùm obstat contra eandem, quod impedimentum absque testibus non possit sufficienter probari. At nemo tenetur deferre, quod sufficienter probare non potest. Verùm etsi testimonium unius tantum non satis sit, ut matrimonium dissolvatur ex cap. licet de testibus: at bene, ut idipsum impediatur, ex cap. super eo, de testibus; & licet non sufficeret, aperit tamen viam saltem Ordinario ad inquirendum & retrahendum contrahentes à matrimonio vel monendo vel terrendo &c.

LXXIX *Rufus frequenter in gravia labitur peccata, quæ tamen apud Confessarium ordinarium eluere erubescit, ne existimationis bonæ detrimentum patiatur. Vt ergo constanter huic bonus appareat, prius apud ignotum Confessarium maiora quæque scelera deponit, & tunc primùm ad ordinarium redit, & de peccatillis quibusdam reum se sistit. Quæritur. Vtrum secunda hæc Confessio Rufi apud ordinarium sit valida?*

Vide-

Videtur non esse. Ita Victoria *de Confess. n.* 196. & inclinat Sylvest. *V. Confessio* 1. *q.* 6. quia Rufus hypocrisin & mendacium committit mortale, ideoque dolore requisito & proposito destituitur.

Resp. Confessionem alteram Rufi per se esse validam. Ita Suarez, Coninck, Henriquez Lugo *D.* 16. *de pœnit. n.* 57. & alii communiter. Ratio est, quia hoc neque est hypocrisis; velle enim conservare bonam famam apud Confessarium ordinarium, aut nullam, aut non gravem inordinationem continet: neque mendacium quippe verissimum est à parte rei, cujus se accusat pœnitens: neq; denique est contra integritatem Confessionis, cùm utraque verè sit integra. Dixi *per se*. Nam aliud esset, si Rufus hâc ratione maneret in mortali occasione peccandi, aut ideò circumiret, ut liberiùs peccaret, tunc enim graviter delinqueret, & ob defectum attritionis Confessio foret nulla, ut rectè advertunt Authores *citati*.

LXXX. *Rutilius mercatoris filius in domo paterna multum patri suâ lucratur industriâ, aliis fratribus interea otiosis, vel ad studia incumbentibus. Quare arbitratur ille licitum sibi esse, aliquam pecuniæ quantitatem clam patre sublegere, quam in ludos, potationes &c. insumat. Quæritur. Si quid Rutilius in domo paterna lucretur, non principaliter ex arte vel industria sua, sed ex rebus & bonis*

bonis paternis, utrum ad ipſum quoque pars lucri proportione adhibitæ induſtriæ pertinere debeat?

Videtur nihil ad ipſum pertinere. Ita Sylveſter *V. peculium* 1. *q.* 12. Molina *Tr.* 2. *D.* 761. Layman *L.* 3. *Tr.* 4. *c.* 8. *n.* 6. & plerique alii. Tum quia filius ex gratitudine & pietate erga patrem tales operas veluti obſequia præſtare tenetur; unde non facilè aliquis reperitur filius, qui ob talia opera à patre mercedem exigere audeat: aut ſi exigat, non illico à patre repellatur. Tum quia jura indiſtinctè aiunt, *quod filius ex re ſive ſubſtantia patris acquirit, inter profectitia bona numerari, & patri acquiri*, ut videre eſt *Inſt. per quas perſon. nobis acquiratur* §. 1.

Reſp. Rutilium aliquod à patre ſalarium ſive mercedem exigere poſſe, adeoq; aliquid lucri ex bonis paternis facti ad ipſum pertinere. Ita poſt Bartolum Navarr. *c.* 17. *n* 144. Lopez *part.* 2. *inſtruct. c.* 21. Leſſius *l.* 2. *c.* 12. *n.* 81. & alii. Ratio eſt, quia cum lucrum non tantùm ex bonis patris, ſed etiam ex filii induſtria proveniat, idcircò partim inter profectitia, partim verò inter adventitia bona numerandum eſſe videtur. Quare pater in conſciẽtia tenetur, filio induſtriâ ſuâ ex bonis paternis lucranti pendere, quantum extraneo famulo dare deberet, dummodo filius ejuſmodi mercedem petat, & patri ex gratitudine non condonet. Quod ſi autem filius ex metu reve-

reverentiali petere non audeat, probè sciens, repulsam se passurum, tunc consequenter ait Lessius, posse eum clam tantundem accipere. Atque huic sententiæ Confessarius in praxi conformare se poterit, ita quidem, ut inprimis hortetur filium, ne tali licentiâ abutatur, sed quàm fieri potest rarissimè utatur. Deinde verò ut eum non compellat ad restitutionem, si id, quod clam accepit, justæ mercedis æstimationem non excedat, præsertim si pater erga illum durus sit, & ipsi optimè merito & negotiatori valde utili nihil aut parùm concedat ad honestas & statui ejus convenientes recreationes.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, Rutilium ex gratitudine quidem posse: nullo tamen jure teneri servire patri sine stipendio, nisi pater egeat, vel nisi alii filii etiam lucrentur patri; nulla enim æquitas dictat, inquit Lessius *loc. cit.* ut ipse teneatur sine stipendio laborare, aliis otiantibus. Atque in hunc sensum intelligenda jura *in* 2. *argumento* adducta, quidquid verbotenus præ se ferant.

LXXXI. *Samuel Confessarius in quadam civitate subinde ex duobus coniugibus, vel fratribus, vel sororibus, vel famulis, vel sociis &c. qui ambo ipsi confitentur, unum à vitæ morumque innocentia mirè laudat: alterum verò tacitè præterit illaudatum, cùm par sit occasio utrumque laudandi. Interdum etiam fatetur, bonam se pœnitentiam*

certæ personæ imposuisse. Quæritur. An salvo sigillo hoc faciat ?

Videtur non posse prius facere; quia inde potest sumi aliqua suspicio contra illum alterum: at bene posterius; quia nullum hinc revelatur peccatum.

Resp. 1. Cum P. Dicastillo *de pœnit. D.* 12. *n.* 98. ordinariè ex duobus confessionis filiis ita unum commendari, & alterum illaudatum relinqui à Confessario non posse, quin suspicio contra illum alterum moveatur, & exinde Confessio huic eidem odiosa reddatur, adeoque sigillum frangatur: si tamen virtus & sanctitas eximia unius ita se prodat, ut nemo prudens cognoscat eum, quin simul excessum in illo supra alterum intelligat, tunc particularem illam laudationem sigillo non præjudicare; quia verò raro valde hoc contingit, rarissimos quoq; esse oportere Confessarios in tali immodicâ commendatione unius præ alio, sapienter monent Authores.

Resp. 2. Non posse Samuelem dicere salvo sigillo certæ & determinatæ personæ bonam (h.e. bene magnam & acerbam) se pœnitentiam imposuisse. Ita Malderus *Tr. de sigillo c.*12. Nam talis pœnitentia communiter non solet imponi pro levibus peccatis. Ergo indirectè saltem gravia peccata illius personæ fuerunt detecta, ex quo ipsi confessio fieri potuit odiosa.

Atque

Atque ex his patet ad argumenta in contrarium.

LXXXII. *Serapia malæ famæ mulier, dum peractâ Confeßione interrogatur, num de enaratis peccatis doleat, ait, dolere se, quod non doleat, quo intellecto absolvitur tanquam sufficienter attrita. Quæritur. An rectè?*

Videtur benè absolvi. Ita Palludanus *in* 4. *Dist.* 17. *q.* 11 *art.* 5. Sà *V. Contritio*, & nonnulli: quia in ea attritione virtualiter continetur dolor peccatorum.

Resp. Serapiam malè absolvi, si præcisè doleat, quod non doleat. Ita Henriquez, Vasquez, bonac. Filliuc. *Tr.* 7. *c.* 6. *q.* 2. & alii communiter. Ratio desumitur ex Sacris Conciliis. Nam Eugenius IV. *in florentino* & Trident. *Seß.* 14. *c.* 14. & alibi docent, necessariam esse Pœnitentiam, per quam peccator Dei offensioné, & peccata præterita detestetur. Atqui dolor Serapiæ non est de offensione DEI, & peccatis commissis, sed solùm de carentia doloris, cum quo dolore absolutè affectus ad peccata stare potest. Ergo talis dolor non sufficit, nec disponit sufficienter Serapiam ad absolutionem. Dixi, *si præcisè doleat &c.* non enim negandum videtur, cum actu, quo quis dolet se non dolere de peccatis, plerumque conjunctum esse dolorem de peccatis, & hoc rationabiliter præsumi à Confessario posse; nam dolor de carentia attritionis indicium

est voluntatis desiderantis attritionem, quâ voluntate positâ, nihil amplius obstat, quo minus ad eam tanquam actum imperantem sequatur dolor sufficiens de peccatis & offensa divina, saltem tanquam de objecto materiali. *Atq; ex his* patet ad rationem in oppositũ.

LXXXIII. *Seraphinus adolescens magno affectu fertur erga sac. Ordinem Fratrum Minorum S. Francisci, inque eum suscipi sæpe & ardenter petit, sed semper fert repulsam absque ulla spe. Statuit ergo in sæculo, quantum potest, ad morem illorum Religiosorum vivere, ideoque inter alia vovet DEO paupertatem æquè strictam, atque observant Minoritæ, abiectionem scil. omnium rerum externarum & dominii in easdem. Quæritur. Vtrum Seraphinus habeat dominium in res mendicando acquisitas, & ipso usu consumptibiles?*

Videtur omnino habere. Ita Bartolus, Sylvester, Turrecremata, Sarmientus & alii apud Thom. Sanchez *L.7. in decalog. c.18. n.* 4. existimantes, dominium ab usu hujusmodi rerũ non esse separabile, quod probant. Tum authoritate Joannis Papæ XXII *in extravag. ad Conditorem* apertè id asserentis. Tum quia usus est *jus utendi re alienâ, salvâ eius substantiâ.* Sed ista non salvatur in rebus usu consumptibilibus. Ergo &c. Tum quia si usus pecuniæ separari potest à dominio, poterit alicui vendi usus, retento dominio; hoc autem dici non potest eò, quod sic usura esset licita

cita, cuius malitiam inde colligunt Doctores, quod usus pecuniæ non habeat distinctum valorem ab ipsa pecunia. Adhæc si etiam dominium ab usu prædictarum rerum esset separabile, respectu tamen Seraphini non foret; siquidem extra illum nullibi existeret: dominium autem rei in aëre esse non posse, sed necessariò esse debere penes aliquem, receptum habet Juristarum axioma; unde istud respectu Minoritarũ dicitur esse penes Sedem Apostolicã, ad quam Summi Pontifices illud post Joannem XXII. revocarunt, quod de Seraphino dici non posse, clarum est.

Resp. Seraphinum non tam vi voti simplicis (quo non fit inhabilis ad dominium) quàm voluntatis suæ liberæ, quâ voto suo se conformans omne à se rerum jus removet, non habere ullum dominium in res etiam usu consumptibiles, quas mendicando acquirit, perinde ut nullum habent Fratres Minoritæ. Ratio est, quia dominium in eiusmodi rebus est separabile ab usu earundem. Ergo cum Seraphinus omni omnino dominio se abdicare intenderit ad eum prorsus modum, quo profitentur Minoritæ omni se rerum dominio exutos, etiam istarum se rerum dominio spoliavit. Consequentia patet. Probatur Antec. 1. authoritate Summorum Pontificũ Nicolai III. Clementis V. Gregorii IX. & aliorum apud Card. de Lugo *de Iust. D.* 2. *n.* 43. ex quibus

bus plerique hodie Theologi & Juristæ in rem præsentem bene advertunt, usum prædictarum rerum esse duplicem *irrevocabilem*, & *revocabilem*. Prior est jus seu potestas liberè utendi illis rebus independenter ab alterius voluntate. Posterior dicitur, qui ex voluntate concedentis vel alterius ita dependet, ut pro arbitrio illius revocari possit absque injuria Usuarii; atque de hoc inpræsentiarum loquimur. Unde responsio P. 2. ratione. Dominium est jus in re absolutum & stabile ad omnem ejus usum lege non prohibitum. Sed usus revocabilis non involvit aut dependet à tali jure, ut patet. Ergò nec à dominio tali. Ergò hoc est separabile ab illo, ut reverà separârunt fideles primitivæ Ecclesiæ, qui Actor. 2. *nihil habebant proprium, sed omnia erant communia*, adeòque nec earum rerum, quibus utebantur, erant domini.

Ad 1. *in contrarium* dicimus cum Card. Bellarmino *l.* 4. *de Pontifice c.* 14. Suarez *tom.* 2. *in* 3. *part D.* 28. *f.* 2. Less. 2. *de Iust. c.* 3. *n.* 38. & aliis, Joannem Pontificem in hoc errasse, non *ut Pontificem*, sed *ut privatum Doctorem*, cum id definire non intenderit. *Ad* 2. definitionem hanc usûs intelligendam esse de usu irrevocabili & independenti, qui in rebus usu consumptibilibus non separatur à dominio: secus est de usu revocabili & dependenti, quem habet Seraphinus. *Ad* 3. negando sequelam, quia

quia talis venditio debet esse contractus ex utraque parte onerosus, qualis non esset iste ex parte dantis, cum usus sit continuò revocabilis, ut rectè Lugo *loc. cit. n.* 48. Si tamen onus aliquod utrinq; intercederet, difficulter improbaretur etiam talis venditio, ut insinuat Sanchez *loc. cit. n.* 22. quamvis benè moneat Lessius *loc. cit. n.* 37. æstimationem ac venditionem solius dominii aut usûs nec esse, nec debere esse in praxi propter varias fraudes intercursuras. *Ad id*, quod fuit additum de loco & subjecto dominii, si istud per Seraphinum separetur ab usu, dicimus, illud remansurum penes offerentes, qui utique accommodare se volent piæ Seraphini accipientis voluntati. Quod si tamen aliqui offerentes nollent retinere dominium, haberent se res oblatæ tanquam bona derelicta, & consequenter à quolibet tunc accipi & usurpari possent absque furto. *Non obstat* axioma allatum; hoc quippe verum tantùm est, quando res ponitur esse in dominio alterius: secus si ponatur tanquam res derelicta, quæ fit primò occupantis, si eo animo occupet, ut dominium illius acquirat.

LXXXIV. *Sergius dum res lustrat suas, incidit in vas aliquod argenteum magni pretii, de quo dubitat, num ad se potiùs, quam ad Sergilium affinem suum spectet, & quidem videtur ipsi magis*

ad istum spectare. Quæritur. Quid hic faciat Sergius, an vas istud præscribere poßit?

Videtur Sergium non posse vas istud argenteum præscribere. Nam ex communi Doctorum, qui dubitat, an res sua sit, an alterius, iniquè agit, eam sibi vendicando, cum antequam possideat, non sit melior conditio ipsius, quàm alterius; quod maximè verum, si post factam inquisitionem in eam magis propendeat partem, quod sit aliena, ut docent Sanchez. *lib.* 2. *de Matr. Disp.* 4. *n.* 19. Valent. Coninck & plures alii, quia tunc non est par ratio huius, & illius, ad quem res spectare putatur, sed maiores rationes stant pro illo altero, quàm pro isto.

Resp. 1. Sergium cum hoc dubio præscriptionem inchoare quidem non posse: at bene inchoatam bonâ fide continuare. Ita ex communi Layman *l.* 3. *tr.* 1 *c.* 8 *n.* 10. Ratio prioris est. Quia in dubio favendum est reo potius, quàm actori; unde actore non probante reus absolvitur. Atqui volens inchoare possessionem talis vasis gerit munus actoris; quippe vult deturbare à possessione eum, de quo dubitat, num sit legitimus possessor. Ergo nisi positivè & sufficienter probet, rem non esse illius (uti Sergius in proposito casu non sufficienter probat, hoc ipsò, quia dubitat) debet reus absolvi, & in meliori conditione possessionis relinqui.

Ratio posterioris est. Quia posito, quod quis hactenus fuerit possessor bonæ fidei, melior est ipsius conditio, quamdiu non sufficienter probetur, rem non esse ipsius, ut habetur *ex c. si Virgo* 34. *q.* 2. Atqui Sergius dubitat primùm post possessionem ritè jam inchoatam, & usq; huc prudenter judicavit, vas istud esse suum, nec aliud sufficienter probatur. Ergo melior est conditio ipsius tanquàm possidentis. Ergo continuare præscriptionem potest, modo interim moralem diligentiam adhibeat veritatis indagandæ. Resp. 2. Sergium, etiamsi post factam inquisitionem magis eo propendeat, quod vas illud argenteum sit alienum, nihilominus præscribere ac retinere id posse. Ita Palao *de Conscient. D.* 3 *pun.* 2. *n.* 11. post Vasquez, Salas & alios. Ratio est, quia titulus possessionis præponderat omnibus rationibus non convincentibus, hoc est, quæ non moraliter te certum reddunt, rem esse alienam. Ergo sufficit, quod Sergius adhuc probabiliter credat, vas istud esse suum, ut maneat possessor bonæ fidei.

Atque ex his simul patet ad argumenta in contrarium. Nam primum probat solùm, præscriptionem inchoari cum tali dubio non posse. Alterum verò ipse Sanchez advertit debile; unde *l.* 1. *in Decalog. c.* 10. *n.* 9. sententiam suam mutavit, & contrariam asseruit.

LXXXV. *Sigefridus Comes Eccles. Collegiatæ ad*

S. Adelbertum in civitate sua mille florenos testamento reliquit Canonicis illius Ecclesiæ distribuendos pro cujusque dignitate ac merito; quam tamen rationem distributor non observat, affectum suum potius, quàm cujusque dignitatem ac meritum attendens. Quæritur. Quale peccatum iniquâ hâc distributione committatur, & contra quam justitiam?

Videtur duplex committi peccatum in cōfessione explicandum contra utramq; justitiam, Distributivam scil. & Commutativam. Ita S. Thom. 2.2. *Q.62. art.1. ad* 3. & nonnulli. Quia hîc intervenit proportio tam geometrica, quæ est differentia Justitiæ Distributivæ: quàm arithmetica, quæ est differentia Justitiæ Commutativæ respiciens conditionem rei alterius; prior quidē, quatenus pecunia illa est bonum cōmunitatis singulis hujus membris pro cujusque dignitate ac merito distribuendum: posterior verò quatenus eadem pecunia est bonum quoddam ex voluntate testatoris singulis jam suo modo appropriatum:

Resp. In Proposito casu unum committi peccatum in confessione explicandum, non quidem contra Justitiam Distributivam, ut vult cum aliquibus Tanner *Tom.3. Disp.4. Q.6. num* 16. propter intervenientem proportionem Arithmeticam, non Geometricam in distributione servandam: sed contra Justitiam Commutativam, ut cum aliis meliùs Card. de

Lugo *de Iust. Disp.* 1. *n.* 49. Quia hîc sola violatur Justitia Commutativa; quippe mera species distributionis apparet: reipsâ autem vera est solutio; nam Justitia distributiva habetur tantùm in superiore administrationem bonorum communium habente, ad quem spectat, dare & applicare singulis pro cujusq; merito ac dignitate, per quam applicationem & distributionem dat singulis aliquid, quod antea non erat sub eorum dominio, & ad quod non habebant jus strictum. At in casu nostro distributor non est Superior habens administrationem bonorum, sed est quasi œconomus colligens pecuniam illam, ex qua deinde non tam distribuit, quàm solvit singulis, ad quod ex voluntate Testatoris jus strictum habent quasi Legatarii. Unde si non solvatur juxta debitam mensuram, remanet obligatio restituendi, quia carent re suâ, quæ obligatio non remaneret, si peccatum fuisset contra solam Justitiam distributivam, quia ex hac præcisè nemo caruisset re suâ, cum ista nullius in particulari fuerit, sed totius Communitatis.

Atque ex his patet etiam ad rationes in contrarium, quibus solùm addo cum ex communi Authorum objectum formale Justitiæ non sit æqualitas rerum, quę commutantur, sed æqualitas inter jus unius & debitum alterius, differentiam essentialem utriusq. justitiæ non esse desumendam ex diversa proportione sive

æqua-

æqualitate rerum aut perſonarum : ſed ex diverſa ratione debiti ac juris, quod rigoroſum ac proprium ſupponit Juſtitia Commutativa ſolùm : non Diſtributiva ; unde illa tantùm, non hæc violata obligat ad reſtitutionem, ut pluribus docent Suarez *in opuſc. de Iuſt. DEI ſect.3.* Arriaga 1 *part. Theolog. D.31. num.71.* Dedicaſtillo *l. 2. de Iuſtit. tr. 2. D.8. dubit. 3.* & alii. S. Thomas ſupra allegatus non loquitur de hoc determinato caſu, ſed vult ſolùm, Juſtitiam Diſtributivam violatam importare reſtitutionem, quando concurrit cum Commutativa, quod non eſt contra doctrinam noſtram.

LXXXVI. *Tharaſius homo parùm devotus vix unquam diebus feſtis audit integrum Sacrum. Nam interdum venit primùm ad Offertorium : interdum, ſi ab initio adfuit, ante Canonem iterum exit, & poſt peractam jam utramque Conſecrationem redit; aut ſi manet tam diu, ſaltem ante Communionem diſcedit. Quæritur. An ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ ?*

Videtur non ſatisfacere, ſed peccare mortaliter. Quia quâlibet vice notabilem partem negligit in Sacro contra hujus integritatem præceptam *c. omnes fideles. c. Miſſas de Conſecr. diſt. 1.* Quod abſentia ab initio Sacri uſque ad Offertorium ſit mortalis, docent Suarez *Tom. 3. de Sacram. D.88. ſect.2.* Azor, Facundez, & plures apud hos relati. Idem de abſentia tempore

pore utriusque Consecrationis tenet Marchantius *in Resolut. Pastor. de Sacram. T.4.c.6.q.4.* Quia Consecratio est essentialis Sacrificio. Et de discessu ante Communionem peractam. Coninck *q.83.art.6.n.285.* Quia Communio saltem ad integritatem sacrificii spectat.

Resp. Tharasium nullâ prædictarum absentiarum peccare mortaliter, adeoq; quâvis illarum existente nihilominus satisfacere præcepto Missæ audiendæ. Ita de absentia ab introitu usque ad offertorium docent Cardinalis de Lugo *de Euch. D.22.n.3.* Henriquez *L.9.c.25.n 7.* & alii. Quia non est necessarium audire Evangelium proprium Sacri, sicut nec Missam proprii diei festi, sed sufficit quamcunque audire; imò Layman *l.4.tr.7.num.3.* refert, Amalarium *l.3.de Eccles.offic.c.36.* significare, non esse gravis culpæ damnandos, qui ab Offertorio usque ad Benedictionem intersint, quia scil. omissio hæc non videtur attingere gravitatem ad constituendum peccatum mortale; si principalia in Missæ officio sint attentè audita. Idem de absentia tempore utriusque consecrationis tradit Hurtadus *D.5.de Sacrif. Missæ. diffic.1.* Quia non convenit inter Authores, an essentia Sacrificii consistat in Consecratione vel Communione, ut fatetur Lugo *lo.cit.n.4.* Hoc apud omnes certum, ab incipiente consecratione usque ad finitam Communionem ob dignitatem rei brevio-

breviorem absentiam esse notabilem, quàm in reliquis Missæ partibus; unde Hurtadus *lo. cit.* ait, omissionem Missæ à consecratione incipiente usque ad Pater noster recitatum esse mortalem. Quare Rusticani à mortali excusari non possunt, quando diebus festis peractâ devotione mox è templo se proripiunt, nisi hujus aliam justam causam habeant, quàm meram consuetudinem, cui semper reclamavit Authoritas Ecclesiastica. Demùm de abituante Communionem idipsum sentit Layman *lo. cit.* ubi ex Suarez vult, propter talem breviorem absentiam etiam circa Communionem non esse hominibus scrupulum injiciendum, propterea quòd præceptum de audiendo Sacro moraliter interpretari conveniat. *Atque ex his* patet ad Fundamenta contrariarum opinionum.

LXXXVII. *Theodemirus aulicus frequenter mentionem facit apud Principem Felicis æmuli sui, & semper hujus leve aliquod delictum subinde verum, subinde falsum immiscet. Quæritur. Vtrum Theodemirus per frequentatas veniales detractiones peccare poßit mortaliter, tenerique ad restitutionem Felici faciendam?*

Videtur non sic posse. Tum quia ex communi Theologorum peccata venialia nunquã coalescunt in mortale. Tum quia non est eadem ratio detractionum levium, ac furtorum minutorum; aliàs qui pluribus detraxisset veniali-

nialiter, peccasset tandem mortaliter, sicut qui pluribus furatus est modicè, tandem peccatũ mortale commisit, quod nemo cõcedet.

Resp. Theodemirum per iteratas has detractiones posse peccare mortaliter, & teneri Felici ad restitutionem. Ita Eminentiss. Cardin. Joannes de Lugo *Tom. de Iust.* D. 16. *n.* 46. & licet alii hanc quæstionem non moveant, revera tamen eam supponunt. Ratio fundamentalis est. Quando fieri potest gravis famæ læsio, tunc per detractionem peccari potest mortaliter. Atqui per plures leves detractiones potest fieri gravis famæ læsio. Ergo &c. Major patet, cum in detractione peccatum mortale per nihil aliud committatur, quàm per gravem famæ læsionem. Min. ut itidem appareat, ponamus, Theodemirum omnes leves detractiones simul coram Principe facere, numquid fama & existimatio Felicis gravem inde jacturam pati poterit? Ergo hoc ipsum contingere potest, si interpollatim fiant, siquidem facilè singulæ in mente Principis uniuntur, ut tandem haud immeritò exiguam de Felice concipiat opinionem, quasi ex variis auditis homo sit imprudens, ignavus, aulæ & rebus majoribus peragendis parùm aptus &c. Confirmatur. Si Theodemirus de viro gravi diceret alicui, eum esse mendacem, id est, crebrò mentiri, peccaret mortaliter sub onere restitutionis, ut docent

Petrus

Petrus Navarr. L.2.c.4.*part*.2.*n*.312. Rebellus L.4.q. . Molin. *Tom*.5. D.26.*num*.4. Lessius L.2. c.11.*dubit*.3. & plures alii, cùm notabiliter æstimationem talis viri imminueret; cur ergo non possit peccare mortaliter, si frequenter leves detractiones Felici apud Principem faciat; aut non potest inde quoque notabiliter imminui ipsius fama & æstimatio?

Ad 1. *in contrarium* dicimus, veniales detractiones non fieri peccatum mortale, sed ablationem famæ ultimam, quæ aliàs itidem modica venialis foret, ratione præcedentium determinari ad læsionem famæ gravem, perinde, ut in modicis furtis diximus in Cent. I. Cas.32. Unde patet *Ad* 2. esse eandem rationem inter furta modica, & detractiones leves frequentatas, etsi non in omni casu, velut in allata instantia, idque ideò, quod Domini aliquando quoad furta sint graviter & rationabiliter inuiti ob periculum, ne multi hoc modo furandi ditari velint, quod periculum moraliter cessat in detractionibus levibus apud diversos in re diversa factis, ut rectè Cardin. *Lo. Cit. n*.52.

LXXXVIII. *Theodorus miles progressus fuerat ad bellum injustum: postea dum in castris moratur, facti eum pœnitet, firmumque concipit propositum, nullum prorsus damnum hosti inferendi: Dubitat autem, & quærit à Confessario, si hostis eum adoriatur, an defendere se, & si necesse sit, illum*

lum præveniendo occidere ausit. Quæritur. Quid ipsi Confessarius dicat?

Videtur Theodorum, si ob sui defensionem hostem aggressorem occidat, injuriam ei inferre, adeoque ei dicendum à Confessario, hoc facere ipsum non posse. Tum quia ex communi Theolog. qui alterius juri resistit, is injuriam eidem infert. Atqui hostis aggressor jus occidendi habet. Ergo si Theodorus, qui nocens est, se ipsi opponat, eumque præveniendo occidat, injuriam illi infert. Tum quia ex communi quoque DD. nunquam licitum est, publicæ potestati, dum officio suo legitimè fungitur, resistere. Sed aggressor in casu nostro est publicæ potestatis minister, officioque suo legitimè fungitur. Ergo nefas est, ei resistere. Tum quia communiter iterum docent AA. fieri non posse, ut bellum ex utraque parte justum (per se ac formaliter) detur. Si autem Theodorus nocens posset se contra aggressorem defendere, eumque occidere, tunc bellum utrinque sic foret justum. Ergo &c. Propter hæc in casu isto frequentissimo anceps hæret P. Molina *de just. Tom.* 4. *Tr.* 3. D. 15. *n.* 5. circa ejus resolutionem.

Resp. Dicendum Theodoro à Confessario, quòd se defendere possit contra aggressorem, & illum etiam præveniendo occidere. Ita Sotus *de justitia. L.* 5. *q.* 1. *art.* 7. Azor *in* 3. *part. L.* 2. *c.* 1. *q.* 5. & nonnulli. Ratio est, quia

quia tunc Dux belli per se & absolutè non habet jurisdictionem in exercitum partis adversæ, ut eos pro libitu velut mortis reos condemnare possit omni defensionis potestate illis sublatâ, sed tantùm per accidens ob necessitatem & in defectum alterius judicis sive Superioris habet jus se vindicandi ab hostibus, quatenus injuriâ affectus fuit. Hanc autem potestatem jus gentium universim ita videtur interpretari, ut hostes nocentes interim retineant facultatem se defendendi, dummodo parati sint, de cætero nihil nocumenti afferre. Quocirca monent DD. cum primùm hostes, qui nocentes sunt, & damnum intulerunt, paratos se ostendunt satisfacere, ab armis & violentia cessandum esse.

Ad 1. *&* 2 *in contrarium* negatur Minor; postquam enim Theodorus animum nocendi posuit, & id quo potuit modo monendo, rogando &c. ostendit hosti, non amplius iste habet jus occidendi illum, nec publicæ potestatis est minister suo legitimè fungens officio. *Ad* 3. Principem quidem Theodori non gerere bellum justum, ipsum autem Theodorum jure tueri se, postquam animum nocendi exuit, & aggressorem etiam monuit, ut desisteret. Addi potest, dictum illud tantùm verum esse de bello utrinque offensivo, non autem de bello, quod ex altera parte solùm est defensivum.

LXXXIX.

LXXXIX. *Timotheus Episcopus Germaniæ rogatus demissè, ut proximo Ordinationis tempore quibusdam Ordinandis simul ac eodem die Subdiaconatum & Quatuor Minores conferre dignaretur. Respondit fieri id non posse. Cui cùm opponeretur contraria Germaniæ consuetudo, addidit, in suâ Diœcesi consuetudinem talem nunquam fuisse. Quæritur. Vtrum Timotheus seclusâ etiam Germaniæ consuetudine (cui accommodare se utique valuisset) Quatuor Minores & Subdiaconatum iisdem Ordinandis simul eodem die conferre potuisset?*

Videtur non potuisse. Ita Reginaldus *in praxi Tom.2.L.30.c.5.num.270.* Layman *L.5.Tr.9.c 8.num.7.* & plures, quos citat & sequitur Sanchez *L.7.Consil. Moral.c.1. Dub.53. num.2.* Moventur tum auctoritate *c.2.de eo, qui furtivè Ordines accepit*, & Tridentini *Sess. 23.c.13.* tum consuetudine Ecclesiæ talis vim legis obtinente.

Resp. Timotheum potuisse. Ita P. Vasquez *in 3.part. D. Thomæ tom.3. D.246.c.5.num. 47.& 48.* Gaspar Hurtadus *de Sacram. Ordinis difficult. 23.* Palao *Tom. 4. Tr. 27. pun.13.n.5.* & plures apud hos allegati. Ratio est, quia nullus extat textus juris Canonici id inter dicens; solùm enim duos Ordines sacros sive Majores eodem die iisdem conferre prohibetur. Cùm ergo sola intervalla temporum seu interstitia in Ordinum Susceptione ser-

vanda obstent, & hæc arbitrio Episcopi remittantur à Tridentino *sess.*23.*c.*11. nihil omnino vetat, quò minùs Timotheus abstrahendo etiam à consuetudine Germaniæ Minores Ordines & Subdiaconatum eodem die conferre iisdem possit, & ita sæpè factum esse in Hispania, testatur Palao *lo.cit.* & ait Vasquez, se aliquos vidisse Episcopos idipsum factitasse.

Ad 1. *in contrarium* dicimus cum cit. Doctoribus *in cit. cap.* 2. puniri solùm ut suspensum, qui susceptis Minoribus postea furtivè & contra mandatum Episcopi Subdiaconatum eodem die accepit. Ex quo minimè sequitur, Episcopum non posse licitè conferre iisdem Ordines Minores & Subdiaconatum eodem die: aut sic ab eodem volente ordinatos suspendi. *Ad* 2. Tridentinum *sess.*23.*c.*13. *&c dilectus, de tempore Ordinationis* loqui solùm de duobus Ordinibus sacris, seu Majoribus. Ex quo iterum non sequitur, Minores & Subdiaconatum iisdem conferri eodem die non posse. *Ad* 3. Talem consuetudinem sive in Germania sive in alio regno non esse introductam, ut vim legis habeat, quod nominatim testatur P. Præpositus *in* 3. *part. quæst. unic. de Sacram. Ordinis. dubit.* 15. *n* 151.

XC. *Timoleon Princeps sæcularis & Catholicus in ditione sua Clericos in Minoribus constitutos prorsus æquiparat Laicis in rebus ac negotiis*

tiis civilibus, ratus eos non gaudere privilegiis Clericorum in Majoribus constitutorum, cum tamen illi requisita Concilii Tridentini observent. Quæritur. Rectène faciat Timoleon?

Videtur benefacere. Ita Pereira de manu Regia *P.2.c.33.n.2.* relatus apud Dianam *P.4. Tr.1.Res.20.* Movetur. Tum quia passim ita consuetudine est receptum. Tum quia Ordines Minores non sunt sacramenta, ut docent Magister, Durandus, Navarrus, Mich. de Medina, & alii, quos sequitur Vasquez *D.2.37.c.2.* Cur ergo eandem immunitatem conferant, quàm Ordines Majores, qui ex omnium Doctorum sententia sunt sacramenta.

Resp. Timoleontem malè facere contra immunitatem Ecclesiasticam. Ita ex communi aliorum DD. Suarez *l.4.contra Regem Angliæ c.26.n.3.* Probatur. *Tum ex c.2. de foro compet. & c. cum non ab homine, de judiciis.* Tum quia Concilium Tridentinum *sess. 23. c.6.* absolutè & absque ulla distinctione asserit, prædictos clericos, si nonnulla observent requisita, gaudere privilegio fori. Ergo non solùm in criminalibus, sed etiam in civilibus; imò etiamsi non observent ea, quæ Tridentinum requirit, nihilominus gaudent privilegio Canonis, & probabiliter exemptione gabellarum: ut docent Molina *Tom.3.Tr.2 D.270 n.5.* Lessius *l.2.c.33 dub.5.n.38.* & alii.

Ad 1. in contrarium dicimus cum Peregrino

*de immunit Eccleſ.c.2.num.*24.omnes conſuetudines trahendi Clericos etiam in cauſis civilibus ad Magiſtratum Laicum à Tridentino & aliis juribus reprobatas eſſe, niſi conſenſum & tolerantiam approbativam Summi Pontificis ſibi habeant adjunctam. *Ad* 2. Rationem Sacramenti impertinenter hîc adduci, cum non pauci abſq; ullo ſacro Ordine gaudeant immunitate Eccleſiaſticâ; ſunt etiam, qui nec in Epiſcopatu, nec in Diaconatu & maximè Subdiaconatu Sacramentum agnoſcant, nemo tamen idcirco Subdiaconum poteſtati Sæcularium ſubiiciet. Cæterum etiam Minores quatuor Ordines ſcil. Acolythi, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarii eſſe Sacramenta, communior ſententia docet apud S. Thom. 3. *part. q.*22.*art.*2. Card. Bellarm. *de Sac Ordinis, c.*6.7. & 8. Layman *l.*5.*Tr.*9.*c.*4.*circa finem*, & alios. Non obſtat, varietatem fuiſſe in Eccleſia in prædictorum Ordinum enumeratione. Nam factum eſt hoc, quia non ſatis explorata erat eorum inſtitutio, ſemper tamen ab initio Eccleſiæ non ſolùm officia horum Ordinum, ſed etiam eorum nomina cognita fuerunt, ut expreſſè teſtatur Tridentinum *ſeſſ.*23. *c.*2. indicans, à Chriſto Domino inſtitutionem illorum dimanâſſe, tametſi non fuerit eorumdem diſtinctio cognita.

XCI. *Tetradius in Iubilæo anni* 1656. *à die* 22. *Octob. uſque ad* 19. *Novembr. jejunavit in pervigilio*

SS. Apo-

SS. Apostolorum Simonis & Iudæ, quod erat intrà prædictum jubilæi tempus, nihil tamen de eodem lucrando tunc cogitavit; & licet cætera requisita sedulò postea peregerit, jejunium tamen non iteravit. Quæritur, An prius jejunium specialiter non intentum pro jubilæo valuerit ad idem lucrandum?

Videtur, non valuisse. Ita Suarez. *to. 4. in 3. part. disp. 52. s. 6.* Layman *l. 5. tr. 7. c. 6. dub. 2.* Palao *tr. 24. de Indulg. disp. unica. pu 9. num. 8.* & plures alii, talem saltem intentionem virtualem requirentes, quæ ex formali præcedenti perseveret. Probatur. Tum quia Indulgentiarum actus est jurisdictionis voluntariæ, non coactivæ. Ergo exerceri non potest, ni si in volentes. Tum quia est quædam donatio, ut probat Layman *l. cit. c. 2. num. 6. ex l. 2. ff. de officio Proconf. junctâ glossâ V. Contentiosam.* Tum quia aliàs lucraretur aliquis Indulgentias, etiamsi nesciret, has se habere, & lucrari posse, modò requisitum opus præstaret. Tum denique quia Tetradii jejunium aliunde etiam fuit debitum, nempe ex præcepto Ecclesiastico, ad cujus impletionem quoque fuit directum.

Resp. Valuisse prædictum jejunium ad lucrandum Jubilæum, etiamsi Tetradius nihil de hoc cogitârit, aut etiam esse Jubilæum sciverit, dum jejunebat. Ita Salas *Dis. 17. de leg. c. 5.* Card. Lugo *Tomo de Pœnit. D. 27. num. 801.*

Dicastillo *ibid. tr.9. D.22. num.173.* & plures apud hos relati. Ratio est. Tum quia regulariter quilibet Christianus efficiendo opus bonum vult, ut sibi illud prosit, quantum potest, eoipso quod id faciat, ut prosit. Tum quia non est credibile, Summum Pontificem in lucrante Indulgentias requirere intentionem actualem saltem virtualiter deinde permanentem, cùm hoc natura Indulgentiæ non postulet; quippe sæpe Papa concedit Indulgentias moribundo sensibus destituto, item præsentibus Sacro suo in Basilica dicto, licet istud non omnes audiant, vel sciant: nec verba Bullæ aut concessionis id sonent; solùm enim dicitur, lucraturum Indulgentias, qui tali tempore id fecerit, quod absque actuali intentione fieri potest.

Ad 1. & 2. in contrarium dicimus, Tetradium velle & acceptare Indulgentias concessas virtualiter, non vi & virtute intentionis formaliter seu actualiter habitæ, qualem requirunt adversarii, sed vi ipsius operis, nempe jejunii, dum istud ritè peractum prodesse sibi cupit, quantum potest, adeoque etiam ad lucrandas Indulgentias; esto, nullam aliam de his habeat vel habuerit intentionem. *Ad 3.* Concedimus hanc sequelam ex dictis. *Ad 4.* Posse actu uno satisfieri pluribus obligationibus, ut ex communi tradit Bonacina *To.2 fol. 63. n. 6.* modò Tetradius non habuerit intentionem,

tionem, non lucrandi, uti in casu supponimus.

XCII. *Theophanes Studiosus valdè afficitur erga certam Religionem, quam idcirco finitis humanioribus studiis se vovet ingressurum, idque reipsa præstat. Sed mox ex eadem egreditur sola animi levitate nulla rationabili causa ductus, cùm aliàs sacrum Ordinem minimè sibi incommodum fuisset expertus. Nunc de regressu suaque obligatione sollicitus narrat hæc suo Confessario scire cupiens, quid porro faciendum. Quæritur. Vtrum Theophanes satisfecerit voto suo per solum suum ingressum?*

Videtur non satisfecisse, sed mortaliter peccâsse. Ita Caiet. *in 22. quæst. ult. art. 4. dub. 3.* Suarez *Tom. 3. de Religione. l. 4. c. 3. n. 11. & 12.* Layman *l. 4. tr. 5. c. 6. n. 12.* Palao *tr 16. D. 1. pun. 4. n. 3.* & plures alii. Nam qui Religionem vovit, censetur se ad id saltem obligare, quod alii sine voto ingredientes præstare tenentur. Atqui tales debent perseverare, si nullam rationabilem causam recedendi habeant, alioquin venialiter delinquunt. Ergo vovens Religionem vi voti obligatur ad perseverandum. Ergo peccat contra votum, adeoque mortaliter, si absque justa causa huic obligationi non satisfaciat.

Resp. Theophanem satisfecisse voto, syncero animo ingrediendo, etiamsi postea ex libitu egressus fuerit. Ita Navarr. *l. 3. consil. Tit.*

de voto Consil. 21. *in prima editione.* Azor. 1. *part.l* 11 *c.*22.*q.*6.*in fine.* Bonac. *Tom.* 2. *D.* 4. *q.* 2. *pun.* 5. §. 6. *n.* 4. & alii apud hos. Ratio est. Quia vovens Religionem censetur eam vovere sub conditione probationis à jure concessæ. Atqui jus iis, qui absque voto Religionem ingrediuntur, concedit, ut possint pro libito eam dimittere *c.ad Apostol. de Regular.c.* 1.*eodem tit.in* 6. Ergo etiam vovens Religionem voto satisfaciet, esto pro libito Religionem dimittat; siquidē non se vult ad Religionem aliter obligare, quàm cæteri ingredientes obligantur.

Ad argumentum in contrarium negamus subsumptum; is namque, qui absque voto inivit Religionem, potest absque ullo veniali peccato egredi, ut fatetur ipse Palao *n.* 4. sicut enim pro libito potuit non assumere Religionem, ita pro libito potest eam deserere; aliàs omnes incipientes Consilium aliquod Evangelicum exercere, tenerentur in illo perseverare in perpetuum, quod utique non est dicendum. Ergo idipsum potest, qui voto obligatus ad Religionem venit, cùm voti obligatio concessioni universali juris prævalere nequeat.

XCIII. *Torrellus pius Eremi cultor subitò in maximam incidit tristitiam & rerum spiritualium tædium, ut sacra exercitia omnia omittat, & Eremo egredi statuat, aiens, nullam sibi utpote reprobo*

spem

spem salutis reliquam esse, idque ex ipso DEO revelante se percepisse. Quæritur, Utrum Torrellus, si revelationem de sua damnatione habuerit, licitè possit desperare?

Videtur posse. Ita P. Coninck. *de actib. supern.* D.20.*dub*.13. *n* 109. Bonacina *D*.3.*q*.3. *p*.2.*n*.4. Card. Pallavicin. *L* 3.*n*. 206. & alii. Tum quia ad sperandum requiritur objectũ ut possibile acquisitu. Atqui positâ revelatione beatitudo Torrello non est amplius possibilis. Ergo &c. Tum quia Torrellus sperando conaretur reddere mendacem Dei revelationem, & divino contraire decreto.

Resp. 1 Deus potest alicui viventi suam revelare damnationem. Ita contra D. Bonavent. Alensem, Mart. Sparzam *de Virt. Theolog.* *q*.35. communis cæterorum Theolog. Prob. Tum quia revelatio ejusmodi non est intrinsecè mala, cum revelatio futuri peccati non sit peccatum, aliàs Christus non potuisset Petro trinam negationem revelare. Tum quia talis revelatio non importat aliquam contradictionem, aut peccandi necessitatem; cum non immutet naturalem modum agendi hominum, aut ex statu viatorum amoveat. Tum quia constat, DEUM revelasse reprobationem alienam nempe Antichristi. Cur ergo non possit de absoluta potentia revelare alicui propriam damnationem? *Dixi de absoluta potentia*; nam juxta legem ordinariam Deus

hoc

hoc non facit. Quare revelatio, quam Torrellus sibi factam ait, censenda erit aut illusoria, & à diabolo profecta: aut comminatoria, adeoque conditionata, ut prudenter Tanner *Tom.*3.*D.*2.*n.*73. & universim Ascetici.

Resp. 2. si Deus reverà Torrello revelasset suam damnationem, non posset iste licitè desperare positivè, sed peccaret desperando. Ita ex communi Tanner *loc. cit.* Ratio est. Tum quia desperatio formalis est intrinsecè mala, sicut odium Dei, adeoque Deus per eam revelationem non potest alicui concedere facultatem desperandi. Tum quia per ejusmodi revalationem non fit beatitudo impossibilis; cum Torrello Deus perinde daturus esset auxilia sufficientia gratiæ ad cavenda peccata, salutemq; operandam ac si revelatio non esset facta. Tum quia beatitudo per eandem revelationem neq; desinit esse absens & ardua, neque Torrellus immutatur, sed manet in eodem statu. Atqui ante revelationem factam non poterat licitè desperare. Ergo nec post eam. Ait Bresserus *de Conscientia l.4.n.95.* Torrellum non posse quidem desperare de salute sua tanquam impossibili: at bene tanquã de eadem non futura. Dicimus ad hoc, ut desperare licitè Torrellus nequeat de sua beatitudine, sufficere, ut sciat hanc absolutè adhuc esse possibilem, ut sit in præsenti. Addimus ipsam etiam non futuritionem non esse ex causis

ſis neceſſariis, ſed liberis ipſius Torrelli, ex quibus adhuc conari poteſt, ne ſit ea futuritio.

Reſp. 3. Torrellus etiamſi ſuam ex revelatione intellexerit damnationem, poſſet adhuc ſperare beatitudinem: imò teneretur eo ſcil. tempore, quo aliàs fuiſſet obligatus ad ſperandum. Ita P. Arriaga *Tom de virt. Theol. Diſp.*30. *n.*33. Pallao *Tr.*5.*D.unic. pun.*5. *n.* 10. & alii, Prob. Tum quia obiectum ſperabile adhuc omnes habet conditiones poſt revelationem damnationis, quas habebat antè, neque reliqua ad ſperandum neceſſaria v.g. ſtatus viæ ſunt ablata, ut patet ex dictis. Tum quia damnatio non evenit ex aliqua cauſa, quæ Torrello neceſſitatem inferat, ſed ex libera huius voluntate ad peccatum ſeſe determinante. Ergo antecedenter ad illius determinationem conari poterit, ne ſe determinet; quid enim impedit? Tum quia reprobatio non eximit reprobos à præcepto ſpei. Ergò nec revelatio reprobationis, cum hæc illos non immutet.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, beatitudinem adhuc fore poſſibilem acquiſitu poſſibilitate ſaltem antecedenti: nec opus eſſe judicio intellectûs prævio *Ego ſalvabor*, ſed ſufficere, ſi Torrellus actu fidei judicet, ſe ſalvari poſſe, vel reipsâ ſalvandum, ſi mandata DEI obſervaverit. *Ad* 2. Cùm DEUS nec revelationem

nem nec decretum suum habeat independenter à libera Torrelli determinatione ad peccatum prævisa, & hanc ille determinationem evitare possit omnibus scil. ad hoc mediis & auxiliis instructus, dum istud conatur, & conando sperat salutem (quæ nulli factori legis denegatur) minimè profectò vel revelationem vel decretum divinum facere laborat cassum, sed eò solùm collimat, ne si in DEO decretum vel revelatio talis fuerit.

XCIV. *Valerianus Iudex ex partibus litigantibus coram se advertit, alteram earum minùs bene causam suam urgere, & omittere id, quo adducto, certò vinceret; monet ergo advocatum illius, unde robur causæ suæ addat, eidemque parti inde rem, de qua lis erat, lata sententia Adiudicat. Quæritur. Vtrum bene fecerit?*

Videtur omninò bene fecisse, imò & debuisse. Ita P. Dicastillo *de Iust. L. 2. Tr. 1. D. 5. n. 285.* Pelliccionius & nonnulli apud Dianam *P. 9. Tr. 9. Resol.* 41. qui hanc sententiam censet probabilissimam. Ratio ex longo discursu est unica ista, quod Judex ex officio suo non solùm teneatur omnibus modis inquirere veritatem, sed etiam curare, ut falsitas detegatur. Consentit eousque Baldellus *L. 4. Theolog. Moral. D. 16 in fine*, ut putet Judicem non quidem teneri, attamen ex charitate posse aliquid subindè suggerere uni ex partibus ad causam hujus roborandam.

Resp.

Resp. Probabilius esse, Valerianum malè fecisse, graviterque peccâsse ex privatâ notitia monendo unam ex partibus litigantibus, ex quo capite causam suam firmet, ut Adversario suo prævaleat. Ita Vasquez 1.2. *D.* 64. *c.* 2.*n.* 6. Sanchez *L* 1.*in Decal. c.* 9 *n.* 48. Palao *Tom.* 1.*Tr.*1.*D.*2.*pun.*10.*n.* 9. & videntur supponere communiter alii. Probatur 1. Quia Judex in ferenda sententia inter partes sustinet personam publicam communitatis, & sic publicâ scientiâ uti debet, ut docet S. Thom. 2.2.*quæst.*67.*art.*2. Ergò non potest uti notitiâ privatâ, & ex hac suggerere uni parti majora fundamenta causæ suæ. 2. Quia Judex ex proprio officio suo solùm habet, ut judicet ex allegatis, & probatis, nec tenetur pro aliquo gerere se, ut advocatum, & constituere ut partem contra alium; imò absolutè neq; potest, quatenus Judex, cum qua talis exhibere se debeat æqualiter ad utramque partem, ut benè notat Vasquez *lo. cit.* quod tamen non faceret, si suggereret uni parti specialiter aliquid pertinens vel ad jus vel ad factum. 3. Quia aliàs ex una parte incredibile erit onus Iudicibus, si attendere debeant non tantùm ad allegata & probata, sed etiam ad ea, quæ allegari & probari à litigantibus possunt: ex altera verò parte parùm honorificum est reipublicæ, & multum civibus exosum, in omnibus publicis sententiis semper privatos affectus

fectus esse timendos; si enim Judex, qui Reipublicæ personam gerit, ab allegatis & probatis deflectere, & ex privata notitia partibus favere, & suggerere varia ad causæ elucidationem possit, quotus quisque erit, quiæquè pro utrisque laborabit, & non humano frequenter & speciali affectu in hanc potius, quàm illam causam roborandam declinabit? certè jure istud timeri semper potest. Adhæc cùm in multis locis in eadem causa plures sint Judices, si ex his senatoriis viris iste ex privata sua notitia huic, ille alteri parti meliora fundamenta suggerere possit, quæ erit confusio? & quis modus tandem & finis litis componendæ?

Ad rationem in oppositum dicimus, Judicem omnibus modis veritatem inquirere debere in allegatis & probatis, & curare, ne falsitas in his lateat: minimè verò debere Advocatum agere, & omnes fibras causæ rimari, quid pro utraque parte litigantium afferri possit; quia finis Justitiæ humanæ non est veritas facti absolutè, sed veritas facti publica hominis, ut constat ex ratione S. Thom. suprà adducta. *Atque ex his* patet contra Baldellum, neque charitatem permittere talem suggestionem, cum res ista sit magni momenti, & in præjudicium grave alterius partis, si ex privata Judicis notitia & suggestione alteri parti facta publica scientia per allegata & probata avertatur.

XCV. *Venustus & Venustiana coniuges in perpetuis rixis & variis miseriis vivunt, quas dum viro cuidam religioso exponunt, ac remdium rogant, jubet iste ambos inquirere, num in statu gratiæ matrimonium contraxerint: & dolere, si contrarium reperiant; quod dum faciunt, & de matrimonio in statu peccati inito reos se confitentur, mox sublatis malis omnia meliora succedunt. Quæritur 1. Quot peccata isti coniuges commiserint, in statu peccati contrahendo? 2. An & quomodo effectum matrimonii recipere potuerint?*

Quoad 1. Videtur, Conjuges illos duplex peccatum commisisse, unum in susceptione Sacramenti obicem gratiæ ponendo, ut concedunt omnes: alterum idem Sacramentum in statu peccati mortalis administrando, ut post alios docent Lugo *D.8. de Sacram. in communi n.150.* Dicastillo *ibid. D.3.n.221.* Palao *tr. 18. D. unic. de Sacram in com. pun. 5. n. 11.* Arriaga *de Sac. in gen. D.20. n 4.* & alii, quos alibi secutus sum. Ratio est: Tum quia gravis injuria fit Christo, si hujus inimicus & hostis merita illius sibi sumit dispensanda. Tum quia *Sancta* (qualia imprimis sunt Sacramenta) *sanctè sunt tractanda.* Ergò irreverentiam gravem contra illa committit, qui eadem peccato mortali fœdatus administrat.

Quoad 2. Videtur, impeditum Sacramenti fructum recuperari non posse. Tum quia remoto obice Sacramentum non amplius existit,

ſtit. Tum quia Sacramenta operantur ſecundùm cujuſque ſuſcipientis diſpoſitionem. At recipiens Sacramentum ſacrilegè nullam ad gratiam diſpoſitionem habet. Ergò &c.

Reſp. 1. Probabile eſſe, Venuſtum & Venuſtianam conjuges in peccato mortali contrahentes unum tantum peccatum mortale committere, quatenus ſcilicet Sacramentum matrimonii in tali peccati ſtatu ſuſcipiunt: non verò quatenus illud in eodem adminiſtrant. Ita P. Sanchez *l. 2. de Matr. D. 6. n. 4.* Suarez *3. part. q 65. D. 16. ſect. 4.* Coninck *de Sacram. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 38.* Præpoſitus *ibidem n. 36.* Bonac. *D. 1. de Sacr. q 3. pu. 2. §. 1. n. 9.* Diana *Tr. de Sacram. Reſol. 10. & 199.* & plures apud hos relati. Ratio eſt, Tum quia conjuges non agunt, ut Miniſtri Eccleſiæ ſpecialiter conſecrati; quam rationem affert S. Thom. *q. 64. cit. art 6. ad 3.* & ex ea probat, Sacerdotem non peccare mortaliter, ſi in caſu neceſſitatis (quo etiam Laicus baptizare poſſet) conferat Baptiſmum in mortali. Tum quia prædicti Conjuges non ex primaria intentione, ſed quaſi ex conſequenti ſunt Miniſtri Sacramenti, cùm primò & per ſe intendunt inire contractum, cui non eſt annexum Sacramentum ex natura ſua, ſed quaſi per accidens ex voluntate Chriſti.

Vnde patet ad rationes in contrarium allatas; quippe non cenſentur morali judicio injuriam

juriam vel irreverentiam gravem inferre Christo, aut Sacramento, hoc ipso quod specialiter ad istud ministerium Sacramenti non sint consecrati, & tantùm consequenter, ac quasi per accidens illud intendant, cujus proinde irreverentia minùs est voluntaria, ut bene Coninck *loc. cit.*

Resp. 2. Venustum & Venustianam conjuges impeditum Sacramenti effectum in hujus susceptione recuperare posse, si durante matrimonio obicem removeant, ut docent Suarez D. 18. *sect.* 6. §. *secundo, hinc infero.* Coninck. *q.* 62. *n.* 77. Layman *l.* 5. *Tr.* 1. *c.* 7. *n.* 5. & plures alii. Nam universim loquendo, cùm omnium Sacramentorum effectus hominibus necessarii sint, divinam bonitatem decet, sic ea esse instituta, ut eorum effectus iis communicentur, quandocunque ad illorum receptionem se disposuerint. In specie de matrimonio, cùm hoc Sacramentum iterari non possit, sed recipientem in statu quasi immutabili constituat, credendum non est, voluisse Christum hoc Sacramentum fictè suscipientem perpetuò privare illius effectu, sed potiùs præsumendum, voluisse concedere, si ipse capacem se reddiderit, & ante illius dissolutionem obicem removerit; quod fieri potest vel contritione, vel attritione cum Sacramento Pœnitentiæ, quo casu virtute utriusq; remisso peccato gratia producitur, non quidem di-

versa specie, sed eadem cum diverso respectu, major tamen, quàm ab uno solo produceretur, ut post alios docet, & pluribus explicat Palao *D. cit. pun.* 10.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, Sacramentum operari suum effectum remotâ iniquitate; & licet tunc non existat in re, existere tamen in divina acceptatione, quod sufficit, ut moraliter effectum suum ponere possit. *Ad* 2. Distinguimus majorem, & concedimus eam de Sacramentis operantibus, dum actualiter sunt: negamus autem de operaturis, cùm impedimentum removetur; hæc enim possunt suos effectus non juxtà mensuram præsentis suscipientium dispositionis, sed futuræ, quâ obex fuerit remotus, ut ex communi docet *cit. Author pun.* 9. *n.* 8.

XCVI: *Virgilius & Virgilianus ineunt contractum Societatis in triennium ad negotiandum; ille bis mille florenos: iste meram operam confert suam, quam & sedulò præstat. Elapso autem triennio solam reperiunt pecuniam, quæ in sortem fuit deposita, nihil verò prorsus lucri facti. Quæritur. Vtrum in communionem sortis adhuc integræ admittendus etiam sit Virgilianus, aut soli Virgilio, qui eam contulerat, relinquenda?*

Videtur Virgilianus admittendus in sortem. Ita Lessius *de just. cap.* 25. *dub* 2. *num.* 9. Tanner *Tom.* 3. *D.* 4. *quæst.* 7. *n.* 103. Dicastillo *de just. Tr.* 13. *D.* 1. *n.* 52. Lugo *de just. D.* 30. *n.* 16.

n.16.& alii. Tum quia aliàs inæqualis foret divisio,& conferens operam longè deterioris esset conditionis,quàm qui pecuniam contulit. Tum quia qui posuit operam, tantum posuit,quantum qui contulit pecuniam,cùm opera unius socii tantum valeat, quantum valet pecunia ab altero collata. Ergò pecunia finitâ Societate dividenda est.

Resp, Virgilianum non admittendum esse in communionem pecuniæ,quæ finitâ societate salva remansit,sed hanc pertinere ad Virgilium,qui illam contulit, nisi aliter sit inter eos conventum. Ita Mynsingerus 3. *Instit.Tit.26.§.ad illa* Schneidevvin *Ibidem*. M. Navarrus *cap.17.n.253.* Sotus *l.6.de just.c.6. art.1. ad* 1.Valentia,Azor,Rebellus, & plures,quos citant & sequuntur Filliucius *Tr.38. c.3.* & P. Ferd. de Castro Palao *de Iustit. Disp.8.pun.3.* Ratio est. Tum quia Xistus V. *in constitut.quæ incipit: Detestabilis avaritiæ.* dicit,sortem, finitâ societate, tradendam esse illi,qui eam contulit, si extat, Tum quia si pecunia (quæ appellatur sors) pereat, perit illi,qui eam contulit. Ergò si extat finitâ societate tradenda est illi, qui eam contulit; quippe par est,ut illius sit commodum, cuius est incommodi periculum. Tum quia ex recepta consuetudine non facilè damnanda,tales solam operam conferentes non admittuntur in communionem sortis. Tum quia si-

quid omninò dandum esset pro opera, at non tota eius æstimatio, sed ipse conferens pro sua proportione aliquid damni pati deberet, ut fit in pecuniæ interitu. Ergò iniquum est, totam ejus æstimationem repetere. Et licet plerique ex Adversariis plus non velint (casu saltem, quo collata opera totam pecuniam prudenti æstimatione non æquat) hoc ipsum tamen non evinci ipsorum argumentis, patebit ex horum solutione.

Itaque ad 1. Negamus, injustam fore conditionem, sive *Societatem*, ut vocant, *leoninam*: Nam quando nullum reportatur lucrum ex societate, neuter hoc acquirit, sed uterque amittit, quod lucrari potuisset, & sicut stetit pecunia periculo conferentis, ita opera stetit periculo laborantis, ut bene Filliutius *loc.cit. num.*45.*&* 53. *Ad* 2. Eum, qui posuit operam, nihil posuisse pro sorte sive capitali, consequenter ipsi non deberi sortem, sed tantùm lucrum.

XCVII. *Vivamannus studiosus à cive Viennensi equum mercede conducit, ut cum aliis Sociis per unam horam tempore hyemali per civitatem trahâ vehatur; quod dum eâ, quâ par est, moderatione facit, & finitâ horâ equum remittit, paulò post iste in stabulo mortuus concidit. Vivamannus cum nullam penitus causam dederit culpabilem, facilè advertit, casum hunc esse fortuitum, & ad nihil se teneri in foro externo: hæret tamen de in-*

terno. Quæritur. Vtrum Vivamannus in conscientia ad aliquam compensationem teneatur?

Videtur teneri ad medietatem damni resarciendam. Ita Paludanus, & Joannes Valerius, quos refert & sequitur Diana *P. 3. T. 6. R.* 10 ajens, se in simili casu consultum ita respondisse. Nam cum contractus iste sit in utriusq; utilitatem, justum videtur, ut uterque etiam æqualem sentiat damni partem.

Resp. Vivamannum etiam in conscientia ad nullam prorsus compensationem damni teneri, posito quod nimiâ equi citatione aut simili modo culpam nullam commiserit, vel pactum peculiare non intervenerit. Ita Sylvester, Angel. Navarrus, Molina, Vasquez, Lugo de Justit. *D* 8. *n* 123. & hoc teste, alii omnes. Habetur tum ex. *c. unico de commodato, &* §. *Item is. Institut. quibus modis re contrahatur obligatio.* tum quia res domino suo perit, si nulla intercedit pactio vel culpa, ut accidit in proposito, tum quia tales casus sunt extra summam providentiam.

Atque hinc patet ad rationem in oppositum, minimè scil. justum videri, ut in tali quasi fortuito casu utraq; pars æqualiter sentiat damnum; esto contractus sit in utilitatem utriusque; alioquin, si conducerem domum decem millibus aureorum æstimatam, eaque fortuito casu, v. g. terræ motu periret, tenerer in con-

conſcientia ad medietatem damni, quod nec Diana, nec ullus alius affirmare audebit.

XCVIII. *Wilibrordus Sacerdos ex mero ſtipendio pro Sacris accepto ſe ſuſtentat, & ſi interdum neminem habet, qui ipſum mercede conducat, nihilominùs illo die celebrat pro eo, qui proximè numeratâ pecuniâ Sacrum eſt poſtulaturus. Quæritur. An licitè?*

Videtur licitè eum facere. Ita Petrus de Arragonia *in* 22. *q.* 85 *art.*3. *Dub. penult.* Petrus Navarr. *de Reſtitut. L.* 2 *c.*2.*n.*373. Rodriquez, Henriquez & alii docti R.R. Moventur. Tum quia Wilibrordus, dum ſacrificat, intentionem ita format, ut in acceptatione divina fructus Sacrificii reſervetur ei, qui primus poſtulabit, eidemque poſtmodum applicetur, in quo nulla apparet repugnantia. Tum quia licet Sacrum illud ſit præteritum reſpectu noſtri, in DEI tamen acceptatione & æternitate perinde eſt præſens, ac ſi modo offerretur.

Reſp. 1. Wilibrordum illicitè & invalidè fructum Sacrificii applicare ſub prædictâ conditione futurâ. Ita Suarez, Vaſquez, Coninck, & alii, quos refert & ſequitur Palao *Tr.*22.*D.Unic pun.*6.*n.*18. Ratio eſt, Tum quia contraria Sententia damnatur à Sac. Congreg. Conc. Trid juſſu Clementis VIII. tanquam pluribus nominibus periculoſa, ut videre eſt apud Barboſ. *Part.*2. *de Poteſtate Epiſ-*

*copi Alleg.*24.*n.*12. Tum quia Sacerdoti non eſt conceſſum applicare fructum Sacrificii quovis tempore, ſed eo ſolùm, quo Chriſti perſonam gerit, cujus etiam nomine applicat, adeoque quando ſacrificat. Atqui applicans ſub conditione futura, non applicat fructum Sacrificii eo tempore, quo Chriſti perſonã ſuſtinet, ſed ad tempus adventuræ conditionis reſervat applicandum. Ergo non tantùm illicitè, ſed etiam invalidè hoc applicationis modo ûtitur. Non obeſt, quod DEO omnia in æternitate præſentia ſint; nam ſicut fructus Sacri à Wilibrordo non fuit applicatus tunc, quando gerebat perſonam Chriſti, ita non potuit pro illo tempore eſſe præſens in æternitate, ſed alio, quo perſonam illam jam depoſuerat.

Reſp. 2. Si Wilibrordus velit, ut fructus Sacri, dum iſtud fit, applicetur ei, quem DEUS novit, proximè numeratâ pecuniâ poſtulaturum, & validè & licitè illum applicare. Ita ferè Palao *loc.cit.* Ratio prioris eſt, quia hæc applicatio abſoluta eſt, & independens ab aliqua futura conditione; eſto enim futurum contingens ſit, quis nam primò Sacrum conducturus ſit, attamen id DEUM noviſſe non eſt contingens futurum, ſed præſens & neceſſarium, ſecundùm quam præſentiam & neceſſitatem fructus Sacrificii applicatur, nec reſervatur applicandus ad futuram conductionem Sacrificii. Ratio poſterioris eſt, quia à

Sac. Congreg. tantùm damnatur & rejicitur applicatio conditionata & dependens ab aliquo futuro, qualis dependentia & conditio hîc non intervenit. Confirmatur. Sacellanus, qui singulis hebdomadibus debet tria Sacra legere, potest licitè hâc hebdomade legere sex, ut nullum amplius debeat pro hebdomade sequenti, ut docent Barbos. *loc. cit. num.* 14. Riccius in praxi *Resolut.* 338. Reginaldus, Rodriquez, Lugo, Palao, & alii communiter, idque ideò quia in hoc casu fructus Sacrificii non suspenditur postmodum applicandus, sed statim applicatur juxta intentionem præsentem, certam, & determinatam, id quod non minùs accidit etiam in casu nostro. Ergo eodem prorsus modo utrumque licitè fit.

Atque ex his patet ad argumenta contrariæ Sententiæ, cujus Authores, qui ritè expenderit, non aliud in illis deprehendet, quàm quod in 2. Responsione diximus, ut proinde contra veritatem, & declarationem Sacræ Congregationis nihil prorsus afferant.

XCIX. *Zebina mulier in grave lapsa est peccatum, quod præ nimia verecundia non ausa exponere Confessario qualibet interim alia confitetur, donec à Religioso de integritate Confessionis magna vi ad populum dicente mota statuerit, integrè confiteri, & malam verecundiam ponere. Quæritur. Quam repetitionem peccatorum & confessionum à Zebina exigat Confessarius?*

Vide-

Videtur repeti oportere omnia peccata mortalia, quæ enarrata sunt tum in illa confessione, in qua Zebina primò peccatum sacrilegè suppressit, tum in aliis quibusvis, quæ eam fuerunt secutæ, addito numero confessionum & communionum, quæ interea temporis intervenerunt, cùm ipsæ quoque sacrilegè fuerint peractæ. Ratio est, quia in tali casu non remittuntur peccata, sed adhuc retinentur, ut ait Tridentinum *sess* 14.*c*.5. Ergo necessariò clavibus subdendæ sunt, ut remittantur.

Resp. 1. Si Zebina omissi peccati mortalis semper meminit, & tamen in posterioribus confessionibus constanter tacuit, omnes esse sacrilegas: secus si commissi sacrilegii oblita in sequentibus confessionibus exposuit omnia peccata, quorum post diligens examen notitiam habuit. Prima pars est communis omnium, & patet ex ratione Tridentini recèns allata. Secundam partem ex communi etiam tradit Dicast. *D.8.de Pœnit.num.*91. quia in illis posterioribus confessionibus, nihil fuit culpabiliter intermissum.

Resp. 2. Si Zebina alio jam Confessario, quàm antea utatur, omnes confessiones sacrilegas, & peccata mortalia omnia, quæ in his vel suppressa, vel expressa fuerunt, de novo esse enarranda. Ita communiter omnes. Nam præcedens cognitio, utpote huic Confessario

incogni-

incognita, nullatenus deservire potest, ut iste sententiam absolutionis impendat.

Resp. 3. Si Zebina eodem Confessario jam utatur, quo antea, & iste saltem in confuso recordetur vel statûs pœnitentis, vel injunctæ pœnitentiæ, non obligari eam priora peccata singillatim repetere; imò si iste nec prædictorum peccatorum, nec pœnitentiæ injunctæ recordetur, sed solùm sciat, illam sibi confessam, non teneri eandem cætera peccata speciatim repetere, sed satisfacere exprimendo peccatum illud antea suppressum, & addendo sacrilegium, quod malè confitendo commisit, docet Granado *in 3. part. de Sacr. Contr. 7. Tr. 9. D. 12. n. 5.* & ex hoc Diana *part. 5. Tr. 14. Resol. 51.* Ratio est, quia ad faciendam istam specialem peccatorum repetitionem nec obligat integritas: nec sententia à Confessario ferenda, nec pœnitentia imponenda; cùm pœnitens jam omnia sua peccata in confessione dixerit: & Confessarius sententiam de iisdem intellectis tulerit, & pœnitentiam proportionatam injunxerit.

Atque ex his patet ad rationem in contrarium allatam.

C. *Zoellus Parochus deprehendit in confessione impedimentum dirimens inter contrahentes, qui tamen jam ter publicè in Ecclesia fuerunt denuntiati. Quæritur. Quid faciat Zoelius, si maximè contrahentes desistere nolint, sed publicè dein Sacram*

Eucha-

Eucharistiam, & ejus in contractu assistentiam requirant?

Videtur neutrum facere posse. Quia nemini licitum est, sacrilegio ac peccato cuilibet cooperari; At ministrans Sacramentum indigno, assistens illicito contractui, cooperatur sacrilegæ susceptioni, & illicitæ actioni. Ergo &c.

Resp. 1. Zoëllo omnibus modis laborandum, ut pœnitentes deponant voluntatem tam contrahendi, antequam impedimentum legitimè sit sublatum, quàm S. Eucharistiam in tali statu petendi. Ita omnes. Nam propria officii obligatio postulat, ut Zoëllus nec Sacramentum administret malè dispositis: nec assistat invalidè contrahentibus.

Resp. 2. Si iidem ob scandalum desistere à proposito nequeant, suadere posse Zoëllum, ut ex communi consensu contrahant non absolutè de præsenti, sed sub conditione, si Papa dispenset, animo interim cohabitandi instar fratris & sororis. Ita Ludovi. Beja *part. 2. casuum Conscientiæ casu* 32. quod remedium vocat Pontius L. 5 *c. 35. num.* 4. rationabile & meritò. Quia hâc ratione contractus ille matrimonialis, qui aliàs non licet, fiet licitus, cùm non sit prohibitum contrahere matrimonium de præsenti sub conditione, si Papa dispenset: & interea temporis more fratris & sororis in iisdem ædibus cohabitare, maximè

cùm

cùm jus ipſum præfigat bimeſtre, quo poſſint ſponſi non conjungi; eſto in eadem domo habitent. Verum eſt, quod in tali cohabitatione periculo fornicationis ſe exponant, dum diſpenſatio obtinetur. Sed id excuſatur per grave ſcandalum, quod aliàs ſequeretur.

Reſp. 3. Si prædicti pœnitentes nolint ſub eadem conditione contrahere, ſed in propoſito ſuo perſiſtant, exigantq; publicè à Parocho Sac Euchariſtiam, & ejuſdem præſentiam in ipſo contractu, poſſe Zoëllum licitè utrumq; præſtare. Ita cum S. Thom. 3. *part.* D. 80. *art.* 6. Valent. Suarez, Coninck, Palao *Tr.* 18. *de Sacram. in genere D. Vnic. pun.* 15. *n.* 3. & communiter alii Theologi. Quia Zoëllus nequit juvari ex notitia cõfeſſionis ad actus externos; quippe redderetur hæc vehementer odioſa, & homines ab eadem retraherentur, ſi ſcirent, propter peccata in Confeſſione audita poſſe illis & Sacram Euchariſtiã & matrimoniũ negari. Quare creditur Chriſtus in tali caſu poteſtatẽ ſuis miniſtris feciſſe, etiã indignis Sacramenta adminiſtrandi, permittendi matrimoniũ &c.

Ad rationem in contrarium negamus, miniſtrantem indignis Sacramentum, aut malè contrahentibus aſſiſtentem Zoëllum cooperari ex tali cauſa ipſorum ſacrilegæ ſuſceptioni & peccaminoſæ actioni, quia ſolùm hæc ex juſta cauſa permittit, ut ex Suarez, Henriquez, & aliis Palao *loc. cit.*

SYNOPSIS
Centuriæ III. Selectorum Casuum Conscientiæ.

AGILULPHUS Parochus parochianos suos judicare potest excusatos à mortali peccato sacri non auditi, si spatio uuius horæ ab Ecclesia distent.

2. ALBANUS vir nobilis licitè differt solutionem debitorum ad jacturam status sui cavendam.

3. ALEXANDER Rex acatholicus, licet ad exhibendam solùm obedientiam civilem præcipiat Catholicis, ut concionibus Prædicantium intersint, isti tamen obedire non possunt.

4. ANATOLIUS actiones quasdam mortaliter quidem (in alio tamen genere, quàm luxuriæ) malas exercens, experitur ex his sæpiùs motum carnis, aut etiam pollutionem; quæ tamen actiones inde non contrahunt malitiam mortalem, si absit periculum consensûs formalis.

5. ANNO nullum unquam servavit jejunium, nec ab anno 21. usque ad 60. cum Scribam ageret: nec ab hoc inchoato usque ad annum 90. cum adhuc robustus esset senex: idque probabiliter absque peccato semper fecit.

6. ANTHERUS à Confessario suo pœnitentiam accipit gravem quidem, attamen rationabilem: & eâ nondum peractâ alteri confitetur, qui pœnitentiam illam absque repetitione prioris confessionis rectè mutat, minuitque, si statum vitæ præteritæ ex præsenti confessione satis perspexerit.

7. APELLES pingendo negligens sacrum sufficienter in confessionali se explicat ajens: die festo neglexi sacrum.

8. ARTINGUS moribundus famulo suo laico crimen

men

men olim commissum sub sigillo confessionis detegit; qui tamen inde ad hoc sigillum non tenetur.

9. ARIALDVS in censuram Papæ reservatam incidens, urgente gravi causa, à Parocho suo absolvi potest.

10. ARIPERTVS in flagranti deprehensus & statim de scelere accusatus negare hoc potest; esto inde accusator tanquam calumniator infametur.

11. ARMOGASTES ex prænobili familia cum in Minoribus constitutus non nisi 25. aureos ex beneficio suo percipiat, non tenetur ad horas canonicas dicendas.

12. ATTALVS honoratiorem in Ecclesia locum pro sepultura emens non committit Simoniam.

13. AVXIBIVS diebus jejunii pinguedinem ex lardo & adipe pro cibis familiæ suæ condiendis adhibens non peccat mortaliter, si absit scandalum &c.

14. BECHTOLDVS torquem aureum emens, cum postea intelligat hunc furto ablatum, licitè illum vendenti reddit, & pretium suum repetit; esto hunc noverit statim se subducturum, nec furtum Domino restituturum.

15. BERTRANDVS vovet, nullum alium Ordinem religiosum se ingressurum præter Sancti Dominici; quod votum non valet.

16. BONOSVS Clericus dotem etiam ex bonis Beneficii sui denegare non potest Sorori, si ista aliunde illam habere non potest ad honestum matrimonium.

17. BRICTIVS debitor ob spem lucri faciendi illicitè differt solutionem 300 aureorum; nisi per id lucrum aliis etiam creditoribus satisfacere possit, alias non satisfacturus.

18. CALLISTVS Episcopus non potest adhibere breviorem Confirmationis formam, quàm communem hanc: Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris &c.

19. CASTELLVS Studiosus commensalem suum

in rixa lethaliter læſit & aufugit; at poſtquam Bartius gladio Caſtelli à ſanguine adhuc rubenti unguentum magneticum illevit, læſus quidem in diſſito loco ſanatus eſt, verumtamen non à DEO, nec viribus naturæ, ſed à malo ſpiritu.

20. CARINA diu abeſt domo ſuâ: & poſt longam inquiſitionem è fonte in mediis plateis extracta, rectè in loco ſacro ſepelitur.

21. CHRYSOSTOMUS ex pacto accipiens pro concione mercedem, committit quidem ſimoniam, non autem injuſtitiam.

22. CLARA Monialis tempore belli ex Monaſterio ſuo exire coacta non tenetur ad horas canonicas dicendas, quamdiu ex tali cauſa extra Monaſterium verſatur.

23. CORDULA uxor marito ſuo debitum conjugale modo & ſitu venialiter peccaminoſo petenti reddit abſque peccato veniali.

24. CYRIACUS rebus à ſe narratis ſubjiciens, eas ita eſſe veras, ut verum eſt, DEUM exiſtere, &c. non committit blaſphemiam.

25. DIDACUS Collegii cujuſdam Societatis JESU Rector oblatam pecuniæ notabilem ſummam pro certis & ſtabilibus ſacris annuatim in templis Societatis & à Patribus hujus dicendis non quidem poteſt accipere ſive tanquam ſtipendium, ſive tanquam eleemoſynam: at benè aliis modis citra pactum & obligationem rigidam.

26. DIONYSIUS eventus futuros à libero arbitrio dependentes ex aſtris etiam probabiliter abſque ſuperſtitione prædicere non poteſt, niſi fortè tenuiſſimam ſolùm conjecturam facere intenderet.

27. DINANTUS divortium jure facere poteſt ab uxore ſua adultera, etiamſi eam priùs à ſe abegerit, de vitæ ſuſtentatione non præviderit, & ipſa inde in adulterium inciderit.

28. DOMETIUS in confeſſione mortalia quædam

omittit ex ignorantia in examinanda conscientia mortaliter culpabili, etsi non supina; unde valor confessionis adhuc subsistit.

29. DOMITIUS pluribus Missis, quas pluribus personis promisit, satisfacere non potest unicam Missam dicendo; utut aliàs valor sacrificii sit ex se infinitus.

30. DONATUS Parochus secum ipse dispensat circa esum carnis, idque validè.

31. DROGO committens sortilegium, cujus reservationem in hac diœcesi planè ignorabat, absolvi potest à Parocho; esto iste peculiarem potestatem absolvendi à reservatis non habeat.

32. DYMPNA illustris virgo pridie nuptiarum meminit voti sui post pubertatem editi, idque indicat Confessario suo, qui ex Ordine quodam Mendicantium, etsi jurisdictionem quasi Episcopalem habeat, dispensare tamen cum ea non potest etiam in difficili accessu ad Ordinarium.

33. ELFRIDA mulier maritata pretium pro usu corporis sui ab amasio blanditiis & mendaciis extortum retinere potest.

34. ESAU in cervum ejaculatus hujus dominium acquirit, si ita eum tetigit, ut moraliter illius manum effugere non posset: secus ad Ismaelem pertinet, qui postea eundem cepit: in dubio juxta proportionem hujus dividatur.

35. EUDOXIÆ uxoris votum de non mentiendo, potest Maritus ejus irritare, nullumque declarare.

36. EVENTIUS Campsor exercet recambium, quod aliqui vocant *recursa*, idque speculativè loquendo, licitè quidem, quamvis practicè non consulatur.

37. EUSTASIUS post ablutionem jam sumptam advertens in patena particulas S. Hostiæ ab ipso consecratæ, potest has sumere tam in altari adhuc existens, quàm in Sacristia sacris vestibus nondum exutus: probabiliter etiam Hostiæ ab alio Sacerdote consecratæ.

38. GA-

38. GALATION & EPISTEME illustres personæ jam jam nuptias celebraturæ advertunt inter se impedimentum dirimens; in quo casu Episcopus quidem dispensare ob necessitatem urgentem potuisset; quia tamen Romam res est delata, & inde rescriptum, dispensationem certò impetrandam intra triduum, hoc elapso nuptiæ rectè celebratæ sunt, si postea intelligatur; reipsâ illam dispensationem fuisse tunc concessam.

39. FUGATIUS Bohemus cum puella Itala Augustam veniens, & aliquantulum ibi moratus coram Parocho & Testibus validè contrahit matrimonium.

40. GEORGIUS Bavarus à cive Passaviensi simul equum & dolium vini emit, utrumque post mensem simul soluturus & avecturus; interea autem temporis ambobus nescio ex quo infortunio pereuntibus jactura equi ad emptorem, vini verò ad venditorem spectat.

41. GERTRUDIS sacramentaliter absolvi potest, dum ait, dolere se valdè de peccatis commissis, etiamsi in specie nullum etiam veniale exprimere valeat.

42. GEORGIANUS ex errore vincibili putans diem proximè instantem sancti Josephi non esse festum, absque peccato deinde omittit sacrum, nihil amplius de hoc audiendo cogitans.

43. GEORGIA famula curam habet penûs, ideòque tenetur ad restitutionem damni, quod ipsa non impediente facit alius confamulus illuc irrepens.

44. GENTIANUS Aulicus in vestitu, victu, conviviis, famulitio, &c. moderatissimus est; & licet idcirco amarè vexetur ab aliis, & ad majores sumptus instigetur, non potest tamen hos facere, si moraliter certus sit, debita inde se contracturum, quibus postea non sit solvendo.

45. GUSTAVUS immodicè usui tabachi est deditus, & simul ac surgit, eum usurpat; unde tamen non violat jejunium naturale, nec arcetur à sacra Communione.

46. HADRIANUS Judex videns inter Caſpium & Caſpianum litigantes cauſam hujus probabiliorem, nihilominus pro illo malè fert ſententiam ex eo, quod cauſam ejuſdem ſaltem probabilem agnoſcat.

47 HEMMINGUS Parochus 2. Novembris, hoc eſt, die animarum culpabiliter omittit recitare officium defunctorum, ideòque ex communi DD peccat mortaliter, quamvis non deſint docti RR. qui hoc negent.

48. HERODIUS amarè vexatur ab Herodiano adulterium uxoris exprobante; unde ille concitatus adulterum inopinatò invadit, occidit, & aufugit; in cujus defectum Herodianus tenetur ad reſtitutionem damni.

49. INGEN vir aliàs timoratæ conſcientiæ ſubinde in gravem blaſphemiam erumpit, quia tamen ſimilia fieri à ſe ait abſque advertentia ſaltem certa, ideo non peccat graviter.

50. JULITTA poſt actum conjugalem non poteſt ſemen ſtatim effundere, etiamſi ex conceptione & partu prolis periculum gravium dolorum, imo & vitæ ſit ſubitura.

51. LEOVIGILDUS Conſiliarius Regius apud varios Doctores ſententias inquirit, quæ pro fine ſuo arrideant; idque per ſe non malè & illicitè.

52. LEUCIANUS ab uxore moleſtis precibus extorquet, ut in teſtamento ipſum præ fratribus conſanguineis ſcribat hæredem, aliàs hoc non factura; valet nihilominus teſtamentum in utroque foro.

53. LEVINIUS vir Catholicus retinet apud ſe, legitque libros hæreticos de Religione tractantes, quaſi apud ipſum non eſſet perverſionis periculum, qui idcirco peccat mortaliter & incurrit cenſuram.

54. LIBERIUS in diſcurſu inſinuat, fornicationem ex natura ſua & intrinſecè non eſſe malam; quod longè falſiſſimum eſt.

55. LEUTFRIDUS non peccat mortaliter aliam in uxorem ducendo, quàm Pater ejus velit.

56. LOT Gen 19. offerendo filias Sodomitis ad abusum peccavit mortaliter, si ejus verba sumantur, ut sonant.

57. LUCERIUS conductor non tenetur resarcire Lucio locatori damnum exustarum ædium, nisi iste probare possit, incendium accidisse ex culpa certi ac determinati famuli in officio suo, qui communiter pro negligenti est habitus, & tamen à Lucerio in domum fuit inductus ac toleratus.

58. LVPERIVS in templo pollutionem occultè faciendo non committit sacrilegium speciatim in confessione explicandum.

59. MANFREDVS Religiosus concessâ facultate à Provinciali suo accipiendi aliquid citra medium florenum, non potest vi hujus facultatis uno die sæpius accipere dona, quæ singula quidem medium florenum non excedunt: at bene simul sumpta.

60. MARCELLA in morbo impetrans privilegium, quo in domo sua Sacrum unum intra 14. dies legi procurare valeat, potest intra hos 14. dies tria sibi Sacra procurare, si fortè integro pòst mense nullum amplius habere possit; cui Sacro, si assistant alii etiam Sæculares, satisfaciunt præcepto Ecclesiæ.

61. MARCVS miles Catholicus conscius secretorum exercitus Catholici non potest hæc manifestare hosti, etiamsi ab hoc captus gravia tormenta vel ipsam mortem sustinere debeat.

62. MENNAS in necessitate annuæ confessionis & defectu alterius Confessarii non tenetur cum magno incommodo Confessario loci manifestare peccatum grave quoad rationem genericam, sed potest illud omnino tacere: nec etiam ad contritionem hujus perfectam obligatur.

63. MILVS Sacerdos sæpe hærens, num psalmum, aut horam istam dixerit, non tenetur repetere, nisi probabiliter sciat, se omisisse

64. NEMOTIVS cognoscens Mosiam uxoris suæ

consanguineam in 2. gradu non privatur jure petendi debitum, si pœnam hanc ignoravit illi incestui impositam.

65. NICASIVS Advocatus non potest pergere patrocinari causæ, quam certò agnoscit minus probabilem, quàm partis adversæ, cujus ipse est advocatus.

66. NICETIVS pro 300. florenis in auro acceptis satisfacit reddendo totidem in quavis moneta argentea probata.

67. NIMMIA votum plurium precum perquam languidè peragit, quod idcirco rectè mutat Sacerdos in aliud levius quidem, sed quod majore promptitudine & pietate peragi ab ipsa possit.

68. ORDONIVS ut grave Reipubl. malum impediat, illicitè frequenti provocatione inebriat alium futuræ hujus ebrietatis haud ignarum.

69. OSWALDVS laicus æditüus in ultima necessitate & defectu Clerici non malè fecit, ad Osvvaldum extremè decumbentem deferendo SS. Euchariſtiam, & hanc illi administrando.

70. PHILEMON histrio comœdias exhibet sat lascivas; quas tamen permittendo solùm ad majus malum evitandum non peccat Magistratus: nec etiam qui intersunt ob solam curiositatem : nec denique iidem spectatores peccant ratione scandali

71. POLYCRONIVS vir nobilis & dives legavit piis locis omnes reditus annuos per decennium ex jurisdictionibus A. & B cum obligatione Missæ perpetuæ, quæ jurisdictiones cum alteri domino post illius mortem vindicentur, hæres ex aliis hæreditatis bonis satisfacere tenetur.

72. POPO deprehendens in sylva indicia metalli, mox à fundi domino latentis metalli ignaro emit eam communi quidem pretio, sed maximo & justo lucro.

73. PRILIDIANVS Turca cupit baptismum, & nolenti

lenti baptizare, nisi certa pecunia pendatur, hanc ad redimendam vexationem haud illicitè porrigit.

74. PRIMITIVS Religiosus & Sacerdos rectè benèque facit, Sacrificia, quotquot potest, offerendo pro Infidelibus convertendis.

75. QVIRINA uxor aperit viro suo, fictè se contraxisse, aut aliud impedimentum dirimens habuisse; cui tamen assertioni credere maritus non tenetur, nisi aliæ circumstantiæ moraliter certò eam persuadeant.

76. SIGISMVNDVS in subitum morbum incidit, nullumque amplius signum doloris dare valet; ad quem nihilominus vocatus Parochus malè ipsi denegat Sacramentum Extremæ Vnctionis.

77. SYLVIVS homo rusticanus absque peccato & restitutionis onere in sylvis alienis non circumseptis moderatè ligna cedit & avehit.

78. SIMPLICIVS in gravi necessitate & defectu congruæ sustentationis licitè retinet decimas, nihilque de hoc dicit Parocho.

79. SIRITION advertens in arce quadam multa fieri contra jus tam naturale, quàm positivum ex ignorantia quadam inculpabili, monere tenetur incolas, si fructum ex admonitione speret.

80. SVENO adolescens ab ingressu Religionis impeditur per Gerebertum; qui idcircò, si vi aut fraude eum abstraxit, peccavit mortaliter, & restituere tenetur monasterio, quanti æstimabitur emolumentum temporale ex ipso proventurum, consideratis tamen circumstantijs, per quas illud emolumentum poterat impediri.

81. SIBERTUS Sacerdos & Canonicus frequenter negligit Completorium; cujus tamen omissione unum tantùm committit peccatum, nec tenetur duplicem horarum dicendarum titulum in confessione aperire.

82. THEONAS in conventione mercedis pro ope-

ra & labore suo deceptum se ultra dimidium videns finito etiam anno remedium habet æquitatis, ad quam contractus est reducendus.

83. THEON Sacerdos in quadragesima Vesperas post meridiem recitando nec venialiter peccat sive in choro, sive extra hunc.

84. THOMAS ajens, probabile se judicare, animam rationalem esse immortalem, incidit in hæresin, sic dubitando.

85. TORNANVS in foro interno ob voluntatem Domini præsumptam excusatur à restitutione rei ablatæ saltem statim facienda: & inde etiam non peccavit mortaliter.

86 THEOPEMPTVS in concubinatu vivit cum Theopempta fæmina laica, quæ criminis rea spectat ad Iudicem sæcularem.

87. TVRSON injustè ad mortem damnatus haud illicitè Iudicem ad Dei Tribunal eâdem secum horâ vocavit.

88. TVRONIVS post confessionem pro Iubilæo peractam ante cætera opera impleta iterum in peccatum mortale lapsus non tenetur ad Iubilæum illud lucrandum iterum confiteri, sed sufficit, si conteratur.

89. VALENTIONI Subdiacono & Canonico post mortem fratris Amici ad conservandam familiam suadent nuptias, spondentque dispensationem Papæ; & quia ante hanc cognitam & acceptatam Valentio nuptias celebravit, matrimonium fuit nullum, & ipse per se loquendo, peccavit mortaliter.

90 VINDONIVS uxori gemmam 100. imperialium æstimatam donans repetere eam, & elargitiones ex eadem ab uxore in amicos factas retrahere non potest.

91. VITELLIVS Religiosus & Sacerdos Senem ægrum ex uno in alterum latus suaviter vertendo non incurrit irregularitatem, etiamsi Seni isti mors præter opiniònem inde fuerit accelerata.

92. VIS-

92. VISSA ancilla ex bonis Domini sui licitè facit eleemosynas, si adest consensus Domini sive expressus, sive tacitus, sive rationabiliter præsumptus.

93. VITERBIO puero vix septennario rationis tamen capaci ante Sacramentum Eucharistiæ aliquando sumptum dari debet Extrema Vnctio.

94. VRSATIVS Sacerdos superfluorum bonorum ex beneficio verè fit dominus: tenetur tamen disponere in usum pauperum, aut alterius piæ causæ, idque tum ex præcepto Ecclesiæ positivo, tum ex jure naturæ, sive ipsa natura virtutis Religionis; quodsi eosdem superfluos reditus in divites transferat, abalienatio valida est, nec restitutioni obnoxia.

95. WENDELINVS joco explodens sclopetum solo puluere nitrato onustum, ita socium terrore percutit, ut humi procumbens post 14. dies negligentia curæ interveniente moriatur; ex quo tamen casuali homicidio nullam ille incurrit irregularitatem.

96. WIGBERTVS dubius subinde an aliquid comederit, vel non comederit: subinde an comederit ante vel post medium noctis, potest in utroque dubio celebrare.

97. WILIBALDVS Episcopus licité in diœcesi sua confirmat etiam alios ex vicinia accurrentes.

98. WINVALOCVS Capellanus ad S. Praxedem vi fundationis quotidie in Sacello hujus Sanctæ celebrare obligatus peccat mortaliter, si sæpius alibi celebret absque justa causa; non tamen tenetur ad compensationem: nec alibi celebrare, si in prædicto Sacello nequeat, nisi specialis conventio interveniat.

99. ZAMDAS urgendo Iovinum amicum suum haustu usque ad ebrietatem, peccat mortaliter: non tamen Iovinus, si hanc ebrietatem absque periculo mortis vel gravis percussionis evitare nequeat.

100. ZOTICVS dubius de impedimento matrimonii, & post diligentem veritatis indagationem nihil reperiens bona fide contrahere, & debitum petere ac reddere potest.

CENTURIA III.
SELECTORVM CASUUM CONSCIENTIÆ.

CASUS I.

AGilulphus Parochus ait, parochianos ſuos non amplius unâ horâ ab Eccleſia diſtare, & tamen non paucos eorum negligere diebus feſtis Sacra, etiamſi via & tempeſtas percommoda ſint. Scire igitur cupit, an peccent mortaliter, omittendo Sacrum ob ſolam viæ diſtantiam. Quæritur. Quid ei dicendum?

Videntur parochiani peccare mortaliter, dum ob ſolam diſtantiam unius horæ aut medii milliaris germanici non eunt ad templum, miſſam non audiunt &c. Ita poſt alios Bonacina *de Euchariſt.D.4 q.ult.pun.ult.n.12.* ubi ad diſtantiam, quæ excuſet perinde quemlibet ab audiendo Sacro, requirit ſpatium ſex vel ſeptem milliarium Italicorum, quorum ſingula paſſus geographicos continent mille.

Reſp. Cùm milliaria & leucæ pro varietate regionum variè accipiantur, ad vitandam omnem confuſionem, & communem omnibus locis doctrinam afferendam videri univerſim ſufficere per ſe ad excuſandum peccatum

tum omissi Sacri distantiam unius horæ à templo. Probatur. Tum quia non debent obligari homines, ut cum tanta difficultate Sacrum audiant, ut ex communi aliorum ait rectè Arriaga *de Euch. D. 57. n. 30.* cum præceptũ istud sit merè humanum. Atqui ardua sanè foret obligatio, si distantia à templo major, quàm unius horæ requireretur. Ergò &c. Tum quia omnes omninò DD. volunt, distantiam loci à templo, quæ excuset ab audiendo Sacro, judicio prudentis viri relinquendam esse. Atqui hoc prudentum virorum judicium esse videtur, ut sufficiat ad excusandum peccatum omissi Sacri distantia à templo unius horæ, teste Palao, qui *Tr. 22. D. unic. pun. ult.* ex communi aliorum DD. sententia regulariter distantiam per unicam leucam hispanicam aut minùs sufficere tradit, quod viæ spatium intra unam horam moderato gradu haud ægrè confici potest.

Dixi per se, ut indicarem hanc loci distantiã à templo excusare à peccato omissi Sacri, si hæc omissio intra annum subinde tantum fiat; si enim sæpe aut semper contingeret, magnũ cultus divini neglectum, exiguam salutis curam, & affectatam scandali occasionem argueret, ideòque ad excusandum minimè amplius sufficeret, perindè ut è contrario minor etiam distantia quàm unius horæ excusare per accidens potest, si videlicet asperitas viæ, cœ-

li

li pluvia,aut ſimile quid accedat. *Atque ex his* patet etiam ad opinionem in contrarium.

II. *Albanus vir nobilis & equeſtris ordinis tanta contraxit debita,ut ſolvere illa minimè poſſit,niſi cum iactura ſtatus ſui omni ferè obſequio famulorum & equorum ſe privet, convivia conſueta omittat,conſortium & viſitationes ſui ſimilium vitet &c. quod magno dolore conquerens Patri Confeſſario ſcire ex ipſo cupit conſcientiæ ſuæ hac in re obligationem. Quæritur. Vtrum Albanus propter hanc jacturam ſtatus ſui ſubeundam, poſſit differre ſolutionem?*

Videtur non poſſe. Ita omnes ferè Authores, ut teſtatur Dicaſtillo *L. 2 de Iuſt. Tr. 2. D. 10. n* 64. quatenus tantùm concedunt, talem debitorem poſſe retinere ea præcisè, quæ neceſſaria ſunt, ne cadat à ſtatu juſtè obtento, ita ut mendicare cogatur, aut manibus laborare, quamvis aliqui neque iſtud permittant, inter quos eſt Molin. *D.* 754. Moventur. Tum quia ſuperior ſtatus non eſt debitus magis uni, quàm aliis, ſpectatâ hominum conditione, ſicut enim fortuna ſolet quoſdam ad ſupremum ſtatum elevare, ſic alios ad inferiorem detrudere. Tum quia in foro externo, quando devenitur ad Ceſſionem bonorum, debitor ſpoliatur juſtè omnibus ſuis bonis, relictis illi ſolùm tenuibus veſtibus, quibus ſe tegat, aut ſolùm quotidianis, non pretioſis juxta ſtatum ſuum.

Reſp.

Resp. Albanum posse differre solutionem debitorum ad jacturam status sui cavendam. Ita Sylvest. *V. Restitutio* 5.*q*.13.*&* 4. Ubi dicit, hanc sententiam esse veriorem & humaniorem. Navarr. *c*. 17 *num*.63. Lessius *L*.2.*de Iust*. c.16.*num*.26. Cardin. de Lugo *de Iust*. *D* 21.*n*. 8. & alii, qui tamen omnes supponunt. 1. Albanum justè obtinuisse statum illum. 2 eundem ad has angustias non fuisse redactum ludis, commessationibus, superfluis sumptibus &c. 3. Creditorem ex dilatione non accipere par damnum in re familiari & statu suo: secus enim non posset differe solutionem etiam cum prædicta jactura. His suppositis. Ratio responsionis est. Tum quia nimis durum & inhumanum videtur, cogi Albanum à Confessario cum tantâ difficultate & jactura statûs sui ad solvendum statim Creditoribus. Tum quia, quando debitor non potest solvere 100 aureos, nisi totidem vendat domum, quæ aliàs 300. aureis æstimatur, non potest Creditor ipsum urgere ad venditionem tam vili pretio faciendam, ut docent Bonacin *de Restit. in genere Q ult. pun*.1.*num*.22. & plures ab hoc relati, & planè naturalis æquitas suadet. Ergo aliquando ex detrimento, quod debitor subeat, licitè differri potest solutio ad tempus, quo absque tanto incommodo fieri queat. Ergo etiam ex jacturâ statûs nobilis, quod longè maximum detri-

detrimentum censetur. Debet tamen Albanus sibi detrahere, quantum potest intra limitos decentiæ statûs, ut bene Lessius *Loc. cit.*

Ad 1. *in contrarium* dicimus, esto superior status ex se non uni magis, quàm alteri debeatur, si tamen aliquis eum semel justè obtinuit, jacturam hujus, utpote grave detrimentum, non facilè pati debet, sicut nec ex eo penitus dejici. *Ad* 2. Forum externum propter justas causas v.g. ne lites nimiùm multiplicentur, fraudes committantur &c. non attendere ad has excusationes, relinquendo illarum veritatem Conscientiis Creditoris & debitoris.

III. *Alexander Rex acatholicus videns in metropoli sua multos Romanæ fidei addictos, mandat singulis & omnibus, ut diebus festis Conciones suorum Prædicantium frequentent, protestans interim, minimè se facere id propter religionem in ipsis mutandam, sed obedientiam tantùm Civilem ab illis exhibendam. Quæritur. Vtrum Catholici parere huic mandato poßint?*

Videtur illos posse. Nam communis est doctrina inter Theologos, accedere ad templa Hæreticorum, aut eorum conciones audire, nō esse signum, quòd accedens ejusdem cum illis sit fidei, sicuti intrare scholam, ubi docetur Medicina, non est profiteri se Medicum, sed potest ille accessus habere diversas causas. Ergo quemadmodum quilibet ob curio-

curiositatem v.g. sciendi, quid dicant Prædicantes, absque negatione fidei ad Conciones horum accedere potest, ita etiam omnes accedere possunt ob mandatum Regis.

Resp. Catholicos non posse parere Alexandro Regi, adire templa, & audire Prædicantium Conciones. Ita ex communi D.D. Cardin. de Lugo *Tom. de fide* D. 14. *num.*174. ajens, ita respondisse Theologos Romæ de hoc Casu consultos. Ratio est, quia non obstante illâ protestatione talis accessus templi & auditio concionis hæreticæ ordinatur tum ad dandam concionatori majorẽ auctoritatem, tum ut paulatim aliqui maximè rudiores pervertantur, tum in contemptum rei Catholicæ; & licet in aliquibus cessent eæ rationes, tamen omnes obligantur abesse, ne unus alium suo Exemplo trahat, atque sic multi seducantur; imò si vel unicus esset Catholicus in regno ac civitate Alexandri non tolerandus, nisi obediret mandato regio & communibus aliorum concionibus interesset, non posset parere. Nam licet aditus ad templum hæreticorum, & auditio Prædicantis ex se possit esse actio indifferens, attamen in his circumstantiis non est indifferens, sed determinata, ut sit actio religiosa significans cultum sacrum erga locum illum & actiones, quæ ibi fiunt, qualis actio est intrinsecè mala, ideoque in nullo casu licita.

Atque

Atque ex his patet simul ad rationem in contrarium.

IV. *Anatolius certâ experientiâ habet, contingere sibi motum sensualitatis, & ipsam subinde pollutionem post aliquas actiones, quas committere solet, venialiter aut etiam mortaliter malas, in alio tamen genere, quàm luxuriæ, v.g. ad curiosum aspectum mulieris, incautam conversationem, tactum, lectionem, nimium somnum, ebrietatem &c. & tamen ab his se non abstinet, ratus abesse periculum consensûs. Quæritur. Vtrum actiones illæ contrahant malitiam mortalem ratione motuum inordinatorum ac pollutionis?*

Videtur contrahere. Ita Medina, Zumel, Armilla, Sotus, Valent. 2.2. *D.9. q.3. pun.3. §. Itaque duo requiruntur.* & alii apud Thom. Sanch. *de Matr. L.9. D.45. à num.*11. Moventur 1. Qui ponit causam, ex qua videt per accidens secuturum homicidium, semper peccat mortaliter. Ergo etiam qui se exponit periculo sentiendi motus inordinatos &c. 2. permittere motus libidinis est intrinsecè malum. Ergo nullo casu licitum. 3. Permittere illos motus, & negativè se habere, est peccatum mortale, quando causa eos permittendi nulla subest extra genus luxuriæ. Ergo etiam mortale est, facere aliquid, unde provideas eos secuturos. Confirmatur. Si pollutio ex actionibus illis sequens non est mortalis, neque mortalis erit, si sequatur ex opere illicito in

in genere luxuriæ, sed levis, cùm etiam hic non intendatur.

Resp. Prædictas actiones non contrahere malitiam mortalem ratione motuum inordinatorum ac pollutionis, dummodo absit periculum consensûs formalis. Ita P. Sanch. *loc cit. n.* 16. Vasq. 1.2.*D.* 115.*c.*3. Suar. *Tom.*3. *in* 3.*par.q.* 80.*art.* 7. Less. *L* 4.*de Virt. c.*3.*n.*100. Filliuc. *Tr* 30.*c.*8.*q.*6.*n.*152. Bonac. *de Matr. q.*4.*p.*10.*n.*9. Arriag. *Tom.*3.*D.* 46.*n.*23. & plures alii. Ratio est, quia etsi ejusmodi actio vitari per se debeat ob propriam malitiam, non tamen apparet, quam ob rem sub culpa mortali vitanda sit propter eum effectum, ad quem non est Suâpte naturâ ordinata, sed merè per accidens propter maximam humanæ naturæ fragilitatem, & peculiarem subiecti conditionem disponit. Confirm. quia actiones istæ malæ extra genus luxuriæ semper adjunctum habent commodum temporale, quod facit, ut motus consequentes, & concomitantes contingant præter intentionem. Ergò non videtur homo talem actionem exercens consentire interpretativè saltem perfectè in ejusmodi motus.

Ad 1. *in contrarium* negamus conseq. quia propter summam naturæ imbecillitatem, & occasionum frequentiam, ut isti motus, & ipsa etiã pollutio sint peccata mortalia, requiritur perfectius voluntariũ, quàm qualecunque

que in causâ remotâ. *Ad 2.* Negamus antecedentalioqui ne ex causa quidem valdè utili & honestâ id licitum foret. *Ad 3.* negamus iterum conseq quia illud ob reprimendi facilitatem importat consensam interpretativum perfectum : hoc ob summam cavendi difficultatem non item. *Ad Confirm.* negamus suppositum, dari scilicet peccatum leve in genere luxuriæ, quia minima etiam delectatio Venerea tam ultrò insurgens, quâm directè quæsita est mortalis, si delectatio consensu acceptetur, uti unanimiter tenent omnes Patres Societatis nostræ ex decreto R. P. Vincentii Caraffæ Anno 1647. edito, quidquid doctrinæ huic omnem omnino turpitudinem excludenti, ac morum sanctitati, ac Religionis puritati, honorique quàm maximè consulenti reclamet Joannes Caramuel *in Reg. S. Benedicti D. 69. n. 1052. & seq* cuius opinionem nonnulli etiam graviùs censent apud Dian. *P. 7. Tr. 11. Resol 28.* Universim igitur loquendo, quandocunque causa commotionis Venereæ ac pollutionis est suâpte naturâ turpis, tunc, per se loquendo, malitiam inde contrahit peccati mortalis peculiariter in Confessione explicandi.

V. *Anno nonagenarius senex rogatus, quâ ratione ad ætatem tam longam & adhuc vegetam pervenisset, ait, nunquam se vel famem vel ebrietatem expertum esse, sed quotidie bis semper moderatè*

ratè comedisse, etiam postquam Officium Scribæ annum ætatis sexagesimum inchoans apud Principem deposuit, & solus vixit. Quæritur Vtrum Anno non peccârit, nunquam ieiunando tam in officio Scribæ, quàm post hoc depositum annum sexagesimum inchoans?

Videtur peccâsse graviter utroque tempore, jejunium omittendo. Ita Sylvest. Cajet. Gabriel & alii plerique Theologi. Tum quia officium Scribæ parùm est laboriosum; undè Sancius *in Select.* D.54.*n.*16. ait, vires magis, quàm laborem considerandas esse in Scriba, si à jejunio eximatur. Tum quia senex tantùm excusatur ratione detrimenti, si quod patitur, ut docent omnes. Atqui Anno, ut supponimus, non patiebatur detrimentum, hoc ipsò quod adhuc robustus fuerit circa annum sexagesimum. Ergò &c. Tum quia nec in jure, nec in communi hominum judicio habetur determinatum tempus cessantis præcepti de jejunio, ut argumentatur Bardi *in Bulla Cruciat.* P.2.*Tr.*3.*c.*2.*sect.*4.*n.*37. & ex ipsa opinionum diversitate patet. Tum quia Religiosi, si circa annū 60. vegeti sint, adhuc tenentur ad ieiunia Ordinis sui. Ergo etiam Sæculares ejusdem ætatis non eximuntur à ieiunio Ecclesiæ, si tunc adhuc robusti sint.

Resp.1. Anno nem probabiliter non peccasse omittendo ieiunium in officio scribæ usque ad annum ætatis sexagesimum. Ita Diana *P* 4.

Tr. 4. *Resol.* 131. secutus Ludovicum de San. Iuan. Tum quia officium scribendi apud Principem constantes vires requirit, & facilè aliàs istiusmodi homines per jejunium inidonei illi officio redduntur. Tum quia probabile est, quod docet Facundez *Præcepto* 4. *Ecclesiæ.l.*1.*c.* 8. *n.*15.*&* 16. ab Eugenio IV. Pontifice eximi à jejunio omnes omnino opifices, etiam illis diebus, quibus non laborant. Ergò probabiliter etiam eximuntur, qui scribendo se alunt, cùm hoc officium difficilius sit multis opificiis. Resp. 2. Annonem itidem probabiliter non peccâsse omittendo jejunium, cùm abdicato officio Scribæ annum ætatis ingrederetur sexagesimum viribus adhuc robustus. Ita Thomas Sanchez *Tom.*2. *Consil. Mor. L.*5.*c.*1.*Dub.*4.*n.*7. & alii, quos citat, & sequitur Diana *P.* 1.*Tr.* 9. *Resol.* 20. Tum quia sicut pueri non tenentur ante 21. completum, licet robusti, ita neque senes mares post 60. inchoatum (eò quod iste annus inchoatus in favorabilibus habeatur pro completo, ut colligitur *ex L.quâ ætate ff de Testam*) & fœminæ post 50. ut volunt nonnulli apud *Dian. P.*9. *Tr.*7 *Resol.* 73. Nam sicut decuit ponere terminum inceptionis ad tollendos scrupulos, ita etiam ob eandem causam expedit ponere terminum desitionis.

Ad 1. *in contrarium* negamus officium scribæ non esse sufficienter laboriosum ad excusandum

sandum à Jejunio. Ad 2. negamus minorem; patiebatur enim Anno detrimentum hoc ipso, quod robur in ista ætate incipiat esse illusivum, & desinat esse verum. Ad 3. dicimus, determinatum tempus desinentis jejunii rationabiliter desumi ex lege tempus jejunii incipientis determinante, cùm pro utroque eadem stet causa. Ad 4. negamus antecedens. Nam eodem modo discurrendum sive obligatio ad jejunium proveniat ex præcepto, sive ex Religione, sive ex voto, modò hoc votum non sit editum à fœmina post annum ætatis 50. & à viro post annum sexagesimum, ut ex Sanchez *l.* 4. *Moral. c.* 11. bene advertit Diana *p.* 9. *loc. cit.*

VI. *Anthero Viro nobili iniungitur pœnitentia à Confessario admodum gravis, quam ille acceptat quidem, utpotè haud irrationabilem, non tamen exsolvit ob difficultatem illius; quod audiens alius Confessarius, simulque statum vitæ præteritæ haud obscurè ex præsenti Confessione conjiciens eam pœnitentiam mutat, minuitque absque prioris Confessionis repetitione. Quæritur. Rectène fecerit secundus Confessarius?*

Videtur malè fecisse. Ita nonnulli apud Dianam *p.* 2. *Tr.* 15. *Resol.* 53. qui absolutè putant, pœnitentiam rationabilem mutari non posse. Tum quia sententia à supremo Judice, qualis est absolutio Sacramentalis nomine Christi à Sacerdote facta, est irrevocabilis. Tum quia hæc commutatio non potest fieri

extra Sacramentum, ut omnes concedunt: nec intra, quia pœnitentia in hoc posteriore Sacramento injuncta non potest integrare Sacramentum illud prius. His Authoribus subscribunt eousque Suarez *in 3.p. Tom.* 4. *D.*38. *sect.*10.*n.*4. Coninck, Layman, Bonac. Palao *Tr.* 23. *D. unic.pun.*31. *n.* 13. Lugo *de pœnit D.*25.*pun.* 1. & alii, ut putent, pœnitentiam mutari non posse ab alio Confessario absque repetitione prioris Confessionis, quia actus judicialis fieri debet, cognitâ causâ, circa quam versatur.

Resp. 1. Ex justa causa potuisse secundum Confessarium mutare & minuere Anthero pœnitentiam à priore Confessario impositam. Ita docent Valent. Suarez, Vasquez. Henriquez, Coninck, Layman & plerique alii apud Bonac. *D* 5. *de pœnit. q.* 5. *sect.* 3. *pu.* 3. *n.* 1. Ratio fundamentalis est, quia ex benignitate Christi Sacramentum hoc ita videtur institutum, ut de peccatis jam judicatis & absolutis iterum judicari & absolvi pœnitens possit, adeoq; nova pœnitentia imponi, sublatâ priore: vel potius dari possit electio pœnitenti, positâ alterâ pœnitentiâ, ut, quam malit, ex duabus eligere valeat, non mutando vel tollendo priorem pœnitentiam.

Vnde infertur 1. Quemcunque Confessarium etiam inferiorem mutare aut minuere posse pœnitentiam ab altero impositam Reginald.

ginald. in praxi *Tom.* 1 *L.* 7. *n.* 78. quia potestas judicandi causam ab alio judicatam cuilibet Confessario convenit, & in hoc omnes sunt æquales, ut proinde posterior sententiam prioris non revocet, sed etiam causam iterum iudicet, & pœnitentem ab ea absolvat, relicta optione, ut, quam maluerit, satisfactionem eligat. *Infertur* 2. Eundem posse mutare vel minuere pœnitentiam non tantùm vindicativam, sed etiam præservativam & medicinalem, modò hæc non sit simpliciter & unicè necessaria, sed etiam utilis ad vitanda peccata. Dicastillo *de Sacram. Pœnit.* D. 14. *n.* 144. quia hoc probat ratio suprà allata. *Infertur* 3. Posse quoque Confessarium inferiorem mutare pœnitentiam pro peccatis reservatis impositam. Bonac. *loc. cit. n.* 6. Sà *V. Satisfactio n.* 5. alii. Quia peccata semel ritè clavibus subiecta desinunt esse reservata, ut proinde circa illa omnes Confessarii æqualem habeant potestatem; neque hinc finis reservationis infringitur, siquidem peccata non reservantur, ut pœnitens necessariò sequatur iudicium Superioris de pœnitentia iniuncta, quin possit adire alium: sed ut se sistat Superioris iudicio pro absolutione impetranda, ab eoque monita salutis accipiat.

Resp. 2. Confessarium secundum posse mutare vel minuere pœnitentiam à primo impositam absque repetione prioris Con-

fessionis. Ita sentiunt Navarr. *in Man. c.26. n.22.* Tolet. *L.3 c.11.n.5.* Sa *V. Satisfactio n. 5* Rodriquez *in summa T.1.c.56.n.8.* Beia *p. 1. c.15.* & alii, quos citat & sequitur Diana *resol. 53. cit.* Ratio est. Tum quia secundus Confessarius juxta præsentem dispositionem potest de tota simul causa pœnitentis judicare, prout ipsi magis expedire censuerit. Tum quia ex altera confessione sufficienter arbitrari potest statum vitæ præteritæ. Tum quia communis praxis Confessariorum hoc habet, quam Lugo *n.109.* Layman *l.5.Tr.6.c. 15. in fin.* & alii improbare non audent, sed ex ea responsionem hanc practicè tutam esse affirmant.

Resp. 3. Secundum Confessarium in casu nostro rectè fecisse mutando minuendoq; pœnitentiam Anthero à priore Confessario impositam. Sequitur hæc responsio ex duabus prioribus, eamq; apertè tradit Facundez *de Præc. Eccles. Tr. 2.l 9.c.4.* Nam potuit hoc facere ex justa causa. Ergò cùm hæc subesse ponatur vel ob solam difficultatem exequendi priorem, rectè fecit, quod in bonum animæ eam mutaverit ac minuerit.

Ad 1. in contrarium concedimus sententiam à supremo Judice datam revocari non posse; attamen, illâ persistente, potest alia similis ferri in eadem causa, quâ positâ optio pœnitenti relinquitur, eligendi ex illis duabus, quam

quam maluerit. *Ad* 2. Dicimus, ex communiore & probabiliore Sententia Authorum apud Palao *lo.cit. n.*91. commutationem hanc fieri oportere in Sacramento Pœnitentiæ, sufficienterque subrogari posse pœnitentiam alteram in locum prioris, tametsi illius prioris Sacramenti pars integralis non sit; satis quippe est, quod sit pars integralis Sacramenti denuò suscepti; quamvis contraria etiam sententia improbabilitatis non arguenda videatur, quæ putat, commutationem hanc extrà Sacramentum fieri posse, & docetur à non paucis Authoribus apud Palao *lo. cit. n.* 9. & Dian. *lo.cit.* item *P.*9.*Tr.*9.*Resol.*54. §. *Nota etiam Leandrum.*

Ad argumentum Suarezii & aliorum, quod commutatio necessariò fieri debeat in Sacramento pœnitentiæ, satis patet ex dictis; nam sufficienter cognoscitur præteritæ vitæ status ex præsenti; Unde etiam contrarii Authores ajunt, repetitionem prioris confessionis compendiosè tantùm faciendam, scilicet quia status pœnitentis ex hac posteriore satis conijci potest.

VII. *Apelles pictor Catholicus ut ceptam imaginem perficeret, toto tempore antemeridiano diei festi pinxit, nec Sacrum audivit, cùm nulla hujus urgeret necessitas. Postea in Confessionali hujus se accusans dixit, se die festo neglexisse Sacrum. Quæritur. Vtrum satis se explicaverit?*

Videtur non ſatisfacere. Ita Valent. *Tom.3.* *D.6.q.1.pun.4.* Salas & alii. Nam præter omiſsionem explicanda etiam eſt commiſsio ſive pictura, quæ peccaminoſa eſt, tum quod ſit cauſa neglecti Sacri, tum quod violet feſtum, utpote Mechanica.

Reſp. Apellem ſufficienter ſe in confeſsione explicare. Ita plerique Theologi, ut mox patebit. Ratio eſt, quia pictura ſeu pictio in hoc caſu nullam habet malitiam ſpecialiter explicandam in confeſſione. Nam prout eſt cauſa omiſſi Sacri, non conſtituit peccatum mortale commiſſionis, ſed omiſſionis, ut docent Cardin de Lugo *Tom. de Pœnit. D.16. ſect. 11.* Vaſquez, Becanus, & alii communiter; quia Apelles omittens Sacrum, ut poſſit pingere, unum tantùm committit peccatum mortale, cùm univerſim cauſa in ſe non mala, ſed talis tantùm ab effectu ſecuto, unicum conſtituat peccatum cum eo, utpote à quo ſolo denominatur mala. Ergo pictura non eſt peccatum mortale, niſi omiſſionis. Prob. conſequentia. Quia pictura nulli gravi præcepto negativo opponitur, ſed affirmativo audiendi Sacrum. Ergo pingere non poteſt eſſe peccatum mortale commiſsionis. Adhæc pingere non eſt opus Mechanicum, ac ſervile, neque prohibitum die feſto, per ſe loquendo, v. poſt Medinam, Lopez, Sà, & alios t adit Layman *L.4.Tr.7.c.2.num.3.* Tum quia

pictio perinde ac scriptio in ducendis lineis ac figuris consistit. Tum quia non minùs pictores in pingendo, quàm studiosi litterarum in studendo animi voluptate capiuntur, ac detinentur, quod signum est, artem pingendi liberalem esse. Cùm ergo pictura seu pictio in præsenti totam malitiam habeat ab omissione Sacri, satisfacit Apelles, si solam hanc in confessione exponat, nec opus est dicere, pinxi, & ideo non audivi Sacrum.

Atque ex his patet ad rationes in contrarium allatas; tametsi enim pictura materialiter sit actus commissionis: formaliter tamen non est malus, nisi propter omissionem actûs debiti, ut bene notat Becanus *in primam secundæ Tr.2.c.3.q.4.n.6.*

VIII. *Artingus in articulo mortis famulo suo homini laico & prudenti sub sigillo confessionis crimen olim à se commissum detegens, cape, inquit, hos* 100. *florenos, qui sunt de bonis à me malè partis, & quamprimùm exspiravero, restitue eos Artisio. At famulus iste à morte Domini sui cupit priùs de hac restitutione conferre cum aliis viris bonis; cùm autem istud non possit aliter facere, quàm manifestando Domini sui defectum, timet violationem sigilli. Quæritur. Vtrum famulus iste sigillo aliquo obligetur, aut salvo isto conferre cum viro aliquo bono possit de re sibi credita?*

Videtur obligari sigillo confessionis. Ita Adrianus *in 4. quæst. unica*, & Navarrus *in Enchiridio*

chiridio c.8.n.7. & nonnulli. Ratio eſt. Tum quia famulus, tametſi nec ex confeſſione, nec per iſtam peccatum domini ſui reſciat, aliquo tamen modo participat uſum clavis ſcientiæ, quatenus ex intentione inſtar Sacerdotis aſſumitur ad conſcientiam purgandam. Tum quia prædictus famulus, ſi ante confeſſionem à domino ſuo fuiſſet interrogatus circa modum reſtitutionis, idemque, quod modò acceptâ pecuniâ facere juſſus in ordine ad confeſſionem ritè inſtituendam, teneretur ſigillo confeſſionis, ut cum Facundez & aliis docet Diana *P.5.Tr.11.Reſol.44.* Ergo etiam jam tenetur, cùm non abſque reſpectu ad confeſſionem à Domino peccatum ei aperiatur, & reſtitutio mandetur. Tum quia aliàs redditur odioſum Sacramentum pœnitentiæ, ſi, quod ſub ſigillo confeſſionis alteri detegitur, non ſub eodem reticeatur. Tum quia, eſto famulus non obligaretur ad ſigillum ratione confeſſionis, tamen vi promiſſionis ad idem ſigillum teneretur, ut docet S.Thom. *in 4.diſt.21. n 3.quæſt.2. ad 2.*

Reſp. Famulum non obligari ad reticendum peccatum Artingi Domini ſui ſub ſigillo confeſſionis, ſed ex lege ſecreti naturalis. Ita Suarez *To. 4. in 3.part. Diſp.33 ſect 2.num.1.* Valentia, Vaſquez, Tanner, Lugo, Dedicaſtillo *de Pœnit. Tr.8. D.12. num. 31.* & plerique alii. Ratio eſt. Quia ubi non eſt Sacramen-

talis

talis confessio, quam pœnitens facit Sacerdoti in ordine saltem ad consequendam quoq; sacramentalem absolutionem, ibi non est sigillum confessionis. Atqui in nostro casu non est talis sacramentalis confessio. Ergo nec sigillum Mai. ex eo probatur, quod juxta communem TT. obligatio sigilli sit effectus confessionis sacramentalis; quod autem non est, non causat, & (ut loquuntur Juristæ) quod jure non subsistit, nullum præstat effectum, Min. hinc constat, quòd Artingus sciat, famulum suum esse laicum, cui idcirco utique sacramentaliter confiteri non cupit; certè intentio confitendi ex nulla circumstantia casûs coniici potest. Quodsi tamen ex hypothesi putaret, laicum etiam ut talem absolvere posse, eique confiteri intenderet, adhuc laicum non teneri sigillo confessionis, volunt Doctores communiter, teste Dicastillo *num.* 30. quia cùm erret ex ignorantia juris, non apprehendit veram absolutionem sacramentalem, qualem Christus instituit, sed laicam, quam Christus non instituit. His opponunt se Gaspar Hurta. D. 12. *de pœn. diff.* 3. & nonnulli. Moventur, quia aliàs odiosa fieri posset confessio, si pœnitentes scirent, sua peccata licitè evulgari posse, si ipsi aliquid juris ignorarent, & fortè absolutionem à Christo non institutam apprehenderet; quotus enim quisque est pœnitentium, qui sciat omnia jura pertinentia ad abso-

absolutionem à Christo institutam? Verùm contra istos adhuc stat resolutionis nostræ ratio; propter defectum scil. confessionis sacramentalis saltem apprehensæ non adesse ejusdem effectum, unde etiam rationabiliter confessio odiosa reddi nequit, cùm ex illo nihil detegatur.

Ad 1. *in contrarium* negamus famulum participare ullum usum clavis scientiæ, cùm confessio nulla intercesserit. *Ad* 2. negamus ob causam recèns indicatam, ex qua ipsa etiam urgent Suarez, *sect.* 2 *cit. num.* 4. Henriquez & alii. *Ad* 3. negamus, inde odium confessionis rationabiliter provenire, cùm facilè cuique constet, nullam hîc extitisse confessionem sacramentalem. *Ad* 4. itidem negamus, vi saltem promissionis oriri obligationem sigilli confessionis, cùm absque ratione hoc asseratur, ut notant Theologi communiter.

IX. *Arialdus in casum cum gravi censura Papæ reservatum incidit, nec tamen ante paschalem communionem (cui absq; infamiâ subducere se nequit) sive Pontificem sive Episcopum adire potest. Confert igitur se ad Parochum suum, & absolutionem ab eo flagitat. Quæritur. Vtrum Parochus absolvere Arialdum poßit?*

Videtur non posse? Ita P. Vasquez T. 3. *in* 3. *Part. Q.* 91. *art* 3. *dub.* 8. *num.* 4. & *dub.* 9. *num.* 23. quem præter alios sequitur Diana *P.* 9. *Tr.* 7. *Res.* 10. Moventur. Tum quia Tridentinum

seß.

*seß.*14.*c.*7. *Refor.* ait, sacerdotem extra articulum mortis nihil posse in casibus reservatis. Tum quia *in decreto Clementis VIII.* idem expressè statuitur. Tum quia in casibus Episcopo reservatis nihil potest Sacerdos inferior, ut teste Suarez *Tom.*4.*in* 3. *part.D.*30 *sect.*3. communiter sentiunt DD. Ergo etiam nihil potest in casibus Pontifici reservatis.

Resp. Parochum posse absolvere Arialdum. Ita post Canum, Domin. Sotum, Ledesmam, Tanner *Tom.*4.*Disp.*6.*Q.*10.*dub.*6.*n.*112. Wiggers de Sacram. *Q* 21.*de Excom. dub.*4.*n.* 48. Palao *Tr.*33.*Disp.unic.pun.*4.§.4.*n.*3. & alii. Ratio est. Quia reservatio ad charitatis & animarum bonum introducta non debet in horum cedere malum; est quippe data hæc reservandi potestas in ædificationem, & non in destructionem 2.*Cor.*13.*v.*10. Atqui cederet in grave charitatis & animarum malum, si in talibus circumstantiis non possent, Parochi à reservatis absolvere. Ergo credibile non est, eam potestatem à Pontifice denegatam fuisse Parochis.

Ad 1.*in contrarium* dicimus, Tridentinum intelligendum esse *per se*: secus si à jure, vel ex privilegio concedatur; quemadmodum Suarez *lo.cit.n.*8. existimat, concessum esse non solum Episcopis, sed etiam inferiorib. Sacerdotibus, quoties Papa adire non potest, & urget tēpus comunicandi, *ex tex in c.Nuper de sent.Ex-*

com.

com. ubi habetur : *à suo absolvatur Episcopo, vel proprio Sacerdote.* Ex quo Glossa infert. *Ergo simplex sacerdos absolvere potest.* Atque hinc patet etiam *ad* 2. siquidem decretum Clementis eodem modo, quo Tridentinum, est, intelligendum. Ad 3. negamus, inferiorem gravi aliquâ causâ urgente non posse absolvere à casibus Episcopo reservatis idq; ob rationem in responsione adductam, ut etiam sentiunt citati DD. & plures alii, quos allegat Diana *loc. cit. Res.* 11. Addimus in tali casu Parochum esse quoque Judicem, ejusque absolutionem esse directam, licet interpretativam & onorosam, obligatione comparendi penes pœnitentem remanente; aliàs enim nulla jurisdictio ob necessitatem inferiori sacerdoti communicaretur, ut bene Palao *loc. cit.* contra nonnullos.

X. *Aripertus à Bruto deprehensus in flagranti scelere capitali, & statim ad Iudicem delatus advertit accusatorem in probatione succumbere, hæret tamen & sciret cupit, an negare poßit, se scelus admisisse: & si negaverit, atque inde infamia columniæ accusatori aspergatur, an & quomodo amissam famam Bruto restituere debeat? Quæritur. Quid ipsi dicendum?*

Videtur Aripertum crimen negare non posse. Ita Richard. 4. *Dist.* 15. *art.* 5. *q.* 3. Quia aliàs mentiretur, quod nunquam est licitum.

Resp. 1. Aripertum negare posse, crimen

se

se perpetrasse, quod tamen crimen reipsâ perpetravit. Ita Sotus *lib.* 4. *de Iustit.* D. 43. *n.* 4. & alii. Tum quia per injuriam de eo crimine accusatur; certum enim est apud omnes TT. eum peccare, qui contra juris ordinem de crimine occulto quemlibet accusat, & publicè infamat, adeoque etiam injuriam inferre. Tum quia non mentitur, etiamsi neget, se crimen commisisse, addito etiam juramento, subintelligens, ut fateri teneatur, ac proinde nec peccat. Nam responsio datur conveniẽter interroganti; Judex autem eo casu quęrere solùm existimandus est, an videlicet commiserit crimen, ad quod confitendum sit obligatus. Quod si Judex alio etiam casu intendat, quo ipsi permissum non est, adeoq; quærere velit contra juris ordinem, tali Judici non legitimè interroganti responderi non debet, sed amphibologiâ eludi potest, dicendo, non commisi crimen, quod scilicet tibi dicere tenear.

Resp. 2. Si Bruto accusatori inde infamia aspergatur, quod Aripertus accusatus crimen negaverit, non est iste obligatus ad aliquam illi famæ restitutionem faciendam. Ita ex cõmuni Layman *L.* 3. *Tr.* 6. *c.* 4. *n.* 4. Nam quisq; jus habet defendendi famam suam contra injustum infamatorem: & si aliter non possit eam conservare, quàm infamatorem infamando, justa erit infamatio, si fiat cum moderami-

deramine inculpatæ defensionis. Brutus autem injustè infamavit Aripertum peccatorem occultum ad Judicem deferendo: & iste infamatus non potest aliter suam famam defendere, quàm negando, crimen se commisisse, cujus accusatur. Ergo si exinde infamia irrogetur accusatori, sibi ipsi imputet. Confirmatur *ex regul.* 55 *ff. nullus videtur dolo facere, qui jure suo utitur*, quâ regulâ unicè nititur responsio data, ejusque sensum explanat. *Dixi cum moderamine inculpatæ tutelæ*; nam si alia ratione æquè commodâ possit Aripertus honorem suum defendere v.g. postulando, ut Brutus probet, quæ asserit, atque insuper excusando eundem de mendacio & calumnia, videlicet aliquo errore deceptum ad accusandum processisse, talem rationem ex lege charitatis inire debebit, ut bene ex Molina & aliis notat cit. Author. Atque sic etiam patet ad rationem oppositam.

XI, *Armogastes ex prænobili Familia in minoribus adhuc constitutus beneficium habet, ex quo ultra 25. aureos pro annuis reditibus non accipit; unde negligit horas canonicas, quasi ex illorum tenuitate ad has non teneretur. Quæritur. An ex tenuitate talis beneficii liber sit ab onere horarum canonicarum?*

Videtur, quod non. Ita post Sylvest. Navar. Bejam, Barbosam, Bonac. & plures alios Palao *Tr.7.D.2.pu.1.§.2.n.9.* Tum quia liberè

rè acceptans beneficium eoipso etiam onus illi annexum acceptat. Tum quia absolutè jura loquuntur, beneficium dari propter officium. Tum quia beneficium habens 25. aureos pro annuis reditibus non est tenue.

Resp. Armogasten ex his beneficii reditibus non obligari ad horas can: dicendas, adeoq; excusari tam à peccato, quàm onere restitutionis. Ita Sotus *L.10. de just. q. 5. Art 3.* Vega, Ledesma, Lessius *L.2. de just. c.34. Dubit. 31. n.169.* & alii docti RR. Quamvis autem aliqui ex adductis Authoribus octo solùm, decem, aut quindecim aureos assignent, à nobis tamẽ non dissentiunt; siquidem illorum tempore ad bonam honestamq; Clerici talis sustentationem decem aut quindecim aurei plus facere potuêre, quàm modò viginti quinq; valeant, ut ipsemet fatetur Palao *lo. cit. n.8.* Ratio igitur nostri responsi est. Quia qui *altari servit, de altari vivere debet. 1. Cor. 4.* Ergo qui de altari ob tenuitatem redituum vivere non potest, ut contingit in proposito, non tenetur seruire altari dicẽdo preces canonicas. Confirmatur, Qui habet plura, eaque pinguia & ampla beneficia, non nisi semel in die officium recitare tenetur, ut habet communis contra Binsfeldium apud Dian *P.9. Tr.9. Resol 10.* Cur quæso ad idem onus obligetur, qui tenues solùm reditus habet?

Ad 1. in contrarium dicimus, Beueficiarios

acceptando beneficium obligare se ad horas can: sub hac semper tacitâ conditione, si fructus ex ea tantos percipiant, ut ex bona saltem parte honestè vivere pro statu suo queant, id quod in præsenti non contingit. *Ad* 2. Beneficium tenue reputari in jure pro non beneficio, ut colligitur *ex C. is cui. de præb. in 6. Ad* 3. Reditus 25. aureorum judicio prudentis hoc tempore tenues reputari, cum teste Suarez *Tom. 2. de Relig. L. 4. C. 21. num. 2.* bonam seu tertiam partem Clericalis sustentationis non attingant; infra quam partem plerique Authores cum Maldero *de Virtut. Tr. 10. c. 2. dub. 3.* omnes reditus agnoscunt, & vocant *tenues*. Obligationi autem quali quali pro hac tenui parte aliis modis & orationibus satisfieri potest, quàm officio divino aliquoties saltem recitato, ut proinde ad hoc nulla sit obligatio, sicut benè advertit Malderus contra Lessium & alios lo. cit.

XII. *Attalas vir nobilis & honoris supra modum cupidus in ultimo morbo paucis ante mortem diebus cùm visitaretur à Parocho suo, facit mentionem loci sepulturæ suæ, petitque ab eo honoratiorem præ aliis pro quo spondet 30 aureos statim solvendos, si hoc pacto concedere velit. Consentit Parochus, accipit pecuniam, & mortuum Attilam ex pacto sepelit intra templum, ad latus dextrum, prope summum altare. Quæritur. Vtrum hîc non fuerit commissa Simonia?*

Videtur, commissam esse. Ita Suarez *de Re-*

lig.

lig. Tom. I. *Tr.* 3. *L.* 4. *c.* 14. *num.* 22. Malderus *in* 2.2. *Tr.* 9. *c.* 3. *dub.* 9. Filliuc. *Tom.* 3. *Tr.* 45. *c.* 3. *n.* 26. & alii. Moventur. Tum quia tota res pretii est loci Sanctitas, vel respectus ad majorem Sanctitatem. Tum quia si ob honorem humanum emeretur ab aliquo dignitas Ecclesiastica, utique committeretur Simonia. Ergo etiam in proposito; cùm in utroque casu id, quod venditur, sanctum sit, & honor ille annectatur spirituali.

Resp. In proposito casu nullam commissam esse Simoniam. Ita Emanuel Sà *V. Simonia num.* 2. Becan. *de Simon. q.* 4. *num.* 1. Bonac. *Tom.* I. *D.* 1 *de Sim. Q.* 4. *pun.* 6. *n* 1. Barbos. *Part.* 3. *de offic & potest Parochi c.* 26. *num.* 16. Ubi plures alios refert. Ratio est. Tum quia locus est honoratior ob rationem & respectum merè temporalem v. g. quod ad dextrum, quod in loco conspicuo, quod juxta illustres &c. Ergo tunc non emitur res sacra, sed honor quidam humanus, qui in civili aliqua æstimatione & excellentia positus est. Tum quia emens locum honoratiorem, in quo sedeat, nō committit Simoniam, ut docet ipse Suarez *c.* 28. *n.* 23. Ergo nec emens locum honoratiorem, in quo sepultus jaceat, ut bene arguit Bonac. *n.* 4. Tum quia talis locus non est necessarius ad sepeliendum. Ergo nec sepultura, nec sacrum venditur.

Ad I. *in contrarium* patet ex dictis, illam

scilicet dignitatem non sumi à respectu spirituali v.g. quod intra templum, prope altare &c. sed ab aliqua humana & civili æstimatione; imò Palao *Tr.* 17. *D.*3. *de Simon p.*8. *in fin* putat, etiam priore respectu accipi posse pretium, non quidem rigorosum, & datum in commutationem illius excessûs & dignitatis, sed latè acceptum, & datum in sustentationem ministrorum, sicuti qui pro Missa majori plus exigeret. *Ad* 2. Negamus consequentiam; nam in Beneficiis Ecclesiasticis omnis vera pactio specialiter prohibita est *C. ult. de pactis*, quod non in sepultura & aliis contingit.

XIII. *Auxibius Lanio catholicus frequenter diebus jejunii tam extra, quàm intra Quadragesimam pro cibis familiæ suæ condiendis adhibet pinguedinem ex lardo, & adipe, cùm tamen opulentus sit; quod advertentes famuli deferunt ad Confessarium, & scire cupiunt, num ex cibis talibus comedere poßint. Quæritur* 1. *Vtrum Auxibius peccet mortaliter adhibendo talem pinguedinem?* 2. *Quid Confessarius dicat, famulis faciendum esse?*

Videtur Auxibius peccare mortaliter. Ita præter alios Layman *L.*4.*Tr.*8 *c.*1.*n.*5. Tum quia eodem præcepto prohibetur hæc pinguedo diebus jejunii, quo caro. Tum quia cõsuetudo est recepta, & communiter homines reputant mortale, adhibere pinguedinem ex

lardo

lardo & adipe diebus jejunii; unde & famulis ab hisce cibis abstinendum, cùm æquè hos, ac ipsum Dominum obliget commune Ecclesiæ præceptum.

Resp. 1. Auxibium, si absit scandalum grave, erronea conscientia &c. probabiliter non peccare mortaliter, adhibendo talem pinguedinem diebus jejunii. Ita Glossa *in C. Presbyter*, Hostiensis, Abbas, & alii, quos novissimè sequi videtur Facundez *præcepto 4. Ecclesiæ l. 1. c. 2. n. 20.* Ratio est, quia pinguedo, cum juxta Aristotelem non sit caro, etiam non computatur inter carnes, sed inter ova & lacticinia, quibus utrisque in loco, ubi habitat Auxibius, vesci licet diebus jejuniorum; quidquid sit de nonnullis aliis locis, in quibus lacticinia, non tamen ova permissa sunt.

Resp. 2. Confessarium posse permittere famulis esum ciborum tali pinguedine conditorum, & omnem eis scrupulum eximere debere, quod etiam in sua sententia fieri vult Layman *lo. cit.* addens etiam cum Dominis & quidem ditioribus dissimulandum, si non possint commodè abduci; quæ certè parùm cohærenter docet cum adductis fundamentis suæ doctrinæ.

Ad 1. in contrarium negamus, eodem præcepto prohiberi carnem & pinguedinem, cùm hæc, ut diximus, inter ova & lacticinia computetur, à quibus abstinendi minorem esse

obligationem, vel hinc patet, quod habens dispensationem ad comedendas carnes, non teneatur jejunare: sicut tamen habens dispensationem ad comedenda ova & lacticinia adhuc ad jejunium tenetur. *Ad* 2. dicimus, hanc consuetudinem non introductam esse absolutè & liberè animo se obligandi, sed initio ex devotione mera: postea verò ex errore creditum, adesse obligationem; quod autem ex errore vim legis habere putatur, eandem non habet, etsi omnes illud observent, idque, defectu voluntarii, quod per errorem intervenientem tollitur, ut optimè Facundez *loco cit. num.* 14.

XIV. *Bechtoldus emit torquem aureum à Rechario, quem iste ait se hæreditate à Majoribus suis accepisse, & gravi necessitati, quâ jam premitur, levandæ hactenus reservasse. Sed post aliquod tempus deceptum se comperit, & torquem illum noto cuidam Domino furtim sublatum esse agnoscit, cui tamen restituere nequit absque probabili periculo pretii, quod expenderat, perdendi. Adit ergo Recharium, & rescisso contractu, redditoque torque pretium suum repetit, recipitque haud ignarus, hunc statim se subducturum, nec furtum domino restituturum. Quæritur. Vtrum Bechtoldus facere hoc licitè potuerit?*

Videtur non potuisse, sed torquem Domino suo, non furi reddere debuisse. Ita Cajetan. Covarr. Medina, Molina *de Iustit. Tom.* 3. *Disp.* 722. & alii apud Dianam. *P.* 1. *Tr.* 8. *Res.* 69.

69. Moventur. 1. Quia qui rem furtivam reddit furi, cooperatur iniquæ ipsius detentioni. 2. Quia melior status, quem res acquirit, pertinet ad dominium, à quo statu citra iniuriam extrahi, & in deteriorem (qualis in proposito est apud Recharium furem) reponi nequit. 3. Quia dominus, si comperit rem suam esse apud alium, potest iure hanc repetere ab illo. Ergo iste tenetur ad eam domino non furi restituendam. 4. Quia in foro externo obligatur emptor rem domino, non furi restituere. Ergo idem tenetur facere in foro interno. 5. Quia si Bechtoldus scivisset, torquem esse furtivū, adeoq; malâ fide emisset, teneretur eum statim Domino restituere, non furi. Ergo ad hoc ipsum obligatur, etsi bonâ fide processerit, cum saltem iam sciat, illum esse alienū.

Resp. Probabilius esse, Bechtoldum, ut suæ consuleret indemnitati, licitè contractū rescindere & torquem aureum Rechario furi reddere potuisse. Ita Vasquez. *opusc. de Restitut. c.* 9. §. 2. *d.* 3. *n.* 13. Less. *L.* 2. *de Iust c.* 14. *dubit.* 3. Dicastillo *L.* 2. *de Iust. Tr. D.* 5. *n.* 95. Cardin. de Lugo *de Iust. D.* 17. *n.* 29. & plures apud hos relati. Prob. 1. Quia Bechtoldus nullam iniuriam fecit domino, hunc torquem emendo, & apud se detinendo, cum bonâ fide emerit. Ergo non potest dominus meritò ægrè ferre tanquam iniuriâ affectus, si illum reponat in eum statum, in quo antè erat, ne

pretium amittat suum; siquidem nemo ex charitate aut justitia tenetur alieno commodo magis, quàm suo prospicere. Prob. 2. Quia hic contractus fuit omninò involuntarius, utpote ex errore factus. Ergò potest Bechtoldus eum rescindere Ergò & torquem acceptum restituere, & pretium recuperare. Prob. 3. Si quis rem inventam in plateis assumeret, & postea resciret, eam sibi fore noxiam, posset reponere eodem loco, ut suæ consuleret indemnitati, nec teneretur illam suo damno servare, ut domino suo restitueretur. Ergò etiam possessor bonæ fidei ad recuperandum pretium poterit rem furtivam relinquere furi; est enim utrobique paritas, ut bene Lessius, Dicastillo, alii.

Ad 1. *in contrarium* negamus, Bechtoldum cooperari iniquæ detentioni, quia utitur tantùm jure suo ad se servandum indemnem, relinquens reliquum conscientiæ Recharii furis. *Ad* 2. Quamvis Bechtoldus non possit torquem aureum alienum positivè ejicere è statu meliore, quem apud se habet; potest tamen permissivè se habere, non conservando positivè bonum illius statum cum tanto suo damno, ut benè Lugo *num.* 30 *Ad* 3. concesso antecedente, negamus consequentiam, quia rem alienam bonâ fide possidens non tenetur eam cum tanto dispendio reducere ad dominum; licet aliàs iste eam, ubicunque

fuerit,

fuerit, sibi vendicare possit: ille autem de novo distrahere eandem nequeat. *Ad* 4. iterũ negamus consequentiam. Nam ad multa compelli potest civis ob bonũ & pacem communem, ad quæ ante talem compulsionem non tenetur, ut rectè Dicastillo *n.* 109. Expedit autem Reipublicæ, ut Judices rem emptam intelligentes furtivam dominum huius non per ambages ducant, sed compendiariâ usi huic illam statim adjudicent: emptori interim pro recuperando pretio actionem in furem relinquant. *Ad* 5. Antecedens negare Sylvestrum, Halensem, & præter alios Lugorem *n.* 37. Sed esto, ut concedunt illud Vasq. Turrian. Lessius, alii apud Dicastillo *loco cit. n.* 113. Negamus consequentiam, quia tunc teneretur ratione injustę acceptionis, hoc ipso quod emisset malâ fide rem alienam animo retinendi velut suam, invito domino. Ergò quod postmodum non possit consulere propriæ indemnitati, sicuti potuisset, si bonâ fide processisset, sibi suæque malitiæ imputet.

XV. *Bertrandus mirè afficitur erga S. Thomam Aquinatem ex insignibus huius S. Doctoris libris, quos assiduò voluit; & quia plures eximiâ pietate & doctrinâ viros in eodem sacro Ordine S. Dominici advertit, ipse quoque desiderio huius inardescit, adeò ut voto se obstringat, nullum alium Religiosum Ordinem, præterquam S. Dominici, se ingressurum. Quæritur. Vtrum hoc votum valeat?*

Videtur valere. Ita poſt Paludanum, D. Antoninum, Sylveſtrum & alios. Thomas Sanchez *in Decal. l.* 4.*c.* 8. *n.*47. Tum quia iſtud votum eſt conditionatum obligans ad rem perfectam, ingreſſum ſcilicet Religionis, Tum quia conſultius eſt cuilibet, obligari, quàm omninò liberari. Sed ex voto illo obligatur vovens ſaltem ex conditione. Ergo &c. Tum quia Scholaſtici Societatis Jeſu, dum præter ſimplicia vota promittunt, ſe Societatem ingreſſuros, obligant ſe, non alium ſe niſi hunc Ordinem recepturos. Tum quia valida ſunt hæc vota ex omnium ſententia: *Promitto me horas Canonicas non niſi devotè recitaturum: non niſi pio affectu eleemoſynam daturum: non niſi pauperem puellam in uxorem ducturum &c.* Ergo etiam iſta valebunt: *Promitto me non niſi flexis genibus horas Canonicas dicturum: non niſi huic mendicabulo eleemoſynam daturum: non niſi hunc ſacrum Ordinem ingreſſurum &c.*

Reſp. Votum prædictum Bertrandi non valere. Ita P. Ferdinandus Palao *Tr.*15.*D.* 1. *pun.*8.§.5.*n.*16. Probatur hâc fundamentali ratione. Votum de materia inſeparabiliter apta ſimul & inepta non eſt validum. Atqui votum Bertrandi eſt tale. Ergo &c. Prob. Min. Materia apta eſt ingreſſus in ſacram Religionem S. Dominici: inepta eſt non-ingreſſus aliarum ſacrarum Familiarum, quarum

rum utraque inseparabiliter in voto includitur. Ergò &c. Prob. antec. Votum Bertrandi habet hunc sensum : *Si aliquam ingrediar Religionem, promitto, me hanc. S. Dominici ingressurum*, juxta quem tacitè & indirectè promittit materiam voto ineptam, nimirũ non-ingressum aliarum Religionum, & quidem inseparabiliter, cum absque violatione voti aliam Religionem ingredi nequeat. Confirmatur responsio. Votum de re inutili vovendi non valet. Sed hoc Bertrandi est tale. Ergò. &c. Prob. Min. Votum retrahens ab opere absolutè bono, & solum obligans ad opus bonum ex conditione pendente à voluntate voventis non est utile voventi. Atqui votum Bertrandi est tale Ergò &c.

Ad 1. *in contrarium* negamus, votum Bertrandi obligare solùm ad rem perfectam, sed inseparabiliter ad rem perfectam sive aptam simul, & ineptam. *Ad* 2. concedimus, cæteris paribus; si nimirum obligatio fiat in re absolutè apta, quod in præsenti non est. *Ad* 3. dicimus, Scholasticos Societatis JESU non promittere, se non ingressuros alium Ordinẽ præter Societatẽ, cùm in hac jam sint per tria vota substantialia Religionis, sed se accepturos gradum in Societate, quemcunque Superiores determinaverint. Adhæc per illum ingressum in Societatem (sicut etiam, quandocunque aliquis absolutè promittit, se ingressurum,

ſurum certam aliquam Religionem) non includitur in voto formaliter non ingreſſus in alias Religiones, ſed tantùm concomitanter; quod ſecus ſe habet in voto Bertrandi, ubi ille non-ingreſſus formaliter in voto involvitur.

Ad 4. Negamus conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia vota in antecedente allata excludunt materiam voto ineptam: Vota autèm in conſequente poſita excludunt materiam voto aptam; unde magna intercedit diſparitas, ut ipſe advertit Sanchez *num* 55.

XVI. *Bonoſus Beneficiatus Sororem habet ex eodem patre: aliâ autem ex matre, cui ancillanti & iam nubili occaſio ſe offert honeſti matrimonii, nec aliud eam ab hoc moratur, quàm defectus dotis, quam tamen frater dare non vult, ipſa autem habere aliunde non poteſt. Quæritur. Vtrum Bonoſus rectè deneget dotem ſorori?*

Videtur non malè denegare. Tum quia Filius non tenetur dotare matrem, etiamſi hæc inops ſit, ille autem dives, ut cum aliis docet Rebellus *P.* 2. *L.* 5 *q.* 4. *n.* 41. Ergò nec ſororem. Tum quia nullibi hæc obligatio præſcripta eſt; imò ab ea videtur eximi. *L. cum plures §. cum tutor. ff. de adminiſtr. tutor.* ut notat cum aliis *cit. Author n.* 11. Tum quia Bonoſus non habet alia bona, quàm ex Beneficiis collecta, quæ non tenetur in conſanguineos expendere.

Reſp. Bonoſum obligari dotem conſtitue-

te sorori, ideoque malè hanc illi denegare: Probatur. Tum ex *L. cùm plures cit.* Item *L. 2. §. sed non ullos*, & Glossa *V. præstiterit ff. de Tutel. & rationibus distrahent.* atque aliis, in quibus habetur, fratrem obligatum esse titulo sanguinis alimenta præstare sorori. Ergo & dotem, cùm regulariter ex illis ad hanc efficax argumentum desumatur, ut cum pluribus Juristis notat Palao *Tr.32. D. 9. p. 5. §. 3. n. 1.* Tum quia communis Doctorum sententia defendit, hanc obligationem incumbere fratri respectu sororis, ut videre est apud Authorem recèns citatum & Layman *L. 3. Tr. 4. c. 13. n. 5.* Tum quia in filium descendit officium paternum respectu filiarum. Ergò cùm patris sit, dotare filiam, ad idem obligabitur frater; esto aliàs non sit hæres patris, modò aliundè habeat, ex quo dotare possit. Tum quia opus hoc est pietatis magnæ, obligationis naturalis, & juri maximè conforme. Ergo non excusabitur ab eo præstando Bonosus, quòd sit Clericus, nec alia bona nisi ex beneficio collecta habeat, ut præter alios rectè notat Navarr. *de Redditib. q. 2 monito 26.*

Ad. 1. in Contrarium negamus Consequentiam; nam illud novum matris connubium in injuriam quodammodo ipsius filii cedit, ut loquitur Rebell. *Loc. cit.* secus istud sororis matrimonium. *Ad 2.* Patet ex dictis; nam etsi leges de solis alimentis loqui videntur, tamen

men

men sunt ex communi DD. consensu de dote quoque præstanda intelligendæ; imò Palao *loc. cit.* ait, solam Authorum communem sententiam sufficere ad hanc fratri obligationem imponendam. *Ad 3.* Dicimus, sicut Bonosus tenetur ex his bonis sororem alere, ita & dotare, si aliunde ista habere soror nequeat, ut rectè Covarr. *in Cap. pervenit. de arbitr. n.* 1. rationem addens, quod causa dotis non minùs sit favorabilis, quàm alimentorum.

XVII. *Brictius præsentes habet trecentos aureos, quos ex debito statim numerare debet Creditori suo; advertens autem insperatam occasionem magni lucri per pecuniam illam faciendi, expendit eam, atq; interea solutionem differt, haud ignarus, nullum aut perexiguum damnum ex ista dilatione creditori enasci. Quæritur. Vtrum facere hoc licitè possit?*

Videtur licitè posse. Nam potestas lucrandi, & spes lucri futuri etiam alienæ pecuniæ interventu est pretio æstimabilis, & aliquid ultra debitum, computandumq; inter bona ipsius debitoris. Ergo ne de his gravem iacturam patiatur, potest solutionem differre.

Resp. 1. Si Briccius plures habeat Creditores, & ex dilatione solutionis uni faciendæ speret lucrum, quo omnibus satisfacere possit, aliàs non satisfacturus, non malè facit differendo solutionem. Ita Lessius *L.* 2. *de Iust. c.* 16. *n.* 24. Layman. *L.* 2. *Tr.* 2. *c.* 12. *n.* 2. & alii.

alii. Ratio sumitur ex lege charitatis, quæ obligat alienam jacturam impedire, cùm fieri absq; gravi incommodo proprio potest. Ergò creditor ille privilegiatus tenetur in dilationem consentire, ne alii debitis suis priventur. Resp. 2. Si Brictius vel unum hunc habeat creditorem, vel aliis aliunde satisfacere possit, malè facit differendo solutionem ob lucrum, quod interim obtinere potest. Ita Caiet. *V. Restitut c.6.* Martin. Navar. *c.* 17. *n.* 59. Petrus Navarr. *l.* 4. *c.* 4. *n.* 43. Lessius Layman *loc.cit.* & communiter alii. Ratio est, quia creditor non tenetur consentire in hanc debiti retentionem, sed meritò fert eam invitus; siquidem ex restitutione Brictius non cogitur aliquod damnum pati in propriis, sed in alienis eorum interventu lucrandis. Undè

Ad rationem in oppositum distinguimus; potestas & spes lucri futuri est pretio æstimabilis, & aliquid ultra debitum, computandumque inter bona ipsius debitoris, si fundetur in bonis propriis, & non debitis, concedimus: si in alienis, ut fit in proposito, negamus; nam quando spes lucri alienis nititur, sicut non potest alienum detinere, ita nec eam lucri spem, quippe injustè eam spem retinet, qui retinet rem, cui illa annectitur.

XVIII. *Callistus Episcopus iam Septuagenarius Confirmationis Sacramentum collaturus videt innumerabilem turbam confirmandorum conflu-*

xisse: & quia communem formam novit esse paulò longiorem, habere vellet aliquam breviorem, ut sic & tota administratio Sacramenti citiùs expediretur, & ipse minùs fatigaretur. Suggeritur ipsi à quodam Theologo hæc: signo te chrismate salutis in nomine Patris &c. aut ista: Confirmo te in nomine Patris &c. Quæritur. An unam ex istis Callistus adhibere poßit?

Videtur posse. Ita nonnulli apud Coninck *de Sacram. Q. 72. art. 4. n. 67.* Tum quia opus non est, in forma nominari materiam Sacramenti, ut patet in Baptismo, ubi non nominatur aqua. Tum quia particula (*Chrismate salutis*) satis intelligitur in verbo Confirmo, sicuti etiam particula (*signo crucis*) in verbo signo. Tum quia Card. Bellar. *L. de Confirmat. c.* 10. ex quodam antiquissimo Rituali Rom. refert hanc formam suprà allatam: *Confirmo te in nomine Patris, &c.*

Resp. Callistum adhibere non posse breviorem Confirmationis formam, quàm istam communem: *Signo te signo crucis, & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris & filii, & spiritus S.* quam sub mortali servare tenetur, ne Sacramentum dubium reddatur. Ita ex receptissima Theologorum doctrina Dicastillo *de Sacram. Tr. 3. D. Vnic. n. 76.* dicens, communem illam formam esse essentialem quoad omnes suas partes, quod Palao *Tr. 20. D. Vnic. de confirm. pun. 5. n. 3,* ait, docere

omnes

omnes Catholicos Doctores. Tum quia Concilium Florentinum *in decreto fidei sub Eugenio* IV, exactè formam huius Sacramenti describens omnia illa verba statuit. Ergò credidit esse essentialia; alioqui formæ partes non essent Tum quia idem ex continuo usu & traditione Ecclesiæ haud obscurè habetur. Tum quia verbum confirmo ex se non satis significat materiam huius Sacramenti : multò minùs æquipollet verbum signo, cui idcircò propter generalitatem suam necessariò additur particula *Signo Crucis*. Tum quia sola illa forma communis, prout involuit omnes particulas, significat necessaria in hoc Sacramento, quæ per formam significari debent, nimirum 1. Causam Principalem efficientem plenitudinem roboris spiritualis, quæ est Sancta Trinitas. 2. Finem, seu effectum gratiæ salutaris ad pugnam, qui indicatur per verba, confirmo te Chrismate salutis. 3. Spirituale signum militis Christiani , quod exprimitur verbis. Signo te signo Crucis. Ergò eadem forma, prout omnia illa verba complectitur, est sola essentialis.

Ad primum in contrarium negamus, opus non esse, materiam Sacramenti huius nominari, cùm id apertè Florentinum requirat. Adhæc Chrisma per verbum confirmo non satis exprimitur: at bene aqua per verbum baptizo. Ad 2. Patet ex dictis. Ad 3. Dici-

mus cum Suarez D.33.Sect.5. Palao pun. 3.n. 5. & aliis, ibi non exprimi totam formam, sed verbis concisis confirmationem declarari.

XIX. *Castellus jurium Studiosus in rixas venit cum quodam suo commensali, & hunc provocatum lethali vulnere læsit; unde vitæ suæ consulens fugâ elapsus est ultra Rhenum, ubi cum casum hunc Barbatio amico suo narraret, quæsivit iste, num gladium suum, quo vulnus intulit, secum haberet, respondit Castellus, adesse eum adhuc à sanguine læsi rubentem. Statim igitur Barbatius ensi illi unguentum vel pulverem aut nescio quod medicamentum, ut vocant sympaticum, illevit, quo facto, vulneratus brevi convaluit, & scriptis litteris Castellum, ut rediret, rogavit, periculi securus, quod & fecit. Quæritur. Vtrum hoc licitè factum?*

Videtur licitè fieri potuisse. Tum quia Joan Baptista Porta in sua Magia *L.* 8.*c.* 14. scribit, Maximilianum Imperatorem simili remedio usum ad sanandos vulneratos etiam absentes. Tum quia Avicenna, Alexander, Scotus & nonnulli magni nominis Philosophi docent, agens creatum naturaliter in distans agere posse. Tum quia quoties est dubium, an effectus à causa naturali proveniat, eò quod non constet, an vires eius excedat, necne, censendum potius est, à causa naturali provenire. Ergò licitè adhiberi potuit tale medium absque nota superstitionis.

Resp.

Resp. Barbatium illicitè medicamentum istud illevisse gladio à sanguine vulnerati adhuc rubenti. Ita Bonacina *Tom. 1. de legibus : D. 3. q. 5. pun. 4. n. 18.* Gaspar Wenck *Disput. de notis unguenti magnetici & eiusdem actionis impressa Dilingæ* 1626. & communiter alii Authores. Probatur. Hic effectus vel est à causa naturali, vel à Deo, vel à malo spiritu. Non à causa naturali. Tum quia nulla virtus naturalis agit in distans, sed per contactum vel formalem, vel virtualem. Tum quia interruptâ sphærâ activitatis non potest agens naturale producere suum effectum, ut experientiâ constat per interpositionem parietis inter magnetem & ferrum. Atqui in præsenti talis fit interpositio per objecta plura. ut per se constat. Ergo &c. Non etiam idem effectus est à Deo. Quia quando non constat ex Scriptura, vel Ecclesiæ traditione aliquẽ effectum esse à Deo, non debet is Deo tribui, ut docet Delrio *l. 3. q. 4. s. 1.* Ergò erit à spiritu malo & superstitiosus, ut docent Delrius, Valentia, Suarez, Sanchez & alii apud Bonac. *loc. cit.*

Ad 1. dicimus, si simile quid effecerit Maximil. Imp. hinc non justificatur Barbatius, cum par utrinque sit ratio. *Ad. 2.* Authores hos asserere istud non interruptâ sphærâ activitatis, quæ tamen interruptio in proposito contingit. Taceo hisce Philosophis ab omnibus aliis contradici. *Ad 3.* Non versati nos in casu

dubio, ſed certo & veriſſimo, ita ut contraria opinio unius & alterius nullâ aliâ ratione nixa minimè dubium moveat, vel probabilitatem mereatur.

XX. *Carina uxor aliquot diebus domo ſuâ abeſt, & diu multumque à viro ſuo quæſita nequit uſquam reperiri, aut ſciri ex ullo, quo devenerit, donec poſt tres hebdomades ex fonte quodam in mediis plateis ſito mortua fuerit extracta. Quæritur. Utrum ſepeliri in loco ſacro poßit?*

Videtur non poſſe. Ita cum nonnullis Diana *P.5.Tr.3. Reſol.* 100. quia præſumitur ſeipſam interemiſſe.

Reſp. Carinam in loco ſacro ſepeliendam eſſe. Ita Trulench. *Tr. de jure Parochi c.9. dub. 6. n.*10. Barboſa *de Paracho. p.3. c.*26. *n.* 49. & plures apud hunc. Ratio eſt, quia inter duas præſumptiones ſimul concurrentes, cæteris paribus, illa prævalere debet, quæ delictum excludit, & favorem continet, ut docet Menoch. *caſ.*89. *num.* 23. Ergò cùm hic ſint duæ præſumptiones, una quod Carina ex deſperatione ſe ipſam præcipitaverit: altera quod ex mentis alienatione id fecerit, vel per inſidias, aut vim ab alio dejecta fuerit, & non magis hoc, quàm illud conſtet, poſterior præſumptio prævalere debet priori; cùm univerſim in dubio minus delictum ſit præſumendum. *l. meritò ff. pro ſocio* nec quiſquam eſt præſumendus, violentas ſibi manus inferre voluiſ-

voluisse, siquidem unicuique à natura datum, ut seipsum, quàm potest maximè, servet & tueatur. *Atque ex his* patet ad rationem in contrarium.

XXI. *Chrysostomus Presbyter & insignis Ecclesiastes rogatur à Parocho quodam, ut in dedicatione templi sui ad confluentem magnum populum dicere ex cathedra velit, annuit ille, sed hoc pacto, ut prandium liberale & aureum daturum se polliceatur Parochus. Consentit in pactum Parochus, & habitâ concione Chrysostomo lautum prandium exhibet, atque abeunti promissum aureum porrigit. Quæritur. Vtrum loquendo se solo actu concionandi, abstrahendo à labore, sustentatione, vel alio titulo, &c simonia simul & iniustitia fuerit commissa?*

Videtur nullam commissam esse simoniam accipiendo aliquid pro actu concionandi, cum concionari sit functio Theologiæ, pro qua tradenda aliquid posse dari & accipi, patet ex praxi, & cum pluribus docet Suarez *l.* 4. *de Sim. c.* 18. *n.* 7. *&* 9. aut profectò non solùm simonia, sed etiam injustitia fuisset commissa, cùm Chrysostomus nullum habuisset jus accipiendi aliquid à Parocho, ut tradunt Suarez *lo. cit. c.* 4. *n.* 7. Lessius *c.* 35. *n.* 162. Layman. *l.* 4. *tr.* 10 *c.* 7. *n.* 5. & alii.

Resp. In proposito casu fuisse quidem commissam simoniam, nullam autem injustitiam, Primam partem tradunt S. Thom. 2. 2.

q.100. art. 3. ad 2. Cajet. Sylvester, Angelus, Paludanus Lessius, Suarez, Layman, Palao. *Tr. 17. D. 3. de Simonia. pu.* 10 *n. 7.* & alii communiter. Ratio est. Tum quia concio est actus sacer tam ex parte finis; quàm ex parte principii, cùm Prædicatores sint Ministri Dei, & eius loco subrogati. Tum quia actus concionandi ex se & naturâ suâ fertur ad movendam voluntatem, eamque inflammandam ad omne bonum: actus autem Theologiæ non item, sed instructionem solius intellectûs. Secundam partem docet Vasq. *in opusc de Restit. c. 6. n.* 5. *&* 6. Ratio est. Tum quia vendendo spiritualia nulla fit emptori, per se loquendo injuria; quando enim Clerici Matth. 10. jubentur *gratis dare, quæ gratis acceperunt*, hoc debitum gratuitæ donationis, non respicit personas, quibus conferuntur, quasi illis debeantur, sed res ipsas, quibus ea reverentia debetur. Tum quia inæqualitas quæ in actu simoniaco apparet, & justitiæ repugnare videtur, vitio non est vertenda, cùm materia sit incapax æqualitatis; imò malitia huius peccati potius latet in attentata æqualitate.

Ad 1. in contrarium patet ex dictis, actum scil. concionandi non esse actum Theologiæ naturalem, ordinatum ex se solùm ad instructionem intellectûs, sed esse peculiare opus Spiritûs Sancti tendens ad inflammandam

hominis

hominis voluntatem ad amorem Dei, ad pœnitentiam &c. *Ad* 2. dicimus, esto Chrysostomus nullum jus habuerit accipiendi aliquid à Parocho pro concione, quia tamen accepit, isto volente minimèque invito, quomodo injustitiam erga ipsum exercuerit?

XXII *Clara Monialis in nupero Germaniæ bello Monasterio suo expulsa aliquamdiu apud cognatos suos sæculares morata est cum aliqua sorore sua Religiosa, ubi dubitans de obligatione sua ad officium divinum, quod in Monasterio dicere solebat, adiit Confessarium, eique dubium hoc proposuit, ex quo audiit, se non obligari, quamdiu ex tali causa extra Monasterium versetur. Quæritur. Rectène dixerit Confessarius?*

Videtur malè dixisse. Ita Suarez *l.* 4 *de Relig c.*17.*n.*9. Palao *Tr.*7. *D.*2. *pun.*1. §.3. *n.*5. & plerique alii, dum universim docent, Religiosos ex eo, quod sint extra Monasterium, non esse extra statum choro deputatum, cùm non sint extra statum Religiosum. Confirmatur. Si Clara non amplius obligatur ad horas, dum à Monasterio abest, nullus Religiosus in Sacris nondum constitutus tenebitur ad easdem in itinere, peregrinatione &c. Atqui hoc est absurdum. Ergo &c.

Resp. Bene dixisse Confessarium. Nam 1. Sententia non prorsus improbabilis est, quam tenent Cajet. *in Summa V. hora Can.* Emmanuel Sa *V horæ Can. num.* 1. *in editione complut.*

Marchantius *in Tribunali Sacr. Tom. 2. Tr. 2. parte 2. Tit. . sect. 1. q. 2.* Lessius *in Resolut. Casuum Conscient. pos. P. 2.* D. Thom. *V. horæ Can. casu* 94. & nonnulli alii, Moniales sub onere peccati mortalis non teneri ad horas Can. dicendas in ipso etiam Monasterio. Ergo multò minus ad eas sub peccato tenebitur Clara extra Monasterium versans. 2. Religiosus è Monasterio fugiens: Item ad tempus ejectus non tenentur ad horas, ut cum aliis docet Bonaç. *Tom. 1. de horis Can. D. 1. q. 2. pun. 2. n.* 6. quia constituuntur in statu, in quo non est consuetudo recitandi officium Divinum. Ergo cùm Clara furore bellico expellatur ex suo Monasterio: & ob eundem non tam sponte suâ fugiat, quàm aufugere cogatur, censenda etiam est in eo statu constituta, in quo non est consuetudo recitandi horas Can. Ergo ad eas non obligatur.

Ad argumentum in contrarium dicimus, Claram non quidem esse extra statum Religiosum, attamen in tali, in quo non est consuetudo recitandi officium Divinum. Ad confirmationem concessâ sequelâ negant minorem Franc. Bordonus apud Dian. *P. 6. Tr. 8. resol.* 12. & Joan. Caramuel *in Reg. S. Benedicti D.* 117. *n.* 1443. rati, nullum Religiosum in Sacris nondum positum teneri ad officium Divinum, si quacunq; ex causa extra Monasterium versetur. Quæ doctrina videri potest magis

habere

habere locum in Monialibus, cùm sint, qui dicant, Moniales non posse inducere consuetudinem, quæ apud ipsas vim legis obtineat. Sed quidquid sit de hoc. Negamus sequelam, quia Religiosus in itinere aut peregrinatione moraliter censetur in ipso adhuc Monasterio, adeoque non in statu, in quo ex consuetudine non est obligatio, in quali tamen putatur Clara, cùm ab hoste ejecta, & fugere coacta utique magis in alium statum transiisse dicatur, quàm Religiosus sponte fugiens, aut ob delictum è Monasterio ejectus. Si ergo hi in statu alio positi rectè à Bonac. asserantur, cur non & illa?

XXIII. *Cordula uxor narrat Confessario, maritum suum sæpius debitum exigere conjugale modo & situ non consueto, idque solùm ad majorem voluptatem inde hauriendam citra tamen periculum effusionis seminis extra vas legitimum. Vnde anxia hæret, num eidem reddere aut negare debitum illud debeat. Quæritur. Quid faciat?*

Videtur negare debere sub culpa veniali. Ita Henriquez *lib* 11.*c*.16. Ratio est, quia cooperari veniali est veniale.

Ref. Cordulam marito suo debitum conjugale prædicto modo cum veniali scil. culpa exigenti reddere illud absque ullo peccato posse & debere. Ita Sanchez *l* 9.*D*.16.*n*.8. Basilius Pontius *l*.10. *c*. 11.*num*. 4. Escobar *in Theol. Moral. Tr*.7.*exam* 9. *c*.9. *num*. 201. &

plures

plures alii. Ratio prioris est. Tum quia cum actus ille ex se & intrinsecè malus non sit ob peccatum mariti exigentis, potest ex causa justa excusari à culpa illa veniali, quam ex cooperatione contrahere deberet; causa autem talis ex parte uxoris reddentis sufficiens est, ne displiceat viro, rixas excitet &c. Tum quia in præsenti casu peccatum veniale apud maritū petentem surgit ex vehementiore voluptatis appetitu, cui non cooperatur uxor reddens, sed actum exercet licitum conjugibus, cum etiam iste modus sine illo appetitu fieri possit. Ergo &c. Ratio posterioris est, quia cum Cordula non peccet reddendo, cur à tali debiti redditione eximatur? *Atque sic* patet etiam ad ratione in oppositum.

XXIV. *Cyriacus ut rebus à se narratis fidem faciat, frequenter subdit, eas ita veras esse, ut verum est, Deum existere, Christum natum esse ex Virgine, ut vera sunt sancta Evangelia &c. quem confirmandi modum multi horrent, tanquam impium, ideoq; Cyriacum graviter reprehendunt, qui tamen culpam agnoscere non vult. Quæritur. Vtrum verba illa blasphemiam contineant?*

Videtur blasphema esse. Ita Covar. *de pactis*. 1. P. §. 7. *num*. 9 *vers*. 11. Suarez L. 1. *de blasphemia c*. 6. *num*. 12. Barbosa 3. P. *de Potest. Episc. alleg*. 50 *n*. 92. & alii. Quia comparatio divinæ veritatis adducitur ad firmandam veritatem objecti creati, quæ firmari intenditur æquando

do veritatem objecti creati cum divina. Ergo committitur blasphemia, & quidem hæreticalis, cùm creaturæ attribuatur, quod est proprium Creatoris.

Resp. Cyriacum vi præcisè illius comparationis & verborum nec blasphemiam, nec culpam lethalem committere. Ita Azor 1. P. *Instit. Moral. L.* 11. *c.* 3. *q.* 2. *in fin.* Sanchez *L.* 2. *in Decalog. c.* 32. *n.* 31. Bonac. *D.* 3. *de* 1. *præcep. decal. q.* 8. *p.* 2. *n.* 13. *in fin.* & alii. Ratio est, quia nihil DEO tribuitur per contumeliam, nec aliquid eidem aufertur, sed solùm instituitur similitudo aliqua, usurpaturque divina veritas ad hyperbolicam locutionem & exaggerationem, non ad æqualitatem, ut sensus sit: illud ita suo modo verum esse, sicut verum est istud, v. g. Deum esse &c. *Dixi vi præcisè illius comparationis & verborum*; nam si intenderet Cyriacus adæquare infallabilitatem & certitudinem divinæ veritatis cum creata, utique blasphemiam committeret; sed tam impia mens nec vi verborum concipitur, nec jure præsumitur. *Atque ex his* patet ad rationem in contrarium.

XXV. *Didacus Collegii cujusdam Societatis IESV Rector magnâ rei familiaris premitur necessitate. In hac offert ipsi Largus vir quidam pius notabilem pecuniæ Summam, quâ malum domesticæ penuriæ satis levaretur, sed eâ lege, ut certa & stabilia Sacra annuatim in templis Societatis*

atque etiam à Patribus illius dicantur. Quæritur: An Didacus salva Religionis suæ paupertate pecuniam oblatam eâ conditione accipere poßit?

Videtur non posse. Tum quia S. Ignatius Soc. JESU Fundator similem aliquando obligationem nullo modo admittere voluit etiam summâ pressus egestate, ut habetur *Part. 1 Hist. Societ. lib.* 10. *n.* 109. Tum quia vel daretur pecunia per modum stipendii, vel eleemosynæ? Neutrum dici potest, quia in dicta Societate gravissimè utrumque prohibetur, si fiat in compensationem, ut accidit in præsenti casu, in quo minimè daretur pecunia, si Sacra non legerentur, adeoque non nisi in compensationem horum.

Resp. 1. Didacum non posse pecuniam hanc accipere sive tanquam stipendium, sive tanquam eleemosynam in compensationem Sacrorum à Patribus Societatis JESU dicendorum. Ita ex communi Layman *l.* 4. *Tr.* 10. *c. ult.* §. 2. *n.* 17. habeturque in examine generali ejusd. Societatis *cap.* 1. §. 3. ubi significatur, hanc accipiendi impotentiam esse modum quemdam seu speciem paupertatis, quam Societatis JESU Religiosi vovent juxta Constitutiones illius; unde testatur Palao *P.* 3. *D.* 3. *pun.* 11. *n.* 4. omnes Doctores, qui de hac materia scripserunt, sentire, vi voti paupertatis talem compensationem in Societate Jesu admitti non posse.

Resp.

Resp. 2. Didacum accipere posse prædictam pecuniam, hoc modo, ut vel aliqua Sacra v.g. spatio medii anni dicantur, vel annuatim ab uno Patre in templo Societatis unum (aut alterum etiam) Sacrum legatur. Ita R. P. Mutius Viteleſcus Generalis Societatis JESU respondit olim, à Collegio quodam admitti posse tria millia florenorum eo fine (sed sine obligatione rigida) ut quotannis ab uno Patre in templo ejusd. Societatis funebre anniversarium legatur. Ratio est. Tum quia sic abest omne pactum defectu rigidæ obligationis; solùm quippe subest obligatio ex gratitudine & fidelitate, quam utique intellexit P. Mutius sub obligatione non rigida; & admitti eam posse concedit Palao *loc. cit. n.6. in fine.* Tum quia sic quoq; abest species compensationis defectu commensurationis inter pecuniam datam, & Sacra celebrata, siquidem communi hominum judicio pro tali notabili pecuniæ summa multò plura Sacra legi deberent, & verò libentissimè etiam legerentur ab aliis Clericis, si hæc illis pecunia offerretur. *Non obstat* exemplum S. Ignatii supra relatum; potuit ille alias causas habuisse, & fortè periculum scandali tunc advertisse, quale in nostro casu non apparet.

Resp. 3. Didacum accipere posse eandem pecuniam, si Largus illam liberaliter offerat: & vicissim ipse eâdem liberalitate Sacra quædam

dam dicenda promittat, absque tamen dependentia promissionis unius ab altera. Ita post Navarrum, Rodriquez, & Sanchez, Layman loc cit. Ratio hujus est, quia sic etiam pactum, omnisque compensatio (quæ sola puritati paupertatis Societatis JESU obstant) longè arcentur. *Atque sic* patet simul ad argumenta in oppositum allata.

XXVI. *Dionysius Astrologus multos eventus futuros à libero arbitrio dependentes, & res occultas ex astris prædicit, non quidem certò, sed, ut ait, probabiliter, ideoque in amore & æstimatione est apud Principes etiam viros, cùm subinde haud aberrare videatur. Quæritur. Vtrum hos eventus & facta occulta prænunciare sic possit?*

Videtur posse. Ita Cajetanus 2.2.*q*.95.*art*.5. & nonnulli apud Palao *Tract*.17.*D*.1.*pun*.4.*n*.5 quia naturaliter unusquisque suam naturalem sequitur propensionem & inclinationem. Sed ad hanc astra haud leviter concurrunt. Ergo ex illis saltem probabiliter uniuscujusque facta enuntiari possunt.

Resp. 1. Dionysium prædictos eventus & res occultas prænunciare etiam probabiliter solùm non posse, sed prædictionem talem esse superstitionem, quæ proinde attendi & æstimari licitè à nullo possit. Ita Less. *l*.2. *de justit*. *c*.43.*num*.42. Sanchez *l*.2.*in Decal*.*c*.38.*num*.33. & communiter alii. Ratio est. Tum quia ex astris humanâ industriâ deduci non potest cognitio

gnitio probabilis horum eventuum. Tum quia astra non sunt causæ immediatæ liberorum effectuum, sed ad summum naturalium inclinationum. Tum quia contra propriam propensionem & inclinationem perversam unusquisque Dei auxilio adjutus procedit. Ergo ex regulis astrologię investigari non potest cognitio probabilis; aliàs non diceret Jeremias *c.*10. *à signis Cœli nolite timere, quæ timent gentes, quia leges populorum vanæ sunt*; nam si ex astris cognitio probabilis futurorum eventuum haberi posset, neque vanæ essent populorum leges, neque irrationabile, illa timere. Cùm ergo ex solis astris cognitio probabilis haberi non possit, nec ex Dei, aut Angelorum bonorum revelatione proveniat, restat ac necesse est, ut ex instructione & ope mali dæmonis acquiratur. Unde meritò Sixtus V. in tales etiam, qui similes eventus certò non se affirmare protestantur, severè ab inquisitoribus animadverti jussit, cujus constitutionem innovavit Urbanus VIII. *Bullâ editâ Anno* 1631.

Resp. 2. Si Dionysius tenuissimam solùm conjecturam faceret, quæ impressam ab astris inclinationem non excederet, probabiliter nec superstitionem committeret, nec quidquam contra motum Sixti V. aut Urbani VIII. faceret; quia conjectura illa ex tenuitate sua non sufficeret ad judicium de eventu futuro

ſive abſolutè ſive probabliter ferendum, adeoque foret potius prædictio contingentiæ, quàm effectûs; unde etiam eam in foro conſcientiæ licere, cùm aliis docet Palao *loc.cit.n.* 9. quidquid ſit de foro externo, ubi ex præſumptione proceditur, & forma talis ad occultandam malitiam prætendi cenſetur.

Atque ex his patet etiam ad rationem in contrarium ſuprà allatam.

XXVII. *Dinantus homo ferus ſuam à ſe uxorem Gordianam abigit, nec tamen ipſi de vitæ ſuſtentatione providet; ita ergo deſerta Gordiana impellente paupertate in adulterium conſenſit Vdoni liberalem mercedem pollicenti, quod reſciens Dinantus divortium facere cogitat à Gordiana ob commiſſum hujus adulterium, in cujus notitiam venit. Quæritur. Vtrum hoc poßit?*

Videtur facere hoc non poſſe. Ratio eſt. Tum quia Dinantus eijciendo è domo Gordianam, & alimenta ei non ſubrogando eſt cauſa & cooperator adulterii ejuſdem, quaſi cogens ac inducens illam in flagitiùm iſtud. Tum quia idem conſentit in adulterium uxoris hoc ipsô, quod non prohibeat, cum poſſit; maritum autem repudiare uxorem non poſſe ob adulterium, cujus eſt author, & in quod ipſemet conſentit, communis eſt Theologorum doctrina.

Reſp. Dinantum facere jure poſſe divortium à Gordiana uxore ſua ob commiſſum ab

hac

hac adulterium. Ita ex communi fere DD. Dicastillo de Matrim. *D.8.num.37.* Probatur. Tum *ex c.significasti, de divort.* Tum quia non ignoscendum est ei, qui obtentu paupertatis turpissimam vitam agit, ut ait Ulpianus *l.palam.num.34.ff.de divortiis.* Et Glossa *c.ex litteris. de divort.* Tum quia non sufficit quælibet causa remota à marito absque intentione data, ut adulterio uxoris cooperari & consentire censeatur. *Atque sic* patet etiam ad rationes in contrarium, quæ Dinantum solùm probant fuisse causam remotam adulterii Gordianæ uxoris suæ; secus foret, si ille eâ intentione ejecisset hanc, & necessaria negasset, ut adulteraretur, uti rectè post alios notat cit. Author.

XXVIII. *Dometius vir negotiis sæcularibus multùm implicitus parvam tamen diligentiam adhibet in examinanda conscientia, dum ad Confeßionem se parat; unde mortalia quædam omittit per ignorantiam, quæ à peccato mortali ipsum non excuset; esto supina non sit. Quæritur. Vtrum talis Confeßio Dometii sit valida?*

Videtur non esse. Ita post Gabriel. Majorem, Adrianum & alios Vasquez *in 3.part. Tom.4.q.92.art.2.dub.unic.* Coninck *D.4.de pœnit.dub.11.* Layman *l.5.Tr.6.num.2.* Præposit. *q.2.dub.6.* Facundez *de 2 præcept. Eccl.l.2.c.7.* & quotquot universim negant, Confessionem posse esse validam & informem;

nominatim autem defectu integritatis eandem non admittunt Suarez *in 3 part. Tom. 4. D. 23. sect. 4. n. 3.* Tanner *Tom. 4. D 6. q. 7. n.* 111. Lugo D. 14. *n.* 103. Dicast. *de pœnit. D.* 8 *n.* 91. & alii. Prob. Tum quia Concilia Florent. in decreto unionis, & Triden. *sess.* 14 *c.* 4. *&* 5. *& Can.* 5. 6. *&* 7. pro Confessione, quæ sit necessaria pars hujus Sacramenti, semper assignant *formaliter integram*, id est, in qua dicantur omnia motalia (nisi adsit justa causa excusans) quæ post diligens examen memoriæ occurrunt. Ergo non est valida Confessio, in qua ex defectu examinis mortaliter culpabili omittitur aliquod mortale. Tum quia defectus integritatis vel est culpabilis mortaliter, vel venialiter tantùm? Si 2. non impedit fructum, nec Sacramentum erit informe. Si 1. committitur sacrilegium, sive ex intentione, sive ex ignorantia mortaliter culpabili proveniat integritatis defectus, ac proinde Sacramentum erit nullum. Tum quia sequeretur, talem pœnitentem validè & infructuosè confessum, si in eo statu moreretur, damnatum iri, consequens videtur durum, cùm Sacramentum sit informe absque omni ejus culpa.

Resp. Confessionem Dometii probabiliter fuisse validam, licet informem, id est, sine effectu gratiæ sanctificantis. Ita communiter docet schola D. Thomæ & plures alii, quos refert & sequitur Diana P. 2. *Tr.* 3. *Miscellan:*

Resol.

*Resol.*31. *& P.*3 *Tr.* 4. *Resol.*65. quibus addo Filliuc, *Tr.*7. *num.*132. & Henriquez *in Sum. l.* 5. *c.*11. *num.*1. Prob. Tum quia hujusmodi pœnitens cupit satisfacere, & putat se satisfacere integritati Sacramenti: adhibet etiam diligentiam in examinanda sua conscientia, licet non sufficientem. Ergo facit Confessionem formaliter integram; esto materialiter talis non sit. Tum quia si in hoc casu non posset esse validum & informe Sacramentum, sæpissimè aliqui, maximè rudes, tenerentur repetere suas Confessiones, cùm facilè omittere possint peccatum mortale ex oblivione vel ignorantia mortaliter culpabili, etiam accedant ad Sacramentum animo omnia peccata sua confitendi, & in hunc finem etiam se examinent, licet non sufficienter; & tamen praxis Confessariorum habet, hujusmodi confitentes non astringere ad iterandam Confessionem peccatorum, quæ cum illa oblivione vel ignorantia confessi sunt, sed pœnitentibus injungunt, ut de illa negligentia in prioribus confessionibus admissa doleant.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, talem Confessionem esse formaliter integram, nec ad hanc, ut præcisè valor Sacramenti subsistat, exigi à Conciliis eam diligentiam, ex qua pœnitens inculpabiliter nullum omittat peccatum mortale, sed ex qua non intendat mutilare integritatem Confessionis. Confirmatur. Plus

requiritur ad fructum hujus Sacramenti percipiendum, quàm ad valorem solùm ejusdem ponendum, ut concedunt Lugo *D.14. de pœnit. num.*88. Dicast. *D.6. num.*84. & alii plures asserentes, Confessionem posse esse validam & informem defectu attritionis extensivo invincibili. Cùm ergo ad fructum Confessionis requiratur diligentia, quâ inculpabiliter nullum omittatur peccatum mortale, sufficiet ad valorem ejusdem diligentia, quâ creditur nullum culpabiliter omitti, etiamsi revera non ita se habeat. *Ad* 2. Negamus committi sacrilegium in susceptione hujus Sacramenti cum prædicta oblivione vel ignorantia mortaliter culpabili; siquidem ista ignorantia non intenditur, sicuti crassa & supina, quæ idcirco scientiæ comparatur. Urgent. Oblivio ista vel manet in actu confessionis, vel non? si illud, confessio erit sacrilega: si hoc, erit fructuosa Dicimus, manere quidem illam, attamen præter opinionem: non verò intendi; unde integritati formali non officit, quia à scientia lethalis culpæ deficit, quæ sola valorem confessionis destruit. *Ad* 3. Conceditur sequela, in qua nihil tam durum apparet, quàm sibi imaginatur Facundez *loc. cit. n.*10.

XXIX. *Domitius Presbyter valde liberalis est in promittendis Missis, ut numerus harum facilè numerum dierum superet, quibus celebrare poßit; quod advertentes alii mirantur, si verbis suis stare poßit,*

poßit,

possit, quibus ille ait, pluribus se promissionibus uno Sacro satisfacere propter præstantiam Sacrificii. Quæritur. Rectène id faciat Domitius?

Videtur malè id facere. Ita D. Bonavent. Richard. Durand. Palud. Covarr. Suarez, Lay. & alii, quos refert & sequitur Diana *P.5. Tr.14. Resol.81.* Item Dicast. *Tom.1 de Sacram. Tr.5. D 3 num.113.* Tum quia in Constantiensi Concil. damnatur hæc propositio Wiclephi: *speciales orationes applicatas uni per Prælatos non plus prodesse eidem, quàm generales orationes.* Ergo hoc ipsum asseri nequit in Sacrificio. Tum quia Sacrificium est finiti valoris & effectûs, ut post plures docent Card. de Lugo *de Euch. D.19. n.246.* & Cardin. Sfortia Pallavicinus *l. 6. Thes. Theolog. 173. & 174.* Et sit etiam infinitus, tamen effectus semper est finitus. Ergo inter plures divisus minor semper est in singulis. Tum quia sic frustraneum erit, pro uno vel pluribus defunctis multa offerre sacrificia. Tum denique quia hâc ratione Sacerdos unicâ Missâ pluribus satisfacere posset, etiamsi ab illis stipendium acceperit, quod est absurdum, & prohibitum à Sac. Congreg. & decreto Urbani VIII. Papæ.

Resp. 1. Virtutem & valorem sacrificii esse ex se infinitum tam quoad intensionem, quàm quoad extensionem. Ita Vasq. Suarez, Coninck, Palao *Tr.22. D. unic. pun.6. num.11.* Dicast. *D.3. cit. dubit 4. num.77.* & communiter alii.

alii. Ratio est. Tum quia res oblata & principalis offerens, ex quibus unicè vis omnis desumenda, sunt infiniti valoris. Tum quia non est inconveniens dicere, hanc virtutem Sacrificio conjunctam esse à Deo; si enim secundum majorem dispositionem suscipientis major datur gratia, multò magis concedi id debet Sacrificio, cùm crescere possit tam quoad intensionem, quàm quoad extensionem, sive ad plures personas in infinitum syncategorematicè.

Resp. 2. Si Sacerdos confusâ tantùm seu generali intentione applicet Sacrificium pluribus, v.g. omnibus hujus civitatis, probabiliter tunc minùs prodesse singulis, quàm si uni tantùm specialiter fuisset applicatum. Ita Scotus, Sotus, & Sylvest. apud Dicast *loc. cit. n.* 107. Item Palao *pun.* 6. *cit num.* 16. citans pro se Vasquetium. Ratio est, quod Sacrificii effectus pendeat ex applicatione Sacerdotis, ut post Suarez, Vasq. & alios communiter docet Laym. *l.* 5. *Tr.* 5. *c.* 2. *assert.* 4 Ergo conveniens est, ut applicationi perfectiori perfectior, & abundantior respondeat effectus.

Resp. 3. Si Sacerdos speciali intentione applicet Sacrificium pluribus, probabilius esse, perinde illud prodesse singulis illorum, ac si uni tantùm fuisset applicatum. Ita Cajetanus *in* 3. *part. q.* 79. *art.* 5. Vasq. *in* 3. *part. Tom.* 3. *D.* 231. *c.* 3. Pet. Navarra *de Restit. l.* 2. *c.* 2. *n.* 268.

*n.*268. Gaspar Hurt. *de Sacramentis* D.3. *de Sacrif. Missæ diffic.* 8. Palao *pun.* 6. *cit. n.* 13. & alii ab his relati. Prob. Tum authoritate S. Hieronymi adducti *in* C. *non mediocriter, de Consecr. dist.* 1. ubi ait: *dum pro cunctis animabus psallimus, vel Missa dicitur, nihil minùs, quàm si pro unoquoque diceretur, accipitur.* Tum quia potuit Christus ita instituisse hoc Sacrificium, ut ex opere operato juxta intentionem Sacerdotis conferretur æqualis fructus pluribus non aliter, ac si ille hunc ipsum fructum uni tantùm intendisset, ut concedit Dicast. *n.* 115. Ergò cùm hoc dignitatem Sacrificii vehementer efferat, nec minùs liberalitatem Dei commendet, atque insuper salutem nostram maximè promoveat, credendum est, ipsum sic de facto instituisse. Tum quia Sacrificium hoc (cæteris paribus) quoad impetrationem non minùs prodest singulis, ac si uni tantùm applicaretur, ut concedunt Suarez D.79. *sect.* 2. Dicast. *n.*131. & alii. Cur ergò non etiam quoad satisfactionem? cùm non minùs ad satisfaciendum, quàm impetrandum habeat valorem infinitum. Tum quia ignis applicatus pluribus passis causat eundem in singulis effectum, quem in uno habiturus fuisset huic soli applicatur, ut docent communiter Philosophi Ergò etiam Sacrificium Missæ pluribus hominibus applicatum sortitur eundem in singulis effectum, quem habiturum fuis-

ſet in uno huic ſoli applicatum. Aut cur iſtud minoris efficaciæ dicamus, quàm illud?

Reſp. 4. Etiamſi Sacrificium infiniti ſit valoris, & pluribus applicatum non minùs ſingulis proſit, quam ſi pro uno tantum fuiſſet oblatum, nihilominus nullus Sacerdos duo aut plura iuſta ſtipendia pro uno Sacro accipere poteſt. Ita hodie omnes poſt decretum Urbani VIII. imò Suarez *D.* 86.*ſect.*2.*concl.*4. teſtatur, etiam ſuo tempore nullum fuiſſe aliud auſum aſſerere. Ratio eſt. Tum quia eſt contra communem ſenſum & uſum totius Eccleſiæ; nam ſi in aliquo Anniverſario aut Capella maior eſt Miſſarum numerus, recurritur ad Papam, vel Epiſcopum, ut cum conſenſu Synodi diſpenſet juxtà Trid. *ſeſſ.* 25.*c.*4. quod minimè neceſſe foret, ſi unum Sacrum pro pluribus ſtipendiis legi poſſet. Tum quia ſtipendium non confertur pro Sacro, ſed pro ſuſtentatione Sacerdotis ſub obligatione Sacrum faciendi. At injuſtum eſt, & contra voluntatem conductorũ, velle pluribus ſtipendiis integris acceptis uno Sacrificio ſatisfacere. Ergo &c. Tum quia res adhuc dubia eſt inter Authores, utrum Sacrificium pro pluribus oblatum ita proſit ſingulis, ac ſi tantùm pro unico fuiſſet oblatum. Ergò injuſtè & contra rationabilem fidelium voluntatem accipiuntur pro uno Sacro plura certa ſtipendia.

Reſp. 5. Domitium nullo etiam ſtipendio accepto

accepto pluribus Missis, quas pluribus personis absolutè & singillatim promisit, satisfacere non posse uno sacrificio. Sequitur ex dictis, & probatur. Tum quia talis promissio Sacri v.g. Annæ facta ex communi hominum sensu significat Missam unam uni unicè legendam, aut eius intentioni applicandam. Tum quia certa & determinata promissio certum ac determinatum effectum postulat, qualem in proposito non habet Sacrum nisi uni promissario applicatum. Tum quia non minus is, qui Sacrum gratis oblatum acceptat legendum, quàm qui id conducit mercede, intendit obligare Sacerdotem ad id, quod est utilius, & quantum licitè potest, atque omni meliori modo, ut rectè Graff. de celebrat Missar. *Tom. 2. cons. 3.* Etiamsi igitur Sacerdos juxta tertiam responsionem speciali intentione applicare possit Sacrificium pluribus, ita ut probabiliter singulis horum æquè prosit, ac si uni tantùm fuisset applicatum, si tamen pluribus absolutè & singillatim Missam promisit, non satisfacit omnibus illis uno unico Sacrificio propter promissionem, quâ amplitudinem libertatis suæ ad certum & limitatum modum restrinxit, consuetum scil. sensum & usum Ecclesiæ.

Ad 1. in contrarium negamus consequentiam, quia in Sacrificio, quando offertur pro pluribus, ita út singulis æquè prosit, ac si pro

uno

uno fuiſſet oblatum, exprimi oportet ſingulorum nomina, ut patet ex Reſp. II. id quod non fit in oratione generali; unde inter damnatam propoſitionem Wiclephi & Reſp. noſtram III. grandis eſt diſparitas, ut optimè notat Dicaſt. *n.* 113.

Ad 2. Ejusque priorem partem patet ex Reſp. I. Ad alteram partem diſtinguimus: effectus Sacrificii eſt finitus quoad æqualitatem, ita ut eiuſdem magnitudinis reperiatur in ſingulis, concedimus: eſt finitus quoad diviſioné ita ut minor in ſingulis exiſtat, quàm extiturus fuiſſet, ſi idem Sacrificium pro uno ſolo fuiſſet oblatum, negamus. *Ad* 3. negamus fruſtraneum fore; nam eſto in quolibet Sacro eadem virtus impetrandi contineatur, ac continetur in omnibus; at applicatio illius virtutis efficacior eſt pluribus Sacris factis, quàm uno tantùm, cæteris paribus. Urgent rati, poſſe ſaltem uno Sacro ſic liberari omnes animas è purgatorio. Negamus iſtam quoque ſequelam, quia Sacrificium, inquit Palao *loc. cit. n.* 14. prodeſt animabus purgatorii ſecundùm menſuram gratiæ, quam habent, & devotionem, quâ exiſtentes in hâc vitâ procurant ſacrificium, ac intentionem Sacerdotis; cùm autem hæc æqualia eſſe non poſſint in omnibus animabus purgatorii, efficitur, non æquè omnibus Sacrificium prodeſſe. *Ad* 4. patet ex reſponſione quarta.

XXX. *Donatus Parochus in nupera Quadragesima sicuti cum aliis, ita secum dispensavit circa carnis esum, nulla peculiari petitâ facultate ab Ordinario, cùm ad hunc accessus esset perfacilis. Quæritur. Vtrum benè?*

Videtur malè secum dispensasse. Tum quia nemo potest esse in propria causa Judex, nec sibi ipsi esse superior. Tum quia inter dantem & recipientem debet esse distinctio; unde is, qui potest & tenetur alteri conferre beneficium, non potest illud applicare sibi, *cap. fin. de inst.* Tum quia Prælatus Ecclesiasticus tam Sæcularis, quàm Regularis potens dispensare votis cum suis subditis non potest dispensare secum, cùm nemo in se ipsum jurisdictionem exercere, vel in proprio facto præstare authoritatem possit. *l.1.ff de authoritate Tutor.* Ergò nec Parochus secum dispensare in jejunio poterit. Tum quia aliàs etiam Sacramentum pœnitentiæ sibi ipsi impendere, & seipsum absolvere à peccatis poterit, quod nemo concedit.

Resp. Donatum licitè & validè potuisse secum dispensare in jejunio, Ita Covarr.. C. *alma.1.part.* §.1.*n*.7. Sanchez *l.8. de Matr. n.* 6. *& l* 4. *in Decalog c.*37. *n.* 40 Salas, Suarez, Bonac. *Tom.* 2. *D.* 1. *q* 2. *pun.* 1. *n* 9. & alii apud hos. Ratio est. Tum quia nec ex jure naturali, nec ex positivo repugnat, aliquem secum dispensare; non priùs, cum jurisdictio ista

non

non ſit contentioſa, neque coactiva, aut punitiva, neq; Sacramentalis, quæ diſtinctionem perſonarum requirat, ſed omninò voluntaria exigens ſolùm directionem prudentem pro examinanda cauſa diſpenſationis: non poſterius, quia nullus reperitur textus hoc univerſaliter interdicens, ſed tantùm in particulari materia ambitioſa & fraudibus ſubjecta, in quem ſenſum intelligenda eſt *lex* 1. *cit.* Tum quia in jurisdictione voluntariâ poteſt quis plurium vices ſuſtinere, dummodo exercitiũ unius actûs non obſtet exercitio alterius, ut conſtat ex *l. ſi conſul. ff. de adopt.* Tum quia Parochus non debet eſſe deterioris conditionis, quàm Parochiani, cùm ergò iſti præſentem habeant, à quo diſpenſationẽ acquirere poſſint, cur ipſe abſentem Superiorem quærat?

Ad 1 *in contrarium* patet ex dictis, id ſcilicet verùm tantum eſſe quoad actum juriſdictionis contentioſum, coactivum, aut Sacramentalem. *Ad* 2. negamus, opus eſſe diſtinctione inter diſpenſantem & diſpenſatum in actu juriſdictionis voluntariæ. Beneficium non poteſt aliquis ſibi ipſi conferre ex ſpeciali jure Eccleſiaſtico citato ad vitandum pernicioſi Prælati exemplum, ut rectè Abbas ibi n. 5. *Ad* 3. negamus antecedens cum plerisque Doct. teſte Layman *l* 1. *Tr.* 4. *c.* 22. *num.* 31. Senſum allatæ legis ſuprà dedimus. *Ad* 4. negamus itidem ſequelam, cùm huiuſmodi Sacramentalis abſolutio fiat per modum ſen-

tentiæ, quæ propriè non nisi in alium ferri potest; unde jure divino postulat distinctionem personalem inter absolventem & absolutum.

XXXI. *Drogo ex Diœcesi Tabracensi committit impium Sortilegium, quod confitens Parocho intelligit in hoc Episcopatu esse casum reservatum, quam reservationem planè ignorabat Drogo; remittitur ergò à Parocho ad aliquem habentem potestatem absolvendi à reservatis. Quæritur. Vtrum benè?*

Videtur bene dimisisse, cum ex hypothesi non habuerit potestatem absolvendi à reservatis. Ita cum plerisque aliis Hurt. de Mendoz. *in* 2. 2. *volum.* 1. D. 84. *sect.* 1. §. 8. Tum quia reservatio talis in Synodo non est facta pœnitentibus, sed Confessariis. Tum quia eadem non fit in odium delicti, sed ob bonam Diœcesis gubernationem, quàm distinctionem tradens Palao *Tr.* 2. *D.* 1. *pun.* 17. *n.* 8. addit, ab illa quidem priore, non autem ab hac posteriore liberare ignorantiam. Tum quia resevatio potest etiam fieri de peccatis præteritis. Ergo ignorantia nihil ad illam prodest.

Resp. Drogonem ob ignorantiam huius reservationis probabiliter non incurrisse in eam, ideoque à Parocho absolvi à peccato Sortilegii potuisse, & consequenter malè sine absolutione dimissum fuisse. Ita Navarr. *in Manuali c.* 27. *n.* 80. Graff. *de casibus reservatis. l.* 2. *c.* 40.

2.*c.* 40.*n.*29. & Josephus de Januario de casibus reservatis *resolut.*1. quos refert, & sententiam hanc satis probabilem judicat Diana *P.* 10.*Tr.* 16. *resol.*3. & nonnulli alii, quorum tacito nomine meminit Mendoza *loc. cit* Ratio est. Tum quia actus Sortilegii, prout substat reservationi, est ignoranter factus. Ergò, quà talis, est involuntarius, Ergo non est peccatum, & consequenter nec casus reservatus. Tum quia nulla pœna extraordinaria à Synodo imposita incurritur, si invincibiliter ignoretur, ut cum pluribus docet Palao *loc.cit. n.* 6. Atqui omne statutum reservationis est pœnale, & in odium peccati, ut apertè docet Facundez *L.*8. *in* 2. *præcept Eccles. c.* 1. *n.* 28. alios referens. Ergò nullum statutum reservationis incurritur, si invincibiliter ignoretur, ut pluribus ostendimus cent 1. casu LXXVIII.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, reservationem, cùm sit in pœnam delicti, non posse non esse directè ad pœnitentes, esto inde etiam ad Confessarios se reflectat; unde etiam respectu horum non est limitatio jurisdictionis absolutè, sed cum ordine ad pœnitentes, qui & ipsi statutis Diœcesanis obligantur. *Ad* 2. Reservationem casuum semper spectare bonum Ecclesiæ, nihilominus tamen esse pœnam, ut etiam docent Reginaldus, Bonac & alii apud Dianam P. 6. *Tr.* 6. *Resol* 42. *Ad* 3. Reservationem de præteritis non fieri per modum

statuti

ſtatuti in ordine ad pœnitentes, ſed per modum præcepti in ordine ad Confeſſarios; unde mirum non eſt, ignorantiam in his non prodeſſe delinquenti; Reſervationes autem de præteritis non facilè cenſeri debent Epiſcopales, & in Synodo factæ, ubi plerumque ex lapſu aliquorum ſtatuuntur, ut alii ab eodem abſterreantur; cuius contrarium fortè fit in Religionibus, ubi per caſuum reſervationem non tam attenditur correctio aliquorum, quàm præſervatio omnium, ut proindè videatur ſe habere per modum præcepti directè, & unicè Confeſſarios concernere. Atque hæc reſponſio noſtra ad pręſentem caſum ut merito ſuo probabilis, ita perquam utilis videtur Parochis, cùm rari ſint è Parochianis, qui reſervationes Synodales ſciant.

XXXII. *Dympna ſponſa & illuſtris virgo pridie nuptiarum, dum ad Sacramentum pœnitentiæ & Euchariſtiæ ſe parat, meminit, ſe poſt pubertatem votum Caſtitatis abſolutum edidiſſe; unde vehementer anxia indicat id Confeſſario (qui eſt ex Ordine quodam Mendicantium habens juriſdictionem quaſi-Epiſcopalem) & rogat, oratque ab hoc vinculo ſolvi, cùm nec ſummus Pontifex adiri, nec nuptiæ abſque ingenti infamia, & gravi ſuo & aliorum incommodo differri poſſint? Quæritur Quid faciat, dicatque Dympnæ Confeſſarius?*

Videtur debere diſpenſare cum ea. Ita Crouſers in *Regul. S. Franciſci c. 7. lect. 29.* Mo-

vetur. Quia Confessarius ille, ut ponimus, potest dispensare in omnibus votis & juramentis, in quibus potest Episcopus potestate ordinariâ. Sed Episcopus potest dispensare in votis reservatis in casu necessitatis potestate ordinariâ. Ergò &c. Prob. Min. Episcopus potestate ordinariâ potest in sua Diœcesi, quidquid potest Pontifex in toto orbe Christiano, nisi eidem sit specialiter prohibitum, ut habet communis Theologorum. Atqui vota reservata in gravi necessitate non sunt reservata, & specialiter prohibita Episcopo, Ergo potest in hoc casu dispensare potestate ordinariâ; cùm tantùm reserventur extra casum necessitatis: & ante reservationem circa omnia vota possit dispensare Episcopus.

Resp. Confessarium non posse dispensare cum Dympna. Ita Suarez, Sanchez, Facundez, Layman, Palao, Barbosa *part. 2. de potest. Episc. alleg. 37. n.* 14. & alii communiter. Ratio unica & solida est. Quia Mendicantes (& quilibet alii illorum privilegio gaudentes) non possunt dispensare in votis reservatis, quamdiu reservata manent, ut fatentur omnes. Atqui vota, quæ in casu necessitatis competunt Episcopis potestate non ordinariâ, sed solùm extraordinariâ & ex benigna Pontificis interpretatione, adeoque per accidens, manent reservata. Ergò Mendicantes dispensare in iis non possunt. Quid ergò faciendum Confessario? quàm citis-

citissimè adeundus est Ordinarius, & dispensatio ab eo flagitanda; sin iste etiam aditus ad Ordinarium tàm citò fieri nequeat, Dympna vel ægritudinem aliquam interea prætendere, vel aliquod incommodum, aut etiam periculum subire debebit.

Ad rationem in contrarium, concessâ Maiore, negamus Minorem. Ad probationem distinguimus Min. Vota reservata in casu gravis necessitatis non sunt reservata, & specialiter prohibita Episcopo jure ordinario negamus: extraordinario & ex benigna Pontificis interpretatione, concedimus; hæc autem accidentalis concessio non facit, quò minus illa vota ex sua individuâ ratione absolutè dicantur reservata, & indispensabilia remaneant cuilibet alteri ex privilegio quasi Episcopalem jurisdictionem habenti, ut clarè patet in casibus reservatis, qui non desinunt esse reservati eò, quod in articulo mortis eorum absolutio cuilibet Sacerdoti per accidens concedatur.

XXXIII. *Elfrida mulier maritata pro usu corporis sui pretium non exiguum accepit à Rabone nobili adolescente, de quo pretio nunc resipiscens angitur, maximè quod extorserit illud blanditiis & mendaciis, quasi tanto illius arderet amore &c. Quæritur. Vtrum Elfrida sic acceptum & extortum pretium pro adulterio retinere posit?*

Videtur non posse. Ita Jan. Medina, Mart.

Navarrus, Paulus Comitolus, & alii apud Dianam P. 2. *Tr* 16. *Res.* 38. & Card. de Lugo *de just. D* 18. *n.* 45. Tum quia accipiens aliquid ob scelus, peccat, cum illud approbare videatur. Ergò non potest accipere. Ergò nec retinere. Tum quia actus ille non est licitè vendibilis, cum non sit licitè ponibilis. Tum quia peccatum & fraus non debent delinquentibus patrocinari.

Resp. Elfridam absolutè posse acceptum pretium à Rabone pro usu corporis sui præstito retinere. Ita Lessius *l.* 2. *c.* 14. *dub* 8. & Tanner. *Tom.* 3. *D.* 4. *q.* 6. *n.* 300. ubi ait, omnes fere Theologos & Juristas in hoc convenire censentiente D. Thom. 2. 2. *q.* 62. *art.* 5. *ad* 2. Ratio est, quia pro omni actu, qui pretio æstimabilis est, accipi potest merces. Atqui actus meretricius, si spectetur non ut turpis & illicitus, sed ut naturalis, & hominum delectationi accómodatus, potest pretio æstimari. Ergo &c. *Diximus absolutè posse retinere*, nempè non tantùm jure naturæ, sed etiam positivo, quia per hoc nullæ meretrices etiam occultæ ac maritatæ hujus præmii factæ sunt inhabiles, ut contra nonnullos docent Sylvester, Covarr. Sotus, Molina, Corduba, P. Navarrus & teste Dicastillo *Tr.* 2. *de just. D.* 6. *n.* 18. communiter alii.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, accipere vel dare ante scelus patratum, esse peccatũ, quia tunc dans inducit ad scelus, & accipiens
spon-

spondet ac promittit scelus, sub tali enim conditione datur & accipitur; dare autem vel accipere post scelus patratum, non esse peccatum, quia tunc non datur vel accipitur, quod crimen placeat, sed ratione laboris, sumptûs, delectationis, vel periculi suscepti, aut ratione pacti onerosi, quod fieri potest cum perfecta sceleris detestatione, & animo nunquam amplius committendi, ut benè Dedicastillo *loc cit. n. 6. Ad* 2. inde non sequi, illius actûs venditionem esse contra justitiam, quâ enim parte utilis est & delectabilis, habetur dignus pretio, ut in Respon. diximus. *Ad* 3. in proposito Elfridæ non patrocinari peccatum, sed jus, quod habet ad pretium, ut ponimus, non excessivum, licet modo illicito acquisitum, absq; fraude tamen, quam non faciunt blanditiæ & mendacia muliebria consueta, qualia Elfrida adhibuit, sed tantùm insolita, cum hæc, non illa voluntarium tollant, ut præter alios rectè notat Lugo *loc. cit.*

Hinc infertur contra Dianam & Valerum apud eundem *loc. cit.* Elfridam patrato opere pretium promissum & acceptum non solùm retinere, sed etiam nondum acceptum exigere jure posse, ut rectè cum aliis tradit Dedicastillo *loc. cit. n.* 11. quia promissio non fuit gratuita, sed onerosa, nempe contractus innominatus, *do, ut facias*, quem contractum

cum altera pars impleverit, altera quoque ex justitia implere tenetur.

XXXIV. *Esau venator nuper eiaculando in cervum tetigit quidem istum, non tamen ita, ut ex ictu statim concideret, sed ulterius progressus post alterum ictum, quem ab Ismaele accepit, primùm mortuus procubuit. Quæritur. Cuiusnam horum sit cervus, cum præsertim dubium sit, num post ictum ab Esau acceptum effugere potuerit?*

Videtur esse Ismaëlis. Ita habetur §. *illud quæsitum. Instit. de rerum divisione.* Et *l. naturalem ff. de acquirendo rerum dominio.*

Resp. I. Ad Esau pertinere cervum, si iste lethali ictu ita cervum tetigit, ut moraliter ejus persequentis manum effugere non posset. Ita ex communi Dicastillo *tr. 2. de justit D. 9. n.* 3;0. Ratio est, quia ad acquirendum feræ dominium requiritur, ut apprehendatur, & quidem tali apprehensione, quâ censeatur amittere naturalem suam libertatem. Atqui Esau cervum lethaliter vulnerans ut manum suam effugere non posset, sic eum apprehendit per globum à se emissum & vulnus lethale eidem inflictum, quod sufficit, cum non requiratur, ut apprehensio per manum immediatè fiat. Ergò &c. Confirmatur *ex l. in laqueum. ff. de acquirendo dominio,* ubi dicitur, *feram fieri meam, si in meam venerit potestatem.* Sed cervus sic lethaliter vulneratus, ut effugere non posset, venit in potestatẽ Esau. Ergo &c.

Resp.

Resp. 2. Cervum ad Ismaëlem pertinere, si ita leviter ab Esau fuit tactus, ut capi ab ipso non posset. Ita cit. Author, qui rectè ait §. *illud quæsitum & l naturalem cit.* ex communi Authorum in hunc sensum intelligi. Ratio est, quia Esau suo ictu non ita apprehendit cervum, ut iste suam naturalem libertatem amisisse censeretur, sed hanc libertatem primùm Ismael altero ictu abstulit, & cervum in suam redegit potestatem. Ergò &c. Resp 3. Si dubium sit, num cervus primo ictu ab Esau tactus evadere potuerit tutiùs quidem esse, quod sentit Laym. *l.* 3. *Tr.* 1. *c.* 5. *num.* 12. ut inter utrumq; juxta proportionem dubii dividatur, sed fortè non necessarium; nam si dubium inde oriatur, quod vulnerator difficulter cervum capturus fuerit, censebitur cervus retinuisse naturalem libertatem suam. *l. naturalem cit.* adeoque pertinere non ab Esau vulnerantem, sed ad Ismaëlem primò occupantem, ut rectè Dicastillo *loc. cit. n.* 331. *Atque sic* patet etiam ad rationem in contrarium.

XXXV. *Eudoxia ob gravissimum malum, quod levi mendacio sibi aliisque peperit, iuramento promittit* DEO, *nullum deinceps mendacium cuiuscunque rei causâ se facturam, quod resciens maritus eius* Theodosius, *ne* Eudoxia *nimis inde anxia reddatur, votum illud ac iuramentum irritat, nullumque declarat. Quæritur. An hoc potuerit?*

Videtur non potuisse. Ita Navarr. Azor,

Suarez, Lessius & alii plures, quos refert & sequitur Palao *Tr.* 15. *D.* 2. *pun.* 6. *n.* 2. Moventur, quia uxor non est quoad hoc subiecta viro, neque votum istud est præjudiciale marito, cùm nec usui matrimonii, nec educationi prolis, nec gubernationi domûs obstet.

Resp. Theodosium votum ac juramentum Eudoxiæ suæ, stante matrimonio, de non mentiendo emissum potuisse irritare. Ita cum aliis P. Thomas Sanchez. *L.* 9. *de Matr.* *D.* 3. *n.* 7. & *D.* 39. *n* 4. *Item L.* 4. *in Decal. c.* 34. *n.* 3. Ubi gravissimè contendit, maritum omnia vota uxoris (sive sint libera, sive obligatoria) stante matrimonio edita irritare posse, quam sententiam absolute admittit Facundez *L.* 2. *in Decal. c.* 37. *n.* 12. & probabilem atque in praxi tutam judicant Palao *loc. cit.* Lessius *L.* 2. *de Iustit c.* 40. *dub.* 15. *n.* 88. & alii. Probatur. Tum ex lib. *Num.* 30. Ubi eodem modo sacer textus loquitur de voto uxoris, ac de voto puellæ existentis in domo Patris. Tum quia Uxor subjecta est viro in omnibus, sicut Ecclesia subjecta est Christo *ad Ephes.* 5. Ergò omnes ejus actiones viro subiectæ sunt. Tametsi igitur Maritus & Uxor pares sint quoad libertatem non petendi debitum, adeoq; neuter conjugum alteri sit subjectus, attamen subjicitur uxor Marito tanquam capiti, atque idcircò huius est, dirigere uxorem, ne imprudenter voveat ac juret.

Ad rationem in Contrarium dicimus, esto materia hujus ac similium votorum non sit subjecta marito, est tamen voluntas uxoris eidem subjecta, & ita Eudoxia à Theodosio est dirigenda, ne novis implicata obligationibus ad matrimonii onera, educationem prolis, & familiæ gubernationem ac socialem vitam minùs inde apta reddatur.

XXXVI. *Eventius Campsor dedit Norinbergæ mille florenos Eventiano Campsaria, qui spondet solutionem Francofurti, ubi tamen nullam habet pecuniam, nec aliquem notum, qui id onus in se recipiat. Campsor ergo suum correspondentem seu Factorem ibi positum Campsario accommodat ejus nomine sibi satisfacturum, qui ex composito recambit, seu novas litteras cambii ad primum campsorem remittit, jubens accipere solutionem à primo Campsario, quo fit, ut Eventianus ibidem debeat solvere, ubi primò accepit, & quidem geminâ jacturâ duplicis campii. Quæritur. Vtrum istud recambium (quod aliqui* recursæ *vocant) sit licitum & justum?*

Videtur illicitum. Ita Molina *de just.* Tr.2. D.404. Sotus *de just. l.6. q.10. art.1.* Tanner Tom.3.D.4.*q.7.num.*149. Antonius Merenda *Tr. de* Camb.Nundinali.*c.2.num.*108. & præter alios latissimè Paulus Comitolus *in resp. moralib.l.3.resp.quæst.15.& 16.* Moventur. Tum quia quandocunque solutio datæ pecuniæ eodem loco repetitur, signum est mutui. Atqui hoc

fit in præsenti. Ergo &c. Tum quia pecuniam præsentem cum absente commutare, ubi nulla est, perinde fictitium est cambium, ac emptio equi ab eo, qui nullum habet. Tum quia campsor ex mera lucri cupiditate non vult dare pecuniam campsario indigenti. Ergo nomine Cambii mutuum palliat, ut lucretur. Tum quia Campsarius involuntariè cambium accipit, cum mallet aliâ ratione nempe mutuò pecuniam acquirere. Ergo contractus est irritus. Tum quia Creditor ipsum debitum in solutionem accipere non potest. Atqui istud in proposito fieret, alter enim Campsor, quem prioris factorem posuimus, pro solutione non numerat pecuniam, sed tantùm creditum chyrographo signatum remittit ad primum campsorem; quod creditum non est aliud, quàm ipsum debitum campsarii, & ita merus lusus committitur.

Resp. Recambium prædictum *recursæ* speculativè loquendo, justum, licitumque est, ac defendi potest, etsi practicè non sit consulendum. Ita Joan. Salas de Cambiis *dub.* 17. Less. *de just. c.* 23 *dub.* 7. Navarr. *Tom.* 2. *Corc. Tit. de usuris. cons.* 1. Marcus Serra. *Tom.* 2. *in* 22. *D. Thom. q.* 77. *art.* 7. Ludovic. Caspensis *Tom.* 2. *tr.* 19. *D.* 6. *f.* 5. Card. Lugo *de just. D.* 28. *num.* 98. & plures, quos refert & sequitur Diana *part.* 1. *T.* 8. *R.* 1. *&* *P.* 9 *Tr.* 8. *R.* 67. Prior pars. Probatur 1. authoritate Pii V. Papæ, qui

qui Bononiensibus in quodam Brevi facultatem dedit erigendi forum, in quo approbare videtur cambium *recursæ*, formalia verba italica refert Lugo *num.* 84. Prob. 2. ratione. Tum quia, ut hujusmodi cambium verum ac reale, non siccum & fictitium sit, neutiquam requiritur, ut Campsarius ipso tempore contractûs habeat jam actu, & reipsâ pecuniam in loco, ubi facienda solutio, sed sufficit ut illam ibi habeat in spe, & virtualiter, aliàs nec vendi nec permutari possent debita imposterum solvenda. Tum quia in ejusmodi reciprocis contractibus Campsor posterior seu Factor prioris (qui tamen censetur in præsenti unus idemque) duas personas repræsentat; nim: creditoris, quatenus accipit solutionem, & debitoris, quatenus ejus nomine per suum factorem sibimet satisfacit; quod in aliis negotiis humanis frequenter accidit; nam Legati & oratores modò suam, modò Regum ac Principum, à quib. missi sunt, personam agunt. *Nec refert*, quod in 2. cambio non numeretur præsens pecunia, sed dentur tantùm litteræ recambii, si enim creditor contentus sit, perinde est, pecuniam, vel aliquid æquivalens, ut chyrographum, reddere. Posterior pars responsi probatur inde, quod facilè subsit usura saltem mentalis, præsertim si nolis aliter cambire, nisi tali flexu eodem loco solutionem cum lucro recipias, ut idcirco meritò

lege

lege humanâ talis contractus possit prohiberi; nam res probabiliter malæ aut periculosæ jure interdici possunt, etsi non evidenter sint malę, sed quâdam subtilitate defendi queant, quamvis de facto talis prohibitio non extet.

Ad 1. *in Contrarium* distinguim. Ma. quandocunque repetitur solutio vi primi contractûs conceditûr: quandocunq; vi contractûs alterius repetitur, ut fit in proposito, negatur. *Ad* 2. negamus esse fictitiam commutationem præsentis pecuniæ cum absente actu non habita; constat enim ex dictis sufficere, si habeatur virtute, seu haberi possit alterius fide & obligatione, ut fit in proposito; quo modo etiam equus emi potest ab eo, qui illum actu quidem non habet, habere tamen potest. *Ad* 3. negamus consequentiam, quia campsor non tenetur ad mutuum, sed justis commutationibus intendit, esto simul ad suum lucrum attendat. *Ad* 4. negamus antecedens, quia campsarius absolutè est voluntarius, cum per injuriam à nullo compellatur ad talem modum contrahendi, esto secundum quid sit involuntarius, quatenus non faceret, nisi necessitas urgeret. *Ad* 5. negamus Min. quia non ipsum debitum accipitur pro solutione sed obligatio fidei Campsarii ad solvendum, licet iste nitatur spe alienæ solutionis.

XXXVII. *Eustasius Sacerdos religiosus post peractum Sacrificium in templo accipit secum ab altari*

altari

altari sacram Hostiam ab alio Sacerdote consecratam, ut hanc inde ad infirmum in Monasterio deferat, antequam sacras vestes exuat Post peractam autem ibi Communionem infirmi advertit, fuisse adhuc modicas reliquias sacræ Hostiæ in patena relictas. Quæritur. Quid cum istis Eustasius faciat?

Videtur sumere non posse, sed debere vel alteri relinquere Sacerdoti in proximo Sacro absumendas, vel ad Sacrarium referre. Ita Suarez, Vasquez, Coninck, Laymam, Lugo, Diana, Arriaga de Eucharist. *D.*44. *num.*51. & communiter alii. Rationem dant, quia illæ particulæ non spectant ad Sacrificium ab Eustasio inchoatum & jam peractum. Ergo non habet jus illas sumendi non jejunus. Confirmatur, si potest Eustasius sumere has reliquias, posset etiam sumere totam sacram Hostiam, si illam infirmus ob morbum subitò ingravescentem non amplius potest accipere. Atqui hoc nemo admittet. Ergo &c.

Resp. 1. Si Eustasius adhuc in altari post ablutionem sumptam advertisset in patena fragmentum sui Sacrificii sive magnum sive parvum, etiam non jejunus sumere illud potuisset. Ita ex communi Arriaga *D. cit. n.* 49. Ratio est, quia hoc fragmentum pertinet ad idem Sacrificium, ad quod consummandum habet jus Eustasius. Idem sentiendum, si advertisset finitâ Missâ; imò postquam alios, licet multos communicasset.

Resp.

Resp. 2. Si Eustasius jam in Sacristia sacris tamen vestibus adhuc indutus advertisset prædictum fragmentum sui Sacrificii, sumere etiam potuisset. Ita plures post P. Granadum *in 3. Part. contr. 6 Tr. 10. disp. 8. n. 11.* Ratio est, quia adhuc judicatur non absolvisse totaliter Sacrificium Quod si sacris vestibus jam fuisset exutus, fragmentum illud vel ad Sacrarium reportare, vel alteri Sacerdoti post ipsum celebraturo reservare debuisset, nisi absque irreverentia neutrum horum observari possit; tunc enim dictat ratio, ut potius à non jejuno sumatur, quàm irreverenter quocunque in loco relinquatur.

Resp. 3. Eustasium particulas sacræ Hostiæ ab alio Sacerdote consecratæ post communionem infirmi in patena deprehensa probabiliter adhuc sumere posse. Ita Marchinus de Sacram. Ordinis *Tr. 3. p. 3. c. 3. n. 19.* Tamburinus *de expedita commun. c. 2. §. 8. n. 38.* & cum Palao *Tom. 4. Tr. 21. D. unic. pu. 13. n 20.* plures in hanc opinionem valde inclinant. Ratio est. Tum quia omnes Sacerdotes ab uno eodemque Christo sunt quodammodo unus hujus Minister: sicut etiam unum est veluti specie Sacrificium. Ergo sicut ex hoc fundamento Sacerdos jejunus potest sumere Hostiam à se consecratam & simul aliam ab alio priùs præconsecratam, ita etiã poterit sumere reliquias quaslibet post Missam repertas. Tum quia

diffi-

difficilè est discernere, an illæ reliquiæ post ablutionem inventæ sint ex præconsecratis ab alio, an seipso. Ergo non præsumitur Ecclesiæ voluntas, ut tam anxiè hîc Sacerdotes hæreant.

Resp. 4. Eustasium easdem reliquias non posse dare infirmo, si illas, postquam iste jam communicavit, primùm reperiat, Ita ex communi. Fagundez *de 3. Præcept. Eccles. L. 3. c. 5. n* 31 saltem cum intervallo. Ratio est, quia iste sic bis communicaret. Quod etiam dicendum videtur, etiamsi infirmus ille foret Sacerdos; quia in hoc casu habet se instar Laici sub una specie communicantis & extra ministerium sacrificii.

Resp. 5. Si infirmus, ob vim morbi inopinato auctam, sumere amplius nequeat sacram hostiam ad se delatam, non posse eam sumere Eustasium, sed debere reportare ad Sacrarium. Ita ex communi Arriaga *num.* 10. Quia illa sacra Hostia in rigore & materialiter non est reliquia seu fragmentum, etiamsi ab ipso Eustasio fuisset consecrata. Ergo facultas illa sumendi reliquias post ablutionem non extenditur ad illam.

Atque ex his patet etiam ad rationes in contrarium; tametsi enim illæ particulæ non spectent ad Sacrificium ab Eustasio inchoatum juxta omnem rigorem, suo tamen modo spectant, in quantum scil. uterque Sacerdos

eſt quaſi unus Chriſti Miniſter: & unum ubique velut ſpecie Sacrificium exiſtit.

XXXVIII. *Galation & Epiſteme illuſtres perſonæ ſponſalia contraxerunt, & poſt tres ab hinc hebdomades nuptias indixerunt celebrandas; interea autem temporis occultum deprehendunt impedimentum dirimens intercedere: at nuptiæ abſque gravi incommodo ac periculo ultra præfixum illud tempus differre non poſſe videntur. In hac mentis anxietate quærunt ex Confeſſario, quid factu opus, an ab Epiſcopo, vel ipſo Papa petenda diſpenſatio? & quia intelligunt, non illum, ſed hunc duntaxat diſpenſare poſſe, ſtatim curſorem ad eum expediunt, qui Romam delatus mox reſcripſit intra triduum haud dubiè diſpenſationem à Papa impetrandam, quo reſponſo accepto, & elapſo jam triduo celebrant nuptias. Quæritur 1. An Epiſcopus in tali caſu diſpenſare poßit? 2. An nuptiæ in hoc caſu rectè celebratæ ſint?*

Videtur Epiſcopus in hoc caſu diſpenſare non poſſe. Ita P. Layman. *L.*5.*Tr.*10. *Part.*4. *c.*6.*in fine.* Et *L*.1.*tr.*4.*c.*22.*num.*4. ubi ait, ſolùm Sanchez *L*.2.*D*.4.*n.*7. cunctabundum & nullius Doctoris authoritate nixum in contrarium propendere. Nuptias etiam ante diſpenſationem certò cognitam invalidè & illicitè fuiſſe celebratas, præter alios docent Vaſquez 1.2.*D*.156.*num.*30. & Suarez *L*.8.*de leg.c.*15.*num.*26. Ratio illorum eſt, quia præſumi non poteſt, mentem Pontificis diſpen-
ſantis

ſatis eſſe, ut diſpenſatio valorem ſuum habeat, antequam diſpenſatio certiſſimâ cognitione innoteſcat, quia alioquin miniſtraret occaſionem abutendi diſpenſatione.

Reſp. 1. Epiſcopum in caſu præſenti & urgente neceſſitate diſpenſare poſſe. Ita præter Sanchez *cit.* Baſilius Ponce *l* 8.*c.*13.*num* 6. Salas *de legib.* D.20.*ſ.*3. Gaſp. Hurtado D.26. *diff.*2.*num* 7 Palao *de ſponſalib.* D.4.*pun.ult.* §.1. *num.*9. Dicaſtillo *Tr.*10.*de Matr.* D.8.*num.*56. & plures apud hos relati. Ratio eſt, quia Epiſcopis conceditur facultas diſpenſandi in hiſce impedimentis poſt contractum jam matrimonium, ut fatentur ipſimet Adverſarii, ſiquidem commune Reipubl. Chriſtianæ bonum, animarumque ſalus exigit, ne urgente neceſſitate homines ſalutari remedio deſtituantur. Atqui ante matrimonium contractum urgere eadem neceſſitas diſpenſationis poteſt, ut ſupponitur in præſenti, & varios alios caſus afferunt citati Authores, quos juſtum pondus & robur habere, contra Averſum oſtendit breviter Dicaſtillo *loc cit.*

Reſp. 2. Nuptias inter Gallationem & Epiſtemen validè eſſe celebratas poſt reſponſum Româ allatum de diſpenſatione intra triduum certò impetranda, ſi poſtea intelligatur eo tempore à Papa diſpenſatum fuiſſe. Ita Sotus *in* 4 *diſt* 24. *q.* 2 *art.*1. Sanchez *l.*3 *de Mat.D.*36.*num.*6. & alii. Ratio eſt, quia com-

mune est omnibus donationibus, gratiis, & privilegiis, ut cum unus postulavit per se vel per suum procuratorem, quamprimum alter consensum præbuit, donatio vel privilegium suam vim & robur accipiat, antequam postulanti innotescat, propterea, quod jam ante suum consensum dederat. Hinc probabile videtur, quod in raro casu, si nimirum ex una parte magna urgeat necessitas, nuptias celebrandi & diu non differendi : ex altera verò parte moraliter certum sit, dispensationem à Papa jam datam esse, posse etiam licitè celebrari nuptias (& in præsenti celebratas fuisse) si impedimentum occultum sit, vel omne absit scandalum.

Ad rationem in contrarium dicimus, magis credendum esse, Papam dispensantem velle, ut dispensatio à se concessa statim valeat propter id, quod per se & suâpte naturâ illi inest, quàm ut non valeat propter id, quod per accidens aliquando conjunctum esse possit.

XXXIX. *Fugatius adolescens Pragensis in Italiam à parente missus Mediolani incipit amare puellam, quam etiam in Conjugem accepisset vel Mediolani vel Pragæ, nisi impedimentum ab utriusque parentibus timuisset. Simul ergò abierunt Augustam Vindelicorum, & aliquantulùm ibi morati coram Parocho & Testibus contraxerunt. Quæritur. Vtrum matrimonium istud sit validum?*

Videtur

Videtur non esse validum. Ita Pet. de Ledesma *de Mat. Q 45. art. 5. pun. 3.* Henriquez *l. 11. de Mat. c. 3 n. 3.* & præter alios Rota *in decis. noviss. 643. n. 2.* & *3. volum. 1.* Ratio est, quia habitantes alicubi animo redeundi ad propriam domum, tametsi diuturno tempore ibi habitaverint, hospites tamen sunt, & peregrini, *l. 1. §. hæc autem verba. V. hospes. ff. de his, qui dejecerunt*, ubi hospes dicitur *non habens domicilium*. Atqui hospites & peregrini non possunt contrahere coram Parocho illius Parochiæ, in qua peregrinantur, ut communiter docent Theologi. Ergo, &c.

Resp. Omnino validum esse Matrimonium istud, si Augustam venerint animo habitandi ibi per majorem anni partem; esto fortè istud postea non contingerit. Ita Sanchez *l. 3. de Mat. D. 23. à num. 12.* Præposit. *in 3. part. q. 4. de Matr. clandestino. dub. 9. num. 58.* Palao *Tr. 28. de Sponsalib. & Matr. D. 2. pun. 13. §. 9. num. 9.* Diana *P. 11. Tr. 3. Resol 34.* & plures ab his relati. Ratio est, quia tametsi ex tali habitatione proprium domicilium non acquiratur, attamen acquiritur quasi domicilium, ut conveniri inde aliquis possit. *l. hæres absens. §. proinde. in fine. ff. de judiciis.* Sed habitatio constituens quasi domicilium sufficit, ut per se Parochianum constituat, sicut patet tum *ex argument. c. fin. de parochiis.* tum ex recepta praxi quoad Scholasticos in Universitatibus, Mer-

catores in emptoriis, Mercenarios in elocatione laborum suorum &c. hisce quippe solus illius loci Parochus Eucharistiam in Paschate, & Extremam Unctionem in agone ministrat, quod signum est, illorum Parochum esse censendum. Ergo &c.

Ad rationem in Contrarium negamus Majorem, & dicimus cum Sanchez *loc cit. n.* 19. *in l.* 1. *cit.* domicilium habentem non sumi ibi strictè, sed ut distinguitur cōtra hospitem & peregrinantem. Cæterùm Basil. Pontius *de Mat. l.* 5 *c.* 15. §. 1. negat Min. ratus, Parochum illius Parochiæ, in qua etiam per transitum habitas, seu peregrinaris, esse tuum Parochum, & matrimonio jungere te posse. Verùm hoc communiter alii rejiciunt; nam quod Parochus peregrinantibus Confessionis & Eucharistiæ Sacramenta ministrare possit, idest ex privilegio Pontificis in favorem peregrinorum, non autem ex eo, quod proprius ipsorum sit Parochus; unde nulla inde valet argumentatio.

XL. *Georgius Bavarus à cive Passaviensi emit equum & dolium vini, pro illo spondet quinquaginta florenos, pro hujus singulis amphoris singulos aureos intra mensem soluturus & utrumque avecturus Interea temporis nescio quo infortunio equus mortuus concidit: dolium autem vini fractum & omne vinum effusum est, nullo amphorarum numero adhuc*

adhuc inito. Quæritur. Quis damnum istud ferat, Emptor, an Venditor?

Videtur ad venditorem pertinere. Ita ex communi Layman *L.3.Tr.4.c.17.§.2.n.*12. Probatur. Tum ex textu *in l.bona fides.ff.de actionibus empti.* Ubi dicitur *resoluto contractu ex una parte, resolvi eundem ex alia.* Tum quia res, quæ perit, domino suo perit. Atqui emptor non est dominus rei ante traditionem. Ergo nec huic, sed venditori perit. Tum quia injustitia fieret emptori, si interitum ferre deberet rei non suæ. Tum quia si interitum equi ferat emptor. Ergo & jacturam dolii vini effusi, cum venditio hujus etiam à corpore incipiat & tamen interitum rei mensurandæ ad venditorem spectare comuniter docent Doctores.

Resp. 1. interitum equi ad emptorem spectare, ac proinde hunc teneri solvere 50. florenos perinde ac si equus ei traditus fuisset. Ita habetur Instit. *de emptione & venditione* §. *cum autem*, *juncta Gl L.quod sæpe.* §. *si res. ff. de contrahenda emptione, & L.1.ac seqq.C.de periculo & commodo rei venditæ.* Tum quia sic censetur esse mens contrahentium, cum aliter conventum non fuerit. Tum quia ejus debet esse incommodum, cujus est commodum rei venditæ. Sed hoc spectat ad emptorem juxta *cit. jura.* Ergo &c. Resp. 2. interitum vini effusi ad venditorem spectare, adeoque emptorem nihil huic solvere pro illo teneri. Ita ex

communi Dedicastillo *de Iust.Tr.9* D.I.*n*.108. Probatur. Tum *ex cit. L.2. Cod. de periculo & commodo rei venditæ*, & aliis juribus. Tum quia emptio & venditio similium rerum fit tacitè sub hac conditione, *si mensuretur.* Ergo si pereat ante impletionem hujus conditionis, venditori perit, cum ante contractum perfectum & absolutum pereat, ut bene Hurtadus *de Contr.D.2.difficul.12.*

Ad 1. in Contrarium dicimus cum Gomez *in cit.legem*, Molina *Disp.366.* & aliis, id intelligi, quando fit resolutio per dispositionem legis, Principis, vel sententiam Judicis, quod in proposito non fit. *Ad 2.* distinguimus Majorem; res quæ perit, Domino suo perit, abstrahendo à juris dispositione, esto: attendendo illam, negamus; nam volunt leges omnia rei commoda & incommoda in vēditione rei determinatæ pertinere ad emptorem, qui etiam esset rei dominus ante traditionē, nisi itidem jura hanc traditionem requirerent, ut notat Molina *cit.illa dispos.366.n.11.* *Ad 3.* negamus emptori fieri injuriam, cum etiam eidē commoda permittantur; ęquissimum autem est, ut idem sentiant & comodum & incomodum. *Ad 4.* negamus consequentiam, quia licet venditio incipiat à corpore, id est, totū simul vendatur, pretium tamen non exprimitur unicū, sed singuli aurei pro singulis amphoris, quod perinde est, ac si venditio inciperet à mensura

aut quantitate certa, ut præter alios notat ipse Layman *loc. cit. num.* 3.

XLI. *Gertrudis rusticana fœmina accedit ad Confessionale, & ait, dolere se valdè de peccatis commissis, & offensa DEI, verèque emendare se velle, interim nullum peccatum etiam veniale in specie exprimit, vel Confessarius examine deprehendit. Quæritur. An possit Sacramentaliter absolvi?*

Videtur non posse. Ita omnes ferè Thomistæ, & alii apud Dianam 3. *P. Tr.* 3. *Resol.* 1. Tum quia Trident. *Sess.* 14. *c.* 5. requirit talem Confessionem, per quam status confitentis agnoscatur. Atqui hæc non est talis. Ergo &c. Tum quia Sacramentum Pœnitentiæ requirit determinatam materiam. Hîc autem nulla talis datur. Ergo &c. Tum quia absolutio Sacramentalis necessariò debet saltem super aliqua peccata cadere directè. Sed in casu hoc non fieret istud. Ergo &c. Accedunt his Authoribus Suarez *de Pœnit. D.* 23. *sect.* 1. Coninck *de Pœnit. D.* 7. *n.* 6. Lay. *l.* 5 *Tr.* 6. *c.* 8 *n.* 8. & alii. Quatenus putant, talem posse quidam absolvi speculativè, non tamen practicè.

Resp. Gertrudem Sacramentaliter absolvi posse tam speculativè, quàm practicè loquendo. Ita Reginaldus, Henriquez, & alii, quos citat & sequitur Diana *loc cit.* quibus addo Card. de Lug. *de Pœnit D.* 17. *num.* 8. & P. Dicastillo *de Pœnit. D.* 9. *num.* 744. etsi Authores isti

ferè loquantur de infirmo. Probatur reſponſio noſtra abſolutè. Tum quia, qui ſolùm meminiſſet in genere, ſe feciſſe aliquod peccatum mortale, & hoc ita confitetur, deberet abſolvi, ut docet S. Thom *in 4. D. 21. q. 2. art. 1. & 2.* Ergo etiam abſolvendus eſt, qui abſolutè confitetur, ſe peccâſſe, licet in ſpecie ob ruditatem nihil exprimere valeat. Tum quia integritas confeſſionis quoad ſpeciem, numerum, & circumſtantias non eſt ita neceſſaria, quin juſtis de cauſis ſæpè poſſit omitti. Ergo à fortiori ob impotentiam undecunque provenientem, quâ pœnitens non poſſit niſi in communi explicare peccatum, ſufficiet ea confeſſio, ut cenſeatur formaliter integra. Tum quia ſi Gertrudis ſic diſpoſita abſolvi nequeat. Ergo non eſt obligata ad Confeſſionem toto anno faciendam, cùm hæc Confeſſio non percipiatur niſi in ordine ad abſolutionem Sacramentalem. Atqui hæc ſequela non eſt admittenda. Ergo &c.

Ad 1. in Contrarium dicimus, Concilium requirere tam integram Confeſſionem, quàm hîc & nunc à pœnitente fieri poteſt, qualem etiam facit Gertrudis, ex eaque ſtatus hujus ſufficienter cognoſcitur. *Ad 2.* Negamus Minorem. Nam dolor Gertrudis & Confeſſio, quæ ſunt intrinſeca materia Sacramenti, ſunt actus ſingulares & omnino determinati, verſanturq; circa peccata determinata, quæ ipſe

pœnitens commisit, licet ob ruditatem suam exprimere nequeat. *Ad* 3. Directè in hoc casu remitti offensam divinam, in qua omnia peccata in specie conveniunt, ideoque etiam remittuntur aliquo sensu indirectè, licet posteà explicitè cõfitenda sint, si in specie occurrant, & hoc sufficit ad essentiam Sacramenti. Ad Suarez, Coninck, & Lay: dicimus, si speculativè verum est, Gertrudem absolvi posse, ut ipsi concedunt. Ergò etiam practicè. Nam in re morali tunc solùm dicitur aliquid speculativè verùm, & non practicè, quando id, quod in speculatione consideratur, non potest exhiberi in praxi, quin aliqua contingat variatio: at verò quando omninò invariatum potest reduci ad praxin eâ ratione, quâ consideratur in speculatione, uti fit in præsenti, si speculativè verum est, practicè quoque verum censeri debet.

XLII. *Georgianus nuper triduo ante diem S. Iosephi ex errore vincibili sibi persuasit, prædictum diem S. Iosephi Monachii in Bavaria non celebrari festivè, cum tamen iussu Serenißimi & Reverendißimi Principis & Episcopi Frisingensis hoc anno festivus ex omnibus Cathedris fuerit iam indictus; adveniente igitur ipso die Iosephi omittit Sacrum, nullam tunc amplius habens cogitationem de festo. Quæritur. An peccârit, non quidem actu, sed habitu agens contra conscientiam?*

Videtur peccâsse. Ita Rodriquez *Tom.* I.

Sum.c.71.n.2. Medina 1.2 *q.19. art.6.verſ. ſed numquid.* & plures alii. Quia judicium illud ſeu perſuaſio vincibiliter errans non fuit revocata. Ergo moraliter manere, & contra illam agi cenſetur.

Reſp. Georgianum non peccâſſe. Ita Azor *Tom.1.Inſtit.Moral.l.2.c 8.q.12.* Sanchez. *l.1. in Decal.c.11.n.7.* Vaſquez, Salas, Præpoſit.& alii. Ratio eſt, quia omiſſio Sacri non poteſt oriri à voluntate, & perſuaſione præterita, cum neutra harum nec in ſe, nec in effectu amplius exiſtat. Ergo non poteſt ab illis malitia aliqua in omiſſionem derivari.

Confirmatur. Si actus cenſetur manere moraliter, & denominare opera ſubſequentia, dum non retractatur, ergò infidelis, qui omnia ſua opera in honorem idoli retuliſſet, peccaret ſemper deinceps peccato infidelitatis, quod eſt abſurdiſſimum. Non obeſt, tempus præceſſiſſe, ut ait Medina; nam dilatio præcisè non poteſt auferre perſeverantiam moralem perſuaſionis & voluntatis.

Atque ex his patet etiam ad rationem in oppoſitum.

XLIII. *Georgia famula nullam quidem peculiarem curam domus gerit ſibi commiſſam, interdum tamen mittitur ad penum; quoties autem ipſa intrat, ſimul illuc irrepit Georgius eiuſdem heri famulus, & aliqua inde non exigui pretii furtim aufert. Nunc iſte aufugit: illa verò anxia hæret,*

ret, quod furta ipsius manifestando non impediverit. Quæritur. Vtrum teneatur ad restitutionem?

Videtur non teneri. Quia famulus, cui specialiter non est commissa cura rerum, non tenetur restituere pro furtis non impeditis, sive illa facta fuerint ab aliis confamulis, ut ex communi tradit Layman *l.3. Tr.2. c.5.n.5.* sive ab externis, ut docent Azor *Tom.3.l.L.8. c.13.q.8.* Bonacina *Disp.1. de Restit. in genere. Q.2.pun.11.n.7.* & alii. Atqui Georgiæ non est specialiter commissa rerum domesticarum cura. Ergò &c.

Resp. teneri Georgiam ad restitutionem prædictorum damnorum. Nam ex communi Authorum apud Dedicastillo *Tr.2. de Iust. D.4.n.143.* tenentur famuli restituere damna ab aliis illata, & ab ipsis non impedita, si illis custodia rerum est commissa. Atqui Georgiæ cura penûs pro eo tempore, ad quod accepit clavem, fuit commissa, ut bene advertit Diana *P.11.Tr.6.R.6.* Ergò &c. Cæterùm verum quidem est, famulum, cui rerum cura peculiariter non est mandata, non teneri ad restitutionem damni, quod alius confamulus fecit, & ipse non impedivit: attamen tenetur ad restitutionem damni ejus, quod fecit externus, & ipse similiter non impedivit, ut rectiùs tenent P. Nav. *Lib.3.de Rest.c.1.n.224.* Sotus *L.4.de Iust.q.7.art.3.* Lessius *L. 2. de Iustit.c.*

13.n.

13. *n.* 37. Card. de Lugo *Disp.* 19. *de Iust. n.* 105. & plures apud hos relati, quia semper videtur quivis famulus pro aliqua cura domûs constitui, & hæc cura illi committi, licet non cum speciali vigilantia; certè communis hominũ sensus est, eos magis teneri ad custodiam rerum domini sui, quàm externos nullâ mercede ad servitia domestica conductos.

Atque sic patet quoque ad rationem in contrarium.

XLIV. *Gentianus Aulicus sibi suisque honestum victum & vestitum comparat: à conviviis, visitationibus, itineribus sumptuosis se abstinet: exiguo famulorum & equorum obsequio utitur, idque propterea, quod aliàs ultra vires & facultates debita contrahere debeat, quibus nnnquam sit solvendo. Interim tum à Principe, tum ab aliis Aulicis vexatur, instigaturque, ut tempori serviat, & pro statu suo se more aliorum gerat. Quæritur. Vtrum Gentianus in victu, vestitu, famulitio, conviviis, &c. maiores sumptus facere possit, certus moraliter, se inde debita contracturum, quibus postea non sit solvendo?*

Videtur posse. Tum quia ex communi Theolog. licitè quisque se gerit pro statu suo. Tum quia ad conservationem status potest quis retinere pecuniam numerandam creditori, & differre solutionem, ut docent expressè Lessius *l. 2. de just. c. 16. n. 26.* & alii apud hunc relati. Cur ergò non possit propter eundẽ statum

tum (convenienter scilicet huic se gerendo) accipere mutuò pecunias, conducere famulos, aliosque contractus inire, & differre itidem solutionem? Tum quia non statim ex eo redditur aliquis impotens satisfacere creditoribus, si more aliorum pro suo se statu in victu, vestitu, & aliis gerat; fortè favebit fortuna, ubi nondum apparet. Tum quia quilibet potest Gentiano vendere aliqua, interveniente graviore causâ, etiamsi cedat in præjudicium creditorum priorum, ut docent Rebellus *l.* 8 *q.*16.*sect.*3.*n.* 8. *&* 9. Sanchez *l.*1.*in Decal.* *c* 7 *n.*18. & alii. Ergo ipse etiam potest emere, & conducere varia, etiamsi videat periculum proximum impotentiæ suæ, cum causa gravis minimè desit, nimirùm observatio statûs sui, redemptio amaræ vexationis à Principe aliisque aulicis &c.

Resp. Gentianum Aulicum in Victu, vestitu, famulitio &c. non posse licitè maiores facere sumptus, si moraliter certus sit, debita inde se contracturum, quibus postea non sit solvendo. Ita ex communi aliorum Cardin. de Lugo *de Iustit.* D. 20. *n.* 106. Ratio fundamentalis est, quia qui moraliter certus est de sua impotentia solvendi creditoribus, aut de proximo huius impotentiæ periculo, non potest novum pactum & contractum inire, quo debitum novum contrahat in damnum priorum Creditorum resultans. Atqui Gentianus

est

est moraliter certus de hac impotentia aut proximo eius periculo. Ergò non potest sumptuosius vivendo pacta & contractus novos inire in detrimentum priorum Creditorum. Confirmatur variis similibus casibus. Nam 1. Vir non potest ducere uxorem indotatam, quando ipse non est solvendo Creditoribus, ut docet P. Dicastillo *L.2. de Iust. Tr. 2. D. 11. n.* 85 quia scilicet ad alendam illam deberet novum debitum contrahere in damnum aliorum. 2. Uxor non potest aliquas res, quarum vir dominium habet, accipere ultra congruam sustentationem, si sciat inde Creditores passuros, ut docet Vasquez *in opusc. de restit. c.* 11. *n.* 79. 3. Filii, qui suo se labore alere absque dedecore valent, non possunt velle sustentari à parentibus, quos nôrunt Creditoribus non esse solvendo, ut docet Navar. *c.* 17. *n.* 269. 4. Famuli inservientes alicui, quem vident impotentem fieri ad satisfaciendum Creditoribus, non possunt aliquid ab eo accipere, aut acceptũ retinere, nisi fortè tantumdem acquisierunt Domino inserviẽdo, ut docet Molin. *D.* 330. *n.* 7. Ergò etiam Gentianus non potest sumptuosius vivere, si inde moraliter sciat fore, ut non sit solvendo Creditoribus; imo nemo advertens eandem impotentiam, potest ipsi cooperari juxta dicta.

Ad 1 in Contrarium distinguimus; quilibet potest se juxta statum suum gerere, quantum fieri

fieri potest absq; damno tertii, Concedimus: secus, negamus. *Ad* 2. Quidquid jam sit de antecedente, negamus consequentiam. Quia minus est, post factam impotentiam aliquamdiu solutionem differre, quàm eam primùm à Creditore auferre, & hunc jure suo spoliare, ut docet ipse Lessius *loc. cit. n.* 27. *Ad* 3 dicimus, quidquid, metaphysicè loquendo, contingere possit, sufficere in proposito, quod Gentianus hanc impotentiam moraliter futuram putet. *Ad* 4. In tali impotentia solvendi posse Gentiano tantùm vendi necessaria ad vitæ sustentationem, non autem superflua ad luxum, ut docent citati Authores; unde nec ipse in periculo morali eiusdem impotentiæ pacta & contractus potiùs ad ostentationem quàm honestatem status inire potest.

XLV. *Gustavus tabacchi usui ita immodicè est deditus, ut simul ac manè evigilat, eum usurpet, nec horam dein per totum ferè diem elabi sinat, quin eundem sive in folio, sive in fumo, sive in pulvere per nares aut os sumat, & tamen post illum sic sumptum frequenter S. Eucharistiam accedit. Quæritur. Vtrum sit verè & naturaliter ieiunus?*

Videtur non esse, ideoq; peccare mortaliter Ita Lezana *in Summa Quæst. Regul. Tom.* 3. *V. Eucharist. quoad Regulares n* 18 & Antonius de Leone apud Dianam *P.* 5. *Tr.* 13. *Resol.* 9. Moventur. Tum authoritate duorum Conc. Provinc. Limensis III. & Mexicani III. in quibus

bus usus tabachi ante Communionem prohibetur tum Laicis, tum Sacerdotibus. Tum quia tabachus verum est nutrimentum, ut testantur non pauci ex sola eius sumptione sustentati. Tum quia est medicina, sub hoc enim prætextu, ut scilicet superfluos humores pellat, noxios absumat &c. communiter adhibetur. Tum quia de folio & pulvere semper aliquid in stomachum trajicitur.

Resp. Gustavum consueto usu tabachi non violare jejunium naturale, ideoque nec arceri inde à Sac. Communione. Ita Card. de Lugo. *in Resp. Moral. L.* 1. *dub.* 9. Granad. *in* 3. *Part. D. Thom. Contr.* 6. *Tr.* 10. *D.* 8. *n.* 4. Marchant. *in Resolut Pastor. Tr.* 4. *in Append. ad cap.* 2. Præpositus *in* 3. *part. Q.* 8. *art.* 8. *dub.* 1. *n* 39. Antonius de Escobar *in Theol. Morali Tr.* 7. *Exam.* 6. *c.* 5. *n.* 63. & plures alii, quos citat & sequitur Diana *loc. cit. & part.* 8. *Tr* 8. *Resol.* 3. Ratio fundamentalis desumenda videtur ex universali regula ad plures casus dissolvendos, utrum in iis violetur naturale jejunium, impediaturq; Sac. Communio; quam regulam P. Dicastillo *Tom.* 1. *de Sacram. Tr.* 4. *D.* 9. *n.* 278. tradit in hunc modum. *Tunc Ecclesia prohibet alicui Communionem propter violatum ieiunium naturale, quando id, quod præcessit, morali æstimatione censetur comestio aut potatio; quod tunc contingit, quando & quantitas & qualitas materiæ, & modus trajiciendi in morali æsti-*

matione sufficit, ut quis Comedisse & Potâsse censeatur. Atqui Gustavus in morali Ecclesiæ æstimatione non censetur comedisse aut potâsse, quando absque intentione comedendi & bibendi, vel solum folium tabachi mandit dentibus, idq; contritum mox expuit: vel quando solum pulverem tabacchi per nares attrahit: vel quando solum fumum tabachi respirando excipit &c. Ergo Ecclesia nôn prohibet ei Sac. Communionem propter violatum jejunium naturale. *Dixi in responsione* consueto tabachi usu; si enim aliquis tabachi folium in os admissum deglutiret integrum, is utique hoc modo insueto usurpandi tabachum violaret jejunium, cùm in morali Ecclesiæ judicio comedisse censeretur.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, Concilia illa, cùm Provincialia solùm sint, non obligare extra Provincias illas, in quibus habita sunt. Deinde prohibuerunt sumptionem tabachi tantùm ratione vomitûs, quem in partibus illis provocabat, in his autem nullum illius facit periculum. *Ad* 2. *&* 3. negamus, tabachum vel nutrimentum, vel medicinam esse veram; historiis autem adduci solitis non facilè esse credendum, notat Dandinus *de anima l.* 2. *com.* 53. *digress.* 5. Sed demus, tabachum esse & nutrimentum & medicinam, modus tamen sumendi non est talis, ut quis morali Ecclesiæ judicio comedisse aut potâsse dici possit.

sit.

sit. *Ad* 4. Negamus semper aliquid in stomachum trajici, quod enim dentibus teritur, mox iterum exspuitur: fumus ore exceptus per nares statim exit: quod per nares attrahitur, non necessariò in stomachum trajicitur; sed esto, aliqua etiam trajectio in stomachum fiat, ea tamen non fit eâ intentione & modò, ut inde homo morali judicio comedisse aut potâsse censeri queat, sicut rectè notat Lugo *loc. cit.*

XLVI. *Hadrianus Iudex inter partes litigantes Caspium & Caspianum advertit causam huius probabiliorem, quàm illius: & tamen pro Caspio fert sententiam ideò, quod causam huius saltem probabilem agnoscat. Quæritur. An benè?*

Videtur benè pronunciâsse. Ita Medina, Salas, Sayrus, Dicastillo, & alii, quos referunt & sequuntur Palao *Tr.*1. *D.*2. *pun.* 10. *n.* 7. & Diana *p.*2. *tr* 13. *resol.* 3. & *p.* 9. *tr.* 8. *resol.* 41. Moventur. Tum quia eoipsò, quod opinio sit probabilis, est conformis rectæ rationi. Ergò tutâ conscientiâ quis eam sequi circa causarum civilium decisionem potest. Tum quia Confessarius tenetur sequi opinionem probabilem pœnitentis, relictâ propriâ probabiliore. Ergò Judex etiam in decidendis causis potest inniti sententiæ probabili, relictâ probabiliore.

Resp. Hanc doctrinam satis quidem credibiliter tradi, probabilius tamen esse, Judicem

cem non posse causam decidere ex sententia probabili solùm, relictâ probabiliore, adeòque malè fecisse Hadrianum. Ita Valent. Bannez, Azor, Becanus, Filliuc. Malderus, Sanchez *l.*1.*in Decal.c.*10.*n.*7. Layman *l.* 1: *Tr.* 1. *c.*5.§.3.*n.* 16. Tanner *Tom.*3.*D.*4.*quæst.* 4. *n.*28.& post plures alios Arriaga *Tom.* 3. *Theolog.* *D.*24. *n.* 27. bene ostendens *à num.*37. eandem esse rationem Judicis supremi, & inferioris: inter quos nonnulli distinguunt. Ratio est. Tum quia Judicis est, secundum jura sententiam dicere, Ergo cui ipsa jura omnibus spectatis plus favere intelliguntur, etiam ipse favere debet. Tum quia officium Judicis est, suum partibus jus tribuere secundum merita causæ. Ergò cum in proposito Caspianus, cuius causa est probabilior, plus præ Caspio mereatur, & ille jus habet ad rem, de qua agitur, Hadrianus Judex Caspiano causam adjudicare debet.

Ad 1 *in oppositum* distinguimus consequens, & concedimus consequentiam ceteris paribus: secus negamus; in proposito autem obstat peculiaris ratio officii, quò minùs Judex tutò possit in causarum decisione sequi sententiam probabilem, quando pro altera parte stat probabilior. *Ad* 2. Negamus consequentiam, nam sicut sacrum tribunal in aliis multis recedit à profano, ita etiam in hoc, quod illud cum solo reo agat, eique, quan-

tum fieri potest, faveat: istud verò inter partes sententiam dicat, & secundùm jura rigide procedat; Unde facilè apparet, aliam esse rationem Confessarii, aliam Judicis.

XLVII. *Hemmingus Parochus die 1. Novemb. post Vesperas ad Nobilem quendam in sua Parochia evocatus, ut altero die in arce celebraret, ita ibi colloquiis & recreationibus distrahitur, ut præter sacrum nihil penitus pro altero die (2. Novemb. quo etiam officium Defunctorum recitandum) culpabiliter oret. Quæritur 1. Vtrum peccet Mortaliter, omittendo præcisè officium Defunctorum. 2. Si peccârit mortaliter, utrum ex huius solùm omißione teneatur ad aliquam restitutionem? 3. An duplex peccatum commiserit omittendo officium & Octavæ omnium Sanctorum & Defunctorum?*

Videtur Hemmingus mortaliter peccare omittendo præcisè officium Defunctorum. Ita Suarez *Tom. 2. de Relig. L. 4. c. 25. n. 8. & 9.* & plerique alii, è quibus 24. citat & sequitur Dian. *P. 4. Tr. 4. Resol. 243.* Tum quia officium Defunctorum tali die ponitur cum officio majori, & præscribitur dicendum in Rubrica, ut officium proprium illius diei. Tum quia commemoratio Defunctorum in Martyrologio legitur per nomen Festivitatis, de qua officium diu legi debeat. Tum quia saltem ex consuetudine recepta omnes hodie officium Defunctorum ex obligatione recitant, cui consuetudini, si derogari potest,

test, cuilibet alteri potest, nullâque amplius vim legis obtinuisse dicenda erit. Hinc ulterius sequitur, eum, qui omittit officium Defunctorum in die animarum, teneri ad restitutionem secundum 3 partem redituum illius diei, cùm spectet ad officium divinum, & illius tertiam partem bene æquet: Item duo committi peccata, si etiam omittatur officium de octava, cùm hæc duo officia sint longè diversissima, esto unum pensum pro uno die persolvendum constituant.

Resp. I. Tametsi hæc sententia probabilissima in praxi omninò tenenda & suadenda sit, nonnullis tamen doctis RR. videri, Hemmingum omittendo præcisè officium Defunctorum non peccare mortaliter, cui opinioni favet Molfesius *in Sum. To.* 1. *Tr.* 5 *c.* 1. *n.* 57. & eandem defendit insignis quidam Theologus in resolutione casuum domestica. Probant hanc suam opinionem. 1. Quia Pius V. in Bulla Breviario præfixa absolutè deobligat ad dicendum officium Defunctorum diebus in rubricis Breviarii statutis, ubi non interstinguit inter officium Defunctorũ dicendum 2. die Novemb. & dicendum aliis diebus. Ergò juxtà communem Regulam nec nos distinguere debemus. Probant 2. Verba rubricæ, quibus indicatur officium Defunctorum pro 2. Novemb. non sunt præceptiva, sic enim sonant: post vesperas dicuntur

tur Vesperæ Defunctorum. Ergò ex illis non habetur obligatio. Probant. 3. Ex sententia Graffij, Homoboni, & Vasquez apud Dian. *loc. cit.* Sacerdos non obligatur sub mortali ad dicendas privatim Lytanias omnium Sanctorum in die Rogationum, & S. Marci, si processioni non interfuit, & tamen habet hoc consuetudo, & sub modo imperativo (qui tamen non nisi venialem obligationem importat) indicatur in rubrica. Ergo nec ad officium Defunctorum sic obligabitur.

Unde duo deducunt. *Primum.* Hemmingum non teneri ad ullam restitutionem præcisè ob omissum officium Defunctorum. Hoc corollarium patet ex dictis. Eundem neque in contraria sententia obligari ex eo suadetur, quod juxta commune axioma odiosa sint restringenda. Cùm ergò Pius V. nullam faciat mentionem restitutionis ex omissione hujus officii, & loquatur de officio in plures horas distincto, quale non est officium Defunctorum, constitutio huius Pontificis circa restitutionem ex omissione Breviarii non est extendenda ad officium Defunctorum omissum.

Alterum. Hemmingum omittendo tam officium majus, quàm Defunctorum, non committere duo peccata. Sequitur evidenter ex dictis, cùm omittendo officium Defunctorum nullum peccatum mortale committatur.

Posito

Poſito autem, quod ſub mortali ad hoc teneatur, adhuc non improbabiliter dici poſſet, unum tantùm peccatum committi, omittendo utrumque officium ſimul, quia ambo hæc habent ſe per modum unius pro tali die, ſicut in maiori officio ſeptem horæ omiſſæ reputantur per modum unius ad unum illud officium maius conſtituendum.

Ad 1 *in contr.* iidem RR. dicunt gratis aſſeri officium Defunctorum eſſe partem præceptam officii pro illa die, quomodo enim aliàs ſeparari, & in alium diem rejici poſſet, ſicut aliquando contingit? *Ad* 2. in Martyrologio indicari ſolùm laudabilem & piam conſuetudinem Eccleſiæ circa memoriam pro Defunctis: non autem præceptum, aut formam orationis pro tali die, cùm abſolutè & indiſcriminatim, ut dictum, præceptum officii ſit ſublatum. *Ad* 3. hanc conſuetudinem introductam eſſe ex devotione ſolùm erga animas, & deſiderio lucrandi indulgentias, quas Pius V. in Bulla, dictum officium recitantibus largitur: non autem animo obligationem inducendi, cùm enim hanc obligationem modò ſuſtulerit Pius V. ad cavenda peccata, quomodo iterùm inducere ſtatim voluerit? Unde aiunt, patere etiam diſcrimen inter hanc, & aliquas alias conſuetudines.

Ita, inquam, reſpondent nonnulli docti RR. quorum doctrina mihi non diſplicet;

quia tamen in contrariũ ſtat communiſſimus non tantùm uſus, verùm & eruditorũ ſenſus, eandem abſolutè probabilem affirmare nondum audeo: penes Lectorem judicium eſto.

XLVIII. *Herodius uxorem ſuam in adulterio fuiſſe cum vicino ſuo deprehenſam, certò intelligit ex amicis ſuis, à quibus tamen inhibitus neutri illorum aliud infert malum, quàm quod rem ad Magiſtratum deferat, & vindictam poſtulet: imò uxorem correptam ad prædictorum amicorum preces in thalamum recipit. Non multis autem poſt diebus in convivio aliquo acerbè vexatur ab Herodiano adulterium uxoris exprobrante, ut inde irritatus è menſa ſurgat, rectaque ad ædes adulteri abiens eum nihil amplius mali ſuſpicantem interficiat, & aufugiat. Quæritur. Vtrum Herodianus in defectum Herodij ad reſtitutionem damni ex homicidio enati teneatur?*

Videtur non teneri. Nam ex communi Authorum nemo tenetur ad reſtitutionem damni, qui non influxit in iſtud. Atqui Herodianus in propoſito caſu non influxit. Tum quia non fecit animo concitandi Herodium ad tale facinus. Tum quia non incidit eidem, tale malum ex ſua vexatione ſecuturum, aut certè non niſi dubium occurrit damni inde fortè eventuri.

Reſp. Herodianum teneri ad reſtitutionem damni, quod Herodius homicidio ſuo fecit, & non compenſavit. Ita poſt D. Antoninum,

Palu-

Paludanum, Sylvestrum, utrumque Navarrum, Rebellum & alios Dedicastillo *l. 2. de justit. Tr. 2. D. 4. num.* 107. Ratio est, quod Herodianus suâ vexatione sit causa efficax damni; est quippe illa exprobratio instar consilii efficaciter influentis in damnum, ut rectè Card. de Lugo *de just. D.* 9 *num.* 90. & alii. Nec refert, Herodianum non fecisse animo incitandi ad tale facinus, imò etiam illum dubitasse æquali dubio, cum constet, ex hac ipsius vexatione damnum provenisse; Nam esto, excusetur à restitutione, quando æquale est dubium, an concurrerit, an non? ut multi boni Authores volunt, non tamẽ excusatur, quando cooperatur cum dubio, an damnum subsecuturum sit, si reverâ postea ex ipsius irrisione ponatur, ut bene citati Doctores; quod dubium non videtur abesse potuisse, cum nemo ignorare valeat, facilè quemvis acerbâ vexatione & exprobratione graviter commoveri. Quodsi tamen Herodianus omnimodam ignorantiam habuisset damni alicujus ex sua vexatione secuturi, tum concedit Dedicastillo *num.* 108. cum Rebello & aliis, eum tam à culpa, quàm onere restitutionis excusari, cum homicidium illud tunc prorsus involuntarium eidem fuisset.

Atque ex his patet etiam ad rationem in contrarium.

XLIX. *Ingen vir nobilis & aliàs timoratæ consci-*

conscientiæ, cùm nuperis belli temporibus inopinatò ex famulo intelligeret, sex equos ab hostibus sibi ereptos, pecora alia abacta, & villam ac horreum incensum fuisse, in gravem blasphemiam erupit, cujus se postea in Confeßione accusans ait, ad eam se non advertisse, saltem affirmare se hoc certò non posse, additque in similia alia illicita verba non rarò se erumpere, & graves motus adversus DEVM & rectam rationem frequenter pati, absque advertentia tamen saltem certa. Quæritur. Vtrum Ingen per blasphemiam illam, aliasque pravas commotiones peccet?

Videtur peccare. Tum quia tales etiam blasphemiæ inconsideratò prolatæ puniuntur à Deo & hominibus; de Deo patet ex S. Greg. *l.4.Dialog.c.*10. ubi narrat, puerum septennio minorem (adeoque qui nullum adhuc rationis usum habuit) à diabolo extinctum esse: de hominibus constat ex praxi, ab iis blasphemos etiam ebrios (ubi itidem nullus rationis usus) graviter puniri. Tum quia par est ratio de aliis illicitis verbis & motibus, maximè si de illorum incogitantia sit dubium.

Resp. Ingenem per blasphemiam illam aliosque motus non peccare, si omnem rationis advertentiam ita præveniant, ut præcognitæ malitiæ recordari planè non possit. Ita ex communi ferè Antiquorum juxta & Recentiorum Vasquez 1.2.*D.*107.*c.*3. Ratio à priori est, quia nihil potest esse malum, nisi secun-

ſecundùm aliquam rationem malitiæ ſit voluntarium ac liberum. Atqui quod nullo modo cognoſcitur affectum malitiá, ſed omnem rationis advertentiam prævenit, non poteſt ſecundùm illam eſſe voluntarium. Ergo nec malum. Ma: & Min: neceſſariò deducuntur ex ipſis principiis Theologiæ Moralis, ac definitione voluntarii, *quod ſit ab intrinſeco principio cognoſcente ſingula, in quibus eſt actus.* Unde ſequitur *primò*. Nulla verba, nulloſque motus eſſe peccata, niſi præcognitos aliquo modo ſub ratione mali, ſed eſſe motus merè *primò primos*; aliàs enim liberi non ſunt, quatenus mali. *Secundò*, advertentiam illam debere eſſe deliberatam perfectè, aliàs ſunt motus *ſecundò primi*, nec peccata mortalia, ſed tantùm venialia. Cùm ergo Ingen vel omnino non, vel non perfectè adverterit ad malitiam blaſphemiæ, aliorumque pravorum motuum, non peccavit in illis, aut certè non mortaliter; quod enim ſubdubitet, an adverterit, poteſt probabiliter credere, ſe non advertiſſe ſaltem perfectè, cùm aliàs ſit vir timoratæ conſcientiæ, ut præter alios rectè Matt. Breſſerus *l. 6. de conſcientia ſcrupuloſa. c. 17. num.* 215.

Ad 1. *in contrarium* quoad punitionem blaſphemiæ incogitatæ à DEO factam dicimus cum S. Thom. *in* 4. *D.* 27. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 2. & aliis communiter, illum puerum verè adver-

tiſſe

tisse ad malitiam, ideoque peccâsse, ac justè punitum à Deo fuisse, cùm malitia prævenerit ætatem, & defectum hujus suppleverit: quoad punitionem blasphemiæ non præcognitæ ab hominibus fieri solitam, si ita est, dicendum. Judices hos procedere ex præsumptione perfectæ advertentiæ; quidquid jam sit, utrum licitè præsumptio hæc fiat. *Ad* 2. patet ex dictis.

L. *Iulitta honestißima matrona post ultimum suum puerperium lachrymans conqueritur Confessario suo, tres jam proles se habuisse, nullam autem harum à conceptione singularum sine dolore fuisse, in ipso autem partu præ magnitudine cruciatuum semper in aperto vitæ periculo se extitisse: interim viro debitum conjugale porro denegare se non posse; scire proinde cupit, an non post actum conjugalem statim semen effundere, & sic sanitati, vitæque suæ consulere poßit. Quæritur. Quid Iulittæ dicat Confessarius?*

Videtur, posse Confessarium hoc ipsi licitum dicere. Ita Facundez in Decalog. *Tom.* 2. *l.* 6. *c.* 3 *n.* 5. Ratio est. Tum quia apertum vitæ propriæ periculum & graves à conceptione dolores prævalent juxta rectum ordinem vitæ alienæ, & valde adhuc incertæ prolis. Tum quia ex communi fere Theolog. licitum est conjugibus, copulam delectationis causâ incipere, & non absolvere, licet hoc modo etiam prolis generationem impediant.

Resp.

Resp. Confessarium dicere debere Julittæ, quod absque peccato lethali nunquam semen ejicere possit post actum conjugalem. Ita planè plerique omnes Theologi. Ratio manifesta est. Quia quidquid intrinsecè est malum, nunquam licet facere. Sed impedire generationem prolis, quod fit per voluntariam seminis effusionem, est intrinsecè malum. Ergo &c.

Ad 1. in contrarium dicimus, vitæ periculum & dolores suos graves Julittam alio modo cavere posse, nim. omittendo actum conjugalem, vel deprecando, vel absolutè negando, cum uxor in talibus circumstantiis ad eum non teneatur, ut communis habet TT. *Ad 2.* negamus paritatem, quia copula absque seminatione (proxima scil causa generationis) reputatur instar tactuum turpium, qui inter conjuges, cessante pollutionis periculo, liciti & permissi sunt.

LI. *Leovigildus Consiliarius Regius, ut è re & voluntate Principis sui diversa negotia pertractet, lites decidat &c. mirâ sollicitudine varios Doctores inquirit & alium ex alio consulit, donec reperiat, qui ad placitum respondeat. Quæritur. Vtrum bonâ hoc Conscientiâ facere poßit?*

Videtur mortaliter peccare. Ita Navarr. *in Sum. c* 17. *num.* 83. & Adrianus *in* 4. *de Restit. Quæst. de præscript. Dub. ult.* Moventur. Quia talis periculo errandi se exponit; timendum quippe,

quippe, ne putans se quærere lucem, quærat tenebras, reperiatque loco illuminati ducis tenebrionem, qui eum in foveam dejiciat.

Resp. Leovigildum non peccare, modò rectâ intentione procedat. Ita Thom. Sanchez L.1.*in Decalog.c.9.num*.24. Baldell. *Tom*.1. D 22.*num*.2. Bresserus *de Conscient.L.3.c 6.num*. 78. & alii. Ratio est. Quia in hac investigatione utitur jure suo à natura sibi concesso, cùm solùm investiget scientiam de obligatione, quam imponunt alii. Idcirco dixi, *modò rectâ intentione procedat*? si enim plures Doctores inquirat, paratus stare sententiâ illius, qui ad placitum responderit, quâcunque tandem ratione nitatur, illicitè operabitur, ut rectè concedit Bardi *Discept*.4. *de Conscien. probabili c*.19 *n* 3.

Atque in hunc sensum intelligimus Authores in contrarium allatos, quod scilicet supponant pravam indagandi intentionem, quod unicum etiam ipsorum ratio convincit.

LII. *Leucianus maritus uxorem suam in mortis articulo constitutam importunis & molestis precibus diu fatigavit, & tandem ab ipsa extorsit, ut facto testameneo ipsum institueret hæredem, præteritis fratribus consanguineis. Nunc post uxoris mortem angitur scrupulo, & scire à Confessario petit, num bonâ conscientia accipere hæreditatem poßit. Quæritur. Quid dicat Confessarius?*

Vide-

Videtur non posse. Ita Sanchez *l.* 4. *de Matrimon.* D. 10. Lessius *l.* 2. *c.* 17. *D.* 7. *n.* 46. Palao *tr.* 2. *D.* 1 *p.* 12. post Sylvestrum, Navarrum & alios. Ratio est. Tum quia jura civilia requirunt, ut testamentum & quælibet ultima voluntas magnâ libertate fiat. Tum quia talis importunitas ac molestia ęgræ illata injuriam aliquam continet. Hinc Molina etiam *Tr.* 2. *D.* 135. putat in foro externo tale testamentum cassatum iri, si fratres consanguinei probare possint, uxorem precum importunitate ac molestiâ à marito adactam fuisse.

Resp. Testamentum illud non solùm in conscientiæ foro valere, sed etiam jure civili rescissioni non subjacere, adeoque Leucianum hæreditatem accipere ac retinere posse. Ita Medina Complut. C. *de Restit.* q. 3. *causa* 2. *V. Si fiat remißio.* Basilius Pontius *de Matr.* *l.* 4. *c.* 10 *n.* 5. & alii nonnulli. Ratio est, quia metus levis ex precum importunitate & reverentia mariti est in potestate uxoris, eumque abjicere potest, quippe universim is, qui ex metu tali operatur, non agit prudenter, atque idcirco in ejus est potestate, imprudentiam repellere, habetque sufficiens in se principium repellendi illum & sine metu agendi. Ergo in proposito uxor omnino voluntariè operatur, nullamque patitur injuriam, dum importunitatem precum & metum reverentiæ non vult rejicere, cum facilè possit; esto inde inducta

Leu-

Leucianum maritum suum instituat hæredem, aliàs non institutura.

Confirmatur *ex l. nec timorem. ff 7. de eo, quod metûs causa, & ex c. 1. 3. de 4. de his quæ vi.* ubi metus levis pro nihilo reputatur, negaturque actio patienti metum sic donata recuperandi: sed nec necessarium est, ut ejusmodi metum passis succurratur ex officio Judicis, cum nulla, aut ferè nulla injuria sit illata, quæ attendi debeat. *Atque sic* etiam patet ad argumenta in contrarium allata.

LIII. *Levinius homo valde doctus & catholicus inter alios bibliothecæ suæ libros habet, retinetque nonnullos hæreticos de Religione tractantes, quos subinde legit, eorumque errores commentariis suis inserit & refellit; quod advertens Levinianus vir religiosus rogat, num rei hujus habeat facultatem, cui ille reponit, hâc se facultate non indigere, cum nullum apud se sit perversionis periculum. Quæritur. Vtrum Levinius ex allata solùm causa excusetur à peccato mortali, & excommunicatione Bullæ Cœnæ?*

Videtur excusari. Ita nonnulli apud Palao *Tr.* 4. *Disp.* 2 *pun* 10. §. 2. *num.* 8. quos sequitur Caramuel *in Theolog. sua fundamentali fundam.* 17 *q.* 2 *num.* 434. Moventur. Tum quia hæc retentio & lectio non favet hæresi, sed potius eam destruit. Tum quia cessante fine in casu particulari cessat, nec pro ipso obligat lex, ut cum aliis Theolog docet Granad. 1. 2. *Cont.* 7.

*de ll. tr.*3 *p.*2. D.15. *s.*2. Atqui apud Levinium cessat finis legis, nempe periculum perversionis. Ergo &c. Tum quia hæreticorum libri Grammatici, Rhetorici, Philosophici, Medici, Juridici &c. saltem in pluribus Germaniæ locis retinentur & leguntur, eò quòd communiter in hac retentione & lectione periculum abesse putetur, licèt varios errores & hæreses contineant.

Resp. Levinium retinentem & legentem libros hæreticos ex prædicta causa, quòd scil. apud ipsum nullũ sit perversionis periculum, minimè excusari à peccato mortali, & incursione censuræ. Ita Suarez *de fide, disp.*10. *s.*2. *n.*27. Azor. Sanchez, Coninck, Palao *loc. cit.* Card. de Lugo *Tom. de fide,* D.21. *n.*62. & plerique alii, quos refert & sequitur Diana *P.* 6. *Tr.*6. *Res* 49. & *P.*11. *Tr.*1. *R.*1. Ratio est. Tum quia lex prohibet retentionem & lectionem talium librorum absolutè, abstrahendo, qua id intentione gat. Tum quia esto in tali homine nullum adsit periculũ, universim tamen istud adest, & latet anguis in herba, quem prohibitione sua detectum & sublatum vult Ecclesia, ut ita universim tanquam sapiens mater omnibus consulat. Tum quia finis legis prohibentis hæreticorum libros est, ne tales libri conserventur, sed destruantur, ut notat Suarez *loc. cit.* Ergo Levinius hanc destructionem omittendo, peccat contra legem illam, & in censuram incidit.

Ad 1. *in contrarium* negamus, hanc retentionem & lectionem non favere hæresi, cùm istam in libris talibus latentem contra legem Ecclesiæ foveat, & ab interitu servet. *Ad* 2. distinguimus inprimis Majorem cum Lugo *n.66*. concedendo eam, si majus bonum fidei & Ecclesiæ surgat ex hoc, quòd lex ista in hoc particulari casu non obliget, licèt adhuc in communi obliget: secus, negando eandem; ut autem prædictum bonum existat, non sufficit, Levinium sibi videri securum; quippe facilè fingimus nobis talem securitatem; aut quisquam plus sibi fidere ausit Salomone, ut contra legem libros hæreticos (qui veneno suo instar blanditiarum muliebrium animum inflectere amant) retentione ac lectione sibi copulet, & non seducatur? Deinde negamus Minorem, tum quia finis legis est destructio talium librorum, ut dictum, qui finis etiam absente seductionis periculo subsistit; tum quia etiamsi demus, finem prædictæ legis esse perversionis periculum, iste tamen finis non est solus, sed insuper punitio hæreticorum, sicut enim ipsos à communione fidelium, ita etiam illorũ libros à manu & usu eorumdem fidelium abscindit Ecclesia. *Ad* 3. dicimus cum Layman *l.2. tr.1. c.15. n.4.* Becano 2. 2. *c.15. q.8.* & aliis, Bullarem hanc constitutionem in partibus nostris Septemtrionalib. secundùm talem rigorẽ non esse receptam, nisi apertiùs consta-

constaret, hujusmodi librorum Authoribus præcipuum fuisse institutum, Romanam Ecclesiam, Clericorum & Monachorum statum traducere; id quod intendunt Authores illorum librorum, quos apud se retinet, legitque Levinius. Unde etiam in Germania legi non posse Joannem Aventinum, Joannem Schleidanum, & Sebastianum Münsterum, vult ipse Layman *loc. cit.*

LIV. *Liberius in discursu & colloquio de variis sententiis insinuat, fornicationem non esse intrinsecè malam, sed ideò solùm, quòd DEUS eam prohibuerit, quam opinionem vehementer obstupescunt alii, & in variis dein occasionibus ejus meminerunt, ut aliorum de eadem judicium audiant. Quæritur. Quid de illa sentiendum?*

Videtur opinio hæc probabilis esse. Tum quia eam expresse docet Caramuel *in Theolog. moral.* L.3.*n.*1600 Tum quia DEUS Oseæ 1. tanquam suprem⁹ Dominus dispensavit cum Propheta circa fornicationem, ut explicat S. Thom. 2. 2.*q.*154.*art.*2.*ad* 2. Tum quia meliùs est proli, sic esse, quàm non esse.

Resp. Hanc opinionem (quòd fornicatio non sit intrinsecè mala, sed ex sola prohibitione positivâ) esse longè falsissimam, nihilque penitissimè habere probabilitatis. Ita universa Theologorum schola, ut videre est passim. Prob. 1. *ex Sac. Script. Cor.* 6. *Eph.* 5. *Gal.* 5. Ubi ab Apostolo fornicatio, tanquam res ex

se turpis & inhonesta præcipitur vitanda, comparaturque idololatriæ, furto, & homicidio, quæ secundùm omnes per se & intrinsecè mala sunt. Prob. 2. Ut proles rectiùs educaretur, à natura institutum est vinculum conjugii, quo parentes mutuò & inseparabiliter astricti, illius educationi & institutioni aptiùs attenderent. Ergo omissio hujus ordinis ex instituto naturæ ad prolis complementum necessarii est deordinatio gravis & intrinsecè mala. Tum quia concubitus vagus, seu fornicatio ex se est contra bonum humani generis; si enim licita foret, passim proles negligeretur, ex quo non posset nisi summa confusio, perturbatio, & ignorantia in humano genere sequi. Ergo ex se & intrinsecè est grave malum, etiamsi nullo alio positivo præcepto prohiberetur.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, opinionem aliquam non eo ipso statim esse probabilem, quod ab uno Authore imprimatur, sed insuper opus esse, ut firma aliqua, & hactenus aliis vel non cognitâ, vel non satis perceptâ ratione roboretur, & non communiter ab aliis Doctoribus explodatur, ut rectè Marchantius *in Tribun. Sacrament. Tr.* 5. *tit.* 5. *q.* 5. Cùm ergo presens opinio nullâ simili ratione stabiliatur, & ab omnibus Doctoribus unanimiter rejiciatur, tantùm abest, ut à solo Authore suo aliquam probabilitatem mereatur, ut potiùs ipse

ipse Caramuel ab hâc & similibus novis opinionibus malè audiat, graviterq; à nonnullis censeatur. *Ad* 2. negamus, Deum propriè dispensasse cum Osea, sed mandando effecit, ut mulier, quæ priùs fuerat fornicaria, post Prophetæ consensum foret uxor istius, ut ex Richardo rectè Dicastillo *L.* 1. *de virt. Cardin. D.* 3. *n.* 247. *Ad* 3. dicimus cum Lessio *L.* 4. *c.* 3. Quamvis meliùs sit proli, sic esse, quàm non esse, si tamen parentes velint operam dare generationi, debent id ita facere, ut opus habeat convenientem ordinem ad prolem tum suscipiendam, tum educandam; quòd si hoc ordine careat, privant, quantum est ex vi actûs, prolem hoc bono, siquidem istud ex tali actu non est natum sequi, sed contrarium.

LV. *Leutfridus ambit nuptias se dignas cum Iulia nobili virgine, sed pater obtrudit ei Iulianam paris nobilitatis puellam, graviter minitans, nî pareat: ille tamen neglectis minis, & consensu patris, contrahit cum Iulia. Quæritur. An Leutfridus peccet mortaliter contrahendo cum Iulia contra voluntatem & consensum patris?*

Videtur sic peccare. Ita Guttierrez, Petrus Barbosa, Veracruz, & alii, quos refert & sequitur Facundez *L.* 4. *in Decalog. c.* 4. *n.* 4. Quia in re gravi & justa non obedit patri, & offendit eum absque justa causa.

Resp. Leutfridum non peccare mortaliter ineundo cum Julia dignum se matrimonium.

Ita D. Thom. 2. 2. *q.* 104. *art.* 5. *c.* Toletus *L.* 5. *Sum. c.* 1. *n.* 6. Heinriq. L. 11. *de Matr. c.* 6. *n.* 4. Sanchez L. 4. *de Matr.* D. 23. *n.* 10. & plures alii. Ratio est, quia in iis, quæ ad electionem statûs, ad proprii corporis sustentationem, & ad filiorum generationem spectant, omnes homines sunt pares, nec filii subjiciuntur parentibus; unde isti imeritò offenduntur, si obedientiam ab illis hâc in re non experiantur.

Atque ex hoc patet ad rationem adversariorum, quibus tamen duo dederim. *Primum* cum Sanchez *loc. cit.* Filium teneri consulere patrem, saltem si commodè fieri possit, & non longè absit, aut si non timeat malitiosè impedimentum. *Alterum* cum Toleto *loc. itidem cit.* filium teneri etiam obedire patri, si multùm referret, illum cum alia contrahere v. g. ad graves inimicitias inter magnas familias tollendas &c.

LVI. Lot *Genes. cap.* 19. *ut viros, quos hospitio suo susceperat, contra vim Sodomitarum servaret intactos, ait ad istos* v. 7. *Nolite, quæso, fratres mei, malum hoc facere, habeo duas filias, quæ necdum cognoverunt virum, educam eas ad vos, & abutimini eis, sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nihil mali faciatis. Quæritur. Rectène hoc fecerit?*

Videtur rectè fecisse. Ita Vasquez *opusc. de scand. q.* 4. 43. *art.* 1. *dub.* 1. *n.* 9. Turrianus, Bas. Pontius, & post alios Diana *Tom.* 5. *tr.* 7. *Res.* 18.

Ref. 18. Prob. Tum authoritate D. Augustini, qui *relatus in C. si quod verius est, 33. q. 2. de volente occidere uxorem, & ducere concubinam*, ait, *utrumque nefarium esse, nec debere unum pro altero perpetrare, sed utrumque vitare, sed si facturus est, quod non licet, jam faciat adulterium, & non faciat homicidium.* Tum quia Lot non suadet minus malum absolutè, sed sub conditione, quòd Sodomitæ aliud gravius (contra naturam) sint effecturi. Atqui casu, quo gravius malum sint effecturi, bonum ac honestum est, illis persuadere, ut minore malo contenti sint. Ergo non peccat &c.

Resp. Lot (sumendo verba, ut sonant,) malè fecit, & mortaliter peccavit. Ita Cajetanus 22. *q.* 78. *art.* 4. *notabili* 3. Sylvester, Sa, Valentia, Covarr. Palao *Tr. 6. p. 6. pun. 6. n. 7.* Cornelius à Lapide *in citatum locum Genes.* & alii plures. Probatur. Tum quia Lot filias suas prostituere non potuit, neque aliquid suadere, quod cederet in grave damnum suarum filiarum; quandoquidem pater non habet potestatem in corpora, & pudicitiam suarum filiarum. Tum quia Sodomitæ non cogitabant de filiabus Lot vitiandis. Ergo iniquè eas obtulit illis tam impuris, ut liberaret suos hospites. Tum quia Lot inducendo Sodomitas in adulterium aut fornicationem cum filiabus suis, verè hujus peccati est causa, & influit in illud. Ergo peccat; esto aliud pecca-

tum majus contra naturam per illud cavere intendat. Atque hæc argumenta adeò mihi convincentia videntur, ut contrariam opinionem Dianæ & aliorum neque probabilem putem, nisi extrinsecè à sola authoritate.

Ad 1. *in oppositum* dicimus, D. Augustinum juxta Glossam loqui non consulendo, sed permittendo: vel solùm intendit, facturum rectiùs, si adulterium, quàm si homicidium faceret. *Ad* 2. Lot à parte rei suadere malum in damnum filiarum suarũ, de quo damno non cogitaverunt Sodomitæ. Ergo peccat. Nec dici potest, illum suadere solùm electionem minoris præ majore, non autem ipsum malum; nam id suadet, quod sub minore præcepto novit esse prohibitum, sed hoc ipsum malum minus non est sola ejus electio. Ergo &c.

Dixi *sumendo verba*, *ut sonant*. Nam Cajetanus, Pererius, Salianus & alii *in cit. locum Genes.* volunt, Lot non fuisse locutum eo animo & proposito, ut id fieret, sed secundùm quandam exaggerationem sive hyperbolen, ad ostendendũ, quàm grave foret delictum, hospitibus suis tale inferri nocumentum, ut potiùs permitteret, proprias id pati filias, quo casu subinde aliquis dicit: me potiùs interfice, quàm ut hoc facias.

LVII. *Lucerius conductas à Lucio ædes inhabitans, familiam alit copiosam, multis scil. pro artificio*

tificio suo indigens famulis ; è quibus nuper unus abiit ex officina sua relictis prunis, quas priùs pro opere conficiendo illuc intulerat , quæ mox exardescentes non solam officinam, sed totam domum incenderunt. Lucius facilè suspicatus, malum istud culpâ alicujus domestici accidisse, postulat nunc damnum exustarum ædium sibi à Lucerio resarciri. Quæritur. An iste ad aliquid pro damno teneatur?

Videtur teneri. Ita præter alios Fachinæus in *Controvers.jur.l.1.c.*87. & Card. de Lugo *de just. disp.*29. *n.* 65. Moventur. Tum quia incendium plerumque culpâ inhabitantium fit, ut ait J.C. *in l.*3. *ff.de off. Præfecti vigilum.* Tum quia paterfamilias est caput familiæ, ejusque imperio domestici subsunt. Ergo quod negligentiâ domesticorum fit, illius culpâ factum censetur.

Resp. Lucerium conductorem ac patremfamilias ad nihil teneri, nisi Lucius locator probet, incendium accidisse ex culpa certi ac determinati famuli in officio suo, qui communiter pro negligenti est habitus, & tamen à Lucerio in domum inductus & toleratus fuit. Ita Mathias Berlichius *in conclusionibus practicis,cent.*4.*conclus.*25. Udalricus Hunnius, Joannes Wurmserus, & plures Juristæ apud Dianam *part.*9. *Tr.*7. *Resol.*31. & teste Laym. *l.*3. *Tr.*4. *c.*22. *n.*6. cæteri Doctores communiter. Ratio est. Quia si Lucerius ad dam-

num resarciendum teneretur, fieret id ratione culpæ latæ, aut levis commissæ. Atqui hanc talem culpam non commisit. Ergo &c. Majorem concedit Lugo *loc. cit.* & admittunt communiter alii DD. *ex textu in l.* 25. §. *qui columnam, 7. ff. de locatione.* Min. prob. Si culpam latam aut levem commisisset Lucerius, accidisset ex eo, quòd in domum suam induxisset ac tolerasset hunc determinatum famulum, qui communiter pro negligenti habitus, jam etiam suâ culpâ & negligentiâ in officio istud incendium excitavit. Atqui hoc non ita se habet, negatque constanter Lucerius, vel adscribi posse hoc incendium uni determinato famulo, vel unũ determinatum ex omnibus communiter pro negligenti in officio suo haberi. Ergo ad nihil tenetur Lucio, donec iste liquidò illud probet.

Ad rationes in contrarium dicimus, incendia fieri quidem plerumq; culpâ inhabitantium, non tamen certi ac determinati hominis in officio suo communiter negligentis, ut proinde præsumptio hæc nec vera, nec solida, nec sufficiens sit ad condemnationem patrisfamilias. Addimus, non quamvis præsumptionem de culpa inhabitantium patremf. attingere, aut huic imputari, sed præsumptionem de culpa determinati hominis, qui communiter in officio suo pro negligenti habitus,

&

& tamen in domum fuit admissus. Unde clarè patet, nihil hinc evinci.

LVIII. *Luperius juvenis adeo libidini est deditus, ut nec in templo mulierum aspectu illectus abstineat, sed hîc mollitiem exerceat, quam tamen circumstantiam non exprimit nominatim in Confessione, quasi nihil in ea specialis malitiæ lateret. Quæritur. Vtrùm pollutio occultè in Ecclesia facta contineat specialem rationem sacrilegii in Confessione exprimendam?*

Videtur continere. Ita Suarez *Tom.* 1. *de Religione, l.* 3. *c.* 7. *n.* 4. Thom. Sanchez *de Matr. l.* 9. *D* 15 *n.* 11. Bonac. *de Matr. q.* 4. *p.* 19. *n.* 7. Lugo *D.* 16. *de Pœnit num.* 461. & plures alii. Probant. Tum quia si ille actus postea publicaretur, Ecclesia haberetur polluta. Ergo ante hanc publicationem jam fuit sacrilegus. Tum quia est contra reverentiam templo debitam. Tum quia furtum etiam occultum, si in Ecclesia fiat, sacrilegum censetùr. Ergo & pollutio.

Resp. Pollutionem occultam in Ecclesia factam non habere rationem sacrilegii specialiter in confessione explicandam. Ita Vasquez *in* 1. 2. *D.* 98. *c.* 3. *n.* 6. Bas. Pontius *de Matr. l.* 10. *c.* 10. *n.* 15. Martin. Perez *de Matr. D.* 49. *s.* 4. Caspens. *Tom.* 1. *Tr. de Pec. D.* 2. *s.* 3. *n.* 20. Caramuel *in Reg. S. Benedicti, D.* 66. *n.* 1017. & alii, quos citat & sequitur Diana *part.* 7. *Tr.* 11. *Resol.* 31. Ratio est, quia malitia sacrilegii ex

seminis

ſeminis effuſione non contrahitur, niſi propter violationem Eccleſiæ, & motivum inhonorandi iſtam. Atqui fornicatio & pollutio occulta nec violat Eccleſiam, ut ſuppono ex communi ferè Theologorum: nec ex natura ſua motivum habet inhonorandi illam. Ergo &c. Confirmatur. Tactus, oſcula, & turpia colloquia in Eccleſia exercita non continent ſpecialem malitiam ſacrilegii, utì ultra concedunt ipſi adverſarii, quia jure poſitivo non ita ſunt contra reverentiam templi, ut iſtud egeat reconciliatione. Ergo nec occulta pollutio in templo facta eandem malitiam continet, cùm nec iſta jure poſitivo violationem Eccleſiæ contineat, quæ tunc ſolùm fieri cenſetur, quando ſcelus eſt publicum.

Ad 1. *in contrarium* negamus conſequentiam, cùm enim jus poſitivum, quo ſtatuitur, ſeminis effuſione violari Eccleſiam, odioſum ſit, reſtringi illud oportet, quantum, ſalvâ lege, fieri poteſt, ut ſcil. non niſi de publica ſaltem probabiliter prævíſa intelligatur. Si ergo caſu ſolummodo publicetur, in foro conſcientiæ ſacrilegium non committetur, licèt in foro externo præſumatur. *Ad* 2. dicimus, non quamlibet irreverentiã contra templum commiſſam, importare ſpecialem malitiam ſacrilegii, ut patet manifeſtè in tactibus, oſculis, & colloquiis turpibus in templo factis. *Ad* 3. negamus paritatem, quia furtum ſpeciali

ciali lege Joan. VIII. *in C. quisquis inventus. causa* 17. *q.* 4. sacrilegii malitiam habet annexam.

LIX. *Manfredus Religiosus facultatem habet à P. Provinciali suo accipiendi res dono oblatas aut earum pretium citra medium florenum; hujusmodi autem dona subinde accipit ille uno die plura à diversis oblata, ut facilè unum aureum æquent, vel superent, absq; alio ulteriore facultate, vi solùm prædictæ, quam à P. Provinciali accepit. Quæritur. Num licitè?*

Videtur licitè id facere. Tum quia id licitè fit, quod est conforme facultati concessæ. Atqui hæc donorum acceptio est conformis. Ergo &c. Prob. min. si non esset conformis facultati datæ, id fieret ratione excessûs in donis quasi in vinũ coalescentibus. Sed hoc non est. Ergo &c. Prob. iterum Min. Tum quia singulæ donorum acceptiones sunt diversæ tam ratione personarum, quàm fortè etiam materiarum. Tum quia eadem dona moraliter non censentur coalescere per diversas acceptiones intra unum aut duos menses. Ergo nec intra unum, aut duos dies. Tum quia singula dona per singulas facultates etiam eod. die non coalescunt, etiamsi simul sumpta in magnam quantitatem excrescant, in quam expresse non consentit superior. Ergo nec coalescunt in proposito, cùm una facultas virtualiter includat plures.

Resp.

Resp. Manfredum illicitè, & contra paupertatem facere, si uno die accipiat plura dona, quorum singula medio floreno æstimantur, & ipse aliam facultatem nec habeat, nec præsumat, quàm accipiendi aliquid citra medium florenum. Probatur. Tum quia facit contra aperta verba Superioris, qui solùm concessit facultatem accipiendi res aut rerum pretia citra medium florenum; hæc autem verba Superioris, quando clara sunt, in materia legis & privilegii unicè attendi debere, communis est doctrina Authorum de Legib. Tum quia privilegium hoc derogat communi juri & statuto, juxta quod nemo Religiosorum sibi accipere aliquid potest absque facultate. Ergo est strictæ interpretationis, ut post Sanchez, Suarez, Salás, & alios docet Palao *Tr.3.de ll.D.4.p.10.num.4.* Ergo cùm solùm facultas concessa sit ad medium florenum, non ultra hunc accipere potest Manfredus. Tum quia plura ista dona intra unum diem accepta, moraliter coalescunt in unum, ut proportionaliter plura furta intra exiguum tempus facta coalescere docet præter alios Dian. P.1 *Tr.6. Resol.*34. Ergo cùm Manfredus non habeat facultatem simul accipiendi unum aureum, nec etiam habet facultatem eod. die accipiendi plura dona, quorum singula medium continent florenum, & simul sumpta aureum æquant. Tum quia aliàs Manfredus

fredus poterit uno die à diverſis accipere 10, 20,30, aut plures florenos, quod eſt abſurdũ, & cedere poſſet in grave detrimentũ religionis, ſi idipſum alii ex ſimili facultate facerent. Tum quia ideo cenſetur Superior determinaſſe medium florenum, quia noluit Manfredum vi hujus conceſſionis ſimul & ſemel plus habere abſque alia facultate. Ergo contra mentem hujus, adeoque illicitè à diverſis donantibus accipit uno die unum aureum, ad quid enim aliàs fuit determinatus medius florenus? Tum quia ſaltem dubium eſt, num Manfredus vi factæ poteſtatis uno die poſſit ſæpiùs accipere munus aliquod medii floreni. Ergo in hoc dubio adeundus Superior, ejuſque mens inquirenda, ut docent Suarez, Salas, Bonac. Palao *loc. cit.* & alii communiter.

Ad argumentum in contrarium dicimus, hanc acceptionem non eſſe conformem facultati ratione exceſſûs ob materiam coaleſcentem. *Ad* 1. hujus probationem, hoc non obſtare, ſicut non obſtat in furtis, ſufficit Manfredum non poſſe ſimul habere tantam rerum quantitatem vi hujus conceſſionis. *Ad* 2. negamus conſequentiam, quia rationabili & prudenti judicio intra unum aut duos menſes etiam furta modica non coaleſcunt, ut cum aliis docet Filiuc. *Tom.* 2. *Tr.* 31. *c.* 10. *n.* 244. quæ tamen intra unum aut alterum diem facta coaleſcere cenſentur juxta omnes. Sed quanta

eſſe

esse debet interpolatio, ut donationes plures coalescere non censeantur? Respondeo, citatum Authorem, & Dian. *loc. cit.* requirere in furtis saltem medium mensem, quod in casu nostro ita admittendum puto, ut intra duos menses non plures quàm quatuor tales acceptiones fiant, esto forsan non semper post unam duæ integræ hebdomades interlabantur. *Ad* 3. negamus consequentiam, ratio disparitatis est, quia singulæ materiæ per singulas facultates intra se quasi ita conclusæ sunt, ut coalescere nequeant, id quod non est in casu nostro; esto enim una hæc facultas plures contineat, non continet tamen, nisi limitatè, ne ratione simultaneæ acceptionis plures donationes moraliter in unum coalescant, & quantitatem concessam excedant.

LX. *Marcella nobilis vidua cùm ætate & morbis confecta templum adire ampliùs non possit, petit ab Ordinario facultatem procurandi in ara mobili sibi Sacrum intra parietes domûs suæ, quam & impetrat, eâ tamen lege, ut intra* 14 *dies unum tantùm Sacrum legi sibi curet, nisi crescente morbi malo plura legenda Confessarius putaret: nec quisquam aßistendo Sacro illi satisfacere poßit præcepto Ecclesiæ de Sacro diebus festis audiendo. Quæritur* 1. *Vtrum Marcella, cùm integro subinde mense nullum Sacerdotem habere poßit, idcirco intra sequentes aut antecedentes* 14 *dies, quibus copiam habet Sacerdotum, tria Sacra sibi procurare*

re posßit? 2. Quot Sacra, ingravescente morbo, Confessarius intra 14 dies concedere posßit? 3. Vtrum alii, qui diebus festis intersunt hisce privatis Mißis, peccent mortaliter, si aliud iisdem diebus non audiant, cùm posßint?

Videtur, Marcellam non posse intra unos dies 14. procurare sibi tria Sacra, & nullum postea sequenti mense: nec Confessarium aucto morbi malo multò liberaliorem esse posse in concedendis Sacris Marcellæ: neque denique ullum satisfacere posse præcepto Ecclesiæ assistendo tali Sacro die festo. Ratio primi & tertii est; quia ex communi Theologorum, si verba privilegii per se clara sint, & certam habeant significationem, nulla adhibenda est interpretatio, sed tenor & forma privilegii juxta verborum proprietatem observanda. Atqui in proposito verba clarissima sunt, ut ipsemet, qui ea legi, testari possum. Ergo &c. Ratio secundi est, quia Confessarius attendere debet ad mentem & finem concedentis, qui non vult, domum perinde Sacrorum capacem esse, ac templum, in quo quotidie fieri possunt. Ergo modum adhiberi oportet.

Resp. 1. Marcellam posse intra unos 14. dies habere tria Sacra, si fortè intra eosdem bis postea repetitos nullum omnino acquirere possit. Hæc responsio est communis Theologorum ex recepto illorum effato, quod pri-

vilegium purè favorabile seu beneficium sit latè explicandum, quantùm recta ratio dictat, si præsertim non sit contra jus commune, aut in præjudicium tertii. Atqui tale est privilegium Marcellæ. Ergo &c. Confirmatur. Card. de Lugo *de Euch. D.* 21. *num.* 44. cum Tho. Sanchez, Navar. & aliis, docet, si Sacerdos debeat singulis mensibus 15 Sacra dicere v. g. pro fundatore Capellaniæ, posse ipsum hoc mense dicere 30 pro duobus mensibus, quia anticipata solutio non præjudicat, sed prodest creditori. Ergo etiam Marcella potest proportionaliter prævenire in Sacris procurandis, cùm hæc anticipata procuratio non præjudicet ulli, sed gratiam concedentis magis commendet. Resp. 2. P. Confessarium posse satis esse liberalem in permittendis Sacris ob rationem dictam, modò non quotidie fieri concedat, ut maneat discrimen inter domum & templum, nisi fortè ultimum triduum v. g. quod judicio Medicorum mortem præcederet, tria continuò Sacra in solatium ægræ postularet. Resp. 3. Quemlibet assistentem Sacro in domo Marcellæ satisfacere diebus festis præcepto Ecclesiæ. Ita ex communi Theologorum Barbosa *de Potestate Epis. P.* 1. *Allegatione* 24. *num.* 17. & 18. ubi ait, Missæ audiendæ præceptum adimpleri quocunque in loco; quia nimirum consuetudine firmatum est, ut nullus determinatus locus requi-

requiratur, cui favet Trid. *Sess. 22. Decreto de observandis in Celebrat. Missar.* quatenus ex consilio solùm & monito Episcoporum obligati sunt fideles, proprias Parochias accedere; unde addit citatus Author, non posse Episcopos cogere fideles ad Sacrum in certo loco audiendum, & satisfaciendum præcepto Ecclesiæ, cùm communi juri & privilegiis à Sede Apost. concessis derogare nequeant. Quare prædicta verba Bullæ, ne frustra sint posita, putat Palao *Tr. 22. D. unicâ, P. 15. n. 13.* intelligi debere, non de audiente, sed celebrante, ne scilicet aliquis Sacerdos celebret alicui externo in domo Marcellæ, ut assistendo ipse satisfacere præcepto Ecclesiæ possit, cùm ad hoc nulli Sacerdoti facultas concedatur. Sed ait Bonac. *D. 4. de Sacra. q. ultima. punct. 12. n. 4.* ubi prædictam formam in Bullis Ordinariorum approbat: Sæcularis non satisfacit Communioni Paschali extra Parochiam, aut privilegiatum templum. Ergo nec præcepto audiendi Sacri. Negamus consequentiam. Quia ex communi Jure Communioni Paschali satisfieri debet in Parochia, aut saltem in Ecclesia privilegiata; quod secus se habet in Sacro audiendo, ut vidimus. Atque ex his patet ad rationes in contrarium.

LXI. *Marcus miles Catholicus in bello contra Turcas capitur ab istis, qui cupidi arcanorum exercitûs Catholici, quæ ipsum minimè latere sciunt,*

minantur ei tormenta omnia, ipsámque mortem, nî prodere illa velit, jamque reluctantem ex equuleo suspendunt. Quæritur. Vtrum Marcus ad evitanda hæc gravia incommoda pandere secreta possit?

Videtur posse. Quia nemo tenetur cum tanto suo incommodo attendere & conservare commodum alterius; unde si Marcus sciret crimen occultum Marciani ab hoc sibi secretò revelatum, posset illud ad servandam suam propriam vitam, & evitanda gravia incommoda manifestare, etiamsi inde mors & infamia Marcianum manerent, ut ex communi docet Lessius L. 2. *de Iust. c.* 11. *dub.* 8. *n.* 54. & sequentibus.

Resp. Marcum non posse licitè aperire Turcis secreta, ex quibus detectis gravia incommoda exercitui Catholico oriri possint, etiamsi varia tormenta sustinenda, & tandem durissima mors sit subeunda. Ita Pet. Navar. L. 2. *de Restit. c.* 4. *n.* 130. Malderus *de Iust. Tr.* 7. *c.* 1. *dub.* 10 *&* 11. Facundez *in* 8. *præcept. Decal. c.* 6. *n.* 10. Dicast. *de Iust. Tr.* 2. D. 12. *n.* 591. & alii. Nam naturæ lumen nos docet, bonum commune (quod à secretis Regis, Reipubl. exercitûs &c. frequenter dependet) præponere bono privato. Cùm ergo arcana illa conducant ad conservationem, & prosperum progressum exercitûs Catholici, adeoque ad bonum commune, Marcus tanquam privatus

tus homo quælibet acerba, atque ipsam etiam mortem pati priùs debet, quàm illa secreta hostibus pandat.

Ad rationem in oppositum dicimus, neminem quidem teneri cum tanto suo incommodo attendere & conservare commodum alterius privatum: at verò publicum, quale periclitatur in proposito; unde etiam concedimus, Marcum aperire posse occultum crimen Marciani, modò illud absque vi & fraude acceperit, ut bene limitat Sotus *L.* 5. *de Iust. Quæst.* 10. *art.* 2. *ad finem,* quia eoipsò, quòd per vim acceperit, semper est contra justitiam, illud revelare; licèt enim peccatum extorsionis secreti præterierit, durat tamen adhuc, moraliter loquendo, in effectu suo, hoc est, in obligatione servandi secreti, ita ut effectus injustitiæ per revelationem continuetur, ut patet.

LXII. *Mennas in grave lapsus peccatum, non audet istud exponere Confessario propter magnum incommodum, quod inde haud immeritò timet, & tamen urgetur necessitate confessionis annuæ, nec copiam habet alterius Confessarii. Quæritur.* 1. *Vtrum Mennas istud peccatum omnino tacere possit, ita ut nec in genere illius faciat mentionem?* 2. *Si Mennas prædictum peccatum ob justam causam in Confessione taceat, an illius procurare debeat perfectam contritionem?*

Quoad 1. partem casûs propositi videtur, Mennam illud peccatum saltem secundùm

genericam rationem confiteri debere, dicendo v.g. *Feci peccatum mortale, & fortè in genere luxuriæ, sed non memini in qua specie*, scil. *ut hic & nunc fatear.* Ita Cardinalis de Lugo *de Pœnit. Disp.* 16. *n.* 532. Dedicastillo *de ead. Pœnit. D.* 9 *n.* 880. & alii, quos refert & sequitur Diana *P.* 11. *T.* 8. *Resol.* 45. Moventur. Tum quia omne peccatum mortale, cujus quis habet conscientiam, est explicandum in confessione, si absque incommodo explicari possit, ut habet communis ex Trident. *sess* 14. *c.* 15. Atqui Mennas habet notitiam peccati mortalis: & secundùm genericam rationem eo, quo diximus modo, absque gravi incommodo explicari potest. Ergo &c. Tum quia ex communi Authorum apud Layman *L.* 5. *Tr.* 6. *c.* 18. *n.* 7. peccatum mortale in genere est materia necessaria Confessionis. Atqui istud peccatum Mennæ secundùm eam rationem, quâ explicari potest, est tale. Ergo &c.

Quoad 2. partem videtur, Mennam teneri ad perfectam contritionem, sicut tenetur Sacerdos, qui peccati mortalis sibi conscius vult celebrare, & non habet copiam Confessarii, ut habet communis DD.

Resp. 1. Mennam omnino tacere posse peccatum illud: nullam etiam in genere ejus mentionem faciendo. Ita planè communis AA. apud Palao *Tr.* 23. *Disp. unic. punct.* 11. *n.* 3. qui absolutè asserunt, quando necessitas urget

get confitendi suo Parocho, cui sine gravi periculo animæ, corporis, famæ, aut fortunarũ, proprio vel alieno peccatum aliquod significari nequeat, tunc, eo prætermisso, posse reliqua explicari, & absolutionem postulari. Ratio est. Tum quia integritas Confessionis materialis est de jure positivo. Ergo non obligat in tali difficultate, cùm lex Christi sit suavis. Tum quia incommodum excusans ab integritate materiali afficit peccatum, prout hoc indivisibiliter se habet à parte rei. Ergo quoad totam rationem, non tantùm quoad specificam, eximit illud ab onere confitendi. Tum quia periculum incommodi incurrendi manet, si sola etiam ratio generica exponatur. Nam statim Confessarius interrogabit de specie aut circumstantia tacita. Si ergo Mennas neget absolutè, confitebitur aliud peccatum, quàm fecerit: si restrictim, hocipsò præbebit occasionem suspicandi. *Atque hinc patet ad argumenta in contrarium.* Nam inprimis confiteri tenemur quodvis peccatum mortale, cujus conscientiam habemus, si absque incommodo gravi possumus, quod non est in præsenti casu. Deinde verum est, peccatum mortale in genere esse sufficientem materiam, sed non quovis in casu necessariam, quando scil. eximitur vel ratione specificæ rationis, cum qua unum indivisibile peccatum à parte rei constituit: vel ratione periculi, quod etiam

iam in generica ratione ſpectatum adhuc habet, quorum utrumque accidit in caſu noſtro: neutrum verò, ſi aliquis præciſè meminit peccati alicujus in genere à ſe commiſſi, non autem quale fuerit in ſpecie; unde nulla eſt paritas.

Reſp. 2. Mennam, ſi cætera confiteatur, non teneri ad contritionem perfectam illius taciti peccati. Ita ex communi Lugo Diſp. 16. cit. num. 533. Ratio eſt, quia peccatum ex juſta cauſa tacitum habet ſe inſtar illius, quod ex invincibili ignorantia non occurrit in Confeſſione; certum autem eſt ex Trident. ſeſſ. 14. c. 5. hoc indirectè in Sacramento etiam per ſolam attritionem remitti. Ergo & illud. Ad rationem in contrarium negatur paritas, ſiquidem peccatum iſtud Sacerdotis celebraturi non remittitur vi alicujus Sacramenti. Ergo mirum non eſt, requiri ad hoc contritionem perfectam ante celebrationem: non autem in caſu noſtro.

LXIII. *Milus Sacerdos ob frequentes inter orandum diſtractiones, ſubinde dubitat de tota hora, ſubinde de pſalmo, an recitârit, quæ idcirco non rarò ex integro repetit, tandem verò pertæſus ſcire cupit, an teneatur repetere. Quæritur, quid ipſi dicendum?*

Videtur teneri. Nam legi certæ ejuſque obligationi non ſatisfit ſolutione incertâ & dubiâ, cùm præſumptio ſtet pro lege contra libertatem. Ita Thom. Sanchez L. 1. *in Decal.* c. 10.

*c.*10.*n.*12. Palao *Tr.* 1. *D.*3.*p.* 7.*n.*7. Arriaga *in* 1.2.*Tom.*1.*D.*25.*n.*11. & plures alii.

Resp. Cum Navarr. *Tom.* 2. *operum de horis Canonicis, c.*13.*n.*29. non teneri Milum repetere, modò non recordetur, se non dixisse, aut sciat probabiliter, se omisisse. Ratio est, quia ad deponendum dubium sufficit conjectura levis, v. g. quòd meminerit aliquorum verborum, quæ continentur in illo psalmo, vel horâ, & se incepisse, ac librũ tenuisse. Adhæc judicandum pro libertate, quoties lex incom̃oda alicui, vel molesta accidit, quantumvis stet pro illa præsumptio, ut cum aliis docet Salas *in* 1. *secundæ, Tr.* 8. *disp.unic. sect.* 25. *n.* 295. Atqui incommodum & molestum accidit Milo præceptum de horis can. si propter dubium quodvis superveniens repeti debeat hora vel psalmus. Ergo pro libertate judicandum, scilicet præcepto satisfactum esse. Unde etiam Homobonus *in Consult. Cas. Conscientiæ, Vol.*2.*p.*5. *Resp.*210. prudenter ait, timoratos non bene facere iterum repetendo, & Confessarium hoc prohibere ipsis debere ad scrupulos cavendos. *Atque ex his* patet ad rationem in contrarium.

LXIV. *Nemotius maritus carnaliter cognoscit Mosiam, probè conscius, hanc esse consanguineam uxoris suæ in secundo gradu, & accessum hunc specialiter ab Ecclesia esse prohibitum: ignarus interim, illum esse vetitum sub tali pœna, quæ*

jure petendi debitum privet. Quæritur. Utrùm impediatur à petitione debiti, & dispensatione indigeat?

Videtur impediri, & dispensationem requirere. Ita Henriquez *l.11.c.15.n.11.* Basilius Pontius *l.10. de Matr. c.6.n.12.* Mart. Perez *de Matr. D.52. sect.5.n.6.* & plures alii. Moventur. 1. Quia hæc ignorantia non excusat à culpa. Ergo nec à pœna, cùm hæc illum tanquam effectus causam suam consequi soleat. 2. Quia Deus & homines frequenter puniunt reos, etiamsi pœnam scelerum suorum ignoraverint, aliàs etiam excusarentur fortè non pauci ab inferno, quòd eum non resciverint. 3. Mulier interficiens virum suum, ut cum adultero suo contrahere possit, non evitat pœnam & impedimentum criminis, etiamsi istud ignoraverit, ut communis habet D. D. Ergo &c.

Resp. Nemotium ob ignoratam pœnam commissi incestûs non impediri inde à debiti petitione, adeóque nec dispensatione indigere. Ita Palao *Tom.1. Tr.2. D.1. punct.17. n.8.* & nonnulli alii, quos refert & sequitur Dian. *Part.3. Tr.5. Resol.12.* Ratio est, quia pœnæ novo jure ab Ecclesia statutæ non incurruntur ab ignorante illas invincibiliter; ut tanquam probabilius docet Sanchez *in Decal. l.4. Cap.22. n.18.* quod maximè verum est, & communiter conceditur ab aliis, si istæ pœ-

næ

næ sunt extraordinariæ, & eas reus in seipso saltem privativè debeat exequi, ut fit in proposito. Confirmatur. Censuræ Ecclesiasticæ etiam irregularitas non contrahuntur ab ignorantibus, ut communiter docent Authores. Ergo nec aliæ pœnæ Ecclesiasticæ similiter ignoratæ incurruntur.

Ad 1. *in contrarium* negamus consequentiam, cùm culpa non æquè ignoretur: nec inter hanc & pœnam ex natura rei sit connexio talis, qualem effectus naturalis cum sua causa habet. *Ad* 2. dicimus Deum & homines punire facinorosos pœnis ignoratis eò, quòd pœnæ istæ (etiam infernus respectu peccati mortalis) ordinariæ censeantur, & saltem in genere cognoscantur; scimus quippe malum puniri, & transgressores legum non esse immunes à pœna saltem ordinariâ. *Ad* 3. Negat antecedens post Paludanum *in* 4. *sent. dist.* 34. *q.* 1. *n.* 17. & alios Baucius *in miscellaneis casuum conscientiæ, Tom.* 2. *opusc.* 1. *q.* 176. ratus, impedimentum hoc invincibiliter ignoratum non incurri: quia est ab Ecclesia impositum in pœnam delicti. Sed hoc difficile est, & graves habet sequelas, ideoque contrarium ex communi aliorum TT. dedimus *cent.* 2. *cas.* 54. ubi etiam citatum Authorem adduximus, & disparitatem dedimus.

LXV. *Nicasius Advocatus suscipit causam Lucii, quam tamen putat minus esse probabilem,*

quàm

quàm sit causa Lucioli, qui contra Lucium agit. Post aliquod autem tempus certò cognoscit, inter partes contrarias, Lucium scil. & Luciolum, causam hujus esse probabiliorem, quàm illius. Et licèt non videat Nicasius, unde causa Lucii possit apparere vel æquè probabilis, vel probabilior, quàm Lucioli; nihilominus pergit causæ Lucii minùs probabili patrocinari. Quæritur. An licitè?

Videtur licitè agere. Ita Navar. *in Sum. c.* 28. Azor. *Tom* 1 *l.*2. *c.*17. *q.ult.* Thom. Sanchez *l.*1 *in Decal c.*9. *n.*51. Salas, Less. Præposit. Layman, Palao, & plures alii, quos refert & sequitur Diana *P.*9. *Tr* 8. *Res.* 42. Tum quia Advocatus prudenter agit, dum sententiâ ductus probabili patrocinatur. Tum quia Advocati munus tantùm est; proponere fundamenta partis suæ, & Judici examinanda relinquere. Tum quia Lucius in hoc casu potest per se ipsum agere. Ergo etiam per alium, & consequenter alius pro ipso.

Resp. Etsi hæc sententia magnam habeat probabilitatem tum ex authoritate, tum ex ratione adducta, probabiliùs tamen esse, Nicasium illicitè perrexisse patrocinando. Ita Valentia 2. 2. *P.*5. *q.*15. *p.*14. Sylvester *V. Advocatus, q.* 13. & novissimè Arriaga *Tom.* 3. *D.* 24. *s.* 5. *num.* 27. Prob. 1. Nemo potest suâ actione directè eò conniti, ut alter iniquè aliquid committat, ut per se clarum videtur. Atqui in præsenti casu Nicasius directè id molire-

moliretur, ut Judex injustè aliquid decideret; quippe ageret, ut Lucius causam obtineret cum minore jure, certus pro Luciolo majus stare. Ergo &c. Prob. 2. Advocatus in causa sanguinis, & amissionis omnium bonorum non potest patrocinari causæ minùs probabili contra eam, quã certò cognoscit probabiliorem, ut Malderus, Martinez, & alii docent apud Dian. P.2. *Tr.* 13. *Res.*4. Cur hoc? profectò non aliam ob causam, quàm quòd non liceat id moliri, ut Judex iniquè contra illum procedat, pro quo majora stant jura. Ergo cùm hæc causa pro omni casu militet, nunquam Advocato contra meliora jura partis adversæ pugnare licebit. Confirmatur. Contraria sententia nec bono communi, nec saluti propriæ ipsorum Advocatorum consulit; *non bono communi,* quia vehementer inde nutriuntur lites, dum Advocati quasvis suscipiunt & producunt causas, nunquam, ut sibi videntur, probabili ratione destituti: *non saluti propriæ ipsorum Advocatorum*, quia hâc sententiæ benignitate præoccupati, nõ declarant clientibus suis causam adversariorum esse probabiliorem (ad quod tamen ex communi TT. sub peccato mortali tenentur) sed ferè semper victoriam spondent, & spe deludunt inani, donec miseri isti clientes & jure & rebus suis cum dolore videant se privatos. Unde Diana *loc cit.* non veretur dicere, plurimos

mos ex Advocatis fœdè in peccata mortalia labi, æternúmque Advocato Christo destitutos, jure cæli ac beatitudinis privari.

Ad 1. *in contrarium* distinguimus; prudenter agit, qui probabili ratione ductus patrocinatur, si non certò sciat, causam alienam esse probabiliorem suâ, & nihil se contra jura meliora effecturum, concedimus: secùs, negamus. In proposito autem certò scit Nicasius, causam Lucioli adversarii esse probabiliorem, & nihil se effecturum, nisi contra meliora hujus jura violata; quomodo ergo non directè aget, ut ipsi res sua injustè auferatur? *Vnde ad* 2. dicimus, Advocatum, cui liquet, jura pro parte adversa esse probabiliora, non ampliùs proponere merè fundamenta suæ partis, & Judici relinquere examinanda, sed instare apud istum, ut injustè decernat, quod procul dubio illicitum. *Ad* 3. negamus antecod. si enim omnibus adhibitis diligentiis jam constet Lucio, jura sua minora esse, & cedere juribus Lucioli, quomodo licitè ampliùs instare contra istum, & petere aliquid contra meliora jura ausit?

LXVI. *Nicetius debet Myseto trecentos florenos in signato auro ante triennium mutuò ab isto acceptos absque alia tamen conventione. Nunc debitum suum expuncturus numerat eidem totidem florenos, sed in meris sestertiis, quos accipere recusat Mysetus solutionem in auro requirens, sicut debitum*

bitum

bitum in eodem fuit contractum. Quæritur. Vtrum Nicetius teneatur Myseto in auro satisfacere?

Videtur teneri. Ita Bartolus *in Leg.* 1 §. *ult. ff. de auro & argento legato*: Panormitanus *in cap. quanto, de solution.* Covar. *de veter. Numismat. collat. c.* 3. §. *unic.* & alii. Tum quia aliud pro alio, invito creditore, solvi non potest, *l.* 2. §. 1. *in fin. ff. de rebus creditis.* Tum quia mutuum eâdem bonitate, quâ datum est, eodemque genere reddi debet. *L.* 3. *ff. eodem.* Atqui hoc non fit, cùm pro auro argentum restituitur; siquidem aurum multis partibus præstare argento, nemo ignorat. Tum quia Nicetius pro vino concesso non tenetur accipere frumentum, salem, &c. ut fatentur omnes ex natura mutui, & variis juribus. Ergo nec pro ducatis sestertios.

Resp. Nicetium, seclusâ particulari conventione, satisfacere numerando trecentos florenos in quavis probata moneta argentea. Ita Fachinæus L. 2. *Controvers. c.* 50. Molin. *Tr.* 2. D. 299. §. *jura.* Rebellus *part.* 2. L. 8 *q.* 1. *sect.* 1. *in fine.* Palao *Tr.* 32. D. 4. *punct.* 1. *n.* 9. & alii. Ratio est. Quia nobilitas materiæ acceptæ compensatur quantitate & valore pecuniæ solutæ; siquidem id, quod maximè in pecunia spectatur, est valor ejus extrinsecus, & æstimatio. L. 1. *ff. de contrahenda empt.* ubi habetur: *Eaq; materia formâ publicâ percussa, usum dominiumq; non tam ex substantia præbet, quàm ex quan-*

quantitate. & *l. unica, C. de argenti pretio, quod thesauris infertur, inquit Imperator, in publicis collationibus, liceat pro 20 libris æreis unum auri solidum, & pro singulis argenti libris quinos æreos inferre.*

Ad 1. & 2. argumentum in contrarium dicimus, in proposito non solvi aliud pro alio, nec in diversa bonitate & specie, cùm in pecunia non materia illa externa, aurum scilicet & argentum, sed valor spectetur, indeq; ejus substantia, qualitas, & bonitas æstimetur, ac sub ratione quantitatis ac valoris eadem pecunia in mutuum deducatur. *Ad 3.* negamus consequentiam; nam cùm frumentum datur pro vino, res alterius generis dari censetur; non verò cùm pro ducatis dantur sestertii, quippe tunc idem prorsus, quod datum est, redditur, nimirum valor seu æstimatio; siquidem nummi aurei non differunt genere ab argenteis, aliisve, si illorum substantia non ex materia externa, sed ex quantitate, valore, & potestate æstimetur.

LXVII. *Nimmia mulier maritata vovit in necessitate quadam quotidie in honorem B. V. MARIÆ recitare officium majus, & 150. Ave Maria, ac 15 Pater noster, si ejus ope ex necessitate illa eriperetur. Sensit auxilium, ideóque votum suum confirmavit. Sed nunc non nisi valde languidè & distractè debitum persolvit, & factæ promissionis omnino pertæsa rogat Confessarium, quem novit habere*

habere potestatem vota commutandi, ut votum illud in aliud commutet. Annuit iste, & loco omnium, quæ vovit, quotidie ipsam audire Sacrum, recitare unum Rosarium, & singulis mensibus sacram Communionem sumere jubet, quæ omnia Nimmia ante votum editum sponte suâ facere solebat. Quæritur. Vtrum Confessarius rectè commutationem istam fecerit?

Videtur malè illam fecisse. Tum quia nulla justa adest causa hujus commutationis faciendæ, quam tamen requiri, quando non fit in rem manifestè meliorem docent Laym. *l.4.Tr.4.c.8.n.22.* & communiter alii. Tum quia eadem comutatio non est in rem æqualem, ut patet, sine qua & evidentia hujus æqualitatis non fieri commutationem, communiter docent DD. Tum quia si etiam commutatio esset in rem evidenter æqualem, non tamen posset fieri à simplici Sacerdote, ut docent Suarez *Tom. 2. de Relig. l.6. de voto, c.19. n. 6.* Sanchez, Layman, & alii. Sed necessariò provenire debet à jurisdictione in foro externo, cùm sit diminuta quædam dispensatio, & debiti remissio nomine Dei facta.

Resp. Confessarium rectè commutationem illam fecisse in votis Nimmiæ. Ita Lessius *L.2. de Iust c 40. dubit.16.n.105.* Sà, Henriquez, & alii. Probatur. Confessarius etiam simplex potest cuilibet votum mutare in rem evidenter meliorem, aut etiam æqualem. At-

qui res, in quam facta est commutatio, est evidenter melior, aut saltem æqualis priori. Ergo in hanc potuit Confessarius votum Nimmiæ mutare. Maj. de re evidenter meliore est certa apud omnes, cùm in omni voto intelligatur hæc conditio inclusa: *Voveo hoc, nisi voluero promißionem hanc commutare in aliam DEO gratiorem.* Eandem Maj. de re evidenter æquali tenent citati Authores, cujus ratio est, quia Deus & Sancti non tantùm acceptant, gratumque habent, quod est melius, sed etiam quod est evidenter æquale. Ergo utrumque ex illis duobus etiam post votum eligi potest, cùm ex neutro major Dei utilitas accidat, ut subinde fit apud homines. Nec etiam probatur Min. ex eo, quòd melioritas vel æqualitas materiæ commutandæ non debeat spectari physicè, sed moraliter, ut ex communi docet Palao *Tr.15. de Votis, D.2. p.16. num.4.* Unde etiam Barthol. Berteau *in Directore Confess. de 2. præcept. Decal. punct.4.* ait, non requiri exactam aliquam determinationem pro materia commutationis; licèt enim illa sit minor, quàm fuerit prior materia, si tamen sit gratior Deo, quia scilicet promptiùs & devotiùs perficitur, pluris etiam æstimanda est. Sed res, in quam Confessarius votum commutavit, promptiùs à Nimmia suscipitur, devotiùs persolvitur, constantiùs peragitur, ideóque DEO gratior accidit. Ergo non tantùm

est

est evidenter æqualis priori, sed etiam melior.

Ad 1. *in contrarium*, dicimus, non requiri causam pro commutatione in rem evidenter meliorem, ut docent communiter DD. imò etiam in evidenter æqualem, ut docet Villalobus apud Dian. P. 3. *Tr* 5. *Resol.* 25. Sed esto requiratur, ea hîc non deest, nempe ardens petitio Nimmiæ, majus solatium, promptior & devotior executio, quam sufficere, admittit ipse Laym. *loc. cit. num.* 23. *Ad* 2. patet ex dictis. *Ad* 3. negamus, eam commutationem, quæ non est in rem minorem, sed evidenter meliorem, aut saltem æqualem, non posse fieri à simplici Sacerdote, cùm ad hoc non requiratur singularis potestas, hocipsò, quòd non sit ablatio aut diminutio, sed tantùm translatio voti.

LXVIII. *Ordonius vir Catholicus & illustris in bello nupero Sueco-Germanico sæpè audivit Hattonem Colonellum Suecicum mentionem facere de munitione quadam Catholicorum Regi suo per proditionem brevì acquirenda. Quod malum, ut certò sciret, & pro posse suo impediret Ordonius, familiariorem se exhibuit Hattoni, & in ædes suas invitatum, frequenti hausta ita ursit, ut tandem ebrius secretum illud futuræ proditionis evomeret. Quæritur. Licitène id fecerit Ordonius?*

Videtur licitè fecisse. Ita P. *Lessius lib.* 4. *de Virt. Card. c.* 3. *dub.* 4. *n.* 33. Movetur. Quia licitum est ex communi ferè DD. inducere

ad minus malum, & istud suadere ei, qui est jam determinatus ad committendum multò gravius. Atqui in proposito Ordonius nihil facit aliud. Ergo &c. Lessio favet Diana *P.* 6. *Tr.* 7. *Res.* 43. ubi sententiam hanc probabilem censet.

Resp. Ordonium illicitè fecisse urgendo Hattonem ad voluntariam ebrietatem. Ita præter alios P. Layman. *lib.* 3. *s.* 4. *n.* 6. Ratio desumitur ex regula hac communiter recepta. Nunquam licitum est, inducere aliquem ad actionem, quæ ita intrinsecè mala est, ut absque peccato fieri nequeat. Atqui voluntaria ebrietas, voluptatis causâ facta, ita intrinsecè est mala, ut sine peccato fieri non possit. Ergo &c. Non refert, ebrietate hâc gravius impediri malum; quippe non sunt appetenda & facienda mala, ~~ut~~ eveniant bona; etsi permitti possint. Itaque in casu præsenti Ordonius propinare posset Hattoni fortissimum vinum, cujus ille virtutis ignarus esset, &ad hoc liberaliter bibendum inducere; quia tunc non induceret in formalem ebrietatem, sed materialem dumtaxat, qualẽ ebrietatem, quæ præter intentionem bibentis contingit, ideoq́ue peccatum non est, causare in alio ob damnum Reipubl. aut etiam uni tertio impediendum, optimè honestatur, ut rectè cit. Author. Sed dices, secundùm hunc ipsum Authorem, posse aliquem scienter se inebriare ad mortem

mortem evitandam. Esto hoc. Quia jam non fit istud voluptatis causâ, sed ob alium honestum finem; quamvis illud contra Layman, Lessium & alios neget Wigger. *c.2. de Temp. dub.5.n.26.* de quo infra casu ult.

Ad rationem in contrarium dicimus, tunc solùm licitum esse, consulere minus malum parato gravius committere, si consulas minus malum, quà formaliter minùs est, hoc est, si suadeas diminuere malum cogitatum, ne integrè & in totum comittatur; etenim sic rem honestam consulis, scil. à graviore malo desistentiam: Secus verò, si suaderes directè fieri id, quod in se malum est, etsi alterius gravioris comparatione sit levius, quia consilium est de re iniquâ, ac proinde iniquum: ut latè probat Palao *Tr.6.D.6 de scandalo, punct.6.n.12.*

LXIX. *Osvvaldus rusticus in oppido Labost propè templum habitans, subitâ tangitur apoplexiâ: & cùm in mortis articulo constitutum se videat, mittit mox ad Parochum, rogans, ut SS. Sacramentis munire se extremè decumbentem dignetur. Verùm Parochus tum temporis domi non erat, & nec ipse, nec ullus alius Sacerdos aut Clericus intra sex horas haberi poterat, ad quod spatium minimè æger victurus putabatur. Ne igitur Osvvaldus sine omni Sacramento moriatur, æditu us sciens pyxidem, & sacras aliquot hostias ibi clausas, clam eam ad ægrum defert, & acceptâ inde S. Hostiâ, Osvvaldum communicat, iterumq; loco*

suo reponit. Quæritur. Rectène æditus Laicus Osvvaldum in extrema hac necessitate communicaverit?

Videtur non rectè fecisse. Ita Sotus *in 4. Dist.13. q.1. art.3. ad fin.* quem sequitur Lugo de Eucharist. D.18.*n.*22. quorum ille contrariam opinionem vocat intolerabilem: iste verò suam sententiam affirmat communem. Moventur. Tum authoritate Conciliorum Niceni, Arelatensis, Carthaginensis, & aliorum, quæ soli Diacono, urgente necessitate, hoc concedunt. Tum maximè universali consuetudine Ecclesiæ vim legis habente.

Resp. Probabile esse, æditum, secluso scandalo, deferendo & ministrando Sac. Eucharistiam Osvvaldo in extremis constituto non peccâsse, adeoque licitè egisse. Ita Suarez, Vasquez, Valent. Heinriquez, Reginald. Filliucius, Coninck, Layman, Bonac. Sà, Lessius, Granadus, Præpositus, Tanner, Lezana, Leander, Escobar, & alii, quos referunt & sequuntur Palao *Tom.*4. *D.unic. punct.* 17.*n.*8. Diana *P.*9. *Tr.*6. *Resol.*39. & Dicastillo *D.*11. *de Euch. n.* 92. Probatur. Tum quia nullo Jure divino Laicis interdicta est Eucharistiæ ministratio: nec Jure Ecclesiastico in extrema necessitate, qualis in casu ponitur. Tum quia olim moris erat, ut Laici in manus sumerent S. Eucharistiam, secumque domum deferrent pro sua commoditate sumendam, testatur-

ſtaturque Euſebius *l 6. Hiſt. c.* 16. olim viros ſanctos miſiſſe viaticum per Laicos, urgente neceſſitate. Tum quia etiamnum licet Laico tollere & tangere S. Hoſtiam, quæ in terram decidit, cur ergo non liceat æedituo, eam deferre & miniſtrare moribundo? ſicut ſibimetipſi ſanctè miniſtravit Maria Regina Scotiæ, antequam in Anglia martyrium ſubiret; nam hîc locum non habet, *c. pervenit, de Conſecratione, diſt.* 2. ubi prohibetur Laico S. Hoſtiam attingere, cedit quippe in tali eventu jus iſtud humanum præcepto divino, quo fideles in articulo mortis communicare jubentur.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, inde non inferri, Laicis denegatum hoc eſſe, ſed ſolùm, non eſſe illis expreſsè conceſſum: at bene tacitè & interpretativè ſpectatâ Eccleſiæ pietate. *Ad* 2. dicimus, de conſuetudine non poſſe conſtare, quia hic caſus rariſſimus eſt, non occurrente autem caſu, conſuetudo cõtraria probari non poteſt. Ad hæc argumentum hoc probat ſolùm, deeſſe aliquos viros doctos, qui noverint opinionem hanc: & prudentes homines, qui in anguſtiis id vel advertant, vel diſponant in oppidis & pagis, ubi deſunt Sacerdotes; aliàs dicam etiam, Diaconos licitè deferre & adminiſtrare S. Euchariſtiam non poſſe moribundo in defectu Sacerdotis, quia ipſos raró aut nunquam videmus iſtud factitare, ut bene notat Dicaſtillo *n.* 93.

LXX. *Philemon histrio comœdias exhibet variis modis sat lascivas, & tamen permittit Magistratus, ac frequens accurrit populus ad spectandum Quæritur. 1 Utrum Magistratus peccet permittendo? 2. Utrum peccent spectatores? 3. Si aliqui non peccent ratione periculi, utrùm saltem delinquant ratione scandali, quatenus Philemonem & cæteros histriones ad turpia exhibenda excitant?*

Videtur peccare mortaliter Magistratus permittendo. Ita Mendoza *de spe & charit. D.*173. §. 377. Ratio est, quia malum publicum permitti non pôtest, nisi intuitu alicujus deterioris evitandi, quod in proposito non accidit. Ipsos etiam spectatores graviter peccare, docet idem Auth *D. cit.* §. 367. quia pretio suo histriones in malo suo statu fovent, alunt, conservant; esto aliàs ex parte ipsorum spectatorum nullum adsit periculum.

Resp. 1. Magistratum non peccare, si solùm permittat histriones ad aliquod tempus majoris alicujus mali evitandi gratiâ. Ita Baldellus *Tom.*1. *l.* 3. *D.* 18 *n.*13. Ratio est, quia permissio hæc in finem licitum (evitandam scil. majorem populi licentiam) est solùm tolerantia, qualis etiam habetur circa meretrices; nec enim approbatur, quod hoc modo toleratur. *Cap Meretr.*34.*q* 4. Resp. 2. eos, qui intersunt comœdiis ob solã curiositatem vanam, non peccare mortaliter, etiamsi repræsen-

præſententur res turpes. Ita Bonacina *de Matr. q.4.pun 9.n.21.* poſt Sanchez, Filliuc. & alios, ut ait, communiter. Ratio eſt, quia, ut ſupponitur, abeſt periculum lapſûs: & delectatio non tranſit in rem repræſentatam. Reſp. 3. Eoſdem ſpectatores nō peccare ratione ſcandali. Ita Baldellus *loc. cit. n.* 11. Bardi *in ſelect. l.9 q 2.ſ.15.n.5.* Ferrandinus *de ſcandalo, D.* 1. *q.64.n* 36. & alii apud Dianam, tum alibi, tum P.11.*Tr.5.Reſol.*52. Prob. hâc fundamentali ratione: Quicunque non influunt, & non cauſant ruinam proximi, non committunt peccatum ſcandali activi, ut conſentiunt omnes, & patet ex definitione ſcandali activi, quod ex S. Thoma 2.2.*q.*43.*art.*1. D. Hieron. & Gloſſa Matth. 18. definitur *opus minùs rectum, præbens proximo occaſionem ruinæ*, ſcil. influendo in hanc, & cauſando eam. Atqui ſpectatores ſolvendo pretium hiſtrionibus, non influunt in ipſorum actiones, & verba turpia. Ergo &c. Prob. Min. Quandocunque malum aliquod ab altero jam omnino ad illud parato petitur, tunc non fit influxus, nec datur cauſa illius mali à petente, ut præter citatos docent Suarez *Tom.4.in 3. part. D.*22.*ſ.*4.*n.*18. ubi ait, non adeſſe circumſtantiam ſcandali, ſi petas ab omnino parato, & Palao *Tr.6.D* 6. *p.*10.*n* 3. Sed Philemon ejuſque ſocii hiſtriones ſunt omnino parati ad exhibendas comœdias. Ergo auditores non influunt, & non

causant actiones eorum malas, sed perinde se habent, ac si dicerent ad histriones illos: non cupimus, ut vestras exhibeatis comœdias sat obscœnas, si tamen ex hypothesi & ultraneâ mentis determinatione exhibituri sitis, sive hâc stante conditione, quòd exhibere illas intendatis omnino jam determinati, hanc offerimus pecuniam, ut locum ad videndum concedatis. *Atque sic* etiam patet ad rationes in contrarium.

LXXI. *Polychronius vir nobilis & pius, legavit piis locis omnes annuos reditus per decennium ex Iurisdictionibus A. & B. cum obligatione Missæ perpetuæ. Istæ Iurisdictiones vindicantur alteri domino. Quæritur. Quid fiat hoc legato? An hæres alioquin dives ex aliis hæreditatis bonis satisfacere teneatur?*

Videtur hæres non teneri. Tum quia legatum rei alienæ, quam testator ignorabat esse alienam, non valet, ut universim docet Covarr. *in* C. *filius noster, n.*4. aut saltem, nisi legatarius sit persona conjuncta, v.g. uxor vel consanguineus, ut cum plerisque aliis docet Dicastillo *de Iust. L* 2. *Tr.* 19. *D.* 2. *n.* 118. Atqui præsens legatum est rei alienæ ignoratæ, nec fit personæ conjunctæ. Ergo &c. Tum quia quandocunque res, unde præstatio legati fieri debet, ponitur in eadem oratione, & non in diversa, tunc deficiente re illâ, deficit ejusdem dispositio per legatum, & demonstratio

ſtratio ipſius vitiat legatum, ut ex Bartolo, Decio, Caſtro, & aliis Juris Conſultis docet Sanchez *L.4. moral. Concil. c.2. Dubit.18. n.2.* Sed in caſu noſtro res, (nimirum reditus annui ex Juriſdict. A. & B.) unde præſtatio legati fieri debet, ponitur in eadem oratione; dicit enim Polychronius: *Lego huic loco pios omnes annuos reditus per decennium ex Iuriſdictionibus A. & B.* Ergo re illâ deficiente, aut intereunte per vindicationem alterius domini, deficit & interit diſpoſitio de eâdem. Ergo hæres ad nihil ultra tenetur.

Reſp. Polychronii hæredem obligari pro reditibus annuis alteri domino vindicatis ad ſatisfaciendum ex aliis hæreditatis bonis. Probatur 1. Si Polychronius teſtator cogitâſſet, Juriſdictiones A. & B. alteri domino vindicandas, & reditus annuos ex eis impediendos, vero-ſimillimum eſt, ipſum ex aliis ſuis bonis proviſurum fuiſſe. Ergo ſicuti tunc aliunde fuiſſet proſpectum, ita etiam nunc judicandum, ex aliis hæreditatis relictæ bonis ſatisfieri debere. Argumentum hoc continet univerſalem regulam, quam plurimùm valere, & ex ea interpretationem à Judice fieri debere, tum in aliis, tum maximè in diſpoſitionibus ad pias cauſas, qualis eſt præſens, docet ex communi Authorum Aloyſius Riccius *in praxi, Tom.2 P.3. Reſol.364.* Confirmatur idem argumentum. Finis principalis in hoc caſu eſt refrige-

refrigerium animæ. Ergo cùm anima cunctis bonis præferatur, *L. Sancimus*, C.*de Sacrosanct. Eccles.* Omnia bona teſtatoris cenſentur obligata pro refrigerio illo animæ procurando. Ergo, pereunte uno partiali bono in hunc finem deſignato, non tollitur obligatio, ſed tantùm transfertur quaſi, & inhæret reliquis bonis reſtantibus. Probatur 2. Polychronius teſtator prædictos reditus non reliquit pro mera eleemoſyna, ſed pro onere Miſſæ perpetuò dicendæ, quam veluti beneficium quoddam erexit & dotavit. Ergo cùm talis dotatio habeat ſe ad inſtar dotis muliebris, & tacitam hypothecam inducat, ut præter alios docet Pax Jordanus *Volum. 2. elucubrationum, L.10.tit.7.n.51.* obligatur hæres ex aliis Polychronii bonis, utpote hypothecatis, ſatisfacere pro illis reditibus alteri domino vindicatis. Probatur 3. Si teſtator leget 100. aureos pro Miſſis 300 in aliqua Eccleſia dicendis, & ſtipendium Sacerdotibus præſtandum augeatur, obligatur hæres, ſuppoſitâ hæreditatis capacitate, ex aliis bonis augmentum ſuperaddere, & defectum ſupplere, ut docent Auguſt. Barboſa *de Poteſt. Epiſc. P. 2. Alleg. 29. n. 2.* Diana *P. 2. Tr. 14. Reſ. 17.* & plures apud hos. Ergo etiam in noſtro caſu tenetur hæres ex aliis hæreditatis bonis defectum ſeu interitum redituum aſſignatorum pro Miſſa perpetua ſupplere. Conſequentia patet à paritate ratio-

rationum & circumstantiarum ; nam 1. in utroque casu non dantur 100. aurei & reditus annui pro mera eleemosyna, sed pro Sacris dicendis. 2. in utroque casu hæreditas relicta est sufficiens ad defectum istum ex aliis bonis supplendum. 3. in utroque casu rationabiliter & legitimè præsumitur mens testatoris, quòd scilicet non voluerit unquam minui aut tolli Missas, vel celebrari absque justa recompensatione, sed potiùs statuerit, hunc defectum aut interitum snppleri ex aliis suis bonis, ut bene Riccius *loc. cit.* Ex quibus omnibus clarè habetur, designationem illam annuorum redituum ex his Juris dictionibus non esse *Substantiam* Legati, sed merum *modum*, unde recuperetur; modus autem etsi pereat, remanet tamen substantia, ut ad præsentem quæstionem ait Sanchez *loc. cit.*

Ad 1. in contrarium dicimus, ab hac doctrina, quam continet major objectionis, excipi legatum ad pias causas, ut docent Anton. Gomez *Tom. 1. variarum Resol c. 12.* Cardin. de Lugo *de Justit. D. 24. n. 266.* & alii communiter. Atqui legatum in nostro casu est ad pias causas. Ergo excipitur.

Ad 2. supponi in minore, quod non probatur, scilicet in una eademque oratione totum legatum contineri, de quo consulendæ sunt ipsæ litteræ. Interim dato hoc, non concesso. Distinguitur Maj. cum Riccio & Sanch.

loc.

loc. cit. Si aliunde mens & intentio teſtatoris non legitimè & ſufficienter cognoſcatur, conceditur: ſecus negatur. In propoſito autem mentem & intentionem Teſtatoris in contrarium legitimè & ſufficienter aliunde cognoſci, oſtendunt abundè allatæ rationes. Quare Molina *de Iuſtit. Tom.* 1. *Tr.* 2. D. 196. ait, ex conjecturis & fundamentis allatis non tantùm in foro interno, ſed etiam externo præſumendum, & à Judice decernendum eſſe, teſtatoris voluntatem fuiſſe, ut, ſi præter opinionem res legata cognoſceretur aliena, ideoq; ab altero domino vindicaretur, tantundem ex aliis ſuis relictis bonis ſubſtitueretur.

LXXII. *Popo vir quidam nobilis ac dives, dum nuper in ſylvis oberrat, manifeſta indicia metalli deprehendit. Convenit ergo mox Dominum fundi, nullâque ejus, quod deprehenderat, mentione factâ, ab eodem emit communi pretio fundum illum, in quo empto vix incipit fodere, ſtatim divitem venam metallicam invenit, ac longè maximum inde lucrum eruit. Quæritur. Vtrum Popo communi pretio emere potuerit fundum, in quo ſolus novit latere venam metalli?*

Videtur non poſſe. Ita Vaſquez, Turrianus, & alii, quos refert & ſequitur Diana *part.* 9. *Tr.* 5. *R.* 17. Tum quia non ſervatur æqualitas inter rem venditam & pretium, cùm illa non tantùm duplo (ubi tamen jam locum habet *l.* 2. C. *de reſcind. vend.*) ſed centuplo, imò mille-

millecuplo huic præstat. Tum quia Dominus fundi ignorat hanc venam metallicam. Sicut ergo ab ignaro rustico non potest emi gemma vili pretio, ita nec in proposito vena metallica. Tum quia dolus suus nemini, adeoque nec huic emptori debet prodesse, *l.* 1. *ff. de dol.* Tum quia venæ metallicæ per se sunt magnæ æstimationis. Ergo non cedunt vilissimo fundo, & in pretio hujus comprehenduntur, sicut nec pictura Apellis aut Parrhasii venit in accessione & pretio vilissimæ tabulæ.

Resp. Poponem communi pretio emere potuisse fundum, in quo novit latere venam metallicam. Ita apertè Cardin. de Lugo *de Justit.* D. 6. *n.* 128. & hoc teste consequenter ii, qui hoc asserunt de thesauro latente in alieno fundo, quos in magna copia allegat *n.* 126. Ratio fundamentalis est, quòd pretium illud commune sit justum; nam pretium rei justum non sumitur præcisè ex majori rei utilitate, sed communi hominum æstimatione. Atqui fundus ille, in quo vena metallica latet, juxta communem hominum æstimationem plus non valet. Ergò pretium est justum, & hoc soluto, Popo implet officium emptoris, non secus ac Pharmacopola, dum fascem herbarum communi pretio emit, sciens aliquam ex illis magnæ esse utilitatis, quæ venditorem latet.

Ad 1. *argumentum in contrarium* negamus, non ſervari æqualitatem inter rem venditam & pretium, quia major illa utilitas fundi, ſoli Poponi cognita, non auget ejus apud homines æſtimationem, quæ eſt immediata regula & menſura pretii juſti & humani; unde etiam hîc non habet locum *cit. l. 2. ff. de reſcind. vend.* cùm vena illa adhuc latens in hoc ſtatu plus non valet. *Ad* 2. diſtinguimus, Dominus fundi habet ignorantiam rei venditæ, negamus; ſcit quippe ſe vendere fundum cum omnibus juribus ad venas metallicas, theſauros latentes &c. habet ignorantiam utilitatis talis fundo de facto adhærentis, eſto; hoc enim non impedit juſtam emptionem communi pretio factam, ut patet in exemplo Pharmacopolæ ſupra adducto. Aliud eſt de gemma ignari ruſtici, ſiquidem vile pretium pro illa numeratum non eſt juxta communem hominum æſtimationẽ, ac proinde non juſtum. *Ad* 3. negamus, Poponem in propoſito caſu dolum commiſiſſe, cùm cuilibet jure conceſſum ſit, ut fundum utilitatis ſuæ, adeoque etiam theſauri & metalli eruendi gratiâ ſibi comparare queat. Non obſtat, quòd deprehenſam in fundo venam metalli non indicaverit Domino, ſiquidem ad hoc non tenebatur. *Ad* 4. dicimus, venas metallicas, dum patent, eſſe quidem magnæ æſtimationis: at verò quamdiu latent, non augere æſtimationem

nem fundi, quia eadem res adhuc latens, multò inferioris est pretii, quàm jam patens. Cæterùm, quantumvis venæ metallicæ jam patentes magnæ sint æstimationis, possunt tamen nihilominus esse partes fundi, & metalla fructus quidam, quod secus est de pictura, in qua nec colores, nec artificium sunt partes, aut fructus tabulæ, ut præter alios bene Lugo *Disp.* 6 *tit. num.* 107.

LXXIII. *Prilidianus Turca in nupero bello contra Imperatorem Rom. captus, diuq; inter Catholicos detentus, ex variis colloquiis de fide Christiana valdè erga hanc affici cœpit, eam tamen non suscepit, sed liberatus mox in Turciam rediit; ubi post exiguum tempus extremè decumbens, unum Christianum captivum clam aliis ad se vocat, ab eóque baptizari petit, probè jam se instructum affirmans; at iste Christianus nomine hoc indignus, & perversæ mentis homo noluit, nisi pro baptismo collato certa pecuniæ summa penderetur. Prilidianus avaritiam hanc in Christiano obstupescens, spondet pecuniam istam, attamen solùm ad redimendam vexationem, aliàs fortè nec baptizandus, nec salvandus. Quæritur. Vtrùm licitè fecerit hoc Prilidianus?*

Videtur illicitè fecisse, ita pleriq; TT. cum S. Thoma 2.2. *q.* 100. *art.* 2. Ratio est. Tum quia cooperatus est simoniaco animo baptizanti. Tum quia per pecuniam aperuit & præmunivit viam ad spirituale, quod in re nihil

aliud videtur, quàm emere ſpirituale. Tum quia ſic etiam liceret redimere vexationem ab eo, qui beneficium Eccleſiaſticum non niſi animo ſimoniaco dare vellet, quod cum S. Thoma *loc. cit. ad* 5. negant communiter DD.

Reſp. Prilidianum licitè feciſſe. Ita P. Greg. de Valentia, *Tom.* 3. *d.* 6. *tr.* 16. *p.* 3. Henriquez, Richardus, Májor, & præter alios Binsfeldius *in cap.* 9. *de ſimonia, q.* 3. *cõcluſ.* 3. Probatur. Tum quia Prilidianus non dat pecuniam tanquam pretium rei ſpiritualis, hoc eſt, tanquam id, quod tanti æſtimat, quanti ſpirituale: ſed dat ſolummodo tanquam motivũ quoddam ad removendam injuriam eam, quę obſtat conſecutioni ſpiritualis. Tum quia, quando ſubeſt cauſa rationabilis, nihil aliud fit, quàm quòd negligatur peccatum alterius propter utilitatem, quæ exſpectatur ex ſpirituali, quod quis vel ſibi, vel alteri procurat. Sed certum eſt, licitè negligi peccatum proximi, quando ſubeſt ejuſmodi cauſa rationabilis, ut oſtendunt TT. in eo, qui petit ab uſurario mutuum, & ſolvit ei uſuras. Clarum quoque eſt, Prilidianum graviſſimam habere cauſam negligendi tunc peccatum alterius, atque adeò procurandi per vexationis redemptionem baptiſmum ab illo, etiamſi in accipienda pro eo pecunia, & eodem conferendo ſimoniacè ſit peccaturus; nam quis certus eſſe poteſt, an veram ac talẽ contritionem habeat,

quæ

quę sine Sacramento ad salutem sufficiat? cùm nemo sciat, an odio vel amore dignus sit, Eccles. 9. ut quivis de sua dispositione timere meritò debeat.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, Prilidianum non fuisse cooperatum simoniaco animo baptizanti, sed hujus peccatum propter utilitatem, imò necessitatem jure neglexisse, mereq́ue permisisse. *Ad* 2. obligationem pecuniæ fuisse meram redemptionem vexationis pro tuendo optimo ac necessario jure, quod Christus concessit omnibus ad Sacramentum saluti necessarium, imò efficax, tutissimumq́ue remedium. *Ad* 3. negamus sequelam; quia tunc talis redemptio non esset utilis, siquidem, ut ait Valentia, debet assignari beneficium. Non obstat S. Thom. allegatus; etenim loquitur solùm de casu, in quo pecunia datur tanquam pretium rei spiritualis: non tanquam merum motivum ad removendam injuriam, quæ obstat.

LXXIV. *Primitius Sacerdos ex sac. Ordine Carmelitarum legit in vita S. Theresiæ Virginis ac Matris suæ sæpè sæpiùs eam orâsse pro infidelibus convertendis, idque vehementer placuisse DEO; quod imitaturus non tantùm frequenter in eum finem preces fundit, sed insuper Sacra, quotquot à certa obligatione habet libera, pro iisdem infidelibus convertendis offert. Quæritur. An licitè, rectèque faciat?*

Videtur malè facere. Ita Gabriel, Sotus, Azor, Vasquez & alii, quos refert & sequitur Palao *Tr.22.D.unic.p.5.n.4.* Prob.1. Authoritate Concil. Bracharens. 1. *ca.* 35. expressè hoc tradentis. Chrysostomi *hom.* 69. *ad pop. Antioch.* D. Thomæ 3. *part. q.* 70. *art.* 7. *ad* 2. & aliorum Patrum, è quibus D. August. *L. de anima, & ejus origine: c.* 9. *Quis enim*, inquit, *offerat corpus Christi, nisi pro iis, qui sunt membra Christi.* Prob. 2. ratione. Tum quia pro iis solùm instituit Christus Eucharistiam in valorem sacrificii, pro quibus in ratione Sacramenti: item iis solùm communicari potest effectus sacrificii, quibus ipsum Sacramentum. Atqui Christus Eucharistiam in ratione Sacramenti instituit solùm pro fidelibus, & his solùm Sacramentum Eucharistiæ communicari potest. Ergo Eucharistia in valorem sacrificii solùm est pro fidelibus: & istis solùm communicari potest effectus ejusdem sacrificii. Tum quia si sacrificium Missæ effectum ex opere operato habere potest in non baptizatis, cur Ecclesia Catechumenos peractis precibus, & finito Evangelio abesse jubet, ne oblationi, consecrationi, & sumptioni intersint? Interim concedunt isti Authores, indirectè infidelibus prodesse sacrificium, & sic pro iis offerri, in quantum directè offertur pro bono fidei, & Ecclesiæ augmento, quod non nisi ex infidelium conversione obtinetur:

tur: item quemlibet Sacerdotem proprio nomine sacrificium pro infidelibus offerre posse. Solùm ergo quæstio est, utrùm Sacerdos nomine Christi, & maximè Ecclesiæ, sacrificium offerre possit pro infidelibus, ut illis prosit non immediatè, & ex opere operato, (sic enim ex communi DD. infideles non sunt capaces effectûs sacrificii,) sed mediatè, dum Sacerdoti hæc fit gratia, ut aliquod etiam donum spirituale infidelibus ex opere operato conferatur, pro quibus ille sacrificium obtulit. Juxta hunc ergo sensum

Resp. Rectè licitèque facere Primitium. Ita Card. Bellarm. *l. 2. de Missa, c. 6.* Henriquez, Suarez, Saa, Coninck, Card. de Lugo, & alii plures, quos sequitur novissimè Arriaga *Tr. de Euch. D. 42. à num. 6.* Probatur. Tum ex Script. 1 *Timoth. 2. v. 1.* ubi præcipit Apostolus, *orationes, & obsecrationes fieri pro omnibus,* specialiter *pro Regibus*, tunc temporis infidelibus; at una ex præcipuis orationibus est deprecatio, quę fit medio sacrificio oblato. Tum quia plures Patres apud citatos relati testantur, orationes & oblationes pro infidelibus fieri. Idem expresse habet textus *in cap. Apostolicam Sedem, de Presbytero non baptizato,* & liber, cui titulus est, *Ordo Romanus*; eoipsò autem, ut bene Arriaga *n. 9.* post Lugonem & alios notat, quòd Ecclesia Romana eum ritum tam diu servaverit, clarè evincitur, nihil

hil in eo falsitatis contineri, ac proinde illum etiamnum reverà utilem esse. Tum quia sacrificium Crucis pro iis omnibus fuit directè oblatum; fuit quippe universaliter omnium redemptio & satisfactio. Ergo & sacrificium Missæ, quod idem est, offerri pro omnibus potest, ut sic unum sacrificiũ cum altero convenientiam habeat. Tum quia in lege antiqua offerebatur sacrificium directè pro infidelium conversione, ut patet *ex 1 Machab.12. & 2 Machab.3.* Cur ergo & nostrum multò illis præstantius, prodesse iisdẽ infidelibus non possit? Tum quia infideles indigent ad fidem converti, quam conversionem tum orationibus, tum sacrificiis procurare, non minùs Deõ gratum, quàm christianæ pietati conforme esse videtur. Ergo non est illicitum. Tum quia in die Parasceves Ecclesia specialiter orat pro catechumenis & infidelibus: & in quotidianis Missis offert calicem pro nostra & totius mundi salute. Tum denique quia, dum Sacerdos offert sacrificium pro infidelibus, & exauditur, inprimis fit ipsi gratia, qui utique est immediatè capax fructûs sacrificii: mediatè verò alteri, pro quo illud offert; si autem ita mediatè sacrificium prodesse potest creaturis irrationalibus, ut frugibus terræ, pecoribus &c. cur non magis infidelibus? esto isti non sint immediatè ejus fructus capaces?

Ad 1. in contrarium dicimus, Concilium Bracha-

Bracharense prohibuisse pro infidelibus offerri sacrificium in pœnam, quòd illi tamdiu distulerint baptismum: vel certè ut terrerentur alii, ne tam diu differrent. In quem sensum intelligendus Chrysostom. & alii Patres, si quando contrarium sentire videntur. S. Augustinus loquitur de oblatione per modum suffragii, quo modo utique non sunt capaces sacrificii, nisi qui sunt membra, hîc autem sermo est de impetratione. *Ad* 2. negando Majorem; quia Eucharistia in ratione sacrificii universalior est juxta naturam sacrificii Crucis, ut dictum est. Cæterùm catechumeni exesse jubentur post Evangeliũ dictum, quia offerre non possunt cum Sacerdote, siquidem soli baptizati hujus sint capaces, ut rectè Lugo, Arriaga, & alii.

LXXV. *Quirina uxor aperit viro suo Quirino, se fictè contraxisse matrimonium cum ipso, aut aliud impedimentum dirimens habuisse, ideóque discedere ab illo velle, quo audito, Quirinus valde commovetur, & mox ad Confessarium accurrens, scire ex ipso cupit, num credere uxori teneatur. Quæritur. Quid dicat Confessarius Quirino faciendum?*

Videtur dicendum, ipsum teneri credere uxori asserenti, si maximè juramento id confirmet. Ita Tabiena *V. Matrimonium*, 2 *q*. 7. *n*. 8. Nam mendax & perjurus nemo præsumi debet. Ergo non poterit negare consensum

Quirinus uxori tam sincerè se, statumq; suum aperienti.

Resp. Confessarium dicere posse Quirino, ipsum non teneri fidem habere uxoris dicto, nisi aliæ circumstantiæ & conjecturæ id moraliter certò persuadeant. Ita Valent. Navarr. Rebellus & alii, quos referunt & sequuntur Sanchez *L.* 2. *de Matr.* D. 41. *n.* 52. *&* D. 45. *n.* 3. Bonac. *de Matr.* Q. 4. *p.* 4. *n.* 19. & Dicast. *de Sacram.* Tr. 10. *de Matr.* D. 9. *n.* 177. Sumitur tum *ex* Cap. *per tuas, de probat.* Ubi dicitur, *nimis indignum est juxta legitimas sanctiones, ut, quod quisque suâ voce dilucidè protestatus est, valeat proprio testimonio infirmare.* Tum quia verò-similiùs est, Quirinam modò mentiri, quàm fuerit mentita in contractu principali, cùm verè consentire, & absque impedimento contrahere, videri vellet. *Dixi, nisi aliæ circumstantiæ, &c.* his enim præsentibus tenetur credere, & abstinere se ab omni carnali contactu; quales autem illæ sint, explicant Sanchez & Dicast. *loc. cit.* Breviter, debent esse tales, quæ virum prudentē moraliter certum reddere possint de ficto consensu, alióve impedimento, in hac enim re certitudo metaphysica haberi nequit.

Atque ex his patet ad rationem in contrarium, scilicet verum non est, Quirinum credere posse uxori, nisi aliæ circumstantiæ & conjecturæ accedant; illa enim simplex assertio

non

non inducit virum prudentem, ut in re tam gravi plenam fidem habeat, sibique persuadeat, conjugem graviter quidem in contractu matrimoniali decepisse: in hac autem jurata assertione non decipere.

LXXVI. *Sigismundus subitò morbi impetu in eum statum conjicitur, ut nec signum doloris dare, nec Sacramentum ullum petere poßit. Vocatur nihilominus Parochus loci à familiaribus, rogatúrque, ut cum morte luctanti saltem Sacramento extremæ Vnctionis succurrat, qui negat fieri hoc posse, cùm Sigismumdus vix ampliùs sit rationis capax, & priùs hoc Sacramentum nullo signo petiverit, utut aliàs tanquam bonus Christianus vixerit. Quæritur. Vtrum Parochus rectè Sacramentum extremæ Vnctionis negaverit?*

Videtur rectè negâsse. Nam Sacramentum Pœnitentiæ non potuit Sigismundo in illo statu ministrari. Ergo nec extremæ Unctionis.

Resp. Parochum malè & ignoranter Sigismundo moribundo negâsse Sacramentum extremæ Unctionis. Ita ex communi DD. Barbosa *de Offic. Parochi, c. 22. num. 11. & seq.* Nam qui Christianus est, & vult in Ecclesia vivere & mori, vult etiam ejus Sacramentis debito tempore juvari, quam voluntatem Ecclesia præsumit de omnibus, qui signa pœnitentiæ suo tempore exhibuerunt; quippe qui non probatur malus, bonus præsumi debet.

 Atqui

Atqui Sigiſmundus fuit Chriſtianus, & voluit in Eccleſia vivere & mori, cùm aliud de ipſo probari non poſſit. Ergo voluit etiam ejus Sacramentis in articulo mortis juvari. Ergo Parochus malè & ignoranter ipſi negavit ſaltem Sacramentum extremæ Unctionis, cùm nec actualis advertentia, nec expreſſum ſignum doloris & devotionis requiratur, ut rectè P. de Dicaſtillo *Tom.* 1. *de Sacram. Tr.* 8. *D.* 1. *n.* 144.

Ad rationem in contrarium negabunt multi Authores antecedens, quorum ſententiam quò minùs Parochus in praxi tutò ſequeretur, nulla ipſi lex obſtitit. Nos conformiter iis, quæ diximus *cent.* 1. *caſu* 81. negamus conſequentiam cùm Card. de Lugo *de Sacram. in Gen. D* 9. *n.* 122. quia Sacramentum Pœnitentiæ ex ſpeciali ratione continet judicium, quod inchoari nequit, ſi non ſit, qui cauſam deferat, uti fit in propoſito, & pluribus oſtendimus *loc. cit.* ſecus autem ſe res habet in extrema Unctione, ad quam voluntas tam ſpecialis & propinqua non requiritur, ut proinde ſufficiat generalis illa, quâ quis ex vi profeſſionis chriſtianæ Sacramenta recipere in tali ſtatu velle cenſetur.

LXXVII. *Sylvius homo ruſticanus ſæpè abit in ſylvas ſpectantes vel ad privatos quoſdam dominos, vel ad alienam communitatem, cujus ipſe non eſt pars, & ex his ligna cedit, ſecúmque avecta vendit,*

dit, ut comparato inde pretio necessitatibus suis domesticis occurrat. Quæritur. Utrum Sylvius peccet, teneatúrque ad restitutionem?

Videtur peccare, & ad restitutionem obligari. Ita ex communi Bonacina *de Restitut. D.* 2. *q.* 3. *punct.* 7. *n.* 27. Ratio est, quia Sylvius sic lignans usurpat sibi rem alienam. Ergo furtum committit. Ergo ad restitutionem tenetur.

Resp. Probabile esse, Sylvium in alienis sylvis non circumseptis absque devastatione & immoderata strage ligna cedentem & avehentem non peccare, saltem mortaliter, nec teneri ad ullam restitutionem. Ita Bannez 2. 2. *Quæst.* 62. *art.* 3. *dub.* 4. *conclus.* 2. & 3. Salonius, Ledesma, & plures alii Dominicani, quos refert, & eorum opinionem probabilem censet Dedicastillo *de Iust. Tr. D.* 9. *n.* 357. Ratio est, quia ejusmodi sylvæ ab initio non aliâ lege fuerunt concessæ communitatibus, aut privatis dominis, quàm ut ipsis liceret in illis lignare impunè, non item aliis, citra majorem tamen obligationem vel peccati contrahendi, vel restitutionis faciendæ, nisi devastationem aut stragem majorem facerent, ut sic aliquod foret discrimen inter arbores frugiferas & sylvestres, cùm enim istæ singulari culturâ non indigeant, sicut illæ, sed eas humus suâ sponte procreet, non decuit, ita has sylvestres arbores appropriari uni, ut nullo modo

do frui iisdem possint cæteri. Secus se res habet, si prædictæ sylvæ sint circumseptæ, vel proprio alicujus labore plantatæ, aut si ligna ab alio jam fuerint cæsa, & in struẽ conjecta, quia hâc ratione tam ipsæ sylvæ, quàm ligna in eis cæsa, sufficienter jam censentur alicui appropriata, ut absque injuria Domini auferri ex illis aliquid nequeat.

Ad rationem in contrarium distinguimus. Sylvius usurpat sibi rem alienam, cujus nullum habeat usum absque injuria alterius, & obligatione restitutionis, negamus: absque pœna, si in hoc usu à domino deprehendatur, esto; hoc enim non sufficit, ut dici possit, graviter peccare, & obligari ad restitutionem.

LXXVIII. *Simplicius vir rusticanus in necessitate ita gravi versatur, ut pro se, familiáque sua congruam sustentationem non habeat. Retinet ergo decimas; nec causam necessitatis suæ Parocho explicat. Quæritur. Vtrum in hac rerum penuria constitutus, licitè solutionem decimarum omittat?*

Videtur non facere hoc licitè. Ita post Joannem Andream, Abbatem, & alios Henricus Canisius *de decimis, c. 5.* Qui solùm extremam necessitatem excipiunt, quia extra hanc Simplicius non habet jus ad eas decimas subtrahendas.

Resp. Simplicium in gravi necessitate & defectu

defectu congruæ sustentationis constitutum, licitè retinere decimas, etiamsi necessitatem hanc suam Parocho non aperiat. Ita Suarez *Tom.* 1. *de Religione,Tr.* 2. *l.* 1 *c.* 16. *n.* 16. & 18. Laym. *L.* 4. *Tr* 6. *c.* 3. *n* 6. Palao *Tom.* 2. *tr.* 10. *Disp. unic. punct.* 11. *n.* 2. & alii. Ratio est. Tum quia præceptum de solvendis decimis est merè Ecclesiasticũ. Ergo credibile non est, piam Ecclesiam velle, ut à fidelibus tanto rigore decimæ exigantur. Tum quia universim solutio debiti differri potest ob gravem necessitatem debitoris, ut ex communi tenet Lessius *l.* 2. *de just. c.* 16. *n* 141. imò Palao T*om.* 7. *de just.* T*r.* 32. D. 1 *punct.* 17. §. 2 *n* 2. cum non paucis Theologis docet, in gravi etiam necessitate debitum penitus extingui, & non minus in hac, quàm in extrema egestate omnia esse communia; quæ certè vero-similiora sunt in debito decimarum, cùm hoc, ut diximus, non ex jure naturæ, sed lege tantùm Ecclesiæ proficiscatur. *Atque ex his* patet ad argumentum in contrarium.

LXXIX. *Siridion Sacerdos, & in arce quadam junioribus Comitibus præfectus advertit in prædicta arce fieri quædam ex ignorantia inculpabili tum contra jus naturale, quàm positivum, quæ licèt ad ipsum non spectent, neque in grave tertii detrimentum vergant, quia tamen admonitionem utilem fore arbitratur, anxius hæret, num errorem detegat. Quæritur. Vtrum Siridion ea, quæ*

ex

ex errore invincibili in arce illa contra diversas leges committuntur, corrigere debeat?

Videtur non teneri. Ita Bonac. *Tom.2.D.3. de Charit.Q.4.pun.7.n* 10. Tanner.*Tom.3.D.2. Q.5.dub.4.n.77.* Oviedo *in 2.P. D.Thom. Tr.5. Controvers.2.punct.3.n.29 & 30.* & alii, è quibus plerique tantùm de jure naturali & divino loquuntur. Moventur. Tum quia homines illi non sunt absolutè in statu spiritualis miseriæ, cùm non peccent. Tum quia præceptum correctionis est de peccato proximi, juxta illud Lucæ 17. Si peccaverit in te &c. Ergo ubi non adest peccatum, non est obligatio.

Resp. Siridionem teneri homines in prædicta arce diversas leges transgredientes monere, si ex monitione fructus speretur, sive ignorantia sit juris naturalis, sive positivi, etiamsi ex officio peculiariter non obligetur, Ita Thomas Sanchez *D.38. L 2. de Matr. n.5.* & post alios Palao *Tr.6.de Charit.D.3.punct.5. n.3.* Ratio est. Tum ob reverentiam ipsarum legum. Tum quia illa ignorantia absolutè malum quoddam est, esto non imputetur culpæ. Ergo est materia doctrinæ vel correctionis, & objectum spiritualis eleemosynæ. Tum quia ex transgressione materiali facilis est transitus ad formalem. Ergo si potest Siridion hoc periculum avertere, cur non faciat? Tum quia si violatores legum non corrigit, dum

dum potest, tacitè denotat, approbare se eam transgressionem, & sic scandalum præbet. *Atque ex his* patet, ad correctionem invincibiliter errantis magis teneri Superiores, Parochos, Confessarios &c. ut communiter docent DD. quia ratione officii tenentur 1. subditos instruere in observatione præceptorum. 2. procurare, ne aliis scandali occasionem præbeant. 3. Impedire, ne alii intelligant subditorum errores se approbare.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, esto homines illi non sint absolutè in statu miseriæ spiritualis, sunt tamen in gravi hujus periculo. Adde, alia esse capita, ex quibus obligatio surgat, ut ex dictis patet. *Ad* 2. distinguimus, est de peccato formali vel materiali proximi, item de peccato, vel proximo hujus periculo, concedimus: de ipso peccato formali tantùm negamus.

LXXX. *Sueno insignis ac dives adolescens cogitat certum aliquod monasterium ingredi, jamque ab Abbate hujus spem admißionis certam habet, quod advertens Gerebernus ejus paterfamilias, nihil non tentat, quibus eum ingredi volentem à proposito revocet, & generum suum faciat, ac tandem etiam istud assequitur; quo intellecto Abbas vehementer conqueritur, & Gerebernum tam peccati mortalis, quàm restitutionis reum pronunciat. Quæritur. Vtrum Gerebernus impediendo Suenonem à Religionis ingressu, peccatum mortale com-*

commiserit, & obligationem restitutionis monasterio faciendæ contraxerit?

Videtur Gerebernus mortaliter peccasse. Ita M. Navarr. *in Man. c* 12 *n*.44. Diana P. 11. *Tr*.3. *Res*. 22. & hoc teste communis aliorum. Quia læsit charitatem erga proximum in re valde gravi: & cùm inde monasterium non leve patiatur damnum, utique etiam huic insuper compensationem facere tenebitur.

Resp. 1. Si Gerebernus ex justa causa dissuasit Suenoni Religionem, & ad matrimonium potiùs induxit, non peccavit ullo modo, nec ad ullam tenetur restitutionem. Ita ex communi omnium Wiggers *de Just*. *Tr*. 4. *c*. 3. *d*. 4. *num*. 9. ubi plures tales justas causas recenset, nec de hoc est inter Catholicos dissensio. Itaque

Resp. 2. Si illud absque justa causa, attamen citra vim & fraudem fecit, proponendo v. g. honores, divitias, voluptates in sæculo: & oppositam in monasterio vilitatem, pauperiem, molestiam, difficultatem &c. nondum peccavit saltem mortaliter. Ita expressè Filliucius T*om*. 2. T*r*.32. *c*.6. *n*.171. & Constantinus à Castro Mortariano apud Dian. *loc. cit.* Ratio est. Tum quia per hæc Suenoni nulla vis aut fraus est facta, sed voluntariè seposito Religionis desiderio, matrimonium inivit. Ergo Gerebernus legem charitatis graviter non lęsit, sed citra venialem culpam ejus actio stetit.

ſtetit. Tum quia Monaſterium nullum adhuc jus acquiſivit in Suenonem. Ergò nec injuria ipſi eſt facta compenſationi obnoxia.

Reſp. 3. Si Gerebernus vi aut fraude Suenonem abſtraxit ab ingreſſu ad Monaſterium, peccavit mortaliter, & tenetur reſtituere Monaſterio, quanti æſtimabitur emolumentum temporale ex ipſo proventurum, conſideratis tamen circumſtantiis, per quas illud emolumentum poterat impediri. Ita communis Authorum apud Dedicaſtillo. *Tr.* 2. *de juſt.* D. 7. *dubit.* 2. Ratio eſt. Quia vis & dolus ſunt contra juſtitiam, ſiquidem quivis habet jus, ne per vim & fraudem impediatur à conſecutione bonorum. Cum ergò jus iſtud in re gravi læſerit Gerebernus, peccavit mortaliter, & tenetur illud reſarcire Monaſterio, eo, quo diximus modo: Suenoni verò vim ac fraudem auferre, ſi quæ adhuc lateret, & bono ſalutis, quod per propoſitum aſſumendæ Religionis intendit, obſtare poſſet: item obligatur reparare damnum, ſi quod aliud ex injuſta illius ſuaſione paſſus eſt, & reparari poteſt, ut rectè cum aliis Lugo *D.* 9. *de juſt. num.* 28.

Ad rationem in contrarium dicimus, Geretbernum læſiſſe quidem charitatem in re gravi, ſed non ultra culpam venialem, ſi vis & dolus abfuit, cum Sueno liberè tunc conſenſerit. Unde etiam ex iſto nullum adhuc jus

advenit Monaſterio, ex cujus violatione compenſatio eidem debeatur.

LXXXI. *Suibertus Sacerdos & Canonicus totum Officium divinum orare ſolet manè uſque ad Completorium, quod dein nullâ juſtâ causâ impeditus frequenter negligit. Quæritur. Vtrum hac omiſſione duo peccata committat, & duplicem horarum dicendarum titulum aperire in Confeſſione debeat, de quo ipſe dubitat?*

Videtur affirmandum. Ita Suarez. *Tom.2. de Relig.l.4.c.18.num.9.* Fagundez *de præcept. Eccleſ. Tr.2. l.4.c.5 n.23.* Layman *l. 4. Tr. 1. c. 4. in fine.* ubi hanc ſententiam vocat communem DD. & contrariam improbabilitatis arguit. Nam omnium vox & ſenſus eſt *Beneficium dari propter officium*, ſive ex Juſtitia recitandum eſſe Officium. Ergò Suibertus non tantùm tenetur ratione Ordinis ſacri, adeoque ex Obedientiæ virtute, ſed etiam ex virtute Juſtitiæ, & conſequenter omittendo notabilem officii divini partem (qualis eſt Completorium) duo peccata committit, atque ideo utrumque obligationis titulum exprimere in Confeſſione tenetur.

Reſp. Suibertum omiſſione Completorii unum tantùm committere peccatum, nec teneri duplicem horarum dicendarum titulum in Confeſſione aperire. Ita Homobonus, Henriquez, Gartias, quos refert & ſequitur Diana *P.2. Tr. 12. Reſ.22. & P. 4. tr. 4. Reſ.219. in fin.*

*in fin.*Salas *Tom.1.Tr.13. D.3.s.2.n.17.* Bonac. *Tom.1.de Horis Can.D.1.q.2.pun.4.n.27.* Palao *Tom.2 Tr.1.D.2.p.7.pa.2.n.29* & alii. Ratio est, quia multiplicantur hic præcepta solùm materialiter; quippe non datur Beneficium Beneficiato titulo Justitiæ, sed Religionis; præcipitur enim recitatio horarum Can. in laudem DEI, ut rectè Palao.

Atque ex his patet ad argumentum in contrarium; negatur enim dari Beneficium sub conditione officii: conceditur autem dari sub modo & onere. Patet quoque immeritò Laymanum hanc nostram sententiam communi Doctorum contrariam affirmâsse, atque improbabilitatis damnâsse, cum tanto magnorum Doctorum numero, & rationis momento nitatur.

LXXXII. *Theonas operam suam locavit nobili cuidam ad arcem, quæ destructa erat, reparandam per integrum annum conventione mercedis* 100.*florenorum. Nunc finito anno, & arce egregiè reparatâ deceptum se advertit plus, quàm dimidio pretii, adeoque* 150.*florenos labore & arte suâ ad minimum se meruisse, quod sanctè affirmat Confessario, petens ab ipso consilium. Quæritur. An juvari possit?*

Videtur non posse. Ita nonnulli L.P. eò quod contractus iam sit finitus, neque optio dari possit decepto vel rescindendi contractum, vel mercedem supplendi.

Resp. Theonam juvari posse. Ita Fachin. *L.1 controvers. c.22* Molina *de Iustit. Tr.2. D.349. §. prædicta.* & alii. Nam finitâ locatione, læsus remedium habet *ex L. 2. codic. de rescindend. vendit.* ut saltem contractus ad æquitatem redigatur. Ergò æquitas exigit, ut hâc viâ subsidium accipiat; imò etiamsi dispositio cit. legis in hoc casu locum non haberet, ex aliis tamen nim. *ex L. si superstite. Cod de dolo, & L. si quis eum aliter. ff. de verb. oblig.* decepto subveniendum esset.

Ad rationem contrariam dicimus, esto contractus non possit rescindi, quia finitus est, posse tamen eundem reparari, & ad æquitatem reduci, quod sufficiens videtur.

LXXXIII. *Theon Sacerdos Vesperas Officii divini ut aliis anni temporibus, ita etiam in Quadragesima orat post meridiem circa tertiam, quod advertens alius Presbyter, eum huius admonet, aitque, absque peccato (nisi justa aliqua causa subsit) fieri istud non posse, quam ille admonitionem non curat, sed pergit morem suum tenens. Quæritur. An Theon reipsa peccet, Vesperas in Quadragesima absque alia causa post meridiem dicendo?*

Videtur peccare Tum quia universim peccat venialiter, qui horas Canonicas non legit temporibus determinatis, ut contra Caramuelem *in Theol fundamentali fund. 53. §. 20. n. 11. & 17.* docent Card. Bellarminus, Toletus, Valentia, Lessius, Sanchez, Layman & communi-

muniter DD. apud Dianam *P.* 11. *Tr.* 1. *Res.* 9. Tum quia Rubrica expresse præscribit, ut vesperæ in Quadragesima ante comestionem dicantur. Tum quia idem Ecclesiæ consuetudo jam obtinuit, cui absque peccato contravenire nemo potest.

Resp. Theonem non peccare etiam venialiter, vesperas in quadragesima post meridiem circa tertiam recitando sive in choro, sive extra chorum. Ita Cajetanus *in sum. V. Ieiunium* § *hora competens*. Navarrus, Medina, Fagundez, & post plues alios Tamburinus *l.* 4. *in Decal. c.* 5. §. 4 *n.* 5. Ratio est. Tum quia horæ canonicæ non habent ullam connexionem necessariam cum jejunio. Tum quia rubrica Breviarii feriâ quartâ Cinerum non imponit præceptum, ut docent citati & Trul. *d.* 18. *n.* 6. imò sunt, qui laudabilius hoc fieri putent, nixi authoritate Cardin. Bellarmini, quem refert Tamburinus *loc. cit.* dicere solitum fuisse, congruentius esse nostrâ hâc ætate, vesperas quadragesimales recitare post prandium, quàm ante; etenim apud Majores nostros ideo vesperæ dicebantur ante refectionem, quia ista differebatur ad horas vespertinas: at nunc, si jam à stata hora cœna est dejecta, & in prandium mutata, cur per novam licentiam dejiciatur hora recitationis officii vespertini, & contra debitum ritum ad tempus antemeridianum transmittatur?

ſed pace tanti viri dixerim, laudabiliús mihi non videri à directione Rom. Eccleſiæ, & conſuetudine hujus paſſim à ſanctiſſimis etiam viris recepta recedere, quàm hiſce ſe conformare; eſto igitur abſque peccato faciat Theon veſperas poſt meridiem in quadrageſima dicendo, laudabilius tamen in hoc non facit.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, veſperas non perinde eſſe determinatas in quadrageſima ad tempus ante prandium ac alias horas extra quadrageſimam ad ſuum quamlibet tempus; cùm recitationem illam veſperarum ante comeſtionem in quadrageſima nec rubrica ita abſolutè præſcribat, nec conſuetudo tam rigidè obliget, utpote ſub peccato non introducta aut recepta, ut paſſim advertunt DD.

Atque ex his patet etiam ad 2. & 3.

LXXXIV. *Thomas vir inter Catholicos doctus frequenter angitur circa animæ rationalis immortalitatem, quam haud ignorat ab univerſa Eccleſia proponi credendam, ideoque frequenter hâc de re mentionem facit, aliorum ſenſum explorans, ac tandem ſuum etiam promere rogatus ait, probabile ſe iudicare, animam rationalem eſſe immortalem. Quæritur. Vtrum Thomas ob hanc ſuam dubiam ſententiam de re fidei committat hæreſin?*

Videtur non committere. Ita Canus L. 12. *de locis c.* 9. Malderus 2. 2. *Q.* 11. *art.* 2. *Memb.*

2. §.

2. §. *respondeo.* & nonnulli. Tum quia hoc dubium non est actus, sed suspensio actûs. Tum quia idem dubium nihil habet contrarium fidei propter dictam suspensionem.

Resp. Thomam ita dubitando incidere in hæresin. Ita Suarez *de fide* D. 19. *sect.* 4. *n.* 10. Barbos. *de potest Epis. Alleg.* 40. *n.* 16. Arriaga *in primam secundæ Tract. de fide div.* D. 19. *n.* 75. & communiter alii. Nam dubitans de fide fidem destruit; hæc enim in homine fideli firmitatem in credendo supponit juxta illud Athanasii in symbolo: *hæc est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non potest.* Sed fides non destruitur nisi per hæresin positivam. Ergò dubitatio illa continet talem. Confirmatur. Dubitare propriè circa rem fidei est judicare illam, etiam attentâ propositione Ecclesiæ, adhuc non esse certam, quod judicium est formalissima hæresis; quippe directissimè opponitur Veracitati divinæ.

Ad argumenta in contrarium dicimus, cum illa suspensione stare optimè, Thomam habere actum, quo judicet, illud objectum non esse certum; aliàs non verè & absolutè dubitaret, sed vel merè præscinderet, nullum omninò actū eliciendo, vel dubitaret solùm secundum quid, seu respectivè ad rationem naturalem, quasi per hanc præcisè non certò constaret, animam rationalem esse immortalem,

lem, esto in se & vi revelationis divinæ certissimum foret, quorum neutro modo hæresin committeret, ut rectè notat Arriaga *Loc. cit. n.* 76. addens, sic Catholicissimum quemque sæpè de mysteriis fidei dubitare posse: atque in eundem sensum Scholasticos docere, scientiam & opinionem de eodem objecto cohærere posse, quia unam eandemque veritatem manifestè probari uno argumento: & altero non probari nisi probabiliter seu opinativè, nullo modo repugnat.

LXXXV. *Tornanus ait in Confessione, se cuidam ovem abegisse, & cum imponeretur ei restitutio, subdit, credere se, Dominum illius ovis non esse invitum, vt ut aliàs materia sit gravis, certè libenter condonaturum, si rogaretur. Quæritur* 1. *Vtrum Tornanus ex præsumpta hac Domini voluntate excusetur à restitutione?* 2. *Quid si eandem ovem abigendo putasset, Dominum illius non denegaturum, si peteret, an idcirco furtum mortale non commisisset?*

Videtur Tornanus non excusari inde à restitutione, aut furtum minùs grave committere. Tum quia talis licentia conditionalis non sufficit ad valorem actuum, v. g. ad audiendam confessionem, ut ex communi docet Suarez *Tom.* 3. *de Relig. l.* 8. *de statu Relig. cap.* 11. Ergò nec sufficit ad accipiendam aut retinendam rem alterius, eo inscio. Tum quia aliàs Religiosus citra violationem pauperta-

pertatis accipiet aut retinebit rem aliquam sine præscitu Prælati, si putet hunc non negaturum licentiam aut restitutionem non postulaturum, si sciret, aut rogaretur, quod tamen absque dissolutione paupertatis religiosæ admitti non potest, quando enim aliquis talem facultatem sibi non finget?

Resp. 1. Tornanum in foro interno ob voluntatem Domini præsumptam excusari à restitutione, saltem statim facienda. Ita ex communi Lugo *de just. Disp.* 21. *n.* 52. Quia si remissio creditoris expressa sufficiat, cur non etiam rationabiliter præsumpta? Quod si Dominus, qui præsumitur non invitus, sit reverà invitus, non ideò peccavit Tornanus differendo restitutionem, sed comperto errore ad eam faciendam obligatur, ut rectè Molina *Tom.* 3. D. 68. *n.* 3. *Dixi in foro interno*; nam in foro externo semper præsumitur Dominus invitus, nisi adsint sufficientes conjecturæ, quæ id persuadent juxta glossam *in l. inter omnes.* §. *rectè.* *V. Verumtamen. ff. de furtis.*

Resp. 2. Tornanum ex prædicta præsumptione non commisisse peccatum grave. Ita D. Antonin. Rosella, Angles, Sylvester, & teste Lugo *cit. n.* 54. satis communis sententia. Ratio est, quia sic res non est ablata invito Domino, aut certè non quoad substantiam, sed tantùm quoad modum, ut præter alios tradit etiam Less. *l.* 2. *de just. cap.* 12. *num.* 49.

Ad 1. *in contrarium* negamus conſequentiam; quia ad Sacramenta & eorum valorem ex communi Theolog. requiritur voluntas poſitiva antecedens, quæ cauſet illos effectus : ad excuſandam autem malitiam furti non requiritur poſitiva Domini voluntas, ſed ſolùm quod non ſit poſitivè invitus, id quod accidit, quoties Dominus ita eſt affectus, ut ſi peteretur res, eam concederet.

Ad 2. Concedi ſequelam à nonnullis apud Lugo *n.* 56. quibus favent Suarez *loc. cit. n.* 11. & Leſſius *l.* 2. *de juſt. c.* 41. *in fine.* Verùm licet doctrina hæc abſolutè etiam in Religioſo locum habere poſſit, de facto tamen non tam facilè præſumitur Prælatus non invitus, quàm Dominus ſæcularis, eò quod iſte ſolùm attendat ad ſuam utilitatem, à qua ſi propter ſubſtantiam rei ablatæ non retardetur, diſplicentia modi parùm eundem moratur : ille verò inſuper attendat ad bonum religioſi ſtatûs, & obſervationem regularum, cui frequenter non tam ſubſtantia rei ablatæ, quàm modus adverſatur, ut pluribus explicat Lugo *Diſp.* 3. *de Iuſt. ſect.* 7. *à num.* 123.

LXXXVI. *Theopemptus Parochus in concubinatu vivit cum Theopempta fœmina Laica, idque ex certis teſtimoniis reſcit Iudex ſæcularis, qui mox in ædes parochiales Theopempti cum apparitoribus ſuis irruens & concubinam inde vi extrahens, ac ſuo eam ſiſtens tribunali omnes expenſas in captura*

ptura facta à Theopempto requirit. Quæritur. Ad quem Theopempta Laica Iudicem in hac causa spectet, an ad Ecclesiasticum, vel sæcularem?

Videtur spectare ad Judicem Ecclesiasticum. Ita plerique DD. Uti videre est apud Jacob. Menochium *de arbitr. Iudicum Quæstionib. L.2.c.371 n.13.* Ratio est. Quia unica & individua causa ab uno Judice est judicanda *ex text. in L.nulli, c. de Iudiciis.* Ergo ab Ecclesiastico digniore juxta *L.communem ff. quemadmodum servitutes amittantur*, ubi ratione sanctitatis potest quis viam & usum retinere, quem alius per se non poterat.

Resp. Theopemptam Laicam fœminam ream concubinatûs cum Clerico spectare ad sæcularem Judicem. Ita Covar. *practic. qq. c.34. n.1. circa finem.* Julius Clarus *pract. quæstion. c.6. n.6.* & plures apud hos. Probatur. Tum *ex L si quis uxori ff. de furtis in princ.* ubi Socius criminis non gaudet privilegio Socii. Tum quia delictum, etsi physicè sit unum & individuũ, moraliter tamen est duplex. Ergo ratione hujus duplicitatis quilibet delinquens suo subditur Judici. Tum quia si pluribus fratribus, è quibus unus est Clericus, obveniat hæreditas, solus Clericus pro parte sua non alii fratres exempti sunt à solutione tributorum. Ergo etiã delictum Theopemptæ Laicæ non debet esse exemptum à Juris dictione Laicali, eò quod commune sit cum delicto Clerici.

Atque

Atque ex his patet ad rationem in contrarium. Ad *L. communem* dicimus, eam intelligendam in causa, quæ nullam, vel saltem non commodam patitur divisionem. Cæterùm quod Judex Sæcularis in ædes Theopempti Clerici cum apparitoribus ita involet, & expensas in captura concubinę factas ab eodem exigat, meritò tanquam malè factum damnat Lay. *L.4.Tr.9.c.4.num.10.& 11.* Illud quidem quia est violentia usurpata contra ipsos Ecclesiasticos: hoc verò, quia Theopemptus harum expensarum causa non extitit, sed solùm per accidens suo delicto occasionem præbuit.

LXXXVII. *Turson in Gothia Iudex capite quemdam plecti jusserat. Is genibus innixus: en morior, inquit ad Iudicem, teque voco hâc horâ ad* DEI *tribunal, quo dicto caput ferro subjecit, & simul ex equo judex mortuus decidit, ut refert Olaus l.14. Histor Aquilon.c.20. Similes provocationes non rarò contingunt. Quæritur. An licitè?*

Videtur, quod non. Ita Julius Clarus *in l 5. §.fin q.85.n.7.* cum nonnullis Juristis. Tum quia est contra charitatem, & patientiam Christianam. Tum quia vana est innocentiæ gloriatio & propriæ vindictæ appetitio. Tum quia injusta fit perturbatio Judicum, cùm nulli tribunal DEI non sit formidabile.

Resp. Provocationem ad DEI tribunal per se esse licitam. Ita Martinus Delrius *de Magi-*

cis Disquisitionibus Tom.2.l.4.c.4.q.4.s.1. & ex hoc plures alii. Probatur. Tum exemplis Virorum sanctitate & doctrinâ præstantium, quæ tam ex S.Scriptura, quàm Historia Ecclesiastica adducit citatus Author. Tum quia cuilibet ob gravamen appellare licet ad Judicem superiorem, qualis respectu cujuscunque inferioris est Deus, à quo est omnis potestas in cœlo & in terra. *ad Rom.13.*

Ad 1. *in contrarium* negamus esse contra charitatem aut patientiam, vocare alterum ad Dei Tribunal, eo animo, ut innocentia pateat, aut familia ab infamia liberetur &c. esto ex altiori motivo sive charitatis, sive alterius virtutis, factura famæ aliorumque bonorum laudabiliter sufferri possit. *Ad* 2. Negamus quoque, provocationem talem per se esse vanam innocentiæ gloriationem, aut propriæ vindictæ appetitionem, cùm bono fine fiat, & perinde, ac juramentum justum, laudem mereatur; quia tamen facilè latens aliqua gloriosæ vel vindictæ vel alia perturbati animi nebula se immiscet, ut veritatem ac justitiam non videamus, idcirco fatemur, periculosum esse hoc genus defensionis, ac nec unquam ferè usurpandum. Quod si quis scienter injustè alium citet, peccat etiam mortaliter ob grave nocumentum alteri inde oriri solitum. *Ad* 3. Dicimus, ex hac citatione nullam sequi Judicum perturbationem; nam vel justam

tule-

tulerunt ſententiam, & tunc contemnere debent citationem illam, & prœmium potiùs quàm pœnam juſti Judicii à DEO exſpectare: vel de vero Judicio dubitant, & tunc illâ excitari eos oportet ad exactiorem rei diſcuſſionem, ut lata ſententia aut retractetur, aut maturiori conſilio confirmetur, quæ omnia abſque noxia animi perturbatione fieri queunt.

LXXXVIII. *Turonius pro Iubilæo lucrando ſedulò confeſſus eſt, & Sacram Euchariſtiam ſumpſit, jejunium tamen uſque ad ultimum diem diſtulit, & antequam hoc perageret, relapſus eſt in peccatum mortale. Quæritur Vtrum Turonius ad lucrandum Iubilæum denuo confiteri debeat?*

Videtur teneri ad Confeſſionem iterandam? Ita Suarez *To.4.in 3.Part D.52.ſ.3.num.7.* Dicaſtillo *de Pœnit.Tr.9.D.22.n.161.* Palao *Tr. 24.Diſp.unica pun.9.n.24.* Ratio eſt, quia juxta verba Bullæ lucraturus Indulgentias prætet cætera requiſita debet eſſe de omnibus ſuis mortalibus contritus & confeſſus. Atqui Turonius abſque nova confeſſione non eſt de omnibus contritus & confeſſus, ſed tantùm de aliquibus. Ergo non lucrabitur indulgentias. Ergo ut has conſequatur, confeſſionem repetere tenetur.

Reſp. Turonium non teneri confeſſionem repetere. Ita Nugnus in addit.& *3.part.9.27. à 3.dub.4.* Bonacina *To.1.fol.295.num.9.* & teſte Dedicaſtillo *l.cit.* multi alii. Ratio eſt. Tum

quia

quia ille lucratur indulgentias, qui opera requiſita ritè ponit. Atqui Turonius ſi abſque nova confeſſione contritionem de peccato eliciat, omnia requiſita ritè ponit, cùm Summus Pontifex tantùm unam Confeſſionem requirat, ergo &c. Tum quia oblitus invincibiliter peccati mortalis, in Confeſſione non tenetur iterum confiteri ante ultimum opus peragendum, ſed ſufficienter diſponitur per contritionem ad lucrandas Indulgentias, ut plerique ex Adverſariis concedunt. Cur ergo in noſtro caſu nova Confeſſio requiratur? Tum quia ex communi Theologorum ad lucrandas Indulgentias plus non requiritur, quàm ut aliquis, dum ultimum opus ex requiſitis peragit, exiſtat in gratia. Atqui Turonius, ſi ante ultimum opus de commiſſo peccato conteratur, exiſtit in gratia. Ergo non tenetur Confeſſionem repetere.

Ad rationem in contrarium diſtinguitur Major; debet eſſe contritus & confeſſus de omnibus mortalibus ante hanc Confeſſionem patratis conceditur: de omnibus ſimpliciter etiam iis, quæ poſt hanc Confeſsionem ritè peractam ante ultimum opus ex requiſitis denuo committuntur, negatur; cùm Pontifex nullibi Confeſsionem repetitam, adeoque duplicem imperet, ſed unam. Sufficit ergo, ſi aliquis unam Confeſsionem ritè peragat: de peccatis autem poſt hanc patratis ſaltem contera-

teratur, cùm pro legitima dispositione talis contritio sufficiat. Ad hæc in verbis illis *contritus & confessus*, quæ apponi solent, particula. *Et* sumi potest distributivè, ut sensus sit, concedi Indulgentias tum omnibus confessis, etiamsi non fuerint fortè contriti sed sufficienter attriti, tum omnibus contritis, quales esse possunt, qui post Confessionem iterum in mortale lapsi sunt. Ut bene notat Lugo *Tom. de pœn. D.* 27. *n.* 94.

LXXXIX. *Valentioni Subdiacono & Canonico Cantuariensi moritur unicus frater absque relicto hærede, ut igitur tum amici, tum alii viri magnæ authoritatis illustri familiæ consulant, suadent ei, ut Canonicatum resignare, & matrimonium inire velit, securus de dispensatione per ipsos impetranda, & quia de hac petenda & brevi affutura minimè dubitatur, nuptiæ interea celebrantur, & triduo post eas adest dispensatio à Summo Pontifice obtenta. Quæritur* 1. *Vtrum matrimonium Valentionis ante acceptam dispensationem fuerit validum?* 2. *Si non sit validum, utrum Valentio illud ineundo & cohabitando peccârit?*

Videtur matrimonium fuisse validum, & consequenter Valentionem non peccâsse illud ineundo & cohabitando. Tum quia ante illud initũ jam fuit concessa dispensatio, cùm intra triduum Romæ Cantuariũ pervenire nõ potuerit. Tum quia valor dispensationis non pendet à dispensando, sed à dispensante, qui etiam

etiam invito & renuenti obtrudere eam potest, ut docetur *de LL.*

Resp. 1. Matrimonium Valentionis fuisse nullum. Ita Sanchez *l.8.de Matr.D.26.n.5.* Amicus *Tom.5.cursûs Theologici.D.6.sect.1.n.11.& seq.*Palao *Tom.1.Tr.3. D.6.pun.11.n.3.* & communiter alii. Prob. Tum *ex l.qui absenti ff.de acquirenda possessione,&c. Si tibi absenti, de præbend. in 6.* ubi dicitur: *jus in beneficio, quod absenti confertur, non acquiri, donec absens ratam habuerit collationem,* quod proportionaliter de dispensatione sentiendum, ut rectè notat Sanchez *loc.cit.* Tum quia dispensatio per se est relaxatio à lege adhuc vigente & obligante. Ergo ut licitè suum effectum operari valeat, debet esse nota ipsi dispensando; quamdiu enim ei dispensatio Superioris non innotescit, non est ei licitum contra legem agere; ut proinde dispensatio ante sui notitiam nequeat ponere effectum suum. Tum quia dispensatio absque tuo mandato impetrata, vel à Principe concessa semper secum trahit hanc imbibitam conditionem: si tibi placita sit, & grata existat, ut cum cum Suarez, Salas, Sanchez & aliis tradit Palao *loc cit.* Unde differt hic casus à XXXVIII. supra allato.

Resp. 2. Valentionem, per se loquendo, peccâsse celebrando nuptias, & cohabitando ante notitiam dispensationis. Ita *cit.* Authores. Ratio est, quia ante dispensationis notitiam

tiam non potuit tutâ conſcientiâ & abſque peccato contra legem agere, cùm ante talem notitiam adhuc in conſcientia ipſius, vim ſuam obligandi obtinuerit. *Dixi per ſe*, quia ſi Valentio ob ignorantiam invincibilem bonâ fide proceſſit, tunc per accidens ratione hujus à peccato liberatur, ut docetur de conſcientia.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, fuiſſe quidem diſpenſationem Romæ jam conceſſam ante matrimonium Cantuariæ initum, non tamen illam habuiſſe vim & effectum, donec cognita aut acceptata fuerit à Valentione; quia eſt quædam donatio, quæ per acceptationem completur. *Ad* 2. Diſpenſationem habere quidem valorem à diſpenſante, non tamen effectum ante notitiam diſpenſandi, & licet alicui invito & renuenti concedi poſſit, hoc tamen nunquam debet præſumi, niſi id manifeſtè conſtet, ne gratiæ Principum vilipendantur.

XC. *Vindonius vir nobilis ex mera liberalitate Roſimundæ conjugi ſuæ gemmam centum imperialium dono concedit, quam ipſa ſtatim divendit, & pecuniam in pauperes, amicos, alioſque profundit. Quæritur. Vtrum maritus has uxoris ſuæ elargitiones ad ſe retrahere, & gemmam repetere poßit?*

Videtur poſſe. Nam ex communi Authorum donatio ex mera liberalitate uxori ſimpliciter

pliciter facta est ad arbitrium donantis revocabilis *juxta l.3.ff. de donationibus inter virum & uxorem.* ubi Antoninus Augustus ait: Majores nostri inter virum & uxorem donationes prohibuerunt, amorem honestum solis animis æstimantes: famæ etiam conjunctorum consulentes, ne concordia pretio conciliari videretur. Ergo si vir donationem uxori factam revocet, & nullam constituat, amici omnesque alii reddere tenentur accepta.

Resp. Probabile esse, primam Vindonii donationem, etsi simplex & merè liberalis fuerit, firmam tamen & irrevocabilem fuisse, ac proinde eum prædictas uxoris elargitiones ad se retrahere, & gemmam repetere non posse. Ita Caramuel *in Theolog. Moral. l.2. num.51.* quem sequitur Diana *P.8. Tr.6. Resol.19.* Ratio est, quia in his circumstantiis per epiikiam tam *legem cit.* quàm alias prudenter sic interpretamur, cùm utique bonum, non perniciem publicam intendant; quæ enim aliàs sequeretur rerum confusio? quæ amicorum dissensio & jurgia? quæ famæ, authoritatisque imminutio?

Atque ex hoc patet ad rationem in contrarium.

XCI. *Vitellius Religiosus & Sacerdos valde pius visitat Anchisen ægrum senem, & dum piè cum isto colloquitur, rogat æger, ut absentibus aliis vertere ipsum in alterum latus velit, quò meliùs cubet. Obsequitur Vitellius tam amicè rogan-*

ti; at dum omnibus adhibitis viribus quàm suavissimè versare eum conatur, ecce senex mortem obit. Unde vehementer angitur Vitellius, ne accelerando seni mortem irregularitatem incurrerit. Quæritur. Quid hac de re sentiendum.

Videtur incurrisse irregularitatem. Tum quia ad hoc, ut incurratur irregularitas etiam ex homicidio, non requiritur culpa. Tum quia chirurgus, Medicus, vel quivis alius, si secando infirmum, medicinam præbendo, illum in lecto versando occidunt, aut mortem accelerant, fiunt irregulares. Tum quia c. *Tua nos de homicidio.* Clericis prohibitum est, ne artem chirurgicam exerceant propter periculum, ne alicui causa mortis existant, ex quo Suarez *D.* 47. *sect.* 7. Clericum irregularitatem contrahere, si contra hujusmodi prohibitionem ægrum secando, vertendo &c. mortem ipsi etiam præter intentionem & sine notabili negligentia acceleret: Cur ergo Vitellius eandem irregularitatem non incurrat, cum idem incautâ actione suâ quasi medendo præstet?

Resp. Vitellium irregularitatem nullam incurrisse: nec esse, cur aliqui Religiosi tam sollicitè se abstineant ab hisce actionibus metu irregularitatis. Ita Avila *de Censuris Par.* 7. *D.* 6. *s.* 1. *dub.* 8. & plures alii. Ratio est quia Vitellius bonâ fide ex uno in alterum latus vertit Anchisen, & sic præter opinionem accele-

accelerando mortem non admisit ullam culpam. Cur ergo sustineat pœnam? Imò etiamsi veniale commisisset peccatum, ex sententia Suarez *de censuris D.47 cit. sect.3.n.21.* Navarri, Soti, & aliorum, nondum incurreret irregularitatem, quæ ex culpa oritur. Nam gravis pœna, qualis est irregularitas, ob peccatum imposita requirit gravem culpam, siquidem pœna debet esse proportionata culpæ. Ergo Vitellius irregularitatem tanquam gravem pœnam non contraxit, quia peccando gravem culpam non commisit.

Ad 1. in contrarium dicimus, ex homicidio publicâ authoritate facto incurri quidem irregularitatem etiam absque culpâ omni ob defectum lenitatis: non autem ex homicidio privato. Nam omne homicidium, quod alicui imputetur, & ob quod puniri aliquis possit, est peccatum, idque mortale, jura autem imponunt irregularitatem illam, quæ dicitur ex homicidio voluntario aut causali, tanquam pœnam ob peccatum homicidii commissum. *Ad 2.* Chirurgos etiam & Medicos irregularitatem non incurrere, si citra mortalem culpam & negligentiam ægrum secando, vertendo &c. mortem eidem accelerent, ut tenent citati. *Ad 3.* Vitellium non exercere Chirurgiæ artem; unde etiamsi culpam aliquam contraxisset, vertendo ægrum, nullam inde irregularitatem incurrisset.

XCII. *Vißia pia famula ex bonis Domini sui clam hactenus fecit eleemosynas; nunc audiens in concione non licere ancillis facere eleemosynas ex bonis Dominorum suorum; vehementer angitur. Quæritur. Vtrum Vißia eleemosynis factis peccarit, & an deinceps omittere debeat?*

Videtur peccâsse, & deinceps abstinere ab his debere. Nam ex communi Theolog. eleemosyna facienda est ex propriis, non alienis bonis, cùm injustitia committenda nón sit, ut charitati subvenias, uti docuit Augustin. *l.* 50. *Homiliarum. Hom.* 7. *relatus in cap. fortè.* 14. *quæst.* 5.

Resp. Cum S. Thom. *in* 4. *dist.* 16. *q.* 2. *art.* 5. Azor *part.* 2. *l.* 12. *c* 10. *q.* 2. Filliuc, Coninck, Turriano & aliis, famulos è bonis Domini licitè aliquid pauperibus elargiri. 1. In extrema necessitate. 2. De rebus sibi ad victum concessis, si paucioribus contenti, & nihilominus laboribus suis fungi possint. 3. Si detur modicum quid, non admodum frequenter, quia tunc præsumitur probabiliter consensus Domini. 4. Quoties adest ejusdem consensus, saltem interpretativus. 5. Quando probabiliter speratur ratihabitio, quæ tunc maximè est, quando famuli habent administrationem bonorum. 6. Quando Dominus rationabiliter nō potest esse invitus, quia v. g. aliàs res malè perirent &c. Si ergo Vissia faciendo eleemosynas prædictis modis se gessit,

sit, non peccavit, & pergere potest: secus, deliquit, & abstinere deinceps debet.

Atque ex his patet ad rationem in oppositum, in qua supponitur nullus adesse consensus Domini sive expressus, sive tacitus, sive rationabiliter præsumptus, quod in enumeratis casibus non contingit.

XCIII. *Viterbius filiolum habet, qui septennio vix egressus in gravem incidit morbum. Parens de salute filii sollicitus, cum iste antè jam confiteri fuerit solitus, in hoc etiam statu confeßionem ab illo peragi cupit, sed ad hanc vi morbi & instantis mortis non amplius eum invenit aptum; igitur extremâ saltem unctione eundem inungi petit à Parocho, sed intelligit ex isto, non solere pueris dari extremam unctionem, antequam iisdem Sacramentum Eucharistiæ administretur. Quæritur. Vtrum pueris usum rationis habentibus ante sacramentum Eucharistiæ aliquando sumptum Extrema Vnctio administrari poßit?*

Videtur non posse. Ita Sotus *in 4 D.23 q 2. art.3. art.2.* Vivaldus *de Extrema Vnctione c. de suscipientibus n.7.* & alii nonnulli haud infimæ notæ Theologi. Moventur. Tum receptâ & ubique vigente consuetudine, quæ hoc sacramentum impuberibus negat. Tum quia extrema Unctio Pœnitentiæ & Eucharistiæ succedit illorumque vices supplet. Ergo inepti ad hæc Sacramenta censeri non debent apti ad illud accipiendum.

Resp. omnibus pueris ſeptennio egreſſis & uſum rationis habentibus danda eſt Extrema Unctio, etiamſi nec recipiant, nec apti ſint recipere ſacramentum Euchariſtiæ. Ita Zamtranus *de Extr Vnct.dub.*1. Sà *V.Extr. Vnct.* Layman *l.6.Tr.7.c.4.n.2.*& communiter alii. Ratio eſt, quia pueri hoc ſacramento indigere poſſunt tum ad concipiendam ſpem divinæ miſericordiæ, tum ad infirmitatem æquo animo ſuſtinendam, tum ad tentationes dœmonis ſuperandas, tum ad peccatorum remiſſionem, tum denique ad ſanitatem corporalem conſequendam.

Ad 1. *in contrarium* dicimus, cum pueris ſubinde ſalus æterna hinc dependere poſſit, conſuetudinem negandæ ipſis Extremæ Unctionis tolerandam à Prælatis non eſſe, his tamen tacentibus, Parochos excuſari à peccato, ſi juxta illam procedant.

Ad 2. cum pueri poſt ſeptennium capaces ſint Pœnitentiæ, etiam extremæ Unctionis eſſe capaces, cum hoc Sacramentum ſit illius conſummativum; Imò etiamſi Parochus in confeſsione cognovit, puerum nunquam peccaſſe actualiter, debere tamen illum inungere contra Joannem Sanchez *in ſelect. D.*27. *n.*18. docet poſt Suarez *Tom* 4.*in* 3.*part. D.*42. *ſect.*2.*n.*10. Coninck Filliucium & alios Diana *P.*3.*Tr.*4.*Reſ.*181. Eiſdem pueris Sacramenti Pœnitentiæ capacibus etiam ſacramentum Eucha-

Eucharistiæ in articulo mortis dari posse, docent Tanner 3 *p.D.5.q. 6 dub.n.* 116. & post alios non paucos Diana 3.*part.cit. tr 6. Resol.* 89.ut ut aliàs Extrema Unctio in pueris aptitudinem ad Eucharistiam sumendam non supponat.

XCIV. *Vrsatius Sacerdos ex beneficio suo pro annuis reditibus facilè mille habet florenos; è quibus, etsi vix mediam partem pro congrua sustentatione requirat, omnes tamen annuatim expendit in amicos non indigos, aliosque usus profanos, ratus se æquè de illis, ac alium quemvis de bonis suis disponere posse. Quæritur* 1. *Vtrum Vrsatius suorum redituum perinde omnium sit dominus?* 2. *si est, an idcirco de illis omnibus etiam superfluis pro libitu disponere posit?* 3. *Si non posit, utrum teneatur ad restitutionem tum ipse, si quid profanè elargiatur: tum alii, si quid ab eodem sic accipiant?*

Videtur Ursatius minimè esse dominus omnium redituum etiam superfluorum. Ita Alexander, Antoninus, Richardus, Henricus, Maior, Waldensis, quos affert Vasquez *opusc. de reditib.c.1.§.3.d.1.n.*24. Item Panormitanus, Hostiensis, Navarrus *toto tract. & apolog.de Ecclesiast. reditib.* ac communis Canonist. apud Covarr. *c. cùm in officiis de testament.* qui omnes consequenter negant, Ursatium pro libitu disponere de illis posse, adeò ut si superflua ex beneficio suo in profanos usus expendat, tum ipse, tum is, qui accipit, teneatur ad resti-

ſtitutionem. Moventur 1. quod hæc bona ſæpè vocentur patrimonium Chriſti. 2. quod ſacri canones jubeant, reditus Eccleſiaſticos dividi in 4. partes, & unam tribui Epiſcopo, alteram Clericis, tertiam fabricæ, quartam pauperibus; Unde etiam ab iiſdem canonibus Clerici dicuntur ſolùm diſpenſatores. 3. quod *c. quoniam* 16. *q.* 1. apertè dicatur: *quidquid habent Clerici, pauperum eſt*; quod ipſum nonnulli PP. graviſſimis verbis atteſtantur. 4. quod hæc bona à fidelibus data & donata ſint ipſi DEO, ut conſtat ex quibuſdam formulis antiquis donationum.

Reſp. 1. Urſatium verum eſſe dominum ſuorum ex beneficio redituum etiam ſuperfluorum. Ita Molina *de juſtit. Tom* 2. *D.* 143. Sanchez *l.* 2. *Conſil. c.* 2. *dub.* 37. Valent. *To.* 3. *D.* 10. *q.* 3 *pun.* 7. Vaſquez *loc. cit. n.* 28. Leſſius *l.* 2. *de juſtit. c.* 4. *dubit.* 6. Layman *l.* 4. *tr.* 2. *c.* 3. *n. n.* 3. Becanus *de juſt. c.* 3. *q* 6. *n.* 8. Wiggers *tr.* 1. *de juſt. c.* 3. *n.* 28. Card. de Lugo *de juſt. D.* 4. *n.* 2. & RR. communiter. Prob. 1. ex Trident. *ſeß.* 23. *de Reform. c.* 1. ubi decernitur, Epiſcopos, ſi ultra 3. menſes à ſuis Eccleſiis abſint, non facere fructus ſuos; Et *ſeß.* 24. *c.* 12. ſtatuitur, Proviſos de Canonicatibus non facere fructus ſuos, niſi fidei profeſſionem ſuo tempore ac loco faciant. Similia habentur in Bulla Pii V. quæ incipit *Ex primo*, aliiſque Eccleſiæ ſtatutis. Ex quibus à contrario ſen-

ſu

ſu concluditur. Ergò qui faciunt profeſſionem fidei: qui non abſunt à ſuis Eccleſiis &c. lucrantur fructus, eosque faciunt ſuos, ut benè inferunt Becan. & alii. Prob. 2. Beneficiati omnes reditus ſuorum beneficiorum promiſcuè percipiunt. Ergo dici non poteſt, eos aliquorum dominium acquirere, aliquorum verò non; cum enim paupertatem non voverint, capaces ſunt dominii rerum: & Eccleſia, quæ reditus annuos ob ſpirituale officium largitur, non reddit eoſdem incapaces, ſed potius ſignificat comparari ab illis dominium, ut ex recens dictis patet. Prob, 3. Clerici non Religioſi, qualis eſt Urſatius, ſi non habent dominium fructuum ſuperfluorum, ſed tantum adminiſtrationem in pias cauſas. Ergò reſcindi debent donationes eorum & contractus omnes profani, idq; maximè ex debita cura & providentia Eccleſiæ erga pauperes; quod tamen non fit, nec ulli unquam hoc prætextu lis intentatur, ſed ſupponitur, quod donatio ſit valida, in quemcunque uſum fiat.

Reſp. 2. Quamvis Urſatius habeat dominium redituum etiam ſuperfluorum ex beneficio, tamen graviter obligatur, illos erogare aut de iis diſponere in uſum pauperum, vel alterius piæ cauſæ. Ita communis, & omnino certa ſententia, ita ut oppoſita, inquit Wiggers, ne quidem reputetur ullo modo probabilis. Sed unde provenit tam gravis obliga-

tio?

tio? Omissis variis DD. opinionibus existimamus, provenire tum ex præcepto humano sive Ecclesiastico, tum maximè ex jure naturæ, sive ipsa natura virtutis Religionis; nam indecens videtur, ut ea bona, quæ ad Dei cultum instituendum ac conservandum eiusque gloriam propagandam data sunt Ecclesiasticis, ad profanos usus applicentur. Insinuat hoc non obscurè Tridentinum *sessione 25 de Reform. c. 1.* ubi inter alia, quibus Clericos à profano usu absterret, reditus illos Ecclesiasticos vocat *Res DEI q. d.* ea bona non aliter esse expendenda, quàm si verè ac propriè essent solius Dei. Eandem doctrinam præter alios tradit Card. de Lugo *loc. cit. n. 16.* & inde meritò reprehendit sententiam quandã Dianæ *P. 5. tr. 8. R. 27.* iustô laxiorem, nempè Ecclesiasticum quemlibet etiam ditissimum satisfacere suæ obligationi, si in communes necessitates eroget quartam partem redituum Ecclesiasticorum, vel dimidium illius, quod post congruam sustentationem remanet. Nam cum omnes reditus illi Ecclesiastici superflui sint *res DEI*, cur non æquè omnes in pios usus erogari oporteat?

Resp. 3. Ursatium peccare quidem graviter, si reditus superfluos in divites transferat donatione, legatione &c. alienationem tamen absolutè & sine ullo restitutionis onere validam esse, perinde fere ac si Laicus diviti

donet,

donet, quod ex lege misericordiæ pauperibus elargiri obligatus est, ut ex communi aliorum Becan *loc. cit.* allegans D. Thom. & Clarum. Imò accipientes absolutè neque peccare, vult Less. *l.2.de Iustit.c.20.dubit.19 n.169.* Nam si peccarent, id ex eo contingeret, quod cooperarentur alterius peccato, Atqui hoc non fit; tota quippe malitia jam perfecta est in voluntate efficaci dantis, sive in activa translatione dominii, non in passiva, quæ in acceptatione consistit, cum hæc acceptatio non tam sit translatio dominii, quàm effectus translationis. Ergò tota essentia peccati jam est posita in activâ voluntate dantis, ut pluribus declarat Card. de Lugo *de just.D.4. n.5.& disp.8.de Sacram.in Gen.n.*180.

Ad 1. *in contrarium* dicimus cum cit. Authorib. vocari isthæc bona patrimonium Christi, quia propter Christum & ad eius cultum instituendum ac conservandum sunt donata. *Ad* 2. hinc tantum haberi, Episcopos aliosque Clericos Beneficiatos ex bonis antiquitus fundatis teneri ad quartam partem pauperibus assignandam, ubi ea assignata nondũ fuit, eam scil. quæ superest ex reditibus assignatis pro mensa Episcopali, pro Clericali, pro fabrica templi, non quidem ex Justitia, sed quia hoc canones jubent, adeoq; ex præcepto Ecclesiæ. Ex quo solùm habetur, Episcopũ fuisse merum Administratorem & Dispensatorem bono-

bonorum Ecclesiasticorum ante eorum divisionem, quod nobis non officit, qui loquimur in præsenti casu de tempore post divisionem illam. Sed *inquiunt*, pars illa olim pauperibus assignata, cum modò non appareat, probabiliter lapsu temporis confusa fuit cum parte Episcopis & Clericis debita, ut proinde dominium illius adhuc maneat penes pauperes. Verùm hæc merissima est conjectura, ex qua nihil solidi statui potest; quid enim si non fuit ista confusio facta, sed ex illa parte nova beneficia ac seminaria fuerint erecta, templa ædificata? quid si Summus Pontifex eandem partem gravioribus ex causis adjecerit Clericis, advertens pauperum necessitati aliunde satis à fidelibus subveniri? *Ad* 3. hoc dici non quoad dominium aut debitum justitiæ, sed charitatis, eleemosynæ &c. ut pluribus explicat Wiggers *loc. cit. n.*30. in quem sensum intelligẽdi sunt tum alii Patres, tum nominatim S. Bernardus Ep. 2. sic scribens: *Quidquid præter victum & vestitum de altari retines, tuũ non est, rapina est, Sacrilegium est*; nempe latiore loquendi modo; cum enim bona Ecclesiastica pro cultu DEI data sint, profani eorum usus non malè sic Sacrilegium dici possunt. *Ad* 4. denique Fideles dici bona sua donasse DEO, quia voluerunt ea inservire ad cultum & gloriam DEI; aliàs si voluissent, penes solum Deum esse dominium, Beneficiarii ne partis

qui-

quidẽ necessariæ ad congruam sustentationẽ essent domini, quod nec Adversarii volunt.

XCV. *Wendelinus Studiosus in campis inter alios se recreans, habet secum sclopetum, solo tamen nitrato pulvere onustum, quod cum joco in faciem unius ex sociis exploderet, iste non tam vi explosionis, quàm terrore ita perculsus est, ut humi procumbens ægrè surgere, & ad Chirurgum perreptare potuerit, qui periculum agnoscens, licet spem vitæ exiguam dederit, id tamen effecit, ut læsus* 14. *adhuc dies supervixerit, & scholas etiam repetiverit, diutius, ut videbatur, victurus, si debitam ipse sui curam habuisset. Quæritur. An Wendelinus ex hoc homicidio irregularitatem incurrerit?*

Videtur incurrisse. Tum *ex cap.* *Continebatur, tum ex homicidio*, ubi Diaconus quidam irregularis declaratur propter homicidium in lusu cum sociis præter opinionem factum. Tum *ex cap. Clerico iaciente. cap. eos verò qui dist.* 50. ubi exprimitur, irregularitatem incurri propter homicidiũ casuale. Tum quia Wendelinus mediâ illâ læsione occasionem præbuit morti alterius, ut argumentatur Laym. *l.* 3 *sect.* 5. *Tr.* 3 *c.* 3. *n.* 10. & alii.

Resp. Wendelinum non incurrisse irregularitatem propter homicidium illud. Probatur 1. *Ex cap. lator. de homicidio.* ubi excusatur ab irregularitate Clericus cum alio ludens, etiamsi alius casu occubuerit cultello, quo ille erat præcinctus. Ergò etiam Wendelinus

linus excusari potest, licet alius occubuerit ex sclopeti explosione, quam ille jocando fecerat. Probatur 2. Si Wendelinus incurrit irregularitatem, vel incurrit istam homicidio voluntario, vel casuali. Neutrum dici potest. Ergò nullo modo incurrit. Non 1. quia ad voluntarium homicidium requiritur intentio expressa occidendi, seu apponendi causam de se illativam mortis, & ut talem cognitam, ut ex Concil. Trident. *Sess.* 14. *c.* 7. & communi DD. docet Palao *de censuris d.* 6. *pu.* 15. §. 1. *n.* 1. Atqui Wendelinus non habuit talem intentionem, nec apposuit causam de se illativam mortis, & ut talem cognitam. Tum quia nulla ipsi vel suspicio mortis inferendæ in mentẽ venit. Tum quia explosio talis sclopeti nullo plumbo onerati per se à nemine judicatur illativa mortis. Ergò non incurrit irregularitatẽ ex homicidio voluntario. Non 2. Quia ubicunq; non adest culpa gravis, ibi ex homicidio casuali non incurritur irregularitas. Atqui in proposito non adest culpa gravis. Ergò &c. Majorem tradunt Navarrus uterq; Valent. Henriquez, Avila 7. *Part. D.* 6. *Sect.* 1. *dub.* 11. *Conclus.* 3. Suarez *Tom.* 5. *in tertiam partem. D.* 45. *sect.* 5. *n.* 8. & alii, hâc maximè ratione moti, quod irregularitas, cùm in pœnam delicti sit gravissima, culpam gravem supponere debeat, ut sic pœna culpæ proportionetur, Minor ex recèns dictis patet, quod homi-

homicidium istud Wendelino nullo modo fuerit cognitum & volitum. Ergo non potuit inde esse peccaminosum. Probatur 3. Tunc non incurritur irregularitas ex homicidio etiã casuali, quando læsio non fuit lethalis. Atqui in proposito casu læsio non fuit lethalis, sed mors ex quavis alia causa contigit. Ergo &c. Maiorem docent Sylvester, Caiet. Sotus, Lessius, Suarez, Caspar Hurtado *de irregul. diffic.* 8. *n.* 31. & communiter alii. Tum *ex cap. studeat dist.* 50. Tum quod ad incurrendam irregularitatem occasio debeat esse proxima, ex qua mors sequatur. Minorem præter alios docet Steph. Avila *part.* 7. *D.* 6. *Sect.* 1. *cit. dub.* 5 *conclus* 3. ubi ait, non esse censendum vulnus lethale, si vulneratus finito triduo post vulnus acceptum pedibus ambulavit. Quanto ergo minus in casu nostro læsio fuit lethalis, cùm læsus post factam læsionem non tantùm pedibus ambulare, sed scholas etiam frequentare potuerit?

Ad 1. *&* 2 *argumentum* in contrarium dicimus, in illis juribus præsumi & supponi gravem culpam & negligentiam commissam, quam non agnoscimus in casu nostro, ut patet ex dictis. *Ad* 3 quoque ex allatis jam constat, scilicet ad incurrendam irregularitatem non sufficere mediante læsione quomodocunq; præbere occasioné mortis, sed præbere occasionem mortaliter peccaminosam, qua-

 lem

lem minimè dedit Wendelinus, hoc ipso quod nihil prorsus de morte alteri inferenda in mentem occurrerit, ut ipse sanctè affirmat: nec talis actio per se illicita & mortis causativa sit.

XCVI. *Wigbertus presbyter frequenter hæret, num jejunus sit ad celebrandum propterea, quod noctu plerumque, antequam it cubitum, aliquid saccari sumere, vel ori paulatim liquandum imponere soleat; & quidem subinde dubitat, an aliquid comederit, vel non comederit: subinde an comederit ante vel post medium noctis. Quæritur. Vtrum stante hoc dubio celebrare possit?*

Videtur non posse. Ita Sanchez *de Matr. L.2.D. 4.n.* 4. Fagundez *de præcepto* 3. *Eccles. l.* 3 *c.*5.*n.*18. Palao *Tom.*1 *Tr.*1.*D.*3.*pun.* 8.*n.*9. & 10. Ubi plures refert, cui accedit Card. Lug. *D.*15. *de Euch.n.* 42. saltem quoad dubium de tempore comestionis, non verò de ipsa comestione. Moventur. Tum quia possessio est pro præcepto: nulla verò pro celebraturo. Tum quia unusquisque probare debet fundamentum suæ exigentiæ, aliàs succumbet *L. ei qui dicit ff. de probat.* At fundamentum exigentis celebrationem est jejunium. Ergò, dum non probat hoc fundamentum, immeritò exigit celebrationem. Tum quia sic etiam dubius de peccato mortali posset communicare, non præmissâ confessione, quod est contra communem.

Resp.

Resp. Wigbertum celebrare in utroque dubio posse. Ita Layman. *L.* 1. *Theolog. Moral. Tr.*1.*c.*5.§.4 *n.*36. Joau Sancius *in Selectis D.*42. *n.*1.*&* 9. Bardi *de Conscientia Discept.* 6. *c.* 11. *part.*3.§.2. Dicastillo *Tom.* 1. *de Sacr Tr.*4.*à n.* 284. Dian.*P.*3.*Tr.*4.*Res.*29.*&* *P.*10.*tr.Res.* 54. plures referens. Ratio fundamentalis est, quia in præsenti casu ex parte celebraturi supponitur jus multò antè acquisitum celebrandi singulis diebus, quibus non est impedimentum, quod jus hodie possidetur pro omnibus sequentibus diebus, duratque totâ vitâ. Hoc igitur jure possesso ut Wigbertus non possit uti, superveniat necesse est aliquod impedimentum certum, cùm dubium nequaquam sufficiat. Atqui in nostro casu sive sit dubium de comestione, sive de hora comestionis, est impedimentum dubium: possessio verò juris ad celebrandũ prǽsupponitur certa. Ergo non potest illi obstare impedimentum illud dubium. Confirmabitur hæc responsio ex solutione argumentorum in contrarium. Itaque

Ad 1. In contrarium negamus, nullam esse possessionem ex parte celebraturi antecedentem; quippe antecedit possessio libertatis propriæ, quam Wigbertus habet, antequam eum apprehendat, & obstringat præceptum; nam istud præceptum (loquendo de actuali obligatione) non prius obligat, quàm moraliter adsint omnia requisita, adeoq́ue in proposito

comestio. Quare si quis existimet, aut saltem putet se non comedisse, libertatem habet ex eo capite celebrandi, & non obligatur præcepto abstinendi. Ergo si deinde superveniat dubium, jam istud reperit præviam libertatis possessionem ante præcepti obligationem, ut benè Dicastillo *n.306*. *Ad* 2. Distinguimus Majorē; si probatio est de qualitate positiva, concedimus: si de negativa, nempe quod non adsit impedimentum, negamus; talis enim venit solùm paratus ad sui defensionem, ita ut nemo tale in ipso impedimentum probare queat, tunc enim immeritò arcebitur ab executione sui juris & potestatis. Adhæc esto totus discursus. Dicimus sufficere probationem negativam, scilicet post diligentem inquisitionem & examen non constare, nec probabiliter quidem dè comestione, sed manere rem intra terminos puri dubii, ut Wigbertus tunc pro jejuno gerere se possit. *Ad* 3. Negamus sequel. cùm ex recepta consuetudine & communi sensu DD. peccata mortalia dubia teneamur sic sub dubio confiteri; quia vel Christus sic præcepit, sicut potuit præcepisse: vel Ecclesia sive lege sive consuetudine ita statuit, ut videre est apud AA. passim. Quid autem nos de hoc sentiamus, diximus Cent. 1. cas. 38.

XCVII. *Wilibaldus Episcopus Eistadianus enuntiari curat in civitate Ingolstadiensi, collaturum se Sacramentum Confirmationis post octiduum*

in

in inferiore Parochia S. Mauritii, quo intellecto, accurrunt plurimi ex variis locis aliarum etiam Diœcesium absque speciali licentia suorum Ordinariorum, quod ipsum minimè latet, quibus tamen omnibus prædictum Confirmationis Sacramentum confert. Quæritur. Vtrum licitè hoc faciat?

Negant P. Dicastillo *Tom.* 1. *de Sacram. Tr.* 3. *D. unica. num.* 128. Bonacin. *de Sacram. D.* 3. *quæst. vnic. pun.* 2. *num.* 10. & alii. Tum quia mittit falcem in alienam messem, perinde ac Parochus infantem alienæ Parochiæ baptizans. Tum quia non habet jurisdictionem in extraneos respectu talis actûs erga ipsos exercendi.

Resp. Wilibaldum licitè id fecisse. Ita August. Barbosa *de Potestate Episc. P.* 2. *allegat.* 30. *n.* 14. Adamus Tanner *Tom.* 3. *D.* 4. *p.* 4. *dub* 3. *n.* 56. Ludovicus Caspensis *tom.* 2. *tr.* 27. *D.* 3. *ſ.* 3. *n.* 11. Sa. *V. Confirmatio. n.* 2. & plures alii, quos in diversis locis suarum practicarum Resolut. citat & sequitur Diana. Ratio est, quia credendum, hoc esse ratum & gratum Episcopis, quod sufficit in præsenti; nam cùm jurisdictio non sit de necessitate huius Sacramenti, ut docet Ochogavia apud Dianam P. 4. *Tr.* 4. *Resol.* 50. facilius præsumi potest ratihabitio, quàm in Sacramento Pœnitentiæ, ubi requiritur jurisdictio de præsenti.

Atque ex his patet ad argumenta in contrarium, quibus solùm addo, disparitatem esse

inter Episcopum confirmantem aliquem ex alienâ Diœcesi : Parochum baptizantem infantem ex alia Parochia, cum huic Parocho aliquod etiam stipendium subtrahatur, atque ideo, sicut & ob plura alia incommoda, istius rati-habitio non tàm facilè præsumi possit.

XCVIII. W*inualocus Capellanus ad S. Praxedem tenetur vi Fundationis quotidie in Sacello & Altari huius Sanctæ Praxedis celebrare, & tamen frequenter alibi celebrat : aut, quando in hoc loco propter exortum impedimentum non potest celebrare, omnino Sacrum illo die omittit. Quæritur* 1. *An alibi celebrando, cùm hic poßet, non tantùm peccet mortaliter, sed etiam teneatur ad compensationem?* 2. *An illo die, quo propter impedimentum in hoc loco celebrare nequit, similiter peccet, teneaturque ad compensationem, si Sacrum omittat?*

Videtur Winualocus in utroque casu peccare graviter, tenerique ad compensationem. Ita Azor *part.* 2. *instit Moral. l.* 6. *c.* 24. *q.* 7. & non pauci alii; imò plerique quoad alteram quæstionem casûs. Ratio est, quia in re gravi non facit, quod ex obligatione faciendum, etiam tunc, quando celebrare non potest in loco designato, cùm melius sit, alibi Sacrum fieri, quàm nusquam, quod fundator intendisse præsumitur. Ergò non tantùm peccatum, sed obligationem quoque compensationis contrahit.

Resp.

Resp. 1. Si Winualocus absque justa causa sæpius (nam bis vel ter in Anno exiguum habetur) alibi celebrat, peccare ipsum mortaliter. Ita communis DD. Ratio fuit iam indicata, quia non implet voluntatem Fundatoris, nec præstat id, ad quod fuit assumptus, seque obligavit præstandum. Resp. 2. Eundem non teneri ad compensationem, si alibi celebret, etiamsi absque justa causa id faciat. Ita cum aliis Barbosa *de Episc. Potest. P. 2. alleg. 24. n 36.* & alii ab hoc relati. Ratio est, quia tunc non privat Fundatorem fructu sacrificii. Adhæc ex compensatione alterius Sacri faciendi nullus specialis honor accrescit Fundatori, cùm adstantes ignorent, Missam hanc à tali Fundatore provenire: cultus autem Sacello & Altari S. Praxedis non exhibitus, satis alio in loco compensatur. Resp. 3. Si Winualocus propter impedimentum in hoc loco v. g. violationis, inundationis &c. celebrare nequeat, non teneri ipsum alibi celebrare, saltē si Fundator solùm intenderit venerationem S. Praxedis, & talis loci, & non specialiter fructum sacrificii. Ita Barbosa *loc. cit. n 35.* Ratio desumitur à pari; nam qui vovit jejunare in Vigilia S. Praxedis, si eo die non possit, non tenetur alio die jejunare. Ergò etiam, qui debet celebrare in Altari ejusdem Sanctæ, si non possit ibi celebrare, non tenetur alibi; nam licet melius sit alibi, quàm nullibi celebrare, illa

illa tamen obligatio est affixa huic loco, adeòque extra hunc non subsistit: nec illud melius Fundator intendisse præsumitur, si non rationabile hujus dubium ostenditur. *Atque ex his patet ad rationem in contrarium.*

XCIX. *Zambdas vir nobilis ac dives frequenter Iovinum amicum suum adhibet mensæ suæ, & haustu usque ad ebrietatem vel periculum huius urget: Subinde etiam adeò fit efferus, ut Iovinus vel repetitis æqualibus haustibus cum ipso inebriari, vel periculum gravis percußionis aut duelli subire debeat? Quæritur. 1. Vtrum Zambdas peccet mortaliter cum tali periculo urgendo ad potum? 2. Vtrum Iovinus inebriare se poßit, ut gravem percußionem ac duellum evitet?*

Videtur Zambdam non peccare mortaliter ita urgendo, quia ex bono id affectu, & juxta morem patriæ facit: Jovinum verò graviter delinquere se inebriando, ut malum aliquod evadat; *melius quippe erat,* inquit S. Augustinus *serm. 232. ut Caro tua sobria occideretur, quàm ut per ebrietatem anima moreretur.* Adhæc non sunt facienda mala, ut eveniant bona, quo argumento utitur Azor *Tom. 1. L. 7. c. 33. q. 5 post Cajet.* Et Wiggers *c. 2. de Temper. dub 5.* inde apertè docet, inebriare se scienter sic intrinsecè esse malum, ut nec ex metu mortis licitum fiat.

Resp 1. Zambdam peccare mortaliter urgendo convivam suum usque ad periculum ebrie-

brietatis. Ita ex communi Dicastillo *de virt. Cardin. L.1. D.3. num.* 148. Nam si inebriare se sive directâ sive indirectâ voluntate est ex omnium sententia peccatum mortale, cur non etiam sit mortale, inebriare alterum? Nec excusat affectus bonus, aut mos patriæ tantam immoderationem, quo minùs sit lethalis, sed solùm, quando urbanitatis & amicitiæ gratiâ aliquid fit in ea quantitate, & moderatione, ut spectatis omnibus circumstantiis non sit periculum ebrietatis, aut gravis alterius nocumenti. *Resp.* 2. Jovinum bibere ad ebrietatem usque posse, si aliter vel gravem sui percussionem, vel provocationem ad duellum evitare nequeat. Ita cit. Author *n.*154. post Lessium *L.*4 *c.*3. *num.*37. Ubi testatur, hoc sentire plures viros doctos, quod etiam probabile agnoscit Layman *L.*3. *Sect.*4. *n.* 5. Nam licitum est, inebriare se causâ medicinæ ad pellendum, vel arcendum morbum, ut ex communi aliorum tradit Pax Jordanus *L.*1. *suarum Elucubrationum tit.* 7. *num.* 23. Cur ergo non etiam ad evitandam gravem percussionem, aut duellum, quæ haud vanè ab altero timentur; esto enim non sit medium per se ordinatum ad hoc, sicut ad illud, constat tamen ad vitandum grave incommodum aut periculum multa licere, quæ per se ad hoc ordinata non sunt, sed solùm ex malitia alterius, quâ ratione ajunt communiter Doctores, li-

cere alicui, amputare sibi membrum, manum, vel digitum ad conservandam vitam, & tamen illa amputatio non est per se idoneum & ordinatum medium ad hanc conservationem. Adhæc privatio rationis hîc non intenditur, sed solùm permittitur, quam nemo tenetur cum tanto malo impedire; unde etiam Jovinus non facit in hoc casu malum, ut eveniat bonum.

Atque ex his patet ad rationes in contrarium; nam S. Augustinus loquitur solùm de iis, quæ per accidens conjuncta esse solent, v. g. contemptus, aut odium virtutis &c. ut interpretatur Lessius.

C. *Zoticus rem olim habens cum Verena, nunc in uxorem ducere vult Verianam, de qua tamen dubitat, num in prohibito consanguinitatis gradu conjuncta sit Verenæ. Quæritur. Vtrum Zoticus stante hoc dubio contrahere cum Veriana possit?*

Videtur non posse. Ita Palao *Tr.* 1. *D.* 3. *pun.* 8. *num.* 10. Layman *l.* 1. *Tr.* 1. *c.* 5. §. 3. *num.* 25. & alii. Moventur. Tum quia favendum Sacramento Matrimonii, ne invalidè administretur. Tum quia nemo habet jus se matrimonio jungendi, nisi probando, impedimentum non adesse. Tum quia juxta receptum principium: contractus malâ fide initur, possessioque inchoatur ab eo, qui initio dubitat, num contrahendi, possessionemque capiendi jus habeat.

Resp. Zoticum prædicto modo dubium, postquam adhibuit sufficientem veritatis indagationem, posse bonâ fide contrahere, & reddere ac petere debitum. Ita Thomas Sanchez de Matr. *l.*8. D. 6. *n.*18. Joan. Sanchez D. 43. *selectar.n.* 44. Arriaga *Tom.*1. *in primam secundæ.* D. 25. *num.* 33. & alii. Ratio desumitur ex receptissima illa regula juris 65. in 6. *quod melior sit conditio possidentis*, & tali possessione dubitans privari non debeat, quamdiu contrarium non probatur; nemo quippe absque certo jure spoliandus est possessione suâ Confirmatur *ex cap. laudabili. & cap. fin de frigidis.* ubi statuitur, dubium de potentia naturali ad actum conjugalem non teneri ad tutiorem partem, seu abstinentiam à Matrimonio; quia scilicet habet jus ad contrahendum, & in dubio stat pro ipso possessio. Ergo similiter Zoticus stante dubio potest contrahere, cùm itidem habeat jus ad contrahendum, & possessio eidem faveat.

Ad 1. *in contrarium* negamus, aliquid fieri contra reverentiam Sacramenti, quia in hoc casu Zoticus prudenter operatur. *Ad* 2. Dicimus, Zoticum habere jus ad contrahendum resultans in ipso ratione dubii & libertatis possessæ, ita ut probare amplius non teneatur, impedimentum non adesse. *Ad* 3. Distinguimus, qui dubitat dubio practico, quando nulla est adhibita veritatis indagatio, nullumque for-

formatum prudens judicium, concedimus: ſecus negamus; in propoſito autem Zoticus ſufficientem veritatis indagationem adhibet, poſtquam ratione poſſeſsionis ac libertatis ſuæ judicat, ſe ſtante hoc dubio poſſe contrahere cum Veriana. Ergo bonâ fide init contractum, ac Matrimonium inchoat.

Omnia ad Majorem Dei Gloriam.

IN-

INDEX RERUM.

A.

co

B.

C.

Cle-

E.

F.

H.

Indul-

M.

N.

O.

In

Peccatum

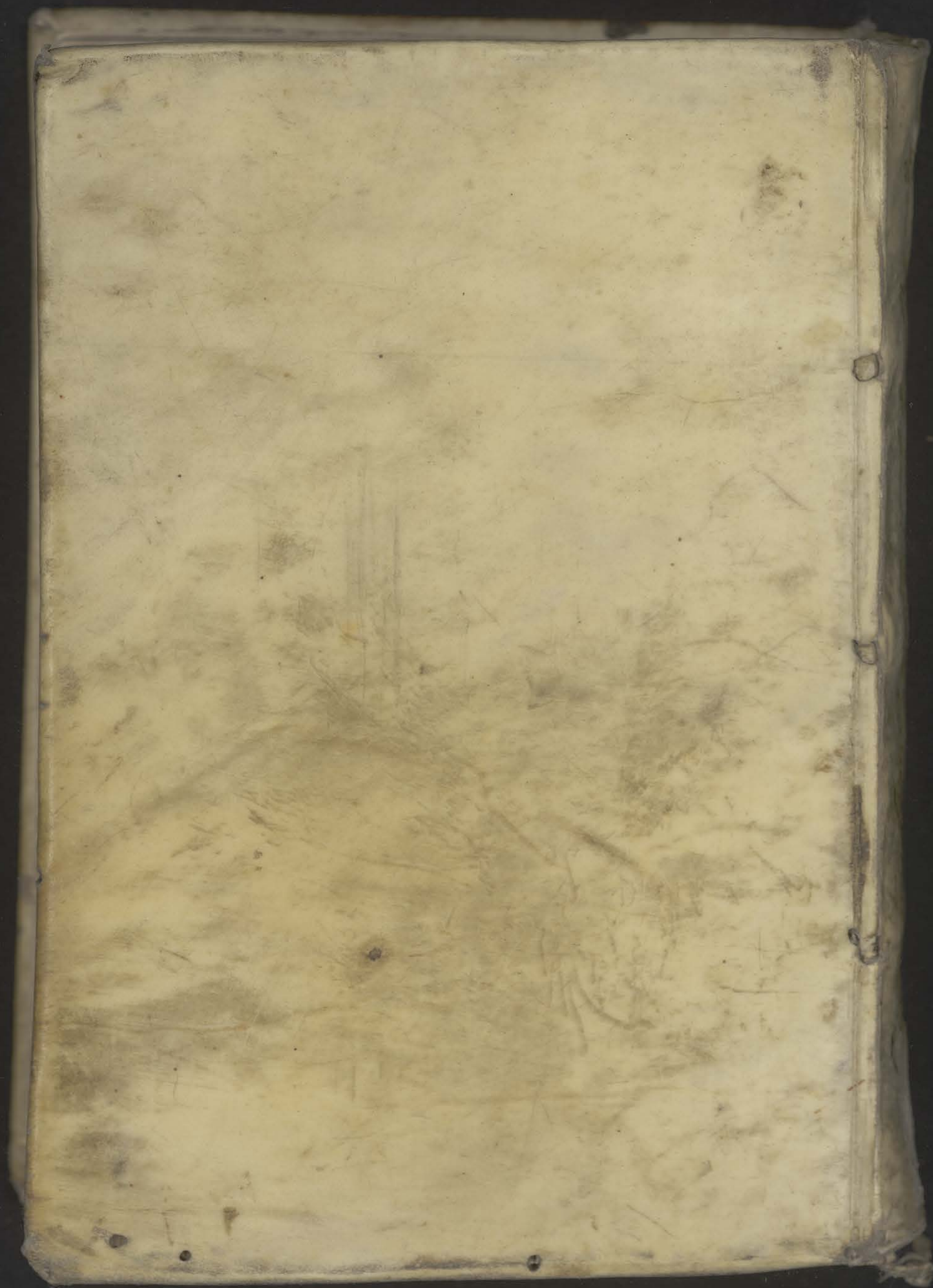
R.

cens

Vnguen-

FINIS.

Centuria Casuum Conscientiae Burghaber

